THECA
GRAECORUM
NORUM
RIANA

ILOPONUS

ATE MUNDI

T

BE

IAE
G. TEUBNERI

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARY

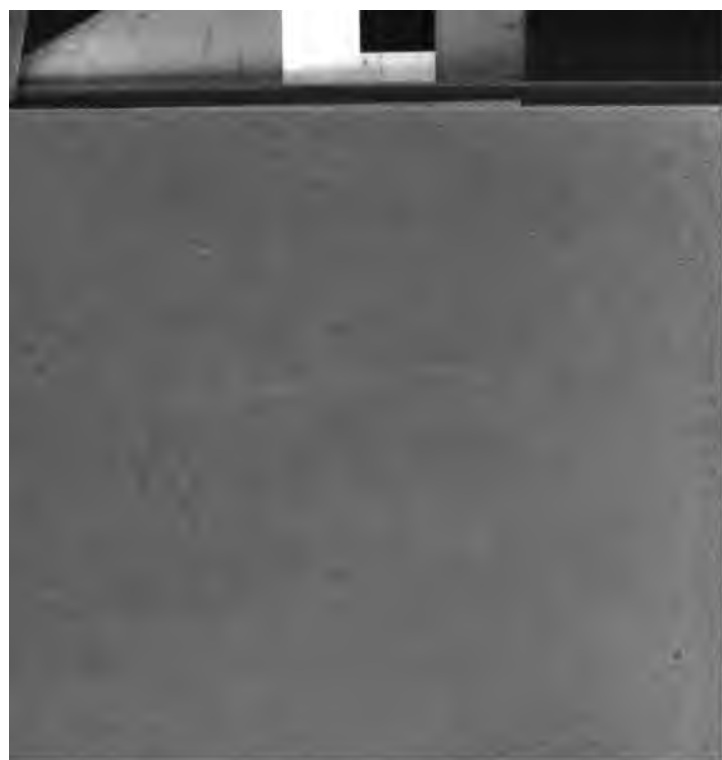

[redacted] [redacted]

Joannes Philoponus.

IOANNES PHILOPONUS

DE AETERNITATE MUNDI

CONTRA PROCLUM

EDIDIT

HUGO RABE.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCXCIX.

[redacted]

PRAEFATIO.

M Marcianus graec. 236, membranaceus saec. IX/X, 25 × 16 cm (spatium litteris occupatum 19 × 11 cm), foliorum 278 (166 bis; 263, 267, 270—278 vacua); in singulis paginis plerumque 33 lineae scriptae sunt. numeri quaternionibus manu priore inscripti plerique evanuerunt marginibus superiore et exteriore decurtatis; servati sunt e. g. fol. 65r. *ΔΙ*, 73r. *ΙΒ*, 175r. *ΚΕ*, 231r. *ΛΒ*. ex iis numeris elucet initio duo quaterniones perisse. folii 267 margo tantum servatus est, margini restaurator folium membranaceum vacuum agglutinavit. finis libri (post fol. 269) intercidit. quaternio XII (olim XIV; fol. 89—95) septem est foliorum et erat ab initio; inter fol. 89 et 90 margo est, quocum cohaeret fol. 94. quaternionum ordinem quondam immutatum fuisse, complures notae recentiore aetate ascriptae docent; fol. 103v. marg. inf. *ζή μετὰ ὀκτὼ φύλλα*; 111v. *ζή πρὸ ις̅ φύλλων*; 119v. *ζή μετὰ ὀκτὼ φύλλα*; 127v. *ζή μετὰ οδ^α φύλλα· ἤτοι μετὰ τέξ* (?); 135v. *ζή πρὸ ρ̅ι̅β̅ φύλλων ἤτοι πρὸ* (cetera desunt). ordo foliorum ultimi quaternionis etiamnunc turbatus est. inde, quod involucro codicis insigne Laurentii Tiepolo, bibliothecae praefecti, impressum est, fortasse licet colligere eum qui nunc est ordinem saeculo XVIII non esse antiquiorem.

Litteratura minuscula est; litterae maiusculae intermixtae non sunt. superscriptiones autem litteris maiusculis scriptae sunt. litterae supra lineas membranae impressas positae sunt. spiritus formas rectangulas habent;

et hi et accentus multo saepius omissi sunt quam positi, hic illic, imprimis passim fol. 51—66, manu posteriore appositi sunt. interpunctiones : aut · adhibentur. spatium inter singula verba non solet esse; saepissime etiam litterarum ductu finis verbi cum insequentis initio coniunctus, medium autem ipsum spatio distentum est. raro diastole verbis interponitur, e. g. p. 173, 5 πλατωνι,συμφωνειν, 188, 2 αυτα,σημεια, 269, 15 το,τε. invenitur etiam hyphen, e. g. 316, 12 παλινδρομει, 637, 24 αυτο γὰρ ζωιον και αυτοανον. abbreviationes in textu rarae sunt (saepissime καί: ϗ vel ϗ; interdum ουνοσ, ανοσ, θσ, σρια, κοσμ, στοι, αρ, υπαρ, τ, τ, τ, γ+, etiam αποριʲ, similia), creberrimae locis manu priore correctis praecipue in supplementis, tum in versuum fine, denique in argumentis repetitis (cf. infra), omnino in notis marginalibus. non multae sunt notae marginales: saepius CH[1]) et vitii signum ζτ; nonnulla interpretamenta (cf. 5, 1. 2. 9, 4. 12, 27. 41, 6. 182, 26. 381, 8. 467, 19 cet.) addito

[redacted]

484, 24 cet. ἄνωι 485, 27. 489, 6. 491, 6. ανωτερωι 185, 4. εγγυτερωι 90, 13. πορρωτερωι 20, 26. 90, 9. ηδηι 47, 25. ηι 22, 21. 495, 28. αμφωι 516, 11. καλλιωι 580, 6. σιωπωι 13, 18. λεγωι 278, 25. 636, 26. κινειτωι 556, 26. εχετωι 634, 7. ειρησθωι 483, 21. παρεισθωι 338, 16. εφανηι 170, 2. φαιηι 52, 3. εκσταιηι 491, 27. χρηι 162, 19. πλατωναι 293, 17. ζωιαι 526, 7. αιτιαι 338, 10. in nominativo singularis: ενεργειαι 58, 3. 60, 3; ὀυδεμιαι 615, 26; εκατεραι 560, 9; παρουσιαι 623, 18; χρειαι 159, 12; ἀπελεγχουσαι 317, 19; γῆι 489, 14; ὕληι 430, 25; φωνηι 438, 22; αυτηι 405, 6. 450, 22. 466, 14. 540, 8; πρωτηι 149, 27; ζωηι 263, 12. μεταβαλλειι 394, 16. πρωιτον 414, 3. ειληιφθω 66, 5. απτηισιν 323, 5. ποιοτησιν (ι supra) 210, 19. 497, 27. ἱιπειδη 342, 9. αμπειχεσθαι 290, 13. etiam κυβερνητης (ι supra) 401, 23 fortasse huc referendum est. vocales ο et ω, ο et ου, ε et η, ε et αι, ει et η, ει et ι, η et ι, υ et οι librarius identidem confudit, interdum etiam ου et ω (cf. 6, 22. 93, 24. 94, 12. 101, 8 cet.), α et ω (102, 18. 187, 15. 215, 12. 617, 26), ε et α (μετεμφιέννυσι 318, 21. διεταξετο 325, 7. συγκατεθεσιν 329, 24. μηκαθ 343, 24. γεγοναναι 368, 9. ελαφαντος 435, 15), rarissime υ et ι (ὕπποκρατην 283, 19. συνδιαζομενα 425, 15, ubi fortasse de praepositione διά cogitavit) cet.; in consonantibus multo rarius erravit. littera ν in fine saepius deest, cf. συγχωρησωμε 17, 6. ναῦ 53, 25. μαλλο 83, 26 cet.; etiam in medio verbo ante τ omissa est, cf. εναια 258, 9. πατως 418, 13. επιλαμποτα 582, 15; falso addita est e. g. συνθεντον 154, 25. 160, 23. ἀντλαντικον 189, 1. τροντον 535, 20. ν ἐφελκυστόν plerumque positum est; ante vocalem abest his locis: 195, 7. 211, 24. 234, 28. 285, 20. 298, 15. 365, 12. 484, 8. 545, 7. 578, 27. 583, 18. 584, 11. ν pro μ legitur: ενφιλοσοφησας 131, 19. ενφυτωι 491, 17. ενπαλιν 324, 22. 605, 16; ν pro γ: συνκατατιθεται 148, 2. συνκρινομενον 419, 24. praeter ν *litterā σ plurimas fraudes concepit*, cum aut abiret (ὑπο-

τῆναι 464, 22. ειδο 22, 8. προδιοριζεται 49, 13. cf. 52, 24. τρει 408, 12 cet.) aut irreperet (σχωλην 294, 19. συνεσδεισθε 560, 8. διωρισαστο 155, 22. δεκτικης 233, 24. cf. 43, 23. 114, 10 cet.) aut litteram ν expelleret (ἔστις 262, 5. κοσμος 498, 9. καλως 552, 1 cet.); omnino imprimis ante π et τ saepissime addita aut omissa est (cf. ανστιτρεφειν 593, 4). γ ter ante gutturales omittitur: ηλεξαμεν 118, 19. κεχρου 283, 4. συναπεληλεκται 445, 21. raro litterae geminatae pro simplicibus (απολλοιτο 268, 8. ἀνδρεικελλον 374, 14; praecipue in verbis propter versus finem divisis: συν|νεμφαινεται 114, 4; cf. 262, 12. θατ|τερα 246, 12. πανσασ|σθαι 399, 17. ευριπ|που 496, 20. προσ|σηκει 605, 19. εν|ναντιας 627, 23) et simplices pro geminatis scriptae sunt (αλα 120, 8. 150, 15. απαραλακτα 188, 18. αλαττεσθαι 229, 15. μαλον 251, 17. απογενηματα 319, 26. γενητικη 348, 5. ἀποσβενυμενης 366, 18. cf. μαμαις 321, 26 ann.; denique παλλιλογητεον 564, 27). aspirata pro tenui est ὑφεξισταται 358, 24. 365, 21. ουχ αυτος 120, 8. 358, 17. 451, 24.

[redacted]

(scrib. -*ῶντος*) . . . *ἡνιοχοῦντος* cet., aut leni quadam vi constructionis parum intellectae inter legendum et scribendum velut 278, 21 *παρὰ φύσιν καὶ βιαν* (pro *βίᾳ*), 110, 17 *ὁ χρόνος οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ κινησις* (pro *κινήσεως*) *σωμάτων ἀριθμός*, 319, 1 *ἔμοιγε φαίνεται πειρομενωι* (pro *πειρώμενος*); cf. 483, 19. 503, 2 cet.

Codex erat Bessarionis; in decem foliorum vacuorum, quae initio praefixa sunt, ultimo scriptum est '*ἰωάννου ἀλεξανδρέως τοῦ φϊλοπόνου κατὰ τῶν λϋκΐου φϊλοσόφου πρόκλου περῒ ἀϊδϊότητος κεφαλαίων*:' tum manu alia. '*βι*^{βλ} *βησσαρίωνος καρδινα*$^{λ'}$ *τοῦ τῶν τούσκλων*: — Io. gramaticus. opusculum de aeternitate; b. Card. Tusculani.'

Praeterea fol. 10v. manu posteriore (saec. XV?) subscriptum est *κύριε βοήθει τῶ σῶ δούλω νει*^{λλ} *τῶ καλϋπο*$^{στ'}$.

Contuli codicem a. 1891; denuo examinavi locos dubios, praecipue folia male servata a. 1892, 1894, 1897.

Ex Marciano originem ducunt ceteri qui mihi innotuerunt codices et editio Veneta.

p Parisinus graec. 2058, chartaceus s. XV, 20×14 cm, foliorum 191. notae marginales, correcturae, variae lectiones partim priore manu ascriptae sunt partim posteriore. inc. fol. 1r. *τῇ γὰρ πεπερασμένῃ δυνάμει* (pag. 3, 14), expl. fol. 191v. (ante med.) *τί τοῦτο ὁ* (pag. 641, 8); desunt igitur pag. 1, 1—3, 14 et 641, 8—646, 8. inde a fol. 189r. versus finem (pag. 633, 24; fol. 265r. cod. Marciani) librarius ordinem confusum descripsit; priore (ni fallor) manu ad *γνῶναι τὴν* (pag. 633, 24) ascriptum est *ζήτει μετὰ φύλλον ἓν ἔνθα τὸ παρὸν σημεῖον* ϭ (idem signum est fol. 190r. ante med.). notatu dignum est ultimorum versuum ante *γνῶναι τὴν* scripturam valde compressam esse. deinde fol. 190v. post *ἐλθόντας* (pag. 636, 13) ascriptum est *γύρισον ὄπισθεν φύλλα δύο* ☾ *ἔνθα τὸ παρὸν σεληνιακὸν σημεῖον* (est 189r. ad *τῶ αὐτῶ κἀκείνους*). tum fol. 190r. ante med. post *ἐχέτω* (pag. 638,

23): *γύρισον τὸ φύλλον ἔνθα ἐστὶ τὸ παρὸν* 2́ *σημεῖον σύναψαι* (est fol. 190v. versus finem).

t editio Veneta a Trincavelo parata; titulus est "ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΡΑΜΜΑ|ΤΙΚΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ ΚΑΤΑ | ΠΡΟΚΛΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΔΙΟΤΗΤΟΣ ΚΟΣΜΟΥ. | IOANNIS GRAMMA|TICI PHILOPONI ALEXANDRINI | CONTRA PROCLVM DE MVN-| DI AETERNITATE." ex praefatione haec memoro: "CLARISSIMO ET DOCTISSIMO LAVRENTIO BRAGADENO VICTOR TRINCAVELVS MEDICVS. S. ...cum diebus superioribus huius florentissimae Reip. Bibliothecae indicem percurrerem, inter legendum oblatus est titulus libri in Proclum, a Ioanne Grammatico de mundi aeternitate conscripti... dolebam autem cum tam pios tamque eruditos labores temporum calamitate tandiu latuisse, ac meritis honoribus et gloria privatos fuisse perspicerem, multa etiam aliorum doctissimorum hominum praeclaris-[redacted]

[redacted]

Augustinorum Frater Stephanus prima et ultima verba benigne mecum communicaverunt; inc. fol. 66r. *Ἰωάννου ἀλεξανδρέως τοῦ φιλοπόνου κατὰ πρόκλου περὶ ἀϊδιότητος κόσμου.* (in marg. *λείπει ἡ ἀρχή*) *τῇ γὰρ πεπερασμένῃ δυνάμει τῶν ἀπείρων κρατεῖν ἀδύνατον· ὥστε οὔτε τῶν γεγενημένων* (pag. 3, 14), expl. fol. 237r. *καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι· ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. τί τοῦτο ὁ* (pag. 641, 8). praeterea Dielsii comitati debeo pauca, quae Torstrik in exemplari Regiae bibliothecae Berolinensis notaverat.

Denique codicis cuiusdam Antoniani Lambinus mentionem fecit in epistula, quae in versione latina a Mahotio parata (v. infra) typis expressa est: "Lambinus Mahotio Suo S. ... ⟨cardinalis⟩ hoc mihi negotii dedit ... ut in bibliotheca D. Antonii (quae libris Graecis ac Latinis pulchre instructa, et ornata est) eum librum perquirerem, ut si forte exemplar esset integrum, describendum curarem, quod tuo deesset. Feci, perquisivi, reperi: ut paucis expediam, ne hoc quidem integrum est. ... Principium exemplaris Antoniani ita habe: *Τῇ γὰρ πεπερασμένῃ δυνάμει τῶν ἀπείρων κρατεῖν ἀδύνατον*, etc. Adscriptum autem margini est *λείπει ἡ ἀρχή*.... Venetiis decimosexto cal. Octobr." is codex in catalogo bibliothecae Antonianae, quem A. M. Iosa composuit (Patavii 1886), non commemoratur. possis cogitare de bibliotheca Veneta Sancti Antonii, quam saeculo XVIII incendio deletam esse comperi. sed etiam in eius bibliothecae catalogo, qui exstat in Philippi Tomasini opere (Utinii 1650), frustra quaesivi.

Praeterea catalogo Parisino teste Philoponi tractatus adversus Proclum de aeternitate mundi invenitur in cod. Paris. gr. 2059; sed is titulus per errorem codici praefixus est, inest Nicolai Methonensis refutatio institutionis theologicae Procli Platonici.

Versiones latinae sunt hae:

1. "Ioannis Grammatici cognomento Philoponi libri duodeviginti adversus totidem Procli successoris rationes de mundi aeternitate ad octavum Physicorum Aristotelis librum attinentes Gaspare Marcello Montagnensi philosopho Patavino interprete cum eorum omnium, quae notatione digna sunt, indice copiosissimo . . . Venetiis apud Hieronymum Scotum 1551."

2. "Ioannes Grammaticus Philoponus Alexandrinus in Procli diadochi duodeviginti argumenta de mundi aeternitate . . . Ioanne Mahotio Argentenaeo interprete. Lugduni 1557."

3. Denique ex Morellii bibl. manuscr. p. 153 haec exscribo: "hoc Philoponi opus latine vertit etiam Raphael Mambla: quod ipse testatur in epistola adiecta particulae commentarii Procli in Platonem de republica a se latine redditae et Romae an. 1542 impressae . . . Procli, inquit, etiam exstant XVIII argumenta, quibus nititur probare vel ex Platone mundi perennitatem, quae tamen Ioannes

[redacted]

illorum codicum (nisi forte unus ex his fons ceterorum est, quod diiudicare nequeo), alterum a Trincavelo ad editionem parandam. sed hanc sententiam stare non posse intellexi, cum codicem Parisinum cum editione Veneta conferrem. primum enim accentus et spiritus, qui in Marciano plerumque omissi sunt, paene semper etiam in erratis congruunt, ita ut casu id factum non esse appareat. deinde multis locis, quibus Marciani textus tam male servatus est, ut aut omnino legi non possit aut ex parte tantum, editio Trincaveli et codex Parisinus eandem lectionem praebent et eam falsam; cf. 5, 2 *καὶ οὐ πάσῃ*; 5, 3 *λέγειν* omissum (membrana adeo contrita est, ut id verbum paene evanuerit); 82, 25. 26 *ἀτέλεστά ποτε*; 84, 15 *τῷ οἰκοδομεῖν*; 88, 5 *τοῖς*; 88, 8 *τόδε*; 163, 16 *ὅσα*; 163, 18 *δὲ*; denique cf. 164, 21—165, 4. 413, 26. 27. 415, 1. 2. sequitur nec codicem Parisinum ex ipso Marciano descriptum esse nec editionem Venetam, sed ex Marciani apographo deperdito, quod iam correctoris manum passum erat. nequit cogitari Trincavelum usum esse codice Parisino; is enim permultas lacunas per homoioteleuton natas praebet. quid multa? tradidit Trincavelus typothetae codicem gemellum Parisini a verbis 3, 14 *τῇ γὰρ* incipientem, cui praeposuerat, quae ipse ex Marciani folio 1r. enucleaverat (alia non legit, alia male supplevit), adiecerat folium 269 (pag. 643, 3 sq.); praeterea Platonis locum pag. 641, 8 totum exprimendum curavit, eiusdem locum pag. 510, 23 ex Platone edito correxit; denique fortasse pauca inter legendum emendavit, pag. 4, 19 *ὑπολείπονται* ex ipso Marciano correxit (sed statim in primis codicis sui recentis verbis 3, 15 *κρατεῖν* non correxerat!). — plura mutata leguntur in codice Parisino: praeterquam quod multa per errorem interciderunt, multa etiam coniectura sive corrupta sive emendata leguntur; praecipue in modorum et temporum usu plurima temere tentata sunt.

[redacted]

Cum codex Marcianus egregius sit, gravioribus menc raro ut mihi videtur inquinatus, eius vestigia quam m xime premenda censebam.[1]) ex eo codice, qui vix qua tuor saeculis post auctoris autographon scriptus est, etia rasurae notandae erant quatenus fieri poterat omnes; n ubique diiudicare poteram, utrum scriptura erasa ess an conterendo consumpta.

Librum contra Proclum Philoponus scripsit anno 5: vel non multo post, cf. pag. 579, 14.[2]) quo titu auctor opus ornaverit, nescio. in codice Marciano b titulus scriptus est manu recentiore, primum initio (supra pag. VII) tum alia manu ipsa quoque fort. saec. X fol. 10r. marg. sup.: *ἰωάννου ἀλεξανδρέος τοῦ φϊλοπόν ἔστιν ἡ παροῦσα κατὰ ἀιδιότητος πραγματεία ἀρῖστη τῶ εἰπόντων περῖ τούτου, ὡς ἐκ τοῦ σϊμπλϊκῖου ἔγνωμεν μ μνημένου τῆσδε τῆς πραγματείας ἐν τῆ φυσικῆ καὶ μάλισ*

1) Numeros librorum praebet codex $ια'$, $ιβ'$ cet., capitu autem numeros maiores quam viginti $κα'$, $κβ'$ cet., minor [redacted]

[redacted]

τῷ ϑ'. Simplicius autem nostri libri mentionem non facit nisi de caelo I 3 p. 135, 26 ed. Heiberg: ..ἀποδεδειχέναι φησὶν ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ λόγῳ τῶν ἐλέγχων τῶν πρὸς τὰ Πρόκλου. Philoponus ipse de eo loquitur de opif. mundi II 16 p. 88, 21 ed. Reichardt: καὶ τοῦτο δεδείχαμεν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν εἰς τὰ Πρόκλου γραφέντων ἡμῖν. Suidas s. v. Ἰωάννης librum nominat ‘κατὰ τῶν δεκαοκτὼ Προκλείων ἐπιχειρημάτων’; idem s. v. Πρόκλος dicit: ..πρὸς ὃν ἔγραψεν Ἰωάννης ὁ ἐπικληθεὶς Φιλόπονος πάνυ θαυμασίως ὑπαντήσας κατὰ τῶν ιη' ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ καὶ δείξας αὐτὸν κἀν τοῖς Ἑλληνικοῖς, ἐφ' οἷς μέγα ἐφρόνει, ἀμαθῆ καὶ ἀνόητον.

Ante singulos libros in conspectu posita sunt argumenta capitum. haec inde a fol. 183v. eadem manu etiam repetita sunt apud capita ipsa in margine inferiore. conspectus illos non minus genuinos censebam in hoc opere quam singulorum librorum superscriptiones et subscriptiones; sexto enim p. Chr. saeculo Philoponum scripsisse hac in re non est obliviscendum. sed argumenta repetita librario cuidam deberi videntur; nam cum in posteriore tantum codicis parte inveniuntur, tum non in ipso textu sed in margine scripta sunt, omni genere abbreviationum referta.

Ut hanc editionem pararem, auctor erat H. Diels; eodem auctore mihi ex Academiae Litterarum Borussicae bibliotheca exemplar editionis Venetae suppetebat. — Varias lectiones ad versus ex Homero allatos A. Ludwich, ad Timaei locum M. Schanz benigne mecum communicaverunt. — W. Kroll cum in corrigenda plagularum maiore parte comiter me adiuvaret, typothetae librarii editoris errores correxit.

M codex Marcianus 236
(in argumentis bis scriptis signo M^a lectiones conspectuum superscriptorum, M^b lectiones argumentorum in margine repetitorum — cf. pag. XIII — significavi)
p codex Parisinus 2058
t editio Veneta a Trincavelo parata
uncis [ ] inclusi, quae delenda erant
uncis ⟨ ⟩ inclusi, quae addenda erant
uncis ⌊ ⌉ inclusi in annotatione critica eas litteras, quae in

[redacted]

⟨ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΚΛΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΔΙΟΤΗΤΟΣ ΚΟΣΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ⟩

⟨*Προοίμιον.*⟩

. . . .

⟨*Πρόκλου διαδόχου λόγος πρῶτος.*⟩

. . . .

⟨*Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ πρώτου λόγου.*⟩

⟨α′ . . β′ . . γ′ . . δ′ . . ε′ . . ϛ′ . . ζ′ . . η′ . .⟩

⟨*Λύσις τοῦ πρώτου λόγου.*⟩

⟨α′. . . . .⟩

⟨β′. . . . . *αἰω-*⟩*νίως ὂν εἰς ταὐτὸν ἄγειν καὶ τὸ ἐπ' ἄπειρον χρονι-* fol. 1r. *κῶς· οὐδὲ γὰρ αἰῶνα καὶ χρόνον τὸν αὐτὸν λέγει'. λάβωμεν οὖν ἐκ τούτου προαποδεδειγμένον, ὅτι καὶ κατ' αὐτὸν δύναμις ἄπειρός ἐστιν ὁ αἰών. εἰ οὖν κατὰ Πρόκλον τε καὶ Ἀριστοτέλην δύναμις ἄπειρος ὁ αἰών ἐστιν καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν εἰ τὸ αἰώνιον*

II quaterniones perierunt (huius editionis XL fere paginae). de titulo cf. Praef.

15. *αἰωνίως* suppl. t   verba sunt Procli, qui laudaverat Aristotelem (cf. de caelo *A* 9 p. 279a 23 sq.)   *ὂν* M] *ἂν* t

18. *αιων*: ⌊spatium III—IV litt.⌉ *ει* M   19. *δυναμις*, *ν* et *μ* partim evan., (*δύναμις* etiam *superscr.* m 2) M   20. *εστιν και* m 1 M (*ν και part. oblitterata;* m 2 superscr. spiritum et *καὶ*)\ *ἐστὶ· καὶ* t   *αιωνιο*[*I litt. evan.*], *ον* superscr. m 2, M

πάντως καὶ ἀπειροδύναμον, ὅπερ ἄρα μὴ μετέχῃ δυνάμεως ἀπείρου, τοῦτο αἰῶνος οὐ μετέχει, ὅπερ δ οὐδὲ μετέχει αἰῶνος, τοῦτο αἰώνιον οὐκ ἔστιν. εἰ οὖ κατ' οὐδεμίαν τῶν δύο τῶν εἰρημένων ὑποθέσεω ἀπείρου μετέχει δυνάμεως τὸ θεῖον, κατ' οὐδὲν ἔστα αἰώνιον, εἰ δὲ μή ἐστιν αἰώνιον, ὑπὸ χρόνον ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης· τῶν γὰρ ὄντων πάντων τὰ μέν ἐστιν αἰώνια τὰ δὲ ὑπὸ χρόνον * * χρόνου δημιουργὸς καὶ εἰ μη ἔστιν τὸ θεῖον αἰώνιον, ἐπεὶ μηδὲ ἀπειροδύναμον οὐδὲ ἀίδιον ἔσται· εἰ γὰρ πεπερασμένη ἡ δύναμις ἐξαρκεῖν ἀεὶ οὐ δύναται· οὐκοῦν ἢ καὶ ἀρχὴν ἕξει καὶ τέλος διὰ τὸ τῆς δυνάμεως πεπερασμένον καὶ οὐκ αἰώνιον ἢ ἄλλο τι αὐτῷ ἔσται τοῦ εἶναί τε καὶ τῆς ἀιδιότητος αἴτιον. πάλιν οὖν καὶ περὶ ἐκείνου τὰ αὐτὰ ἀπορήσωμεν· ἐπεὶ γὰρ κἀκεῖνο τὴν δημιουργικὴν ἔχει

[redacted]

δύναμιν, εἴπερ καὶ τοῦτον παρήγαγεν καὶ τὸ δύνασθαι αὐτῷ δημιουργεῖν δέδωκεν, ἀνάγκη καὶ περὶ ἐκείνου ζητεῖν, εἴτε δύναται κρείττονα παράγειν, ὧν παράγει, εἴτε μή· καὶ * * ἀνάγκη ἢ ἐπ' ἄπειρον ἀνάγειν τὸ ἄτοπον ἢ ἄπειρον εἶναι τὴν δημιουργικὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν ὑποτίθεσθαι, μᾶλλον δὲ κατὰ πάντα εἶναι τὸ θεῖον ἀπειροδύναμον. ἀλλὰ δὴ καὶ εἰ πάντων ἔχειν τὴν γνῶσιν τὸν θεὸν ὡμολόγηται, τῶν γεγενημένων, τῶν ὄντων, τῶν ἐσομένων, ἄναρχος δέ ἐστιν κατ' αὐτοὺς ὁ κόσμος καὶ ἀτελεύτητος καὶ διὰ τοῦτο ἄπειρά ἐστιν τὰ γενόμενα καὶ τὰ ἐσόμενα, * * τέ ἐστιν τὸν θεὸν πεπερασμένης οὔσης καὶ μὴ ἀπείρου τῆς γνωστικῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἢ τῆς τῶν γεγενημένων ἢ τῆς τῶν ἐσομένων γνώσεως περιδράξασθαι· τῇ γὰρ |πεπε- fol. 1 v. ρασμένῃ δυνάμει τῶν ἀπείρων περικρατεῖν ἀδύνατον.

1. δύν⌊αμ part. serv.; tum II litt. evan.⌉ ει⌊I litt.⌉ερ καὶ τουτον M] δύναμιν ὅπερ καὶ τοῦτο t παρήγαγε t 2. αυτωι M] ταῦτα t δέδωκε t 3. ζητειν ειτε δ⌊III—IV litt. evan., accentus ´ primae inscriptus est⌉ται M] spatium XVII litt. in t παραγει ειτε μη και ⌊spat. V fere litt., quarum tertia vel quarta ν fuisse videtur (εστιν vix scriptum erat); tum ν ex parte serv.⌉αγκη M] παράγει ⌊spat. XIV litt.⌉ ἀνάγκη t 4. αναγει⌊I litt.⌉ τ⌊ὀ ex parte serv.⌉ ατοπον M] ἀνάγειν· ὅπερ ἄτοτον (sic) t 5. εἶναι τὴν t] ει⌊IV litt. evan.⌉ην M δυναμι sic M 7. απειροδυναμον: ἀλλα δη M] ἀπειροδύναμον ⌊spat. VI litt.⌉ ἐπειδὴ t 8. ωμολόγη⌊II litt. evan., quarum prior certo τ erat⌉ι M] ἅμα t 9. των ὄντων των εσομενων M] τε καὶ ἐσσομένων t αναρ⌊χ ex parte serv.; I—II litt. evan.⌉ δ⌊ε ex parte serv.⌉ εστιν κατ αυτους ο κοσμοσ και M] ἄναρχός ἐστϊ ⌊spat. XXII fere litt.⌉ καὶ t 10. ατελευτητοσ· και ⌊δια ex parte serv.; tum hasta (τ opinor); tum II litt. evan.⌉ τ⌊fort. I litt. evan.⌉ |fin. vers.| απειρα M] ἀτελέστητος· καὶ εἰ μὲν ἄπειρά t 11. ἐστϊ t εσομενα· [IX vel X litt. evan., quarum tertia fort. η vel κ erat (hasta servata est); sextae spiritus asper inscriptus est] |fin. vers.| τε εστιν M] ἐσσομένα (sic). οὐχ οἷον τέ ἐστϊ t; sed plura in lacuna scripta erant (neutiquam χ), *fort. οὐκ ἄρ' οἷόν*, quamquam etiam de οιον propter *spatium maius valde dubito* 14. ἐσσομένων t 15. κρατεῖν pt

ὥστε οὔτε τῶν γεγενημένων πάντων οὔτε τῶν ἐσομένων ἕξει τὴν γνῶσιν ὁ θεός· εἰ γὰρ ἕξει, ἢ οὐκ ἔσται ὁ κόσμος ἀγένητός τε καὶ ἄφθαρτος, ἵνα μὴ ἄπειρα εἴη καὶ τὰ γεγενημένα καὶ τὰ ἐσόμενα, ἢ οὐ πεπερασμένῃ δυνάμει γινώσκει τὰ ὄντα ὁ θεός· εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ δημιουργεῖ πεπερασμένῃ. εἰ τοίνυν τῶν δύο τῶν εἰρημένων ὑποτεθεισῶν ὑποθέσεων (τῆς τε λεγούσης μίαν μὲν εἶναι καὶ ἁπλῆν τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, πεπερασμένῃ δὲ δυνάμει δημιουργεῖν τὸν θεὸν καὶ τῆς πολλὰς μὲν δυνάμεις ἔχειν τὸν θεὸν ὑποτιθεμένης, οὐδεμίαν δὲ ἄπειρον) τὰ ἀτοπώτατα ἠκολούθησεν (τό τε μὴ εἶναι τὸν θεὸν αἰώνιον ἀλλ' ὑπὸ χρόνον καὶ τὸ ἄλλου δεῖσθαι τοῦ τὴν ἐς ἀεὶ διαμονὴν αὐτῷ χορηγοῦντος, οὐδὲ ἐκείνου τὴν αὐτὴν ἀτοπίαν ἐκφεύγοντος, καὶ ἔτι τὸ μήτε τῶν γενομένων μήτε τῶν ἐσομένων ἔχειν γνῶσιν τὸν θεόν, συγχωρουμένου τοῦ εἶναι τὸν

[redacted]

ροι αἱ δὲ πεπερασμέναι, ἀποκληρωτικὸς ἔσται ὁ λόγος καὶ πολλῇ τῇ αὐτονομίᾳ χρώμενος· τίς γὰρ ἡ ἐξουσία τήνδε μὲν τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν ἄπειρον εἶναι λέγειν, τήνδε δὲ πεπερασμένην; ἔσται γὰρ τὸ θεῖον κατά τι μὲν αἰώνιον κατά τι δὲ ὑπὸ χρόνον καὶ αὐτὴ ἡ τὸν χρόνον παράγουσα τοῦ θεοῦ δύναμις ὑπὸ χρόνον ἔσται. πῶς δὲ συνέξει ἐς ἀεὶ τὰ ὄντα, εἰ μὴ ἄπειρος; ᾗ γὰρ ἂν δυνάμει δημιουργεῖ τις, ταύτῃ | που πάντως καὶ συνέχει τὸ fol. 2r. δημιουργούμενον. καὶ ἡ τρίτη ἄρα ὑπόθεσις ἄτοπος οὖσα καὶ ἀδύνατος δέδεικται. λείπεται τοίνυν τῶν λοιπῶν δύο τὴν ἑτέραν εἶναι ἀληθῆ, λέγω δὴ ἢ πολλὰς μὲν εἶναι τὰς τοῦ θεοῦ δυνάμεις καὶ ἑκάστην ἄπειρον ἢ μίαν καὶ ἁπλῆν καὶ ἀπειροδυνάμως ἅπασαν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν γίνεσθαι· ὅπερ καὶ μᾶλλον ἀληθές τέ ἐστιν καὶ ταῖς κοιναῖς περὶ θεοῦ ἐννοίαις ἀκόλουθον διὰ τὴν παντελῆ τοῦ θεοῦ ἁπλότητα.

γ'. Ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατον πεπερασμένῃ δυνάμει δημιουργεῖν τὸν θεὸν τὰ ὄντα, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων. εἰ δὲ ἀδύνατον πεπερασμένην εἶναι τὴν δημιουργικὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ἄπειρος ἐξ ἀνάγκης ἔσται (ἄπειρον δὲ λέγω οὐ μόνον κατὰ τὸ ἀεὶ δύνασθαι παράγειν — τὴν γὰρ μὴ οὕτως ἄπειρον ἐξαρκεῖν εἰς τὸ διηνεκὲς ἀδύνατον —, ἀλλ' ὅτι καὶ ἵν' οὕτως εἴπω καθ' ἕκαστον νῦν ἑκάστου τῶν ὄντων παραγωγὴ οἷον ἡλίου

1. M m 1 ad ἀποκληρωτικος not. marg.: ο χωρις αιτιας ἡ ο μετ εξουσιας (p in marg.: ηγουν ὁυ χωρὶς κτλ.) 2. καὶ πολλῇ] καὶ |fin. vers.| ⌊III litt.; litterae λ superior pars cognoscitur⌋λη M; καὶ οὐ πάσῃ pt αυ⌊I litt.⌋ονομια M; m 1 in marg.: εξουσια εξουσι| fin. vers.| ⌊III litt., acutus in tertia erat⌋νδε M (suppl. pt) 3. λέγειν om. pt 4. θει |fin. vers.| ⌊circ. VII litt. evan.; tum ι ex η corr., tum υ eras.⌋ μεν M (suppl. pt) 8. fort. δημιουργῇ που om. pt 24. παραγω| fin. vers. |γωγη M (παραγωγῆ pt)

ψυχῆς οὐρανοῦ ὑπὸ ἀπείρου πάντως δυνάμεως γίνεται). τεκμήριον δ' ἂν εἴη τούτου πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τὸ ἀχρόνως καὶ ἅμα νοήματι πάντα τὸν θεὸν παράγειν· τοῦτο γὰρ περὶ θεοῦ πιστεύειν αἱ κοιναὶ πάντας διδάσκουσιν ἔννοιαι· ὅθεν καὶ τῶν παρ' ἡμῖν θεολόγων ὁ μέν τίς φησιν 'αὐτὸς εἶπεν καὶ ἐγενήθησαν', ἕτερος δὲ 'διενοήθης καὶ ἐγενήθησαν, ἐνενοήθης καὶ παρέστησαν'· ὁ γὰρ καὶ τὸν χρόνον αὐτὸν παράγων οὐκ ἂν δήπου χρονικῆς παρατάσεως εἰς τὸ ποιεῖν τὰ ὄντα δέοιτο. τὸ δὲ ἐξαρκεῖν εἰς τὴν πάντων οὐσίωσιν μόνην τὴν τοῦ γενέσθαι θέλειν αὐτὰ τοῦ θεοῦ νόησιν πῶς οὐκ ἀπείρου δυνάμεώς ἐστιν ἀπόδειξις ἀναμφίλεκτος; ταύτῃ μέντοι τῇ ἀπείρῳ δυνάμει καὶ τὰ μέγιστα τῶν ὄντων καὶ τὰ ἐλάχιστα παράγεσθαι· εἰ γὰρ μιᾷ δυνάμει πάντα ὑφίστησιν, ὡς καὶ τῷ Πρόκλῳ δοκεῖ — ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν πρόνοιαν ἀπορη-

[redacted]

καὶ τὰ ἐλάχιστα πεποίηκεν. δεδειγμένου τοίνυν, ὅτι τε ἀδύνατον πεπερασμένην εἶναι τὴν τοῦ θεοῦ δημιουργικὴν δύναμιν καὶ ὅτι ἄπειρον αὐτὴν εἶναι ἀνάγκη, οὐκ ἄρα ἀληθὲς οὔτε διὰ τὸ ποιητικὸν μόνον αἴτιον οὔτε δι' ἄμφω, τὸ ποιοῦν τε καὶ τὸ γινόμενον, μήτε πλείονα τῶν ὄντων μήτε κρείττονα γενέσθαι· ταύταις γὰρ ταῖς ὑποθέσεσιν εἵπετο πεπερασμένην εἶναι τὴν δημιουργικὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ὅπερ ὡς ἄτοπόν τέ ἐστιν καὶ ἀδύνατον δέδεικται. λείπεται ἄρα τὴν λοιπὴν μόνην τῶν ὑποθέσεων εἶναι ἀληθῆ τὴν λέγουσαν μόνην τὴν τῶν γενητῶν φύσιν αἰτίαν εἶναι τοῦ μὴ δύνασθαι πλείονα ἢ κρείττονα δημιουργεῖσθαι. εἰ δέ τις καὶ συγχωρήσει ἀμφότερα εἶναι αἴτια, τό τε ποιοῦν φημι καὶ τὸ γινόμενον, τοῦ μὴ δύνασθαι πλείονα ἢ κρείττονα δημιουργεῖσθαι, ἀνάγκη πάντως διὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐ δύναται τὸ γινόμενον γίνεσθαι, διὰ τὴν αὐτὴν καὶ τὸ ποιοῦν μὴ δύνασθαι ποιεῖν. ἣν ἂν οὖν τις αἰτίαν ἀποδῷ τοῦ μὴ δυνατὸν εἶναι πλείονα γενέσθαι τῶν γενομένων ἢ κρείττονα, ἀπείρου τε κατὰ πάντα τῆς δημιουργικῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως οὔσης, ὡς ἀποδέδεικται, ταύτην καὶ παρ' ἡμῶν δεχέσθω τοῦ μὴ δύνασθαι ἐξ ἀιδίου τὸν κόσμον ὑφίστασθαι καίπερ ἀεὶ ἀγαθοῦ | καὶ ἀεὶ δημιουργοῦ fol. 8r.
τοῦ θεοῦ ὑπάρχοντος. καὶ ἥν γε ἡμεῖς περὶ τούτων φυσικωτάτην αἰτίαν ἔχομεν ἀποδοῦναι, ἔστιν αὕτη. τὸ ἄπειρον κατὰ μηδένα τρόπον δύνασθαι ἐνεργείᾳ ὑποστῆναι διὰ πλειόνων Ἀριστοτέλης ἔν τε τῇ φυσικῇ ἀκροάσει

1. τοι[ν eras.]νῦν M 9. M marg.: σημειωσαι χρησιμος 16. ἀ[ι]τιαν, ex ν, M 18. τοῦ] τοῦ | fin. vers. | του M 20. τε M; *fort.* γε 25 sq.: cf. infra fol. 258 r. 27. Arist. *phys.* Γ 5 p. 204 a 20. de caelo Α 5 sq.

καὶ ἐν τῇ περὶ οὐρανοῦ ἀποδέδειχεν (ἄπειρον δὲ νῦν λέγω τὸ ἐν μεγέθει κατὰ τὴν ἔκτασιν ἢ ἐν ἀριθμῷ· τὸ γὰρ ἐν δυνάμει ἄπειρον ἀνάγκη πᾶσα ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἀιδίοις εἶναι) καὶ ὑπὸ πάντων συμφώνως ὡμολόγηται. τοῦ δὲ ἀπείρου κατὰ μέγεθος ἢ κατὰ ἀριθμὸν ὑποστῆναι κατ' ἐνέργειαν φύσιν οὐκ ἔχοντος ἀνάγκη πάντως πεπερασμένον εἶναι τὸν τῶν ὄντων ἀριθμόν. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸ ζητεῖν, διὰ τί μὴ πλείονα ὑπέστη· ὅσῳ γὰρ πλείονα τῶν ὄντων ὑποστῆναί τις ὑπόθοιτο, τοῦ ἀπείρου κατ' ἐνέργειαν ἐκβῆναι μὴ δυναμένου οὐδὲν ἧττον ἡ αὐτὴ μενεῖ ἀπορία. ταύτῃ οὖν ἀνάγκη πεπερασμένον εἶναι τὸν τῶν ὄντων ἀριθμόν. κρείττονα δὲ πάλιν τῶν ὄντων οὐ γέγονεν διὰ τὸ δεῖν πάντως ὑφεῖσθαι τοῦ δημιουργοῦ τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρηγμένα· ὅσῳ ἂν οὖν τις ὑπόθοιτο κρείττονα ὧν εἰσιν τὰ ὄντα ὑφίστασθαι, τοσούτῳ μᾶλλον λειπομένων

[redacted]

ὑποστῆναι τὸ ἄπειρον συμβαίνει, οὕτω φημὶ καὶ τὸν κόσμον μὴ δύνασθαι ἐξ ἀιδίου τῷ θεῷ συνυπάρχειν, ἵνα μὴ πάλιν κατ' ἐνέργειαν δῶμεν τὸ ἄπειρον ὑφίστασθαι καὶ διεξιτητὸν ποιήσωμεν τὸ ἄπειρον· ἐξ ἀιδίου γὰρ τοῦ κόσμου ὑπάρχοντος ἀνάγκη που πάντως ἦν καὶ τῶν ἄνωθεν ἕως νῦν ἐν τῷ κόσμῳ γενομένων τὸν ἀριθμὸν — ἀνθρώπων φημὶ ἢ φυτῶν ἢ τῶν λοιπῶν ἑκάστου εἴδους ἀτόμων — ἄπειρον γεγονέναι κατ' ἐνέργειαν· εἰ γὰρ πεπερασμένον τις ὑπόθοιτο τῶν γενομένων ἀνθρώπων ἢ φυτῶν ἢ τινων ἄλλων ἀτόμων τὸν ἀριθμόν, ἐπειδὴ ἕκαστον αὐτῶν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ τὸ εἶναι ἔσχεν, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον πεπεράσθαι ἀνάγκη· τὸ γὰρ ἐκ πεπερασμένων συγκείμενον πεπερασμένον ἐστίν. ἐπεὶ οὖν ἀγενήτου ὄντος τοῦ κόσμου καὶ ὁ γενόμενος χρόνος ἄπειρός ἐστιν κατ' ἐνέργειαν, ἀνάγκη δήπου καὶ τὰ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ γενόμενα ἄτομα ἐνεργείᾳ ἄπειρα εἶναι κατ' ἀριθμόν· ὥστε συμβήσεται ἄπειρον ἀριθμὸν ἐνεργείᾳ ὑποστῆναί τε καὶ συμβεβηκέναι τοῦ κόσμου ἀγενήτου ὄντος. ὅτι δὲ κατ' οὐδένα τρόπον ἐνεργείᾳ ὑποστῆναι τὸ ἄπειρον ἐνδέχεται οὔτε ἀθρόον ὑφιστάμενον οὔτε κατὰ μέρος γινόμενον, ἐν ἑτέρῳ μὲν προϊόντες θεοῦ διδόντος ἐντελέστερον δείξομεν, ἐπειδὰν πάσας τὰς περὶ τοῦ ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον ἀπορίας ἐλέγξαντες αὐτοὶ λοιπὸν ἐφ' ἑαυτῶν κατασκευάζομεν, ὡς οὐκ ἐνδέχεται αὐτὸν εἶναι ἀίδιον, παραθήσομαι δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἀριστοτέλη ἐπὶ λέξεως αὐτὸ τοῦτο κατασκευάζοντα,

4. *διεξιτητων* M (cr. pt), in marg. m 1: *τουτεστιν ο τις δυνατι διεξελθειν* 10. *τινων* M; fort. *τῶν*, cf. 9, 7 14. *πεπερα[σ]μενον*, ex *ν*, M *αγεν[ή]του*, ex ου m 2, M 20. *ὀντ[ο]ς, ex ω, M* 25. *κατασκευάζωμεν* pt 27. αριστοτε-*λη[ν eras.] M*

λέγω δὲ τὸ κατὰ μηδένα τρόπον ἐνεργείᾳ δύνασθαι τὸ ἄπειρον ὑφίστασθαι. καὶ αὐτόθεν δὲ οἶμαι τοῦτο δῆλον εἶναι· δι' ἣν γὰρ αἰτίαν ἀθρόον καὶ ἅμα εἶναι τὸ ἄπειρον οὐ δύναται, διὰ τὴν αὐτὴν ταύτην οὐδὲ κατὰ μέρος ὑφι-
fol. 4r. στάμενον εἰς ἐνέργειαν | ἐκβῆναι δύναται· εἰ γὰρ ὅλως δυνατὸν ἦν κατὰ μέρος ὑφιστάμενον κατ' ἐνέργειαν ἐκβεβηκέναι τὸ ἄπειρον, τίς ἂν ἦν ἔτι λόγος ὁ κωλύων καὶ ἅμα αὐτὸ κατ' ἐνέργειαν ὑφίστασθαι; καὶ γὰρ πολλῷ ἀδυνατώτερον φανείη τοῦ ἀθρόον καὶ ἅμα τὸ ἄπειρον ὑφίστασθαι λέγειν τὸ κατὰ μέρος καὶ οἱονεὶ κατὰ μονάδα ἄλλην μετ' ἄλλην ἐξαριθμούμενον εἰς γένεσιν ἄγεσθαι τὴν κατ' ἐνέργειαν· ἀθρόον μὲν γὰρ ὑφιστάμενον ἴσως οὐκ ἀνάγκη ἔσται κατὰ μονάδα διεξιέναι αὐτὸ καὶ οἱονεὶ ἐξαριθμεῖσθαι, κατὰ μέρος δὲ γινόμενον καὶ ἄλλης ἀεὶ μετ' ἄλλην μονάδος ὑφισταμένης, ὡς λοιπὸν κατ' ἐνέργειαν ἀπείρους γεγονέναι μονάδας, κἂν μὴ

[redacted]

τοῦ γένους διαδοχὴ μέχρις ἑκάστου ἡμῶν κατήντησεν· τὸ γὰρ ἄπειρον διεξελθεῖν ἀδύνατον. καὶ εἰ ἀνάρχου ὄντος τοῦ κόσμου ὁ γενόμενος τῶν ἀριθμὸς μέχρι Σωκράτους εἰ τύχοι ἄπειρος ἦν, ἐκείνῳ δὲ προσετέθησαν οἱ ἀπὸ Σωκράτους μέχρι τοῦ νῦν γινόμενοι, ἔσται τι τοῦ ἀπείρου μεῖζον· ὅπερ ἀδύνατον. καὶ ὁ τῶν ἀνθρώπων τῶν γενομένων ἀριθμὸς ἄπειρος, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τῶν γενομένων ἵππων ἀριθμὸς ἄπειρος· διπλασιάσεις ἔτι τὸ ἄπειρον. τούτοις εἰ προσθήσεις καὶ τὸν τῶν κυνῶν ἀριθμόν, τριπλασιάσεις τὸ ἄπειρον, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου προστιθεμένου πολυπλασιασθήσεται· ὅπερ τῶν ἀδυνατω|τάτων ἐστίν· οὐ fol. 4 v. γὰρ μεῖζον εἶναι τοῦ ἀπείρου ἐνδέχεται, ἵνα καὶ πολλαπλάσιον συγχωρήσωμεν. εἰ τοίνυν ἀγενήτου ὄντος τοῦ κόσμου ταῦτα ἄτοπα συμβαίνειν ἀνάγκη καὶ ἕτερα πλείονα, ὡς ἐν ἑτέροις δείξωμεν, ἀδύνατον ἄρα ἀγένητον εἶναι καὶ ἄναρχον τὸν κόσμον· οὕτω γὰρ διεξιτητόν τε ἔσται τὸ ἄπειρον καὶ ἐνεργείᾳ ὑφεστὸς καὶ ἀεὶ αὔξεσθαι τὸ ἄπειρον ἀνάγκη καὶ μὴ παύεσθαι αὐτὸ ἑαυτοῦ μεῖζον γινόμενον καὶ πολλάκις ἵνα μὴ λέγω ἀπειράκις τὸ ἄπειρον ἔσται. δι' ἣν ἄρα αἰτίαν οὐ πλείονα δημιουργεῖ ὁ θεός, διὰ τὴν αὐτὴν οὐδὲ ἐξ ἀιδίου τὸν κόσμον ἐδημιούργησεν. εἰ δὲ ἀδύνατον ἦν ἐξ ἀιδίου δημιουργεῖσθαι τὸν κόσμον, δῆλον ἄρα, ὡς ọὐδεμία καταλείπεται ζήτησις, διὰ τί μὴ πρότερον

1. διαδοχὴ ex διδαχη m 2 M   3. των M; ἐτῶν pt (tamen cf. 11, 5 οἱ — γινόμενοι); fort. τῶν ⟨ἀνθρώπων⟩   5. fort. γενόμενοι   9. διπλασ[ια ex ει]σεις ετι [εσται eras.] τὸ M   προσθήσεις] προσθεις M, cf. pt .   10. κ[υ]νων M   11. πολ-[II fere litterarum foramen]λασιασθησεται M (certo non erat πολλαπλασιασθησεται)   12. αδυνατω[ν eras.]τατων M   15. ταῦτα τὰ ἄτοπα pt   ατο[π]α M

ὑπέστη· ὅσῳ γὰρ ἂν τῷ λογισμῷ ἐπὶ τὸ πρόσω χωρήσωμεν, τοσούτῳ μᾶλλον παραθεῖ τοῦ νοῦ τὴν ἐπίνοιαν τὸ ἄναρχον τῆς τοῦ θεοῦ ὑποστάσεως καὶ διὰ τοῦτο πάλιν οὐδὲν ἧττον ἡ αὐτὴ καταλείπεται ζήτησις, διὰ τί μὴ πρότερον. εἰ δέ τις προσφιλονεικῶν τῷ λόγῳ μὴ τὸ ἄπειρον αἰτιάσηται τοῦ μὴ πλείονα δεδημιουργῆσθαι, ἣν μάλιστα ἀνάγκη φυσικωτάτην εἶναι αἰτίαν, ἀλλ' ἁπλῶς οὕτω λέγοι μὴ μόνον ἄπειρα μὴ δύνασθαι γενέσθαι ἀλλὰ μηδὲ πλείονα ὅλως τῶν ὄντων τῆς φύσεως τῶν γενητῶν τοσοῦτον ἐπιδεχομένης ἀριθμόν, ὅσος καὶ γέγονεν, οὐχ ἕξει μὲν τούτου λέγειν αἰτίαν οὐδεμίαν· εἰ γὰρ τοσαῦτα γεγένηται, τί ἐκώλυεν φέρε εἰπεῖν καὶ ἄλλα δύο ἢ τρία εἴδη ἐν τῷ κόσμῳ ὑποστῆναι; εἰ γὰρ ἄνθρωποι ὄνον ἵππῳ μίξαντες ἐτεχνήσαντο ἡμίονον ποιῆσαι καὶ ἐπὶ πτηνῶν πλεῖστα εἴδη σύμμικτα πεποιήκασιν, πῶς οὐκ ἄτοπον τὸ λέγειν μὴ

τὴν γένεσιν· τί οὖν ἐκώλυεν καὶ τοῖς τοιούτοις ζῴοις (λέγω δὴ τοῖς ἐξ ἐπιτηδεύσεως ἀνθρώπων γενομένοις) τὸν τῆς διαδοχῆς λόγον φυσικῶς ἐγκατασπεῖραι; πλὴν εἰ καὶ τοῦτο συγχωρήσωμεν, ἡμᾶς γοῦν οὐδὲν τὸ κωλῦον ἐστιν τῇ αὐτῇ ἀπολογίᾳ χρήσασθαι τοῦ μὴ ἐξ ἀιδίου τὸν κόσμον ὑποστῆναι, ἵνα μὴ κατ' ἐνέργειαν τὸ ἄπειρον ὑποστῇ καὶ τοῦ ἀπείρου ᾖ τι μεῖζον καὶ πολλαπλάσιον καὶ διεξιτητὸν τὸ ἄπειρον γένηται· ταῦτα γὰρ τῶν ἀδυνάτων ἐστίν. εἴρηται ἄρα καὶ ἡ αἰτία, δι' ἣν ἀεὶ ὢν ὁ θεὸς ἀγαθὸς οὐκ ἐξ ἀιδίου τὸν κόσμον ἐδημιούργησεν.

δ'. Καὶ ἄλλως. εἰ ὁ θεὸς ἀγαθός, ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίνεται ὁ φθόνος, ὡς ὁ σοφός φησι Πλάτων, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ εἶναι πάντα παρήγαγεν, διὰ τί μηδὲν τῶν γενητῶν ἑαυτῷ κατὰ πάντα ταὐτὸν ὑπέστησεν ὥστε τῆς αὐτῆς αὐτῷ κοινωνεῖν οὐσίας τε καὶ δυνάμεως; ἢ γὰρ δυνάμενος οὐκ ἠθέλησεν, καὶ τὸ ἑπόμενον διὰ τὸ βλάσφημον σιωπῶ (οὐ γὰρ τὸν φθόνον ἐκφεύξεται), ἢ πάντως διὰ τὸ μὴ δύνασθαι οὐδὲ ἠθέλησεν· ἀλλὰ τοῦτο ἀσθένειαν τοῦ θεοῦ κατηγορήσει· ἀμήχανον γὰρ ἦν τῶν γενητῶν τι ταὐτὸν εἶναι τῇ ἀγενήτῳ καὶ δημιουργικῇ αὐτοῦ αἰτίᾳ· οὕτω γὰρ ἂν αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ θεὸς ἐδημιούργει καὶ τὸ ἀγένητον γενητὸν εἶναι συνέβαινεν, εἴπερ ἀγένητος μὲν φύσει ἐκείνη ἡ οὐσία, γίνοιτο δ' αὖ πάλιν, εἴ τι τῶν γεγονότων τῆς αὐτῆς αὐτῷ εἴη οὐσίας. εἰ οὖν τὸ μὴ δύνασθαί τι τῶν δημιουργηθέντων ταὐτὸν εἶναι τῷ δημιουρ|γήσαντι οὔτε τὸ εἶναι τὸν θεὸν ἀγαθὸν ἀφαι- fol. 5v

12. Plat. Tim. 29 E 13. ὁ (ante φθόνος) om. Plat.
20. ἀλλὰ — κατηγορήσει fort. del., cf. 8, 24. 14, 2 26. οσιας M (cr. pt) 27. δημιουργεθεντων M 28. τὸ] του M

ρεῖται οὔτε τὸ μὴ βούλεσθαι ἑαυτῷ πάντα ποιῆσαι παραπλήσια εἰσάγει οὔτε τινὰ ἀσθένειαν αὐτῷ καὶ ἀδυναμίαν προστρίβεται, καὶ ἡμεῖς ἄρα μὴ εἶναι τὸν κόσμον ἀίδιον ὑποτιθέμενοι οὔτε τὸ εἶναι τὸν θεὸν ἀεὶ ἀγαθὸν ἀφαιρούμεθα οὔτε ἀσθένειαν τῆς δημιουργικῆς αὐτοῦ κατηγοροῦμεν δυνάμεως, ἀλλὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀεὶ εἶναι τὸν κόσμον δι' αὐτὴν τὴν τοῦ γινομένου φύσιν ὑποτιθέμεθα, ὅτι τε τὸ ἄπειρον κατ' ἐνέργειαν ὑποστῆναι ἢ διεξιτητὸν εἶναι ἀδύνατον ἦν καὶ ὅτι συναΐδιον εἶναι τῷ ποιοῦντι τὸ γινόμενον φύσιν οὐκ ἔχει· εἰ γὰρ καὶ τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν δημιουργικῶς παρὰ τοῦ θεοῦ εἴληφεν ὁ κόσμος οὐδὲν αὐτῷ κατ' οὐσίαν κοινωνῶν, πῶς οἷόν τε ἦν ἐξ ἀιδίου αὐτὸν τῷ θεῷ συνυπάρχειν; τὸ γὰρ ἀεὶ ὂν πῶς ἂν εἰς τὸ εἶναι παράγοιτο; καὶ εἰ κατὰ πάντα ὑφεῖται τοῦ δημιουργοῦ τὸ δημιουργούμενον, καὶ οὐσίᾳ καὶ

[redacted]

ε΄. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν δεύτερον τῶν ὑποδειγμάτων οὐδὲ λόγου δεῖν οἶμαι ἀξιῶσαι· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὡς ἡ σκιὰ οὐδὲν | ἕτερόν ἐστιν ἢ φωτὸς στέρησις; ἡ fol. 6r. δὲ στέρησις καθ' αὑτὸ μὴ ὄν ἐστιν, ὡς μικρῷ πρόσθεν ἐδείξαμεν. πῶς ἂν οὖν τις νοῦν ἔχων εἴποι τὸ ἐν φωτὶ σῶμα τοῦ καθ' αὑτὸ μὴ ὄντος αἴτιόν τε καὶ παρακτικὸν εἶναι; τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐ γίνεται, ἡ γὰρ γένεσις τοῦ ὄντος· οὐ γάρ, ἐπειδὴ ὀνόματι διασημαίνεται ἡ τοῦ φωτὸς στέρησις σκιὰ καὶ σκότος καλουμένη, ἤδη διὰ τοῦτο καὶ ὕπαρξίν τινα καὶ εἶδος αὐτὴν ὑποληπτέον· καὶ γὰρ ἡ τῆς ὄψεως στέρησις ὀνόματι διασημαίνεται τυφλότης καλουμένη καὶ τὸ τοὺς πόδας βεβλαμμένον καὶ τῆς δι' αὐτῶν κινήσεως ἐστερημένον χωλὸν καλεῖται, καὶ οὐδεὶς ἂν εἴποι εἶδός τι καὶ ὕπαρξιν εἶναι τὴν τυφλότητα ἢ τὴν χωλότητα. οὐδ' ἄρα τὴν τοῦ φωτὸς στέρησιν, εἴτε σκότος εἴτε σκιὰ καλοῖτο, εἶδός τι ὑποληπτέον. τὸ δὲ ζητούμενον ἡμῖν ἦν, εἰ ἔστιν τι τῶν ὄντων παρ' ἑτέρου τὸ εἶναι καὶ τὴν ὑπόστασιν δημιουργικῶς εἰληφὸς μὴ ὕστερον τοῦ παραγαγόντος. ἡ δὲ σκιὰ στέρησίς ἐστιν φωτὸς οὐ καθ' αὑτὸ ὄν. ὅμοιον οὖν ἐστιν τὸ λέγειν τὸ σῶμα σκιᾶς εἶναι ποιητικὸν αἴτιον καὶ τὸν θάνατον τοῦ μὴ ὄντος· ὥσπερ οὖν τὸ μὴ ὂν οὐχ ὕπαρξιν εἶναί τινα ἀλλὰ μόνον τοῦ ὄντος στέρησιν νοοῦμεν, οὕτω καὶ τὴν σκιὰν στέρησιν φωτὸς εἶναι μόνην καὶ οὐχ ὑπόστασίν τινα εἰδοπεποιημένην ὑπὸ τῶν σωμάτων δημιουργουμένην ἐπιστωσάμεθα. πῶς οὖν ἄν τις τὴν τοῦ φωτὸς φθορὰν ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἀντιφράξεως γινομένην εἰκόνα

8. διασημ⌊αι⌉νεται M 11. ὕπολειπτεον M (cr. pt) 13. βεβλαμμενο[ν ex νσ, ut vid.] M 17. ὕπολ⌊η⌉πτεον, ex ει, M 25. exspectes μόνον

τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ κόσμου γενέσεώς τε καὶ ὑπάρξεως λήψεται; δῆλον δέ που πάντως καὶ τοῦτο τοῖς περὶ τὰ μαθήματα δεινοῖς, ὡς οὐδὲ ἐν τῷ καθόλου ἀληθές ἐστιν τὸ τῷ ἐν φωτὶ σώματι εὐθὺς καὶ σκιὰν παρέπεσθαι· εἰ γὰρ τύχοι ἐν αὐτῷ τῷ κατὰ κορυφὴν ὑπάρχων ὁ ἥλιος, ὥσπερ ἐν τοῖς ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν τε καὶ μέχρι τοῦ θερινοῦ τροπικοῦ τὴν οἴκησιν ἔχουσιν συμ-
l. 6v. βαίνει ποτὲ γί|νεσθαι, πρόδηλον, ὡς ἄσκια τότε τὰ ὑποκείμενα σώματα γίνεται τὰ κατὰ συνέχειαν τῆς γῆς ἁπτόμενα, ὡς μὴ εἶναί τινα μεταξὺ ἀέρα, ἐν ᾧ πέφυκεν ἡ σκιὰ καὶ τὸ σκότος ὑφίστασθαι ὥσπερ καὶ τὸ φῶς (ἐν ᾧ γὰρ τὸ φῶς ὑφίσταται, ἐν τούτῳ καὶ τὸ σκότος, ὡς καὶ Ἀριστοτέλει ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς δοκεῖ)· ὅθεν καὶ δεῖ χρόνου τινός, ἕως ἂν τὸ κατὰ κορυφὴν ὁ ἥλιος παραλλάξας χώραν ἐπὶ τὰ πλάγια [redacted]

[redacted]

εἶναι καὶ ἡ οὐσία κατὰ τὸ εἶδός ἐστιν· οὐδὲν δὲ αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐστιν δημιουργικὸν αἴτιον· οὐδ' ὁ ἥλιος ἄρα δημιουργός ἐστιν τοῦ ἰδίου φωτὸς κατ' αὐτὸ εἰδοποιούμενος καὶ τὸ εἶναι ἔχων. ὥστε, εἰ μέν τις καὶ τὸν κόσμον συμπληρωτικὸν εἶναι λέγοι τῆς τοῦ δημιουργοῦ οὐσίας, συγχωρήσωμεν οὕτως ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν τὸν κόσμον, ὡς ἔχει πρὸς τὸν ἥλιον τὸ ἐν αὐτῷ φῶς· οὕτω δὲ οὐ δημιουργὸς ἂν εἴη τοῦ κόσμου ὁ θεός, ἐπεὶ μηδὲ ὁ ἥλιος τοῦ εἰδοποιοῦντος τὴν οὐσίαν αὐτοῦ φωτός, εἴπερ μὴ αὐτὸς ἑαυτὸν ὁ ἥλιος ἐδημιούργησεν· εἰ δὲ ξένα καὶ ἀλλότρια τῆς θείας οὐσίας πάντα τὰ ὑ|π' αὐτῆς δημιουργικῶς παρηγμένα, οὐκ fol. 7r. ἄρα, ὡς ἔχει τὸ ἐν ἡλίῳ φῶς πρὸς αὐτὸν τὸν ἥλιον, οὕτως ἔχει πρὸς τὸν δημιουργὸν ὁ κόσμος.

ζ'. Τὸ δὲ ἐν ἀέρι χεόμενον φῶς οὐκ ἀεὶ τὸ αὐτὸ ὑπάρχει· φθαρτὸν γὰρ εἶναι ὡμολόγηται· διαδέχεται γὰρ αὐτὸ σκότος· οὐδὲ γὰρ ὑπομένει ἀεὶ τὸ αὐτό, ἀλλ' ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει, ὥσπερ καὶ ἡ κίνησις καὶ ὁ χρόνος· ὅθεν ἅμα τῷ ἀποστῆναι τὸ φωτίζον εὐθὺς καὶ τὸ ἐν τῷ ἀέρι φῶς εἰς τὸ μὴ ὂν μεθίσταται, ὥσπερ ἀμέλει μὴ ὄντος τοῦ κινουμένου οὐδὲ κίνησίς ἐστιν οὐδὲ χρόνος. ὥστε οὐδὲ ἐκεῖνο ἀληθές, οὗ χάριν τὴν τοῦ φωτός τε καὶ τοῦ ἡλίου εἰκόνα παρειλήφασιν, λέγω δὴ τὸ εἶναί τι παρ' ἑτέρου γινόμενον μὴ ὕστερον τοῦ ποιοῦντος· εἰ γὰρ μὴ τὸ αὐτὸ διαμένει φῶς, δηλονότι ἀεὶ τοῦ νῦν ἐν τῷ ἀέρι γινομένου φωτὸς προϋπάρχειν τὸ φωτίζον ἀνάγκη· ἄλλοτε γὰρ

6. συγχωρησωμε sic M (συγχωρήσομεν pt) 9. επ[ει] M 13. τὸ pt] τω M 15. laudat hunc locum Philoponus de opif. mundi II 16 (pag. 88, 21 Reichardt) α[υτ]ο M 23. παρ[ει]λ[η]φασιν M 25. ποι[οῦντος ει] M 26. τοῦ pt] τοι M

ἄλλο κατὰ συνέχειαν ἀπὸ τοῦ φωτίζοντος ἀπορρεῖ φῶς ὡς ἀπὸ πηγῆς ὕδωρ. ὁ δὲ θεὸς ἕνα μονογενῆ κόσμον ὑπέστησεν, ὥς φησιν ὁ *Πλάτων*· ὥστε ὅτι ποτ' ἂν εἴη τὸ ἐν ἀέρι φῶς — πολλὴ γὰρ ἡ περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ζήτησις, εἴτε ἐνέργεια τοῦ φωτίζοντος εἴτε εἶδος εἴτε πάθος τοῦ ἀέρος —, ἐπεὶ μὴ ἓν καὶ ταὐτόν ἐστιν τῷ ἀριθμῷ ἀεὶ ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο, τοῦ μὲν εἶναί τινα ἀθρόαν γένεσιν καὶ μὴ ἐν παρατάσει γινομένην χρόνου (ὥσπερ τυχὸν ἐν τοσῷδε χρόνῳ δημιουργεῖ ἡ φύσις τὸν ἄνθρωπον) εἴη ἂν ἀπόδειξις ἡ ἐκ τοῦ ἡλίου τοῦ φωτὸς τοῦ ἐν ἀέρι γένεσις καὶ εἰκονίζοι ἂν τὴν ἀθρόαν ὑπὸ θεοῦ τῶν ὄντων ὑπόστασιν ἅμα γενομένην νοήματι, τοῦ μέντοι συναΐδιον εἶναι τὸ γινόμενον τῷ ποιοῦντι οὐκέτ' ἂν εἴη εἰκών, διότι ἑνὸς ὄντος τοῦ φωτίζοντος ἄλλοτε ἄλλο κατ'

[redacted]

ταῦτα μὲν ὁ Πρόκλος. σκόπει δέ, ὅτι οὐχ ὡς ἀπορῶν τὸ φθείρεσθαι τὸ φῶς τέθεικεν, ἀλλ' ὡμολογημένον τοῦτο λαβὼν ἐκ τούτου ἀπορεῖ, πῶς, εἴπερ ἄυλόν ἐστιν τὸ ἐξ ἡλίου φῶς, φθείρεται καὶ νέφους ὑποδραμόντος τὸν ἥλιον οὐκ ἔστιν ὅλως ἐπὶ θάτερα. πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς μετ' ὀλίγα φησὶν 'πῶς γὰρ ἂν εἴη συνεχὲς τὸ ἐν οὐρανῷ τῷ ⟨ἐν⟩ ἀέρι; τὸ μὲν γὰρ φθαρτόν, τὸ δὲ οὔ, καὶ τὸ μὲν τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐξήρτηται, τὸ δὲ ἀποτέτμηται εἰ τύχοι καὶ οὐκ ἔστιν ποτέ· τῷ δὲ ἀφθάρτῳ τὸ φθαρτὸν οὐ συνεχές· δύο γὰρ τὰ τοιαῦτα καὶ εἴδει διαφέροντά ἐστιν'. ὅτι μὲν οὖν τὸ ἐν ἀέρι φῶς φθαρτόν, σαφῶς καὶ ὁ Πρόκλος ἐδίδαξεν· ὅτι δὲ ὁμοίως τῷ ἐν ἀέρι φωτὶ καὶ τὸ ἐν τῷ χύματι τῶν οὐρανίων σφαιρῶν φθείρεται καὶ οὐκ ἔστιν ἄφθαρτον, ὥς φησιν ὁ Πρόκλος, δῆλον οἶμαι ἐκ τῶν ἐν ἀστρονομίᾳ δεδειγμένων· εἰ γὰρ ὁ κῶνος τῆς σκιᾶς τῆς ἀπὸ τῆς γῆς ἐφάπτεται μέρους τῆς σεληνιακῆς σφαίρας καὶ ὑπερβαίνει ταύτην, ὡς ἐναργῶς αἱ ἐκλείψεις πιστοῦνται πάσης ἐμπιπτούσης τῆς σελήνης εἰς τὸν τῆς σκιᾶς τῆς γῆς κῶνον, πρόδηλόν που πάντως, ὡς καὶ τὸ ἐν ταῖς οὐρανίαις σφαίραις κεχυμένον φῶς φθαρτόν ἐστιν· εἰ γὰρ περιιὼν ὁ | τῆς σκιᾶς κῶνος ἄλλοτε ἄλλο μέρος (fol. 8r.) τῆς σεληνιακῆς σφαίρας ἐπέχει καὶ οὐκ ἐᾷ ἐν τούτῳ τὸ ἡλιακὸν γενέσθαι φῶς (ὅθεν καὶ τὴν τῆς σελήνης ἐπιπρόσθησίν τε καὶ ἔκλειψιν συμβαίνει γίνεσθαι), σαφές, ὡς καὶ τὸ ἐκεῖσε κεχυμένον φῶς οὐκ ἄφθαρτόν ἐστιν, ὥς φησιν ὁ Πρόκλος, ἀλλὰ φθαρτόν· εἰ γὰρ τῆς αὐτῆς οὐσίας ἐστὶν ὅλος ὁ οὐρανός, φθαρτὸν δὲ

1. ἀπορῶν] απορον M 3. τουτ[ο] M 7. ἐν add.
17. μέρους t et ex corr. p] μερος M 19. πασ[η]ς M
25. εκλειψι[ν] M

τὸ ἐν μιᾷ τε καὶ δευτέρᾳ σφαίρᾳ χεόμενον φῶς δέδεικται, ἔτι δὲ καὶ τὸ σεληνιακὸν φῶς ἐκ τοῦ ἡλίου τὴν ὕπαρξιν ἔχον γίνεται ἐναργῶς τε καὶ φθείρεται ἀθρόον μὲν ἐν ταῖς ἐκλείψεσιν τῆς σελήνης κατὰ βραχὺ δὲ τὸν λοιπὸν ἅπαντα χρόνον, σαφὲς δήπου, ὡς καὶ ἐν παντὶ τῷ οὐρανῷ φθαρτὸν ἂν εἴη, εἰ καὶ διὰ τὸ ἀεὶ παρεῖναι τὸ φωτίζον ταῖς ἀνωτέραις σφαίραις μηδενὸς αὐτὰς ἐπισκιάζοντος τῇ συνεχείᾳ δοκεῖ ἀεὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἓν εἶναι φῶς, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ πυρὸς ἀεὶ τὰ παρακείμενα θερμαίνοντος ἢ φωτίζοντος δόξῃ διὰ τὸ συνεχὲς τῆς ἀλλοιώσεως ἀπαθὴς εἶναι ἡ ἐγγινομένη τῷ ἀέρι θερμότης ἐκ τοῦ πυρὸς ἢ τὸ φῶς.

η′. Εἰ δέ τις μὴ φθείρεσθαι λέγοι τὸ ἐν ἀέρι γινόμενον φῶς ἀλλὰ τῷ φωτίζοντι συμπεριπολεῖν, μάλιστα μὲν οὐκ ἀληθὴς ἡ τοιαύτη ὑπόνοια, ἐπεὶ καὶ

[redacted]

τὰ δὲ δημιουργήματα οὐκ εἰδοποιεῖ τὴν τοῦ δημιουργοῦ οὐσίαν· οὐκ ἄρα ποιητὴς τοῦ φωτὸς ὁ ἥλιος· οὐδὲν γὰρ τῶν ὑποκειμένων δημιουργικὸν αἴτιόν ἐστιν τοῦ εἰδοποιοῦντος αὐτὸ εἴδους, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ἰδίου πάθους τε καὶ συμβεβηκότος ποιητικὸν αἴτιόν ἐστιν τῶν ἐχόντων οὐδέν. τὸ αὐτὸ δ' ἂν εἴποι τις καὶ κατὰ Πλωτῖνον 'ἐνέργειά ἐστιν τοῦ φωτίζοντος τὸ φῶς εἰς ἄλλα προϊοῦσα'. διό φησιν καὶ 'παρόντος μὲν τοῦ ἐνεργοῦντος πάρεστιν ἡ ἐνέργεια, ἀπελθόντος δὲ συνάπεισιν'· εἰ γὰρ ἐνέργεια τοῦ ἡλίου τὸ ἐν ἀέρι φῶς, ἤτοι συμπληρωτικόν ἐστιν τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἢ οὔ. εἰ μὲν οὖν συμπληρωτικὸν εἴη, ἀναγκαίως σύνεστιν ἀεὶ τῷ ἡλίῳ· τὰ γὰρ συμπληρωτικὰ τῶν οὐσιῶν ἀεὶ σύνεστιν αὐταῖς· ὁ δὲ κόσμος οὐ συμπληροῖ τὴν τοῦ δημιουργοῦ οὐσίαν· οὐκ ἄρα οὕτως ἔχει πρὸς τὸν θεὸν ὁ κόσμος ὡς πρὸς τὸν ἥλιον τὸ φῶς. εἰ δὲ μὴ εἴη συμπληρωτικὴ τοῦ ἡλίου ἡ τοῦ φωτὸς ἐνέργεια, ἐνδέχεται κατ' ἐπίνοιαν μὴ εἶναι ταύτην. ἀλλ' ἀδύνατον· εἰ γὰρ ὑπάρχει τὰ διαφανῆ ἢ ἁπλῶς τὰ δεκτικὰ τοῦ φωτός, ἀδύνατον μὴ φωτίζεσθαι ταῦτα τοῦ ⟨ἡλίου⟩ παρόντος· εἰ γὰρ μὴ φωτίζοιτο παρόντος, οὐδὲ ἥλιος ἐστιν ἔτι. εἴπερ ἄρα ἐνέργεια τοῦ ἡλίου ἐστὶν τὸ ἐν ἀέρι φῶς, συμπληρωτικὴν εἶναι αὐτὴν τῷ ἡλίῳ ἀνάγκη. εἰ δὲ πάθος ἐστὶν τοῦ ἀέρος τὸ φῶς, ὅπερ ἔμοιγε τῶν ἄλλων ἁπασῶν περὶ τοῦ φωτὸς ὑπολήψεων ἀληθέστερον εἶναι δοκεῖ, ἀλλοίωσις ἂν εἴη τοῦ διαφανοῦς ἢ ἁπλῶς τοῦ δεκτικοῦ· οὕτω γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν περὶ ψυχῆς ἀπεφήνατο· ἔχει ⟨δὲ⟩ ἡ λέξις |

7. cf. Plot. Enn. IV 5, 7 18. τ[ω]ν M 14. αὐταῖς] αυτοις M 15. ουσία M (cr. pt) 20 ἡλίου ins. pt; om. M in fine versus 25 ὑπολειψεων M 27. δεκτ[ικ]ου M 28. τῶν pt] των M δὲ add. (γὰρ add. pt)

l. 9r. οὕτως ‘φῶς δέ ἐστιν ἡ τούτου ἐνέργεια τοῦ διαφανοῦς, ᾗ διαφανές. δυνάμει δὲ ἐν οἷς τοῦτό ἐστιν, καὶ τὸ σκότος. τὸ δὲ φῶς οἷον χρῶμά ἐστιν τοῦ διαφανοῦς, ὅταν ᾖ ἐντελεχείᾳ διαφανὲς ὑπὸ πυρὸς ἢ τοιούτου οἷον τὸ ἄνω σῶμα· καὶ γὰρ τούτοις τοῦτο ὑπάρχει ἓν καὶ ταὐτό. τί μὲν οὖν τὸ διαφανὲς καὶ τί τὸ φῶς, εἴρηται’. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τοῦ φωτὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἐναργῶς εἶδός τι καὶ τελειότητα τοῦ διαφανοῦς εἶναι λέγων τὸ φῶς. εἰ οὖν τὸ διαφανὲς ἐν ἀέρι ἐστὶν καὶ ὕδατι καὶ τοῖς παραπλησίοις, δηλονότι πάθος ἐστὶν ἀλλοιωτικὸν τῶν τοιούτων σωμάτων τὸ φῶς. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος οὐδὲν θαυμαστὸν τοῦ μὲν ἔχοντος ἐπιτηδείως πρὸς τὸ ποιεῖν τοῦ δὲ πρὸς τὸ πάσχειν ἅμα τῷ παρεῖναι ἀλλήλοις τό τε ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον εὐθὺς τὸ μὲν ποιεῖν τὸ δὲ πάσχειν· ἐπεὶ καὶ τὸ πῦρ παρακείμενον τῷ ἀέρι δυνάμει ὄντι θερμῷ ἀλλοιοῖ

[redacted]

συνυπάρχειν ἢ συγχωρείτωσαν καὶ τὸν θεὸν μὴ δημιουργὸν εἶναι τῶν πραγμάτων μηδὲ τὰς οὐσίας αὐτῶν ὑποστῆσαι ἀλλὰ συναΐδια ὄντα ἀλλοιῶσαι μόνον· | ἄλ- fol. 9v. λως τε οὐδὲ συναΐδιον τῷ αἰτιατῷ τὸ αἴτιον ἐκ τούτου δείξουσιν· εἰ γὰρ τὸ μὲν πάθος ἄλλοτε ἄλλο γίνεται ἐν ἀέρι καὶ τοῖς τοῦ φωτὸς δεκτικοῖς καὶ οὐχ ἓν κατ' ἀριθμόν ἐστιν τὸ ἐν αὐτοῖς ἐγγινόμενον φῶς, εἴπερ φθαρτόν ἐστιν, ὡς δέδεικται καὶ τῷ Πρόκλῳ δοκεῖ, οὐκ ἄρα ἓν ὂν καὶ τὸ αὐτὸ φῶς συνυπάρχει τῷ ἡλίῳ, ὥσπερ οὐδὲ τῷ πυρὶ μία καὶ ⟨ἡ⟩ αὐτὴ ὑπομένουσα ἡ ἐν τῷ ἀέρι ἐξ αὐτοῦ γινομένη θερμότης, εἴπερ ὁ μὲν ἥλιος εἷς καὶ τὸ πῦρ ἕν, τὸ δὲ ἐν τῷ ἀέρι φῶς ἄλλοτε ἄλλο καὶ ἡ θερμότης ὁμοίως. τούτων οὕτως δεδειγμένων δῆλον, ὡς οὐδεμίαν εἰκόνα ἕξει τὸ φῶς καὶ ὁ ἥλιος τοῦ ἐξ ἀιδίου τῷ δημιουργικῷ αἰτίῳ τὸ δημιουργούμενον συνυπάρχειν δύνασθαι· οἴχεται ἄρα αὐτοῖς καὶ ἡ διὰ τῆς εἰκόνος τοῦ ψεύδους πιθανότης. ἢ οὖν δειξάτωσαν τῶν δημιουργουμένων τι ἅμα τῷ εἶναι τὸν δημιουργὸν αὐτοῦ καὶ αὐτὸ συνυπάρχειν ἤ, εἰ πάντα τὰ γινόμενα χρόνῳ δεύτερά ἐστιν τῶν ποιούντων, εἴτε τεχνητὰ εἴη εἴτε φυσικά, ἀναγκαῖον καὶ διὰ τοῦτο μὴ συναΐδιον εἶναι τῷ θεῷ τὸν κόσμον.

Τέλος λύσεως τοῦ α' λόγου.

1. συγχωρητωσαν M (cr. pt) 2. μηδ[ε τ]ας M 9. δ[ο]κει M fort. ⟨τὸ⟩ φῶς 10. ἡ add. 12. τῷ pt] το M 14. δεδειγμεν[ω]ν, ex ον, M 15. αιδι[ο]υ, ex ω, M 19. τῷ pt] το M αυτ[ου] M 21. τεχνιτα M

Πρόκλου διαδόχου λόγος δεύτερος.

"*Δεύτερος*· εἰ ἔστιν τὸ παράδειγμα τοῦ κόσμου αἰώνιον καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τί ἦν εἶναι αὐτῷ τὸ παραδείγματι εἶναι καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὰ καθ' αὑτὸ ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν αὐτῷ τῷ εἶναι παράδειγμα ὄν, διότι αἰώνιόν ἐστιν τῷ εἶναι, αἰωνίως ἂν εἴη δήπου παράδειγμα. εἰ δὲ τὸ παραδείγματι αὐτῷ εἶναι αἰωνίως πάρεστιν, εἴη ἂν ἐξ ἀνάγκης καὶ εἰκὼν ἀεί· πρὸς γὰρ εἰκόνα τὸ παράδειγμα. εἰ δὲ ἡ εἰκὼν οὐκ
1. 10r. ἦν, ὅτε οὐκ ἦν, | οὐδὲ ἔσται, ὅτε οὐκ ἔσται εἰκών, ἵνα
1 μὴ καὶ τὸ παράδειγμα ᾖ μηδὲ ᾖ παράδειγμα τῆς εἰκόνος οὐκ οὔσης ἢ μὴ εἰκόνος παράδειγμα· τῶν γοῦν πρὸς ἄλληλα λεγομένων οὐδὲν θάτερόν ἐστιν θατέρου μὴ ὄντος. εἰ ἄρα τὸ παράδειγμα αἰωνίως παράδειγμά [redacted]

[redacted]

θεμένου ἰδέας εἶναι τῶν ὄντων, Ἀριστοτέλους δὲ τὴν ὑπόθεσιν ἀνασκευάζοντος.

γ'. Ὅτι, κἂν συγχωρήσῃ τις ἀληθῆ εἶναι τὴν περὶ τῶν ἰδεῶν Πλάτωνος ὑπόθεσιν, οὐκέτι κἀκεῖνό ἐστιν ἀληθές, ὡς Πρόκλῳ δοκεῖ, τὸ ἐν τούτῳ ἔχειν αὐτὰς τὸ εἶναι ἐν τῷ εἶναι παραδείγματα, Πλάτωνος οὐσίας εἶναι αὐτὰς λέγοντος.

δ'. Ὅτι, εἰ μὴ τοῦτό ἐστιν τὸ τί ἦν εἶναι τῇ τοῦ κόσμου ἰδέᾳ, πρὸς ἣν γέγονεν, τὸ εἶναι παραδείγματι, οὐδεμία ἔτι λείπεται ἀνάγκη αἰωνίου ὄντος τοῦ παραδείγματος, πρὸς ὃ γέγονεν ὁ κόσμος, καὶ τὸν κόσμον ἀεὶ εἶναι.

ε'. Ὅτι, εἰ καὶ μὴ οὐσίας εἶναί τις τὰς ἰδέας ὑπόθοιτο ἀλλὰ δημιουργικοὺς λόγους, καθ' οὓς τὰ ὄντα γέγονεν, οὐδ' οὕτως οὐδεμία ἐστὶν ἀνάγκη ἅμα τοῖς δημιουργικοῖς λόγοις συνυπάρχειν καὶ τὰ δημιουργήματα, τοὐναντί|ον δὲ μᾶλλον τῶν πραγμάτων προ- fol. 10 v. ϋπάρχειν τοὺς περὶ αὐτῶν λόγους ἀνάγκη. ἐν ᾧ, ὅτι καὶ μέχρι τῶν ἀτομωτάτων ἡ τοῦ θεοῦ δημιουργία τε καὶ γνῶσις διήκει.

Λύσις τοῦ β' λόγου.

α'. Τοῦ Πλάτωνος ἰδέας εἶναι τῶν ὄντων καὶ παραδείγματα ὑποθεμένου, πρὸς ἃς ἀφορῶντα τὸν δημιουργὸν τόν τε κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἐργάζεσθαι ὡς ἀπό τινων ἀρχετύπων εἰκόνας, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα αἰώνιον εἶναι λέγοντος, τούτῳ τῷ Πλατωνικῷ χρησάμενος ὁ Πρόκλος ἀξιώματι, προσθεὶς δὲ

6. παραδείγματα] παραδειγμα·τοῦ M 9. παραδείγματι] παραδειγματα M 13. [εἰ]ναι M 22. Plat. Tim. 28 C sq. 24. τότε κοσ[μ]ον M

αὐτὸς καὶ δευτέραν ὑπόθεσιν, ὡς ὅτι ἐν τούτῳ τὰ εἴδη οὐσίωται ἐν τῷ παραδείγματα εἶναι, ὅπερ οὐδαμοῦ ὁ Πλάτων λέγων φαίνεται, ἐκ τούτων τῶν δύο συνήγαγεν ὑποθέσεων, ⟨ὡς⟩ ἀνάγκη τὸν κόσμον ἀεὶ εἶναι· τῶν πρός τι γὰρ ἡ εἰκὼν καὶ τὸ παράδειγμα, τὰ δὲ πρός τι συναναιρεῖται ἀλλήλοις καὶ συνυφίσταται. εἰ οὖν αἰώνιόν ἐστιν, φησίν, τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τί ἦν εἶναι αὐτῷ καὶ ἡ οὐσία τὸ παραδείγματι εἶναι καὶ οὐ κατ' ἄλλο μὲν τὸ εἶναι ἔχει κατ' ἄλλο δὲ τὸ παράδειγμα εἶναι, τὸ δὲ παράδειγμα εἰκόνος ἐστὶν παράδειγμα, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν εἰκόνα, ἧς ἐστιν παράδειγμα, τουτέστιν τὸν κόσμον ἀεὶ εἶναι· εἰ γὰρ ἡ εἰκὼν μὴ ἀεὶ ὑπάρχῃ, οὐδὲ τὸ παράδειγμα αἰώνιον ἔσται. εἰ οὖν τὸ ἕτερον σαφῶς ὁ Πλάτων εἴρηκεν, τὸ εἶναι αἰώνιον τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα, καὶ τὸ ἕτερον δίδωσιν ἐξ ἀνάγκης, τὸ ἀεὶ εἶ-

[redacted]

διδασκάλου κατὰ τὸ καρτερὸν ἀπελέγχει ὑπόθεσιν, διαφερόντως δὲ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματείᾳ τὸ μεῖζον ἄλφα καλούμενον συνεπέρανεν τὴν περὶ αὐτῶν εὐθύνων δόξαν, ἐν ᾧ τὴν Πλάτωνος περὶ τῶν ὄντων ἱστορῶν φιλοσοφίαν τῆς Σωκράτους φησὶν διδασκαλίας παρακούσαντα Πλάτωνα εἰς τὴν περὶ τῶν ἰδεῶν ὑπόληψιν ἐκπεσεῖν. ἔχει δὲ ἡ λέξις οὕτως 'μετὰ δὲ τὰς εἰρημένας ἡ Πλάτωνος ἐπεγένετο πραγματεία, τὰ μὲν πολλὰ τούτοις ἀκολουθοῦσα, τὰ δὲ καὶ ἴδια παρὰ τὴν τῶν Ἰταλικῶν ἔχουσα φιλοσοφίαν. ἐκ νέου τε γὰρ συγγενόμενος πρῶτον μὲν Κρατύλῳ καὶ ταῖς Ἡρακλειτείοις δόξαις, ὡς ἁπάντων τῶν αἰσθητῶν ἀεὶ ῥεόντων καὶ ἐπιστήμης περὶ αὐτῶν οὐκ οὔσης, ταῦτα μὲν καὶ ὕστερον οὕτως ὑπέλαβεν· Σωκράτους δὲ περὶ μὲν τὰ ἠθικὰ πραγματευσαμένου, περὶ δὲ τῆς ὅλης φύσεως οὐθέν, ἐν μέντοι τούτοις τὸ καθόλου ζητοῦντος καὶ περὶ ὁρισμῶν ἐπιστήσαντος πρώτου τὴν διάνοιαν, ἐκεῖνον ἀποδεξάμενος διὰ τὸ τοιοῦτον ὑπέλαβεν ὡς περὶ ἑτέρων τοῦτο γινόμενον καὶ οὐ τῶν αἰσθητῶν τινος ἀεί· ἀδύνατον γὰρ εἶναι τὸν κοινὸν ὅρον τῶν αἰσθητῶν τινος ἀεὶ μεταβαλλόντων. οὕτως οὖν τὰ μὲν τοιαῦτα τῶν ὄντων ἰδέας προσηγόρευσεν, τὰ δὲ αἰσθητὰ παρὰ ταῦτα καὶ κατὰ ταῦτα λέγεσθαι πάντα· κατὰ μέθ-

1. καρον (τερ above) M 5. διδασκαλ[ι]ας, ex ει, M 6. υπολ[η]ψιν, ex ει, M 7. εκ[πεσει]ν M Arist. metaph. *A* 6 p. 987 a 29 8. εἰρημένας φιλοσοφίας ἡ Arist. 10. τε om. Arist. A[b] 11. συγγενόμενος Arist. vulg.; συνήθης γενόμενος Arist. A[b] μὲν om. Arist. 14. οὗτος Arist. E 15. πραγματευομένου Arist. 16. μέντοι Arist. vulg.; δὲ Arist. A[b] τὸ Arist.] του M 17. δ[ια]νοιαν M ἐκείνων pt Arist. E 19. γιγνομένων καὶ οὐ περὶ τῶν Arist. A[b] τινος om. Arist. A[b] 20. ἀεί om. Arist. ὅρον Arist. A[b]; λόγον Arist. cet. 21. ἀεί γε *Arist.* μεταβαλλ[ο]ντων, ex ω, M οὗτος *Arist. E* οὖν τὰ μὲν Arist. E; τὰ μὲν οὖν Arist. A[b]

fol. 11 v. ἕξιν γὰρ εἶναι τὰ | πολλὰ τῶν συνωνύμων τοῖς εἴδεσιν'. σαφῶς ἄρα διὰ τούτων Ἀριστοτέλους ἠκούσαμεν λέγοντος, ὡς Σωκράτους πρώτου τῇ μεθόδῳ τῇ περὶ τῶν ὁρισμῶν ἐπιστήσαντος καὶ τὰς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς κοινότητας ζητοῦντός τε καὶ ὁριζομένου (οἷον τίς ἐστιν ἡ ἁπλῶς ἐπιστήμη, ἥτις κοινῶς ἐν ταῖς μερικαῖς ἐπιστήμαις θεωρεῖται, ἀστρονομίᾳ εἰ τύχοι καὶ γεωμετρίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς, καὶ τί τὸ ἁπλῶς καλὸν καὶ τί τὸ δίκαιον καὶ ἐπὶ πάντων ὡσαύτως) τὴν τοιαύτην Σωκράτους ὁ Πλάτων ἀποδεξάμενος μέθοδον ὑπέλαβεν, ὡς περὶ ἑτέρων τινῶν καὶ κεχωρισμένων παρὰ τὰ αἰσθητὰ τὸν λόγον ὁ Σωκράτης ποιοῖτο καὶ οὐχὶ περὶ αὐτῶν τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν ἐν τούτοις κοινοτήτων· Ἡρακλείτειος γὰρ ὤν, φησίν, τὴν δόξαν οὐδενὸς εἶναι τῶν αἰσθητῶν ὁρισμὸν ἐπεὶ μηδὲ ἐπιστήμην ἐνόμιζεν διὰ τὸ πάντα ἐν ῥύσει τε καὶ μετα-

[redacted]

αὐτὸ τὸ αἰσθητὸν λέγεται ζῷον καὶ ἄνθρωπος ὡσαύτως καὶ καλὸν καὶ δίκαιον καὶ τὰ λοιπά. ἐξ ὧν ἔστιν μάλιστα συνιδεῖν, ὡς οἱ κατὰ Πλάτωνος Ἀριστοτέλους ἔλεγχοι οὐ πρὸς τοὺς κακῶς τὰ Πλάτωνος ἐξειληφότας ἐνίστανται, ὥς τινες τῶν νεωτέρων ἐμυθολόγησαν τὴν τῶν φιλοσόφων διαφωνίαν αἰδεσθέντες, | ἀλλὰ fol. 12r. πρὸς τὰς Πλάτωνος αὐτοῦ ὑπονοίας τὴν ἀντιλογίαν πεποίηνται· εἰ γὰρ μὴ πρὸς αὐτὸ διεμάχετο τὸ περὶ τῶν ἰδεῶν Πλάτωνος Ἀριστοτέλης δόγμα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς κακῶς τῶν Πλάτωνος, ὥς φασιν, παρακούσαντας, πρῶτον μὲν αὐτὸ δὴ τοῦτο προσδιορίζεσθαι ἤμελλεν καὶ οὐχ ἁπλῶς καὶ ἀδιορίστως τὴν περὶ τῶν ἰδεῶν ἀπελέγχειν δόξαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ἐν αἷς παρεθέμεθα ῥήσεσιν οὐ τὸν Σωκράτην ηὔθυνεν τὰς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς κοινότητας ὁριζόμενον ἀλλὰ Πλάτωνα Σωκράτους οὐ καλῶς ἐπακούσαντα. εὕροι δ' ἄν τις αὐτὸν καὶ πανταχοῦ τῶν οἰκείων λόγων τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς διδασκαλίας διαγινόμενον. ἐν γοῦν ταῖς φυσικαῖς πραγματείαις τοῖς πρὸ αὐτοῦ φυσικοῖς περὶ τῶν ἀρχῶν, ἐξ ὧν τὰ ὄντα συνέστηκεν, ἀντιλέγων οὐ τὸ εἶναι ἀρχὰς καὶ στοιχεῖα τῶν σωμάτων ἀνεῖλεν, ἀλλὰ τὰς τῶν παλαιοτέρων περὶ τῶν ἀρχῶν ὑποθέσεις ἐλέγξας οὕτω τὴν ἑαυτοῦ περὶ τούτων ὑπόληψιν ἡμᾶς ἐδίδαξεν. καὶ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς τοὺς κακῶς περὶ ψυχῆς ὑπειληφότας εὐθύνων οὐ καθόλου τὸ εἶναι ψυχὴν ἀνεῖλεν ἀλλὰ τὸ οὕτως εἶναι, ὡς ἐκεῖνοι ἐνόμιζον. ὁμοίως ἐν τοῖς περὶ αὐξήσεως καὶ γενέσεως λόγοις τόπου τε καὶ χρόνου καὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων τὰς ψευδεῖς πρῶτον περὶ ἑκάστου δόξας ἀναιρῶν οὕτω τὰς αὐτῷ δοκούσας

7. *αὐτοῦ] αυτας M* 10. fort. *ἐπακούσαντας* scrib. (cf. lin. 16. *pag. 30, 5) vel κακῶς* del. (cf. pag. 27, 6) 16. τ\ι\ς, ex η, M

εἶναι ἀληθεῖς ὑποτίθεται. ἔδει οὖν καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν ἰδεῶν λόγῳ, εἴπερ εἶναι αὐτὰς ὑπελάμβανεν, ὡς Πλάτωνι δοκεῖ, μὴ καθόλου τὴν περὶ αὐτῶν ἀνασκευάζειν ὑπόθεσιν ἀλλὰ διδάξαι, πῶς μέν τινες ψευδῶς
12v. τῆς Πλάτωνος διδασκαλίας ἐπήκουσαν, | πῶς δὲ ἡ περὶ αὐτῶν ἀληθὴς ἔχει ὑπόληψις· ὅπερ οὐδαμοῦ ποιήσας φαίνεται, τοὐναντίον δὲ πρὸς τοῖς ἐλέγχοις καὶ ἐπισκώπτει πολλαχοῦ τὴν περὶ αὐτῶν ὑπόνοιαν· 'τὰ γὰρ εἴδη', φησίν, 'χαιρέτω· τερετίσματα γάρ ἐστιν' ἐν τῷ δευτέρῳ λέγει τῶν περὶ ἀποδείξεως, τουτέστιν φωναὶ μόναι καὶ ῥημάτων ψόφοι σημασίας πραγμάτων ἐστερημένοι. καὶ ἐν τῷ μείζονι δὲ πάλιν ἄλφα τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματείας κενολογίας εἶναι καὶ ποιητικὰς μεταφορὰς τοὺς περὶ αὐτῶν λόγους ἀπεφήνατο. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τοῖς πρὸ τῶν ἠθικῶν μέλλων πάλιν

[redacted]

ὅλου βέλτιον ἴσως ἐπισκέψασθαι καὶ ἀπορῆσαι πῶς λέγεται, καίτοι προσάντους τῆς ζητήσεως γινομένης διὰ τὸ φίλους ἄνδρας εἰσάγειν τὰ εἴδη. δόξειε δ' ἂν ἴσως βέλτιον εἶναι καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους ὄντας· ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοιν ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν'. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πρόκλος ἐν πολλοῖς τε ἄλλοις τὴν τῶν φιλοσόφων διαφωνίαν διαφερόντως τῇ περὶ τῶν ἰδεῶν ὑποθέσει φιλαλήθως ὡμολόγηκεν· ἐν γοῦν τῷ λόγῳ, ὃν ἐπέγραψεν 'ἐπίσκεψις | τῶν πρὸς fol. 13 r. *τὸν Πλάτωνος Τίμαιον ὑπ' Ἀριστοτέλους ἀντειρημένων', ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ ταῦτά φησιν ἐπὶ λέξεως 'ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ὄνομα δυσχεραίνει τοῦ παραδείγματος μεταφορικὸν αὐτὸ λέγων καὶ πολλῷ μᾶλλον πρὸς τὸ δόγμα μάχεται καὶ ἁπλῶς τὸ τὰς ἰδέας εἰσάγον καὶ διαφερόντως πρὸς τὸ αὐτοζῷον, ὡς ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ γέγραφεν· καὶ κινδυνεύει μηδὲν οὕτως ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἀποποιήσασθαι τῶν Πλάτωνος ὡς τὴν τῶν ἰδεῶν ὑπόθεσιν, οὐ μόνον ἐν λογικοῖς τερετίσματα τὰ εἴδη καλῶν ἀλλὰ καὶ ἐν ἠθικοῖς πρὸς τὸ αὐτοαγαθὸν διαμαχόμενος καὶ ἐν φυσικοῖς οὐκ ἀξιῶν τὰς γενέσεις εἰς τὰς ἰδέας ἀναφέρειν, ὡς ἐν τῷ*

1. *διαπορῆσαι* Arist. 2. *τῆς* Arist. L^b; *τῆς τοιαύτης* Arist. cet. 3. *εἰσάγειν* Arist. M^b; *εἰσαγαγεῖν* Arist. cet.
5. *αναίρειν* (ε superscr.), ε superscr. m 1, M 8. *διαφερόντων* Bernays (*Arist. Dial.* pag. 152); fort. ⟨*καὶ*⟩ *διαφερόντως* ⟨*ἐν*⟩, cf. lin. 16 (pag. 26, 25. 27, 1) 9. *φιάληθως* (λ superscr.) *ομολογηκεν* M 13. Arist. metaph. *Α* 9 p. 991 a 22 16. Arist. metaph. Z 16 p. 1040 b 32 19. *τὴν τῶν ἰδεῶν ὑπόθεσιν*, omisso *περί*, ut fol. 61 r. 79 r.
19. 20. cf. Arist. anal. *post.* *Α* 22 p. 83 a 33 20. *τερ*[1 litt.]*ετίσμα*[*τα*] *M* cf. *Arist.* eth. Nic. *Α* 4 21 sq. cf. Arist. *de gen. et corr. B 9 p. 335 b 10* 22. *τωι* M; *τοῖς* pt

περὶ γενέσεως λέγει καὶ φθορᾶς, καὶ ἐν τῇ μετὰ τὰ φυσικὰ πολλῷ πλέον ἅτε περὶ τῶν ἀρχῶν πραγματευόμενος καὶ κατατείνων μακρὰς κατηγορίας τῶν ἰδεῶν ἐν τοῖς πρώτοις, ἐν τοῖς μέσοις, ἐν τοῖς τελευταίοις τῆς πραγματείας ἐκείνης καὶ ἐν τοῖς διαλόγοις σαφέστατα κεκραγὼς μὴ δύνασθαι τῷ δόγματι τούτῳ συμπαθεῖν, κἄν τις αὐτὸν οἴηται διὰ φιλονεικίαν ἀντιλέγειν'. οὕτω καὶ ὁ Πρόκλος λαμπρᾷ τῇ φωνῇ τὴν διαφωνίαν τῶν φιλοσόφων ὡμολόγηκεν, μᾶλλον δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν Ἀριστοτέλους ἀποδέδειχεν· ἐξ ὧν θαυμάσειέ τις τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀναιδείας τῶν συμφώνους κἀν τούτῳ δεικνύναι πειραθέντων Ἀριστοτέλη καὶ Πλάτωνα. πῶς οὖν οὐκ ἂν εἴη περιττὸν ἀντιλέγειν ἡμᾶς ἐπιχειρήματι ἐξ ὑποθέσεως εἰλημμένῳ τοσαύτην καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς κορυφαίοις τῶν φιλοσόφων ἐχούσης τὴν ἀμφισβήτησιν; ἀκολούθως γὰρ καὶ οἱ μετ'

τῆς περὶ τῶν ἰδεῶν ὑποθέσεως ὁ Πρόκλος δυνήσεται, ὡς ὁ κόσμος ἐξ ἀιδίου τῷ οἰκείῳ ὑφέστηκεν παραδείγματι, οὐδ' ὅτι Πλάτων διὰ τὸ τὰς ἰδέας ὑποτίθεσθαι καὶ ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον ᾤετο. ἀρχὴ δὲ ἡμῖν ἔστω τῶν ἐλέγχων ἥδε. b

γ'. Τὰς ἰδέας τῶν αἰσθητῶν ἤτοι τὰ παραδείγματα ἢ οὐσίας εἶναι ἀνάγκη ἢ οὐκ οὐσίας. εἰ μὲν οὖν εἶεν οὐσίαι, ὡς Πλάτωνι δοκεῖ — οὐ γὰρ μόνον οὐσίας, ἀλλὰ καὶ πρώτας οὐσίας αὐτάς εἶναί φησιν· αὐτὸ γὰρ ζῷον καὶ παντελὲς ζῷον καλεῖ τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα καὶ ὄντως ὂν καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον· καὶ ἄλλως· εἰ ἡ τοῦ παραδείγματος εἰκὼν αὐθυπόστατός τέ ἐστιν καὶ οὐσία, πολλῷ μᾶλλον αὐτὸ ἂν εἴη τὸ ἀρχέτυπον οὐσία τε καὶ αὐθυπόστατον — εἰ τοίνυν οὐσίαι εἶεν τὰ εἴδη, δῆλον, ὡς οὐκ ἐν σχέσει τῇ πρὸς ⟨ἄλλο⟩ ἄλλου δεόμενον εἰς ὕπαρξιν τὸ εἶναι ἔχει· αὐθυπόστατον γάρ τι χρῆμα ἡ οὐσία καὶ οὐδενὸς ἄλλου. εἰ οὖν αἱ αἰσθηταὶ οὐσίαι καὶ εἰκόνες ἐκείνων αὐταὶ καθ' αὑτὰς ὑφεστήκασιν οὐκ ἐν σχέσει τῇ πρὸς ἄλλο τὸ εἶναι ἔχουσαι, ἥκιστά γε αἱ πρῶται καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσαι ἐν τῇ πρὸς ἄλλο σχέσει τὸ εἶναι ἔχοιεν. εἰ ἄρα οὐσία ἐστὶν τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα, ὥστ' ἂν καθ' αὑτὸ καὶ οὐκ ἐν τῇ πρὸς ἄλλο σχέσει τὸ εἶναι ἔχοι. εἰ δὲ μὴ ἐν τῇ πρὸς ἄλλο σχέσει τὸ εἶναι ἔχῃ, οὐκ ἄρα τοῦτό ἐστιν αὐτῷ τὸ τί ἦν εἶναι τὸ παραδείγματι εἶναι· | τὸ γὰρ παράδειγμα fol. 14r.

1. δυνησηται M (cr. pt) 2. fort. συνυφέστηκεν 8. Plato passim, cf. Tim. 28 A. 29 A. 31 B 12 sq. haec vix sana 16. ἄλλο inserui; fort. ἄλλου — ὕπαρξιν del. et lin. 17 οὐδενὸς ἄλλου ⟨δεόμενον εἰς ὕπαρξιν⟩ scrib. (alioqui scrib. καὶ ⟨οὐ δεόμενον⟩ οὐδενὸς ἄλλου) 23. ωστ M, cf. t; ὡς p; exspectes μάλιστ' [ουκ εν τ]η M, in marg. ζητει

τῶν πρός τι, ὡς αὐτός φησιν ὁ Πρόκλος (πρὸς γὰρ εἰκόνα τὸ παράδειγμα), οὐδεμία δὲ οὐσία τῶν πρός τι. ἔτι δέ, εἰ τῶν πρός τι αἱ ἰδέαι, ὡς τῷ Πρόκλῳ δοκεῖ, καὶ τοῦτό ἐστιν αὐταῖς τὸ τί ἦν εἶναι τὸ ἐν σχέσει εἶναι τῇ πρὸς τὰ αἰσθητά, ὧν εἰσιν παραδείγματα, ὡς δεξιῷ πρὸς ἀριστερὸν καὶ δεσπότῃ πρὸς δοῦλον, τὰ δὲ πρός τι οὐκ οὐσίαι (συμβεβηκότα γὰρ τὰ πρός τι, ᾗ πρός τί ἐστιν), οὐδὲ αἱ ἰδέαι ἄρα οὐσίαι εἰσὶν ἀλλὰ συμβεβηκότα. ἀλλ' ὑπέκειτο οὐσίας αὐτὰς εἶναι· οὐκ ἄρα τῶν πρός τι. τὸ δὲ παράδειγμα τῶν πρός τι· οὐκ ἄρα τοῦτό ἐστιν τὸ τί ἦν εἶναι τῷ τοῦ κόσμου παραδείγματι τὸ παραδείγματι εἶναι καὶ πρὸς εἰκόνα τὸν κόσμον τὸ εἶναι ἔχειν. ἔτι, εἰ τῶν πρός τι αἱ ἰδέαι, τὰ δὲ πρός τι ἰδίαν ὑπόστασιν οὐκ ἔχει ἀλλ' ἐν ἄλλοις τὸ εἶναι ἔχει, ὡς ἐν κατηγορίαις δέδεικται — ἢ γὰρ ἐν οὐσίᾳ, ὡς πατὴρ καὶ υἱός, δεσπότης καὶ δοῦλος (ἐν

[redacted]

τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος συμβεβηκότα καὶ οὐκ οὐσίας τὰς ἰδέας καὶ τὸν κόσμον εἶναι ἀνάγκη. ἀλλ' ὑπόκειται οὐσίας αὐτὰς εἶναι, καὶ ὁ κόσμος δὲ οὐσία ἐστίν· οὐκ ἄρα | τῶν πρός τί εἰσιν. ἔτι τὰ πρός τι ὑπὸ τὰ fol. 14v. ἀντικείμενα, οὐδεμία δὲ οὐσία ὑπὸ τὰ ἀντικείμενα· οὐκ ἄρα τῶν πρός τι αἱ οὐσίαι. τὰ δὲ εἴδη οὐσίαι· οὐκ ἄρα τῶν πρός τι τὰ εἴδη. τὸ δὲ παράδειγμα τῶν πρός τι, ὡς εἴρηται (πρὸς εἰκόνα γὰρ τὸ παράδειγμα)· οὐκ ἄρα ἐν τούτῳ τὸ εἶναι ἔχουσι τὰ εἴδη ἐν τῷ παραδείγματα εἶναι. οὐκοῦν ἀνάγκη, εἴπερ εἰσὶν οὐσίαι, κατ' ἄλλο μέν τι αὐταῖς ὑπάρχειν τὸ εἶναι, κατ' ἄλλο δὲ τὸ παραδείγμασιν εἶναι.

δʹ. Εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ εἶναι παραδείγματα τὸ εἶναι καὶ τὴν ὑπόστασιν ἔχουσιν τὰ εἴδη, οὐκ ἄρα ἀνάγκη τῆς ἰδέας, πρὸς ἣν ὁ κόσμος γέγονεν, αἰωνίου οὔσης καὶ τὸν κόσμον ἀεὶ εἶναι· ὡς γὰρ τῆς πολιτικῆς εὐδαιμονίας παράδειγμα εἶναι τὸν οὐρανόν φησιν καὶ τὸν κόσμον ὁ Πλάτων καὶ πρὸς τὴν ἐν τούτῳ τάξιν τὸν ὄντως πολιτικὸν ἀποβλέποντα οὕτω τὰ τῆς πόλεως πράγματα διατάττεσθαι καί, ἐπειδὴ μὴ ἐν τούτῳ οὐσίωται ὁ οὐρανὸς ἐν τῷ εἶναι τῆς πολιτικῆς εὐδαιμονίας παράδειγμα, οὐκ ἀνάγκη οὔσης τῆς ἐν τῷ οὐρανῷ τάξεως εὐθὺς εἶναι καὶ τὴν ταύτης εἰκόνα, λέγω δὴ τὴν εὐδαίμονα πόλιν, οὕτω δήπου, εἰ καὶ αἰώνιοί εἰσιν αἱ ἰδέαι, ἐπεὶ μὴ ἐν τούτῳ ἐστὶν αὐταῖς τὸ εἶναι ἐν τῷ παραδείγμασιν εἶναι, εἴπερ μὴ τῶν πρός τί εἰσιν ἀλλ' οὐσίαι, οὐκ ἀνάγκη πάντως καὶ τὰς τούτων εἰκόνας (τὰς αἰσθητὰς λέγω) ἀεὶ οὐσίας εἶναι· τὸ γὰρ αναγ-

8. pag. 33, 26 16. ευδ[αι]μονιας, ex ε, M 17. οὐρανόν] ανθρωπον M 18. cf. Plat. reip. IX 592 B

καῖον ἐν τούτοις ἀντεστραμμένως ἔχει· οὔσης γὰρ τῆς εἰκόνος ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸ παράδειγμα, οὐ μήν, εἰ καὶ τὸ παράδειγμα εἴη, μὴ ὡς παράδειγμα δέ, ἀλλ' ὅτι καὶ οὐσία, καὶ τὴν εἰκόνα εἶναι ἀνάγκη· ἐπεὶ καὶ τῆς βασιλικῆς εἰκόνος αὐτὸς ὁ βασιλεύς ἐστιν παράδειγμα, ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη ἅμα τῷ εἶναι τὸν βασιλέα καὶ fol. 15r. τὴν εἰκόνα αὐτοῦ εἶναι, ἐπεὶ κατ' ἄλ|λο τί ἐστιν τῷ βασιλεῖ ἢ βασιλεῖ ἀνθρώπῳ εἶναι, κατ' ἄλλο δέ τι τὸ εἶναι εἰκόνος παραδείγματι· ὅταν γὰρ ᾖ παράδειγμα, τότε σύνεστιν πάντως καὶ ἡ εἰκών· ὥσπερ, ὅταν πατὴρ γένηται, συνεπινοεῖται πάντως καὶ ὁ υἱός, οὐ μὴν ἅμα τῷ εἶναι βασιλεὺς εὐθύς ἐστιν εἰκόνος παράδειγμα, ὥσπερ οὐδ' ἅμα τῷ εἶναί τις ἄνθρωπος εὐθύς ἐστιν καὶ πατὴρ καὶ δεσπότης ἢ δεξιὸς ἤ τι τῶν ὑπὸ τὰ πρός τι.

ε΄. Ταῦτα μὲν οὖν, εἰ οὐσίας εἶναι τὰς ἰδέας ὑπο-

[redacted]

ουργεῖν κατ' αὐτούς· τὸ μὲν γὰρ εἶναι τοῖς τοιούτοις λόγοις ἐν τῷ νοήσεις τινὰς αὐτοὺς εἶναι ὑφέστηκεν, παρακολουθεῖ δὲ αὐτοῖς τὸ παραδείγμασιν εἶναι, ὅταν κατ' αὐτοὺς ὁ δημιουργὸς ἐνεργήσῃ. εἰ οὖν μὴ πάντως ἅμα τοῖς δημιουργικοῖς λόγοις ἕπεται καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς γινόμενα ἀποτελέσματα, οὐδὲν κωλύει τῶν δημιουργικῶν τοῦ κόσμου λόγων αἰωνίων ὄντων μὴ ἀεὶ εἶναι τὸν κόσμον. ὅτι δὲ οὐκ ἀνάγκη συνυπάρχειν τοῖς λόγοις τὰ πράγματα, ὧν | εἰσιν λόγοι, τοὐναντίον fol. 15v.
δὲ μᾶλλον προϋπάρχειν τῶν πραγμάτων τοὺς λόγους, μάθοις ἂν καὶ ἐντεῦθεν. τὴν τοῦ μέλλοντος ἀκριβῆ πρόγνωσιν εἰδέναι τὸν θεὸν πᾶς ἄν τις ὁμολογήσειεν. καὶ παρ' Ἕλλησι δὲ πολλαχοῦ τῆς γῆς μαντεῖα καθίδρυτο καὶ χρηστήρια τὴν ἀληθῆ τοῦ θεοῦ πρόγνωσιν ὑποκρινομένου τοῦ πονηροῦ δαίμονος. ἀλλὰ δὴ καὶ τῆς ἐκ θεοῦ προνοίας ἀπολαύειν τὰ ὄντα πάντα καὶ μηδὲ τὸ τυχὸν ἐν παροράματι γίνεσθαι κοινὴ πάντων ἐστὶν ἔννοια τῶν ὁπωσοῦν τήν τε τοῦ θεοῦ ἀγαθότητα καὶ τὴν ἄρρητον ἐγνωκότων δύναμιν. αὐτὰ δὲ ταῦτα ἡμῖν καὶ ὁ Πρόκλος συνομολογῶν φαίνεται ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν πρόνοιαν ἀπορημάτων· λέγει γὰρ ἐν ἐκείνῳ ταῦτα 'τῆς δὴ οὖν προνοίας, ὡς εἴρηται, κατὰ τὸ ἓν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀφωρισμένης καὶ τοῦ ἀγαθοῦ πρὸ τοῦ νοῦ ὄντος (νοῦς γὰρ ὀρέγεται τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ γὰρ τὰ ὄντα πάντα, καὶ οὐχὶ τοῦ νοῦ τὸ ἀγαθόν), ἀνάγκη καὶ τὴν προνοητικὴν γνῶσιν ὑπὲρ τὴν νοερὰν εἶναι καὶ οὕτω δὴ πάντα τὴν πρόνοιαν γινώσκειν τῷ ἑνὶ τῷ ἑαυτῆς, καθὸ καὶ ἀγαθύνει πάντα τὰ νοοῦντα καὶ τὰ μὴ ⟨νοοῦντα καὶ τὰ

27. 28. τὴν πρόνοιαν πάντα M   29 sq. νοοῦντα — μὴ addidi

ζῶντα καὶ τὰ μὴ〉 ζῶντα καὶ τὰ ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα πᾶσιν ἐπιβάλλουσα τὸ ἓν ἐμφάσει τοῦ ἑαυτῆς ἑνός'· καὶ μετ' ὀλίγα 'συλλήβδην οὖν λέγοντες πάντων παρακτικὸν ἐκεῖνο τὸ ἓν πάντων σωστικὸν εἶναί φαμεν, πάσης οὐσίας ὕπαρξιν ἔχον ἀληθεστέραν καὶ πάσης γνώσεως τρανεστέραν, οὐ μεριζόμενον τοῖς γνωστοῖς οὐδὲ κινούμενον περὶ αὐτά· τούτων μὲν γὰρ ἡ ψυχικὴ καὶ νοερὰ γνῶσις ἔχει τὰς ἰδιότητας· καὶ γὰρ νοῦς πᾶς εἷς πολὺς καὶ τῷ εἶναι καὶ τῷ νοεῖν καὶ ψυχὴ πᾶσα κίνησις οὖσα καὶ νοεῖ μετὰ κινήσεως. ἐκεῖνο δὲ ἐν τῷ ἑνὶ
16r. μένον ἀμετάβατον ἅμα καὶ ἀδιαίρετον καὶ γι|νώσκει πάντα τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ οὐκ ἄνθρωπον μόνον καὶ ἥλιον καὶ πᾶν ὁτιοῦν τοιοῦτον ἀλλὰ καὶ ἕκαστον τῶν καθ' ἕκαστον· οὐδὲν γὰρ ἐκφεύγει τὸ ἓν ἐκεῖνο, κἂν τῷ εἶναι λέγῃς κἂν τῷ γινώσκεσθαι'· καὶ μετ'

[redacted]

πρόνοιαν, σαφῶς ἠκούσαμεν τοῦ Πρόκλου λέγοντος. καὶ ὁ φιλόσοφος δὲ Πλωτῖνος ἐν τῷ περὶ νοητῶν ἢ περὶ ἀγαθοῦ τὰ παραπλήσια περὶ τῆς δημιουργικῆς τε καὶ προνοητικῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἀπεφήνατο οὕτως λέγων ʽοὐ μὴν ἀλλ' εἰ δεῖ ἑκάστην ἐνέργειαν μὴ ἀτελῆ εἶναι μηδὲ θέμις τοῦ θεοῦ ἄλλο τι νομίζειν ἢ ὅλον τε καὶ πᾶν, δεῖ ἐν ὁτῳοῦν τῶν αὐτοῦ πάντα ἐνυπάρχειν. δεῖ τοίνυν καὶ τοῦ ἀεὶ εἶναι, δεῖ τοίνυν καὶ τοῦ μέλλοντος ἤδη παρόντος εἶναι. οὐ δὴ ὕστερόν τι ἐν ἐκείνῳ, ἀλλὰ τὸ ἤδη ἐκεῖ παρὸν ὕστερον ἐν ἄλλῳ γίνεται. εἰ οὖν ἤδη πάρεστιν τὸ μέλλον, ἀνάγκη οὕτως παρεῖναι ὡς προνενοημένον εἰς τὸ ὕστερον, τοῦτο δέ ἐστιν ὡς μηδὲν δεῖσθαι μηδενὸς τότε, τοῦτο δέ ἐστιν μηδὲν ἐλλείψοντος. πάντα ἄρα ἤδη ἦν καὶ ἀεὶ ἦν καὶ οὕτως ἦν ὡς εἰπεῖν ὕστερον τόδε διὰ τόδε· ἐκτεινόμενον μὲν γὰρ καὶ οἷον ἁπλούμενον ἔχει δεικνύναι τόδε μετὰ τόδε, ὁμοῦ δὲ ὂν πᾶν ἓν τόδε, τοῦτο δέ ἐστιν ἔχον ἐν ἑαυτῷ καὶ τὴν αἰτίαν.' | καὶ ὁ Πλωτῖνος fol. 16v. *ἄρα οὐ μόνον τὰ ὄντα ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα ἤδη τῇ προγνώσει παρεῖναι τῷ θεῷ φησιν· ὃ γὰρ ἐν τοῖς γινομένοις ὕστερον ὑφίσταται, τοῦτο ἐν ἐκείνῳ φησὶν παρεῖναι ἀεί. εἶτα καὶ τὸν τρόπον προσέθηκεν, πῶς τὸ μέλλον θεῷ πάρεστιν, ὅτι τῷ νοεῖν καὶ τὰ μήπω ὄντα· ʽἀνάγκη' γάρ, φησίν, ʽοὕτως παρεῖναι ὡς προνενοημένον εἰς τὸ ὕστερον'. εἰ οὖν πάντα τῷ θεῷ τῇ προγνώσει καὶ τὰ μήπω ὄντα ὡς ὄντα πάρεστιν, οἶδεν δήπου, καθ' ὃν τρόπον ἕκαστον τῶν ἐσομένων καὶ*

2. Plot. enn. VI 7, 1 (cf. infra fol. 42r. 238r.) 6. *θεμιτὸν θεοῦ ὁτιοῦν ὂν ἄλλο τι* Plot. 8. *καὶ τοῦ — τοίνυν* om. Plot. 8. 9. *μέλλοντος ὡς ἤδη* pt, cf. fol. 238r. 15. *δια* M] *μετὰ* Plot. 17. *ἓν* om. Plot. 27. *εκαστον* [I litt. er.] *των* M

καθ' οὓς λόγους γενήσεται καὶ γενόμενον τίσι λόγοις καθ' ἑκάστην βίου αἵρεσιν τὰ παρὰ τῆς ἀπαραλογίστου προνοίας ἕξει ἑπόμενα· 'πάντα' γάρ, φησὶν ὁ Πλωτῖνος, 'ἤδη ἦν καὶ ἀεὶ ἦν'· τὸ γὰρ 'ἤδη' δηλοῖ τὸ πρὶν γενέσθαι παρεῖναι θεῷ τὰ ὕστερον ἐσόμενα. καὶ ἵνα μὴ τὸ ἤδη ἀρχῆς τινος εἶναι σημαντικὸν νομίσοι τις, ἐπήγαγεν 'καὶ ἀεὶ ἦν'. 'καὶ οὕτως', φησίν, 'ἦν, ὡς εἰπεῖν ὕστερον τόδε διὰ τόδε', τουτέστιν ὧν τὰς αἰτίας ἡμεῖς τῆς γενέσεως μετὰ τὴν ὕπαρξιν νοοῦμεν, ὅτι τυχὸν διὰ τὴν τοῦ λόγου ἐνέργειαν μόνον τῶν ἐνταῦθα ζῴων χερσὶ χρῆται ὁ ἄνθρωπος, ὄργανα τῷ λόγῳ τοῦ δημιουργοῦ τὰς χεῖρας πεποιηκότος· τοῦτο οὖν ἡμεῖς μετὰ τὴν ὕπαρξιν ἔγνωμεν, ὅτι τόδε διὰ τόδε, τοῦτο ἀεὶ ἐν τῇ γνώσει τοῦ θεοῦ προϋφέστηκεν. καὶ οὐ μόνον ἐφ' ὅλων εἰδῶν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἰδίᾳ συμβαινόντων ὁ αὐτὸς λόγος· ἐξηγούμενος γοῦν

[redacted]

θεοῦ δυνάμεως ἔκ τε τῶν κοινῶν ἐννοιῶν καὶ ἐκ τῶν μνημονευθέντων ἀποδέδεικται φιλοσόφων. ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ περὶ τῆς εἱμαρμένης ὅπως ἂν ἔχοι ὑπόληψις (διάφοροι γὰρ αἱ περὶ ταύτης δόξαι) πάσας τῶν μελλόντων γίνεσθαι συνειλημμένως τὰς αἰτίας ὑφ' ἕνα τὸν τῆς καταρχῆς χρόνον ἔχουσα προσημαίνειν ταῦτα ἢ καὶ ἀποτελεῖν παισὶν Ἑλλήνων πεπίστευται. τούτων οὖν ἡμῖν προωμολογημένων ἀνάγκη πᾶσα καθ' ἑκατέραν δόξαν, τήν τε περὶ τῆς προνοίας φημὶ καὶ τὴν περὶ τῆς εἱμαρμένης, τῶν μελλόντων ἔσεσθαι προεγνῶσθαί τε καὶ προϋπάρχειν τοὺς λόγους. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος παντὶ δῆλον, ὡς οὐκ ἀνάγκη τοῖς τῶν γινομένων δημιουργικοῖς λόγοις τε καὶ αἰτίαις συνυπάρχειν τὰ πράγματα, τοὐναντίον δὲ πάντων τῶν γινομένων προϋπάρχειν τοὺς λόγους ἐκ τῶν δεδειγμένων ἀνάγκη. ὥστε, εἰ καὶ αἱ τῶν ὄντων ἰδέαι καὶ τὰ παραδείγματα νοήσεις τινὲς εἶεν τοῦ δημιουργοῦ καὶ λόγοι, καθ' οὓς τὸν κόσμον παρήγαγεν, οὐκ ἀνάγκη πάντως συνυπάρχειν ἐξ ἀιδίου ἅμα τῇ γνώσει τοῦ θεοῦ τῇ περὶ τοῦ κόσμου αὐτὸν τὸν κόσμον. οὐδὲ Πλάτωνα ἄρα λόγος οὐδεὶς ἀναγκάσει διὰ τὸ αἰώνιον εἶναι λέγειν τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα καὶ τὸν κόσμον ἀεὶ εἶναι ὑποτίθεσθαι· δέδεικται γάρ, ὡς οὐκ ἐν τούτῳ ἐστὶν ταῖς ἰδέαις τὸ εἶναι ἐν τῷ παραδείγμασιν εἶναι.

Τέλος λύσεως β' λόγου.

6. M m 1 ad καταρχης in marg.: τουτ' ἔστιν γενεσεως
8. ⌊ημιν⌋ M 14. συνϋπαρ^χ' M 21. cf. pag. 25, 22 26. ceteris locis (cf. e. g. 23, 23) λύσεως τοῦ κτλ. scriptum est

fol. 17 v. | *Πρόκλου διαδόχου λόγος τρίτος.*

"Τρίτος· εἰ ὁ δημιουργὸς τινός ἐστιν δημιουργός, ἤτοι κατ' ἐνέργειαν ἔσται δημιουργὸς ἀεὶ ἢ δυνάμει ποτὲ μὴ ἀεὶ δημιουργῶν. εἰ μὲν οὖν κατ' ἐνέργειαν ὁ δημιουργὸς ἀεὶ δημιουργός, καὶ τὸ δημιουργούμενον ἀεὶ κατ' ἐνέργειαν ἔσται δημιουργούμενον· ὅταν γάρ, φησὶν Ἀριστοτέλης, τὸ αἴτιον ᾖ κατ' ἐνέργειαν, ἔσται καὶ τὸ αἰτιατὸν ὡσαύτως κατ' ἐνέργειαν, εἰ τὸ οἰκοδομοῦν, τὸ οἰκοδομούμενον, εἰ τὸ ὑγιάζον, τὸ ὑγιαζόμενον· καὶ Πλάτων ἐν Φιλήβῳ, ὅτι τὸ ποιοῦν γιγνομένου τινός ἐστιν ποιοῦν, ἀλλ' οὐ γενητοῦ τὸ ποιοῦν οὐδὲ γιγνομένου ⟨τὸ⟩ ποιητικόν. εἰ δὲ τὸ δημιουργούμενον μὴ κατ' ἐνέργειαν, οὐδὲ τὸ δημιουργοῦν ἔσται κατ' ἐνέργειαν. εἰ δὲ μὴ κατ' ἐνέργειαν, δυνάμει ἔσται δημιουργικὸν πρὸ τοῦ δημιουργεῖν ὄν. πᾶν δὲ τὸ

[redacted]

τον ποιοῦντος ἐνεργείᾳ δημιουργὸν τὸν δυνάμει πρότερον. καὶ εἰ μὲν ἐκεῖνος ἀεὶ ἐνεργείᾳ αἴτιος τοῦ εἶναι τοῦτον δημιουργόν, ἀεὶ καὶ οὗτος δημιουργὸς διὰ τὸ πρότερον ἀξίωμα τὸ λέγον, ὅταν ᾖ κατ' ἐνέργειαν τὸ αἴτιον, καὶ τὸ αἰτιατὸν εἶναι κατ' ἐνέργειαν· ὥστε τὸ δημιουργούμενον ἀεί ἐστιν. εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνος δυνάμει ποτὲ αἴτιος τοῦ ποιεῖν τὸν δημιουργὸν δημιουργεῖν, πάλιν αὐτὸς ἄλλου του δεήσεται τοῦ ποιοῦντος αὐτὸν κατ' ἐνέργει|αν ποιεῖν τὸν δημιουργὸν fol. 18r. δημιουργεῖν διὰ τὸ δεύτερον ἀξίωμα τὸ λέγον τὸ δυνάμει πᾶν δεῖσθαι τοῦ ἐνεργείᾳ, ἵνα γένηται κατ' ἐνέργειαν· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐπὶ τούτου λόγος, καὶ ἢ εἰς ἄπειρον ἄνιμεν ἄλλο πρὸ ἄλλου ζητοῦντες αἴτιον τοῦ ἐνεργείᾳ τῷ προκειμένῳ δυνάμει αἰτίου ἢ ἥξομεν εἰς τὸ συγχωρῆσαι ἀεί τι εἶναι κατ' ἐνέργειαν αἴτιον. τούτου δὲ συγχωρηθέντος ἕπεται καὶ τὰ αἰτιατὰ εἶναι ἀεὶ κατ' ἐνέργειαν καὶ τὸν κόσμον ἀεὶ δημιουργούμενον, εἴπερ καὶ τὸν δημιουργὸν ἀεὶ δημιουργόν, διὰ δύο δειχθὲν ἀξιωμάτων, ἑνὸς μὲν ὡς ἂν ἔχῃ τῶν πρός τι θάτερον, οὕτω καὶ θάτερον ἔχειν, εἰ μὲν δυνάμει, δυνάμει, εἰ δὲ ἐνεργείᾳ, ἐνεργείᾳ, ἑτέρου δὲ πᾶν τὸ δυνάμει ὂν μεταβάλλειν εἰς τὸ ἕτερον ἐνεργείᾳ ὑπό τινος ἐνεργείᾳ ὄντος, ὃ αὐτὸ δυνάμει πρότερον, ἐνεργείᾳ δ' ὕστερον."

4. πρότερον, i. e. pag. 42, 7 10. δεύτερον, i. e. pag. 42, 16 14. αἰτίου] αιτιωι M 16. ἕπεται κτλ.; cf. infra fol. 39v. 22. μεταβάλλειν] μεταβαλλον M ἕτερον suspectum 23. ενενγειαι M αὐτὸ] ἀυτος M

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ τρίτου λόγου.

α΄. Ὅτι παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ τὸν παραλογισμὸν ἐν τούτοις ὁ Πρόκλος συνέπλεξεν.

β΄. Ἔκθεσις τῶν διαφόρων τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ σημαινομένων.

γ΄. Ὅτι τῷ καθ' ἕξιν αἰτίῳ, ὅπερ ἐστὶν τὸ πρῶτον τῶν τοῦ ἐνεργείᾳ σημαινομένων, οὐ πάντως ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ αἰτιατὸν κατ' ἐνέργειαν ἕπεται. ὅθεν ἐνδέχεται ἀεὶ μὲν καθ' ἕξιν ἐνεργείᾳ εἶναι τὸν θεὸν δημιουργόν, μὴ ἀεὶ δὲ τὸν κόσμον εἶναι.

δ΄. Ὅτι ἐκ τοῦ δευτέρου δυνάμει τοῦ καθ' ἕξιν, ὅπερ καὶ πρῶτόν ἐστιν ἐνεργείᾳ, εἰς τὴν δευτέραν ἐνέργειαν προϊὸν οὐ δεῖται ἑτέρου τινὸς τοῦ ἀπὸ τῆς ἕξεως εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτὸ ἄγοντος.

[redacted]

ζ'. Ὅτι ἐνδέχεται καὶ αὐτὴν ὑφ' ἑαυτῆς τὴν φύσιν ἀπὸ τῆς πρός τι ἐπιτηδειότητος εἰς τὴν κατ' αὐτὸ ἕξιν τε καὶ ἐνέργειαν ἄγεσθαι καὶ μὴ δεῖσθαί τινος ἔξωθεν τοῦ τελειοῦντος.

Λύσις τοῦ τρίτου λόγου.

α'. Ὡς σοφιστικὸν τοῦ φιλοσόφου τὸ ἐπιχείρημα. καίτοι γε ἔδει τὸ τῆς φιλοσοφίας αἰδούμενον πρόσχημα καὶ τῆς διαλεκτικῆς ἀκριβείας εἰς ἄκρον ἥκοντα καὶ περὶ τηλικούτων τὴν σκέψιν ποιούμενον μὴ οὕτως ταῖς ὁμωνυμίαις ἡμᾶς καθάπερ οἱ σοφισταὶ τὰ μειράκια παρακρούεσθαι, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας φροντίδα ποιούμενον ὁμωνύμους ὄντα φωνάς τό τε δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ διελέσθαι εἰς τὰ διάφορα σημαινόμενα καὶ διδάξαι, ἐπὶ ποίου μὲν τῶν τοῦ δυνάμει σημαινομένων τὸ ἕτερον τῶν παρ' αὐτοῦ τεθέντων ἀξιωμάτων ὁμολόγηται, ἐπὶ ποίου δὲ πάλιν τῶν ἐνεργείᾳ θάτερον, εἶτα ἕκαστον τῶν σημαινομένων τῶν δυνάμει καὶ τῶν ἐνεργείᾳ ἐπὶ τοῦ δημιουργοῦ ὑποθέμενον τὰ ἑκάστῃ ὑποθέσει ἑπόμενα ἐπισκέψασθαι. ἡμεῖς οὖν ἕνα σκοπὸν ποιούμενοι τὴν τῆς ἀληθείας εὕρεσιν καὶ τοῖς διαλεκτικοῖς κανόσιν ἑπόμενοι πρότερον εἰς τὰ διάφορα διέλωμεν σημαινόμενα τό τε δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ, εἶθ' οὕτως ὅπως ἀληθείας ἔχῃ τὰ ἐπ' αὐτῶν τεθέντα τοῦ φιλοσόφου κατανοήσωμεν ἀξιώμα|τα, fol. 19 r. ἐξ ὧν τὸ τρίτον τῶν ἐπιχειρημάτων συνέπλεξεν. καὶ διά γε τοὺς ἀπείρους τῶν τοιούτων λόγων οὐδὲν οἷον

7. αιδομενον M   προσχειμα M (cr. p)   12 ὄντα M; fort. γνόντα   14. δυν[II litt. eras.]αμει M   16. fort. τῶν ⟨τοῦ⟩ ἐνεργείᾳ   *17. 18.* fort. τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ   *18. δημιουργο[υ], ex ν, M*   23. ἔχει t et (ex corr.) p

δι' ὀλίγων τὴν ἔννοιαν τοῦ τε δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ παραθέσθαι.

β'. Ἰστέον τοίνυν, ὡς διττὸν εἶναι τὸ δυνάμει καὶ διττὸν τὸ ἐνεργείᾳ ἀκριβῶς τε ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξεν καὶ παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. λέγεται γὰρ καθ' ἕνα μὲν τρόπον δυνάμει τι εἶναι τὸ φυσικήν τινα ἔχον εἴς τι ἐπιτηδειότητα, ὥς φαμεν τὸ παιδίον δυνάμει γραμματικὸν εἶναι· ἐπιτηδείως γὰρ ἔχει ἡ φύσις καιρῷ τῷ δέοντι τὰ γραμματικὰ θεωρήματα παραδέξασθαι. ἓν μὲν οὖν τοῦτο τῶν ἐπὶ τοῦ δυνάμει σημαινομένων, ὃ καὶ καλεῖται πρῶτον δυνάμει, τὸ κατὰ τὴν ἐπιτηδειότητα. ὅταν δέ τις ἐν ἕξει τῶν γραμματικῶν θεωρημάτων γενόμενος, ἔχῃ μὲν αὐτῶν ἐν τῇ ψυχῇ τὴν ἐπιστήμην, μὴ ἐνεργῇ δὲ κατ' αὐτὰ μηδὲ προχειρίζοιτο τὴν τούτων θεωρίαν, ἢ ἐσθίων τυχὸν ἢ πρὸς ἑτέροις τὴν διάνοιαν ἀσχολούμενος ἢ μὴ βουλόμενος, λέγεται

ὁ ἤδη ἐν ἕξει τῶν θεωρημάτων γενόμενος εἴη ἂν ἐνεργείᾳ γραμματικὸς ἤδη κατ' ἐνέργειαν τὴν ἕξιν κτησάμενος. ἀλλ' ἐπειδὴ | ἔστιν τις καὶ ἑτέρα ἐνέργεια, καθ' fol. 19 v. ἣν ἤδη προχειρίζεται ὁ γραμματικὸς τὰ θεωρήματα ἢ ἑτέρῳ παραδιδοὺς ἢ καθ' ἑαυτὸν γυμναζόμενος, ὡς πρὸς ταύτην ἤδη τὴν ἐνέργειαν λέγεται, ὅπερ εἶπον, ὁ κατὰ τὴν ἕξιν μόνον ἔχων τὰ θεωρήματα δυνάμει εἶναι γραμματικός, δυνάμει δὲ κατὰ τὸ δεύτερον. ὁ αὐτὸς οὖν οὕτως ὁ τὴν ἕξιν μόνην τὴν τῶν γραμματικῶν θεωρημάτων ἔχων μὴ ἐνεργῶν δὲ κατὰ αὐτὴν καὶ δυνάμει γραμματικὸς καλεῖται καὶ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ δυνάμει μὲν ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ἐνέργειαν, καθ' ἣν διδάσκων προχειρίζεται τὰ θεωρήματα, ἐνεργείᾳ δὲ ὡς πρὸς τὴν πρώτην ἐπιτηδειότητα, καθ' ἣν οὔπω μὲν τὴν ἕξιν τῶν θεωρημάτων εἶχεν, ὡς δυνάμενος δὲ ταύτην ποτὲ κτήσασθαι δυνάμει γραμματικὸς εἶναι ἐλέγετο.

γ'. Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ διττοῦ ὄντος τοῦ δυνάμει, διττοῦ δὲ καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ, καὶ τοῦ δευτέρου δυνάμει εἰς ταὐτὸ συντρέχοντος τῷ πρώτῳ ἐνεργείᾳ, τὸ μὲν πρότερον τῶν ἀξιωμάτων τὸ λέγον 'ὅταν τὸ αἴτιον ᾖ κατ' ἐνέργειαν, καὶ τὸ αἰτιατὸν ὡσαύτως κατ' ἐνέργειαν ἔσται' ἐπὶ μόνου τοῦ δευτέρου ἐνεργείᾳ ἐστὶν ἀληθές, οὐκ ἐπὶ τοῦ προτέρου, ὅπερ καὶ δεύτερον ⟨δυνάμει⟩ καλεῖται· ὅταν γὰρ ὁ διδάσκαλος ἤδη διδάσκῃ, ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸν διδασκόμενον, καὶ εἰ ἤδη ὁ οἰκοδόμος οἰκοδομεῖ, ἀνάγκη καὶ τὸ οἰκοδομούμενον εἶ-

4. ἣν p] εν M 6. pag. 46, 17 9. ὀύτως M; fort. οὗτος 20. καὶ post ἐνεργείᾳ addidit m. post. M 21. προτερ\o\ν των αξιωματον M *23. ἔσται* pag. 42, 7 et 49, 12 ante καὶ *τὸ positum* *24. 25. δυνάμει* inserui 27. οικοδουμουμενον M

ναι. ἐπὶ δὲ τοῦ προτέρου ἐνεργείᾳ οὐκέτι ἀληθὲς τὸ ἀξίωμα· ἐνδέχεται γὰρ οἰκοδόμον ἕξιν μὲν τοῦ οἰκοδομεῖν ἔχειν, μὴ οἰκοδομεῖν δέ, καὶ τὸν ἕξιν διδασκαλικὴν ἔχοντα μὴ διδάσκειν· ὥστε τοῦ οὕτως αἰτίου
ol. 20r. κατ' ἐνέργειαν ὄντος, | λέγω δὲ τοῦ καθ' ἕξιν οἰκοδόμου ἢ τοῦ διδασκάλου, τὸ αἰτιατὸν οὐ πάντως ἔσται, τουτέστιν τὸ οἰκοδομούμενον ἢ διδασκόμενον. καὶ ἐνῆν γε καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν φιλοσόφων τὰ αὐτὰ ἡμῖν σχεδὸν ἐπὶ λέξεως παραθέσθαι λέγοντας ἄλλους τε καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Ἀριστοτέλους ἐξηγητὴν ἐν τοῖς εἰς τὴν ἀποδεικτικὴν ὑπομνήμασιν· ἐναργοῦς δὲ ὄντος τοῦ λόγου τὸ τοιοῦτο νῦν παραιτήσομαι. τὸ μὲν τῶν ἀξιωμάτων πρῶτον οὕτως ἀληθείας ἔχει.

δ'. Τὸ δὲ δεύτερον τὸ λέγον, ὅτι τὸ δυνάμει, ὁπηνίκα εἰς ἐνέργειαν ἄγεται, ἀνάγκη πάντως ὑπό τινος ἑτέρου ὄντος κατ' ἐνέργειαν τοιούτου, οἷον αὐτό ἐστιν

[redacted]

τικός, ὁπηνίκα ἐκ ταύτης τῆς δυνάμεως μεταβάλλῃ εἰς τὴν δευτέραν καλουμένην ἐνέργειαν, καθ' ἣν ἤδη προχειρίζεται τὰ θεωρήματα, οὐχ ὑφ' ἑτέρου ἐνεργείᾳ ὄντος γραμματικοῦ μεταβάλλει, ἀλλ' αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ἀμέσως ἐκ τοῦ μὴ ἐνεργεῖν εἰς τὸ ἐνεργεῖν μεταβάλλει· καὶ ἐπὶ πάντων ὁ αὐτὸς λόγος. τούτων οὖν ἡμῖν σαφῶς διευκρινημένων ἔλθωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον αὐτὴν πρῶτον τὴν λέξιν τοῦ φιλοσό|φου ἐκθέμενοι. fol. 20v.

ε'. 'Εἰ κατ' ἐνέργειαν', φησίν, 'ὁ δημιουργὸς ἀεὶ δημιουργός, καὶ τὸ δημιουργούμενον ἀεὶ κατ' ἐνέργειαν ἔσται δημιουργούμενον· ὅταν γάρ, φησὶν Ἀριστοτέλης, τὸ αἴτιον ᾖ κατ' ἐνέργειαν, ἔσται καὶ τὸ αἰτιατὸν οὕτως κατ' ἐνέργειαν'. ὅρα, πῶς οὐ προσδιορίζεται, κατὰ ποῖον τῶν τοῦ ἐνεργείᾳ σημαινομένων ὑποτίθεται τὸν δημιουργὸν ἐνεργείᾳ εἶναι δημιουργόν, ἀλλ' ἁπλῶς καὶ ἀδιορίστως τῷ ἐνεργείᾳ αἰτίῳ ἕπεσθαί φησιν τὸ αἰτιατὸν κατ' ἐνέργειαν, ἵνα τὸ ἐπὶ τινὸς σημαινομένου τῶν ἐνεργείᾳ ἀληθεῦον ἀξίωμα πάντως τοῦ ἐνεργείᾳ κατηγορήσῃ, ὅπερ ἐδείξαμεν ὑπάρχον ψεῦδος, ἐπὶ μόνου δὲ τοῦ δευτέρου ἐνεργείᾳ χώραν ἔχον. εἰ οὖν ἡμεῖς ἀεὶ καθ' ἕξιν ἐνεργείᾳ δημιουργὸν εἶναι τὸν θεὸν ὑποτιθέμεθα, ὅπερ ἐστὶν τὸ πρότερον ἐνεργείᾳ, ποία ἔτι ἀνάγκη οὕτως ὄντος ἀεὶ τοῦ θεοῦ ἐνεργείᾳ δημιουργοῦ καὶ τὸν κόσμον ἀεὶ εἶναι; τοῦτο δὲ ἐποίησεν σοφιστικῶς ὁ φιλόσοφος, ἵν' ἡμῶν λεγόντων μὴ ἀεὶ

1. μεταβαλλ[η]ι, ex ει cr. m 1, M 9. pag. 42, 4 M m 1 in marg.: τι σημειωσαι παρα το πηι και απλως (cf. 42, 4. 5 ann.) 11. cf. Arist. anal. post. *B* 16 p. 98 a 35 12. [ε]σται M 12. 18. ουτως M] ὡσαύτως 42, 8. 47, 22 13. προδιορι-ζεται M (cr. p) 18. fort. τοῦ ἐνεργείᾳ ἀλ. αληθ[ευ]ον, ex ει, M ενερ/fin. vers./αι M 19. ὑπαρ (χ supra) M; ὑπάρχειν pt 25. ο φιλοσοφος M, cf. t] ὁν φιλοσόφως p (at cf. pag. 51, 21)

εἶναι τὸν κόσμον εὐθὺς ἀνέλῃ καθόλου τὸ καὶ τὸν θεὸν ἀεὶ δημιουργὸν εἶναι, συγχωρηθέντος δὲ τοῦ πρὶν δημιουργῆσαι κατὰ μηδένα τρόπον ἐνεργείᾳ εἶναι τὸν θεὸν δημιουργὸν ἀκολούθως εἰσαγάγῃ τὸ δυνάμει αὐτὸν εἶναι δημιουργὸν κατὰ τὸ πρότερον τοῦ δυνάμει σημαινόμενον. ἄκουε γοῦν, οἷα ἐπήγαγεν· 'εἰ δὲ τὸ δημιουργούμενον', φησίν, 'μὴ κατ' ἐνέργειαν ᾖ, οὐδὲ τὸ δημιουργοῦν ἔσται κατ' ἐνέργειαν'. σκόπει πάλιν, πῶς ἀδιορίστως τῷ ἐνεργείᾳ χρῆται μὴ προστιθείς, ἐπὶ ποίου σημαινομένου τοῦ ἐνεργείᾳ τεθὲν ἀξίωμα ἀληθεύει. δῆλον δέ, ὡς ἐπὶ μὲν τοῦ δευτέρου ἐνεργείᾳ ἔστιν ἀληθές, ἐπὶ δὲ τοῦ προτέρου οὐκ ἔστιν· |
fol. 21 r. τῆς γὰρ οἰκίας μὴ οὔσης κατ' ἐνέργειαν οὐδὲν κωλύει τὸν οἰκοδόμον εἶναι κατ' ἐνέργειαν τὴν καθ' ἕξιν· οἰκοδόμος μὲν γάρ ἐστιν ὁ τὴν ἕξιν ἔχων, κἂν μὴ οἰ- [redacted]

τοῦ ἐνεργεῖν. πᾶν δὲ τὸ δυνάμει τι ὂν ἀπὸ τοῦ γείᾳ ὄντος, ὅ ἐστιν τοῦτο δυνάμει, γίνεται κατ' γειαν, τὸ δυνάμει θερμὸν ἀπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ θερ- καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν. ἔσται καὶ ὁ δημιουργὸς ἐνεργείᾳ δημιουργὸς δυνάμει ερον ὤν, ἄλλου τινὸς ὄντος ἐνεργείᾳ δημιουργοῦ τοῦτον ποιοῦντος ἐνεργείᾳ δημιουργὸν τὸν δυνά- πρότερον'. σκόπει δὴ οὖν, ὅπερ ἐλέγομεν, πῶς ὢν τὸ εἶναι τὸν θεὸν ἐνεργείᾳ δημιουργὸν τῷ τὸν κόσμον ἐνεργείᾳ εἶναι εὐθὺς εἰσάγει τὸ δυ- ι αὐτὸν εἶναι δημιουργὸν κατὰ τὸ πρότερον δυ- ι, ὡς παντὸς σημαινομένου τῶν ἐνεργείᾳ ἀναιρε- ος. ἄλλου γοῦν τινος δεῖσθαι ⟨ἐνεργείᾳ⟩ δημι- οῦ φησιν τοῦ καὶ τοῦτον ποιοῦντος ἐνεργείᾳ υργὸν τὸν δυνάμει πρότερον· ὅπερ οὐχὶ τῷ τὴν 'χοντι ἀλλὰ τῷ τὴν ἐπιτηδειότητα μόνην | συμ- fol. 21 v. ἐδείξαμεν. καίτοι μὴ ὄντος ἐνεργείᾳ τοῦ κό- ιὐκ εὐθὺς εἰσάγεται τὸ καὶ τὸν δημιουργὸν κατὰ τερον δυνάμει δημιουργὸν εἶναι· ἐνδέχεται γάρ, ιν, καὶ τὸ καθ' ἕξιν εἰσάγεσθαι, τουτέστιν τὸ ν ἐνεργείᾳ. ἀλλ' ὁ φιλόσοφος σοφιστικῶς τὸ προτέρου δυνάμει λεγόμενον (λέγω δὴ τὸ δεῖ-) ἐνεργείᾳ τοιούτου, οἷον αὐτό ἐστιν δυνάμει, 'νέργειαν ἀχθῇ) αὐτὸς ἁπλῶς καὶ ἀδιορίστως ιει ἕπεσθαί φησιν, εἶτα λοιπὸν κατὰ τὸ ἀκό- πισυνάπτει λήρους μακροὺς δημιουργὸν δη-

ειν M] δημιουργεῖν ὂν 42, 15 5. ἐνεργείᾳ δη- 42, 20 6. ὄντος om. 42, 21 [ενεργειαι(M γοῦ ⟨τοῦ⟩, tamen cf. 42, 21 8. pag. 50, 4. 22 τοῦ ἐνεργείᾳ 13. ἐνεργείᾳ addidi coll. pag. 42, 5 20. pag. 49, 21 23. τοιούτου] τοιουτο M

μιουργῷ συνείρων καὶ τῇ πρώτῃ ἀτόπῳ ὑποθέσει τὰ ἀκόλουθα συμπεραινόμενος. ἀλλ' ἐπεὶ οὐδεὶς καὶ τῶν τυχόντων νοῦν ἔχων κατὰ τὸ πρότερον δυνάμει φαίη ἂν εἶναι τὸν θεὸν δημιουργόν, πρὶν δημιουργῆσαι, ταύτης τῆς ἀτόπου ἀρχῆς ἀναιρεθείσης οἴχεται πᾶν τὸ ἐξ ἀραχνίων τοῦ φιλοσόφου τῶν συλλογισμῶν ὕφασμα· καθ' ἕξιν γὰρ ὢν δημιουργὸς ὁ θεός, πρὶν δημιουργῆσαι, οὔτε ἑτέρου δεήσεται τοῦ εἰς ἐνέργειαν αὐτὸν ἄγοντος οὔτε, ἐπειδὴ οὗτός ἐστιν ἐνεργείᾳ δημιουργός, ἤδη διὰ τοῦτο καὶ τὸν κόσμον εἰσάγει ἐξ ἀιδίου ἑαυτῷ συνυπάρχοντα· τοῦ γὰρ καθ' ἕξιν οἰκοδόμου ὄντος οὐ πάντως καὶ ὁ οἶκος ἔσται· ἀλλ' οὐδ' ὅταν ὁ οἰκοδόμος ἐκ τῆς ἕξεως μεταβαίνῃ εἰς τὸ ἐνεργεῖν, ἄλλου τινὸς δεήσεται ἐνεργείᾳ οἰκοδόμου τοῦ ἄγοντος αὐτὸν εἰς τοῦτο. ὅτι δὲ σοφιστικόν τε καὶ λίαν ἐπαχθὲς τοῖς νοῦν ἔχουσιν τὸ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν παραλογίζεσθαι,

ς'. Ἐπισκοπεῖν δὲ ἄξιον, ὅπως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ ώματος λήψει ἱκανὰς ἑαυτῷ παραλογισμῶν ἀφορμὰς οιλόσοφος ὑποτίθεται. ἵνα γὰρ συνεῖραι τὸν πολὺν ' δημιουργῶν φλήναφον δυνηθείη τοῦ δυνάμει δηυργοῦ δεομένου ἄλλου τινὸς ἐνεργείᾳ δημιουργοῦ καὶ τοῦτον ποιοῦντος ἐνεργείᾳ δημιουργὸν κάνου πάλιν διὰ τὸ τὸν πρότερον δυνάμει εἶναι καὶ οῦ δυνάμει ὄντος καὶ δεομένου τρίτου τινὸς ἐνερχ ὄντος δημιουργοῦ καὶ τούτου πάλιν ἄλλου καὶ ως ἐπ' ἄπειρον ἀναγάγῃ τὸ ἄτοπον, εἰπὼν ⟨πᾶν⟩ δυνάμει δεῖσθαι ἑτέρου τινὸς ἐνεργείᾳ ὄντος τοῦ ντος αὐτὸ εἰς ἐνέργειαν τοιοῦτόν φησιν εἶναι δεῖν ἐνεργείᾳ, ὁποῖον δυνάμει ἐστὶν ἐκεῖνο, οἷον, εἴ τι ιὸν εἴη δυνάμει, καὶ τὸ τελειωτικὸν τοῦ δυνάμει ιοῦ ἐνεργείᾳ εἶναι θερμόν. τοῦτο δὲ ἐπὶ τινῶν ἀληθές ἐστιν (τὸν γὰρ δυνάμει γραμματικὸν ὁ ιείᾳ γραμματικὸς ποιεῖ ἐνεργείᾳ γραμματικὸν καὶ ὶρ ἐνεργείᾳ ὂν θερμὸν μεταβάλλει τὸ ὕδωρ δυὂν θερμὸν καὶ ποιεῖ ἐνεργείᾳ εἶναι θερμόν), τὶ πάντων δὲ ὁ λόγος οὗτός ἐστιν ἀληθής· ἀλλὰ ν ἐνεργείᾳ τινὸς ἴσως τοῦ ἄγον|τος τὸ δυνά- fol. 22 v. τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν, οὐ μὴν πάντως τὸ ἐνερνάγκη εἶναι τοιοῦτον ἐνεργείᾳ, οἷον δυνάμει ὑπ' αὐτοῦ ἀγόμενον εἰς ἐνέργειαν. τὰ γὰρ ινάμει ναῦν ὄντα ποιεῖ ἐνεργείᾳ ναῦν οὐχ ἡ ργειαν ναῦς ἀλλ' ὁ κατ' ἐνέργειαν ναυπηγός· οἱ ἐν τῷ ναυπηγῷ δημιουργικοὶ τῆς νεὼς

ἰ[4]του M 3. M m 1 ad συνειραι in marg.: συναρ-ιεξαι 7. τὸν suspectum 10. πᾶν addidi coll. 13. [ενεργ]ειαι M 20. αληθες M (cr. pt) υς M ναῦν pt] ναῦ M

λόγοι ἤδη καὶ ναῦς εἰσιν κατ' ἐνέργειαν. πάλιν τὸ δυνάμει γλυκὺ ἢ πικρὸν ἢ ἐρυθρὸν οὐ πάντως ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ γλυκέος ἢ πικροῦ ἢ ἐρυθροῦ εἰς ἐνέργειαν ἄγεται· τὸ γὰρ ὕδωρ, ᾧ ἀρδεύεται τὰ φυτά, δυνάμει ἑκάστην ἔχει ποιότητα, εἰς ἣν μεταβάλλει τοῖς φυτοῖς ἑνούμενον, καὶ οὐ δήπου κατ' ἐνέργειάν τι γλυκὺ ὑπάρχον ἢ πικρὸν ἢ ἐρυθρὸν μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς τὸ γενέσθαι ἐνεργείᾳ τοιοῦτον ἀλλ' οἱ ἐν τῇ φύσει δημιουργικοὶ λόγοι ἐνεργείᾳ ὄντες, καὶ τὸ δυνάμει σκληρὸν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ γίνεται ἐνεργείᾳ σκληρὸν οὐκ ὄντος τοῦ ψυχροῦ ἐνεργείᾳ σκληροῦ ἀλλ' ἐνεργείᾳ ψυχροῦ. ὥστε κἀνταῦθα, ἵν', ὡς εἰρήκαμεν, χώραν εὕροι δημιουργοὺς δημιουργῶν συνεῖραι, τὴν τοιαύτην προσθήκην τῷ ἀξιώματι προσέθηκεν, λέγω δὴ τὸ δεῖν τὸ ἐνεργείᾳ, ὅπερ ἄγει τὸ δυνάμει εἰς ἐνέργειαν τοιοῦτον εἶναι ἐνεργείᾳ, οἷον δυνάμει ἐκεῖνό

[redacted]

ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκ δυνάμεως εἰς ἐνέργειαν ἀγαγών. τί δ' ἂν εἴποις ἐπὶ τοῦ σκυλακίου τοῦ ἀρτιγενοῦς; δυνάμει γὰρ ὁρατικὸν ὂν ἢ ὑλακτικὸν οὐχ ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἐνεργείᾳ ὄντος ἄγεται εἰς τὸ κατ' ἐνέργειαν ὁρᾶν ἢ ὑλακτεῖν, ἀλλ' αὐτὸ ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως τελειοῦται· εἰ μή τις ἐπὶ μὲν τοῦ προτέρου τὸν καθόλου νοῦν αἰτιᾶται τοῦ τὸν δυνάμει νοῦν εἰς ἐνέργειαν μεταβάλλειν, ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου τὴν καθόλου φύσιν· ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο συγχωρήσωμεν, οὐκ ἂν εἴποι τις οὔτε τὸν καθόλου νοῦν ἐνεργείᾳ πρίστην ἢ οἰκοδόμον ἤ τι τοιοῦτον εἶναι οὔτε τὴν καθόλου φύσιν ἐνεργείᾳ ὁρατικὴν ἢ ὑλακτικὴν ἀλλ' ἁπλῶς ἐνεργείᾳ, ἵνα μὴ ἐπιπλέον ἐκτείνω τὸν λόγον ζητῶν περὶ μὲν τοῦ καθόλου νοῦ, διὰ τί τινῶν μὲν τὸ δυνάμει ἄγει εἰς ἐνέργειαν, τινῶν δὲ οὔ, περὶ δὲ τῆς καθόλου φύσεως, εἰ ἔστιν ὅλως καὶ ἐν τίνι τὸ εἶναι ἔχει· οὐ γάρ ἐστιν ἕν τι καθόλου σῶμα κοσμικὸν παρ' ἕκαστον τῶν κατὰ μέρος· ὥστε οὐδὲ φύσις ἔστιν καθόλου· τὸ γὰρ καθόλου κατὰ Ἀριστοτέλην ἢ οὐδέν ἐστιν ἢ ὑστερογενὲς καὶ ἐν τῇ ἐπινοίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ τὸ εἶναι ἔχον, εἰ μὴ καθόλου φύσιν τις λέγοι τὴν σύμπνοιάν τε καὶ πρὸς ἄλληλα ἁρμονίαν τῶν τοῦ κόσμου μερῶν.

Τέλος λύσεως τοῦ τρίτου λόγου.

Πρόκλου διαδόχου λόγος τέταρτος.

"Τέταρτος· πᾶν τὸ ἐξ ἀκινήτου γινόμενον αἰτίου κατὰ τὴν ὕπαρξιν ἀκίνητόν ἐστιν· εἰ γὰρ τὸ ποιοῦν

11. *ουτ[ε τ]ην* M 16. *cf.* Arist. de caelo Γ 5 19. *υστερο[γ]ενες, ex ν,* M

ἀκίνητον, ἀμετάβλητόν ἐστιν, εἰ δὲ ἀμετάβλητον, αὐτῷ τῷ εἶναι ποιεῖ μὴ μεταβαῖνον ἐκ τοῦ ποιεῖν εἰς τὸ μὴ ποιεῖν μηδὲ ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν· μεταβαῖνον γὰρ ἕξει μεταβολὴν αὐτὴν τὴν ἐκ θατέρου μετάβασιν εἰς θάτερον, εἰ δὲ ἕξει μεταβολήν, οὐκ ἂν | fol. 23 v. εἴη ἀκίνητον. εἴ τι ἄρα ἀκίνητόν ἐστιν, ἢ οὐδέποτε ποιήσει ἢ ἀεί, ἵνα μὴ διὰ τὸ ποτὲ ποιεῖν κινῆται. ὥστ', εἴ τι ἀκίνητον αἴτιόν ἐστίν τινος, οὔτε οὐδέποτε αἴτιον ὂν οὔτε ποτέ, εἴη ἂν ἀεὶ αἴτιον, εἰ δὲ τοῦτο, ἀιδίου ἐστὶν αἴτιον. εἰ τοίνυν τὸ αἴτιον τοῦ παντὸς ἀκίνητόν ἐστιν, ἵνα μὴ κινούμενον ἀτελὲς ᾖ πρότερον ὕστερον δὲ τέλειον (πᾶσα γὰρ κίνησις ἐνέργειά ἐστιν ἀτελής) καὶ ἵνα μὴ κινούμενον χρόνου δέηται χρόνον παράγον, ἀνάγκη τὸ πᾶν ἀίδιον εἶναι ἀπὸ αἰτίου ἀκινήτου γιγνόμενον. ὥστε, εἴ τις εὐσεβεῖν οἰόμενος εἰς τὸν αἴτιον τοῦ παντὸς ἐκεῖνον λέγοι μόνον ἀίδιον τὸν

[redacted]

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ τετάρτου λόγου.

α΄. Ἔκθεσις τῶν ἐν τῷ τετάρτῳ ἐπιχειρήματι δύο συλλογισμῶν. καὶ ὅτι παρὰ τὴν ἐλάττονα πρότασιν κοινὴν οὖσαν ἐν ἀμφοτέροις τὸν παραλογισμὸν ὁ Πρόκλος συνέπλεξεν.

β΄. Ὅτι πολλάκις καὶ παρὰ τὰ δοκοῦντα αὐτοῖς εἰς ἀνατροπὴν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀληθείας τοὺς παραλογισμοὺς ῥάπτουσιν.

γ΄. Ὅτι τὸ μὴ ποιοῦν πρότερον εἶτ' αὖθις ποιοῦν καὶ ὅλως τὸ ἐκ τῆς ἕξεως τὴν ἐνέργειαν προχειριζόμενον οὐ κινεῖται οὐδ' ὅλως μεταβάλλει.

δ΄. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ τοῦ θεοῦ ἐνέργεια κίνησις, καὶ τίς ἡ ἀτελὴς ἐνέργεια καὶ τίς ἡ τελεία.

ε΄. Ὅτι οὐδὲ ἡ ἀτελὴς | ἐνέργεια καὶ ἐν παρατάσει γινομένη χρόνου κίνησίς ἐστιν οὐ τοῦ ἐνεργοῦντος ἀλλὰ τοῦ πάσχοντος κατ' οὐδὲν τοῦ κινοῦντος ἀλλοιοτέρου γινομένου διὰ τὸ πρότερον μὲν μὴ κινεῖν ὕστερον δὲ κινεῖν. fol. 24 r.

ϛ΄. Μαρτυρίαι εἰς τὸ αὐτὸ Ἀριστοτέλους.

ζ΄. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους περὶ τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ. καὶ ὅτι οὐδὲ ἀλλοιώσεως ἢ ὅλως κινήσεως ἡ ἀπὸ τῆς ἕξεως προχείρισις τῆς ἐνεργείας γίνεται.

η΄. Ὅτι οὐκ ἐξ ἀγνοίας ὁ Πρόκλος ἀλλ' ἑκουσίως πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀπείρων τῇ τοιαύτῃ τῶν παραλογισμῶν ἰδέᾳ χρῆται.

θ΄. Ἀπορία καὶ λύσις, ὅτι οὐκ ἀφαιρούμεθα τὸ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν τὸν θεόν, ἀεὶ μὲν

8. τ[η]ν M 15. *ου M; fort.* del. (cf. pag. 66, 1) 22. προχειρησις M

καθ' ἕξιν δημιουργὸν αὐτὸν εἶναι τοῦ κόσμου ὑποτιθέμενοι, μὴ ἐξ ἀιδίου ⟨δὲ⟩ δεδημιουργηκέναι τὸν κόσμον. ἐν ᾧ, ὅτι ταὐτὸν ἐπὶ θεοῦ ἕξις τε καὶ ἐνέργεια καὶ ὅτι οὐχ ἅμα τῇ περὶ τῶν ὄντων νοήσει τοῦ θεοῦ καὶ τὰ πράγματα εἶναι ἀνάγκη.

ι'. Ὅτι οὐ τὸ ποτὲ μὲν ἐθέλειν τὸν θεὸν τὸ αὐτὸ ποτὲ δὲ μὴ θέλειν ἀλλοίωσίς ἐστιν καὶ ὅτι ὅλως οὐδὲ διάφοροι αἱ τοῦ θεοῦ βουλήσεις ἀλλὰ μία καὶ ἁπλῆ καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσα τῷ ἀεὶ τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι, περὶ δὲ τὰ μετέχοντα ἡ μεταβολὴ θεωρεῖται.

ια'. Ἔκθεσις ἀπορίας καὶ ἔλεγχος τῆς λεγούσης, ὅτι, εἰ μὴ ἀεὶ ἦν ὁ κόσμος, πρὶν γενέσθαι δυνάμει ἦν δημιουργὸς ὁ θεὸς καὶ διὰ τοῦτο ἀτελής. ἐν ᾧ, ὅτι πᾶσα οὐσία αὐτὴ ὑφ' ἑαυτῆς ἀσχέτως κατὰ τὰς ἐνθεωρουμένας ἐν αὐτῇ φυσικὰς δυνάμεις τὸ τέλειον

[redacted]

εἴπερ γέγονεν ὁ κόσμος, πρὶν γενέσθαι δυνάμει ἦν αὐτοῦ δημιουργὸς καὶ ταύτῃ ἀτελής, δι' αὐτῶν τούτων εἰς μείζονα ἀτοπίαν ἀπάγονται ἀεὶ δυνάμει εἶναι τὸν θεὸν δημιουργὸν καὶ ἀεὶ ἀτελῆς ὢν ἐπὶ ταῖς ἰδίαις ποιοῦντες ὑποθέσεσιν.

ιε'. Ὅτι κακουργῶν πάλιν ἐν τοῖς λόγοις ὁ Πρόκλος ἐλέγχεται.

ϛι'. Ὅτι καὶ κατὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας καὶ κατὰ τὸν φιλόσοφον Πλωτῖνον αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τέλειός ἐστιν δημιουργὸς ὁ θεὸς οὐδὲν ἐκ τοῦ δημιουργεῖν ὕστερον προσλαμβάνων εἰς τελειότητα διὰ τὸ πάντα ἤδη τῇ προγνώσει παρεῖναι τῷ θεῷ καὶ τὰ μήπω παρηγμένα εἰς γένεσιν.

Λύσις τοῦ τετάρτου λόγου.

α'. Δύο συλλογισμῶν ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν ἐπιχειρημάτων παρὰ τοῦ φιλοσόφου τεθέντων καὶ τῆς ἐλάττονος προτάσεως κοινῆς οὔσης ἐν ἀμφοτέροις παρὰ ταύτην καὶ μόνην (τὴν ἐλάττονα λέγω πρότασιν) ψευδῆ οὖσαν ἡ τοῦ παραλογισμοῦ αἰτία γέγονεν· ἑνὸς γὰρ τῷ ὄντι δοθέντος ἀτόπου μυρία ἀνάγκη ἕπεσθαι ἄτοπα. ἄξιον δὲ αὐτοὺς ἐκθέσθαι πρῶτον τοὺς τοῦ φιλοσόφου συλλογισμούς, εἶθ' οὕτως ἐπὶ τὸν ἔλεγχον τῆς ψευδοῦς χωρῆσαι προτάσεως (φημὶ δὴ τῆς ἐλάττονος· ταύτης γὰρ ἐλεγχθείσης λύεται τὸ κατὰ τῆς ἀληθείας τοῦ μεγάλου Πρόκλου σκευώρημα). ἔστιν οὖν ὁ ἕτερος τῶν συλλογισμῶν τοιοῦτος. τὸ ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν, φησίν, εἰς τὸ ποιεῖν μεταβαῖνον μεταβολὴν ἕξει, πᾶν δὲ τὸ

4. ατελης ὢν M; exspectes ἀτελῆ αὐτὸν   ἰδίαις pt] ϊδεαις M   11. *p m 1 ad ἤδη* in marg.: γρ' τὰ εἴδη   15. 16. επιχειριματων *M*   17. α[μφ]οτεροις M

ιβάλλον κινεῖται· πᾶσα γὰρ τῷ ὄντι μεταβολὴ ἢ κίνησίς τίς ἐστιν ἢ οὐκ ἄνευ κινήσεως. | πᾶσα δὲ ισις ἀτελής ἐστιν ἐνέργεια, ὡς δέδεικται τῷ Ἀρι-τέλει, οἷον ἡ λεύκανσις· οὔτε γὰρ μελαίνεται οὐδ' ω λευκόν ἐστιν τὸ λευκαινόμενον· ὁδὸς γάρ ἐστιν ἡ κανσις ἐπὶ τὸ λευκὸν ἀπὸ τοῦ μέλανος. εἰ οὖν ἡ μὲν ισις ἀτελής ἐστιν ἐνέργεια, ὁ δὲ θεὸς οὐκ ἀτελής, οὐδ' κινεῖται, εἰ δὲ οὐ κινεῖται, οὐδὲ μὴ μεταβάλλῃ, εἰ δὲ μεταβάλλει, οὐδὲ ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν ιβήσεται· μεταβολὴ γάρ, φησίν, τὸ τοιοῦτο καὶ ισις. ὁ μὲν οὖν ἕτερος τῶν συλλογισμῶν τοιοῦ- τούτου δὲ τοῦ συλλογισμοῦ τὴν μείζονα πρότα-ἀμείψας εἰς ἕτερον ἄτοπον ἀπάγει τὸν λόγον· τὸ πρότερον μὲν μὴ ποιοῦν, φησίν, ὕστερον δὲ ποι- μεταβάλλει, τὸ μεταβάλλον κινεῖται, τὸ κινούμενον νου δεῖται (πᾶσα γὰρ κίνησις ἐν χρόνῳ), τὸ ἄρα

[redacted]

τερον ψεῦδος (λέγω δὴ τὸ μηδέποτε ποιεῖν), ἀεὶ ἄρα ποιήσει, εἰ δὲ ἀεὶ ποιήσει τὸν κόσμον, ἀεὶ καὶ ὁ κόσμος ἔστιν ἐξ ἀνάγκης. ἡ μὲν οὖν τῶν συλλογισμῶν τοῦ Πρόκλου ἀγωγὴ τοιαύτη.

β'. Ἐμοὶ δὲ θαυμάζειν ἔπεισιν, ὅπως τὸν ἐκ τοῦ οἰκείου συνειδότος παρακρουόμενοι ἔλεγχον πολλάκις καὶ παρὰ τὰ σφίσιν αὐτοῖς καλῶς ἀποδειχθέντα κατὰ τῆς ἀλη|θείας ὁπλίζονται πάσῃ μηχανῇ τοὺς ἀπείρους fol. 25v. τῆς τῶν συλλογισμῶν δεινότητος παρακρουόμενοι. ὅτι μὲν γὰρ πᾶσα κίνησις ἀτελής ἐστιν ἐνέργεια καὶ ὅτι πᾶσα μεταβολὴ ἢ κίνησίς τίς ἐστιν ἢ οὐκ ἄνευ κινήσεως, ἀληθές· ὅτι δὲ τὸ ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν ἢ ἁπλῶς μὴ ἐνεργεῖν αὖθις ποιοῦν ἢ ἁπλῶς ἐνεργοῦν οὐδεμίαν κίνησιν ἢ ἀλλοίωσιν ὑπομένει, οὐδὲν μὲν ἴσως ἡμᾶς ἔδει κατασκευάζειν ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ Ἀριστοτέλους παρατίθεσθαι, δι' ὧν ἐν πολλαῖς ἑαυτοῦ πραγματείαις τοῦθ' ἡμᾶς μετὰ ἀποδείξεως δεδίδαχεν, οἷς οὐδὲν τὸν Πρόκλον ἀντιλέγειν ὑπολαμβάνω, ἀλλ' ἵνα μὴ ταῖς ἄλλων δόξαις ἐπαναπαύεσθαι δόξωμεν, ἡμεῖς ἐφ' ἑαυτῶν πρῶτον τὸν λόγον σκοπήσωμεν, εἶτα λοιπὸν καὶ ταῖς Ἀριστοτέλους μαρτυρίαις τὴν ἀλήθειαν ἐπισφραγίσωμεν.

γ'. 'Τὸ ἐκ τοῦ πρότερον μὴ ποιεῖν', φησίν, 'εἰς τὸ ποιεῖν μεταβαῖνον μεταβολὴν ἕξει καὶ κίνησιν'. ἐκεῖνο πρῶτον ἐν τούτοις ἐπισημήνασθαι ἀναγκαῖον· παντὶ δῆλον ὑπάρχει, ὡς ὅτι τὸ μὴ ποιοῦν πρότερον εἶτα ποιοῦν ἐκ τοῦ δευτέρου δυνάμει τοῦ κατὰ τὴν ἕξιν, ὅπερ καὶ πρῶτόν ἐστιν ἐνεργείᾳ, εἰς τὴν δευτέραν

7. ἀποδειχθέντα[I litt. er.] M 17. ουδεν M] οὐδὲν pt
21. 22. επισφραγησωμεν M (cr. pt) 23. cf. pag. 56, 4

ἐνέργειαν πρόεισιν, οἷον ὁ οἰκοδόμος· εἰ γὰρ μὴ οἰκοδομῶν πρότερον αὖθις οἰκοδομήσει, ἐκ τῆς τοῦ οἰκοδομεῖν ἕξεως τὴν τῆς οἰκοδομίας ἐνέργειαν προχειρίζεται· ἡ γὰρ ἐκ τῆς προτέρας δυνάμεως εἰς τὴν ἕξιν μετάβασις οὐ ποίησίς ἐστιν, πῆσις δὲ μᾶλλον, καὶ τὸ ἐκ τῆς προτέρας δυνάμεως εἰς τὴν ἕξιν μεταβάλλον πάσχει μᾶλλον, οὐ ποιεῖ, οἷον τὸ παιδίον τὸ δυνάμει γραμματικὸν ἐπειδὰν τὴν ἕξιν τῆς γραμματικῆς τέχνης fol. 26r. πορίζηται, πάσχει | μᾶλλον ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, οὐκ αὐτὸ ποιεῖ εἰς ἕτερον· καὶ ἐπὶ πάντων ὁ αὐτὸς λόγος. ὥστε, εἰ τὸ πρότερον μὲν μὴ ποιοῦν ὕστερον δὲ ποιοῦν ἐκ τοῦ δευτέρου δυνάμει εἰς τὴν δευτέραν ἐνέργειαν πρόεισιν, τὴν δὲ τοιαύτην ἐκ τῆς ἕξεως πρόοδον κίνησίν φησιν ὁ Πρόκλος, σαφῶς ἄρα τὴν ἐκ τῆς ἕξεως εἰς τὴν ἐνέργειαν πρόοδον κίνησιν εἶναι καὶ μεταβολὴν ἀποφαίνεται. εἰ δὲ τὸ ἐκ τῆς ἕξεως

[redacted]

[redacted]

οὔσης καὶ οὐ κινήσεως. οὐκ ἄρα ἡ τοῦ ποιεῖν ἕξις ἄνευ τῆς ἐνεργείας κίνησίς ἐστιν. ἀλλ᾽ οὐδὲ μεταξὺ τοῦ ποιεῖν τε καὶ μὴ ποιεῖν δυνατόν ἐστιν κίνησίν τινα ἐννοεῖν· ἄχρονος γὰρ ἡ ἐκ τῆς ἕξεως γίνεται τῆς ἐνεργείας προχείρισις· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ πέρας μέν ἐστιν τοῦ μὴ ποιεῖν, ἀρχὴ δὲ τοῦ ποιεῖν· καθ᾽ ἓν γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ νῦν τοῦ μὴ γράφειν εἰ τύχοι παυσάμενος μετέβην ἐπὶ τὸ γράφειν, καὶ ἐπὶ πάντων ὡσαύτως. οὐδεὶς ἄρα χρόνος ἐστὶν μεταξὺ τοῦ μὴ ποιεῖν τε καὶ ποιεῖν καὶ ὅλως πάσης ἕξεως καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἕξεως ἐνεργείας· εἰ γάρ τις εἴη χρόνος μεταξὺ τοῦ μὴ ποιεῖν τε καὶ ποιεῖν καὶ καθόλου πά|σης ἀντιφάσεως, ἐν fol. 26v. τούτῳ οὔτε οὐ ποιήσει (πέπαυται γὰρ τοῦ μὴ ποιεῖν) οὔτε ποιήσει (οὔπω γὰρ τοῦ ποιεῖν ἤρξατο)· ἐν τῷ αὐτῷ ἄρα χρόνῳ οὔτε ποιήσει οὔτε οὐ ποιήσει· ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον· συναληθεύσει γὰρ ἡ ἀντίφασις. εἰ δὲ μηδεὶς χρόνος ἐστὶν μεταξὺ τοῦ μὴ ποιεῖν τε καὶ ποιεῖν καὶ ὅλως τῆς ἕξεως καὶ τῆς ⟨ἐκ⟩ ταύτης προιούσης ἐνεργείας, ἐπεὶ μηδὲ διάθεσίς τις ἑτέρα ἐστὶν μεταξύ, οὐδὲ κίνησις ἄρα οὐδεμία ἔσται μεταξὺ οὐδ᾽ ὅλως μεταβολή· πᾶσα γὰρ μεταβολὴ ἐν χρόνῳ, οὐδεὶς δὲ χρόνος μεταξὺ δέδεικται, ὥστε οὐδὲ μεταβολή. οὔτε ἄρα πρὸ τοῦ ποιεῖν οὐδὲ μεταξὺ τοῦ ποιεῖν τε καὶ μὴ ποιεῖν ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὸ πρότερον μὲν μὴ ποιοῦν ὕστερον δὲ ποιοῦν καὶ ὅλως τὸ ἐκ τῆς ἕξεως τὴν ἐνέργειαν προχειριζόμενον. λείπεται τοίνυν αὐτὴν τὴν ποίησιν εἶναι κίνησιν. εἰ δὲ τοῦτο, ἀεὶ δὲ ποιεῖ κατ᾽

5. προχειρησις M   τῷ αὐτῷ pt] το αυτο M (vix ἓν γὰρ τὸ αὐτὸ)   16. αδυναν‍ατον M   18. ἐκ add. coll. pag. 61, 27 sq.   18. 19. προϊουσις M   19. διαθεσι[ς], ex ν, M   22. fort. ⟨ὡς⟩ δέδεικται M

αὐτοὺς ὁ θεός, ἀεὶ ἄρα καὶ κινεῖται· 'εἴ τι γὰρ ἀκίνητόν ἐστιν', φησίν, 'ἢ οὐδέποτε ποιήσει ἢ ἀεὶ ποιήσει, ἵνα μὴ διὰ τὸ ποτὲ ποιεῖν κινῆται'. εἰ οὖν ἀεὶ ποιεῖ, ἡ δὲ ποίησις κίνησις (τοῦτο γὰρ τῆς διαιρέσεως τὸ μόριον λείπεται), ἀεὶ ἄρα ὁ θεὸς κινεῖται. ἡ δὲ κίνησις ἀτελὴς ἐνέργεια καὶ ἐν χρόνῳ· ἀεὶ ἄρα κατ' αὐτοὺς ἐν κινήσει τὸ θεῖον καὶ διὰ τοῦτο ἀτελές τε καὶ χρόνου δεῖται. εἰς αὐτοὺς ἄρα τὸ σοφὸν αὐτῶν περιῆλθεν· τοιοῦτο γὰρ τὸ ψεῦδος ὑφ' ἑαυτοῦ φωρᾶται καὶ περὶ αὐτὸ καταρρεῖ. εἰ τοίνυν μήτε πρὸ τοῦ ποιεῖν μήτε μεταξὺ τοῦ μὴ ποιεῖν τε καὶ ποιεῖν κίνησίς τις θεωρεῖται μήτε αὐτὴ ἡ ποίησις τοῦ θεοῦ κίνησίς ἐστιν, οὐδαμῇ ἄρα οὐδαμῶς ἐνδέχεται κινεῖσθαι τὸν θεὸν ἐκ τῆς τοῦ ποιεῖν ἕξεως τὴν κατ' αὐτὴν ἐνέργειαν προχειριζόμενον. καὶ τί λέγω τὸν θεόν; ἀλλ'
fol. 27r. οὐδὲ ἄλλο | οὐδὲν τῶν ἕξιν τινὰ ἐχόντων εἶτα κατ'

[redacted]

καὶ κίνησίς ἐστιν· ἐπιπλέον γὰρ ἡ ἐνέργεια τῆς κινήσεως, ὡς Ἀριστοτέλει δοκεῖ. διττὴν γὰρ εἶναί φησιν τὴν ἐνέργειαν, τὴν μὲν τελείαν, τὴν δὲ ἀτελῆ. τὴν μὲν οὖν ἀτελῆ ἐνέργειαν κίνησιν εἶναί φησιν· ἔστιν γὰρ κατ' αὐτὸν ἡ κίνησις ἡ ἀπὸ τοῦ πρώτου δυνάμει ἐπὶ τὴν ἕξιν μεταβολή· οὕτως γὰρ αὐτὴν ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως ὡρίσατο, ὅτι ἔστιν ἡ κίνησις ἐντελέχεια τοῦ δυνάμει ὄντος, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν. ἐντελέχειαν δέ φησιν αὐτὴν τὴν τῆς δυνάμεως ἐνέργειάν τε καὶ τελείωσιν. οὕτω μὲν οὖν ἀτελής ἐστιν ἐνέργεια ἡ κίνησις. τελείαν δὲ ἐνέργειάν φησιν εἶναι τὴν ἀθρόαν ἀπὸ τῆς ἕξεως προβολὴν μηδὲν ἀλλοιοτέρας γινομένης τῆς ἕξεως. ἀθρόα δέ ἐστιν προβολὴ ἡ μὴ συμπροϊοῦσα τῇ κινήσει τοῦ χρόνου ἀλλ' ἐν τῷ νῦν γιγνομένη, οἷα ἐστὶν ἡ τοῦ φωτὸς ἐκ τοῦ φωτίζοντος πρόοδος· ἅμα γὰρ τῷ φανῆναι τὸ φωτιστικὸν οἷον τὸ πῦρ ἢ τὸν ἥλιον ἀθρόον πᾶν τὸ ἐπιτήδειον καταλάμπεται. τοιαύτη ἐστὶν καὶ ἡ τῆς ὄψεως ἐνέργεια· ἅμα γὰρ τῷ ἀναβλέψαι ἀχρόνως τῶν αἰσθητῶν ἀντιλαμβανόμεθα. ὅθεν οὐδὲ τὰς αἰσθήσεις ὁ Ἀριστοτέλης κινεῖσθαί φησιν ἐν τῇ τῶν αἰσθητῶν ἀντιλήψει. ἀλλ' οὐδὲ ἡ τοῦ νοῦ ἐνέργεια κίνησίς ἐστιν· ἀ|θρόως γὰρ καὶ ἄνευ τινὸς διαστάσεως τοῦ νοητοῦ fol. 27 v. *θιγγάνει. εἰ οὖν ἡ τούτων ἐνέργεια ἄχρονος καὶ διὰ τοῦτο τελεία καὶ οὐ κίνησις, πῶς ἂν τὴν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν κίνησιν εἰπεῖν τολμήσειεν;*

ε'. Καίτοι γε οὐδὲ τὰς ἀτελεῖς ἐνεργείας καὶ ἐν

4. Arist. phys. Γ 2 p. 201 b 31 metaph. Θ 6 p. 1048 b 35 6. Arist. phys. Γ 1 p. 201 a 10 12. π[ροβολ]ην M 12. 13. αλλοιωτερας M 18. *προβολὴ pt] προ* paene evan. M 24. ἄχρονος) *αχρονως M* 25. fort. *ἂν* ⟨*τις*⟩

μετ' ὀλίγα δὲ πάλιν ἀπορίαν τινὰ περὶ κινήσεως ἐπιλυόμενος τὰ παραπλήσια ἐπήγαγεν· φησὶν γὰρ οὕτως 'καὶ τὸ ἀπορούμενον δὲ φανερόν, ὅτι ἔστιν ἡ κίνησις ἐν τῷ κινητῷ· ἐντελέχεια γάρ ἐστιν τούτου ὑπὸ τοῦ κινητικοῦ. καὶ τοῦ κινητικοῦ ἐνέργεια οὐκ ἄλλη ἐστίν· δεῖ μὲν γὰρ εἶναι ἐντελέχειαν ἀμφοῖν· κινητικὸν μὲν γάρ ἐστιν τῷ δύνασθαι, κινοῦν δὲ τῷ ἐνεργεῖν· ἀλλ' ἔστιν ἐνεργητικὸν τοῦ κινητοῦ'. ὃ δέ φησιν διὰ τούτων, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι, εἰ καὶ μία οὖσα τυχὸν ἡ οἰ- l. 28v κοδόμησις ἐντελέχειά ἐστιν καὶ τοῦ οἰκοδομοῦν|τος καὶ τοῦ οἰκοδομουμένου, ἀλλ' οὖν ἡ κίνησις οὐκ ἐν τῷ οἰκοδομοῦντί ἐστιν ἀλλ' ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ· τελείωσις γάρ ἐστιν τοῦ οἰκοδομητοῦ ὑπὸ τοῦ οἰκοδομοῦντος γινομένη. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ πάσης κινήσεως. δέδεικται ἄρα καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοτέλει δοκούντων, ὅτι ἡ ποίησις οὐ τοῦ ποιοῦντός ἐστιν ἀλλὰ τοῦ γινομένου

[redacted]

ποιεῖν, πᾶσα δὲ ἀλλοίωσις καὶ ὅλως κίνησις ἐν χρόνῳ, οὐκ ἄρα ἀλλοιοῦσθαι τὸν δημιουργὸν ἀνάγκη ἀεὶ μὲν τελείαν τὴν τοῦ δημιουργεῖν ἕξιν ἔχοντα, οὐκ ἐξ ἀιδίου δὲ τὸν κόσμον παράγοντα), οὐδὲν δὲ ἴσως χεῖρον, ὅπερ ἐν ἀρχῇ τοῦ προκειμένου λόγου ἐπηγγειλάμεθα, αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν περὶ ψυχῆς δεῖξαι διοριζόμενον. καὶ μικρόν γε τὴν ἐκείνου λέξιν ἄνωθεν παραθήσομαι, ἵνα καὶ τὴν τοῦ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ διαίρεσιν, ἣν ἡμεῖς ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ ἐξεθέμεθα, καὶ δι' αὐτῶν τῶν Ἀριστοτέλους λέξεων τοῖς ἀπείροις παραστήσωμεν· λέγει γοῦν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν περὶ ψυχῆς ἐπὶ λέξεως ταῦτα 'διαιρετέον δὲ καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας· νῦν γὰρ ἁπλῶς λέγομεν περὶ αὐτῶν. ἔστιν μὲν γὰρ οὕτως ἐπιστῆμόν τι, ὡς ἂν εἴποιμεν ἄνθρωπον, | ὅτι ἄν- fol. 29 r. θρωπος τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἐχόντων ἐπιστήμην· ἔστιν δὲ ὡς ἤδη λέγομεν ἐπιστήμονα τὸν ἔχοντα τὴν γραμματικήν. ἑκάτερος δὲ τούτων οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνατός ἐστιν, ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι τὸ γένος τοιοῦτο καὶ ἡ ὕλη, ὁ δὲ ὅτι βουληθεὶς δυνατὸς θεωρεῖν, ἂν μή τι κωλύῃ τῶν ἔξωθεν· ὁ δὲ ἤδη θεωρῶν ἐντελεχείᾳ ὢν καὶ κυρίως ἐπιστάμενος τόδε τὸ ἄλφα. ἀμφότεροι μὲν οὖν οἱ πρῶτοι κατὰ δύναμιν ἐπιστήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν διὰ μαθήσεως ἀλλοιωθεὶς καὶ πολλάκις ἐξ ἐναντίας μεταβάλλων ἕξεως, ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἔχειν τὴν αἴσθησιν ἢ τὴν γραμματικήν, μὴ ἐνεργεῖν δὲ εἰς τὸ

2. [δη]μιουργον M 5. pag. 61, 15 6. τῷ pt] το M 8. παραθησομ[αι] M 9. 10. pag. 46, 3 13. Arist. de an. B 5 p. 417 a 21 διερετεον M 15. εἴποιμεν vel εἴπωμεν Arist. ἄνθρωπον ἐπιστήμονα ὅτι ὁ Arist. 21. κωλύσῃ Arist. (cf. pag. 71, 4. 6) 24. πολλακ[ις] εξ [ε]ναντιας M 25. μεταβάλλων M Arist. SX] μεταβαλὼν pt Arist. cet. (cf. pag. 71, 20)

ἐνεργεῖν ἄλλον τρόπον'. τὰ μὲν Ἀριστοτέλους ταῦτα. ἐγὼ δὲ εἰ μὴ τὸ τοῦ λόγου μῆκος ἐξέκλινον, καὶ αὐτῶν τῶν Ἀριστοτέλους ἐξηγητῶν ὑπομνηματικὰς ἐξηγήσεις εἰς τὸ προκείμενον παρετιθέμην ἄν· νῦν δὲ διὰ βραχέων σαφηνίσαι τὴν λέξιν πειράσομαι, ἵνα τὴν τοῦ φιλοσόφου διάνοιαν δήλην τοῖς ἀνηκόοις τῶν τοιούτων λόγων παραστήσω. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς τοῦ δυνάμει καὶ τῆς τοῦ ἐνεργείᾳ διαιρέσεως σχεδὸν ἐκ τῶν ἤδη ἡμῖν προειρημένων ἐν τῷ πρὸ τούτου κεφαλαίῳ δῆλα τυγχάνει· ἐπειδὴ γὰρ ἁπλῶς καὶ ἀδιορίστως ἐν τοῖς ἀνωτέρω λόγοις παρεθήκαμεν, πῶς τῷ δυνάμει καὶ τῷ ἐνεργείᾳ ὁ Ἀριστοτέλης ἐχρήσατο (τοῦτο γὰρ ἐδήλωσεν εἰπὼν 'νῦν γὰρ ἁπλῶς λέγομεν περὶ αὐτῶν'), τούτου χάριν ἐν αἷς παρεθέμεθα λέξεσιν διαίρεσιν τούτων ποιεῖται. καθ' ἕνα μὲν οὖν

[redacted]

τὴν ἕξιν ἤδη τῆς γραμματικῆς εἰληφὼς οὕτω, φησίν, εἶναι δυνάμει ἐπιστήμων λέγεται, ὡς ἕξοντος αὐτοῦ, ὅταν βούληται, τὴν θεωρίαν τῆς ἐπιστήμης προχειρίζεσθαι, εἰ μή τι κωλύσῃ τῶν ἔξωθεν· διδάξει γὰρ ὁ διδάσκαλος, εἰ μὴ νόσος ἢ ἀπορία μαθητῶν ἢ ἀνεπιτηδειότης κωλύσῃ, ὁμοίως καὶ ὁ οἰκοδόμος οἰκοδομήσει, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως· καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ δεύτερον δυνάμει, ὅπερ καὶ πρῶτον ἐνεργείᾳ καλεῖται. οὗτος οὖν ὁ τὴν ἕξιν ἔχων, ὅταν ἤδη διδάσκῃ προχειριζόμενος τὰ θεωρήματα — τοῦτο γὰρ ἐσήμανεν διὰ τοῦ εἰπεῖν ‘τόδε τὸ ἄλφα’, ὡσανεὶ ἔλεγεν τόδε τὸ θεώρημα —, γίνεται ἐντελεχείᾳ ἐπιστήμων κατὰ τὴν δευτέραν καλουμένην ἐνέργειαν. οὕτως οὖν τὴν τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ διαίρεσιν ποιησάμενος ὁ Ἀριστοτέλης, ὅτι καθ' ἕξιν ἔχων τὰ θεωρήματα, ἐπειδὰν ἐκ τῆς ἕξεως προχειρίζηται τὴν ἐνέργειαν, οὐ δι' ἀλλοιώσεως τοῦτο ὑπομένει, διὰ τῶν ἑξῆς ἐπήγαγεν· ‘ἀμφότεροι μὲν οὖν οἱ πρῶτοι’, φησίν, ‘κατὰ δύναμιν ἐπιστήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν διὰ μαθήσεως ἀλλοιωθεὶς καὶ πολλάκις ἐξ ἐναντίας μεταβαλὼν ἕξεως’. ὁ μὲν κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον, φησίν, δυνάμει λεγόμενος ἐπιστήμων γίνεται ἐνεργείᾳ ἐπιστήμων, τουτέστιν τὴν ἕξιν τῆς ἐπιστήμης λαμβάνει, διὰ μαθήσεως ἀλλοιωθείς· ἡ γὰρ μάθησις ἀλλοίωσίς ἐστιν· ὃν γὰρ λόγον ἔχει ἐπὶ τοῦ λευκαινομένου ἡ | λεύκανσις, τοῦτον ἔχει τὸν fol. 80r
λόγον ἐπὶ τοῦ εἰς ἐπιστήμην μεταβάλλοντος ἡ μάθησις. πολλάκις δέ, φησίν, ὁ τοιοῦτος καὶ ἐξ ἐναντίας ἕξεως

2. εξόντος M; ἑξόντος pt 3. βουλεται (η superscr.) την θεωρειαν M 4. κωλύσει t; κωλύσῃ (ει superscr.) p 6. κωλύσει pt 17. cf. pag. 69, 22 *20. μεταβάλλων 69, 25* 22. επι|ras. III—IV litt.|-*στημων M*

εἰς τὴν ἐναντίαν ἕξιν μεταβάλλει· ὁ γὰρ μανθάνων ἢ ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν μεταβάλλει διὰ μαθήσεως ἢ ἐκ ψευδοῦς δόξης εἰς ἀληθῆ, ἐναντίον δὲ τῷ ἀληθεῖ τὸ ψεῦδος. τοῦτο δέ ἐστιν καὶ ἡ κυρίως ἀλλοίωσις· ἡ γὰρ ἀλλοίωσις, ὡς αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ φυσικῇ ἐδίδαξεν, ἐξ ἑτέρου εἴδους ἐστὶν εἰς ἕτερον εἶδος μεταβολή, φθειρομένου μὲν τοῦ ἐξ οὗ ἡ μεταβολή, γινομένου δὲ τοῦ εἰς ὅ, ὥσπερ ἡ λεύκανσις καὶ ἡ θέρμανσις· ὁ μὲν λευκαινόμενος ἐκ μέλανος εἰς λευκὸν μεταβάλλει, ὅπερ ἐστὶν ἐξ εἴδους εἰς εἶδος, φθειρομένου μὲν τοῦ μέλανος, γινομένου δὲ τοῦ λευκοῦ· καὶ θερμοῦ δὲ ὁμοίως καὶ ψυχροῦ εἰς θερμὸν τὴν μεταβολὴν ποιεῖται, φθειρομένου μὲν τοῦ ψυχροῦ, γινομένου δὲ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν μεταβολὴ καὶ ὅλως ἐκ στερήσεως εἰς εἶδος γενέσει μᾶλλον ἔοικεν οὐκ ἀλλοιώσει. οὕτω μὲν οὖν ὁ κατὰ

εἶδος· εἶχεν γὰρ τὴν τῆς αἰσθήσεως ἕξιν, εἰ καὶ μὴ ἐνεργῇ κατ' αὐτήν. ἄλλος οὖν, φησίν, παρὰ ταῦτα τρόπος ἐστὶν τῆς προόδου τῆς | ἐνεργείας ἀπὸ τῆς fol. 31 ἕξεως. πάλιν δ' ὁ αὐτὸς μετ' ὀλίγα φησίν (ἵνα μὴ τὰ μεταξὺ παρατιθέντες μηκύνωμεν τὸν λόγον) 'θεωροῦν γὰρ γίνεται τὸ ἔχον τὴν ἐπιστήμην, ὅπερ ἢ οὐκ ἔστιν ἀλλοιοῦσθαι — εἰς αὐτὸ γὰρ ἡ ἐπίδοσις καὶ εἰς ἐντελέχειαν — ἢ ἕτερον γένος ἀλλοιώσεως. διὸ οὐ καλῶς ἔχει λέγειν τὸ φρονοῦν, ὅταν φρονῇ, ἀλλοιοῦσθαι, ὥσπερ οὐδὲ τὸ οἰκοδομοῦν, ὅταν οἰκοδομῇ'. ἰδοὺ γυμνῇ τῇ γλώττῃ φησίν, ὅτι τὸ φρονοῦν, τουτέστιν τὸ καθ' ἕξιν τὴν ἐπιστήμην ἔχον, ὅταν φρονῇ, τουτέστιν ὅταν τὴν ἐπιστήμην προχειρίσηται, οὐκ ἀλλοιοῦται οὐδὲ καλῶς ἔχει τὸ τοιοῦτο ἀλλοίωσιν ὀνομά-ζειν· οὐδὲ γὰρ μεταβολή τις ἐξ εἴδους εἰς εἶδος γέ-ονεν, ὅπερ ἐπὶ πάσης ἀλλοιώσεως καὶ κινήσεως συμ-αίνει, ἀλλὰ μόνον φανέρωσις τῆς ἕξεως. τοῦτο γοῦν ὑπὸ κατασκευάζων ὁ Ἀριστοτέλης προσέθηκεν τὸ 'εἰς ὑτὸ γὰρ ἡ ἐπίδοσις καὶ εἰς ἐντελέχειαν', ὅπερ ἐστὶν ·όδειξις ἀναμφίλεκτος τοῦ μὴ εἶναι τὴν ἐκ τῆς ἕξεως ; ἐνεργείας προχείρισιν ἀλλοίωσιν· εἰ γὰρ ἡ μὲν λοίωσις, ὡς εἴρηται, ἐξ ἄλλου εἴδους ἐστὶν εἰς ἄλλο ος μεταβολὴ φθειρομένου μὲν τοῦ προτέρου γινο-ου δὲ τοῦ δευτέρου, τὸ δὲ εἰς τὴν ἐνέργειαν τὴν ·οῦ προϊὸν οὐκ εἰς ἕτερον ἀλλ' εἰς ἑαυτὸ ἐπιδί-ιν τὸ αὐτὸ μένον, μόνον δὲ τῆς ἕξεως φανέρωσιν ῆς ἐνεργείας ποιούμενον, οὐκ ἄρα ἀλλοίωσίς ἐστιν

. δ|ο] M 5. Arist. de an. B 5 p. 417b 5 6. επη-ν M 10. οὐδὲ τὸν οἰκοδόμον Arist. post ὅταν I litt. 11. γυμ̆η M 17. μον[ο]ν M 21. προχειρησιν ex ι cr.) M ή ex ει M 22. pag. 72, 6 27. ποι-·] M

ἡ τῆς ἐνεργείας προχείρισις οὐδ' ὅλως κίνησις ἢ μεταβολή. εἰ δέ τινι, φησίν, φίλον εἴη καὶ τὸ τοιοῦτο καλεῖν ἀλλοίωσιν, ἕτερον ἂν εἴη τοῦτο γένος ἀλλοιώσεως ὁμώνυμον καὶ οὐ τὸ καθωμιλημένον ἐπὶ τῆς κατὰ ποιὸν μεταβολῆς· ὡς εἴ τις ἀλλοιοῦσθαι λέγει καὶ τὸ ἐν νυκτὶ χρῶμα, ἐπειδὰν τοῦ σκότους ἀναχωρήσαντος ὀφθῇ μὴ ὁρώμενον πρότερον. ἀλλ' οὐ περὶ ὀνομάτων τὸν λόγον ποιούμεθα, ἀλλ' εἰ τῷ ὄντι μεταβολή τις
f. 31 r. καὶ ἑτεροίωσις εἴδους περὶ τὸ ὑποκεί|μενον γίνεται, ἐπειδὰν ἐκ τῆς ἕξεως προχειρίζηται τὴν ἐνέργειαν, ὅπερ δέδεικται μὴ ὑπάρχον. εἰ δὲ μὴ ἀλλοίωσις τὸ τοιοῦτο, δηλονότι οὐδὲ κίνησις ὅλως οὐδὲ μεταβολή· τρία γὰρ εἴδη κινήσεων, ἡ κατὰ τόπον, ἡ κατὰ αὔξησιν καὶ φθίσιν, ἡ κατ' ἀλλοίωσιν. ὅτι δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων κινήσεων οὐδεμίαν κινεῖται τὸ ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν τὴν τοῦ ποιεῖν προβάλλον ἐνέργειαν. τί δεῖ καὶ λέγειν; οὔτε

[redacted]

Ἀριστοτέλους ἀποδείξεσιν συνομολογούντων περί τε τῶν διαφόρων τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ σημαινομένων καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν ἢ κίνησιν ὑπομένει τὸ ἐκ τῆς ἕξεως τὴν ἐνέργειαν προχειριζόμενον, οὐδὲν τούτων ὁ φιλόσοφος λογισάμενος — καίτοι γε οὐκ ἄν τις ἄγνοιαν αὐτῷ τῶν τοιούτων θεωρημάτων προσάπτειν τολμήσειεν —, ἕνα δὲ σκοπὸν θέμενος τὸ ὁπωσοῦν τῇ ἀληθείᾳ τῶν καθ' ἡμᾶς λογίων ἀνθοπλίζεσθαι ὡς δὴ πρὸς ἀπείρους τῶν τοιούτων ἡμᾶς τοὺς λόγους ποιούμενος ἐν μὲν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ τὸν παραλογισμὸν συνέρραψεν, ἐν τούτῳ δὲ τετόλμηκεν εἰπεῖν, ὡς ὅτι τὸ πρότερον μὲν μὴ ποιοῦν ὕστερον δὲ ποιοῦν (τουτέστιν τὸ ἐκ τῆς ἕξεως τοῦ ποιεῖν τὴν τοῦ ποιεῖν προβάλλον ἐνέργειαν) κίνησιν καὶ μεταβολὴν | fol. 31 v. (τουτέστιν ἀλλοίωσιν) ὑπομένει, ἵν' οὕτως συναγάγῃ, ὅτι ἢ κινεῖσθαι τὸ θεῖον ἀνάγκη (τουτέστιν ἀλλοιοῦσθαι) ἤ, εἰ τοῦτο ἀδύνατον — οὐδεμία γὰρ παρὰ τῷ θεῷ παραλλαγή τις ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα, ὥς που τὰ ἱερά φησιν λόγια —, ἐξ ἀιδίου τὸν κόσμον τῷ εἶναι τοῦ θεοῦ συνυφίστασθαι. εἰ οὖν μὴ διὰ κινήσεως ἡ ἐκ τῆς ἕξεως γίνεται τῆς ἐνεργείας προχείρισις, ἐνδέχεται ἄρα καὶ τοῦ θεοῦ ἀκινήτου πάντῃ καὶ ἀμεταβλήτου μένοντος ποτὲ μὲν εἶναι τὸν κόσμον ποτὲ δὲ μὴ εἶναι.

θ'. Ἀλλ' αὐτό, φησίν, τὸ λέγειν πρότερον μὴ ποιεῖν ὕστερον δὲ ποιεῖν, τουτέστιν πρότερον μὲν τὴν ἕξιν μόνην ἔχειν ὕστερον δὲ μετὰ τῆς ἕξεως καὶ τὴν ἐνέργειαν, τὸ πάντῃ ἀμετάβλητον εἶναι τὸν θεὸν ἀφαιρεῖ-

20. *Iacob.* 1, 17   22. προχειρησις M   24. ποτε δε M

ται· οὐ γὰρ ἕξει ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ποτὲ μὲν ποιῶν ποτὲ δὲ μὴ ποιῶν. μάλιστα μὲν οὖν, ὦ θαυμάσιε, ἱκανῶς ἡμῖν καὶ ὁ λόγος ἀπέδειξεν καὶ ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐκύρωσε μαρτυρία, ὡς οὐδὲ ἐπὶ τῶν γενητῶν οὐδενὸς μή τί γε ἐπὶ θεοῦ ἀλλοίωσίς ἐστιν οὐδὲ κίνησις ἡ ἐκ τῆς ἕξεως εἰς τὴν δευτέραν ἐνέργειαν πρόοδος· ἡ γὰρ ἀλλοίωσις ἀλλοιότερον ποιεῖ τὸ ὑποκείμενον, ὁ δὲ τελείαν τὴν ἕξιν ἔχων εἶτα ἐνεργῶν οὐδὲν αὐτὸς ἑαυτοῦ ἀλλοιότερος γέγονεν. ἴσως δέ σου ταράττει τὴν ὑπόνοιαν, μᾶλλον δὲ ἀφορμὴν εἰς τὸ παραλογίζεσθαι δίδωσιν τὸ τοὺς παρ' ἡμῖν τὰς ἐπιστήμας ἔχοντας, ἐπειδὰν τὰς ἐνεργείας τῶν ἕξεων προβάλλεσθαι βούλωνται, δεῖσθαι πάντως καὶ τῆς ὀργανικῆς τοῦ σώματος κινήσεως διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐξ αὐτῆς μόνης τῆς νοήσεως ποιεῖν τὰ οἰκεῖα ἀποτελέσματα καὶ διὰ τοῦτο διάθεσίν τινα ἀλλοιοτέραν ἴσχειν

[redacted]

γὰρ οὐδὲ διαφέρειν ἐπὶ θεοῦ ἕξιν τε καὶ ἐνέργειαν λέγειν θεμιτόν· ἔστιν γὰρ ταὐτὸν ἄμφω, περὶ δὲ τὸ μετέχον ἡ διαφορὰ γίνεται· μικρὸν δὲ ἄνωθεν ἀναλαβὼν διά τινος εἰκόνος τὸ λεγόμενον φανερὸν ποιῆσαι πειράσομαι. διττῆς γὰρ οὔσης πάσης ἐπιστήμης, τῆς μὲν ἐν τῇ τῆς ψυχῆς διαθέσει θεωρουμένης, ἣν φαμεν θεωρίαν τε καὶ νόησιν, τῆς δὲ ἐπὶ τὰ ἔξω προϊούσης, ὡς ὅταν ἄλλοις τὰς ἡμετέρας ἐξαγγέλλωμεν νοήσεις, ὁπηνίκα μὲν ἐν τῷ νοεῖν μόνον καὶ θεωρεῖν τὰς ἐπιστήμας ἔχωμεν, καθ' ἕξιν αὐτὰς ἔχειν λεγόμεθα, ὁπηνίκα δὲ τὴν τῆς ψυχῆς θεωρίαν ἢ διὰ τῶν συλλαβῶν ἐπὶ τὰ ἔξω προφέρωμεν ὡς ἐπὶ τῶν λογικῶν ἐπιστημῶν, ἣν καὶ διδασκαλίαν καλοῦμεν, ἢ διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐνεργείας ὡς ἐπὶ τῶν πρακτικῶν, τότε κατὰ τὰς ἕξεις ἐνεργεῖν λεγόμεθα. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τῶν λογικῶν ἐπιστημῶν εἴ τις γυμνὰς αὐτὰς καθ' αὑτὰς σωμάτων τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἐπινοήσειεν, εἶδεν ἂν αὐτὰς οὐδενὸς οὐκέτι δεομένας ὀργάνου εἰς τὸ ἐκφαίνειν ἀλλήλαις τὰς οἰκείας ἐννοίας, ἀλλὰ γυμνοῖς τοῖς ἀλλήλων προσβαλλούσας νοήμασιν, ὡς μηδεμίαν λοιπὸν αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ διαφορὰν ἴσχειν τό τε καθ' ἕξιν θεωροῦν καὶ τὸ εἰς ἄλλο κατ' ἐκείνην τὴν νόησιν | ἐνεργοῦν, fol. 32 v. τὴν δὲ ἀλλοιοτέραν διάθεσιν περὶ ἄλλο τι τὸ τῶν ἐκείνου νοημάτων ἀντιλαμβανόμενον γινομένην, οὕτω δήπου καὶ εἰ κατὰ τὰς πρακτικὰς θεωρίας δυνατὴ ἦν ἡ ψυχὴ ἄνευ τινὸς ὀργάνου αὐτῇ μόνῃ τῇ νοήσει, ὅταν βούλοιτο, παράγειν τὰ κατὰ τὰς νοήσεις ἀποτελέσματα, οὐδὲν ἂν πάλιν διέφερεν ἡ περὶ τῶν πραγμάτων νόησίς τε καὶ ἕξις τῆς κατ' αὐτὴν ἐνεργείας καὶ πράξεως.

17. ἴδεν M 20. νοημασι[ν] M 25. εἰ] ἡ M 28. οὐδε[ν] M

ἐπεὶ οὖν οὐδενὸς ὀργάνου εἰς οὐσίωσιν τῶν ὄντων ὁ θεὸς ἐπιδέεται, ἀλλ' αὐτῇ μόνῃ τῇ νοήσει, ὅταν ἐθέλῃ, πάντα ὑφίστησιν καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἢ ἧττον ἐκ τοῦ εἶναι ἢ μὴ εἶναι τὰ πράγματα τὰς νοήσεις τὰς περὶ αὐτῶν ὁ θεὸς ἔχει, ἀκόλουθον ἂν εἴη κατὰ μηδὲν διαφέρειν ἐπὶ θεοῦ ἕξιν τε καὶ ἐνέργειαν. οὐκ ἐπειδὴ δὲ τῇ νοήσει μόνῃ πάντα ὑφίστησιν, τὰς δὲ νοήσεις καὶ τοὺς τῶν ὄντων λόγους πάντων ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, ἤδη διὰ τοῦτο συνυπάρχειν ἐξ ἀιδίου ταῖς νοήσεσιν τοῦ θεοῦ τὰ πράγματα ἀνάγκη· τοῦτο γὰρ ἡμῖν καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δέδεικται λόγῳ· οὐ γὰρ ἀβουλήτῳ φύσεως ἀνάγκῃ, ὡς ὁ ἥλιος ἅμα τῷ παρεῖναι φωτίζει καὶ τὸ πῦρ θερμαίνει, οὕτω καὶ ὁ θεὸς ἀνάγκῃ φύσεως ἑκὼν καὶ ἄκων εἰς τὸ εἶναι παράγει τὰ δημιουργούμενα· ὑπέρτερον γὰρ ἀνάγκης ἁπάσης τὸ πάντων αἴτιον. ὅθεν οὐ πάντως ἅμα τῇ περί τινος τοῦ θεοῦ νοήσει

[redacted]

μέλλοντα πρὶν γενέσθαι τῇ νοήσει τοῦ θεοῦ προείληπται, τὰ δὲ μέλλοντα οὔπω ἔστιν, ἐπεὶ οὐδ' ἂν μέλλοντα ἦν, οὐκ ἄρα ἅμα τῇ περί τινος τοῦ θεοῦ νοήσει καὶ αὐτὸ ὑπάρχειν ἀνάγκη. ὥστε ἀεὶ μὲν τὸ ἐνεργὲς καὶ παντέλειον οἱ ἐν τῷ θεῷ δημιουργικοὶ τῶν ὄντων ἔχουσι λόγοι, ὡς δέδεικται, παράγει μέντοι καὶ οὐσιοῖ ἕκαστον ὁ θεός, ὅταν θέλῃ, μόνῳ τῷ βούλεσθαι παράγων ἅπαντα, ἐθέλει δέ, ὅταν ἀγαθὸν ᾖ τοῖς γιγνομένοις τὸ γίγνεσθαι, ἀγαθὸν δὲ πάντως τὸ κατὰ φύσιν, κατὰ φύσιν δὲ τοῖς γιγνομένοις ἐστὶν τὸ μὴ συναϊδίοις εἶναι τῷ παράγοντι, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ δέδεικται λόγῳ, εἰ μὴ καὶ τὸ ποτὲ μὲν ἐθέλειν ποτὲ δὲ μὴ θέλειν ἀλλοίωσιν εἶναι φήσουσιν· εἰ δὲ τοῦτο ἀλλοίωσις, λήσουσιν ἑαυτοὺς ἀεὶ ἐν τῷ ἀλλοιοῦσθαι τὸν θεὸν ὑποτιθέμενοι.

ι'. Πότερον γὰρ τῶν μερικῶν ἕκαστον οἷον Σωκράτην καὶ Πλάτωνα βούλεται εἶναι ὁ θεὸς ἀίδιον ἢ οὔ, ἀλλὰ ποτὲ μὲν εἶναι τούτων ἕκαστον βούλεται, ποτὲ δὲ μὴ εἶναι; ἀλλὰ δῆλον, ὡς οὐ βούλεται τὰ μερικὰ εἶναι ἀίδια· ἦν γὰρ ἂν πάντως ἀίδια, εἴπερ ἠβούλετο. οὐκοῦν ἕκαστον τῶν μερικῶν ποτὲ μὲν βούλεται εἶναι, ποτὲ δὲ οὐ βούλεται εἶναι. εἰ δὲ τοῦτο, ἀεὶ ἐν ἀλλοιώσει ἐστίν· εἰ γὰρ τὸ τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν θέλειν εἶναι ποτὲ δὲ μὴ θέλειν ἀλλοιοῦσθαί ἐστιν, τὴν δὲ Σωκράτους εἰ τύχοι ψυχὴν ποτὲ μὲν οὐκ ἠβούλετο ὁ θεὸς εἶναι εἰς τὸ αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους σῶμα, ἐπεὶ μήτε ἀίδιος ἦν ὁ Σωκράτης, ποτὲ δὲ ἠβουλήθη,

8. ἁπαντα⌊σ eras.⌉ εθελ⌊ει⌉ M 8. 9. γιγνωμενοις ⌊το⌉ γ ινεσθαι M 10. γιγνωμενοις M 11. pag. 14, 10 19. βολεται M 20. ⌊ει)περ M 25. τυχ⌊οι ψ⌉υχην M 26. εἶναι εἰς suspecta 27. μήτε suspectum αϊδιο⌊ς⌉ M

ὅτε αὐτὴν τῷ Σωκράτους συνέδησεν σώματι, καὶ πάλιν οὐκ ἠβουλήθη, ὅτε ἔλυσεν αὐτὴν ἐκ τοῦ σώματος, δηλονότι ἀλλοίωσιν κατ᾽ αὐτοὺς ὁ δη|[fol. 33v]μιουργὸς ὑπέμεινεν τὸ αὐτὸ ποτὲ μὲν θέλων ποτὲ δὲ μὴ θέλων. ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ πάντων τῶν μερικῶν. εἰ οὖν ἀεὶ τὰ μερικὰ ἄλλα μὲν γίνεται, ἄλλα δὲ φθείρεται, ἀεὶ δηλονότι θέλει τινὰ μὲν εἶναι τινὰ δὲ μὴ εἶναι. τοῦτο δὲ μεταβολὴ κατ᾽ αὐτοὺς καὶ ἀλλοίωσις. ἀεὶ ἄρα κατ᾽ αὐτοὺς ἐν ἀλλοιώσει ὁ θεὸς ἔσται. οὐ γὰρ δή γε φήσουσιν, ὅτι οὔτε θέλει αὐτὰ γίγνεσθαι οὔτε οὐ θέλει μὴ γίγνεσθαι· συναληθεύσει γὰρ ἡ ἀντίφασις, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. καὶ ἄλλως· εἰ οὐ θέλει γίγνεσθαι, πῶς γίγνονται; εἰ δὲ οὐ θέλει μὴ γίγνεσθαι, θέλει πάντως γίγνεσθαι· ἡ γὰρ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις ἰσοδυναμεῖ τῇ ἁπλῇ καταφάσει· ἄλλως τε εἰ μὴ ἤθελεν αὐτὰ γίνεσθαι, πῶς κατὰ τὸν Πλάτωνος Τί-

[redacted]

[redacted]

θότης. ἡ δὲ τῶν γενητῶν φύσις, ὡς τοῖς γενητοῖς ἐστιν δυνατόν, τῆς ἐκεῖθεν τοῦ ἀγαθοῦ ἀπορροίας μετέχει. εἰ οὖν τὸ τόδε τι θέλειν πρὸς τὴν χρείαν τῶν εὐεργετουμένων γιγνόμενον οὐκ ἀλλοίωσιν περὶ τὸ θεῖον ἐργάζεται, τὴν δὲ δημιουργικὴν δύναμιν ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει ὁ θεὸς καὶ αὐτῷ μόνῳ τῷ θέλειν εἰς οὐσίω|σιν παράγει τὰ πάντα, οὐδεμία ἄρα ἀλλοίω- fol. 34 r. σις περὶ τὸν θεὸν νοηθήσεται ἐκ τοῦ ποτὲ μὲν ποιεῖν ποτὲ δὲ μὴ ποιεῖν· ἀεὶ γὰρ θέλει τὰ ἀγαθά. εἴτε οὖν ποιεῖ τι εἴτε μὴ ποιῇ, τοῦτο πάντως ἀγαθόν· οὕτω γὰρ ἀγαθύνει ἕκαστον τῶν γενομένων, ὡς ἡ τῶν γενητῶν ἐπιδέχεται φύσις. μία οὖν καὶ ἁπλῆ ἡ τοῦ θεοῦ βούλησις καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσα· ἀεὶ γὰρ τὸ ἀγαθὸν βούλεται. περὶ δὲ τὰ μετέχοντα ταύτης ἡ μεταβολὴ θεωρεῖται καὶ ἡ ἀλλοίωσις· ὥσπερ ἀμέλει μία μὲν καὶ ἁπλῆ ἡ τοῦ ἡλίου δύναμις, εἴτε τὴν φωτιστικήν τις θέλει λέγειν εἴτε τὴν θερμαντικήν, οὐδετέρας δὲ τὰ μετέχοντα ὁμοίως μετέχει οὐδὲ ἕκαστον ἀεὶ τῆς αὐτῆς ὁμοίως· ἄλλως γὰρ νυκτερὶς καὶ ἄνθρωπος, ἄλλως καὶ ὁ αὐτὸς νοῦς, ὥστε τὰς ὄψεις καὶ ὑγιαίνων ἐν φωτί τε κατὰ τὸ συνεχὲς διάγων καὶ ἐξ ἀφωτίστων ἀθρόως ἐπὶ τοὺς τῷ φωτὶ καταλαμπομένους μεθιστάμενος τόπους. οὐκουν ἡ τῶν μετεχόντων μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις ἑτεροίωσίν τινα γίνεσθαι περὶ τὸ ποιοῦν ὑπονοεῖν ἡμᾶς ἀναγκάσει. εἰ δὲ μὴ ἀλλοιοῦται μὴ ποιῶν ὁ θεὸς εἶτα ποιῶν, οὐδ' ἄρα χρόνου εἰς τὸ ποιεῖν δεηθήσεται ἅμα τῷ βούλεσθαι πάντα παράγων.

1. 2. M in marg. ζητει 11. γίνομένων (ε supra ι) p 16. μια[ν eras.] M 20. ανθρωπος αλλως M] ἄλλως ἄνθρωπος pt 20. 21. fort. ὁ αὐτός ⟨ἄνθρωπος⟩ νοσῶν τε τάς 23. μεθισταμενο[ς], ex νς, M

αι'. Τούτου δεδειγμένου κἀκεῖνο διὰ τούτων λέλυται τὸ συνεχῶς εἰς ἐξαπάτην τοῖς μειρακίοις παρὰ αὐτῶν προτεινόμενον, ὡς, ⟨εἰ⟩ μὴ ἀεὶ ὁ κόσμος εἴη, πρὶν γενέσθαι τὸν κόσμον δυνάμει ἦν ὁ θεὸς δημιουργός, πᾶν δὲ τὸ δυνάμει ἀτελές, ὥστε καὶ ὁ θεὸς ἀτελὴς πρὶν δημιουργήσει, τέλειος δὲ τότε γέγονεν, ὅτε καὶ δεδημιούργηκεν· πᾶν γὰρ τὸ ἐνεργείᾳ, φασίν, τελειότερόν ἐστιν τοῦ δυνάμει· αὐτὸ γὰρ δὴ τοῦτο ἡμῖν καὶ ὁ σοφὸς Πρόκλος ἐνταῦθα ᾐνίξατο, δι' ὧν φησιν
fol. 34v. 'ἵνα μὴ κινούμε|νον ἀτελὲς ᾖ πρότερον ὕστερον δὲ τέλειον' καὶ πάλιν 'κινούμενον δὲ λέγων καὶ οὐκ ἀκίνητον οὐκ ἀεὶ λέγει τέλειον ἀλλὰ ποτὲ καὶ ἀτελῆ'· καὶ ἐν τῷ λόγῳ δέ, ὃς ἐπιγέγραπται 'ἐπίσκεψις τῶν πρὸς τὸν Πλάτωνος Τίμαιον ὑπὸ Ἀριστοτέλους ἀντειρημένων', ταὐτὰ κατὰ λέξιν φησὶν ὁ Πρόκλος 'ὄντος ἀεὶ τοῦ ποιοῦντος ἀεὶ καὶ τὸ γινόμενον ἔστιν ὑπὸ τοῦ ἀεὶ

[redacted]

ἑαυτοῦ τελειότερος ὁ διδάσκαλος διδάσκων τε καὶ μὴ διδάσκων γίνεται ἢ ὁ οἰκοδόμος οἰκοδομῶν τε καὶ μή; σκόπει δὲ τὸν λόγον καὶ τῇδε· ὁ ἥλιος λαμπρόν τι σῶμά ἐστιν καὶ φωτοειδές· ἆρ᾽ οὖν, εἴ τις ὑπόθοιτο τὸ μηδὲν εἶναι τῶν τῆς φωτοειδοῦς τοῦ ἡλίου δυνάμεως μετεχόντων (οἷον εἰ μὴ διαφανῆ ἦν τὰ οὐράνια σώματα καὶ ὁ ἀήρ, ὥστε δύνασθαι τῆς τοῦ φωτὸς ἀπολαύειν ἐνεργείας), ἀτελὴς ἂν ἦν ὁ ἥλιος; οὐκ οἴμαί γέ τινα φήσειν· οὐ γὰρ ἐν τῇ πρὸς τὰ ἔξω σχέσει αἱ συμπληρωτικαὶ τῶν οὐσιῶν δυνάμεις τὸ εἶναι ἔχουσιν· λήσομεν γὰρ οὕτω τὸν Ἀναξαγόρου λόγον εἰσάγοντες, ὃς οὐδενὸς εἶναι φύσιν ὡρισμένην ἔλεγεν, ἀλλὰ πάντα ἐν σχέσει τῇ πρὸς ἄλληλα τὸ | εἶναι ἔχειν· fol. 35r. ἐλήλεγκται δὲ κατὰ τὸ καρτερὸν ὑπό τε Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους ἡ τοιαύτη δόξα. εἰ οὖν ἑκάστη οὐσία οὐκ ἐν τῇ πρὸς ἄλλο σχέσει τὸ εἶναι ἔχει, ἀλλὰ ἀπολελυμένας ἐφ᾽ ἑαυτῆς ἔχει τὰς συμπληρωτικὰς ἑαυτῆς δυνάμεις, δῆλον ἐκ τούτου, ὡς καὶ ὁ ἥλιος τέλειος ἂν ἦν αὐτὸς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν, εἰ καὶ μηδὲν ἦν τῶν τῆς φωτιστικῆς δυνάμεως αὐτοῦ μετεχόντων. οὐκοῦν, εἰ καὶ μετέχοιεν, οὐδὲν μᾶλλον αὐτὸς ἑαυτοῦ κατὰ τὰς συμπληρωτικὰς αὐτοῦ δυνάμεις πλεῖόν τι ἕξει. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς θερμαντικῆς τοῦ πυρὸς δυνάμεως· κἂν γὰρ μὴ ᾖ τι τὸ θερμαινόμενον, οὐδὲν ἧττον τὸ πῦρ τέλειόν ἐστιν κατὰ τὸν οὐσιώδη ἑαυτοῦ λόγον καὶ πάλιν θερμαινομένου τινὸς οὐδὲν μᾶλλον αὐτὸ ἑαυτοῦ τελειότερον ἔσται, ἐπεὶ μὴ ὡς πρός τι

5. fort. τὸ del. 11. M m 1 in marg.: ελεγεν γαρ οτι τα πολυγωνα των στερεων μήκοθεν στρογγυλα φαινεται 13. τῇ πρὸς pt; non certo legi in M 26. fort. τινὸς ⟨ὄντος⟩ μαλλο M

μήτε τῷ πυρὶ ἡ θερμότης μήτε τῷ ἡλίῳ ἡ φωτοειδὴς ὑπάρχει δύναμις· αἱ γὰρ συμπληρωτικαὶ τῶν οὐσιῶν δυνάμεις, ὧν ἄνευ οὐκ ἂν τὸ ὑποκείμενον σῴζοιτο, αὐταὶ καθ' αὑτὰς ἀσχέτως τοῖς πράγμασιν ἐνυπάρχουσιν· ἐπεὶ καὶ ἐν βυθῷ ὄστρακον τέλειον ἔχει τὸν τοῦ χρώματος λόγον, κἂν μηδεμία αὐτοῦ ἀντιλαμβάνεται αἴσθησις. εἰ δὲ ἐπὶ σωμάτων ταῦτα, πῶς οὐ τῷ ὄντι βλάσφημος καὶ διαφερόντως ἀσεβὴς ὁ μηδὲ τοσοῦτον ὑπάρχειν τῇ δημιουργικῇ τῶν ὄντων συγχωρῶν αἰτίᾳ μηδὲ ἀσχέτους αὐτῆς τὰς οὐσιώδεις δυνάμεις εἶναι βουλόμενος; ὡς γὰρ φύσει καὶ καθ' αὑτὸ θερμὸν τὸ πῦρ καὶ ὁ ἥλιος φωτεινός, θερμαίνει δὲ καὶ φωτίζει ἐν τῇ πρὸς τὰ ἔξω σχέσει, οὕτω δήπου καὶ ὁ θεὸς δημιουργὸς μέν ἐστιν ἀεὶ κατὰ τὴν τῶν δημιουργικῶν λόγων τελείαν ἕξιν (ὡς καὶ ὁ οἰκοδόμος, κἂν μὴ οἰ-

[redacted]

βι'. Πότερον γὰρ αὔταρκες τὸ θεῖον καὶ αὐτὸ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεώς τε καὶ οὐσίας συμπληρωτικόν ἐστιν ἢ οὔ; εἰ μὲν οὖν οὐκ αὔταρκες, εἰς κεφαλὰς ἄλλων ἡ βλασφημία. εἰ δὲ αὔταρκες καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ ἐξαρκοῦν πρὸς τὸ ἀνενδεές τε καὶ τέλειον καὶ οὐδενὸς τῶν ἔξωθεν προσδεόμενον — ἔξω γὰρ παντελῶς τῆς θείας οὐσίας πάντα τὰ ὑπ' αὐτῆς δημιουργικῶς παρηγμένα καὶ πάσης οὐσιώδους σχέσεως τῆς πρὸς αὐτὴν ἠλλοτρίωται —, τέλειος ἄρα ὁ θεὸς αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ τελειούμενος, κἂν μηδὲν τῶν δημιουργημάτων ὑπάρχῃ. καὶ ἄλλως· τὸ τέλειον καὶ ἀνενδεὲς τῇ θείᾳ οὐσίᾳ ἢ αὐτόθεν ἐξ αὐτῆς αὐτῇ ἐνυπάρχει παντελῶς μηδεμιᾶς ἔξωθεν ῥοπῆς προσδεόμενον ἢ ἑτέρωθέν ποθεν αὐτῇ ἐπιχορηγεῖται. εἰ μὲν οὖν ἑτέρωθεν, τὸ χορηγοῦν τοῦ χορηγουμένου μακαριώτερον καὶ πολλῷ πρότερον καὶ ἀνενδεέστερον· ἐπεὶ πῶς ἂν ἔδωκεν, ὃ μὴ εἶχεν; τί οὖν τοῦτό ἐστιν; τί δὲ ἄλλο κατ' αὐτοὺς ἢ τὰ δημιουργήματα, ὧν ἄνευ τὸν θεὸν μὴ εἶναι τέλειον λέγειν οὐ φρίττουσιν; εἰ γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως τέλειος ὁ θεὸς ὑπάρχῃ, εἰ μὴ καὶ τὰ δημιουργήματα εἴη, τελειωτικὰ ἄρα ἔσται αὐτοῦ τοῦ ποιήσαντος τὰ ποιήματα. οὕτω μὲν οὖν, εἰ | μὴ ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς οὐσίας ἀλλ' ἔξω- fol. 36r. θεν ἐφήκει τῷ θεῷ ἡ τελειότης. εἰ δ' ἔξωθεν μὲν οὐδαμόθεν — τοῦτο γὰρ προὖπτον τοῖς καὶ ὁπωσοῦν σμικρὰς περὶ θεοῦ δόξας ἔχουσιν —, ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς οὐσίας ἐφήκει τῷ θεῷ τὸ ἀνενδεές τε καὶ τέλειον, οὐκ ἄλλως δ' ἂν εἴη τέλειος, εἰ μὴ ἀεὶ συνυπάρχῃ αὐτῷ

4. ἑαυτῷ pt] εαυτου M 10. ὕπαρχ[η]ι, ex ει, M 13. fort. προσδεομένη 14. επιχωρηγειται M 14. 15. χωρηγοῦν — χωρηγουμενου M 16. *ἀνενδεέστερον* pt] ενδεεστερον M
27. συνυπάρχῃ (cf. pag. 86, 7)] $\overset{\chi}{\text{συνύπαρ}}$ M; συνυπάρχει pt

τὰ ὑπ' αὐτοῦ παρηγμένα, μέρος ἄρα τῆς θείας οὐσίας πάντα τὰ ὄντα καὶ αὐτὸ δὲ τῶν ὄντων τὸ ἔσχατον ἡ ὕλη· τὰ γὰρ τῶν οὐσιῶν συμπληρωτικὰ μέρη τῶν οὐσιῶν εἰσιν· εἰ γὰρ τὴν μὲν τελειότητα ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς οὐσίας ὑπάρχειν τῷ θεῷ προωμολόγηται, οὐκ ἄλλως δ' ἂν εἴη τέλειος ὁ θεὸς κατὰ τὰς Ἑλληνικὰς ὑποθέσεις, εἰ μὴ ἀιδίως ὁ κόσμος αὐτῷ συνυπάρχῃ, τὰ δὲ τῶν οὐσιῶν συμπληρωτικά τε καὶ τελειωτικὰ μέρη τῶν οὐσιῶν εἰσιν, ὡς τὸ λογικὸν ἀνθρώπου καὶ τοῦ σώματος τοῦ ἡμετέρου ἡ χείρ, ὁ πούς, μέρος ἄρα ὁ κόσμος τῆς τοῦ θεοῦ οὐσίας ἔσται· καὶ τὰ ἑπόμενα αὐτοὶ συναγέτωσαν· οὕτω γὰρ καὶ σῶμα ὁ θεὸς ἔσται καὶ ὅσα τοῖς σώμασιν πρόσεστιν πήσεται. καὶ ἄλλως· εἰ οὐκ ἂν ὑπάρξοι θεῷ ἡ τελειότης μὴ ἐξ ἀιδίου τῶν ὄντων αὐτῷ συνυπαρχόντων, πλέον ἢ δίδωσιν ὁ θεὸς τοῖς δημιουργουμένοις παρ' αὐτῶν ἀντιλήψεται· διδοὺς γὰρ αὐτοῖς

[redacted]

ἐξαρκοῦντα πρὸς τελειότητα ἀλλ' ἐνδεᾶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παραγομένων εἰς ὕπαρξιν. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις πρὸς ταῦτα ὅτι 'οὐ φαμὲν συντελεῖν εἰς τελειότητα τῷ θεῷ τὰ ὄντα, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν τὴν πάντων δημιουργικήν, ἥτις οὐσιωδῶς θεῷ ἐνυπάρχει, ᾗτινι πάντως παρακολουθεῖ τὸ εἶναι τὰ ὄντα'. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον καὶ διὰ τούτων τὸ ἄτοπον συναχθήσεται· εἰ γὰρ μὴ ὄντων τῶν γεγονότων ἀτελὴς ἡ ἐνέργεια, ἀτελοῦς δὲ οὔσης τῆς ἐνεργείας οὐ τέλειος ὁ θεός, τὸ ἄρα τέλειον αὐτῷ ἐκ τῶν δημιουργημάτων ἐφήκει διὰ μέσης τῆς ἐνεργείας. ἀλλ' οὐχ αἱ ἐν σχέσει τῇ πρὸς τὰ ἔξωθεν ἐνέργειαι τελειωτικαὶ τῶν ἐνεργούντων ὑπάρχουσιν, ὦ σοφώτατοι· ταύτην γὰρ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης οὐκ ἔφη τὸν διδάσκαλον καὶ ὅλως τὸν ἐνεργοῦντά τι ἀλλοιοῦσθαι ἐκ τῆς πρὸς τὰ ἔξωθεν ἐνεργείας· ἐπεὶ τὸ τελειούμενον πάσχει τι καὶ ἀλλοιοῦται, ὁ δὲ ἐνεργῶν οὐδὲν πάθος οὐδὲ ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ὑπομένει, ὡς πολλάκις ἐδείξαμεν. ὥστε οὐδὲ τελειοῦται ὁ διδάσκαλος, ὅταν διδάσκῃ. εἰ δὲ μὴ τὸ διδάσκειν τελειωτικόν ἐστιν τῆς τοῦ διδασκάλου τελείας ἕξεως, οὐδὲ τὸ δημιουργεῖν ἄρα συμπληρωτικὸν ἔσται τῆς τοῦ δημιουργοῦ οὐσίας, ἀλλ' αὐτὴ μόνη ἡ δημιουργικὴ ἕξις καὶ δύναμις, ἵνα μὴ ἐν σχέσει τῇ πρὸς τὰ δημιουργήματα τὸ εἶναι τοῦ θεοῦ ὑπάρχῃ· εἰ γὰρ τὸ δημιουργεῖν συμπληρωτικόν ἐστιν τῆς θείας οὐσίας, τὸ δὲ δημιουργεῖν ἐν σχέσει τῇ πρὸς τὰ δημιουργούμενα τὸ εἶναι

4. 5. δημιουργ[ι]κην, ex η, M 5. παντω[I litt. er.]ς M 10. δημιουργηματ[ω]ν, ex ον, M 12. τελειοτικαι M 13. σοφ[ω]τατοι M Arist. de an. *B* 5 p. 417 b 6 (cf. supra pag. 73, 10) 16. 17. ουδε[ν] M 17. ὑπομεν[ει], ex η, M 18. πολλακ[ι]ς M 21. συμπληρωτικ[ο]ν, ex ω, M 24. ὑπαρ (χ supra) M

ἔχει — ὁ γὰρ δημιουργῶν δημιουργουμένων δημιουργὸς ὢν δημιουργεῖ —, ἐν τῇ σχέσει ἄρα τῇ πρὸς τὰ δημιουργήματα τὸ συμπληροῦσθαί τε καὶ τελειοῦσθαι ἡ θεία ἕξει οὐσία. οὕτω δ' ἂν δέοιτο εἰς ὕπαρξιν τούτων, οἷς αὐτὴ τὸ εἶναι δέδωκεν· οὗ τί ἂν ἀσεβέστερον εἰς τὴν περὶ θεοῦ ὑπόληψιν γένοιτο; εἰ οὖν τὸ τοιαῦτα περὶ θεοῦ ἐννοεῖν ἢ λέγειν ἐπέκεινά ἐστιν
fol. 37r. πάσης ἀσεβείας, εἰς τοῦ|το δὲ ἤγαγεν τὸ λέγειν 'εἰ μὴ ἀεὶ ὁ κόσμος εἴη, πρὶν γενέσθαι τὸν κόσμον ἀτελὴς ἔσται ὁ θεός', τέλειος ἄρα ὁ θεός, κἂν μηδὲν τῶν ὑπ' αὐτοῦ παρηγμένων ὑπάρχῃ.

γι'. Σκοπεῖν δὲ καὶ τῇδε ἄξιον. πάντων εἶναι τὸν θεὸν αἴτιον ἀπὸ τῶν πρώτων καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων ἡ περὶ τοῦ μίαν εἶναι τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων πιστεύειν ἀναγκάζει δόξα· 'περὶ τὸν πάντων γὰρ βασιλέα τὰ πάντα', φησὶν ὁ Πλάτων, 'κἀκείνου ἕνεκα πάντα καὶ

[redacted]

προσεχοῦς αἰτίου μᾶλλόν ἐστιν αἰτιώτερον, ἐναργὲς μὲν καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, εἴπερ, ὡς εἶπον, καὶ τοῖς δευτέροις αἰτίοις τὴν δύναμιν τοῦ εἶναι αἰτίοις ἐκεῖνο παρέσχεν, οὐδὲν δὲ οἷον καὶ Ἀριστοτέλην παραθέσθαι αὐτὸ δὴ τοῦτο λέγοντα· ἐν γὰρ τῷ ὀγδόῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως εἰπών, ὡς ὅτι τὸ κινούμενον ὑπὸ κινοῦντος κινεῖται καὶ ὅτι τὸ κινοῦν ἢ ἀμέσως κινεῖ ἢ διὰ πλειόνων μέσων, ὡς εἴ τις βακτηρίᾳ κινήσει θύραν — ἐντεῦθεν γὰρ τὸ μὲν πρώτως κινοῦν ἐστιν ἡ ψυχή, ἡ δὲ βακτηρία τὸ ἔσχατον· ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ κινεῖ τὴν χεῖρα, ἡ δὲ χεὶρ τὴν βακτηρίαν, ἡ δὲ βακτηρία τὴν θύραν —, ταῦτα οὖν εἰπὼν ἐπάγει καί φησιν ὅτι ‘κἀκεῖνα κινεῖν φαμεν, καὶ τὸ τελευταῖον· ἐκεῖνο γὰρ κινεῖ τὸ τελευταῖον, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τοῦτο τὸ πρῶτον, καὶ ἄνευ μὲν τοῦ πρώτου τὸ τελευταῖον οὐ κινήσει, ἐκεῖνο δὲ ἄνευ τούτου, οἷον ἡ βακτηρία οὐ κινεῖ μὴ κινοῦντος τοῦ ἀνθρώπου’· καὶ μετ᾽ ὀλίγα πάλιν φησὶν ὁ αὐτὸς ‘δῆλον γάρ, ὅτι κινεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω κινοῦντος τὸ κινούμενον πᾶν, | καὶ μᾶλλον fol. 87 v. ὑπὸ τοῦ προτέρου τῶν κινούντων’· καὶ πάλιν μετ᾽ ὀλίγα ‘οὔτε γὰρ ἔσται πρῶτον κινοῦν οὐδέν, εἴ γε αὐτὸ ἑαυτὸ κινήσει ἑκάτερον· τὸ γὰρ πρότερον αἰτιώτερον τοῦ κινεῖσθαι τοῦ ἐχομένου καὶ κινήσει μᾶλλον· διχῶς

2. pag. 88, 24 5. ἀντ[ο] M 6. ακρωασεως M 10. ἡ μὲν pt] ἐι μεν M 12. επα[γει] M Arist. phys. Θ 5 p. 256 a 8 13. κακεινα M] ἄμφω δὴ Arist. τελευτ[αιο]ν M καὶ τὸ πρῶτον τῶν κινούντων ἀλλὰ μᾶλλον τὸ πρῶτον post τελευταῖον add. Arist. 14. διὰ om. Arist. 17. κινει M] κινήσει Arist. κινοῦντος Arist. vulg.; κινουμένη ὑπὸ Arist. FI 18. Arist. phys. Θ 5 p. 257 a 10 κινεῖται καὶ ὑπὸ Arist. 21. Arist. phys. Θ 5 p. 257 b 15 21. 22. αὐτὸ ἑαυτὸ Arist. K; αυτο αυτὸ Arist. E; ἑκάτερον Arist. cet. 22. εκατερ[ο]ν, ex α?, M

γὰρ κινεῖν ἦν, τὸ μὲν τὸ ὑπ' ἄλλου κινούμενον αὐτό, τὸ δὲ αὐτῷ· ἐγγύτερον δὲ τὸ πορρώτερον τοῦ κινουμένου τῆς ἀρχῆς ἢ τὸ μεταξύ'. σαφῶς ἄρα διὰ τούτων φησίν, ὡς ὅτι, κἂν πλείονα μέσα ᾖ τὰ κινοῦντα, τὸ μᾶλλον αἰτιώτατον τῆς κινήσεως τὸ πρῶτόν ἐστιν κινήσεως αἴτιον, ὥσπερ ἐφ' οὗ ἔθηκεν ὑποδείγματος· ἡ γὰρ ψυχὴ αἰτιωτέρα ἐστὶν τοῦ κινεῖσθαι τὴν θύραν ἤπερ ἡ βακτηρία· καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως τοῦ κινουμένου ἐγγυτέρω εἶναί φησιν τὸ πορρωτέρω κινοῦν, οἷον ἐγγύτερον ἡ ψυχὴ τῆς θύρας ἔτι μᾶλλον ἤπερ ἡ βακτηρία οὐ τῷ τόπῳ ἀλλὰ τῇ δυνάμει καὶ τῷ αἰτίῳ τῆς κινήσεώς ἐστιν. ἐπεὶ οὖν ἡ ψυχὴ τὸ πρῶτον τῆς κινήσεώς ἐστιν αἴτιον, ἐγγυτέρω μᾶλλον εἶναί φησιν τῆς θύρας τὴν ψυχὴν ἢ τὴν βακτηρίαν. ὅπερ δὲ ἐπὶ κινήσεώς φησιν ὁ Ἀριστοτέλης, τοῦτο δηλονότι καὶ ἐπὶ παντὸς αἰτίου ἐστὶν ἀληθές· καὶ γὰρ εἰ καὶ

[redacted]

τὸν δημιουργόν, ἐκεῖνος καὶ τῆς ὑπάρξεως πάντων αἰτιώτατος ἂν εἴη. τούτων οὖν οὕτω δεδειγμένων ἀνάγκη πᾶσα καὶ τῆς τῶν κατὰ μέρος γενέσεως τὸν πρῶτον θεὸν αἴτιον εἶναι, εἰ καὶ μυρί|α μέσα αἴτια ὑπο- fol. 38r. θῶνται. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ λόγῳ αὐτοῦ τοῦ Πρόκλου χρήσεις παρεθέμεθα ἐκ τοῦ λόγου τοῦ περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν πρόνοιαν ἀπορημάτων, ἐν αἷς σαφῶς τὴν δημιουργικήν τε καὶ προνοητικὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν μέχρι καὶ τῶν ἐσχάτων καὶ λεπτοτάτων διήκειν ὁ Πρόκλος ἀποφαίνεται· φησὶν γὰρ οὕτως ʽσυλλήβδην οὖν λέγοντες πάντων παρακτικὸν ἐκεῖνο τὸ ἓν πάντων σωστικὸν εἶναί φαμεν, πάσης οὐσίας ὕπαρξιν ἔχον ἀληθεστέραν καὶ πάσης γνώσεως τρανεστέραν’· καὶ πάλιν ʽἐκεῖνο δὲ ἐν τῷ ἑνὶ μένον ἀμετάβατον ἅμα καὶ ἀδιαίρετον καὶ γινώσκει πάντα τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ οὐκ ἄνθρωπον μόνον καὶ ἥλιον καὶ πᾶν ὅτι τοιοῦτον ἀλλὰ καὶ ἕκαστον τῶν καθ’ ἕκαστον· οὐδὲν γὰρ ἐκφεύγει τὸ ἓν ἐκεῖνο, κἂν τῷ εἶναι λέγῃς, κἂν τῷ γινώσκεσθαι’· καὶ πάλιν ʽοὕτως καὶ ἡ τῆς προνοίας ἑνιαία γνῶσις ἐν τῷ αὐτῷ ἀμερεῖ πάντων ἐστὶν τῶν μεριζομένων γνῶσις, καὶ τῶν ἀτομωτάτων ἑκάστου καὶ τῶν ὁλικωτάτων ἑκάστου, καὶ ὡς ὑπέστησεν ἕκαστον κατὰ τὸ ἕν, οὕτω καὶ γινώσκει ἕκαστον κατὰ τὸ ἕν’. ἐκ τούτων οὖν ἁπάντων δῆλόν ἐστιν, ὡς μέχρι τῶν ἀτομωτάτων ἀνάγκη τὴν δημιουργικὴν τοῦ θεοῦ διήκειν ⟨δύναμιν⟩.

2. ἂν ⌊ει⌋η, ex η, M 5. 6. π⌊ρ⌋οκλου M 10. οὕτως] οὗτος M; οὕτω pt συλλήβδην κτλ.: cf. pag. 38, 3 et infra fol. 237v. 13. ζητει ad γνωσεως et in textu et in marg. M 14. α⌊διαι⌋ρετον M 16. ὅτι etiam fol. 237v.; ὁτιοῦν pag. 38, 13 18. κἂν τὸ — κἂν τὸ pt 21. 22. ἑκάστου (post ὁλικωτάτων) om. pag. 6, 19. 38, 18. fol. 237v. 22. καὶ (post οὕτω) om. pag. 6, 21 25. δύναμιν add. pt (cf. pag. 91, 8; melius fort. ⟨δύναμιν⟩ διήκειν)

δι'. Ἐπεὶ οὖν αἴτιος ὁ θεὸς τοῦ καὶ τὰ μερικὰ καὶ τὰ ἀτομώτατα εἶναι, οἷον Σωκράτην καὶ Πλάτωνα καὶ τόνδε τὸν ἵππον καὶ τόδε τὸ φυτόν, λεγέτωσαν ἡμῖν, πότερον πάντων τῶν ἀτόμων ἀεί ἐστιν ἐνεργείᾳ δημιουργὸς ὁ θεὸς ἢ οὔ. εἰ μὲν οὖν πάντων ἐστὶν ἐνεργείᾳ δημιουργός, πῶς οὐχ ἅμα πάντα πάρεστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔφθαρται, τὰ δὲ ὑφέστηκεν, τὰ δὲ μέλλει; τῶν οὖν μελλόντων εἰ μὲν ἐνεργείᾳ ἐστὶν δημιουργός, πῶς οὐ πάρεστιν τὰ μέλλοντα; εἰ δὲ δυνάμει, τὸ δὲ δυνάμει κατ' αὐτοὺς ἀτελές, ἀεὶ ἄρα κατ' αὐτοὺς ἀτελὴς ὁ fol. 38v. θεός, εἴπερ ἀεὶ τῶν ἀτό|μων τὰ μὲν φθείρεται, τὰ δὲ μέλλει γίνεσθαι. καὶ εἰ κατὰ τὸν σοφὸν Πρόκλον τοῦ κόσμου δυνάμει ὄντος καὶ ὁ τούτου δημιουργὸς δυνάμει ἔσται (ὡς ἐν τῷ τρίτῳ συνελογίσατο ἐπιχειρήματι) καὶ διὰ τοῦτο δεῖται ἑτέρου τοῦ εἰς ἐνέργειαν τοῦτον ἄγοντος καί, εἰ μὲν ὁ δεύτερος ἐνεργείᾳ εἴη,

[redacted]

ἔσχατόν ἐστιν οἷον ὁ πατήρ, δυνάμει καὶ τὸ πρῶτον ἐξ ἀνάγκης ἔσται. ἐπεὶ οὖν ἀεί τινα μέλλει γίνεσθαι ἄτομα (ἄνθρωποι λέγω καὶ φυτὰ καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστον), δηλονότι τὸ προσεχὲς αἴτιον τῆς τούτων γενέσεως δυνάμει ἐστὶν αἴτιον· ὥστε καὶ τὸ τοῦ αἰτίου αἴτιον δυνάμει ἔσται καὶ οὕτως μέχρι τοῦ πρώτου. πᾶν δὲ τὸ δυνάμει ἀτελές, ὥς φασιν· ἀεὶ ἄρα κατ' αὐτοὺς τὸ πρῶτον αἴτιον δυνάμει καὶ ἀτελὲς ἔσται· εἰ γὰρ καὶ τῶν γενομένων ἤδη ἐνεργείᾳ ἐστὶν δημιουργὸς ὁ θεός, ἀλλὰ τῶν μελλόντων πάντως δυνάμει ἔσται. ἢ οὖν συγχωρεῖν ἀνάγκη τὸ καθ' ἕξιν δυνάμει τέλειον εἶναι ἢ πάντως ἀεὶ τῶν μελλόντων ὁ θεὸς ἀτελὴς δημιουργὸς ἔσται· ἀεὶ γὰρ τῶν μελλόντων δυνάμει ἔσται δημιουργός. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῆς τῶν μερικῶν δημιουργίας τοῦτο | συμβαίνειν ἀνάγκη ἀλλὰ καὶ ἐπὶ fol. 39r. τῆς τῶν καθόλου, ὧν ὁ θεὸς ἀμέσως ἐστὶν δημιουργός· τὸν γὰρ οὐρανὸν καὶ πάντα τὰ εἴδη, ὡς Πλάτων φησίν, ἀμέσως ὁ δημιουργὸς παρήγαγεν· ἐν γοῦν τῷ Τιμαίῳ μετὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου γένεσιν πρὸς τοὺς κατ' οὐρανὸν θεοὺς τούς τε νοητοὺς καὶ αἰσθητοὺς ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς τοιαῦτα ἄττα ὁ δημιουργὸς διελέξατο. ἔχει δὲ ἡ λέξις ὧδε 'ἐπειδὴ οὖν πάντες ὅσοι τε περιπολοῦσιν ἀφανῶς καὶ ὅσοι φαίνονται καθόσον ἂν ἐθέλωσιν θεοὶ γένεσιν ἔσχον, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ τόδε τὸ πᾶν γεννήσας τάδε· θεοὶ

1. και τὸ πρωτον καὶ τὸ πρῶτον M 16. καθολ⌊ου⌉ M 17. ὄντον M παντα τὰ ἢ καὶ αἴδια ως in textu, ζητει et τὰ εἴδη m 1 in marg. M; πάντα τὰ εἴδη ὡς pt (coniectura ἀίδια, quae in margine archetypi scripta erat, in textum irrepsit, male petita ex pag. 94, 14) 18. παρ⌊ηγαγ⌉εν M 22. Plat. Tim. 41A 22. 23. ἐπεὶ δ' οὖν Plat. 23. περιπωλουσιν M φανερῶς Plat. 24. εθελουσιν M (correxi ex Plat.)

θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων'· καὶ μετ' ὀλίγα 'νῦν οὖν ὃ λέγω πρὸς ὑμᾶς ἐνδεικνύμενος, μάθετε. θνητὰ ἔτι γένη λοιπὰ τρία ἀγένητα· τούτων δὲ μὴ γινομένων οὐρανὸς ἀτελὴς ἔσται· τὰ γὰρ πάντα ἐν αὐτῷ γένη ζῴων οὐχ ἕξει, δεῖ δέ, εἰ μέλλοι τέλειος ἱκανῶς εἶναι. δι' ἐμοῦ δὲ ταῦτα γενόμενα καὶ βίου μετασχόντα θεοῖς ἰσάζοιτ' ἄν. ἵνα οὖν θνητά τε ᾖ τό τε πᾶν τόδε ὄντως πᾶν ᾖ, τρέπεσθε κατὰ φύσιν ὑμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν ζῴων δημιουργίαν μιμούμενοι τὴν ἐμὴν δύναμιν τὴν περὶ τὴν ὑμετέραν γένεσιν· καὶ καθόσον μὲν αὐτῶν ἀθανάτοις ὁμώνυμον εἶναι προσήκει, θεῖον λεγόμενον ἡγεμονοῦν τε ἐν αὐτοῖς σπείρας καὶ ὑπαρξάμενος ἐγὼ παραδώσω'. εἰ τοίνυν τά τε κατ' οὐρανὸν ἅπαντα καὶ ὅλως τὰ ὡς αὐτοῖς δοκεῖ ἀίδια ταῦτα ἀμέσως ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ παράγεται, πότερον ἀεὶ αὐτὰ παράγει ὁ θεὸς ἢ πέπαυται τοῦ παράγειν ἅπαξ

[redacted]

ἀεὶ δημιουργούμενον'· καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ δὲ καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ τὰ αὐτά φησιν, καὶ ἐν τῷ ἀρτίως δὲ μνημονευθέντι λόγῳ, ὃν πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην ὑπὲρ τοῦ Τιμαίου γέγραφεν, ἐπὶ λέξεώς φησιν ὁ Πρόκλος ὡς 'ἀεὶ ὁ κόσμος δημιουργεῖται' καὶ ὅτι 'ὡς ὁ δημιουργὸς καὶ δεδημιούργηκεν ἀεὶ καὶ δημιουργεῖ, οὕτως καὶ ὁ κόσμος ἀεὶ δημιουργεῖται καὶ γινόμενος γέγονεν καὶ γεγονὼς ἀεὶ γίνεται', καὶ μετ' ὀλίγα 'ὥστε ἀεὶ ὁ κόσμος δημιουργεῖται, καὶ ὡς ἐκεῖνος καὶ δεδημιούργηκεν ἀεὶ καὶ δημιουργεῖ, οὕτω καὶ ὁ κόσμος καὶ δεδημιούργηται καὶ δημιουργεῖται ἀεὶ καὶ γινόμενος γέγονεν καὶ γεγονὼς ἀεὶ γίνεται' — εἰ οὖν ταῦτα ἀληθῆ, θαυμάζω, πῶς οὐ συνεῖδεν, ὡς αὐτὸς τοῖς αὐτοῦ πτεροῖς ἁλώσεται· εἰ γὰρ καὶ δεδημιούργηκεν ἤδη τὸν κόσμον ὁ θεὸς καὶ δημιουργεῖ νῦν καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ κόσμος καὶ γέγονεν ἤδη καὶ γίνεται νῦν καὶ γενήσεται κατὰ τὸ ἐσόμενον τοῦ χρόνου διὰ τὸ μὴ ἀθρόαν ἔχειν πᾶσαν παροῦσαν τὴν ὕπαρξιν ὥσπερ τὰ αἰώνια ἀλλὰ συνδιαιρουμένην τῷ χρόνῳ, ἀνάγκη δήπου τὸν νῦν γινόμενον, πρὶν τὸ νῦν ἐνστῆναι, καθὸ νῦν γίνεται, πρότερον δυνάμει εἶναι· εἰ γὰρ καὶ πρότερον ἐνεργείᾳ ἦν, ἀλλ' οὐ καθὸ νῦν ἐστιν, ἀλλὰ καθὸ τότε ἐγένετό [τό] τε καὶ ἦν, ἐνεργείᾳ ὑπῆρχεν· εἰ γάρ, καθὸ νῦν γίνεται καὶ ἔστιν, πρὶν τὸ νῦν ἐνστῆναι ἐνεργείᾳ ἦν πρότερον, οὐκέτ' ἂν ἀεὶ γίνοιτο ὁ κόσμος οὐδὲ τὸ εἶναι αὐτοῦ τῇ τοῦ χρόνου διαστάσει συνδιίσταται ἀλλ' ἀθρόαν ἔχει τὴν ὕπαρξιν ὥσπερ τὰ αἰώνια. ἀλλ' οὐδὲ αὐτῷ τῷ Πρόκλῳ τοιαύτη εἶναι δοκεῖ ἡ τοῦ κόσμου

2. ἀρτίως: pag. 82, 13 7. δημιουργ|ει|ται M; fort. ἀεὶ ⟨δεδημιούργηται καὶ ἀεὶ⟩ δημιουργεῖται, cf. lin. 10. 11 14. δεδημιουργειχεν M 23. το M; delevi

fol. 40r. ὑπόστασις· λέγει γοῦν ἐν τῷ μνημονευθέν|τι λόγῳ κατὰ λέξιν ταῦτα ‘εἰ δὲ τὸν ποτὲ ἐσόμενον καλεῖ θεὸν τὸν κόσμον ὁ Τίμαιος (ἴσως γὰρ ἂν τοῦτό τινας θράξειεν), μήποτε ἐν μέρει χρόνου δίδωσιν αὐτῷ τὴν γένεσιν· τὸ γὰρ ποτέ τοῦ χρόνου μέρος τι εἶναι λεκτέον ἡμῖν. ὡς ἄρα πᾶν τὸ ἐν χρόνῳ ὂν εἴτε ἀπείρῳ εἴτε πεπερασμένῳ ἀεὶ ποτὲ ἔσται (ὅσον γὰρ ἔστιν αὐτοῦ, τοῦτο ἔν τινι χρόνῳ ἐστίν· οὐ γὰρ ἅμα ὅλος ὁ χρόνος ἐστὶν ἀλλὰ κατὰ μέρος), εἴ τι οὖν ἐν χρόνῳ ἐστίν, κἂν εἰς τὸν ἄπειρον ἐκτείνηται χρόνον, ἔστιν μὲν ποτέ, γίνεται δὲ ἐπ’ ἄπειρον ἀλλ’ οὐ ποτέ, <ἀπ’ ἄλλου ποτέ> εἰς ἄλλο <ποτέ> ἀεὶ μεθιστάμενον, καὶ ἦν ποτὲ καὶ ἔστιν ποτὲ καὶ ἔσται ποτέ· καὶ ἀεὶ μὲν ἕτερον τὸ ποτέ τοῦτο, ἔστιν δὲ ὅμως, ἐν ᾧ ἔστιν ποτέ. τὸ μὲν οὖν ἐν μέρει χρόνου τὴν ὑπόστασιν ἔχον καὶ γίνεται ποτὲ καὶ ἔστιν ποτὲ καὶ ἔσται ποτέ, τὸ δὲ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ ἔστιν

[redacted]

μενον, καθὸ ἔσται ποτέ, οὔπω νῦν ἐστιν ἐνεργείᾳ, ἐπεὶ μηδὲ τὸ ἐσόμενον ποτὲ τοῦ χρόνου μέρος νῦν ἐνεργείᾳ ἐστίν — εἴη γὰρ τὸ μέλλον ἤδη ἐνεστὸς ἐνεργείᾳ —, ἀνάγκη δήπου τὴν ἐσομένην ποτὲ τοῦ κόσμου ὕπαρξιν νῦν δυνάμει εἶναι. οὐκοῦν καὶ ὁ αἴτιος τῆς ἐσομένης τοῦ κόσμου ὑπάρξεως νῦν δυνάμει αὐτῆς ἐστιν αἴτιος· ὥσπερ γὰρ τὸν κόσμον τὸ ἤδη ἐνεργείᾳ ποτὲ εἶναι οὐκ ἀφαιρεῖται τοῦ εἶναι δυνάμει, καθὸ ἔσται ποτέ, διὰ τὸ συνδιαιρεῖσθαι τῷ χρόνῳ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ, οὕτως οὐδὲ τὸν αἴτιον τῆς τοῦ κόσμου ὑπάρξεως τὸ ἤδη κατ' ἐνέργειαν αὐτὸν γεγονέναι αἴτιον, κα|θὸ ἤδη ὑπέστη, ἀφαιρεῖται τοῦ εἶναι δυνά- fol. 40 v. μει, καθὸ ἔσται αὐτῷ αἴτιος τοῦ αὖθις εἶναι· ὡς γὰρ ἔχει τὸ γιγνόμενον, οὕτως καὶ τὸ ποιοῦν ἔχειν ἀνάγκη καὶ ἔμπαλιν, ὡς τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ γιγνόμενον, ὡς καὶ αὐτὸς πολλάκις ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁ Πρόκλος εἴρηκεν· εἰ γάρ, καθὸ ἔσται ποτὲ ὁ κόσμος, νῦν αὐτοῦ ἐνεργείᾳ ὁ θεός ἐστιν αἴτιος, ὅταν δὲ τὸ αἴτιόν τε καὶ ποιοῦν ἐνεργείᾳ ᾖ, καὶ τὸ αἰτιατόν τε καὶ γιγνόμενον ἐνεργείᾳ ἔσται, ὡς ἀρτίως λέγοντος τοῦ Πρόκλου ἠκούσαμεν, ἐν αἷς πρὸ ὀλίγου λέξεσιν αὐτοῦ παρεθήκαμεν, καὶ ἡ ἐσομένη ἄρα ποτὲ τοῦ κόσμου ὑπόστασις νῦν ἐνεργείᾳ ἔσται· ὥστε καὶ ὁ ἐσόμενος χρόνος, ἐν ᾧ ἔσται ποτὲ ἡ ἐσομένη τοῦ κόσμου ὕπαρξις, νῦν ἐνεργείᾳ ἔσται· τὸ ἄρα μέλλον ἐνέστηκεν ἤδη κατ' ἐνέργειαν, ὅπερ γελοῖόν τε καὶ ἀδύνατον. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται, καθὸ ἔσται ποτὲ ὁ κόσμος, νῦν αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐνεργείᾳ εἶναι δημιουργόν. οὐκοῦν εἰ, καθὸ ἔσται ποτὲ ὁ

20. ἀρτίως: cf. pag. 94, 23 sq. 22. κουσμου M 23. εσται (post ἐνεργείᾳ) M; fort. ἐστίν 25. εσται M; fort. ἐστίν 26. γελοῖόν] λεγοῖόν M; λέγειν οἷόν pt 27. 28. ενεργεια\ι\, ex ν, M 28. δ[ημιουρ]γον M

κόσμος, νῦν οὔπω ἐστὶν ἐνεργείᾳ ἀλλὰ δυνάμει, καὶ ὁ αἴτιος ἄρα τῆς ἐσομένης αὐτοῦ ὑπάρξεως νῦν δυνάμει ἐστὶν αὐτοῦ αἴτιος, καθὸ γενήσεται, ἐπεὶ καὶ τοῦ ἐσομένου χρόνου δυνάμει νῦν αἴτιος ὁ θεός. ἀεὶ δὲ ἔσται χρόνος καὶ ἀεὶ ἔσται ποτὲ ἡ τοῦ κόσμου ὕπαρξις, ἀεὶ ἄρα καὶ ὁ θεὸς δυνάμει ἔσται καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ κόσμου αἴτιος· ὡς γὰρ τὸν οἰκοδόμον τὸ ἤδη ᾠκοδομηκέναι οὐκ ἀφαιρεῖται τοῦ εἶναι δυνάμει τῶν οἰκοδομηθησομένων οἰκοδόμον, ἀλλά, καθὸ μὲν ᾠκοδόμηκεν, ἐνεργείᾳ ἐστὶν οἰκοδόμος, καθὸ δὲ οἰκοδομήσει, δυνάμει, οὕτω δήπου καὶ ὁ θεός, καθὸ μὲν ὑπέστησε ποτὲ κόσμον καὶ τὸν χρόνον, ἐνεργείᾳ ἐστὶν αὐτῶν αἴτιος, καθὸ δὲ ἔσται ποτὲ ὅ τε κόσμος καὶ ὁ χρόνος, δυνάμει ἦν τε καὶ ἔστιν αὐτῶν αἴτιος· ἀεὶ δὲ ἔσται ποτὲ ὁ κόσμος καὶ ὁ χρόνος, ἀεὶ ἄρα δυνάμει ἔσται αὐτῶν δημιουργὸς ὁ θεός. ὅσῳ οὖν χεῖρόν τε καὶ ἀτελέστε-

[redacted]

ʽπᾶν τὸ ἐν χρόνῳ ὂν εἴτε ἀπείρῳ εἴτε πεπερασμένῳ ἀεὶ ποτέ ἐστιν, διότι, ὅσον ἔστιν αὐτοῦ, ἔν τινι χρόνῳ τοῦτό ἐστιν· οὐ γὰρ ἅμα ὅλος ὁ χρόνος ἐστὶν ἀλλὰ κατὰ μέρος' καὶ πάλιν ὅτι ʽεἴ τι ἐν χρόνῳ ἐστίν, κἂν εἰς τὸν ἄπειρον ἐκτείνηται χρόνον, ποτέ ἐστιν' καὶ ὅτι ʽἀεὶ ἀπὸ ἄλλου ποτέ εἰς ἄλλο ποτέ μεθίσταται καὶ ἦν ποτὲ καὶ ἔστιν ποτὲ καὶ ἔσται ποτέ' καὶ ὅτι ʽἀεὶ μὲν ἕτερον τὸ ποτέ, ἔστιν δ' ὅμως, ἐν ᾧ ἔστιν ποτέ', ταῦτα εἰπὼν καὶ συναισθόμενος, ὅπερ εἶπον, ὡς ἀνάγκη κατὰ τὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις τὸν τοῦ ποτὲ ἐσομένου αἴτιον, καθὸ ἔσται ποτέ, νῦν δυνάμει εἶναι αἴτιον — οὐ γὰρ δή γε ἐνεργείᾳ, εἴ γε ἀδύνατον τὸ ἐσόμενον, καθὸ ἔσται, νῦν ἐνεργείᾳ εἶναι —, ἐπικρύψαι τοῦτο βουλόμενος προσέθηκεν ὡς ʽἔστιν μὲν ποτέ, γίνεται δ' ἐπ' ἄπειρον ἀλλ' οὐ ποτέ' καὶ πάλιν ʽτὸ μὲν οὖν ἐν μέρει τοῦ χρόνου τὴν ὑπόστασιν ἔχον καὶ γίνεται ποτὲ καὶ ἔστιν ποτὲ ⟨καὶ ἔσται ποτέ⟩, τὸ δὲ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ ἔστιν μὲν ποτέ, γίνεται δὲ ἀεί', ἵνα τῷ ἀεὶ λέγειν γενέσθαι καὶ μὴ ποτὲ ἐκφύγῃ τὸ δυνάμει λέγειν εἶναι τὸν τοῦ γινομένου ποιητήν, ὡς νενόμικεν. καίτοι εἴπερ ἀεὶ ἐν συνεχεῖ καὶ ἀδιακόπῳ γενέσει ὁ κόσμος ὑφέστηκεν καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει, εἰ μὴ ποτὲ γίνεται ἀλλ' ἀεί, | οὐ ποτὲ ἔσται ἀλλ' ἀεί· τὸ γὰρ fol. 41 v. εἶναι αὐτοῦ ἐν τῷ γίνεσθαι τὴν ὑπόστασιν ἔχει. εἰ δὲ διὰ τὸ ἐν χρόνῳ ὑφεστάναι τὸν κόσμον καὶ μὴ ἔχειν ἀθρόαν πᾶσαν ὁμοῦ τὴν αὐτοῦ ἐνεστηκυῖαν ὕπαρ-

2. ⌊αει⌉ M εστιν M] ἔσται 96, 7 3. ὅλος t et (cr. m 2) p] ὁ λογος M 4. pag. 96, 9 ⌊ει τι ε⌉ν M 6. pag. 96, 12 8. τὸ ποτέ τοῦτο 96, 13 9. εἶπον: pag. 98, 23 14. pag. 96, 10 16. τοῦ om. pag. 96, 15 17. καὶ ἔσται ποτέ add. ex pag. 96, 16 19. fort. γίνεσθαι 20. καίτοι] καὶ τὸ M 22. ειναι (ἔχει supra) ⌊ει⌉ μη M 26. ουμου M

ξιν ὡς τὰ αἰώνια, διότι μηδὲ ὁ χρόνος ὅλος ἅμα ὑφέστηκεν ὥσπερ ὁ αἰών, διὰ τοῦτο ἀεὶ ἐν τῷ ποτέ ἐστιν ὁ κόσμος καὶ ἦν ποτὲ καὶ ἔστιν ποτὲ καὶ ἔσται ποτέ, ἀπὸ ἄλλου ποτέ εἰς ἄλλο ποτέ μεταβαίνων ἀεί, τὸ δὲ εἶναι αὐτοῦ ταὐτόν ἐστιν τῷ γίνεσθαι, ἀνάγκη ἄρα, ὥσπερ ἦν ποτὲ καὶ ἔστιν ποτὲ καὶ ἔσται ποτέ, οὕτως καὶ γεγονέναι ποτὲ καὶ γίνεσθαι ποτὲ καὶ γενήσεσθαι ποτέ· οὐ γὰρ ἄλλως τοῦ εἶναι μετέχει ἢ ἐν τῷ γίνεσθαι. εἰ οὖν τὸ γίνεσθαι ἢ ταὐτόν ἐστιν τῷ εἶναι αὐτοῦ ἢ αἴτιον τοῦ εἶναι τὸ γίνεσθαι, ἀνάγκη πᾶσα, ὡς ἔχει τὸ εἶναι αὐτοῦ, οὕτως ἔχειν καὶ τὸ γίνεσθαι, εἰ μὲν ταὐτὸν εἴη, διὰ τοῦτο, εἰ δὲ αἴτιον, διότι δοκεῖ καὶ αὐτοῖς, ὡς ἔχει τὸ αἰτιατόν, οὕτως ἔχειν καὶ τὸ αἴτιον καὶ ἔμπαλιν, ὡς τὸ αἴτιον, οὕτω καὶ τὸ αἰτιατόν. ὥστε, εἰ ποτέ ἐστιν ὁ κόσμος, καὶ γίνεται ποτὲ ἐξ ἀνάγκης. καὶ χωρὶς δὲ τοῦ γίνεσθαι αὐτὸ καθ'

[redacted]

ϛι΄. Εἰ οὖν κατὰ τὰς εὐσεβεῖς περὶ θεοῦ ἐννοίας αὐτὸς ἑαυτοῦ πλήρωμά ἐστιν ὁ θεὸς μηδενὸς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ παρηγμένου εἰς τελείωσιν δεόμενος, δῆλον, ὡς οὐδὲ ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ὑπάρξεως προσ|λαμβά- fol. 42 r. νει τι εἰς τελείωσιν οὔτε ἐκ τοῦ μὴ εἶναι ταῦτα αὐτὸς ἑαυτοῦ ἀτελέστερος ἔσται, ὥσπερ κατὰ Πλωτῖνον καὶ τὰ μήπω ὄντα ὡς ὄντα τῷ θεῷ πάρεστιν. παρεθήκαμεν οὖν αὐτοῦ καὶ πρότερον περικοπὴν ἐκ τοῦ λόγου τοῦ περὶ τῶν νοητῶν ἢ περὶ τἀγαθοῦ, ἧς καὶ νῦν μνησθῆναι ἄξιον· περὶ γὰρ τῆς δημιουργικῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως διαλεγόμενος ἐν ἐκείνοις ταῦτά φησιν 'ἀλλὰ μὴν εἰ δεῖ ἑκάστην ἐνέργειαν μὴ ἀτελῆ εἶναι μηδὲ θέμις τοῦ θεοῦ ὁτιοῦν ἄλλο τι νομίζειν ἢ ὅλον τε καὶ πᾶν, δεῖ ἐν ὁτῳοῦν τῶν αὐτοῦ πάντα ἐνυπάρχειν. δεῖ τοίνυν καὶ τοῦ ἀεὶ εἶναι, δεῖ καὶ τοῦ μέλλοντος ἤδη παρόντος εἶναι. οὐ δὴ ὕστερόν τι ἐν ἐκείνῳ, ἀλλὰ τὸ ἤδη ἐκεῖ παρὸν ὕστερον ἐν ἄλλῳ γίνεται. εἰ οὖν ἤδη πάρεστιν τὸ μέλλον, ἀνάγκη οὕτως παρεῖναι ὡς προνενοημένον εἰς τὸ ὕστερον, τοῦτο δέ ἐστιν ὡς μηδὲν δεῖσθαι μηδενὸς τότε, τοῦτο δέ ἐστιν μηδὲν ἐλλείψοντος. πάντα ἄρα ἤδη ἦν καὶ ἀεὶ ἦν καὶ οὕτως ἦν ὡς εἰπεῖν ὕστερον τόδε διὰ τόδε· ἐκτεινόμενον μὲν γὰρ καὶ οἷον ἁπλούμενον ἔχει δεικνύναι τόδε μετὰ τόδε, ὁμοῦ δὲ πᾶν τόδε, τοῦτο δέ ἐστιν ἔχον ἐν ἑαυτῷ καὶ τὴν αἰτίαν'. εἰ οὖν κατὰ τὸν φιλόσοφον Πλωτῖνον τὸ μέλλον καὶ μήπω γενόμενον ἤδη τῷ θεῷ πάρεστιν καὶ οὐδὲν παρ' αὐτῷ ὕστερον, ἀλλὰ

7. 8. pag. 39, 5 8. αὐτοῦ] αυτωι M 12. Plot. enn. VI 7, 1 (οὐ μὴν ἀλλ' εἰ δεῖ) 13. θεμιτὸν θεοῦ ὁτιοῦν ὂν ἄλλο Plot. 15. καὶ τοῦ — δεῖ om. Plot. 22. δια M] μετὰ Plot. 24. ουμου M δὲ ὂν πᾶν Plot. 25. 26. φλοσοφον M

τὸ ὕστερον ἐσόμενον ἤδη πάρεστιν τῷ θεῷ καὶ ἀεὶ πάρεστιν καὶ οὕτω πάρεστιν ὡς προνενοημένον εἰς τὸ ὕστερον καὶ διὰ τοῦτο ἑκάστη τοῦ θεοῦ ἐνέργεια τελεία ἐστὶν ὡς τῇ προγνώσει εἰληφυῖα τὰ ὕστερον ἔσεσθαι μέλλοντα, ὡς μηδὲν ἐλλείπειν μηδὲ δεῖσθαι μηδενὸς τότε τὴν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν, ὁπόταν τὸ πρὶν μέλλον ὕστερον ἤδη παράγει, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, ἀνάγκη δήπου τὰ αὐτὰ συγχωρεῖν αὐτούς, καὶ εἰ ἀπό τινος ἀρχῆς ὁ κόσμος ὑπέστη. ὥστε δηλονότι καὶ πρὶν ὑποστῇ ὁ κόσμος παρῆν τῷ θεῷ ὡς προνενοημένος ⟨εἰς fol. 42v. τὸ⟩ ὕστερον | καὶ διὰ τοῦτο τελεία ἡ δημιουργικὴ τοῦ θεοῦ ἐνέργεια τῷ μηδὲν ὕστερον εἶναι παρὰ τῷ θεῷ, διότι τὸ ὕστερον ἐσόμενον ἤδη πάρεστιν αὐτῷ τῇ προγνώσει, καὶ τῷ μηδὲν ὕστερον δεῖσθαι προσλαβεῖν εἰς τὴν τοῦ κόσμου παραγωγήν. τούτων οὖν οὕτως καὶ παρὰ αὐτοῖς κατὰ τὰς κοινὰς περὶ θεοῦ

[redacted]

Πρόκλου διαδόχου λόγος πέμπτος.

"Πέμπτος· ἐπὶ τούτοις, εἰ ἅμα οὐρανῷ χρόνος ἐστὶν καὶ οὐρανὸς ⟨χρόνῳ, οὔτε οὐρανὸς⟩ ἔστιν χρόνου μὴ ὄντος οὔτε χρόνος οὐρανοῦ μὴ ὄντος. χρόνος δὲ οὐκ ἦν ὅτε οὐκ ἦν οὐδὲ ἔσται ὅτε οὐκ ἔσται· εἰ γὰρ ἦν ὅτε οὐκ ἦν χρόνος, ὡς ἔοικεν ὅτε οὐκ ἦν χρόνος ἦν χρόνος· τὸ γὰρ ποτὲ ὂν διὰ τὸ ποτὲ μὴ εἶναι λέγεται εἶναι ποτέ, μήτε ἀεὶ ὂν μήτε οὐδέποτε, μέσον δ' ἀμφοῖν· ὅπου δ' ἂν ᾖ τὸ ποτέ, χρόνος ἐστίν. καὶ εἰ ἔσται ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος, μεταπεσὼν ἀπὸ τοῦ εἶναι ποτὲ εἰς τὸ μὴ εἶναι ποτὲ χρόνου μὴ ὄντος ἔσται χρόνος τότε, ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος· τὸ γὰρ ποτέ χρονικόν. εἰ οὖν μήτε ἦν ὅτε οὐκ ἦν χρόνος μήτε ἔσται ὅτε οὐκ ἔσται — τὸ γὰρ ἐφ' ἑκάτερα ποτέ οὐκ ὄντος χρόνου ἔσται χρονικὸν ὑπάρχον —, ἀεὶ ἄρα ἔστιν χρόνος· τῷ γὰρ ποτέ ἢ τοῦτο ἀντικείσεται ἢ τὸ οὐδέποτε· ἀλλὰ τὸ οὐδέποτε ἀδύνατον· ἔστιν γὰρ ὅλως χρόνος· ἀεὶ ἄρα ἔστιν χρόνος. ἅμα δὲ ὁ οὐρανὸς | χρόνῳ καὶ οὐρανῷ fol. 43 r.
χρόνος· μέτρον γάρ ἐστιν τῆς τοῦ οὐρανοῦ κινήσεως, ὡς ὁ αἰὼν τῆς τοῦ αὐτοζῴου ζωῆς· ὃ καὶ αὐτὸ δείκνυσιν ἀεὶ τὸν χρόνον ὄντα, ἵνα μὴ ὁ αἰὼν ἢ μηδενὸς ᾖ παράδειγμα χρόνου μὴ ὄντος αἰὼν ὑπάρχων ἢ μηδὲ αὐτὸς ἔχῃ τὸ ἀεὶ μένειν ὅ ἐστιν μεταβάλλων ἐκ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ εἶναι ἢ εἰς τὸ μὴ εἶναι ἐκ τοῦ εἶναι παράδειγμα. καὶ ὁ οὐρανὸς ἄρα ἐστὶν ὡς ὁ

3. *χρόνῳ — οὐρανός* add. 5 sq. cf. pag. 104, 28 sq. 10. *μεταπεσ[ὼ]ν*, ex *ο*, p] *μεταπεσον* M 11. *χρον⌊ο⌉υ* M 14. *οντως* M (cr. pt) 15. *χρονι⌊κο⌉ν ὕπαρ⌊χ⌉ον* M 16. cf. pag. 105, 20 17. *ὁλ|ως*] M 19. cf. pag. 114, 22 κινήσεως ὁ χρόνος *ὡς καὶ ὁ infra pag. 114, 23* 20. [αυτο⌉ζωου M *23. εχ[η]ι, ex ει, M* *μεταβαλὼν* pt 25. fort. ἔστιν ⟨ἀεὶ⟩

χρόνος ὁμόγονος ὢν τῷ χρόνῳ καὶ οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον χρόνου γεγονώς, ἀλλὰ τὸν ἅπαντα χρόνον, ὥς φησιν ἐκεῖνος, γεγονώς τε καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος."

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ ε' λόγου.

α'. Ὅτι σοφιστικῶς ὁ Πρόκλος οὐ τὴν τῶν λεγομένων διάνοιαν ἀλλὰ τὴν ἀσθένειαν περιξέει τῶν λέξεων.

β'. Ὅτι οὐ πάντως τὸ ποτέ χρονικὸν πρόσρημα, καθ' οὗ ἂν κατηγορεῖται, χρόνου τμῆμα δηλοῖ.

γ'. Ὅτι οὐδὲ τὰ λοιπὰ τῶν χρονικῶν προσρημάτων πανταχοῦ χρόνου ἐστὶν πάντως δηλωτικά.

δ'. Ὅτι, κἂν λέγωμεν 'ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν χρόνος καὶ ἔσται ποτὲ ὅτε οὐκ ἔσται', τὸ 'ἦν' τοῦτο καὶ τὸ 'ποτέ' πρὸς τὴν τοῦ ὑποκειμένου φύσιν ἐκλαμβάνοντες

[redacted]

ὅτε οὐκ ἦν χρόνος, καὶ ἔσται χρόνος, ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος. ταῦτα μὲν ὁ φιλόσοφος, καίτοι γε οὐκ ἀγνοῶν, ὡς οὐ πάντως αἱ λέξεις τὸ ἀκραιφνὲς τῶν νοημάτων ἀπεικονίζειν ἰσχύουσιν. τί οὖν, ἐὰν ἡμεῖς τὸ λίαν αὐτοῦ τῶν λέξεων ἐξεταστικὸν ἀποφεύγοντες μὴ λέγωμεν, ὅτι ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν χρόνος, μήτε ὅτι ἔσται ποτέ, ὅτε οὐκ ἔσται, ἀλλ' ἁπλῶς οὑτωσί, ὅτι οὐκ ⟨ἀεί⟩ ἐστιν χρόνος, ἀλλ' ἀρχὴν καὶ τέλος ἔχει τοῦ εἶναι; εἰ δὲ τοῦτο λεγόντων ἡμῶν συνάγοι ὁ φιλόσοφος, ὡς ὅτι τὸ μὴ ἀεὶ ὂν διὰ τὸ μήτε ἀεὶ εἶναι μήτε μηδέποτε ἀνάγκη ποτὲ εἶναι καὶ ποτὲ μὴ εἶναι, ἵνα τῆς τοῦ ποτέ δράξηται λέξεως, συγχωρείτω καὶ ἡμῖν τὸν σοφιστικὸν αὐτοῦ μιμουμένοις τρόπον μικρόν τι προσπαῖξαι τῷ λόγῳ· καλῶς γὰρ Ὁμήρῳ τῷ σοφῷ δοκεῖ, ὁποῖόν κ' εἴποι τις ἔπος, τοίου κ' ἐπακοῦσαι. ὅπως οὖν τὸ σοφὸν τὸ ἑαυτοῦ νεανικῶς ἀποφεύξεται.

β'. Ἐπειδὴ γὰρ τοῦ χρόνου τὸ μὲν παρῴχηκεν, τὸ δὲ μέλλει, πότερον τὸ μέλλον τοῦ χρόνου οἷον ἡ αὔριον ἡμέρα ἔσται ποτὲ ἢ οὔ; εἰ γὰρ μὴ ἀεί ἐστιν ἡ αὔριον, ποτὲ ἔσται· τῷ γὰρ ποτέ ἢ τὸ ἀεί ἀντικείσεται ἢ τὸ οὐδέποτε (τοῖς γὰρ αὐτοῦ χρήσομαι ῥήμασιν). εἰ οὖν ἑκάτερον ψεῦδος (τὸ γὰρ μέλλον οὔτε ἀεί ἐστιν οὔτε οὐδέποτε, ἐπεὶ οὐκέτ' ἂν ἦν μέλλον), ἀνάγκη πάντως ποτὲ εἶναι. εἰ οὖν τὸ ποτέ χρόνου ἐστὶν δηλωτικόν, καὶ τὸ μέλλον δὲ τοῦ χρόνου χρόνος ἐστίν, ἔσται ἄρα χρόνος, ὅτε ἔσται χρόνος. τὶς οὖν χρόνος, ἐν ᾧ ὁ μέλλων χρόνος οἷον ἡ αὔριον ἔσται. καὶ πά-

3. ακρ[αι]φες M 6. ουκ ⌊η⌉ν M 7. ἀεί add. εστ[ι]ν M 8. τοῦ (cf. 107, 16)] τωι M; τὸ p 13. προσπεξαι M 14. Hom. Υ 250 ὁππoῖον (sic plurimi codd.; ὁποῖον Ven. B alii) κ' εἴπησθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις 20. pag. 103, 16 27. μελλ[ω]ν, ex ον, M

κειται δὲ οὔτε κίνησις οὔτε ἠρεμία, ἀλλὰ κινήσεως μὲν τέλος ἀρχὴ δὲ ἠρεμίας· οὐκ ἄρα χρόνου δηλωτικόν ἐστιν ἐνταῦθα τὸ ὅτε καὶ τότε, ἀλλὰ τὸ πέρας δηλοῖ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἡ κίνησις ἐγίνετο, καὶ τὴν ἀρχὴν πάλιν τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἡ ἠρεμία ἔσται. ὥστε οὐ πάντως τὰ χρονικὰ προσρήματα, ὅπου δ' ἂν παραληφθῇ, χρόνον εὐθὺς σημαίνει. τί οὖν κωλύει καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, εἴπερ λέγοιτο ὡς 'ἔσται ποτέ, ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος', τὸ ποτέ μὴ χρόνον νοεῖν ἀλλὰ τοῦ χρόνου πέρας, καθ' ὃ τοῦ εἶναι παύσεται ὁ χρόνος; καὶ εἰ λέγοιτο ποτὲ γεγονέναι ὁ χρόνος, οὐκ ἐξ ἀιδίου εἶναι, τότε πάλιν νοεῖν τὴν τοῦ χρόνου ἀρχὴν καὶ τὸ πρῶτον σημεῖον ἤτοι τὸ νῦν, καθ' ὃ τοῦ εἶναι ἤρξατο; κατὰ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον οὐδὲ τὸ ἦν ἢ ἔσται, ἐφ' ὅτου ἂν λεχθῇ, πάντως σημαντικά ἐστιν χρόνου·
[ω] 45r. ὑπάρξεως μὲν γάρ ἐστιν δηλω|τικὸν τὸ ἔστιν ῥῆμα

[redacted]

ληλυθὸς οὐκ ἔστιν, ὅταν ἄρα ὁ Πλάτων περὶ τοῦ θεοῦ λέγῃ ‘ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῷ δὲ οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίνεται φθόνος’, τὸν θεὸν δήπου κατὰ τὸν σοφὸν Πρόκλον ἐν χρόνῳ πεποίηκεν καὶ χρόνῳ τῷ παρεληλυθότι καὶ διὰ τοῦτο ἢ μηκέτι θεὸν ὄντα ἢ μηκέτι ἀγαθὸν ὄντα ἢ τῇ τομῇ τοῦ χρόνου συνδιιστάμενον καὶ μὴ ἀθρόαν ἅμα καὶ αἰωνίαν τὴν ὕπαρξιν ἔχοντα· καθ’ οὗ γὰρ ἂν τὸ ἦν κατηγορηθῇ, κατὰ τούτου τὸ ἔστιν οὐ κατηγορεῖται· ὁ γὰρ λέγων ‘Σωκράτης ἦν’ δηλονότι ὡς νῦν μὴ ὄντος· οὐ γὰρ δυνατὸν ἁπλῶς οὑτωσὶ μόνον λέγειν ὅτι ‘οὐρανὸς ἦν’· ἔστιν γὰρ καὶ νῦν, ὥσπερ, εἴ τις ἄνθρωπος ἀγαθὸς ὑπάρχοι, οὐ δυνατὸν περὶ αὐτοῦ λέγειν ἀδιορίστως ὅτι ‘ἀγαθὸς ἦν’ ἀλλ’ ὅτι ‘ἀγαθός ἐστιν’· περὶ μέντοι τοῦ μηκέτι ὄντος ἀγαθοῦ ἀλλὰ μεταβληθέντος εἰς κακίαν εἴποι ἄν τις ‘ἀγαθὸς ἦν’ ὡς νῦν δηλονότι μηκέτι ἀγαθοῦ ὄντος· εἰ γὰρ καὶ λέγεται ἐπὶ τῶν ἐν παρατάσει χρόνου τὸ εἶναι ἐχόντων καὶ ἔτι ὑφεστώτων, ὅτι καὶ ἦν καὶ ἔστιν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ (καὶ γὰρ ἦν ὁ οὐρανὸς καὶ ἔστιν νῦν), ἀλλὰ καθὸ ἦν νῦν δηλονότι οὐκ ἔστιν· τὸ γὰρ εἶναι αὐτοῦ τὸ ἐν τῷ παρῳχηκότι χρόνῳ νῦν οὐκ ἔστιν· οὕτω γὰρ τὸ παρῳχηκὸς ἐνεστὸς ἦν. ὥστε, καθὸ τὸ ἦν τινος κατη|γορεῖται, κατὰ fol. 45 v. τὴν ἄτομον ἐκείνην ὕπαρξιν οὐκ ἔστιν νῦν. εἰ οὖν περὶ θεοῦ λέγων ὁ Πλάτων ‘ἀγαθὸς ἦν’ οὐκ ἐν χρόνῳ ποιεῖ τὸ θεῖον οὐδὲ συνδιίστησιν αὐτὸ τοῖς τοῦ χρόνου τμήμασιν, οὐκ ἄρα τὸ ἦν χρόνον πάντως δηλοῖ, καθ’ οὗ ἂν λέγηται. καὶ ἄλλως· ἀνάγκη πᾶσα αὐτοὺς

2. Plat. Tim. 29 E   5. θεὸν] ον M   9. ου (post ἔστιν) superscr. m 1 M] om. *pt*   *13. αδιωριστως* M   21. τὸ ἐν] *τῶι εν M*   *25. αγαθον M*

ἢ συγχωρεῖν εἶναι τινὰ τῶν νοητῶν καὶ θείων ὑπερκόσμιά τε καὶ τῆς τῶν σωμάτων σχέσεως ἐλεύθερα καὶ ἔτι μᾶλλον αὐτὸν τὸν θεὸν τὴν πρώτην τῶν νοητῶν καὶ πάντων ἁπλῶς αἰτίαν καὶ ἀρχὴν ἢ οὐδὲν εἶναι φήσουσιν τῶν νοητῶν τῆς τῶν σωμάτων κοινωνίας καὶ σχέσεως κεχωρισμένον. εἰ μὲν οὖν μηδὲν εἴη τῶν ὄντων μηδὲ αὐτὸ τὸ πρῶτον τὴν οὐσίαν καὶ τὸ εἶναι ἄσχετον ἔχον πρὸς τὰ σώματα, οὐδ' εἶναι χωρὶς σωμάτων δύναιτο ἄν· ἀναιρουμένων γὰρ τῶν σωμάτων καὶ τὰ ἐν τῇ σχέσει τῇ πρὸς τὰ σώματα τὸ εἶναι ἔχοντα συναναιρεῖσθαι ἀνάγκη· οὕτω δ' ἂν εἰς τὸ εἶναι αὐτῶν συντελέσει τὰ σώματα καὶ αἴτιά πως ἔσται τῆς ἐκείνων ὑπάρξεως. ἀλλ' εἰ τοῦτο ἄτοπον, ἀνάγκη ἄρα πᾶσα τὰς νοητὰς οὐσίας καὶ καθ' ὑπεροχὴν ἀσυγκρίτως τὸν πάντων αἴτιον θεὸν πάσης τῆς πρὸς τὰ σώματα καὶ τὸν κόσμον σχέσεως τὸ εἶναι ἔχειν ὑπέρτερον.

[redacted]

τοῦτο μὲν ἀληθές, ἐνδέχεται δὲ ἐπὶ τῶν νοητῶν καὶ ἐπὶ θεοῦ λέγειν ἡμᾶς, ὡς ἦν ὁ θεὸς καὶ πρὶν τόδε ἢ τόδε γενέσθαι, καὶ τούτου πλήρης ἐστὶν οὐ μόνον ἡ κοινὴ τῶν ἀνθρώπων συνήθεια ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν σοφῶν ἅπασα χρῆσις (ἔστιν γὰρ ὅτε ἄλλως ἡμᾶς φράσαι ἀδύνατον διὰ τὴν τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων δήλωσιν), οὐκ ἄρα τὸ ἦν, ὅπως ἂν καὶ ἐφ' οὗ ἂν λεχθῇ, χρόνον πάντως εἰσάξει· ἐπεὶ καὶ λέγομεν ὅτι 'ἦν χρόνος' καὶ οὐ δήπου κἀνταῦθα χρόνου δηλωτικόν ἐστιν τὸ ἦν· οὕτω γὰρ ἂν δύο ἔσονται ἅμα χρόνοι, αὐτός τε ὁ χρόνος, οὗ τὸ ἦν κατηγορήσαμεν, καὶ αὐτὸ τὸ ἦν· ὅπερ ἄτοπον. καὶ τρεῖς δὲ ἔσονται χρόνοι ἅμα, εἰ οὕτω τις εἴποι ὅτι 'ἦν χρόνος, ὅτε Σωκράτης ἦν' τῶν δύο ἦν ἑκάστου ἰδίᾳ χρονικῶς νοουμένου· ἀλλ' οἶμαι γελοῖον ἂν τὸ τοιοῦτο παντὶ φανείη· ἐπινοῆσαι γὰρ ἄν τις καὶ τέσσαρας ἐν ταὐτῷ χρόνους καὶ πέντε τοσαυτάκις τὸ ἦν ἐν μιᾷ φράσει λόγου παραλαβών. εἰ τοίνυν σαφῶς ἐπὶ τῶν εἰρημένων ὑποδειγμάτων τὸ ἦν μόνης τῆς ὑπάρξεως τῶν ὑποκειμένων δηλωτικόν ἐστιν, χρόνου δὲ οὐδενός, οὐκ ἄρα τὸ ἦν, καθ' οὗ ἂν λέγηται καὶ ὅπως ἄν, χρόνον πάντως δηλώσει. κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον οὐδὲ τὸ ἔσται ῥῆμα, καθ' οὗ ἂν λέγηται, πάντως αὐτὸ καθ' αὑτὸ χρόνου τμῆμα τὸ μέλλον σημαίνει, καὶ διὰ τοῦτο λεγόντων ἡμῶν, εἰ οὕτω τύχοι, ὅτι 'ἔσται ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος' αὐτοὶ τὸ ἔσται εἰς χρόνον μεταλαμβάνοντες συνάγουσιν, ὅτι ἔσται χρόνος, ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος· ἐάν τις οὕτως ἀποφαινόμενος εἴποι ὅτι 'ὥσπερ ἦν χρόνος καὶ ἔστιν νῦν χρόνος, οὕτω καὶ ἔσται

15. παντ⌊ι⌋, ex η, M   25. 26. μεταλαμβανον⌊τες⌋ M
27. *fort.* ἐὰν ⟨γάρ⟩ τις vel tale quid

χρόνος', εἶτά τις κατὰ τὴν σοφὴν ταύτην μέθοδον εἰς χρόνον μεταλάβοι τὸ ἔσται, συνάξει δηλονότι, ὅτι ἔσται | fol. 46 v. χρόνος, ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος· εἰ γὰρ ἀληθές, ὅτι ἔσται χρόνος, τὸ δὲ ἔσται χρονικόν, ἔσται ἄρα χρόνος, ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος. καὶ τίς ἡ τῶν χρόνων τούτων διαφορά, τοῦ τε ἐσομένου φημὶ καὶ τοῦ ὅτε ἔσται; καὶ περὶ ἐκείνου δὲ τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἔσται χρόνος, οὐδὲν ἧττον τὰ αὐτὰ λέγειν ἐνδέχεται· καὶ οὕτως εἰς ἄπειρον ἥξομεν χρόνους χρόνων ἐπιζητοῦντες. ἀλλ' ἀδύνατον ἅμα καὶ κατὰ ταὐτὸν δύο εἶναι χρόνους, ἵνα καὶ ἀπείρους συγχωρήσωμεν, χωρὶς εἰ μὴ ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου μέρος εἴη καὶ περιέχοιτο ὑπ' αὐτοῦ, ὡς εἴ τις ἐνεστηκέναι λέγοι τὸν μῆνα τυχὸν καὶ τὴν δεκάτην αὐτοῦ ἡμέραν· οὐ τοῦτο δὲ σημαίνει ἡ κατάφασις ἡ λέγουσα ὅτι 'ἔσται χρόνος', ἀλλ' ἁπλῶς ὅτι οὐ νῦν παύσεται ὁ χρόνος ἀλλὰ καὶ αὖθις ἔσται. εἰ οὖν κατὰ τὴν τοῦ

[redacted]

πάλιν κἀνταῦθα τοῦ ἔσται εἰς χρόνον μεταλαμβανομένου οὐ μόνον τοῦ προτέρου ἀλλὰ καὶ τοῦ δευτέρου — εἴ γε πάντως χρόνου δηλωτικόν ἐστιν τὸ ἔσται — καὶ προσέτι καὶ τοῦ ὅτε χρονικοῦ προσρήματος, πῶς οὐχὶ καταγέλαστον ἔσται τὸ συμφραζόμενον καὶ ἀδιανόητον τετράκις τὸ χρόνος ἐφεξῆς ἡμῶν ἐκφωνούντων; καὶ εἰς ἄλλα δὲ μυρία τοιαῦτα ἄτοπα ἐξ ὑποδειγμάτων πάν|τως ἔστιν τὴν τοῦ φιλοσόφου ἐπαγαγεῖν ἐπι- fol. 47 r. χείρησιν. εἰ τοίνυν ἐν τούτοις τὸ ἦν ἢ ἔσται οὐ χρόνον αὐτὸ καθ' αὑτὸ δηλοῖ, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ λέγειν 'ἔσται χρόνος' μόνην τὴν ἐσομένην ὕπαρξιν τοῦ χρόνου σημαίνει, ἐν δὲ τῷ 'ἔσται χρόνος, ὅτε ἔσται ὑετός' τὸ μὲν πρῶτον ἔσται πάλιν τὴν τοῦ χρόνου παρίστησιν ὕπαρξιν, τὸ δὲ δεύτερον τὴν τοῦ ὑετοῦ, οὐδ' ἄρα, ἐὰν εἴποι τις 'ἔσται, ὅτε οὐκ ἔσται χρόνος', τὸ ἔσται χρόνου δηλωτικὸν παραληψόμεθα, ἀλλ' ὅτι ἔσται τις κατάστασις, ἐν ᾗ χρόνος οὐκ ἔσται. οὐ μόνον δὲ τὸ ἦν ἢ ἔσται τμήματα καὶ χρόνου δηλωτικὰ τυγχάνει, τὸ μὲν τοῦ παρεληλυθότος, τὸ δὲ τοῦ μέλλοντος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔστιν αὐτὸ τὸ ἐνεστηκὸς τοῦ χρόνου τμῆμα σημαίνει, ὅπερ τῷ τε παρῳχηκότι καὶ τῷ μέλλοντι ἀντιδιαστέλλεται. καὶ οὐ δήπου, ὅταν λέγωμεν ὅτι 'ἔστιν ὁ θεός', χρονικόν τι τμῆμα τὸ ἔστιν νοοῦμεν ἀλλὰ μόνην τὴν αἰώνιον τοῦ θεοῦ ὕπαρξιν· οὐ γὰρ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν λέξεων συνασθενεῖν τὰ πράγματα ἀνάγκη, ἀλλ' ὅσον χρήσιμον εἰς σημασίαν τῶν νοουμένων ἐξ αὐτῶν λαμβάνοντες, εἴ τι ἀνοίκειον τῆς τοῦ νοουμένου φύσεως συνεμφαίνεται, τοῦτο ἀποποιούμεθα. ὥσπερ οὖν ἐπὶ

8. fort. ἀπαγαγεῖν 9. 10. χρονο|ν], ex σ, M 18. fort. καὶ del. 20. σημανει M (correxi coll. 106, 21 et 23 ann.)

[redacted]

τῶν εἰρημένων πάντων ὑποδειγμάτων τὰ χρονικὰ προσρήματα οὐχ οὕτως ἐν τῇ φράσει παραλαμβάνεται, ὡς παντὶ τρόπῳ αὐτὰ καθ' αὑτὰ ἀντὶ χρόνου τινὸς νοεῖσθαι, εἰ καὶ συνεμφαίνεται ἐν αὐτοῖς κατὰ τὸ παρεπόμενον τὰ τοῦ χρόνου μόρια, ἀλλ' ἢ ὕπαρξίν τινα δηλοῖ ἢ χρόνου τινὸς πέρας ἢ ἀρχήν, ὡς διὰ τῶν προλαβόντων ὑποδειγμάτων ἐδείξαμεν, οὕτως οὐδέ, εἰ λέγοιτο ποτὲ μὴ εἶναι ὁ χρόνος ἢ ποτὲ μὴ ἔσεσθαι, ἀναγκασθησόμεθα διὰ τὸ ποτέ χρονικὸν ἐπίρρημα ἢ πρὸ τοῦ χρόνου χρόνον εἶναι λέγειν ἢ μετὰ τὸν χρόνον, ἀλλὰ τὸ μὲν λέγεσθαι ποτὲ μὴ εἶναι τὸν χρόνον τοῦ ἀρχὴν ἔχειν καὶ μὴ ἀίδιον εἶναι δηλωτικόν φαμεν, τὸ fol. 47 v. δὲ ποτὲ μὴ ἔσεσθαι τοῦ παύσεσθαι καὶ μὴ | ἀτελεύτητον εἶναι. καὶ οὐδέν μοι νῦν ὁ λόγος πολυπραγμονήσει, εἴτε παύσεται ὁ χρόνος εἴτε μή, ἀλλὰ τοσοῦ-

[redacted]

[redacted]

τῷ εἶναι τῶν αἰωνίων συμπαρατεινόμενον, οὐχ ὡς ὁ χρόνος τμήμασι διαφόροις τεμνόμενος, ἐνιαυτοῖς φημι καὶ μησὶ νυξί τε καὶ ἡμέραις, ἀλλ' ὥσπερ ἄν, εἴ τις κατ' ἐπίνοιαν τὸν οὐρανὸν ἔστησεν καὶ τὴν τοῦ ἡλίου φοράν, οὐκέτι μὲν διάφορα χρόνου τμήματα ἐπενοεῖτο δ' οὖν ὅμως παράτασίς τις ὁμοιομερὴς τῇ τοῦ κόσμου ὑπάρξει συμπαραθέουσα, οὕτω δήπου καὶ ἐπὶ τῶν ἀιδίων ἔστιν εἰπεῖν ὅτι, εἰ καὶ μή ἐστιν φορά τις χρονικοῦ διαστήματος ἐπὶ τοῦ τὸ εἶναι αὐτῶν μετροῦντος αἰῶνος, ἀλλ' οὖν πάντως παράτασίς τις ὁμοειδὴς αὐτὴ ἑαυτῇ τῷ εἶναι αὐτῶν συνεπινοεῖται· οὐ γάρ ἐστιν ἀμερές τι σημεῖον, ὡς εἶπον, ὁ αἰὼν οὐδὲ τὰ αἰώνια ἐν ἑνί τινι σημείῳ μόνον ὑφέστηκεν. ὅθεν καὶ μέτρον εἶπεν εἶναι τῆς τῶν ἀιδίων ζωῆς τὸν αἰῶνα ὁ Πρόκλος καὶ πρὸ ἐκείνου Πλάτων· ʽχρόνος' γάρ, φησίν, ʽμετ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵν' ἅμα γεννηθέντες ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τις αὐτῶν γίνηται ἵν' ὡς ὁμοιότατος αὐτῷ κατὰ δύναμιν ᾖ· τὸ μὲν γὰρ παράδειγμα πάντα | τὸν αἰῶνά ἐστιν, ὁ δ' αὖ διὰ fol. 48r. τέλους τὸν ἅπαντα χρόνον'. ὥστε, εἰ πάντα τὸν αἰῶνά φησιν εἶναι τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα ὁ Πλάτων καὶ μέτρον εἶναι τῆς τῶν ἀιδίων ζωῆς, δηλονότι οὐχ ἕν τι σημεῖον εἶναι τὸν αἰῶνα οἴεται (τὸ γὰρ πᾶν οὐ σημεῖον οὐδὲ τὸ μέτρον ἀμερές), ἀλλὰ μίαν τινὰ καὶ ὁμαλὴν τῆς ζωῆς τῶν ἀιδίων παράτασιν μηδεμιᾷ τεμνομένην διαφορότητι ἀλλ' ἑστηκυῖαν ἀεὶ τὴν αὐτὴν καὶ

2. fort. τεμνόμενον 3. ημερ[α]ις, ex ε, M 15. Plat. Tim. 38B 16. γεννηθέντες Plat.] και λυθεντες M 17. γ[ιν]ηται M 18. καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς αἰωνίου φύσεως ante ἵν' add. Plat. γὰρ δὴ Plat. 19. τὸν om. Plat. ἐστιν ὂν Plat. 22. μετρο[ν] M 25. μηδεμια[ι], ex ν, M 25. 26. τεμνομενη M

[redacted]

μένουσαν αὐτὴν ἑαυτῇ ἀπαράλλακτον. τούτου οὖν οὕτως ἔχοντος, ὅταν λέγωμεν 'ἦν ὅτε οὐκ ἦν χρόνος καὶ ἔσται ὅτε οὐκ ἔσται', τὸ ἦν καὶ τὸ ἔσται οὐ χρονικῶς νοοῦμεν, ἀλλ' ὥσπερ καί, ὅταν λέγωμεν 'ἦν θεὸς καὶ πρὶν γνῶναι τοὺς ἀνθρώπους' καὶ 'ἦν χρόνος' καὶ 'ἔστιν θεός' καὶ 'ἔστιν χρόνος' ἢ ὅταν Πλάτων λέγῃ 'ἀγαθὸς ἦν', οὐ χρονικὰ τμήματα διὰ τοῦ ἦν καὶ ἔστιν νοοῦμεν ἀλλὰ πρὸς τὴν τοῦ ὑποκειμένου φύσιν αἰῶνος εἶναι δηλωτικά φαμεν τὰ χρονικὰ προσρήματα ταῦτα ἢ καὶ αὐτῆς ψιλῆς τῆς τῶν πραγμάτων ὑπάρξεως, ἐπεὶ ἄλλως φθέγξασθαι ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν ἢ μετὰ χρονικῆς τινος ἐμφάσεως, οὕτω, κἂν εἴπωμεν 'ἦν ὅτε οὐκ ἦν χρόνος καὶ ἔσται ὅτε οὐκ ἔσται', τὸ ἦν καὶ τὸ ἔσται οὐ χρονικὸν νοοῦμεν ἀλλὰ τῆς τοῦ αἰῶνος ὑπάρξεώς φαμεν εἶναι σημαντικά· ἦν γὰρ αἰὼν καὶ

[redacted]

[redacted]

θεοῦ ἐννοίαις ἡ φαντασία τύπους ἡμῖν καὶ ὄγκους περὶ αὐτοῦ νοεῖν ὑπολαμβάνουσα, οὐ μὴν οὐδὲ ἀχρόνως τὰ ὑπὲρ χρόνον ἐννοῆσαι δυνάμεθα καὶ οὐ διὰ τὴν τῆς ἡμετέρας θεωρίας ἀσθένειαν ἤδη καὶ τὰ πράγματα οὕτως ἔχειν ἀνάγκη, ἀλλὰ τῷ τῆς ψυχῆς κριτηρίῳ τὸ παρεμπῖπτον ἐν ταῖς περὶ θεοῦ καὶ τῶν ἀσωμάτων ἐννοίαις ἄτοπον ἀποκρουόμεθα, οὕτω δὴ πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐν τῇ περὶ τῶν πραγμάτων ἑρμηνείᾳ οὐ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν λέξεων προσέχειν δεῖ, εἰ μὴ διόλου τὰς ἐννοίας ἡμῶν ἀκραιφνῶς ἢ τὰ πράγματα ἑρμηνεύειν αἱ λέξεις δύνανται, καὶ ἐκ τῆς λέξεως καὶ μὴ τῆς τοῦ λέγοντος διανοίας ποιεῖσθαι τὸν ἔλεγχον· διὰ πλειόνων γὰρ ὁ λόγος ἔδειξεν, ὡς οὐ πάντως ταῖς χρονικαῖς λέξεσιν καὶ χρόνος συνεμφαίνεται. ὥστε, ἵνα συνελὼν εἴπω, τὸ μὲν ἅμα οὐρανῷ τὸν χρόνον γεγονέναι καλῶς καὶ Πλάτωνι καὶ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ (μέτρον γάρ ἐστιν τῆς οὐρανίου κινήσεως ὁ χρόνος), τὸ δὲ τὸν χρόνον ἀρχὴν μὴ ἔχειν οὐδαμοῦ τὸν Πλάτωνα δεικνύειν ἕξει τις, ἀλλ' οἴκοθεν ὁ Πρόκλος κατασκευάζειν ἐπικεχείρηκεν. ὅτι μὲν οὖν ἀρχὴν ἔχει ὁ χρόνος, ἡμεῖς ἐν ἑτέροις δείξομεν· καὶ ὁ Πλάτων δὲ σαφῶς μετ' οὐρανοῦ γεγονέναι αὐτὸν εἴρηκεν καὶ πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι μὴ εἶναι, τὸν δὲ οὐρανὸν γεγονέναι φησὶν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενον, ὡς καὶ ὁ Πλάτωνος μαθητὴς Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ὀγδόῳ λόγῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως τῇ τοῦ διδασκάλου δόξῃ προσεμαρτύρησεν· λέγει γὰρ οὕτως 'ἀλλὰ μὴν περί γε χρόνου ἐξ αἰῶνος ὁμονοητικῶς ἔχοντες φαίνονται πάντες· ἀγένητον γὰρ

18. 19. fort. Πλάτωνα ⟨λέγοντα⟩ 21. Plat. Tim. 38B 27. *Arist. phys.* Θ *1 p.* 251b 14 ἐξ αιωνος M (cf. infra *fol. 90r.)]* ἔξω ἑνὸς *Arist.*

εἶναι λέγουσιν· καὶ διὰ τοῦτό γε Δημόκριτος δείκνυσιν, fol. 49 r. *ὡς ἀδύνατον | πάντα γεγονέναι. ⟨Πλάτων δ' αὐτὸν γεννᾷ⟩ μόνος· ἅμα μὲν γὰρ αὐτὸν τῷ οὐρανῷ γεγονέναι, τὸν δὲ οὐρανὸν γεγονέναι φησίν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ διὰ πλειόνων ἀποδειχθήσεται· καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ⟨δὲ⟩ δέδεικται, ὡς ἀδύνατον ἄναρχον εἶναι τὴν τοῦ κόσμου ὑπόστασιν· ὁπότερος δ' ἂν τοῦ εἶναι ἤρξατο, εἴτε ὁ χρόνος εἴτε ὁ κόσμος, καὶ τὸν λοιπὸν ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἔχειν ἀνάγκη. ὅτι δέ, κἂν συγχωρήσῃ τις τοῦτο τέως ἄδηλον εἶναι, εἴτε ἀρχὴν ἔχει τοῦ εἶναι ὁ κόσμος καὶ ὁ χρόνος εἴτε μή, τό γε νῦν τοῦ φιλοσόφου ἐπιχείρημα, δι' οὗ κατασκευάζειν οἴεται ἄναρχον εἶναι τὸν χρόνον καὶ ἀτελεύτητον, σοφισταῖς μᾶλλον καὶ οὐ φιλοσόφοις ἔπρεπεν, ἱκανῶς ὁ λόγος ἀπέδειξεν.*

[redacted]

[redacted]

αὐτοζῷον οὐκ ἐν τούτῳ τὸ εἶναι ἔχον ἐν τῷ παράδειγμα εἶναι τοῦ κόσμου, οὐδ' ὁ μετρητικὸς ἄρα ⟨τῆς⟩ τοῦ αὐτοζῴου ζωῆς αἰὼν ἐν τούτῳ ἕξει τὸ εἶναι ἐν τῷ εἶναι τοῦ χρόνου παράδειγμα· εἰ γὰρ ὡς ὁ αἰὼν πρὸς τὸ αὐτοζῷον οὕτω καὶ ὁ χρόνος πρὸς τὸν κόσμον ἔχει, καὶ ἐναλλὰξ ἄρα ὡς τὸ αὐτοζῷον πρὸς τὸν κόσμον οὕτω καὶ ὁ αἰὼν πρὸς τὸν χρόνον ἕξει· ἐδείξαμεν δ' ἐν ἐκείνοις, ὡς οὐκ ἀνάγκη τοῦ αὐτοζῴου καὶ ὅλως τοῦ κοσμικοῦ παραδείγματος ὄντος εἶναι καὶ τὸν κόσμον· οὐδ' ἄρα τοῦ αἰῶνος ὄντος ἀνάγκη πάντως καὶ τὸν χρόνον εἶναι.

Τέλος λύσεως τοῦ ε' λόγου.

| Πρόκλου διαδόχου λόγος ἕκτος. fol. 49 v.

"Ἕκτος· εἰ ὁ δημιουργὸς μόνος ⟨συνέδησεν, μόνος⟩ ἂν λύσοι τὸν κόσμον· ἄλυτος γάρ ἐστιν πάντῃ, φησίν, πλὴν τοῦ συνδήσαντος· καὶ γὰρ πανταχοῦ τοῦ τὸν δεσμὸν εἰδότος ἐστὶν εἰδέναι καὶ τὴν λύσιν οὗ συνέδησεν· τοῦ δὲ εἰδότος τὴν λύσιν τὸ λύειν. ὁ δὲ δημιουργὸς οὐκ ἂν λύσοι τὸν κόσμον· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ λέγων ὅτι 'τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ'. κακὸν δὲ ἀμήχανον γενέσθαι τὸν ὄντως ἀγαθόν· ἀδύνατον λυθῆναι τὸν κόσμον· οὔτε γὰρ ὑπ' ἄλλου τινός, διότι μόνῳ τῷ δημιουργῷ λῦσαι

2. τῆς add. 14. συνέδησεν, μόνος add. 15. παντηι M] ὑπὸ τῶν ἄλλων infra 131, 27 (cf. Plat. Tim. 32C) 18. τὸ] του M 19. 20. M m 1 in marg.: το επι(χ) ενδοξον 20. Plat. Tim. 41AB *cf. infra fol. 246* v. 247 r. 21. του M (cf. *128, 17. 131, 7)] το 128, 6* 22. fort. ἀδύνατον ⟨ἄρα⟩

δυνατὸν αὐτόν, οὔτε τῷ δημιουργήσαντι, διότι τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν λύειν ἐθέλειν κακοῦ. ἢ οὖν οὐ καλῶς ἥρμοσεν καὶ οὐκ ἔστιν ἄριστος δημιουργὸς ἢ καλῶς ἥρμοσεν καὶ οὐ λύσει μὴ κακυνθείς, ὅπερ ἀδύνατον. ὥστ' ἄλυτον τὸ πᾶν· ὥστ' ἄφθαρτον· εἰ δὲ ἄφθαρτον, ⟨ἀγένητον⟩· 'παντὶ γενομένῳ φθορά ἐστιν' φησὶν ὁ Σωκράτης εἶπεν τῇ προτεραίᾳ τῶν Τιμαίου λόγων, οὐκ αὐτὸς λέγων ἀλλὰ τὰς μούσας λέγειν εἰπών· καὶ οὐ δήπου παρὰ πόδας ὁ Τίμαιος τὸ τῶν μουσῶν δόγμα περιττὸν ὑπέλαβεν καὶ ἔθετο τὶ γενονὸς ἄφθαρτον. εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ᾧ μὴ ἔστιν φθορά, τοῦτο ἀγένητον. τῷ δὲ κόσμῳ φθορὰ οὐκ ἔστιν· ὥστε ἀγένητος· ὥστε ἀΐδιος, εἰ ἀγένητός ἐστιν [ἐστιν] καὶ ἄφθαρτος, ὁ κόσμος."

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ ἕκτου λόγου.

[redacted]

δ'. Ὅτι ψευδὴς καὶ ἄτοπος ὁ Πλάτωνος λόγος ὁ έγων 'τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον | εὖ λύειν fol. 50 r. *θέλειν κακοῦ'. καὶ ὅτι, ὥσπερ αἰτία τῆς τοῦ κόσμου υστάσεως ἡ ἀγαθότης ἐστὶν τοῦ θεοῦ, οὕτως καὶ τῆς ύσεως ἡ αὐτή ἐστιν αἰτία.*

ε'. Ὅτι, εἴπερ δύναμιν ἔχει τῆς τοῦ κόσμου λύσεως θεός, ὡς καὶ αὐτοῖς δοκεῖ, καὶ λύσει πάντως αὐτόν, δὲ μὴ λύσῃ, ἢ οὐδὲ δύναμιν ἔχει τῆς τοῦ κόσμου ύσεως, δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο οὐδὲ τῆς συνδέσεως, ἢ ἀτε-ῆς ἔσται κατὰ τὰς αὐτῶν ἐπιχειρήσεις τὴν δύναμιν όνην ἔχων τῆς λύσεως ἄνευ τῆς ἐνεργείας.

ϛ'. Ὅτι, εἴπερ τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν λύειν ἐθέλειν κκοῦ, ἔχει δὲ τοῦ λύειν τὸν κόσμον δύναμιν ὁ θεός, οῦ κακὰ ποιεῖν τε καὶ κακύνειν δύναμιν ἕξει.

ζ'. Ἔκθεσις Πλατωνικῶν ῥητῶν, ὅτι κατὰ χρόνον ενητὸν εἶναι τὸν κόσμον βούλεται, καὶ σύντομος τῆς ιανοίας αὐτῶν ὑπόμνησις.

η'. Ποσαχῶς τὸ γενητόν φασι λέγεσθαι οἱ Πλάτω-ος ἐξηγηταὶ Ταῦρος, Πορφύριος, Πρόκλος, καὶ κατὰ οἷον σημαινόμενον ἕκαστος αὐτῶν λέγεσθαι τὸν όσμον παρὰ Πλάτωνος ὑπέθετο.

θ'. Ἔλεγχος τοῦ προτέρου τῶν τοῦ γενητοῦ ση-αινομένων, ὅτι δυνατὸν οὕτω λέγεσθαι γενητὸν τὸν όσμον ὡς ἐν τῷ γένει τῶν γενητῶν ὄντα, εἰ καὶ μὴ έγονεν.

ι'. Ὅτι γενητὸν λέγεσθαι ὑπὸ Πλάτωνος τὸν κό-μον φησὶν ὁ Πορφύριος ὡς ἐπινοίᾳ σύνθετον, εἰ καὶ

1. Plat. Tim. 41 AB 3. *οτι* superscr. M 8. *οὐδὲ* pt] υδεν M 11. ενεργ[ει]ας, ex η, M 13. τοῦ] το M 8. ο[ι], ex *υ, M* 22. *ἔλεγχος*] ελεγχοντος M 24. ὄντα] *τι M (nequit cogitari de ὄν τι,* quod est infra fol. 61 r.)

μὴ συνετέθη κατὰ χρόνον, καὶ τίσι λόγοις τοῦτο συλλογίζεται.

αι'. Ὅτι ἀσύνηθες καὶ τοῖς Ἕλλησι καὶ τῇ κοινῇ χρήσει τὸ προκείμενον τοῦ γενητοῦ σημαινόμενον. καὶ ὅτι μέγιστον ἔγκλημα τῷ Πλάτωνι περιάπτουσιν τὸ φωναῖς ὁμωνύμοις κεχρῆσθαι. καὶ ὅτι, κἂν οὕτω λέγῃ γενητὸν τὸν κόσμον, οὐδὲν ἧττον ἀρχὴν αὐτῷ τοῦ εἶναι δίδωσιν.

βι'. Ὅτι τὸ ἀπ' ἀρχῆς τινος ἄρξασθαι τὸν κόσμον εἰρημένον τῷ Πλάτωνι ἀδύνατον κατὰ μίαν τῶν ἓξ ἀρχῶν ἀκούειν, λέγω δὴ ὕλην, εἶδος, ὄργανον, ποιητι- fol. 50v. κὸν αἴτιον, παραδειγματι|κόν, τελικόν.

γι'. Ὅτι χρονικὴν τὴν ἀρχὴν ἐν τούτοις ὁ Πλάτων εἴρηκεν.

δι'. Ὅτι οὐκ ἦν τῆς Πλάτωνος ἀγχινοίας τὸ ζητεῖν,

[redacted]

σθαι ἀλλὰ καὶ ὡς παρὰ θεοῦ γεγονότα. καὶ ὅτι τὸ ἀπ' ἄλλων ἐπὶ ἄλλα σημαινόμενα τοῦ γενητοῦ μεταβαίνειν τεκμήριόν ἐστιν τοῦ βιάζεσθαι αὐτοὺς τὴν Πλάτωνος διάνοιαν.

ιη'. Ὅτι ἀδύνατον περὶ τοῦ εἰ κατ' αἰτίαν γενητός ἐστιν ὁ κόσμος ζητεῖν τὸν Πλάτωνα, ἐν οἷς φησιν 'πότερον ἦν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν' καὶ τοῖς παραπλησίοις.

ιθ'. Ὅτι ἀδύνατον γενητὸν μὲν ἀκούειν Πλάτωνος λέγοντος τὸ κατ' αἰτίαν γενητόν, ἀγένητον δὲ τὸ κατὰ χρόνον καὶ οὐ κατ' αἰτίαν ἀγένητον.

κ'. Ὅτι αὐτὸς ὁ Πλάτων σαφῶς διέστειλεν τήν τε περὶ τῆς κατὰ χρόνον τοῦ κόσμου γενέσεως διδασκαλίαν καὶ τὴν περὶ τῆς κατ' αἰτίαν.

κα'. Ὅτι οὐ καθ' ὑπόθεσιν, ὥς φασιν, εὐσεβείας ἢ διδασκαλίας χάριν ὡς γινόμενον τὸν κόσμον ὁ Πλάτων εἰσηγεῖται, καὶ ὅτι, δι' ὧν ταῦτα λέγουσιν, ἀνασκευάζουσι τὰ πρότερα τοῦ γενητοῦ σημαινόμενα.

κβ'. Ὅτι κακῶς ὁ Ταῦρος ἐν τῷ 'ἡμᾶς τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαί πῃ μέλλοντας, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν' τὸν | ἢ διαζευκτικὸν ἢ διαπορητι- fol. 51 r.
κὸν σύνδεσμον εἰς τὸν εἴ μετέθηκεν 'εἰ καὶ ἀγενές ἐστιν' λέγων, καὶ ὅτι οὐδὲ 'ἀειγενές ἐστιν' γράφειν ἐνδέχεται.

κγ'. Ὅτι οὐδὲ καθὸ ἐν κινήσει συνεχεῖ ἐστιν τὰ οὐράνια, γενητὸν εἶναι λέγει τὸν κόσμον ὁ Πλάτων.

6. Plat. Tim. 28 B 19. Plat. Tim. 27 C 20. ⌊ἢ⌋ (ει superscr.) γεγονεν M (ἢι Plat. cod. Paris. A, ἤ cod. Tubing., ἢ cod. Vindob. Y)

21. ἢ καὶ pt] ει και M 22. μετ⌊εθη⌋κεν ἡ (ει superscr.) M
23. 24. γραφενδεχεται M (γραφὲν δέχεται pt) 25. συνεχεῖ pt] συνεχ[η], ex ει, M

κδ΄. Ὅτι οὐ τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς τὴν γένεσιν ἐν Τιμαίῳ Πλάτων κατηγόρησεν ἀλλὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν καὶ τὴν ποιὰν κίνησιν, ἣν ἀπὸ τῆς ἐνούσης ψυχῆς ἔχουσι τὰ οὐράνια σώματα, διὰ τῆς ψυχογονίας ἐδίδαξεν. ἐν ᾧ ἱστορία σύντομος τῆς Πλάτωνος ψυχογονίας.

κε΄. Ὅτι ἀναγκαίως ὁ Πλάτων ἐκ τοῦ ὁρατὸν εἶναι καὶ ἁπτὸν τὸν κόσμον ἢ ἁπλῶς αἰσθητὸν τὸ καὶ κατὰ χρόνον γενητὸν αὐτὸν εἶναι συνελογίσατο. ἐν ᾧ, ὅτι καὶ κατὰ τὰ μέρη καὶ καθ' ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα γενητά ἐστιν καὶ φθαρτὰ καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν συγκείμενος κόσμος.

κϛ΄. Ὅτι Πλάτων τὰ ἀεὶ ὄντα γένεσιν μὴ ἔχειν λέγων οὐδεμίαν αὐτῶν ἀποφάσκει γένεσιν ἢ μόνην τὴν κατὰ χρόνον.

κζ΄. Μαρτυρίαι φιλοσόφων, ὅτι Πλάτων γενητὸν

οἴεται. καὶ ὅτι, κἂν μηδὲν ᾖ ἔξωθεν τοῦ κόσμου τῶν δυναμένων αὐτὸν φθείρειν, οὐδὲν ἧττον φθαρτός ἐστιν διὰ τὸ πεπερασμένον τῆς ἰδίας δυνάμεως. καὶ ὅτι αὐτὰ ταῦτα καὶ ὁ Πρόκλος ἐν ἑτέροις διαρρήδην ὡμολόγηκεν.

Λύσις τοῦ ἕκτου λόγου.

α'. Οὐδαμοῦ τοῦ Πλάτωνος κατ' οὐδένα τρόπον ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον ἀποφηναμένου, τοὐναντίον δὲ παν|ταχοῦ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ γεγονέναι τε καὶ (fol. 51v.) γενητὸν εἶναι βοῶντος, οὐ κατά τι μὲν γεγονέναι κατὰ τι δὲ οὐ γεγονέναι ἀλλ' ἁπλῶς καὶ ἄνευ τινὸς προσδιορισμοῦ γεγονέναι κατασκευάζοντος, τὸν οἴκοθεν οὐ φέροντες ἔλεγχον οἱ τὸ πιθανὸν ἀεὶ τῆς ἀληθείας προκρίνοντες καὶ ἐρωτικῶς ἄγαν τῆς τοῦ κόσμου ἀιδιότητος ἔχοντες πάντα ἄνω καὶ κάτω κυκῶσι πρὸς τὸ ἑαυτοῖς δοκοῦν τὰ τοῦ Πλάτωνος ἕλκοντες. καίτοι δι' αὐτῆς εὐθὺς τῆς τῶν λόγων κομψείας τε καὶ ποικιλίας κατάφωροι τοῖς νοῦν ἔχουσιν γίνονται, ὡς ἐκβιάζονται τὰ τοῦ Πλάτωνος·

'ἁπλοῦς γὰρ ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ
κοὐ ποικίλων δεῖται διάνδιχ' ἑρμηνευμάτων·
ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
νοσῶν ἐν αὐτῷ φαρμάκων δεῖται σοφῶν'.

εἰ γὰρ κατ' ἀλήθειαν ἐδόκει τῷ Πλάτωνι ἀγένητον εἶναι κατὰ χρόνον τὸν κόσμον, τουτέστιν μηδεμίαν ἀρχὴν ὑπάρξεως εἰληφέναι, ἔδει αὐτοὺς μίαν γοῦν

5. ομολογηκεν M 12. προσδιωρισμου M 15. M m 1 in marg. επιστρεφουσι 17. κομψιας M 20. ἁπλοῦς ὁ μῦθος κτλ. Eurip. Phoen. 469 21. ⌊κ⌋όυ, ex ἤ, M δειται ἄνδιχ' (δι superscr.) M] δεῖ τἄνδιχ' vel δεῖτ' ἄνδιχ' Eurip. 23. σοφω⌊ν⌋ M

μαρτυρίαν ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων κομίσαι τοῦτο σαφῶς διαγορεύουσαν· νῦν δὲ τοῦτο μὲν ποιεῖν οὐκ ἔχουσιν, τῇ δὲ πολλῇ περὶ τὸ λέγειν ἐντρυφῶντες δεινότητι πείθειν ἡμᾶς ἐπιχειροῦσιν, ὡς γεγονέναι τὸν κόσμον ἀκούοντας κατὰ Πλάτωνος μὴ γεγονέναι νοεῖν καὶ ἀρχὴν εἰληφέναι γενέσεως τὸν οὐρανὸν λέγοντος τοῦ ἀνδρὸς πρὶν γενέσθαι οὐκ ὄντα μήτε ἀρχὴν ἔχειν γενέσεως ἀκούειν μήτε ποτὲ μὴ εἶναι ἀλλὰ συναΐδιον τῷ δημιουργήσαντι τὴν ὕπαρξιν ἔχειν.

β'. Ἐκ ταύτης τοίνυν τῆς ἐννοίας καὶ τὸ ἕκτον τῶν ἐπιχειρημάτων τῷ Πρόκλῳ συντέθειται, μᾶλλον δὲ πάλιν ἡμῖν κἂν τούτῳ τὰ Πορφυρίου μεταγεγράφηκεν· σαφῶς γὰρ ἐκεῖνος ἐν τοῖς εἰς τὸν Τίμαιον ὑπομνήμασιν εἰς κατασκευὴν τοῦ καὶ Πλάτωνι δοκεῖν τὸν κόσμον εἶναι ἀίδιον καὶ τούτῳ τῷ ἐπιχειρήματι
fol. 30r. χρησάμενος | φαίνεται· λαβὼν γάρ, ὅτι ἄφθαρτος κατὰ Πλάτωνα ὁ κόσμος, συνάγει, ὡς ὅτι καὶ ἀγένητος· εἰ γὰρ παντὶ γενομένῳ φθορὰ ἕπεται ἐξ ἀνάγκης, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ Φαίδρῳ φησὶν ὁ Πλάτων, ἀκόλουθόν που πάντως κατὰ τὴν σὺν ἀντιθέσει ἀντιστροφήν, εἴ τι μὴ φθείροιτο, τοῦτο μηδὲ γεγονέναι. εἰ οὖν σαφῶς ἄφθαρτον τὸν κόσμον φησὶν εἶναι ὁ Πλάτων, δηλοῖ που πάντως, ὅτι καὶ ἀγένητον. οὕτως οὖν τοῦ προκειμένου λόγου ἐκ τῶν ὑστέρων τὰ πρῶτα κατασκευάζοντος, ἐκ τοῦ ἄφθαρτον εἶναι κατὰ Πλάτωνα τὸν κόσμον συνάγοντος, ὅτι καὶ ἀγένητος κατ' αὐτόν, ἔδει μὲν μηδὲν ἴσως ἔχειν ἐκ τούτου [τὸ] πρᾶγμα τὸ σεσοφισμένον τῆς ἐπιχειρήσεως ἀπελέγχον-

13. κἂν: ν superscr. m. 2. M 14. ὑπομνήμασιν: μα superscr. m. 2. M 19 cf. Plat. Phaedr. 245 C sq. 24. 25. exspectes κατασκευάζοντος ⟨καὶ⟩ ἐκ 27. τὸ punctis del. m. 2 M

[redacted]

κίλης τῶν ζῴων τε καὶ φυτῶν διοργανώσεως ἀλλ' ἑκάστου μορίου τὴν οἰκείαν αὐτάρκως ἐκπληροῦντος χρείαν καὶ πάντων εἰς τὴν τοῦ ὅλου συννενευκότων σωτηρίαν. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ θέλειν τὸν δημιουργὸν 4 τῶν μερικῶν ἕκαστον λύ|εσθαι καὶ μὴ ἀίδιον ἔχειν fol. 63r. τὴν ὕπαρξιν καὶ πρότερον ἡμῖν ἐν τῷ τετάρτῳ δέδεικται λόγῳ· εἰ γὰρ ἠβούλετο τῶν μερικῶν ἕκαστον εἶναι ἀίδιον, ἦν ἂν πάντως ἀίδια· ἀνάγκη γὰρ πάντως ἢ βούλεσθαι τὸν δημιουργὸν φθαρτὰ εἶναι τὰ μερικὰ ζῷα ἢ μὴ βούλεσθαι· εἰ οὖν τὸ μὴ βούλεσθαι ψεῦδος (μὴ βουλομένου γὰρ αὐτὰ φθαρτὰ εἶναι πάντως ἂν ἔμενεν ἀδιάλυτα), τὸ ἄρα βούλεσθαι αὐτὰ τὸν δημιουργὸν φθαρτὰ εἶναι ἀληθές· εἰ δὲ φθαρτὰ εἶναι βούλεται τὰ μερικὰ ὁ θεός, καλῶς δὲ ἥρμοσται, βούλεται ἄρα τὰ καλῶς ἁρμοσθέντα πάλιν λύεσθαι. οὐκοῦν, ὡς τοῖς σοφοῖς δοκεῖ, ἢ οὐ καλῶς ἥρμοσται, ὅπερ ἄτοπον, ἤ, εἰ καλῶς ἥρμοσται, καὶ κακύνεσθαι τὸν δημιουργὸν αὐτῶν ἀνάγκη λύεσθαι τὰ καλῶς ἁρμοσθέντα βουλόμενον, εἴπερ, ὥς φασιν, τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ. οὐδὲν δὲ ἧττον ἡ αὐτὴ ἀτοπία δεικνύοιτο ἄν, καὶ εἰ μὴ ἐπὶ τοῦ πρώτου δημιουργοῦ κατ' αὐτοὺς ἀλλ' ἐπὶ τῶν κατ' οὐρανὸν θεῶν γυμνάζοι τις τὸν λόγον, οἷς ὁ πρῶτος προσέταξε δημιουργὸς τρέπεσθαι ἐπὶ τὴν τῶν θνητῶν ζῴων δημιουργίαν· ἀνάγκη γὰρ πᾶσα κἀκείνους τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἐργαζομένους ἢ μὴ καλῶς ἁρμόζειν ἢ κακύνεσθαι τὰ καλῶς ἁρμοσθέντα

6. pag. 79, 16 17. ὅπερ — ἥρμοσται in marg. add. m 2 M 21. ει ex η M 24. προσεταξ[ε] M Plat. Tim. 41 C 27. εἰ (ἢ superscr.) κακυνεσθαι, ἢ m 2, M

δ'. 'Θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔρ
γων, ἃ δι' ἐμοῦ γενόμενα ἄλυτα ἐμοῦ γε θέλοντος. τ
μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν, τό γε μὴν καλῶς ἁρ
μοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ'. ταῦτα μὲ
Πλάτων. 'εἰ οὖν', φησὶν ὁ Πρόκλος, 'κακὸν ἀμήχανο
γενέσθαι τὸν ὄντως ἀγαθόν, ἀδύνατον λυθῆναι τὸ
κόσμον· οὔτε γὰρ ὑπ' ἄλλου τινός, διότι μόνῳ τ
δημιουργῷ λῦσαι δυνατόν, οὔτε τῷ δημιουργήσαντ
διότι τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν λύειν ἐθέλειν κακοῦ.
οὖν οὐ καλῶς ἥρμοσεν καὶ οὐκ ἔστιν ἄριστος ὁ δη
μιουργὸς ἢ καλῶς ἥρμοσεν καὶ οὐ λύσει μὴ κακυν
θείς, ὅπερ ἀδύνατον. ὥστε ἄλυτον τὸ πᾶν· ὥστ
ἄφθαρτον'. ὅτι μὲν οὖν καλῶς τὸ πᾶν ἥρμοσται
αὐτὴ τῶν εἰρημένων μαρτυρήσει ἡ αἴσθησις, ἀλλὰ
καὶ τὸ θεῖον λόγιον 'καὶ εἶδεν' λέγον 'ὁ θεὸς πάν

[redacted]

[redacted]

κίλης τῶν ζῴων τε καὶ φυτῶν διοργανώσεως ἀλλ' ἑκάστου μορίου τὴν οἰκείαν αὐτάρκως ἐκπληροῦντος χρείαν καὶ πάντων εἰς τὴν τοῦ ὅλου συννενευκότων σωτηρίαν. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ θέλειν τὸν δημιουργὸν τῶν μερικῶν ἕκαστον λύ|εσθαι καὶ μὴ ἀίδιον ἔχειν fol. 58 r. τὴν ὕπαρξιν καὶ πρότερον ἡμῖν ἐν τῷ τετάρτῳ δέδεικται λόγῳ· εἰ γὰρ ἠβούλετο τῶν μερικῶν ἕκαστον εἶναι ἀίδιον, ἦν ἂν πάντως ἀίδια· ἀνάγκη γὰρ πάντως ἢ βούλεσθαι τὸν δημιουργὸν φθαρτὰ εἶναι τὰ μερικὰ ζῷα ἢ μὴ βούλεσθαι· εἰ οὖν τὸ μὴ βούλεσθαι ψεῦδος (μὴ βουλομένου γὰρ αὐτὰ φθαρτὰ εἶναι πάντως ἂν ἔμενεν ἀδιάλυτα), τὸ ἄρα βούλεσθαι αὐτὰ τὸν δημιουργὸν φθαρτὰ εἶναι ἀληθές· εἰ δὲ φθαρτὰ εἶναι βούλεται τὰ μερικὰ ὁ θεός, καλῶς δὲ ἥρμοσται, βούλεται ἄρα τὰ καλῶς ἁρμοσθέντα πάλιν λύεσθαι. οὐκοῦν, ὡς τοῖς σοφοῖς δοκεῖ, ἢ οὐ καλῶς ἥρμοσται, ὅπερ ἄτοπον, ἤ, εἰ καλῶς ἥρμοσται, καὶ κακύνεσθαι τὸν δημιουργὸν αὐτῶν ἀνάγκη λύεσθαι τὰ καλῶς ἁρμοσθέντα βουλόμενον, εἴπερ, ὥς φασιν, τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθέλειν κακοῦ. οὐδὲν δὲ ἧττον ἡ αὐτὴ ἀτοπία δεικνύοιτο ἄν, καὶ εἰ μὴ ἐπὶ τοῦ πρώτου δημιουργοῦ κατ' αὐτοὺς ἀλλ' ἐπὶ τῶν κατ' οὐρανὸν θεῶν γυμνάζοι τις τὸν λόγον, οἷς ὁ πρῶτος προσέταξε δημιουργὸς τρέπεσθαι ἐπὶ τὴν τῶν θνητῶν ζῴων δημιουργίαν· ἀνάγκη γὰρ πᾶσα κἀκείνους τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἐργαζομένους ἢ μὴ καλῶς ἁρμόζειν ἢ κακύνεσθαι τὰ καλῶς ἁρμοσθέντα

6. pag. 79, 16 17. ὅπερ — ἥρμοσται in marg. add. m 2 M 21. ει ex η M 24. προσεταξ[ε] M Plat. Tim. 41 C 27. ει (ἡ superscr.) κακυνεσθαι, ἢ m 2, M

λύοντας· οὐ γὰρ τὸ ὑφειμένως καλὸν κακόν ἐστιν· οὕτω γὰρ ἂν οὐδὲ ὁ κόσμος ὁ αἰσθητὸς καλὸς ἂν εἴη, τοῦ νοητοῦ κατὰ πολὺ ὑφειμένος· τοῦτο δὲ εἶπον, ἵνα μή τις διὰ τὸ ὑφεῖσθαι τὸ ἐν τοῖς μερικοῖς ζῴοις καλὸν παρὰ τὸ τοῦ παντὸς κόσμου μηδὲ καλῶς ἡρμόσθαι αὐτὰ λέγοι. ὅτι δέ, εἰ καὶ διὰ μέσων αἰτίων τῶν οὐρανίων τυχὸν ἢ ἑτέρων τινῶν ἡ τῶν θνητῶν ζῴων γένεσις καὶ φθορὰ γίνεται, ἀλλ' οὖν ὁ πρῶτος δημιουργὸς μᾶλλόν ἐστιν αὐτῶν αἴτιος ἤπερ τὰ προσεχῆ ποιητικὰ αἴτια, καὶ πρότερον ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ τετάρτου λόγου ἀπεδείξαμεν·
fol. 53v. αὐτὸς γάρ ἐστιν | ὁ καὶ τοῖς ἐφεξῆς αἰτίοις τὴν δύναμιν τοῦ εἶναι αἰτίοις παρασχών. οὐκοῦν αἰτιώτατος ἂν εἴη ὁ πρῶτος δημιουργὸς τῆς τῶν φθαρτῶν γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς καὶ ἢ τῶν οὐ καλῶς ἡρμο-

[redacted]

[redacted]

ταύτην, πάλιν ὁ ἁρμόσας διέλυσεν καὶ οὐκ ἄν τις ἐρεῖ νοῦν ἔχων, ὡς τὴν καλῶς ἁρμοσθεῖσαν λύραν λύειν ἐθέλειν κακοῦ καὶ κακυνθεὶς πρότερον ὁ μουσικὸς οὕτω τὴν εὖ ἔχουσαν ἁρμονίαν διέλυσεν, ἀλλ' οἶμαι παντὶ δῆλον, καὶ ὡς πρότερον καλῶς ἥρμοσεν καὶ τὸ ἁρμοσθὲν πάλιν καλῶς διέλυσεν. πολλῷ οὖν δὴ μᾶλλον ὁ ὄντως ἀγαθὸς καὶ τὴν ἀρχὴν δι' ἀγαθότητα τὸν κόσμον συνέστησε, καὶ τὸν αὐτὸν πάλιν εἰ βουληθείη, αἰτίαν πάλιν ἕξει τῆς λύσεως τὴν ἀγαθότητα, κἂν ἡμῖν ὁ λόγος ἀγνοεῖται τῆς λύσεως· οὐδὲ γὰρ ὧν τὰς αἰτίας ἀγνοοῦμεν (πολλῶν γάρ, τάχα δὲ πάντων ἡμᾶς οἱ λόγοι διαπεφεύγασιν), ταῦτα πάντως οἰητέον ἢ μάτην ἢ ἐπὶ κακῷ γίνεσθαι· μειρακίων γὰρ οἶμαι καὶ πρὸς τὰ αἰσθητὰ κεχηνότων, εἰ τὸ ὁρώμενον λυθείη κάλλος, κακὸν ἤδη διὰ τοῦτο τὸν λύοντα οἴεσθαι· τοῦτο γὰρ εἶπεν ἂν ἴσως | καὶ ὁ τοῦ τῆς fol. 54r. Ἑλένης δι' ἔρωτα κάλλους ἡττημένος καὶ τὴν ἀρίστην ἐκπλαγεὶς τῶν μερῶν αὐτῆς συμμετρίαν καὶ εὔχροιαν τοῖς περὶ ψυχὴν οὐκ ἐμφιλοσοφήσας μαθήμασιν οὐδὲ τῶν ἐπ' αὐτῇ τῆς προνοίας λόγων ἁψάμενος· οἷα πάσχειν οἶμαι καὶ τοὺς μόνῳ τῷ φαινομένῳ τοῦ παντὸς κάλλει προσέχοντας, διακύψαι δὲ ἐπὶ τοὺς ἀρίστους τῆς προνοίας λόγους ἀδυνατήσαντας, οὓς ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ τελειώσει τῶν ἐν τῷ παντὶ λογικῶν οὐσιῶν ὁ θεὸς μεμηχάνηται.

ε'. Μετιτέον δὲ καὶ ἄλλως ἡμῖν τὸ προκείμενον. 'ἄλυτος γὰρ ὑπὸ τῶν ἄλλων', φησίν, 'πλὴν τοῦ συν-

5. παντὶ] παντ[η], ex ι, M 9. fort. βουληθείη ⟨διαλῦσαι⟩ vel ⟨λυθῆναι⟩ 10. ἀγνοῆται p 18. fort. μελῶν 19. ενφελοσοφησας M (cr. p) 27. ὑπό του ἄλλου πλὴν ὑπὸ τοῦ Plat. Tim. 32C

δήσαντος', καὶ τούτῳ Πρόκλος συγκατατίθεται· 'πανταχοῦ' γάρ, φησίν, 'τοῦ τὸν δεσμὸν εἰδότος ἐστὶν εἰδέναι καὶ τὴν λύσιν οὗ συνέδησεν· τοῦ δὲ εἰδότος τὴν λύσιν τὸ λύειν'. εἰ οὖν ταῦτα δοκεῖ Πλάτωνί τε καὶ Πρόκλῳ καὶ μόνος ὁ δημιουργὸς λῦσαι δύναται τὸν κόσμον, οὐ λύσει δέ, ἀεὶ ἄρα τὸ δύνασθαι λύειν ἐν αὐτῷ μόνῳ τῷ δύνασθαι ἕξει καὶ οὐ κατ' ἐνέργειαν· ὥστε καὶ ἀτελής, εἴ γε πᾶν τὸ δυνάμει, ὡς δοκεῖ τοῖς σοφοῖς, ἀτελές· προσθείην δ' ἄν, ὅτι καὶ μάτην ἕξει τοῦ λύειν τὴν δύναμιν, εἴπερ ἔχει μὲν αὐτήν, ὥς φασιν, τὸν ἄπειρον χρόνον, οὐδέποτε δὲ αὐτὴν εἰς ἐνέργειαν ἄξει. καίτοι οὐδέν ἐστιν ἐν τοῖς ἀιδίοις, ᾗ φησιν Ἀριστοτέλης, μόνως δυνάμει· μάτην γὰρ ἔσται μηδέποτε εἰς ἐνέργειαν προαγόμενον. ἢ οὖν οὐδὲ ὁ δημιουργὸς λῦσαι τὸν κόσμον δύναται καὶ οὕτως οὐδὲ τῷ δημιουργῷ λυτὸς ἔσται ὁ κόσμος οὐδὲ

[redacted]

ϛʹ. Ἴθι δή γε εἰ βούλει καὶ ἐπὶ τὸν κολοφῶνα τῆς ἀτοπίας, εἰς ὃν ἡμᾶς ὁ σεμνὸς οὗτος ἐμβιβάζει λόγος τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν λύειν ἐθέλειν κακοῦ λέγων. εἰ γὰρ δύναται μὲν τὸν κόσμον ὁ δημιουργὸς λῦσαι, οὐκ ἂν δὲ λύσει μὴ κακυνθείς, κακὸν ἄρα τὸ λῦσαι τὸν κόσμον· εἰ γὰρ μὴ κακὸν τὸ λῦσαι, οὐκ ἂν κακυνθείη λύων. εἰ δὲ τὸ λῦσαι κακόν, ἔχει δὲ δύναμιν τοῦ λῦσαι τὸν κόσμον ὁ θεός, ἔχει ἄρα τοῦ κακύνεσθαι δύναμιν ὁ θεός, ἐπεὶ καὶ τοῦ κακοποιεῖν. εἴπερ ἄρα κακὸν τὸ λῦσαι, ἔχει δὲ τοῦ λῦσαι δύναμιν, ἔχει ἄρα καὶ τοῦ κακοποιεῖν καὶ τοῦ κακύνεσθαι δύναμιν ὁ θεός. καὶ τί τῆς ἀσεβοῦς ταύτης ἐννοίας χεῖρον γένοιτ' ἄν; εἰ οὖν ἀδύνατον κακυνθῆναι τὴν ἀγαθότητα, εἰ μὲν κακὸν ἡ τοῦ κόσμου λύσις, οὐδὲ δύναμιν ἕξει τοῦ λῦσαι τὸν κόσμον ὁ θεός, εἰ δὲ μὴ ἔχῃ τοῦ λύειν δύναμιν, οὐδὲ τοῦ συνδεῖν ἕξει δύναμιν οὐδὲ συνέδησεν τὸν κόσμον· καλῶς γὰρ καὶ αὐτοῖς δοκεῖ πανταχοῦ τοῦ τὸν δεσμὸν εἰδότος εἰδέναι καὶ τὴν λύσιν οὗ συνέδησεν. εἰ οὖν ὁ τὸν δεσμὸν εἰδὼς οἶδεν καὶ τὴν λύσιν, ὁ ἄρα τὴν λύσιν ἀγνοῶν οὐδὲ τὸν δεσμὸν εἴσεται. εἰ οὖν συνέδησε τὸ πᾶν ὁ θεὸς καὶ οἶδεν τὸν δεσμὸν οὗ συνέδησεν, καὶ τὴν λύσιν ἄρα αὐτοῦ εἴσεται καὶ λύειν τὸ πᾶν δυνήσεται. εἰ δὲ δύναται λῦσαι τὸν κόσμον ὁ θεός, ἐπεὶ καὶ συνέδησεν, τοῦ δὲ εἰδότος τὴν λύσιν τὸ λύειν, οὐκ ἄρα κακὸν ἡ τοῦ κόσμου λύσις· οὐδεμία γὰρ ἐν τῷ θεῷ τοῦ κακοῦ δύναμις· ὁ γὰρ τοῦ κακοῦ δύναμιν ἔχων καὶ κακὸς

3. Plat. Tim. 41AB 5. λύσῃ pt (cf. 119, 15. 19 ἂν λύσοι) 11. δ[υν]αμιν M 15. μὴ ἔχει pt 16. εξει M] fort. ἔχει 22. 23. αρ[α ἀυ]του M 27. κακῶς, ὸς m 2, M

γενέσθαι δύναιτο ἄν· ἀλλ' οὔτε τὸ φῶς σκότος γένοιτο ἂν οὔτε ἡ ἀγαθότης ἂν κακυνθείη. εἰ δὲ μὴ κακὸν ἡ τοῦ κόσμου λύσις, εὖ δὲ ἥρμοσται ὁ κόσμος, οὐκ ἄρα τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ ὅσον ἐπὶ τῇ ἁρμονίᾳ λύειν ἐθέλειν κακοῦ οὐδ' ἂν κακυνθείη λύων τὸν κόσμον ὁ θεός. σκοπεῖν οὖν ἄξιον, τίς μᾶλλον fol. 55r. ἀκόλου|θα ταῖς κοιναῖς περὶ θεοῦ ἐννοίαις περὶ κόσμου πεφυσιολόγηκεν, ἡμεῖς οἱ καὶ συνηρμόσθαι τὸν κόσμον καὶ λύεσθαι πάλιν διὰ τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ ὑποτιθέμενοι, ἢ οἱ δύνασθαι μὲν τὸν θεὸν λῦσαι τὸν κόσμον ὑπὸ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν λέγειν συνελαυνόμενοι, οὐκ ἂν δὲ λῦσαι προστιθέντες μὴ κακυνθέντα· ὅπερ οὐδὲν ἕτερον δέδεικται ἢ τὸ κακοποιεῖν τε καὶ κακύνεσθαι λέγειν δύνασθαι τὸν θεόν, ἐπέκεινα δὲ τοῦτο πάσης εἶναι ἀθεότητος πᾶς ἄν τις

[redacted]

[redacted]

τῶν αὐτοῦ λόγων παραστῆσαι σπουδάζων καὶ τοὺς παρεξηγησαμένους αὐτὸν ἀπελέγχειν πειρώμενος. εἰ μὲν οὖν μέλει τῶν ἐντυγχανόντων τινὶ καὶ τῆς τούτων ἀκριβοῦς γνώσεως, ἐφεξῆς διεξίτω τὸν λόγον, εἰ δέ τῳ μὴ πολύς ἐστιν λόγος περὶ τῆς εἰς τὸ προκείμενον πρόβλημα δόξης τοῦ Πλάτωνος, μόναις δὲ ταῖς ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποδείξεσι προσανέχειν ἐσπούδακεν, ἐπὶ τὰ ἑξῆς μετίτω κεφάλαια.

ζ'. Πλεῖστοι μὲν καὶ τῶν τὰ Πλάτωνος δοξασάντων καὶ οἱ τῆς Ἀριστοτέλους ἐρασταὶ γενόμενοι φιλοσοφίας αὐτός τε πρῶτος Ἀριστοτέλης τοῦτο κοινῶς ἀ|πεφήναντο, ὡς Πλάτων γενητὸν εἶναί φησιν κατὰ fol. 55v χρόνον τὸν κόσμον, τουτέστιν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως εἰληφέναι πρότερον οὐκ ὄντα· ἀλλὰ πρὶν τὰς τῶν ἄλλων παραθέσθαι μαρτυρίας σαφῶς ἡμῖν δηλούσας τὰ Πλάτωνι περὶ τῆς τοῦ κόσμου δοκοῦντα γενέσεως αὐτὰς πρότερον τὰς Πλάτωνος λέξεις παραθέσθαι ἄξιον, δι' ὧν τὸν κόσμον γενητόν τε εἶναι καὶ ἀρχὴν ἔχειν ἀποφαίνεται, εἶτα καὶ τοὺς λόγους ἐπισκέψασθαι οἵτινες πειρῶνται τὰ οὕτως ἐναργῶς ἀναπεφωνημένα Πλάτωνι πρὸς τὸ δοκοῦν ἑαυτοῖς ἐκβιάζεσθαι. ἐν τοίνυν τῷ Τιμαίῳ ἔστιν μὲν ὁ πᾶς τῷ Πλάτωνι σκοπὸς περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεώς τε καὶ φύσεως διδάξαι· ἄκουε δ', ὅπως αὐτὸς τὸν προκείμενον αὐτῷ σκοπὸν ἐν ἐκείνοις ἀφορίζεται· φησὶν γὰρ οὕτως 'σκόπει δὴ τὴν τῶν ξενίων σοι διάθεσιν, ὦ Σώκρατες, ᾗ διέθεμεν· ἔδοξε γὰρ ἡμῖν Τίμαιον μὲν ἅτε ὄντα ἀστρονομικώτατον ἡμῶν καὶ περὶ φύσεως τοῦ παντὸς

11. Arist. phys. Θ 1 p. 251b 19. de caelo A 10 p. 280a 30
15. δειλουσας, η m 2, M 26. Plat. Tim. 27 A

εἰδέναι μάλιστα ἔργον πεποιημένον πρῶτον λέγειν ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, τελευταῖον δ' εἰς ἀνθρώπου φύσιν'· καὶ πάλιν μετὰ βραχέα ἐπιφέρει ταῦτα 'ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε δὴ πάντες, ὅσοι κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχουσιν, ἐπὶ παντὸς ὁρμῇ καὶ σμικροῦ πράγματος θεὸν ἀεί που καλοῦσιν· ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαί πῃ μέλλοντας, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν, εἰ μὴ παντάπασιν παραλλάττομεν, ἀνάγκη θεούς τε καὶ θεὰς ἐπικαλουμένους εὔχεσθαι πάντα κατὰ νοῦν ἐκείνοις μὲν μάλιστα, ἑπομένως δ' ἡμῖν εἰπεῖν'. τίς μὲν οὖν ὁ σκοπὸς ἐν τούτοις τῷ Πλάτωνι, σαφῶς αὐτὸς εἶπεν, ὅτι περὶ τῆς τοῦ κόσμου λέγειν γενέσεως· εἶτα ἵνα μή τις αὐτὸν προχείρως καὶ ἄνευ ἀποδείξεως τὸ γεγο-
l. 56r. νέναι τὸν κόσμον εἰληφέναι δόξῃ, ἐπαναλα|βὼν τὸν

[redacted]

ρακλητέον, ᾗ ῥᾷστ' ἂν ὑμεῖς μὲν μάθοιτε, ἐγὼ δὲ ᾗ διανοοῦμαι μάλιστ' ἂν περὶ τῶν προκειμένων ἐνδειξαίμην. ἔστιν οὖν δὴ κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν πρῶτον διαιρετέον τάδε· τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γιγνόμενον μέν, ὂν δὲ οὐδέποτε. τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὄν, τὸ δὲ αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστὸν γιγνόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν· πᾶν δὲ αὖ τὸ γιγνόμενον ὑπ' αἰτίου τινὸς ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι· παντὶ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν σχεῖν'. σκοπεῖν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων προσήκει, ὅπως ὁ Πλάτων πᾶν μὲν τὸ νοήσει περιληπτὸν τοῦτο ἀγένητον εἶναί φησιν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον, πᾶν δὲ τὸ δοξαστόν τε καὶ αἰσθητὸν (τοιαῦτα δέ ἐστιν πάντα τὰ σώματα καὶ τὰ ἐν σώμασι τὸ εἶναι ἔχοντα· ταῦτα γὰρ μόνα αἰσθήσει ὑποπέπτωκε) γίνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαί φησιν, ὄντως δὲ μηδέποτε εἶναι· πᾶσα γὰρ σωματικὴ φύσις ἐν τροπῇ καὶ ἀλλοιώσει θεωρεῖται οὐδέποτε ἐν τῷ αὐτῷ μένουσα ἀλλ' οἱονεὶ διηνεκῶς ἐπισκευαζομένη διὰ τῆς τοῦ λείποντος ἀναπληρώσεως. δῆλος οὖν ἐστιν ὁ Πλάτων ἐξ αὐτῆς εὐθὺς τῆς τῶν ὄντων διαιρέσεως καὶ πρίν τι περὶ τοῦ κόσμου εἰπεῖν τῶν γενητῶν εἶναι τὸν κόσμον οἰόμενος· εἰς δύο γὰρ ταῦτα διεῖ|λεν τὰ ὄντα, εἴς fol. 56v. τε τὰ ἀγένητα καὶ τὰ γενητά, ὧν τὰ μὲν ἀγένητα νοητὰ εἶναί φησιν, τὰ δὲ γινόμενα δοξαστά τε καὶ

1. ῥασταν, ν add. m 2, M 3. κατ' ἐμὴν Plat. 4. μὲν ante ἀεί superscr. m 2 M; om. Plat. 5. γιγνόμενον μὲν ἀεί Plat. *15. σωμασι[ν eras.] M* 16. μον (α ηι superscr.), superscr. m 1, M *24. δι[ει]λεν, ex η, M*

αἰσθητά. εἰ τοίνυν τὸ σωματοειδὲς ἅπαν τοῦ κόσμου αἰσθητόν ἐστιν, δῆλον, ὡς οὐ τῶν ἀγενήτων αὐτὸν εἶναι ὁ Πλάτων βούλεται ἀλλὰ τῶν γινομένων καὶ ἀπολλυμένων ὄντως δὲ μηδέποτε ὄντων· ὡς γὰρ τῶν μερικῶν ἕκαστον οἷον τόδε τὸ ζῷον ἢ τόδε τὸ φυτὸν διὰ τὸ διηνεκὲς ὡς εἰπεῖν τῆς ἀλλοιώσεως ὑπὸ τῆς προσεχῶς διοικούσης αὐτὰ φύσεως ἐπισκευαζόμενα ἀνυφαίνεται, οὕτω καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ πάντα τὸν κόσμον ὁ Πλάτων ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων, ἐξ ὧν καὶ τὰ μερικὰ συνέστηκεν, τὴν σύμπηξιν ἔχειν οἰόμενος, εἰ καὶ ἀθάνατον αὐτὸν εἶναι ὑποτίθεται, ἀλλ' ἐπισκευαστὴν αὐτῷ τὴν ἀθανασίαν φησὶν προσγίνεσθαι τῆς τοῦ δημιουργοῦ δυνάμεως κατὰ τὸ συνεχὲς αὐτὸν ἀνυφαινούσης διὰ τὸ πᾶσαν τὴν σωματικὴν φύσιν ἐν μεταβολῇ καὶ ἀλλοιώσει πάντως ὑφίστασθαι. ταῦτα μὲν

[redacted]

εἴτε οὖν Πλάτωνι δοκεῖ ἐν ἀιδίῳ γενέσει εἶναι τὸν κόσμον ἀρχὴν τοῦ γίνεσθαι καὶ τῆς ὑπάρξεως μηδε-| μίαν εἰληφότα, ὥς φησιν ὁ Πρόκλος, εἴτε ἀρχὴν fol. 57 r. αὐτῷ τοῦ εἶναι καὶ τῆς γενέσεως δίδωσιν, ἄξιον ἐπισκέψασθαι αὐτὰς τὰς Πλάτωνος περὶ τοῦ κόσμου ῥήσεις ἐκθεμένους· εἰπὼν γὰρ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαι μέλλειν, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν, καὶ καλῶς ἔχειν κρίνας πρότερον διδάξαι, τίνα μὲν τῶν ὄντων ἔστιν ἀεὶ γενέσεως ἀμοιροῦντα, τίνα δὲ γίνεται μὲν ἐστέρηται δὲ τοῦ ὄντος, ὡς τούτου συνοίσοντος εἰς τὸ καὶ περὶ τοῦ κόσμου συνιδεῖν, τῆς ποίας ἂν εἴη τῶν εἰρημένων φύσεως, ταῦτα εἰπὼν ἀκολούθως μετῆλθεν ἐπὶ τὴν περὶ τοῦ κόσμου σκέψιν, πότερον γέγονεν ἢ ἀγένητός ἐστιν, ὅπερ καὶ ἐξ ἀρχῆς ζητῆσαι προὔθετο· φησὶν δὲ ταῦτα 'ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος καὶ ἄλλο, ὅτι ποτὲ ὀνομαζόμενος μάλιστα ἂν δέχοιτο, τοῦτο ἡμῖν ὀνομαζέσθω. σκεπτέον δ' οὖν περὶ αὐτοῦ πρῶτον, ὅπερ ὑπόκειται περὶ παντὸς ἐν ἀρχῇ δεῖν σκοπεῖν, πότερον ἦν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν, ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος. γέγονεν· ὁρατός τε γάρ ἁπτός τέ ἐστιν καὶ σῶμα ἔχων· πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα αἰσθητὰ δόξῃ περιληπτὰ μετ' αἰσθήσεως γινόμενα καὶ γενητὰ ἐφάνη· τῷ δὲ αὖ γενομένῳ φαμὲν ὑπ' αἰτίου τινὸς ἀνάγκην εἶναι γίνεσθαι. τὸν μὲν οὖν ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον καὶ εὑρόντα εἰς ἅπαντας

6. τοὺς superscr. m 2 M 15. Plat. Tim. 28 B 16. ἢ καὶ Plat. 17. ὠνομάσθω Plat. 21. γέγονεν punctis del. M τε (ante γὰρ) om. Plat. 22. τὰ δ' αἰσθητὰ ante δόξῃ add. Plat. 24. αναγκ[ην] M 24. 25. γενέσθαι Plat.

ἀδύνατον λέγειν'. ὁ μὲν οὖν Πλάτων οὕτω λαμπρᾷ τῇ φωνῇ τοῦτο πρῶτον δεῖν περὶ τοῦ κόσμου ζητῆσαι φήσας, ὅπερ καὶ περὶ παντὸς ἐν ἀρχῇ δεῖ σκοπεῖν, εἴτε ἀεί ἐστιν γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν, εἴτε γέγονεν ἀπό τινος ἀρχῆς τοῦ εἶναι ἀρξάμενος, τὸ γεγονέναι τε αὐτὸν καὶ ἀπ' ἀρχῆς τινος ἄρξασθαι ἐπέκρινεν· εἰ γὰρ ὁρατός ἐστιν, φησίν, καὶ ἁπτὸς καὶ σῶμα ἔχων, τὰ δὲ τοιαῦτα πάντα γινόμενα καὶ γενητὰ ἐφάνη, ἀνάγκη ἄρα καὶ αὐτὸν γενητὸν ὄντα ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενον γεγονέναι. ὥστε καὶ ὅτε ἔλεγεν 'τί δὲ τὸ γενόμενον μὲν ὂν δὲ οὐδέποτε', οὐκ ἄναρχον
fol. 57 v. γένεσιν τοῦ αἰ|σθητοῦ κατηγόρει. εἰ οὖν καὶ γέγονεν ὁ κόσμος καὶ τοῦ εἶναι ἤρξατο, δῆλον, ὡς οὔτε ἀγένητος ἂν εἴη οὔτε ἄναρχος κατὰ Πλάτωνα πάλιν· ὁ γοῦν Πλάτων αὐτὸς μετ' ὀλίγα φησὶν 'ἡμέρας γὰρ

[redacted]

τῷ παρόντι διακριβολογεῖσθαι. χρόνος δ' οὖν μετ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵν' ἅμα γεννηθέντες ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τις γένηται, καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς διαιωνίας φύσεως, ἵν' ὡς ὁμοιότατος αὐτῷ κατὰ δύναμιν ᾖ· τὸ μὲν γὰρ παράδειγμα πάντα αἰῶνα ἔσται, ὁ δ' αὖ τὸν ἅπαντα χρόνον διὰ τέλους γεγονώς τε καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος. ἐξ οὖν λόγου καὶ διανοίας θεοῦ τοιαύτης πρὸς χρόνου γένεσιν, ἵνα γεννηθῇ χρόνος, ἥλιος καὶ σελήνη καὶ πέντε ἄλλα ἄστρα ἐπίκλησιν ἔχοντα πλάνητες, εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γέγονεν'. ταῦτα μὲν ὁ Πλάτων· καὶ ἔγωγε οἶμαι μηδένα λόγον οὕτως ἐναργῶς τὴν Πλάτωνος ἐξηγούμενον παραστῆσαι διάνοιαν, ὡς αὐτὸς ἑαυτὸν δῆλον πεποίηκεν· ἡμέρας γάρ φησιν καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτούς, ἅπερ ἐστὶν χρόνου μέρη, οὐκ εἶναι πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι, εἰκότως· μέτρον γάρ ἐστιν τῆς τοῦ οὐρανοῦ κινήσεως ὁ χρόνος. εἰ δὲ προϋπάρχει τὸ πρὶν τῆς τοῦ | οὐρανοῦ συστάσεως, fol. 58 r. πῶς ἂν εἶεν ἄναρχα οὐρανός τε καὶ χρόνος; πάλιν δ' αὖ τὸ λέγειν ἅμα τῇ τοῦ οὐρανοῦ συστάσει τὴν γένεσιν τοῦ χρόνου καὶ τῶν τούτου μερῶν τὸν θεὸν μεμηχανῆσθαι ἀρχῆς τινός ἐστιν καὶ πρώτης ὑπάρξεως αὐτῶν δηλωτικόν· πῶς γὰρ τὸ ἐξ αἰῶνος ὑποστὰν καὶ ἀεὶ ὑφιστάμενον τότε πρὸς τοῦ δημιουργοῦ ἅμα οὐρανῷ συνισταμένῳ μεμηχανῆσθαι λέγοιτο ἂν πρὶν γενέσθαι

3. τις αὐτῶν γίγνηται Plat. 5. γὰρ δὴ Plat. 5. 6. αἰῶνά ἐστιν ὄν, ὁ δ' αὖ διὰ τέλους τὸν ἅπαντα χρόνον Plat. 7. οὖν Plat.] ου M; οὐ pt 8. γεννηθῇ Plat. 10. πλανητά Plat. διωρισμον M 18. fort. τι πρὶν (vix τὸ πρίν) συστασε (ως superscr.), ως m 2, M 19. αναρχος (α superscr.) M 20. ἅμα superscr. m 2 M 23. αυτ[ῶ]ν, ex ο m 2, M 24. δυν[ω], ex ου m 2, M

οὐκ ὄν; τὸ γὰρ πρὶν γενέσθαι οὐκ ὂν πρότερον ἔχει τῆς ἰδίας ὑπάρξεως τὴν ἀνυπαρξίαν. καίτοι γε τὴν τούτων ἀκριβολογίαν ἐπιστάμενος ὁ Πλάτων, ἐφ' ὧν δεῖ τῷ πρίν καὶ τῷ τότε καὶ τοῖς τοιούτοις χρονικοῖς προσρήμασιν κεχρῆσθαι, εὐθὺς ἐπιπλήττει τοῖς ἐπὶ τῆς θείας φύσεως τὰ χρονικὰ ταῦτα προσρήματα φέρουσιν, τὸ ἦν φημι ἢ ἔσται καὶ τὰ παραπλήσια, οἷς συγγενὲς τὸ πρίν καὶ τὸ τότε· μόνως γὰρ τὸ ἔστιν, φησίν, ἐπὶ θεοῦ λεκτέον, τὸ Μωσαϊκὸν ἐκεῖνο διαρρήδην λέγων· 'ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ὤν' πρὸς τὸν προφήτην χρηματίζων ὁ θεὸς ἀπεφήνατο. εἰ τοίνυν ἐξ ἀιδίου παράγεσθαι παρὰ τοῦ θεοῦ ὁ Πλάτων ᾤετο ἀρχὴν τοῦ εἶναι μὴ ἔχοντα, πῶς ἂν αὐτὸς ἅμα τῷ τοῖς ἄλλοις ἐπιπλήττειν τὸ ἦν ἢ ἔσται ἐπὶ θεοῦ φέρουσιν τῷ οἰκείῳ ἐγκλήματι περιέπιπτεν; εἰ γὰρ ἐξ ἀιδίου παράγει ὁ θεὸς τόν τε

[redacted]

οὐρανὸν γενέσθαι' εἰπεῖν ἐτόλμησεν οὐδὲ μὴν τὸ 'τότε ἅμα οὐρανῷ συνισταμένῳ τὴν γένεσιν αὐτῶν τὸν θεὸν μεμηχανῆσθαι', εἰ ἄναρχον εἶναι τοῦ κόσμου τὴν ὑπόστασιν ᾤετο· τὸ γὰρ τότε πρώτως τὸν κόσμον παράγον πρὸ τούτου δήπουθεν οὐ παρῆγεν. καὶ εἰ πρὶν γενέσθαι οὐκ ἦν οὐρανὸς καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ ποιήσας πρὶν γενέσθαι τὰ γενόμενα οὐκ ἐποίει αὐτά, οὐκ ἂν οὖν, ὅπερ εἶπον, ταῦτα [τε] ἔλεγεν ὁ Πλάτων, εἴπερ ἐξ ἀιδίου παράγειν αὐτὰ τὸν θεὸν ᾤετο· ὡς γὰρ τὸ εἶναι τοῦ θεοῦ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον τὸ ἦν ἢ ἔσται οὐκ ἐπιδέχεται ἀλλὰ τὸ ἔστιν μόνον, οὕτως καὶ ἡ ἀίδιος τοῦ κόσμου παραγωγὴ τὸ πρίν ἢ τότε οὐκ ἐπιδέχεται. ἀλλὰ μὴν ταῦτα οὕτως περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ὁ Πλάτων εἴρηκεν· οὐκ ἄρα ἐξ ἀιδίου αὐτὸν παράγεσθαι ᾤετο. εἰ δέ τις εἴποι, ὡς αὐτὸ τὸ λέγειν πρότερον μὴ παράγειν τὸν θεὸν ὕστερον δὲ παράγειν μεταβολήν ἐστιν τοῦ θεοῦ κατηγορεῖν καὶ κίνησιν (ὅπερ οὔτε ἀληθές ἐστιν οὔτε Πλάτωνι δοκοῦν), ἀνατρεχέτω εἰς τὰ εἰρημένα ἡμῖν ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ· ἐν ἐκείνῳ γὰρ ἡ τοιαύτη ἀπορία τῆς δεούσης τετύχηκεν λύσεως. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ 'χρόνος δὲ μετ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵνα [μὴ] ἅμα γενηθέντες ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τις αὐτῶν γίγνηται' τίνα οὐκ ἂν ἐντρέψειεν τῶν μὴ πάντῃ φιλονείκων; οὐ γὰρ εἶπεν 'χρόνος δ' οὖν ἅμα οὐρανῷ γίνεται' ἀλλὰ 'μετ' οὐρανοῦ γέγονεν', ἵνα τὴν πρώτην τῆς συστάσεως αὐτῶν ἀρχὴν

6. ὁ ante οὐρανὸς add. pt 8. pag. 142, 26 sq. τε del. m 2 M 13. ⌊ου⌉τως, ex πε, M 15. αὐτὸ τὸ] αυτωι τωι M 17. μεταβ⌊ο⌉λη|ν], ο ex ου, ν ex ς m 2, M 18. pag. 61, 28 sq. 21. δ' οὖν Plat. Tim. 38B 22. μη del. m 2 M γεννηθέντες Plat. 23. 24. εντρεψ⌊ει⌉εν M

ἐνδείξηται. καὶ ὅτι τοῦτο σημᾶναι βούλεται, ἔδειξεν δι' ὧν ἐπήγαγεν 'ἅμα γενόμενοι ἅμα καὶ λυθῶσιν'· τῷ γὰρ γενομένῳ καὶ ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἐσχηκότι ἕπεται πάντως ὅσον ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ φύσει τὸ φθείρεσθαι· 'παντὶ γὰρ γενομένῳ φθορά ἐστιν ἐξ ἀνάγκης' ἐν τῷ Φαίδρῳ αὐτὸς εἴρηκεν Πλάτων. ὥσπερ οὖν καὶ τῷ μηδεμίαν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως εἰληφότι | fol. 59 r. ἕπεται πάντως κατ' αὐτὸν τὸ ἀτελεύτητον (τὸ γὰρ μὴ ἀρξάμενον τοῦ εἶναι οὐδ' ἂν παύσοιτο), ὁ δὲ κόσμος ἤρξατο κατὰ Πλάτωνα, καὶ παύσεται πάντως, ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς φύσεως. ἐπεὶ οὖν ἀρχὴν τοῦ εἶναι τῷ κόσμῳ δέδωκεν ὁ Πλάτων, εὐλόγως καὶ τῷ κατὰ τὸν φυσικὸν λόγον ἑπομένῳ συνεχώρησεν, εἰ καὶ κρείττονι τῆς αὐτοῦ φύσεως δεσμῷ τῇ τοῦ θεοῦ βουλήσει ἀδιάλυτον αὐτὸν μένειν ὑπέθετο.

η'. Ἀλλ' οἱ πάντα μεμελετηκότες πρὸς τὸ ἑαυτοῖς

[redacted]

σαντες ἔχειν. τῶν γὰρ τὸν Πλάτωνα προϋπομνηματισαμένων τινές, ὧν ἐστιν καὶ ὁ Πλατωνικὸς Ταῦρος καὶ ὁ Φοίνιξ Πορφύριος, οἷς καὶ ὁ Πρόκλος κατηκολούθησεν, οὗτοι γενητὸν μὲν εἶναι τὸν κόσμον ὁμολογοῦσιν ὑπὸ Πλάτωνος λέγεσθαι, οὐχ οὕτω δὲ γενητὸν ὡς ἀπό τινος ἀρχῆς τοῦ εἶναι ἀρξάμενον, ἀλλὰ καθ' ἕτερον τρόπον γενέσεως· πολλαχῶς γὰρ τὸ γενητὸν λέγεσθαί φασιν. ἵνα δὲ μὴ αὐτοὶ τὰ ἐκείνων λέγωμεν μηδέ τι τῶν σημαινομένων τοῦ γενητοῦ παραλείπωμεν, αὐτὰ τὰ τοῦ Πλατωνικοῦ Ταύρου παραθήσομαι ῥήματα· πλεῖστα γὰρ οὗτος ὁ ἀνὴρ τοῦ γενητοῦ ἐπινενόηκε σημαινόμενα· λέγει γοῦν ἐν τοῖς εἰς τὸν Τίμαιον ὑπομνήμασιν ἐπὶ λέξεως ταῦτα 'ζητουμένου δέ, εἰ κατὰ Πλάτωνα ἀγένητός ἐστιν ὁ κόσμος, διαφόρως περὶ τούτου οἱ φιλόσοφοι | ἠνέχθησαν. Ἀριστοτέλης μὲν fol. 59 v. οὖν φησιν λέγειν τὸν Τίμαιον γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον, τοῦ Τιμαίου λέγοντος γεγονέναι· καὶ γὰρ φέρεται αὐτοῦ σύγγραμμα περὶ τοῦ παντὸς ὡς γενητοῦ. ἴσως δὲ τοιοῦτόν τι λέγων ὁ Πλάτωνος Τίμαιος γενητόν φησιν τὸν κόσμον. καὶ Θεόφραστος μέντοι ἐν τῷ περὶ τῶν φυσικῶν δοξῶν κατὰ Πλάτωνά φησιν γενητὸν τὸν κόσμον καὶ οὕτως ποιεῖται τὰς ἐνστάσεις, παρεμφαίνει δέ, ὅτι ἴσως σαφηνείας χάριν γενητὸν αὐτὸν ὑποτίθεται. καὶ ἄλλοι δέ τινες οὕτως ἠνέχθησαν, ὅτι κατὰ Πλάτωνα γενητός, οἱ δέ, ὅτι ἀγένητος. ἐπεὶ δὲ οἱ φάσκοντες, ὅτι γενητός ἐστιν, ἄλλων τε

3. 4. κατηκο[λου]θησεν M 4. τον bis M 6. 7. κα[θ'] ἕτερον, ex τ cr. et spiritus add. m 2, M 13. ζητουμένου κτλ. (usque ad lin. 25): cf. infra fol. 90r. 14. ἀγένητον (om. ἐστιν) fol. 90r. 15. διηνέχθησαν fol. 90r. 19. ἴσως — 20. κόσμον *om. fol. 90r.* 19. λέγων] λεγειν M 20. Θεόφραστος: *cf. Diels, Doxogr. p. 485* 23. σαφηνιας M

πολλῶν ἐφάπτονται καὶ τῆς λέξεως, ἐν ᾗ φησιν 'γέγονεν· ὁρατὸς γὰρ ἁπτός τέ ἐστιν', διασταλτέον τὸ γενητὸν ποσαχῶς ἀκούεται· καὶ οὕτως εἰσόμεθα, ὅτι Πλάτων φησὶν γενητὸν οὐ κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον, καθ' ὃ φαμεν γενητὰ τὰ ἀπό τινος ἀρχῆς χρόνου συστάντα· τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ ἐξαπατῆσαν τοὺς πολλούς, ὅταν ἡ γενητόν φωνὴ λέγηται, ἐπὶ τοῦτο τὸ σημαινόμενον καταφέρεσθαι. λέγεται τοίνυν τὸ γενητὸν καὶ τὸ μὴ γενόμενον μέν, ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ὂν γένει τοῖς γενητοῖς. οὕτως λέγομεν ὁρατὸν τὸ μὴ ὁραθὲν μήτε ὁρώμενον μήτε ὁραθησόμενον, ἐν δὲ τῷ αὐτῷ γένει ὂν τοῖς ὁρατοῖς, ὡς εἴ τι εἴη σῶμα περὶ τὸ κέντρον τῆς γῆς. λέγεται γενητὸν καὶ τὸ ἐπινοίᾳ σύνθετον, καὶ εἰ μὴ συντεθῇ. οὕτως σύνθετος ἡ μέση ἐκ νήτης καὶ ὑπάτης· καὶ γὰρ εἰ μὴ συντεθῇ, ἐνορᾶται αὐτῇ δύνα-

[redacted]

τὸ ὑποκείμενον εἷς ὢν μεταβάλλει εἰς πολλὰ εἴδη κατὰ ποιὰν χειρονομίαν. καὶ τὰ οὐράνια τοίνυν μεταβάλλει καὶ γίγνονται σχέσεις αὐτῶν διάφοροι παρὰ τὰς κινήσεις τῶν πλανητῶν πρὸς τὰ ἀπλανῆ κἀκείνων πρὸς τὰ πλανητά. λέγοιτο δὲ γενητός, ὅτι καὶ τὸ εἶναι αὐτῷ ἀλλαχόθεν ἐστὶν καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ, πρὸς ὃν κεκόσμηται. οὕτως καὶ καθ' οὓς ὁ κόσμος ἄντικρυς ἀίδιος, ἡ σελήνη γενητὸν ἔσχε τὸ φῶς ἐκ τοῦ ἡλίου· καίτοι οὐδέποτε ἦν, ὅτε οὐ πεφώτισται ὑπ' αὐτοῦ. κατὰ μὲν οὖν ταῦτα τὰ σημαινόμενα εἴ τις βούληται κατὰ Πλάτωνα λέγειν γενητὸν τὸν κόσμον, λεγέτω, καθὸ δὲ σημαίνεται χρόνος τις καὶ ὅτι πρότερον οὐκ ὢν ὕστερον ἐγένετο, οὐκέτι. ἐμφαίνει δὲ καὶ αὐτός, πῶς δεῖ ἑαυτοῦ ἀκούειν, ὅταν λέγῃ 'ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος'· τὸ γὰρ οὐδεμίαν καὶ τὸ τινός δηλωτικά ἐστιν, ὅτι οὐ βούλεται ἀρχὴν λαμβάνεσθαι τὴν κατὰ χρόνον, ὥς φαμεν Ἔφορον ἀρχὴν εἰληφέναι τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Ἡρακλειδῶν καθόδου. οἱ δὲ ἄλλην ἀρχήν φασιν τὴν κατὰ τὸ δημιουργοῦν· ἔστιν γὰρ ἀρχὴ καὶ ὁ δημιουργὸς καὶ τὸ παράδειγμα καὶ ἡ ὕλη· ἀλλ' αὕτη οὐκέτ' ἂν κυρίως λέγοιτ' ἂν ἀρχή. πάλιν οὐκ εἶπεν 'καὶ σῶμά ἐστιν' ἀλλὰ 'καὶ σῶμα ἔχων', ἐμφαίνων, ὅτι κατὰ τὸ τοιαύτης εἶναι φύσεως τῆς σωματικῆς, ἧς τὸ εἶναι ἐν τῷ γίνεσθαί ἐστιν, λέγοιτο ἂν γενητός'. ταῦτα μὲν οὖν ὁ εἰρημένος ἀνήρ. τῷ

5. λέγοιτο δὲ suspecta 8. σελ[ηνη γενητ^ον εσχε το], in ras. cr. m 1, solum ν ad γενητ^ο add. m 2, M 13. 14. [ε]αυτου M 14. Plat. Tim. 28 B 18. ἀπὸ τῆς ἡρακλειδῶν p] ϋπερ της ηρακλειδως M, cf. t 19. φασι pt] φησιν M 22. Plat. Tim. 28 B 24. σωματικης/fin. vers. (in marg. add. m 2: ἧς τὸ εἶναι)/της εν τωι, lineam sub της duxit m 2, M

τρίτῳ δὲ καὶ τῷ τετάρτῳ σημαινομένῳ καὶ Πρόκλος συγκατατίθεται· οὕτως γὰρ καὶ αὐτός φησιν τὸν Πλάτωνα γενητὸν λέγειν τὸν κόσμον οὐχ ὡς ἀρχὴν τοῦ εἶναι εἰληφότα, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχοντα, καὶ ἔτι γενητὸν ὡς ὑπὸ θεοῦ γενόμενον καὶ οὐκ αὐτὸν ἑαυτῷ τοῦ εἶναι αἴτιον ὄντα, ὅπερ ἐστὶν τὸ κατ' αἰτίαν γενητὸν εἶναι. καὶ ὁ Πορφύριος δὲ πρὸς
l. 60v. τοῖς ὑπὸ τοῦ Ταύρου κατηριθμημένοις | καὶ ἕτερα προστίθησιν τοῦ γενητοῦ σημαινόμενα· φησὶν γὰρ γενητὸν λέγεσθαι καὶ τὸ λόγον ἔχον γενέσεως, κἂν μηδέποτε γεγονὸς ᾖ, ὡς τὰ ὀνόματα καὶ αἱ συλλαβαὶ τῷ ἀναλύεσθαι εἰς στοιχεῖα καὶ συντίθεσθαι ἐκ στοιχείων καὶ ὡς τὰ διαγράμματα οἷον τὰ εὐθύγραμμα τῶν σχημάτων εἰς τρίγωνά τε διαιρεῖται τῷ λόγῳ καὶ ἐκ τριγώνων σύγκειται. δῆλον δήπου, ὅτι εἰς ταὐτὸν

[redacted]

τοῦ γίνεσθαι τὸ εἶναι λαβόν, ὡς οἰκία καὶ πλοῖον καὶ φυτὸν καὶ ζῷον, καθὸ τὴν ἀστραπὴν καὶ τὸν κρότον καὶ ὅσα ἐξαίφνης ὑφίσταται καὶ παύεται οὐ λέγομεν εἶναι γενητά· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησίν, ἄνευ γενέσεως εἰς τὸ εἶναι παραγίγνεται καὶ χωρὶς φθορᾶς εἰς τὸ μὴ εἶναι μεταβάλλει· καὶ δῆλον, ὅτι οὐδεὶς ἂν κατὰ τοῦτο γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ὑπόθοιτο ὡς διὰ γενέσεως εἰς τὸ εἶναι παραγενόμενον· ἅμα γὰρ νοήματι εἰς οὐσίωσιν ὁ θεὸς τὰ πάντα παρήγαγεν. ὥστε οὐδὲν τούτου τοῦ σημαινομένου εἰς ἐξέτασιν τῆς Πλάτωνος διανοίας δεησόμεθα. ἐπὶ πᾶσιν γενητὸν λέγεσθαί φησιν ὁ Πορφύριος καὶ τὸ πᾶσιν γνώριμόν τε καὶ καθωμιλημένον τὸ ἀπὸ χρόνου ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβὸν πρότερον οὐκ ὄν, καθό φησιν μὴ λέγεσθαι ὑπὸ Πλάτωνος γενητὸν τὸν κόσμον. | ὥστε λείπεται τὰ λοιπὰ τέσσαρα σημαινόμενα, fol. 61r. *λέγω δὴ τό τε ἐν τῷ γένει τῶν γενητῶν ὄν, εἰ καὶ μὴ γέγονεν, καὶ τὸ ὡς σύνθετον ἐξ ὕλης καὶ εἴδους γενητόν, ᾧ μάλιστα ὁ Πορφύριος τίθεται, καὶ τὸ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχον καὶ τὸ κατ' αἰτίαν γενητόν. δίκαιον οὖν οἶμαι ἓν ἕκαστον τούτων προχειρισάμενον ἐξετάσαι, εἰ οἷόν τέ ἐστιν τῇ Πλάτωνος διανοίᾳ σύμφωνον φαίνεσθαι· τούτων γὰρ ἁπάντων ἐληλεγμένων λείπεται κατὰ χρόνον γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος λέγεσθαι, κἂν αὐτοὶ μὴ βούλωνται.*

θ'. Ἡ μὲν οὖν πρώτη τοῦ γενητοῦ ὑπόθεσις (λέγω

1. *λαβον* ⌊I litt. er.⌉ *ὡς δικεια*, *ῑ* (ῑ superscr.) m 2, M 4. cf. Arist. meteor. *B* 9 17. *γεν*⌊*ει*⌉, ex *η*, M 21. ⌊*ὁ*⌉*ὖν*, ex *α*, M 22. *ἐι* superscr. m 1 M

δὴ τὸ ἐν τῷ γένει τοῦ γενητοῦ ὑπάρχειν, εἰ καὶ μὴ γέγονεν) τοιαύτη τις εἶναί μοι φαίνεται, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἔλεγεν ἐν τῷ γένει τῶν σωμάτων εἶναί τι, εἰ καὶ μὴ σῶμά ἐστιν, καὶ ἐν τῷ γένει τῆς οὐσίας εἶναί τι, εἰ καὶ μὴ οὐσία ἐστίν· οὗ τί ἂν γένοιτο καταγελαστότερον; τὰ γὰρ γένη συνωνύμως τῶν ὑπ' αὐτὰ κατηγορεῖται. ὡς οὖν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ γένει τῶν ζῴων ὑπάρχων ζῷόν ἐστιν καὶ ὁ λίθος ἐν τῷ γένει τῶν σωμάτων σῶμα, οὕτως ἀνάγκη καὶ τὸ ἐν τῷ γένει τῶν ὁρατῶν ὑπάρχον ὁρατὸν εἶναι καὶ τὸ ἐν τῷ γένει τῶν γενητῶν γενητόν. εἰ δ' ὅλως ἐνδέχεταί τι μὴ γινόμενον μὲν ὂν δὲ κατ' ἐνέργειαν ἐν τῷ γένει τῶν γενητῶν εἶναι, ὥς φασιν τὸν κόσμον, ἐνδέχεται ἄρα κατὰ τὴν σὺν ἀντιθέσει ἀντιστροφὴν καὶ μὴ ὄν τι ἐν τῷ γένει τῶν γενητῶν γεγονέναι. ἀλλὰ τὸ μὴ ὂν ἐν

[redacted]

γένει τῶν ἀγενήτων ὄν, εἰ καὶ μὴ ἀγένητόν ἐστιν. τὸ αὐτὸ ἄρα καὶ ἀγένητον ἔσται διὰ τὸ ἐν τῷ γένει τῶν ἀγενήτων εἶναι καὶ οὐκ ἀγένητον πάλιν διὰ τὸ γεγονέναι· ἡ ἀντίφασις ἄρα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ ἅμα συναληθεύσει. ἀλλ' οἶμαι ταῦτα γέλωτος μᾶλλον ἢ ἀντιλογίας εἶναι ἄξια· καὶ γὰρ τὸ ὑπὸ τὸ κέντρον σῶμα ἐν τῷ γένει τῶν ὁρατῶν ὂν ὁρατόν που πάντως κατὰ φύσιν ἔσται· κἂν γὰρ μηδέποτε ὁραθῇ, οὐ διὰ τὸ μὴ πεφυκέναι ὁρᾶσθαι οὐχ ὁρᾶται ἀλλὰ διὰ τὰ ἐπιπροσθοῦντα στερεὰ σώματα· διαδῦναι γὰρ διὰ τῶν μὴ διαφανῶν ἡ ἡμετέρα ὄψις οὐ δύναται, ἐπεί τοί γε, εἰ τὰ ἐπιπροσθοῦντα ἀφαιρεθείη, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ὁραθείη ἂν καί, εἴ γέ τις κατὰ τὸν μῦθον τοὺς Λυγκέως ὀφθαλμοὺς ἐκτήσατο ὡς 'ῥηϊδίως καὶ νέρθε κατὰ χθονὸς αὐγάζεσθαι', εἶδεν ἂν καὶ τὰ ὑπὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς περιεχόμενα σώματα. ὥστε, εἰ καὶ ὁ κόσμος καὶ ἔστιν κατ' ἐνέργειαν καὶ ἐν τῷ γένει τῶν γενητῶν ἐστιν, ἀνάγκη πάντως αὐτὸν καὶ γεγονέναι, εἰ καὶ ἡμῖν ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοῦ γενέσεως μὴ καταλέλειπται οὐ διὰ τὸ φύσει εἶναι αὐτὸν ἀγένητον (οὕτω γὰρ ἂν ἐν τῷ γένει τῶν ἀγενήτων καὶ οὐ τῶν γενητῶν ὑπῆρχεν) ἀλλὰ διὰ τὸ μόνον τῶν παρόντων τὴν ἡμετέραν γνῶσιν ἀντιλαμβάνεσθαι. καὶ ἄλλως· τὸ μὲν ὁρατὸν οὐκ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ ὁρατὸν εἶναι ἐν τῷ ὁρᾶσθαι ἀλλ' ἐν τῷ πεφυκέναι ὁρᾶσθαι· τὸ γὰρ ὁρᾶσθαι ἐν τῇ σχέσει αὐτῷ τῇ πρὸς τὰ ὁρῶντα συμβέβηκεν. ταύτῃ τοι κἂν μὴ τύχοι ποτὲ ὁραθῆναί |

7. fort. κέντρον ⟨τῆς γῆς περιεχόμενον⟩, cf. lin. 16. p. 152, 1 sq. 12. ὑφαιρεθείη 152, 5 14. Apoll. Argon. 1, 155 ῥηϊδί[ω]ς M 15. [εἴ]δεν, ex ϊ m 2, M 21. τω [I litt. er.] γενει τω[ν α]γενητων M

62r. τι τῶν ὁρατῶν διὰ τὸ ὑπὸ τὸ κέντρον τοῦ παντὸς περιέχεσθαι, οὐδὲν ἧττον ἕξει τὸ ὁρατὸν εἶναι· οὐ γὰρ διὰ τὸ μὴ πεφυκέναι ὁρᾶσθαι οὐχ ὁρᾶται ἀλλὰ διὰ τὰ ἐπιπροσθοῦντα· ὅθεν ὁραθείη ἂν εὐθύς, εἰ τὰ κωλύοντα ὑφαιρεθείη καὶ τὸ ὁρῶν παρῇ. ὥστε ὁρατὸν μέν τι εἶναι ἐνδέχεται, μηδέποτε δὲ ὁρώμενον· οὐ γὰρ ταὐτὸν τὸ ὁρατῷ τε εἶναι καὶ τὸ ὁρᾶσθαι. γενητὸν δὲ εἶναί τι τὸ μηδέποτε γενόμενον μήτε γενησόμενον ἀδύνατον· οὐ γὰρ ἐν τῷ πεφυκέναι γίνεσθαι μόνον τὸ γενητὸν ἔχει τὸ εἶναι γενητὸν ἀλλ' ἐν τῷ πάντως ἢ γεγονέναι ἢ γενήσεσθαι· ὁδὸς γὰρ αὐτῷ εἰς τὸ εἶναι ἡ γένεσις. ἀδύνατον δέ ἐστιν τὸ μήτε γενόμενον πώποτε μήτε νῦν γιγνόμενον μήτε φύσιν ἔχον τοῦ γενήσεσθαί ποτε ἢ εἶναι γενητὸν ἢ λέγεσθαι. ἀνάγκη οὖν πᾶσα, καθ' ὃ ἂν σημαινόμενον γενητὸς εἶναι λέγοιτο

[redacted]

ὁ Πλάτων ἔφησεν, ἀλλὰ πανταχοῦ τὸ γεγονέναι αὐτοῦ κατηγόρησεν πῆ μὲν λέγων 'ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαί πῃ μέλλοντας, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν' καὶ πάλιν 'πότερον ἦν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος. γέγονεν· ὁρατός τε γὰρ | ἁπτός τέ ἐστιν fol. 62v. καὶ σῶμα ἔχων' καὶ πάλιν 'χρόνος δ' οὖν μετ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵν' ἅμα γενόμενοι ἅμα καὶ λυθῶσιν' καὶ πανταχοῦ οὕτως. εἰ δὲ γεγονέναι αὐτὸν διαρρήδην ὁ Πλάτων φησὶν καὶ οὐχ ἁπλῶς γενητὸν εἶναι μόνον, πῶς οὐκ ἄντικρυς ἀντιφθέγγονται τῷ ἀνδρὶ οἱ λέγοντες γενητὸν μὲν αὐτὸν εἶναι διὰ τὸ ἐν τῷ γένει τῶν γενητῶν εἶναι, μὴ γεγονέναι δὲ πώποτε, πρὸς τῷ καὶ εἰς ἄτοπον τὴν ὑπόθεσιν ἐξάγεσθαι ταύτην, ὡς ἐδείξαμεν. τὸ μὲν οὖν πρότερον τῶν τοῦ γενητοῦ σημαινομένων οὕτως ἡμῖν ἀπελη λέγχθω.

ι'. Δεύτερον δὲ ἦν τὸ ἐπινοίᾳ σύνθετον, εἰ καὶ μὴ συνετέθη κατὰ χρόνον. πάντα γὰρ τὰ σώματα σύνθετα ὄντα ἐξ ὕλης καὶ εἴδους οὐ κατὰ χρόνον συνελθούσης τῆς ὕλης τῷ εἴδει συνετέθη· οὐδέποτε γὰρ γυμνὴν εἰδῶν ἔστιν ἰδεῖν ἢ εὑρέσθαι τὴν ὕλην οὐδὲ μὴν τὰ ἔνυλα εἴδη καθ' αὑτὰ χωρὶς ὕλης ὑφεστῶτα ἀλλ' ἐπινοίᾳ μόνῃ τὰ ἁπλᾶ γνωρίζεσθαι· ταύτῃ γὰρ μόνῃ εἰς τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ εἶδος τὰ σώματα ἀναλύεται καὶ πάλιν ἐκ τούτων συντίθεται. οὕτως οὖν καὶ τὸν κόσμον γενητὸν εἶναί φασιν λέγεσθαι, καθὸ

2. Plat. Tim. 27C 3. ἦι (ante γέγονεν) Plat. cod. Paris. A, ἢ cod. Vindob. Y, ἥ cod. Tubing. η (ante καὶ), ει superscr. et iterum del. m 1, M 4. Plat. Tim. 28B 6. γεγονεν⌊αι eras.] M τε (ante γὰρ) om. Plat. 7. Plat. Tim. 38B 8. ἅμα γεννηθέντες ἅμα Plat. 18. συντεθῇ 146, 14. 15 (at cf. 122, 1 συνετέθη) 22. μ⌊η]ν, ex ν, M

δυνάμεθα τῇ ἐπινοίᾳ ἀναλῦσαι αὐτὸν εἰς τά, ἐξ ὧν σύγκειται, λέγω δὴ τό τε πρῶτον ὑποκείμενον καὶ τὰς ἐπικειμένας τούτῳ ποιότητας. καὶ τούτῳ γε μάλιστα τῷ σημαινομένῳ τοῦ γενητοῦ καὶ ὁ Πορφύριος συγκατατίθεται· λέγει γοῦν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν εἰς τὸν Τίμαιον ὑπομνημάτων ἐπὶ λέξεως ταῦτα 'οἱ δὴ λέγοντες ἀγένητον μὲν κατὰ χρόνον εἶναι τὸν κόσμον ἑτέρως δὲ λέγειν γενητὸν εἶναι ἀναγκαίως τὰ σημαινόμενα τοῦ γενητοῦ καταριθμήσαντες, ἣν ἐπάγει κατασκευὴν τοῦ γεγονέναι, τίνι τῶν σημαινομένων ἐφαρμόττει, ἀξιοῦσι καθορᾶν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀπεδείκνυεν, ὅτι γέγονεν, ἄδηλον ἦν, πῶς τὸ γεγονέναι τοῦ κόσμου κατηγόρησεν· εἰ δὲ ἐπάγει τούτου τὴν ἀπόδειξιν, ᾧπερ ἂν τῶν σημαινομένων τοῦ γενητοῦ ἐφαρμόζῃ ἡ ἀπόδειξις, δῆλον, ὡς κατ' ἐκεῖνο γενητὸν ἂν λέγοι τὸν

[redacted]

δειξις ἐκδιδάξαντες· εἰ γάρ τι ὁρατὸν καὶ ἁπτόν ἐστιν καὶ σῶμα ἔχον, τοῦτο τριχῇ διαστατὸν μετὰ ἀντιτυπίας καὶ ὠγκωμένον οὐκ ἔστιν ἁπλοῦν ἀλλὰ σύνθετον ἐξ ὕλης καὶ εἴδους'. ταῦτα καὶ ὁ Πορφύριος.

αι'. Ἔστιν δὲ πρὸς ἅπαντας αὐτοὺς εἰπεῖν, ὡς πρῶτον μὲν τὸ ἑτέρων σημαινομένων ὀνόματα καθ' ἑτέρων ἐπιτιθέναι σημαινομένων τὰς συνήθεις παρωσαμένους προσηγορίας πολλῆς ἐστιν αὐτονομίας καὶ ἐξουσίας· ἔδει γὰρ αὐτούς, εἴπερ τοῦτο ἦν ἀληθές, δεῖξαί που τῶν διαλόγων τὸν Πλάτωνα τὸ γενητὸν σαφῶς ἀντὶ τοῦ συνθέτου μεταλαμβάνοντα. ἀλλ' οὐδὲ ἡ κοινὴ τῶν ἀνθρώπων χρῆσις σύνθετόν τι εἰπεῖν βουλομένη ἀντὶ συνθέτου τὸ γενητὸν μετέλαβεν πώποτε· οἶδεν γὰρ καὶ ἡ συνήθεια, ὡς ἄλλο μὲν τὸ γενητὸν σημαίνει, ἄλλο δὲ τὸ σύνθετον. ἀλλ' οὐδὲ ἔκ τινος ἄλλου τῶν ἀρχαιοτέρων, ὅσον ἐμέ γε εἰδέναι, ἤ τινος λογογράφου δύναται τούτου ἡμῖν τὴν πίστιν κομίζειν, εἴ που ἐναργῶς τὸ σύνθετον εἰς τὸ γενητὸν μετέλαβέν τις· ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ πρώτῳ τῆς περὶ οὐρανοῦ τὰ τοῦ γενητοῦ καὶ ἀγενήτου καταριθμούμενος σημαινόμενα οὐδαμοῦ τὸ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους | σύνθετον γενητὸν εἶναι λέγεσθαι διωρίσατο fol. 63 v.
ἢ ἀγένητον τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον, ὡς ἐν ἑτέροις τὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐξετάζοντες δείξομεν. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον

1. ὁρατὸν κτλ.: cf. Plat. Tim. 28 B   2. fort. διαστατὸν <ὂν>   3. ὀγκωμενον M   cf. etiam infra XI 5   6. ετερ[ω]ν, ex ον, M   16. γε [IV—V litt., ult. ει, eras.] ειδεναι [ῆ], ῆ m 2 in ras. II—III litt., M (γ' ἐποίει εἰδέναι τοῦ, tum lineae sub ποίει et ῆ ductae et manu post. in marg. ῆ script., p)   18. κωμιζειν M   19. μετέλαβέν (cf. 157, 14. 159, 19. 160, 26)] μετεβαλεν M   Arist. de caelo Α 11 p. 280 b 1   22. διωρισαστο [ῆ], ex ει m 2, M   24. ὁυκατατοπον, τα punctis del. m 2, M

ῥᾳδίως οὕτω μεταφέρειν τὴν συνήθη τῶν ὀνομάτων χρῆσιν ἐπὶ τὸ ἀτριβὲς καὶ ἀσύνηθες καὶ αὐτῷ Πλάτωνι καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις; ἄλλως τε καὶ μέγιστον κατηγόρημα προσάπτουσιν Πλάτωνι τὸ μὴ διελέσθαι πρότερον τὰ τοῦ γενητοῦ σημαινόμενα, εἶτα ἀφορίσαι, περὶ ποίου σημαινομένου τοὺς λόγους ποιεῖται, εἴπερ μὴ τὸ καθωμιλημένον τοῖς πολλοῖς τοῦ γενητοῦ σημαινόμενον ἀλλά τι ξένον καὶ ἀσύνηθες παρελάμβανεν· σοφιστικὸν γὰρ λίαν εἶναι τὸ τοιοῦτο καὶ πρότερον ἀπεδείξαμεν. πλὴν εἰ καὶ ταῦτά τις ἅπαντα παριδὼν συγχωρήσειεν αὐτοῖς τὸ γενητὸν σημαίνειν μετὰ τῶν ἄλλων σημαινομένων καὶ τὸ σύνθετον εἶναι ἐξ ὕλης καὶ εἴδους, δῆλον δήπου πάντως, ὅτι καὶ ἐν οἷς κατ' ἀρχὴν ἀφοριζόμενος τὸ προκείμενον αὐτῷ πρόβλημα, ὅτε ἔλεγεν περὶ τοῦ παντὸς σκοπεῖσθαι μέλλειν, εἰ

[redacted]

γέγονεν ὁ κόσμος ἢ καὶ ἀγένητός ἐστιν, τοῦτο γὰρ προϊὼν ἐζήτησε φήσας 'πότερον ἦν ἀεὶ ἢ γέγονεν' ἀντὶ τοῦ ἀγε|νήτου τὸ ἀεὶ εἶναι μεταλαμβάνων. εἰ fol. 64 r. οὖν τὸ μὲν γενητὸν τὸ σύνθετον δηλοῖ καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἀγένητον ἀνάγκη δηλοῦν τὸ ἀσύνθετον καὶ ἁπλοῦν, ἀντὶ δὲ τοῦ ἀγενήτου μετέλαβεν ὁ Πλάτων τὸ ἀεὶ εἶναι, καὶ τὸ ἀεὶ ἄρα εἶναι τὸ ἀσύνθετον παρ' αὐτῷ σημαίνει. καὶ τίς ἡ ἀνάγκη τῆς τοσαύτης τῶν ὀνομάτων ἀκυρολογίας τῷ Πλάτωνι, δέον συντόμως τε καὶ κυρίαις λέξεσιν τὴν οἰκείαν ἑρμηνεύοντα διάνοιαν εἰπεῖν 'πότερον ἁπλοῦς ἐστιν ὁ κόσμος ἢ σύνθετος ἐξ ὕλης καὶ εἴδους'; τίς γάρ ποτε ἀνθρώπων τὸ ἀεὶ ὂν ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ καὶ ἀσυνθέτου μετείληφεν; ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦτο συγκεχωρήσθω· μεταλαμβανόντων ἡμῶν τό τε ἀεὶ ὂν εἰς τὸ ἀσύνθετον καὶ ἁπλοῦν καὶ τὸ γίνεσθαι εἰς τὸ συγκεῖσθαι, καθὼς ἔδοξεν τοῖς νέοις τῶν ὀνομάτων νομοθέταις, ἔσται τὸ συμφραζόμενον πᾶν τοιοῦτο 'πότερον ἁπλοῦς ἐστιν ὁ κόσμος συνθέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν ἢ σύγκειται ἐξ ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος'. ἀλλ' οὐδὲ οὕτω πάλιν ἐπικρύψαι τὴν ἀλήθειαν δεδύνηνται· εἰ γὰρ περὶ μόνου τοῦ 'εἴτε ἁπλοῦς ἐστιν ὁ κόσμος εἴτε σύνθετος' ἡ ζήτησις ἦν τῷ Πλάτωνι, τί βούλεται αὐτῷ προσκείμενον τὸ 'γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν'; καὶ πάλιν τῷ 'γέγονεν' τί προσῆψεν τὸ 'ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος'; ἤρκει γὰρ μόνον εἰπεῖν 'πότερον ἦν ἀεὶ ἢ γέγονεν'. δι' ὧν οὖν ζητεῖ, εἴτε ἀεὶ ὢν (τουτέστιν ἁπλοῦς ὢν) οὐδε-

1. ἢ ex ει M γαρ M; fort. καὶ 8. μεταλαμβανων, λαβων superscr. m 2, M 4. 5. τουτο καὶ τὸ αγενητὸν M (voluit fort. διὰ τοῦτο ἀνάγκη καὶ τὸ ἀγένητον) 10. οικεῖ[αν] [I—II litt. eras.], αν superscr. m 2, M 16. καθ⌊ω⌉ς, ex o, M

μίαν ἀρχὴν ἔχει γενέσεως (τουτέστιν κατ' αὐτοὺς συνθέσεως) εἴτε γέγονεν (τουτέστιν συντέθειται) ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος, καὶ ἐπικρίνει τὸ γεγονέναι ('γέγονεν' γάρ φησιν), δηλονότι ἀπό τινος ἀρχῆς ἀρξάμενον συντεθεῖσθαί φησιν τὸν κόσμον· τὸ γὰρ ὅλον τοῦτο ἐζήτησεν, εἰ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος, καὶ ἐπέκρινεν, ὅτι γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος. ὥστε ἄρξασθαι τὴν τοῦ κόσμου σύνθεσιν ὡμολόγησε Πλάτων, ὅπερ ἐστὶν πάλιν τὸ εἶναι αὐτοῦ καὶ τὴν fol. 64 v. ὕπαρξιν. εἴρηται γάρ, ὡς ἐπὶ | τῶν ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συγκειμένων ἐπινοίᾳ μόνῃ προεπινοεῖται τῶν συνθέτων τὰ ἁπλᾶ· οὐ γὰρ πρότερον ὑποστήσας ὁ δημιουργὸς ὕλην ἀνὰ μέρος καὶ εἶδος ὕστερον ταῦτα συντέθεικεν, ἀλλ' ἅμα τοῖς ἁπλοῖς καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν συγκείμενον εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν· τῶν πρός τι γὰρ [redacted]

[redacted]

εἶναι λαβεῖν πρότερον οὐκ ὄντα), ἀνάγκη δήπου πάντως αἰτιώδη τὴν ἀρχὴν ἀκούειν· εἰ γὰρ καὶ ἄλλο τι εἴη σημαινόμενον τῆς ἀρχῆς, οὐδὲν ἡμῖν πρὸς τὴν παροῦσαν λυσιτελήσει σκέψιν· ὥστε καὶ τὸ πολυπραγμονεῖν περίεργον. ἓξ δὲ ὄντων παντὸς γινομένου τῶν αἰτίων κατὰ Πλάτωνα, ὑλικοῦ, εἰδικοῦ, ποιητικοῦ, παραδειγματικοῦ, ὀργανικοῦ, τελικοῦ (τῆς γὰρ οἰκίας ποιητικὸν μὲν αἴτιον ὁ οἰκοδόμος, παράδειγμα δὲ ὁ λόγος ὁ ἐν αὐτῷ, καθ' ὃν ποιεῖ τὴν οἰκίαν, ὕλη δὲ λίθοι καὶ ξύλα, εἶδος αὐτὸ τὸ σχῆμα, ὄργανον δὲ κανὼν καὶ στάθμη καὶ σμίλη καὶ τὰ λοιπά, τέλος δὲ ἡ χρεία, δι' ἣν γέγονεν, ὥστε σκέπειν ἡμᾶς ἀπὸ ὄμβρων καὶ καυμάτων), κατ' οὐδὲν οἶμαι τούτων δυνατὸν εἶναι τὴν ἀρχὴν ἐν τούτοις ἐξακούεσθαι· 'πότερον' γάρ φησιν 'ἦν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδε|μίαν'· fol. 65 r. ὡς γὰρ ἑπομένου τῷ ἀεὶ ὄντι τοῦ μηδεμίαν ἔχειν γενέσεως ἀρχὴν εἰπὼν 'ἦν ἀεί' ἐπήγαγεν τὸ 'γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν'. τῆς οὖν γενέσεως εἰς τὸ συνθέσεως μεταλαμβανομένης καὶ τοῦ ἀεὶ εἶναι εἰς τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον εἶναι καὶ τῆς ἀρχῆς μὴ χρονικῶς ἀκουομένης ἀλλ' ἢ κατὰ τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἢ κατὰ τὸ εἶδος ἢ κατά τι τῶν λοιπῶν συμβήσεται πᾶν ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον μηδεμίαν ἔχειν τῶν τοῦ συνθέτου ἀρχῶν· ἀρχαὶ δὲ τοῦ συνθέτου αἱ ἓξ αἱ εἰρημέναι· οὐδὲν ἄρα ἁπλοῦν οὔτε εἶδος ἕξει οὔτε παράδειγμα οὔτε τελικὸν οὔτε ποιητικὸν αἴτιον· μόνον ἄρα τῶν αἰσθητῶν ἐστιν ποιητὴς ὁ θεὸς καὶ ἐν μόνοις

1. προτερ^ον, ν add. m 2, M 10. fort. ὄργανα 12. χρειαι δι η[ν], ex σ m 2, M σκεπῆν^ειν, ειν superscr. m 2, M 13. δύνατον τούτων M 16. 17. [εχειν γενεσεως αρχην ειπω]ν M 26. τ[ε]λικον, ex λ, M

τούτοις τὰ εἴδη θεωρεῖται· οὐδεμία ἄρα λογικὴ ψυχὴ οὔτε εἶδός ἐστιν οὔτε παράδειγμα ἕξει οὔτε ποιητικὸν οὔτε τελικὸν αἴτιον οὐδὲ τῶν λοιπῶν νοητῶν οὐδέν. πάλιν δ' αὖ εἰ ἡ ἀρχὴ σημαίνει αὐτῷ τῶν εἰρημένων τινά, τί βούλεται δηλοῦν ἐν οἷς φησιν 'ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος'; διὰ τί γὰρ ἑνικῶς εἶπεν 'ἀπ' ἀρχῆς τινος'; εἰ γὰρ τὰ αἴτια τοῦ συνθέτου διὰ τῆς ἀρχῆς δηλοῦν ἐβούλετο, ταῦτα δὲ πλείονά ἐστιν καὶ ἐπί γε τοῦ κόσμου καὶ κατ' αὐτὸν Πλάτωνα τὰ ἀπηριθμημένα χωρὶς τοῦ ὀργανικοῦ (ὀργάνου γὰρ εἰς οὐσίωσίν τινος ὁ θεὸς οὐ δεῖται τῶν ὄντων), τί δήποτε ἐπὶ τοῦ ἀεὶ ὄντος πληθυντικῶς τῇ ἀναιρέσει τῆς ἀρχῆς χρησάμενος οὐδεμίαν εἰπὼν τὸ ἀεὶ ὂν ἔχειν γενέσεως ἀρχὴν ἐπὶ τοῦ γινομένου ἑνικῶς τὴν ἀρχὴν κατέφησεν καὶ ταύτην μετὰ τοῦ ἀορίστου μορίου τοῦ

[redacted]

χῆς συγκείμενος'· πάντα γὰρ μᾶλλον, ἐμοὶ δοκεῖ, λέγειν αἱρήσονται ἢ τὴν ἁπλῆν καὶ ἀληθῆ τοῦ Πλάτωνος διάνοιαν καταδέξασθαι. ἀλλ' οὐδὲν σύνθετον ἐκ τινὸς σύγκειται ἀλλ' ἐκ τινῶν· πῶς οὖν φησιν 'ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος', τουτέστιν συγκείμενος; εἰ δέ τις ἀρχὴν ἐνταῦθα μόνην τὴν ποιητικὴν ἀκούειν βούλοιτο, δηλονότι καί, ὅτε ἔλεγεν 'ἣν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν', ἀρχὴν πάλιν τὴν ποιητικὴν ἀκουσόμεθα. πάλιν ὡς ἑπόμενον ὁ Πλάτων λαμβάνων τοῖς ἀεὶ οὖσιν τὸ μηδεμίαν ἔχειν ποιητικὴν ἀρχὴν μόνα τὰ αἰσθητά φησιν ὑπὸ ποιητικῆς αἰτίας γεγονέναι, τῶν νοητῶν δὲ οὐδέν. ὥστε μόνων τῶν αἰσθητῶν ἐστιν δημιουργὸς ὁ θεός, ἄναρχα δὲ κατ' αἰτίαν τὰ νοητὰ πάντα, ὧν καὶ ἡ ἡμετέρα ὑπάρχει ψυχή. εἰ τοίνυν ταῦτα ἄτοπα, οὐκ ἄρα τὸ 'ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος' κατά τι τῶν ἐξ αἰτίων ἔλαβεν. ὥστε ἀπὸ χρόνου τὸν κόσμον τοῦ εἶναι ἄρξασθαι ὁ Πλάτων βούλεται· εἰ γάρ, ὡς τῷ Πορφυρίῳ καλῶς ἔδοξεν, μηδεὶς τοσοῦτον τῶν φρενῶν ἐξέστηκεν, ὡς λέγειν ἀσυλλογίστοις λήμμασιν κεχρῆσθαι τὸν Πλάτωνα, πολλῷ δήπου μᾶλλον κενὸς ἂν εἴη φρενῶν ὁ τοιαύτας ὑποθέσεις λαμβάνειν οἰόμενος Πλάτωνα, ὡς μυρία αὐταῖς πῇ μὲν γέλωτος ἄξια ἕπεσθαι πῇ δὲ ἀτοπώτερα πάσης ἀτοπίας, ἀκύροις τε λέξεσιν λέγων κεχρῆσθαι καὶ ὁμωνύμοις ἄνευ τῆς τούτων εἰς τὰ σημαινόμενα τὰ οἰκεῖα διαιρέσεως καὶ τῆς μὲν συνήθους σημασίας τῶν λέξεων ἀμελεῖν, κατ' ἄλλων δὲ σημαινομένων φέρειν τὰς λέξεις μὴ ἐγνωσμένων τοῖς Ἕλλησιν· εἰς ταῦτα γὰρ ἀπήγαγον αἱ θαυμασταὶ αὗται ὑποθέσεις τὸν Πλάτωνα. οὔτε ἄρα

14. ὑπαρχ[ει], ex η, M 15. τὸ superscr. m 2 M
18. cf. pag. 164, 17

66r. τὸ | γενητὸν τὸ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συγκείμενον δηλοῖ τῷ Πλάτωνι οὔτε ἀρχὴν γενέσεως ἐν τούτοις ἄλλην τινὰ ἢ τὴν κατὰ χρόνον νοεῖν ἐνδέχεται.

γι'. Ὅτι δὲ τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα τὴν κατὰ χρόνον ἀρχὴν ἐν τούτοις σημαίνει τῷ Πλάτωνι, μάθοις ἂν καὶ ἐκ τῶν ἀλλαχοῦ περὶ τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως ἀπορητικῶς αὐτῷ εἰρημένων· ἐν γοῦν τῷ ἕκτῳ τῶν νόμων ἐπὶ λέξεώς φησιν ταῦτα 'εὖ γὰρ δὴ τό γε τοσοῦτον χρὴ πάντα ἄνδρα ξυννοεῖν, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων γένεσις ἢ τὸ παράπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἴληχεν οὐδ' ἕξει ποτὲ τελευτὴν ἀλλ' ἦν τε ἀεὶ καὶ ἔστιν πάντως καὶ ἔσται ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς, ἀφ' οὗ γέγονεν, ἀμήχανον ἂν χρόνον ὅσον γεγονὸς εἴη'· καὶ ἐν τῇ ἐπινομίδι δὲ ὁ αὐτὸς περὶ τῶν κατ' οὐρανὸν ἁπάντων ταῦτά φησιν 'νομίσαι δὲ δεῖ πάντα τὰ κατ'

[redacted]

οὐρανὸν ἁπάντων, ὡς ἢ τὸ παράπαν οὐδεμίαν ἀρχὴν εἰλήφοι γενέσεως καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἕξει τελευτὴν ἀλλ' ἦν τε ἀεὶ καὶ ἔσται, ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς εἶναι, ἀφ' οὗ γέγονεν, καὶ ἀμήχανον χρόνον ὅσον γεγονότα εἴη μακραίωνα βίον τῶν οὐρανίων ἐχόντων', ὅπερ δὲ ἐν τούτοις ὡς ἀπορῶν προθεὶς ἄλυτον εἴασε διὰ τὸ μηδὲ προκεῖσθαι αὐτῷ ἐν τοῖς νόμοις περὶ τῆς τοῦ κόσμου φυσιολογεῖν γενέσεως, τοῦτο | αὐτὸ πάλιν εἰς ἐξέ- fol. 66 v. τασιν ἐν Τιμαίῳ προτείνας, εἴτε ἦν ἀεὶ ὁ κόσμος γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν εἴτε γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος, τὸ γεγονέναι τὸν κόσμον καὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχειν ἐπέκρινεν, πρόδηλον δήπου παντί, ὅτι, περὶ ἧς ἐν τοῖς νόμοις ἀρχῆς ἠπόρησεν, περὶ ταύτης καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ πάλιν ἀπορήσας ταύτην τὴν ἀρχὴν τὴν τοῦ παντὸς ἐκύρωσεν γένεσιν· εἰ δὲ ἐν τοῖς νόμοις σαφῶς, εἰ ἀρχὴν ἔχει χρονικὴν ἢ οὐ τά τε οὐράνια καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων ἠπόρησε γένεσις, καὶ ἐν Τιμαίῳ ἄρα ἀπ' ἀρχῆς τινος χρονικῆς ἀρξάμενον γεγονέναι τὸν κόσμον ἀπεφήνατο. ὅτι δὲ ἀρχὴν ἔχειν χρονικὴν λέγων τὸν κόσμον ὁ Πλάτων οὐκ ἀσυλλόγιστα συλλογίζεται, ὡς τῷ Πορφυρίῳ δοκεῖ, μικρὸν ὕστερον δειχθήσεται.

ιδ'. Πῶς δὲ καὶ τῆς ἀγχινοίας τοῦ Πλάτωνος εἴη θεώρημα οὕτως ἐναργὲς καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις γνώριμον τοῖς ὁπωσοῦν φυσικῆς γευσαμένοις θεωρίας καὶ προσέτι τοῖς πρὸ αὐτοῦ φυσικοῖς ἅπασιν ὡμολογημένον, ὡς πᾶν σῶμα σύνθετόν ἐστιν ἐξ ὑποκειμένου

2. εἰλήφοι M; cf. 162, 10   6. ἀπορῶν] ἄπορον M   14. ταύτην pt] ταυτης M   16. οὐ τά] inter ο et α II litt. evan. M (ὅσα pt)   18. ἄρα M] δὲ pt   23. αγχινοίας τοῦ πλατωνος εἴη M (fort. ἀγχινοίας εἴη τοῦ Πλάτωνος)

καὶ εἴδους, εἰ καὶ περὶ τοῦ τί τούτων ἑκάτερόν ἐστιν διηνέχθησαν, ὥσπερ τι καινὸν ἡμῖν λύειν μέλλοντα πρόβλημα ἀγωνιᾶν καὶ θεοὺς ἐπικαλεῖσθαι καὶ θεὰς συνεργοὺς εἰς εὕρεσιν αὐτῷ γενέσθαι, εἴτε σύνθετόν τι χρῆμά ἐστιν ὁ κόσμος ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συγκείμενος εἴτε καὶ μὴ ἀλλ' ἁπλοῦν δηλονότι καὶ ἀσύνθετον; διὰ τί δὲ καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ παντὸς τὴν ζήτησιν ποιεῖται; οὐ γὰρ ἴδιον τοῦτο τοῦ παντὸς πρόβλημα, καθὸ πᾶν ἐστιν, λέγω δὴ τοῦ κόσμου, εἰ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους ἔχει τὴν σύστασιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ τυχόντος καὶ μερικοῦ σώματος γενητοῦ τε καὶ φθαρτοῦ, οἷον τοῦδε τοῦ ὕδατος καὶ τῆσδε τῆς γῆς. ὅτι δὲ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, μάρτυς καὶ αὐτὸς ὁ Πορφύριος· καίτοι γὰρ εἰπὼν γενητὸν λέγεσθαι τὸν κόσμον ὡς σύνθετον |
67r. ἐξ ὕλης καὶ εἴδους προελθὼν καὶ ἐξηγούμενος τὸ

[redacted]

τημένα, ἀλλ' ἥ γε διδασκαλία ἀναγκαίως διαιρεῖ, ἵνα διδάσκῃ ἀκριβῶς τὸ γιγνόμενον· σώματος μὲν γὰρ ἀρχαὶ θεὸς μὲν γεννῶν, ὕλη δὲ καὶ τὰ σχήματα, ἃ προϊὼν ἡμᾶς διδάξει, ὡς ἐξ ὧν συνέστηκεν τὰ σώματα γεννηθέντων ἀπὸ θεοῦ, κόσμου δὲ τὰ ἤδη ὑποστάντα σώματα ὑπὸ θεοῦ καὶ θεὸς ὁ ταῦτα τάσσων'· καὶ μετ' ὀλίγα 'τεκμήριον δὲ τοῦ τε μὴ ταὐτὸν εἶναι κατὰ Πλάτωνα σώματος σύστασιν καὶ κόσμου καὶ ὅτι νῦν μὴ τὴν ὕλην παραλαμβάνει ἀλλὰ τὰ ἐξ ὕλης ἀποτελεσθέντα σώματα ἐκεῖνο γινέσθω τὸ ὁρατὰ λέγειν εἶναι τὰ παραληφθέντα (τὰ δὲ ὁρατὰ τί ἂν εἴη ἢ σώματα; ἡ δὲ ὕλη ἀειδὴς καὶ ἄμορφος κατ' αὐτὸν καὶ μόγις νόθῳ λογισμῷ λαμβανομένη) καὶ τὸ προελθόντα σωμάτων γένεσιν δεικνύναι καίτοι ἐνταῦθα κόσμου ἐπιδείξαντα σύστασιν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ἀνατρέχει ἐπὶ τὴν τοῦ σώματος γένεσιν'. εἰ τοίνυν ταῦτα καὶ ἀληθῶς καὶ τῷ Πλάτωνι δοκοῦντά φησιν ὁ Πορφύριος, πῶς οὐ συνεῖδεν ταῦτα πρότερον, ὅτε γενητὸν εἶναι ἔλεγεν τὸν κόσμον ὡς ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συγκείμενον, ὅτι οὐκ εἰσιν ἀρχαὶ τῆς τοῦ κόσμου συνθέσεως ὕλη καὶ εἶδος ἀλλὰ τὰ ἤδη ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συστάντα σώματα, ὧν ἡ σύνθεσίς τε καὶ τάξις τὸν κόσμον ἐποίησεν; εἰ δὲ μὴ ἀρχαὶ τοῦ | κόσμου εἰσὶν [ἡ] ὕλη καὶ εἶδος, οὐκ ἄρα ζητῶν ὁ fol. 67 v.

2. διδάκη (ς superscr.), ς m 2, M ἀκριβῶς dubitanter scripsi] ἀκρ ⌊II—III litt. evan.⌉ως M (ἄκρατον pt) 3. θεος μεν γεννων ὕλη certo legi in M] θέσις ⌊spatium VII litt.⌉ ὕλη pt ⌊τὰ σ⌉χηματα M 4. ημας certo legi in M (m 2 verbo paene evanido superscr. ὁ λόγος, quod est etiam in pt) 9. παραλαμβάνει] παραλαμβανειν M (possis etiam cogitare de καὶ τοῦ *νῦν — παραλαμβάνειν*) 11. παραληφ⌊θεντ⌉α M 24. ἡ Mt; *om. p*

Πλάτων, εἰ γέγονεν ὁ κόσμος καὶ ἀρχὴν ἔχει τοῦ εἶναι, τοῦτο ἐζήτει, εἰ σύνθετος ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συγκείμενος· σωμάτων γὰρ αὕτη καὶ οὐ κόσμου γένεσις, ὡς καὶ ὁ Πορφύριος εἴρηκεν· Πλάτων δὲ περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ζητῆσαι προὔθετο μέλλων ἐφεξῆς καὶ περὶ τῆς τῶν σωμάτων ζητῆσαι γενέσεως. αὐτὸς ἄρα ὁ Πορφύριος ἐκ τῶν Πλάτωνος ῥητῶν συνελαυνόμενος σύντομον ἔλεγχον ἡμῖν τῆς προκειμένης τοῦ γενητοῦ παραδέδωκεν ὑποθέσεως, ἀλλ' οὐ συνεῖδεν ταῦτα συμβάλλειν ἀλλήλοις καὶ τὸ μαχόμενον ἐκφυγεῖν ἢ συνεῖδεν μὲν ἐνόμισεν δὲ λανθάνειν καὶ ταύτῃ κλέπτειν τοὺς ἐντυγχάνοντας. ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνο οἶμαι νοῦν ἔχοντά τινα εἰπεῖν, ὡς, εἰ καὶ μὴ οὕτως γενητὸν ὑπὸ Πλάτωνος λέγεσθαι τὸν κόσμον δυνατὸν ὡς ἐξ ὕλης καὶ εἴδους σύνθετον διὰ τὰ νῦν λεχθέντα,

[redacted]

[redacted]

Πρόκλος ἐν τοῖς εἰς τὰ προκείμενα χωρία ἐξηγητικοῖς ὑπομνήμασιν ἀποδέχεται· ἐν γοῦν τῷ προειρημένῳ λόγῳ, ὃς ἐπιγέγραπται ‘ἐπίσκεψις τῶν πρὸς τὸν Πλάτωνος Τίμαιον ὑπ’ Ἀριστοτέλους ἀντειρημένων’, ἀντιλέγων πρὸς Ἀριστοτέλην αὐτὸν μὲν ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον ὑποτιθέμενον ἐγκαλοῦντα δὲ Πλάτωνι ὡς ἀπὸ | χρόνου γενητὸν αὐτὸν ποιοῦντι (εἴπωμεν δέ, πῶς fol. 68 r. *τὸ ἀπὸ χρόνου ἐπὶ τοῦ κόσμου λέγεται) τὸν μὲν περὶ τῆς ἀιδιότητος τοῦ κόσμου λόγον τοῦ Ἀριστοτέλους ἀποδέχεται, οὐ δίκαια δέ φησιν ἐγκαλεῖν αὐτὸν Πλάτωνι· οὐδὲ γὰρ τὸ γεγονέναι παρ’ αὐτῷ σημαίνειν τὸ ἀρχὴν ἔχειν τοῦ εἶναι ἀλλὰ τὸ ἀεὶ γίγνεσθαι· τὰ μὲν γὰρ ὑπέρχρονά τε καὶ αἰώνια ὅλην ἅμα ἔχειν παροῦσαν τήν τε οὐσίαν ἑαυτῶν καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν τελειότητα τῆς ἐνεργείας, πᾶν δὲ τὸ ἐν χρόνῳ ὂν οὐκ ἔχειν ἀθρόαν ἅμα τὴν οἰκείαν ζωὴν παροῦσαν· ‘εἴ τι γὰρ ἐν χρόνῳ ἐστίν’, φησίν, ‘κἂν εἰς τὸν ἄπειρον ἐκτείνηται χρόνον, ἔστιν μὲν ποτέ (ὅσον γὰρ ἔστιν αὐτοῦ, τοῦτο ἔν τινι χρόνῳ ἐστίν· οὐ γάρ ἐστιν ἅμα ὁ χρόνος), γίνεται δ’ ἐπ’ ἄπειρον ἀλλ’ οὐ ποτέ’. οὕτως οὖν γενητὸν τὸ πᾶν φησιν ὡς οὐκ ὂν οἷον τὸ ἀεὶ ὄν, ἀλλ’ ὡς ἀνὰ πάντα μὲν τὸν χρόνον γιγνόμενον, ὑφιστάμενον δὲ ἀεὶ ποτὲ κατὰ τὸ ἐνεστηκὸς τοῦ χρόνου μέρος· καὶ οὕτω δὲ πάλιν γενητόν φησιν τὸ πᾶν ὡς οὐχ ἑαυτῷ τοῦ εἶναι αἴτιον, ἀλλ’ ὑφ’ ἑτέρου ὑφιστάμενον, ὅπερ ἐστὶν τὸ τέταρτον τοῦ γενητοῦ σημαινόμενον, λέγω δὴ τὸ κατ’ αἰτίαν γενητόν. οὕτως μὲν οὖν καὶ ὁ Πρόκλος κατὰ δύο τὰ ὕστερα τοῦ γενητοῦ*

2. προειρημένῳ: pag. 188, 20 4. α[ρι]στοτελους M
7. *εἴπωμεν: pag. 169, 3 sq.* 12. τὸ (post ἀλλὰ)] του M
23 sq. του γενου σημαινομεν[α] M (cr. pt)

σημαινόμενα τὸν Πλάτωνά φησιν γενητὸν εἶναι λέγειν τὸν κόσμον.

ϛι'. Ἀλλ' ὅτι μὲν πάντα τὰ αἰσθητὰ ἐν τῷ γίνεσθαι τὴν ὑπόστασιν ἔχειν ὁ Πλάτων τίθεται, καὶ αὐτὸς ὁμολογῶ· λέγει γοῦν περὶ τῶν αἰσθητῶν ἁπάντων 'τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστὸν γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ μηδέποτε ὄν'. ἀλλὰ ταύτην τὴν γένεσιν οὐκ ἄναρχον εἶναι ἀλλ' ἀρχὴν εἰληφέναι τοῦ εἶναι ὑποτίθεται πρότερον μὴ οὖσαν· πρὸς ὃ καὶ τὴν ἔνστασιν ὁ Ἀριστοτέλης πεποίηται· οὐδὲ γὰρ τὸ λέγειν ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχειν τὸν κόσμον ἤδη τοῦτό ἐστιν ἀπόδειξις τοῦ μὴ λέγειν τὸν Πλάτωνα τὴν γένεσιν ταύτην ἀπό τινος
l. 68v. ἀρχῆς | ἄρξασθαι, ἐπεὶ καὶ τὰ μερικὰ πάντα ἐν τῷ γίγνεσθαι τὸ εἶναι ἔχοντα ἀρχὴν ἕκαστον τοῦ εἶναι

[redacted]

τὸ γὰρ ἀιδίως γινόμενον γενέσεως οὐδεμίαν ἔχει ἀρχήν, νῦν δέ φησιν γεγονέναι τὸν κόσμον ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενον· ἐπεὶ γὰρ τὸ γεγονέναι δηλωτικὸν ἴσως ἐδόκει τισὶν τοῦ ὑφεστάναι μὲν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ τὸν κόσμον, ἐξ ἀιδίου δὲ τὴν ὑπόστασιν εἰληφέναι (ὁποῖα τὰ αἰώνιά φησιν ὁ Πλάτων εἶναι παρὰ θεοῦ μὲν τὸ εἶναι εἰληφότα, οὐκ ἀπό τινος δ' ἀρχῆς ἀλλ' αἰωνίως ὄντα), ταύτην δὴ περὶ τοῦ κόσμου τὴν ὑπόνοιαν ἀποκρουόμενος τῷ 'γέγονεν' τὸ 'ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος' προσέθηκεν. ὅρα γοῦν, πῶς σαφῶς ἑκάτερον ἡμᾶς ἐδίδαξεν, λέγω δὴ τό τε ἐν γενέσει τὸ εἶναι ἔχειν τὸν κόσμον καὶ τὸ τὴν γένεσιν ταύτην ἀρχὴν τοῦ εἶναι εἰληφέναι· διὰ μὲν γὰρ τοῦ 'γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος' τὸ οὐκ ἀίδιον τῆς γενέσεως ἀλλ' ἠργμένον ἐδήλωσεν· πάλιν δ' αὖ τῷ 'γέγονεν' ἐπαγαγὼν 'ὁρατός τε γὰρ ἁπτός τέ ἐστιν καὶ σῶμα ἔχων· πάν|τα δὲ τὰ τοιαῦτα δόξῃ fol. 69r. περιληπτὰ μετ' αἰσθήσεως γινόμενα καὶ γενητὰ ἐφάνη' τὸ διηνεκὲς τῆς τῶν αἰσθητῶν γενέσεως ἐδήλωσεν, ὅτι ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχουσιν· 'γινόμενα' γάρ, φησίν, 'καὶ γενητὰ ἐφάνη', κἀνταῦθα πάλιν τῷ 'γινόμενα' προσθεὶς τὸ 'γενητά' οὐ μάτην, ἀλλ' ἵνα πάλιν δηλώσῃ, ὡς τὸ γίνεσθαι τοῦτο οὐ τῶν ἐξ ἀιδίου ὄντων καὶ ἀνάρχως ἐστὶν ἀλλὰ τῶν ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἐχόντων. ἀμφότερα οὖν, ὡς εἶπον, ὑποτιθέμενος καὶ τὸν προσήκοντα ἑκάστῳ χρόνον ἀποδέδωκεν, τῇ μὲν τοῦ εἶναι ἀρχῇ τὸ γεγονέναι ('γέγονεν' γάρ, φησίν, 'ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος'), τῇ δὲ ἐφεξῆς λοιπὸν

9. τῷ pt] το M   16. τε om. Plat. Tim. 28B   17. τοιαῦτα αἰσθητά, τὰ δὲ αἰσθητὰ δόξῃ Plat.   23. δηλωσει M (cr. pt)   24. fort. ἀνάρχων (cf. 176, 2)   25. εἶπον: lin. 11

διηνεκεῖ γενέσει καὶ μεταβολῇ τὸ γίνεσθαι (‘γινόμενα’ γάρ, φησίν, ‘καὶ γενητὰ ἐφάνη’)· τὸ μὲν γὰρ γίνεσθαι ἐνεστώσης παρατάσεώς ἐστιν δηλωτικόν, ὅπερ ἁρμόζει τῇ συνεχεῖ τοῦ κόσμου γενέσει τε καὶ ἀλλοιώσει, τὸ γέγονεν ⟨δὲ⟩ παρῳχημένην συντέλειαν σημαίνει, ὅπερ συνᾴδει τῇ πρώτῃ ἀρχῇ καὶ ὑποστάσει τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. ὅτι δὲ Πλάτων εἴπερ τις ἄλλος τῆς τῶν ὀνομάτων ὀρθῆς χρήσεως ἐπιστήμων τε καὶ ἐργάτης ὑπῆρχεν καὶ οὐδὲν ἂν μάτην προσέρριψεν, τί δεῖ με παρεκβαίνειν τὰ ἐναργῆ καὶ πᾶσιν γνώριμα κατασκευάζοντα; εἰ δέ τις ἀδιαφορίαν τῆς χρήσεως τῶν ὀνομάτων ἐγκαλῶν Πλάτωνι τὸ γέγονεν ἀντὶ τοῦ γίνεται παραλήψεται, τί κωλύει καὶ ἡμᾶς τὴν αὐτόνομον αὐτῶν ἐξουσίαν μιμουμένους τὰ γινόμενα ἀντὶ τοῦ γεγονότα λαμβάνειν; πῶς δ' ἂν καὶ συμφωνοίη τὸ ‘ἀπ’ ἀρχῆς

[redacted]

τοῦτο δ' ἡμῖν διελήλεγκται. ὅτι δὲ οὐδὲ τὸ ποιητικὸν αἴτιον νοεῖν ἐνταῦθα τὴν ἀρχὴν δυνατόν, δῆλον πάλιν ἐκ τῶν ἀεὶ ὄντων καὶ μὴ γινομένων· ταῦτα γάρ φησιν οὐδεμίαν ἔχειν γενέσεως ἀρχήν. ὥστε συμβήσεται μηδὲν τῶν νοητῶν ποιητικὴν αἰτίαν ἔχειν κατὰ Πλάτωνα, ὅπερ ἐστὶν ψεῦδος καὶ ἄλλως ἄτοπον· πολλὰς γὰρ οὕτως ἀρχὰς καὶ οὐ μίαν εἰσάγειν ἀνάγκη καὶ τοσαύτας, ὅσα καὶ τὰ νοητά· μίαν δὲ εἶναι τὴν πάντων ἀρχὴν ὡμολόγηται. διὰ τί δὲ πάλιν, εἴπερ τοῦτο ἐζήτει (λέγω δή, εἰ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει ὁ κόσμος), 'γέγονεν' εἶπεν καὶ μὴ 'γίνεται'; καὶ πάλιν διὰ τί μὴ εἶπεν [ἀπὸ] 'ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρχόμενος' ἀλλ' 'ἀρξάμενος'; τὸ γὰρ λέγειν 'γιγνόμενον ἀεί' τὰς τοῦ γίνεσθαι ἀρχὰς παρούσας ἔχει καὶ ἀεὶ τὸ τοιοῦτο ἄρχεται γίνεσθαι, οὐ μὴν ἦρξατο. διὰ τί δὲ καὶ ἑνικῶς καὶ ἀδιορίστως εἶπεν πλειόνων οὐσῶν τῶν τοῦ γινομένου ἀρχῶν καὶ ὡρισμένων, ὡς εἴρηται; οὐδὲν ἄρα ἄλλο τὴν ἀρχὴν ἐν τούτοις νοεῖν ἐνδέχεται ἢ τὴν τοῦ εἶναι καὶ τῆς ὑπάρξεως. οὕτως οὖν ἡμῖν καὶ τὸ τρίτον σημαινόμενον ἀπεληλέγχθω.

ζι'. Λείπεται περὶ τοῦ τετάρτου τρόπου τοῦ γενητοῦ ἐπισκέψασθαι, ὅπερ ἐστὶν τὸ κατ' αἰτίαν γενητόν, εἰ γεγονέναι λέγων τὸν κόσμον ὁ Πλάτων κατ' αἰτίαν μόνον φησὶν γεγονέναι· καὶ ταύτῃ γάρ, ὡς εἶπον, τῇ δόξῃ ὁ Πρόκλος ἔθετο· οὕτως γάρ φησιν γενητὸν τὸ πᾶν λέγεσθαι παρὰ Πλάτωνος ὡς οὐκ ὂν | οἷον τὸ fol. 70 r.

1. pag. 155, 5 sq. 4. Plat. Tim. 28 B 6. ψευδ[ο]ς, ex ω, M 9. ὡμολογιται M 12. Plat. Tim. 27 D εἶπεν (c superscr. m 1) απο απαρχης M; ἀπὸ delevi 13. λεγεινομενον, m 1 in marg. γιν[ο]μενον (ex ω m 1), M 16. αδιωριστως M 17. ὡρισμένων ὡς] ωρισμενως M pag. 158, 24 sq. 24. pag. 167, 21

ἀεὶ ὂν οὐδὲ μόνον ἑαυτῷ τοῦ εἶναι αἴτιον ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ὑφιστάμενον. ὥστε καὶ οὕτως τὸ γενητὸν λέγεσθαι παρὰ Πλάτωνος ἐκδέχεται, καθὸ οὐχ ἑαυτῷ ἐστιν ὁ κόσμος τοῦ εἶναι αἴτιος ἀλλὰ παρὰ θεοῦ τὴν αἰτίαν τῆς ὑποστάσεως εἴληφεν. καὶ ὁ Πορφύριος δὲ καὶ ταῦτα κυριώτατα καθὸ σύνθετός ἐστιν γενητὸν λέγεσθαι τὸν κόσμον ὑπὸ Πλάτωνος φήσας ὅμως προϊὼν κατ' αἰτίαν γενητὸν αὐτὸν λέγεσθαί φησιν· ἐξηγούμενος γοῦν τὸ 'ταύτην δὴ κυριωτάτην αἰτίαν παρὰ ἀνδρῶν φρονίμων καὶ τὰ ἑξῆς' ταῦτά φησιν 'ἀλλ' εἰ αὕτη κυριωτάτη κόσμου ἀρχὴ καὶ οὕτως ἤρξατο γίνεσθαι ὡς οὐκ ἐκ ταυτομάτου οὐδὲ αὐτοτελὴς ἑαυτῷ ἀλλ' ἀπὸ θεοῦ παρελθὼν καὶ ἀπὸ τῆς οὐσίας γενόμενος, οὐσία δὲ θεοῦ ἡ ἀγαθότης, θεὸς αὐτοῦ κυρίως εἴη ἀρχή. καὶ δὴ καὶ ὅταν ἀποροίη, πότερον [redacted]

[redacted]

καὶ καθ' ὅσα ἄλλα τοῦ γενητοῦ σημαινόμενα προστιθέασιν. καὶ οἶμαί γε τὸ οὕτως ῥᾳδίως αὐτοὺς ἄλλοτε ἐπ' ἄλλα σημαινόμενα μεταβαίνειν τεκμήριον μέγιστόν ἐστιν τοῦ βιαίως αὐτοὺς ἐκδέχεσθαι τὰ τοῦ Πλάτωνος· διόλου γὰρ Πλάτωνι συμφωνεῖν αὐτοὶ ἑαυτοῖς καθ' ἓν τοῦ γενητοῦ σημαινόμενον μὴ δυνάμενοι τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς καθ' ἕκαστον τόπον λαμβάνουσιν. δεύτερον, εἰ τὸ γεγονέναι τὸν κόσμον οὐκ ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἔχειν δηλοῖ ἀλλὰ τὸ ἐκ θεοῦ τὴν ὑπόστασιν ἔχειν καὶ μὴ αὐτὸν | τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ εἶναι (fol. 70 v.) αἴτιον, ἔδει αὐτό γε τοῦτο διαρρήδην εἰπεῖν Πλάτωνα, πότερον ἐκ θεοῦ ὑπέστη ὁ κόσμος ἢ οὔ, τὸ πολύσημον τῆς τοῦ γενητοῦ φωνῆς διεκφεύγοντα, ἵνα μὴ ἀμφίβολον τὸν ἑαυτοῦ σκοπὸν καταλείπῃ· μέγιστον γὰρ ἔγκλημα διαλεκτικῷ ἀνδρὶ φωναῖς ὁμωνύμοις ἐν προβλήμασιν ἢ προτάσεσιν κεχρῆσθαι ἄνευ τινὸς προσδιορισμοῦ καὶ τῆς εἰς τὰ διάφορα σημαινόμενα τῶν φωνῶν διαιρέσεως.

ηι'. Ὅτι δ' οὐδὲ ἐνδέχεται τὸ κατ' αἰτίαν γεγονέναι μόνως ἀκούειν ἐν τῷ 'πότερον ἦν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν ἢ γέγονεν', δῆλον ἐντεῦθεν. εἰ γὰρ τὸ γεγονέναι τὸν κόσμον σημαίνει τῷ Πλάτωνι τὸ ποιητικὴν ἔχειν τοῦ εἶναι αἰτίαν, τῷ δὲ γεγονέναι τὸ μὴ γεγονέναι ἀντέθηκεν ('ἡμᾶς' γάρ φησιν 'τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαί πῃ μέλλοντας, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν' καὶ πάλιν 'πότερον ἦν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν ἢ γέγονεν'), δῆλον,

1. 2. προστηθεασιν M 3. μεγιστος M 5. fort. ⟨καὶ⟩ αὐτοὶ 6. γενητοῦ] αγενητον M 17. προσδιωρισμον M 20. Plat. Tim. 28B 24. Plat. Tim. 27C (ἢι γέγονεν cod. Paris. A, ἢ Vindob. Y, ἤ Tubing.) 26. Plat. Tim. 28B

ὅτι καὶ τὸ μὴ γεγονέναι αὐτὸν ὡς ἐν προβλήματι λεγόμενον τὸ ἀντικείμενον τῷ γεγονέναι δηλοῖ, τουτέστιν τὸ μηδεμίαν ποιητικὴν αἰτίαν τοῦ εἶναι ἔχειν. μεταλαμβανόντων οὖν ἡμῶν τὸ μὲν μὴ γεγονέναι εἰς τὸ μὴ ἔχειν ποιητικὸν τοῦ εἶναι αἴτιον, τὸ δὲ γεγονέναι εἰς τοὐναντίον, εἴη ἂν τὸ λεγόμενον τοιοῦτον 'ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαι μέλλοντας, εἴτε ἀπό τινος ποιητικοῦ αἰτίου ὑπέστη εἴτε μή' καὶ πάλιν 'πότερον ἦν ἀεὶ ὁ κόσμος μηδεμίαν δημιουργικὴν αἰτίαν τῆς ὑπάρξεως ἔχων ἢ ἀπό τινος ποιητικοῦ αἰτίου εἰς τὸ εἶναι παρῆκται'. ἀλλ' οὐκ οἶμαί γε τὸν Πλάτωνα ἀμφίβολον οὕτως οἴεσθαι τὴν περὶ τοῦ δημιουργοῦ ὑπόληψιν, ὡς μὴ μόνον περὶ τοῦ κόσμου ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς εὐθὺς ἐν ἀρχῇ δεῖν σκοπεῖν οἴεσθαι, εἴτε ὑπέστη ἐκ θεοῦ εἴτε μὴ ἀλλ' [redacted]

[redacted]

συνέστηκεν, καὶ οὐδεμία φύσις ἐστὶν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐτάρκης ἐρημωθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας. πῶς ἂν οὖν τις καὶ τὸν τυχόντα νοῦν ἔχων οὐδὲ τὴν κοινὴν περὶ θεοῦ αἰδεσθεὶς ὑπόληψιν ἐν προβλήματος ἂν θείη μοίρᾳ, εἰ ἕκαστον τῶν ὄντων ἐκ θεοῦ δημιουργοῦ ὑπέστη ἢ αὐτὸ ἑαυτῷ τῆς ὑποστάσεώς ἐστιν αἴτιον; περὶ ὧν μέντοι μὴ προφανές ἐστιν, εἴτε ἤρξαντο τοῦ εἶναι εἴτε μή, ὥσπερ ἔχει ἐπί τε τῆς ἡμετέρας ψυχῆς καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου καὶ ἑτέρων τινῶν, εὔλογον οἴεται ὁ Πλάτων πρὸ πάντων τῶν περὶ αὐτῶν ζητουμένων τοῦτο δεῖν ζητεῖσθαι, εἴτε ἤρξαντο τοῦ εἶναι εἴτε μή· ὅτι γὰρ οἶδεν τοῦτο καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀμφιδοξούμενον, σαφῶς ἐν τῷ Τιμαίῳ φησὶν 'τὴν δὲ ψυχὴν οὐχ, ὡς νῦν ὑστέραν ἐπιχειροῦμεν λέγειν, οὕτως ἐμηχανήσατο καὶ ὁ θεὸς νεωτέραν· οὐ γὰρ ἂν ἄρχεσθαι πρεσβύτερον ὑπὸ νεωτέρου συνέρξας εἴασεν· ἀλλά πως ἡμεῖς πολὺ μετέχοντες τοῦ προστυχόντος τε καὶ εἰκῇ ταύτῃ πῃ καὶ λέγομεν· ὧδε καὶ γενέσει καὶ ἀρετῇ προτέραν καὶ πρεσβυτέραν ψυχὴν σώματος ὡς δεσπότιν καὶ ἄρξουσαν ἀρξομένου συνεστήσατο ἐκ τῶνδέ γε καὶ τοιῷδε τρόπῳ'. ὥστε οἶδεν τοὺς πολλοὺς ὑστέραν εἶναι τὴν ἡμετέραν ψυχὴν τῆς τοῦ σώματος κατασκευῆς οἰομένους. ἐφ' ὧν οὖν ἀμφίβολόν ἐστιν, εἴτε ἤρξατο τοῦ εἶναι εἴτε μή, ἐπὶ τούτων πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων προβλημάτων ἐν τῇ περὶ αὐτῶν θεωρίᾳ ζητεῖν ἀξιοῖ, εἴτε ἀεὶ ἦν γενέσεως | ἀρχὴν καὶ τοῦ εἶναι μὴ fol. 71 v. *ἔχοντα, εἴτε ἀρχὴν τοῦ εἶναι καὶ τῆς γενέσεως εἴλη-*

3. fort. *τῶν τυχόντων* (cf. 52, 2) 14. τὴν δὲ δὴ Plat. Tim. 34 B 19. *ὧδε* M] *ὁ δὲ* Plat. 20. δεσπότιν Plat. (cf. *p man. pr.*)] *δεσποτην* M 21. *γε* M] τε Plat.

φεν πρότερον οὐκ ὄντα. καὶ ἐπεὶ οὖν καὶ τὸν κόσμον οἱ μὲν ἐξ ἀπείρου καὶ ἄναρχον εἶναι, οἱ δὲ ἀρχὴν εἰληφέναι οὐκ ὄντα πρότερον ὑπολαμβάνουσιν, εἰκότως τοῦτο πρὸ τῶν ἄλλων τῶν περὶ αὐτοῦ ζητουμένων ὁ *Πλάτων* ἐπισκέψασθαι προὔθετο. εἰ δὲ περὶ τοῦ παντὸς κόσμου ἀμφίβολον εἶναι οἴεται, εἴτε ἐκ θεοῦ ὑπέστη εἴτε μή, τῷ δὲ ὅλῳ καὶ τῶν μερικῶν ἕκαστον συνεπάγεται, πόσῳ δήπου μᾶλλον περὶ τῶν νοητῶν τοῦτο ἄν τις ὑπονοήσειεν; ὥστε εἴη ἂν ἐν τούτοις ζητῶν ὁ *Πλάτων*, εἰ ὅλως ἔστιν τι τῶν ὄντων ὑπὸ θεοῦ γενόμενον καὶ μὴ ἕκαστον αὐτὸ ἑαυτῷ τῆς ὑπάρξεώς ἐστιν αἴτιον· τοῦτο δὲ ἴσον ἐστὶν τῷ ζητεῖν, εἰ ὅλως δημιουργός ἐστιν ὁ θεὸς ἢ ἐστέρηται παντελῶς τῆς τοιαύτης δυνάμεως· ὁ γὰρ ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων ζητήσεως εἶναι οἰόμενος ἄξιον, εἰ ἐκ θεοῦ

[redacted]

χόμενος γὰρ τῶν περὶ τοῦ κόσμου λόγων ὁ παρὰ Πλάτωνι Τίμαιος τοιαῦτα ἄττα φησὶν | 'ἀλλ' ὦ fol. 72r. Σώκρατες τοῦτό γε δὴ πάντες, ὅσοι κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχουσιν, ἐπὶ παντὸς ὁρμῇ καὶ σμικροῦ πράγματος θεὸν ἀεί που καλοῦσιν· ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαί πῃ μέλλοντας, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν, εἰ μὴ παντάπασιν παραλλάττοιμεν, ἀνάγκη θεούς τε καὶ θεὰς ἐπικαλουμένους εὔχεσθαι πάντα κατὰ νοῦν ἐκείνοις μὲν μάλιστα, ἑπομένως δὲ ἡμῖν εἰπεῖν'. εἰ οὖν τὸ ἐπὶ παντὸς ὁρμῇ καὶ τοῦ σμικροτάτου θεὸν ἐπικαλεῖσθαι παντός ἐστιν καὶ τοῦ κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχοντος, αὐτὸ δὲ δὴ τοῦτο ⟨τὸ⟩ ἐπὶ θεὸν ἀνατείνεσθαι καὶ ἐπὶ πᾶσιν τὴν ἐξ αὐτοῦ συμμαχίαν καλεῖν ὁμολογοῦντός ἐστιν τὴν πάντων ἐκείνου δεσποτείαν τε καὶ ἀρχὴν καὶ ὡς ἐκεῖθεν ἅπασιν τό τε εἶναι καὶ τὸ εὖ εἶναι ἐφήκει, πῶς οὐκ ἄλογον ἅμα καὶ κατὰ ταὐτὸν τοῖς ἐναντιωτάτοις περιπίπτειν τὸν Πλάτωνα ἐπικαλεῖσθαι θεὸν λέγοντα εἰς τὴν περὶ τοῦ παντὸς σκέψιν, εἴτε ἐκ θεοῦ τὴν ὑπόστασιν εἴληφεν εἴτε μὴ ἀλλ' αὐτὸς αὑτῷ ὁ κόσμος τοῦ εἶναί ἐστιν αἴτιος; ὅμοιον γάρ, ὡς ἂν εἴ τις ἔλεγεν δεῖν τὸν αἴτιον τοῦ παντὸς ἐπικαλεῖσθαι εἰς τὴν περὶ τοῦ παντὸς σκέψιν, εἴτε αἴτιός ἐστιν τοῦ παντὸς εἴτε μή. οὐκ ἄρα τὸ 'εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγένητός ἐστιν ὁ κόσμος' τὸ κατ' αἰτίαν γεγονέναι ἢ ἀγένητον εἶναι σημαίνει τῷ Πλάτωνι. σκόπει δὲ καὶ

3. ὅσοι καὶ κατὰ Plat. Tim. 27 C 4. καὶ σμικροῦ καὶ μεγάλου Plat. 6. ᾗι Plat. cod. Paris. A, ῃ cod. Vindob. Y, ῇ cod. Tubing. 7. 8. παραλλάττομεν Plat. 12. μετεχο[ντος] M 13. δὴ] δει M τὸ addidi 17. κατὰ ταὐτὸν] καταυτον M 25. κατα^{τι}ίαν M

οὕτως τὸ ἀδύνατον· 'ἔστιν' γάρ, φησὶν ὁ Πλάτων, 'κατ' ἐμὴν δόξαν πρῶτον διαιρετέον τάδε· τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γινόμενον μὲν ἀεί, ὂν δὲ οὐδέποτε. τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν, τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστόν'. ἐπεὶ οὖν ἀντιδιαιροῦνται ἀλλήλοις τὸ μὲν κατὰ χρόνον γενητὸν τῷ κατὰ χρόνον ἀγενήτῳ, τὸ δὲ κατ' 72v. αἰτίαν γενητὸν τῷ κατ' αἰτί|αν ἀγενήτῳ, ἀντιδιεῖλε δ' ὁ Πλάτων τῷ ἀγενήτῳ τὸ γενητὸν ('πρῶτον' γάρ, φησίν, 'διαιρετέον τάδε· τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δ' οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γενόμενον μὲν ἀεί, ὂν δὲ οὐδέποτε') καί φησιν τὸ μὲν αἰσθητὸν πᾶν γενητὸν εἶναι, τὸ δὲ νοητὸν ἅπαν ἀγένητον, ἀνάγκη πᾶσα, εἰ τὸ γινόμενον τὸ μόνως κατ' αἰτίαν γινόμενόν φησιν, καὶ τὸ μὴ γινόμενον ἄρα τὸ κατ' αἰτίαν ἀγένητον λέγειν. πᾶν

[redacted]

ἐστὶν καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα καὶ ἐκεῖνο αἴτιον πάντων καλῶν' καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν νόμων πάλιν 'ὁ μὲν δὴ θεός, ὥσπερ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων εὐθεῖαν περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος' ἀρχαῖον καλῶν λόγον εἴτε τὸν Ὀρφέως (φησὶν γὰρ ἐκεῖνος

'Ζεὺς πρῶτος ἐγένετο, Ζεὺς ὕστατος ἀργικέραυνος,
Ζεὺς κεφαλή, Ζεὺς μέσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται')

εἴτε τὴν κοινὴν ἁπάντων ἀνθρώπων περὶ τοῦ ἐπὶ πάντων θεοῦ ὑπόληψιν ὡς αἰτίου πάντων ὄντος. ὁ γοῦν Ἀριστοτέλης, ὡς καὶ μικρῷ πρόσθεν ἐμνήσθημεν, ἐν τῷ γεγραμμένῳ αὐτῷ περὶ τοῦ κόσμου βιβλίῳ ἀρχαῖόν τινα λόγον καὶ πάτριον εἶναί φησιν πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ θεοῦ πάντα καὶ διὰ θεὸν ἡμῖν συνέστηκεν καὶ οὐδεμία φύσις ἐστὶν αὐτὴ κα|θ' ἑαυ- fol. 73 r. τὴν αὐτάρκης ἐρημωθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν τῷ λάμδα στοιχείῳ τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματείας μίαν εἶναι τὴν πάντων αἰτίαν καὶ ἀρχὴν ἀποδείξας Ὁμήρῳ συναπεφθέγξατο εἰπὼν

'οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω'.

καὶ τί δεῖ ἐπιπλέον μαρτυρίας τούτων παρατιθέναι δήλου τούτου πᾶσιν ὑπάρχοντος; ὁπότε καὶ τῆς τοῦ κόσμου ψυχῆς νοητῆς οὔσης καὶ τῶν λογικῶν ἁπασῶν ψυχῶν δημιουργὸν ἐν Τιμαίῳ τὸν θεὸν εἰσήγαγεν.

1. 2. ἁπάντων τῶν καλῶν Plat. 2. Plat. leg. IV 715E 3. ὥσπερ καὶ ὁ Plat. 7. 8. cf. Orphica rec. Eug. Abel fr. 46 (scrib. γένετο . . . μέσσα) 12. Arist. de mundo 6 p. 397b 13; cf. supra 174, 26 15. διὰ θεοῦ Arist. 18. λάμβδα t Arist. metaph. Λ 10 p. 1076a 4 20. Hom. B 204 ὁμη[ρωσυ]απεφθεγξατο M 21. κυρανος M
25. Plat. Tim. 34B sq.

οὐκ ἄρα λέγων μὴ γεγονέναι τὰ νοητὰ ὁ Πλάτων κατ' αἰτίαν φησὶν μὴ γεγονέναι ἀλλὰ κατὰ χρόνον, εἴ γε πάντων αἴτιον εἶναι τὸν θεὸν οἴεται, τῶν πρώτων, τῶν μέσων, τῶν ἐσχάτων. εἰ δὲ τὰ νοητὰ μὴ γεγονέναι, τούτοις δὲ τὰ αἰσθητὰ ἀντιτιθεὶς γεγονέναι ταῦτα ὡμολόγηκεν, ἀντέθηκεν δὲ ὥσπερ τῷ νοητῷ τὸ αἰσθητόν, οὕτως τῷ ἀγενήτῳ τὸ γενητόν, καὶ τὰ αἰσθητὰ ἄρα κατὰ χρόνον ἐνταῦθα καὶ οὐ κατ' αἰτίαν γεγονέναι εἴρηκεν· βραχὺ γὰρ προελθὼν καὶ περὶ τῆς ποιητικῆς αὐτῶν αἰτίας διαλέξεται.

θι'. Εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα ἀπολογούμενος εἴποι, ὡς γινόμενον μέν φησιν ὁ Πλάτων τὸ κατ' αἰτίαν γινόμενον, μὴ γινόμενον δὲ οὐ τὸ κατ' αἰτίαν ἀλλὰ τὸ κατὰ χρόνον ἀγένητον, μεγίστην ἄγνοιαν τῆς διαιρετικῆς μεθόδου διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμαθίαν τοῦ φιλο-

[redacted]

καὶ πάλιν τῶν ὄντων τὰ μὲν οὐσίας εἶναι τὰ δὲ συμβεβηκότα. οὐκ ἄρα οὐδὲ τῷ γενητῷ κατ' αἰτίαν τὸ κατὰ χρόνον ἀγένητον ἀντιδιαιρεθήσεται, διότι, ὡς εἶπον, ἐν τῷ κατ' αἰτίαν μόνον γενητῷ συμπεριέχεται τὸ κατὰ χρόνον ἀγένητον. ὅτι δὲ ἢ μόνος σχεδὸν ἢ πρῶτος ὁ Πλάτων τῇ ἀκριβείᾳ τῆς διαιρετικῆς μεθόδου ἐπέβλεψεν ἐξυμνεῖ τε αὐτὴν καὶ θριγκὸν ἀποκαλεῖ φιλοσοφίας μέμφεταί τε τοῖς κακῶν μαγείρων ⟨τρόπῳ⟩ μὴ κατ' ἄρθρα τὴν τομὴν τῶν πραγμάτων ποιουμένοις, τί με δεῖ μηκύνειν τὰ προφανῆ δεικνύναι πειρώμενον; ὅτι δὲ ἀντιδιεῖλεν ἀλλήλοις τό τε νοητὸν καὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὄν, ἐπ' αὐτῆς τῆς λέξεως ὁ Πλάτων εἴρηκεν· 'ἔστιν' γάρ, φησίν, 'κατ' ἐμὴν δόξαν πρῶτον διαιρετέον τάδε· τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γινόμενον ἀεί, ὂν δὲ οὐδέποτε. τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτόν, τὸ δ' αὖ δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστόν'. ὥστε οὐκ ἂν περὶ τὴν ἀντιδιαίρεσιν τοῦ γενητοῦ τε καὶ ἀγενήτου διήμαρτεν ὁ Πλάτων ἀντιτιθεὶς τῷ κατ' αἰτίαν μόνον καὶ οὐ κατὰ χρόνον γενητῷ τὸ κατὰ χρόνον καὶ οὐ κατ' αἰτίαν ἀγένητον. ὅρα γοῦν, πῶς καὶ ἐν τούτοις τὴν ἀντίθεσιν ἐν μαχομένοις κατὰ πάντα πεποίηται· ἀντέθηκε γὰρ τῷ μὲν ὄντι τὸ μὴ ὄν, τῷ δὲ ἀεί τὸ οὐδέποτε· καὶ ἐπειδὴ τὸ ὂν οὐ τὸ ἀντιδιῃρημένον τῷ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντι φησίν (τῷ γὰρ οὕτω μὴ ὄντι τὸ ἁπλῶς ὁπωσοῦν ἐν ὑπάρξει ὂν ἀντί-

4. pag. 180, 16 7. τ[ε] M Plat. reip. VII 534E 8. [τοις] M τρόπῳ add. Plat. Phaedr. 265E 10. 11. πειρομενον M 11. αντιδιηρεν (ειλ superscr.) M (ἀντιδιῄρηκεν pt) 13. ἔστιν οὖν δὴ Plat. Tim. 27D 15. γινμενον M γιγνόμενον μὲν Plat. 16. 17. περιληπτὸν ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὄν, τὸ Plat.

κειται), ἀλλὰ τὸ οὕτως ὂν ὡς ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν καὶ μηδέποτε ἐν μεταβολῇ καὶ ἀλλοιώσει θεωρεῖσθαι, ἵνα πάλιν τῷ οὕτως ὄντι τὸ μαχόμενον ἀντιδιαστείλῃ, ἀντιτίθησιν αὐτῷ οὐ τὸ κατὰ 74r. τὴν | ἀνυπαρξίαν μὴ ὄν, ἀλλὰ τὸ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον διὰ τὸ ἐν διηνεκεῖ ἀλλοιώσει θεωρεῖσθαι. ὥσπερ οὖν ἐν τούτοις τὴν ἀντιδιαστολὴν ἐν μαχομένοις κατὰ πάντα καὶ συνυπάρχειν μὴ δυναμένοις πεποίηται, οὕτω δήπου κατὰ τὸ ἀκόλουθον καὶ τῷ μὴ γενομένῳ τὸ γινόμενον ἀντιτιθεὶς ἀντιφατικὴν πεποίηται τὴν διαίρεσιν ἀσυνυπάρκτων ὄντων ἀλλήλοις τοῦ γινομένου καὶ τοῦ μὴ γινομένου. ὥστε, εἰ τὸ γένεσιν μὴ ἔχον οὐ τὸ μὴ γινόμενον κατ' αἰτίαν φησὶν ἀλλὰ τὸ ἀρχὴν χρονικὴν τοῦ εἶναι μὴ ἔχον, ἀνάγκη πάντως καὶ τὸ γινόμενον τὸ τούτῳ ἀν-

[redacted]

[redacted]

οὐδαμοῦ Πλάτων τὸ γίνεσθαι ἢ γεγονέναι ἐπὶ τῆς κατ' αἰτίαν γενέσεως ἔθηκεν· ὡς γὰρ δὴ [τῆς] περὶ τῆς κατὰ χρόνον γενέσεώς τε καὶ ἀρχῆς διαλεχθείς, ἐν οἷς φησιν 'γέγονεν· ὁρατός τε γὰρ ἁπτός τέ ἐστιν καὶ σῶμα ἔχων', ἐπειδὴ ᾔδει τινὰς τῶν πρὸ αὐτοῦ φυσικῶν γεγονέναι μὲν ἀπό τινος ἀρχῆς τὸν κόσμον οἰομένους καὶ οὐκ ἀίδιον εἶναι, σχεδὸν δὲ πάντας πλὴν ἑνὸς τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ ἀγνοοῦντας αἰτίαν, τὰ δὲ ὑλικὰ μόνον ἀποδιδόντας | αἴτια ὥσπερ ἐκ ταυτο- fol. 74v. μάτου τῆς εἰδοποιίας τε καὶ τάξεως γινομένης, μόνον δὲ Ἀναξαγόραν ὥσπερ ἐξ ὕπνου ἀναστάντα, καθὼς ὁ Πλάτων φησὶν αὐτός, νοῦν ἐπιστῆσαι τῷ παντὶ καὶ τούτῳ τὴν δημιουργικὴν αἰτίαν ἀναθεῖναι, διὰ τοῦτο αὐτὸς ὁ Πλάτων γεγονέναι τὸν κόσμον καὶ ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἐσχηκέναι συλλογισάμενος εὐθὺς κατὰ συνέχειαν καὶ περὶ τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ αἰτίας ἐδίδαξεν εἰπὼν 'τῷ δ' αὖ γενομένῳ φαμὲν ὑπ' αἰτίου τινὸς ἀνάγκην εἶναι γίνεσθαι· παντὶ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν', οὐχ ὡς ἐν προβλήματι τοῦτο προτείνων ἀλλ' ὡς τοῖς προωμολογημένοις ἀκόλουθον συλλογιζόμενος· ἅμα γὰρ τῷ συγχωρηθῆναί τι γενητὸν εἶναι εὐθὺς ἐκ τῆς ἐναργείας συνεισάγεται τὸ εἶναι ποιητικόν τι τῆς γενέσεως ταύτης αἴτιον. ἡ φύσις οὖν πάντως ἢ τέχνη ποιητικόν ἐστιν ἑκάστου τῶν γενομένων

2. της M; delevi 4. τε (ante γὰρ) om. Plat. Tim. 28B 8. αγνοο//υντος α^υτου M 11. 12. Plat. Phaedon. 97C (cf. Procl. in Tim. pag. 2, 1 Schneider: Ἀναξαγόρας, ὃς δὴ δοκεῖ καθευδόντων τῶν ἄλλων τὸν νοῦν πρῶτον αἴτιον τῶν γιγνομένων ἰδεῖν) φη///σιν ὁ //πλατων M 13. αναθ[ει]ναι M 17 sq. τῷ δ' αὖ γενομένῳ — εἶναι γενέσθαι Plat. Tim. 28C; παντὶ γὰρ — γένεσιν σχεῖν ib. 28A (cf. infra 185, 15) 21. τοι [1 litt. er.] M 22. ενεργειας M 23. φύσις] φυσει M 24. τεχνηι M

αἴτιον· ὅπερ ἔδει καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ φυσικοὺς συλλογισαμένους ἅπαξ τὸ γεγονέναι τὸν κόσμον συγχωρήσαντας εὐθὺς ἐπὶ τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ αἰτίαν ἀναδραμεῖν· τοῦτο γὰρ αὐτοῖς καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐπέπληξεν ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως· θαυμάσαι γὰρ ἄξιόν φησιν, ὅτι ἐπί τε τῶν ζῴων καὶ τῶν φυτῶν μηδὲν ἀπὸ τύχης μήτ' εἶναι μήτε γίνεσθαι λέγοντες ἀλλὰ τῶν ἐν τούτοις γινομένων πάντων ἢ φύσιν ἢ νοῦν αἰτιώμενοι τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ θειότατα τῶν φαινομένων ἀπὸ ταυτομάτου γενέσθαι ἔφασαν, καὶ ταῦτα τῆς ἐν τῷ παντὶ τάξεως ἀπαραβάτου οὔσης καὶ μηδενὸς ἐν τῷ οὐρανῷ κατὰ τὸ ἐπιτυχὸν γενομένου. διὰ τοῦτο οὖν καὶ Πλάτων γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ἀποδείξας ἐκ τούτου καὶ τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ αἰτίαν συνελογίσατο. εἰ δέ, ὡς δοκεῖ τοῖς σοφοῖς, φθάσας
fol. 75r. περὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας ἐδίδαξεν, ἐν οἷς εἶπεν

[redacted]

αἰτίου τινὸς γενομένῳ φαμὲν ὑπ' αἰτίου τινὸς ἀνάγκην εἶναι γίνεσθαι'. τοῦτο δὲ ταὐτόν ἐστιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἔλεγεν, ὅτι τὸ ὑπ' αἰτίου γινόμενον ὑπ' αἰτίου γίνεται· ὅπερ ἐστὶν γελοῖον. ἀλλὰ δὴ καὶ ἀνωτέρω, ἐν οἷς ἔλεγεν 'τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γινόμενον μὲν ἀεί, ὂν δὲ οὐδέποτε', ὅτι πάλιν τὴν γένεσιν οὐ τὴν κατ' αἰτίαν ἀλλὰ τὴν κατὰ χρόνον σημαίνειν βούλεται, μονονουχὶ λέγων, ὡς τῶν ὄντων τὰ μὲν ἀεί ἐστιν τὰ δὲ ἀπό τινος ἀρχῆς τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίνεσθαι ἤρξατο, δῆλον πάλιν αὐτὸς ὁ Πλάτων πεποίηκεν· μετὰ γὰρ τὸ ἀφορίσασθαι, τί μὲν τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί τὸ γινόμενον μὲν ἀεί, ὂν δὲ οὐδέποτε, ὡς δὴ περὶ τῶν ἢ ἀεὶ ὄντων ἢ κατὰ χρόνον γινομένων διδάξας εὐθὺς πάλιν καὶ τὴν ποιητικὴν τῶν γινομένων αἰτίαν προσέθηκεν εἰπὼν 'πᾶν δ' αὖ τὸ γινόμενον ὑπ' αἰτίου τινὸς ἐξ ἀνάγκης γίγνεσθαι· παντὶ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν' πανταχοῦ ἰδίᾳ μὲν περὶ τῆς γενέσεως, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ ποιητικοῦ διαλεγόμενος αἰτίου, ὡς δηλονότι τοῦ γίνεσθαι μὴ τὴν ποιητικὴν αἰτίαν παρ' αὐτῷ σημαίνοντος· ἐπεὶ παρεῖλκεν ἂν τὸ προσθεῖναι 'πᾶν δ' αὖ τὸ γινόμενον ὑπ' αἰτίου τινὸς ἀνάγκη γίγνεσθαι'. εἰ γὰρ εἰπὼν 'γέγονεν· ὁρατός τε γάρ ἐστιν ἁπτός τε καὶ σῶμα ἔχων' τὸ γεγονέναι | οὐ τὸ ἀρχὴν ἔχειν fol. 75 v.
τοῦ εἶναι ἔλεγεν ἀλλὰ τὸ ὑπὸ ποιητικοῦ τινος γεγονέναι, τί ἔτι προσετίθει 'πᾶν δ' αὖ τὸ γινόμενον ὑπ'

1. αναγκη M 3. τὸ pt] τοῦ M αἰτίου (ante γίνεται) p] αιτινου M 5. Plat. Tim. 27D 11. 12. ὂν [I litt. er.] ἀεὶ M 12. αει (post μὲν) superscr. M 15. Plat. Tim. 28A 18. εχ[ει]ν, ex η, M; σχεῖν Plat. 21. τὸ M 22. ἐξ ἀνάγκης Plat. 23. τε (ante γάρ) om. Plat. Tim. 28B

αἰτίου τινὸς ἀνάγκη γίγνεσθαι'; ὅμοιον γὰρ πάλιν, ὡσανεὶ ἔλεγεν 'πᾶν δὲ τὸ ὑπὸ ποιητικοῦ αἰτίου γινόμενον ὑπὸ ποιητικοῦ γίνεται αἰτίου'· ὅπερ ἐστὶν γελοῖον. οὐκ ἄρα τὸ γεγονέναι αὐτῷ τὸ κατ' αἰτίαν γεγονέναι ἀλλὰ τὸ ἀρχὴν ἔχειν τοῦ εἶναι δηλοῖ.

κα'. Ἀλλὰ γὰρ ἄξιον θαυμάσαι τῶν σοφῶν τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητῶν, ὅπως πολλὰ κυκήσαντες καὶ μυρίας γενητοῦ σημασίας ἐπινοήσαντες, ἵνα μὴ τῷ κορυφαίῳ τῶν φιλοσόφων ἀντιφθέγγεσθαι δόξωσιν κατὰ χρόνον γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ὑποτιθεμένῳ, ὥσπερ ἀπειρηκότες πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἔλεγχον καὶ τῶν οἰκείων ἐπιλελησμένοι οὕτω μὲν γενητὸν ὑπὸ Πλάτωνος τὸν κόσμον λέγεσθαι ὁμολογοῦσιν ὡς ἀπό τινος ἀρχῆς γενόμενον πρότερον οὐκ ὄντα, ἀλλ' ὡς ἐν ὑποθέσει ταῦτα παρὰ τοῦ φιλοσόφου λέγεσθαί φασι τοῦ σαφοῦς τῆς διδασκαλίας ἕνεκεν, οὐ μὴν ὡς οὕτως τῆς τῶν πραγμάτων ἐχούσης φύσεως. ὁ γοῦν εἰρημένος τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητὴς Ταῦρος ἐν τοῖς εἰς τὸν Τίμαιον ὑπομνήμασιν τὸ 'ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαί πῃ μέλλοντας, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν' ἐξηγούμενος ταῦτά φησιν ἐπὶ λέξεως "εἰ καὶ ἀγενές ἐστιν'. καὶ ὁ ποιητὴς 'εἰ καὶ γένει ὕστερον εἶεν'. τεκμήριον δὲ τοῦ ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον· φησὶν γοῦν ποιήσεσθαι τοὺς λόγους, ὡς γεγένηται, εἰ καὶ ἀγενές ἐστιν· καὶ γὰρ περὶ τῶν ἀγενήτων

1. ἐξ ἀνάγκης Plat. 8. fort. ⟨τοῦ⟩ γενητοῦ 8. 9. κορυ|φαίοι τῶν del. |φαίοι τῶν M 17. τ[ῶ]ν M 17. 18. εἰρημένος: pag. 146, 10 19. Plat. Tim. 27C 20. ἦι (ante γέγονεν) Plat. cod. Paris. A, ἢ cod. Vindob. Y, ἤ cod. Tubing. 21. 22. ἢ καὶ ἀγ[illegible] Plat. 22. 23. Hom. Γ 215 ἦ (sic Ven. AB [illegible] καὶ γένει ὕστερος ἦεν 24. exp[illegible] 226, 9 ἀγένητον

[redacted]

ὡς γενητῶν γίνονται οἱ λόγοι διδασκαλίας χάριν'. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς μετ' ὀλίγον 'τίνες οὖν αἰτίαι, δι' ἃς ἀγένητον ὄντα τὸν κόσμον γενητὸν ὑποτίθεται; αὗται δύο ἀμφότεραι φιλόσοφοι· ἡ μὲν γὰρ πρὸς εὐσέβειαν παρακαλεῖ, ἡ δὲ σα|φηνείας χάριν παρείληπται· fol. 76 r. εἰδὼς γάρ, ὅτι οἱ πολλοὶ μόνον ὑπειλήφασιν αἴτιον τὸ προτεροῦν χρόνῳ, ἄλλως δὲ οὐκ οἴονται εἶναι αἴτιον, ἐκ δὲ τούτου κίνδυνος ἐπιστῆσαι αὐτοὺς περὶ προνοίας, ὅτι ἐστίν, βουλόμενος δὲ τοῦτο τὸ δόγμα ἐμποιῆσαι, ὅτι προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται, τοῖς μὲν δυναμένοις καὶ ἄλλως κατανοῆσαι τοῦτο ἠρέμα ὑποδηλοῖ, ὅτι ἀγένητος ὁ κόσμος κατὰ χρόνον, τοῖς δὲ μὴ χωροῦσιν ἐμφαίνει, ὅτι γενητός, καὶ εὔχεταί γε πιστεῦσαι αὐτούς, ἵνα ἅμα πεισθῶσιν καὶ περὶ τῆς προνοίας. ἡ δὲ δευτέρα αἰτία, ὅτι σαφέστερά ἐστιν τὰ λεγόμενα, ὅταν ὡς γινομένοις αὐτοῖς παρατυγχάνωμεν· οὕτως καὶ τὰ διαγράμματα οὐ συντεθέντα συντιθέασιν ὡς ἂν γινόμενα, καὶ τὸν μὲν κύκλον, ἐπειδὴ ἁπλούστερον ἦν, ὡρίσατο Εὐκλείδης 'σχῆμα ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον, πρὸς ἣν πᾶσαι αἱ ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς προσπίπτουσαι εὐθεῖαι ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν', τὴν δὲ σφαῖραν θέλων δεῖξαι ὡς ἂν γινομένην ὡρί-

1. γινοντ⌊α⌋ι, ex ε, M 3. ⌊υπο eras.⌋υποτιθεται M 4. δυο, ο incert., M (δὴ pt) 11. 12. ὑποδ⌊η⌋λοι M 13. οτι superscr. M 15. δευτερω M 18. 19. απλουστερος M 19. Eucl. elem. I def. 15 ἐπίπεδον post σχῆμα add. pt et Eucl. 20. ἣ καλεῖται περιφέρεια post περιεχόμενον add. Euclidis codd. ἣν ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς τοῦ σχήματος κειμένων πᾶσαι αἱ προσπίπτουσαι εὐθεῖαι πρὸς τὴν τοῦ κύκλου περιφέρειαν ἴσαι Eucl. 22. Eucl. elem. XI def. 14 (σφαῖρά ἐστιν, ὅταν ἡμικυκλίου μενούσης τῆς διαμέτρου περιενεχθὲν τὸ ἡμικύκλιον εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποκατασταθῇ, ὅθεν ἤρξατο φέρεσθαι, τὸ περιληφθὲν σχῆμα)

σατο 'ἡμικύκλιον διαμέτρου μενούσης περιφερόμενον, ἕως ἂν ἐπὶ τὰ αὐτὰ σημεῖα ἀποκαταστῇ'· εἰ δὲ τὴν ἤδη οὖσαν ἠβούλετο, ὡρίσατο ἂν 'σχῆμα ὑπὸ μιᾶς ἐπιφανείας περιεχόμενον, πρὸς ἣν πᾶσαι αἱ ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς προσπίπτουσαι εὐθεῖαι ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν'. ἔθος δὲ Πλάτωνι διδασκαλίας χάριν γινόμενα παραδιδόναι· οὕτω κἀν τῇ πολιτείᾳ γινομένην εἰσάγει τὴν πόλιν, ἵνα ἐν τῇ κατασκευῇ αὐτῆς ἡ τῆς δικαιοσύνης γένεσις ἐκδηλοτέρα γένηται. ὁ δὲ Θεόφραστος εἰπὼν ὅτι 'τάχα ἂν γενητὸν λέγοι σαφηνείας χάριν, ὡς καὶ τοῖς διαγράμμασιν παρακολουθοῦμεν γινομένοις' φησὶν 'πλὴν ἴσως ἡ γένεσις οὐχ ὁμοίως fol. 76v. ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων'. λέγει δὲ | τὸ αὐτὸ Ἀριστοτέλης· φησὶν γὰρ κἀκεῖνος, ὅτι ἐν μὲν τοῖς διαγράμμασιν [οὐκ] ἔστιν ὑποθέσθαι ἐν ἀρχῇ τὰ ἐναντία, ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ⟨οὐκ⟩ ἔστιν, ὡς εἴ τις ὑπόθοιτο κίνησιν καὶ στάσιν καὶ τάξιν καὶ ἀταξίαν. μὴ δὴ πάντα ἀπαράλλακτα ζητείτωσαν τὰ παραδείγματα, ἀλλὰ δεικνύτωσαν, ὅτι οὐκ εὐσυνοπτότερος γινόμενος ὑποτεθεὶς ὁ κόσμος, ἢ εἰ ἀγένητον ἔλεγεν. πῶς δὲ καὶ ἐν τοῖς διαγράμμασιν ἔστιν ὑποθέσθαι τὰ ἐναντία; πῶς γὰρ δυνήσεταί τις ὑποθέσθαι τρίγωνον ἅμα ἑστὸς καὶ κινούμενον; ἀγένητος οὖν ὁ κόσμος κατ' αὐτόν. καὶ μηδεὶς πράγματα ἐχέτω ἐκ

6. ἔθος — 18. ἀταξίαν: cf. pag. 224, 1   7. οὕτω om. 224, 2   Plat. reip. II 369 B sq.   9. εκδηλωτερα M   9. 10. ὅπερ ὁ Θεόφραστος 224, 4   10. cf. pag. 145, 23 cf. Diels, Doxogr. pag. 485   λέγοι 224, 5] λεγη M   13. καὶ om. 224, 7   14. Ἀριστοτέλει 224, 8 (praeferendum videtur)   Arist. de caelo A 10 p. 279b 33   εν |1 litt. er.] μεν M   15. οὐκ om. 224, 9   16. οὐκ ἔστιν] οὐκ om. M ≡ οὐκέτι 224, 11   18. απαραλλακτα M   20. αγενητο[ν], ex ε M   23. ἑστὼς p²

τε ἀτλαντικοῦ καὶ πολιτικοῦ πειρώμενος δεικνύναι, ὅτι γενητός· οὐδὲν γὰρ τοιοῦτον ἕξει ἐν τοῖς ἄλλοις μαρτύρασθαι πρὸς τὸ γενητὸν εἶναι ἐν αὐτῷ Τιμαίῳ· καὶ οὐδὲν ἧττον ἀγένητος κατ' αὐτοὺς ὁ κόσμος· πῶς δὲ ἀγένητος καὶ διὰ τίνας αἰτίας λέγει αὐτὸν γενητόν, εἴρηται. καθὸ μὲν οὖν γενητὸν αὐτὸν ὑποτίθεται, ἄφθαρτος ἔσται διὰ τὸν θεόν, καθὸ δὲ ἀγένητον οἶδεν, ἄφθαρτος ἔσται διὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν, ὡς καὶ τἄλλα πάντα ἀγένητα ἄφθαρτά ἐστιν'. ταῦτα μὲν οὗτος· καὶ ὁ Πορφύριος δὲ καὶ οἱ ἑξῆς πάντες μέχρι δεῦρο γενητόν φασιν κατὰ χρόνον ἐξ ὑποθέσεως παρὰ τοῦ Πλάτωνος λέγεσθαι τὸν κόσμον τοῦ σαφοῦς τῆς διδασκαλίας ἕνεκεν. μηδεὶς δὲ ἡμῖν ἀδολεσχίαν ἐγκαλείτω περὶ τοὺς ἐλέγχους τῶν τοιούτων ἐνδιατρίβουσιν· εἰ μὲν γάρ τινι πιθανὸς τῶν εἰρημένων τις λόγος εἶναι δόξειεν, ἀκόλουθος δήπου καὶ ὁ παρ' ἡμῶν πάντως ἔλεγχος· εἰ δέ τις ἀπίθανον τὴν ὑπόθεσιν νομίσειεν, οὐχ ὁ τὸν στάχυν θερίζων ἀλλ' ὁ σπείρας πάντως τοῦ θερίζειν ἐστὶν αἴτιος· καὶ τὸ ἄλλῳ δὲ ἀπίθανον εἶναι δόξαν ἑτέρου πολλάκις ὡς πιθανὸν τῆς διανοίας καθήψατο. δεῖ δὲ πάσης | ὀχλήσεως ἐλευθέραν ἡμῖν fol. 77r. ἀναδειχθῆναι τὴν ἀλήθειαν. εἰ τοίνυν ὡς ἐν ὑποθέσει κατὰ χρόνον γεγονέναι τὸν κόσμον ὁ Πλάτων φησὶν 'εἰ καὶ ἀγένητός ἐστιν' δι' ἀστινασοῦν αἰτίας τοῦτο ὑποτιθέμενος, τίς ἦν τῶν μακρῶν ἐκείνων λήρων αὐτοῖς τὰ πολλὰ τοῦ γενητοῦ σημαινόμενα καταριθμουμένοις; εἰ γὰρ εὐσεβείας ἢ διδασκαλίας χάριν

1. ἀντλαντικου M πειρομενος M 3. αὐτῷ suspectum 15. πηθανος M 16. ἀκολούθως Kroll 24. ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν Plat. Tim. 27C 25. τισ ην M] τίς ἢ pt; τίς ἦν ⟨χρεία⟩ Brinkmann (cf. etiam 190, 26 τί οὖν ἔδει)

αἰτίου τινὸς ἀνάγκη γίγνεσθαι'; ὅμοιον γὰρ πάλιν, ὡσανεὶ ἔλεγεν 'πᾶν δὲ τὸ ὑπὸ ποιητικοῦ αἰτίου γινόμενον ὑπὸ ποιητικοῦ γίνεται αἰτίου'· ὅπερ ἐστὶν γελοῖον. οὐκ ἄρα τὸ γεγονέναι αὐτῷ τὸ κατ' αἰτίαν γεγονέναι ἀλλὰ τὸ ἀρχὴν ἔχειν τοῦ εἶναι δηλοῖ.

κα'. Ἀλλὰ γὰρ ἄξιον θαυμάσαι τῶν σοφῶν τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητῶν, ὅπως πολλὰ κυκήσαντες καὶ μυρίας γενητοῦ σημασίας ἐπινοήσαντες, ἵνα μὴ τῷ κορυφαίῳ τῶν φιλοσόφων ἀντιφθέγγεσθαι δόξωσιν κατὰ χρόνον γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ὑποτιθεμένῳ, ὥσπερ ἀπειρηκότες πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἔλεγχον καὶ τῶν οἰκείων ἐπιλελησμένοι οὕτω μὲν γενητὸν ὑπὸ Πλάτωνος τὸν κόσμον λέγεσθαι ὁμολογοῦσιν ὡς ἀπό τινος ἀρχῆς γενόμενον πρότερον οὐκ ὄντα, ἀλλ' ὡς ἐν ὑποθέσει ταῦτα παρὰ τοῦ φιλοσόφου λέγεσθαί φασι [redacted]

[redacted]

ὡς γενητῶν γίνονται οἱ λόγοι διδασκαλίας χάριν'. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς μετ' ὀλίγον 'τίνες οὖν αἰτίαι, δι' ἃς ἀγένητον ὄντα τὸν κόσμον γενητὸν ὑποτίθεται; αὗται δύο ἀμφότεραι φιλόσοφοι· ἡ μὲν γὰρ πρὸς εὐσέβειαν παρακαλεῖ, ἡ δὲ σα|φηνείας χάριν παρείληπται· fol. 76 r. εἰδὼς γάρ, ὅτι οἱ πολλοὶ μόνον ὑπειλήφασιν αἴτιον τὸ προτεροῦν χρόνῳ, ἄλλως δὲ οὐκ οἴονται εἶναι αἴτιον, ἐκ δὲ τούτου κίνδυνος ἐπιστῆσαι αὐτοὺς περὶ προνοίας, ὅτι ἐστίν, βουλόμενος δὲ τοῦτο τὸ δόγμα ἐμποιῆσαι, ὅτι προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται, τοῖς μὲν δυναμένοις καὶ ἄλλως κατανοῆσαι τοῦτο ἠρέμα ὑποδηλοῖ, ὅτι ἀγένητος ὁ κόσμος κατὰ χρόνον, τοῖς δὲ μὴ χωροῦσιν ἐμφαίνει, ὅτι γενητός, καὶ εὔχεταί γε πιστεῦσαι αὐτούς, ἵνα ἅμα πεισθῶσιν καὶ περὶ τῆς προνοίας. ἡ δὲ δευτέρα αἰτία, ὅτι σαφέστερά ἐστιν τὰ λεγόμενα, ὅταν ὡς γινομένοις αὐτοῖς παρατυγχάνωμεν· οὕτως καὶ τὰ διαγράμματα οὐ συντεθέντα συντιθέασιν ὡς ἂν γινόμενα, καὶ τὸν μὲν κύκλον, ἐπειδὴ ἁπλούστερον ἦν, ὡρίσατο Εὐκλείδης 'σχῆμα ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον, πρὸς ἣν πᾶσαι αἱ ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς προσπίπτουσαι εὐθεῖαι ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν', τὴν δὲ σφαῖραν θέλων δεῖξαι ὡς ἂν γινομένην ὡρί-

1. γινοντ⌊α⌉ι, ex ε, M 3. ⌊υπο eras.⌉υποτιθεται M 4. δυο, ο incert., M (δὴ pt) 11. 12. ϋποδ⌊η⌉λοι M 13. οτι superscr. M 15. δευτερω M 18. 19. απλουστερος M 19. Eucl. elem. I def. 15 ἐπίπεδον post σχῆμα add. pt et Eucl. 20. ἣ καλεῖται περιφέρεια post περιεχόμενον add. Euclidis codd. ἣν ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς τοῦ σχήματος κειμένων πᾶσαι αἱ προσπίπτουσαι εὐθεῖαι πρὸς τὴν τοῦ κύκλου περιφέρειαν ἴσαι Eucl. 22. Eucl. elem. XI def. 14 (σφαῖρά ἐστιν, ὅταν ἡμικυκλίου μενούσης τῆς διαμέτρου περιενεχθὲν τὸ ἡμικύκλιον εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν ἀποκατασταθῇ, ὅθεν ἤρξατο φέρεσθαι, τὸ περιληφθὲν σχῆμα)

σατο 'ἡμικύκλιον διαμέτρου μενούσης περιφερόμενον, ἕως ἂν ἐπὶ τὰ αὐτὰ σημεῖα ἀποκαταστῇ'· εἰ δὲ τὴν ἤδη οὖσαν ἠβούλετο, ὡρίσατο ἂν 'σχῆμα ὑπὸ μιᾶς ἐπιφανείας περιεχόμενον, πρὸς ἣν πᾶσαι αἱ ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς προσπίπτουσαι εὐθεῖαι ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν'. ἔθος δὲ Πλάτωνι διδασκαλίας χάριν γινόμενα παραδιδόναι· οὕτω κἂν τῇ πολιτείᾳ γινομένην εἰσάγει τὴν πόλιν, ἵνα ἐν τῇ κατασκευῇ αὐτῆς ἡ τῆς δικαιοσύνης γένεσις ἐκδηλοτέρα γένηται. ὁ δὲ Θεόφραστος εἰπὼν ὅτι 'τάχα ἂν γενητὸν λέγοι σαφηνείας χάριν, ὡς καὶ τοῖς διαγράμμασιν παρακολουθοῦμεν γινομένοις' φησὶν 'πλὴν ἴσως ἡ γένεσις οὐχ ὁμοίως
fol. 76v. ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων'. λέγει δὲ | τὸ αὐτὸ Ἀριστοτέλης· φησὶν γὰρ κἀκεῖνος, ὅτι ἐν μὲν τοῖς διαγράμμασιν [οὐκ] ἔστιν ὑποθέσθαι ἐν ἀρχῇ τὰ ἐν-

[redacted]

[redacted]

τε ἀτλαντικοῦ καὶ πολιτικοῦ πειρώμενος δεικνύναι, ὅτι γενητός· οὐδὲν γὰρ τοιοῦτον ἕξει ἐν τοῖς ἄλλοις μαρτύρασθαι πρὸς τὸ γενητὸν εἶναι ἐν αὐτῷ Τιμαίῳ· καὶ οὐδὲν ἧττον ἀγένητος κατ' αὐτοὺς ὁ κόσμος· πῶς δὲ ἀγένητος καὶ διὰ τίνας αἰτίας λέγει αὐτὸν γενητόν, εἴρηται. καθὸ μὲν οὖν γενητὸν αὐτὸν ὑποτίθεται, ἄφθαρτος ἔσται διὰ τὸν θεόν, καθὸ δὲ ἀγένητον οἶδεν, ἄφθαρτος ἔσται διὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν, ὡς καὶ τἆλλα πάντα ἀγένητα ἄφθαρτά ἐστιν'. ταῦτα μὲν οὗτος· καὶ ὁ Πορφύριος δὲ καὶ οἱ ἑξῆς πάντες μέχρι δεῦρο γενητόν φασιν κατὰ χρόνον ἐξ ὑποθέσεως παρὰ τοῦ Πλάτωνος λέγεσθαι τὸν κόσμον τοῦ σαφοῦς τῆς διδασκαλίας ἕνεκεν. μηδεὶς δὲ ἡμῖν ἀδολεσχίαν ἐγκαλείτω περὶ τοὺς ἐλέγχους τῶν τοιούτων ἐνδιατρίβουσιν· εἰ μὲν γάρ τινι πιθανὸς τῶν εἰρημένων τις λόγος εἶναι δόξειεν, ἀκόλουθος δήπου καὶ ὁ παρ' ἡμῶν πάντως ἔλεγχος· εἰ δέ τις ἀπίθανον τὴν ὑπόθεσιν νομίσειεν, οὐχ ὁ τὸν στάχυν θερίζων ἀλλ' ὁ σπείρας πάντως τοῦ θερίζειν ἐστὶν αἴτιος· καὶ τὸ ἄλλῳ δὲ ἀπίθανον εἶναι δόξαν ἑτέρου πολλάκις ὡς πιθανὸν τῆς διανοίας καθήψατο. δεῖ δὲ πάσης | ὀχλήσεως ἐλευθέραν ἡμῖν fol. 77r. ἀναδειχθῆναι τὴν ἀλήθειαν. εἰ τοίνυν ὡς ἐν ὑποθέσει κατὰ χρόνον γεγονέναι τὸν κόσμον ὁ Πλάτων φησὶν 'εἰ καὶ ἀγένητός ἐστιν' δι' ἀστινασοῦν αἰτίας τοῦτο ὑποτιθέμενος, τίς ἦν τῶν μακρῶν ἐκείνων λήρων αὐτοῖς τὰ πολλὰ τοῦ γενητοῦ σημαινόμενα καταριθμουμένοις; εἰ γὰρ εὐσεβείας ἢ διδασκαλίας χάριν

1. ἀντλαντικου M πειρομενος M 3. αὐτῷ suspectum 15. πηθανος M 16. ἀκολούθως Kroll 24. ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν Plat. Tim. 27C 25. τισ ην M] τίς ἡ pt; τίς ἦν ⟨χρεία⟩ Brinkmann (cf. etiam 190, 26 τί οὖν ἔδει)

ἀρχὴν τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ὁ Πλάτων ὑπέθετο, οὐκέτ' ἂν ἀληθὲς εἴη τὸ κατά τι τῶν εἰρημένων σημαινομένων γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ὑπ' αὐτοῦ λέγεσθαι· οὕτω γὰρ ὅ τε τῆς εὐσεβείας σκοπὸς καὶ ὁ τῆς διδασκαλίας τρόπος οἰχήσεται· ἅμα γὰρ ἀδύνατον καὶ ἐκείνως εἶναι γενητὸν λέγειν τὸν κόσμον καὶ ὡς ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἔχοντα διὰ τὸ εὐσεβὲς ἢ διὰ τὸν διδασκαλικὸν τρόπον· εἰ γὰρ γενητὸν εἶναι λέγων τὸν κόσμον κατ' αἰτίαν φησὶν γενητὸν εἶναι ἢ ὡς σύνθετον καὶ οὐ κατὰ χρόνον, πῶς πάλιν φασὶν ὡς γινόμενον αὐτὸν καὶ ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνοντα ὑποτίθεσθαι εὐσεβείας ἢ διδασκαλίας χάριν; ἡ γὰρ πρώτη ὑπόθεσις ἀναιρετικὴ τῆς δευτέρας γίνεται. ἄλλως τε εἰ τοῦ σαφοῦς ἕνεκεν τῆς διδασκαλίας, ὥς φασιν, γενητὸν εἶναι κατὰ χρόνον τὸν κόσμον ὁ Πλάτων ὑπο-

[redacted]

εἰς τὴν ἐσχάτην ἀσέβειαν τοὺς ἀνθρώπους ἐνάγειν· εἰ γὰρ μὴ ὄντος τοῦ κόσμου ἀιδίου ἀνάγκη κατ' αὐτοὺς πρὶν ὑποστῆναι τὸν κόσμον μήτε τέλειον εἶναι τὸν θεὸν μήτε ἀγαθόν, ὑποτίθεται δέ, ὥς φασιν, ὁ Πλάτων ἀπ' ἀρχῆς τινος γεγονέναι τὸν κόσμον καὶ εὔχεταί γε τοῦτο πιστεύεσθαι οὐδαμοῦ τὰς αἰτίας, δι' ἃς τοῦτο πεποίηκεν, ἐνδειξάμενος, εἰς ἀσεβεῖς ἄρα ὑπολήψεις τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ ἐνήγαγεν ἐν μηδενὶ τῶν διαλόγων ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον εἰπεῖν ἀνασχόμενος, τοὐναντίον δὲ πανταχοῦ τὴν γένεσιν αὐτοῦ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ κηρύττων· καίτοι καὶ τὰς λογικὰς ψυχὰς ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας διοικεῖσθαι βουλόμενος σαφῶς ἀγενήτους αὐτὰς εἶναι κέκραγεν ἐν Φαίδρῳ οὐδὲν δείσας, μὴ κεναὶ ταύτης νομίζοιντο.

κβ'. Λίαν δὲ τολμηρὸν καὶ τὸ οὕτω ῥᾳδίως μεταφέρειν τὰς λέξεις· τὸν γὰρ ἢ διαζευκτικὸν σύνδεσμον ἢ διαπορητικὸν εἰς τὸν εἴ συναπτικὸν μεταλαμβάνεσθαι ἀξιοῖ τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητὴς ποιητικῷ τρόπῳ. προϊὼν οὖν παραθήσομαι καὶ τὸν Ἀριστοτέλους ἐξηγητὴν Ἀλέξανδρον τὴν τοιαύτην τοῦ συνδέσμου μετάληψιν ἀπελέγχοντα, καὶ αὐτόθεν δὲ προφανὲς οἶμαι τὸ ἄτοπον· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ποιητικὰς μεταλήψεις ἐπὶ Πλατωνικὰς κυριολογίας ἐκδέχεσθαι τῶν ἀτοπωτάτων ἐστὶν καὶ ταῦτα σπανίως ἢ καὶ ἅπαξ σχεδὸν τοῦ ποιητοῦ τῇ τοιαύτῃ τοῦ συνδέσμου μεταλήψει χρησαμένου, ὡς οἱ τὰ ἐκείνου ἐξετάσαντες ἐπεσημήναντο. ἄλλως τε εἰ καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ ῥήσει χώραν ἔσχεν τὸ βίαιον τῆς τοῦ συνδέσμου μεταλήψεως, ἀλλ' οὐκέτι καὶ ἐπὶ

13. Plat. Phaedr. 246A   16. τ[ο]ν, ex ω, M   19. *παραθήσομαι: pag. 214, 11*   23. fort. Πλατωνικῆς   26. cf. schol. *in Iliad. Γ 215 (cf. supra 186,* 22)

τῶν ἑξῆς τοῦτο ποιεῖν δυνατόν· ὥσπερ γὰρ ἐνταῦθα τὸν προκείμενον αὐτῷ σκοπὸν ὁ Πλάτων ἀφοριζό- fol. 78r. μενος ἀν|τέθηκε τῷ γενητῷ τὸ ἀγένητον σκοπεῖν περὶ τοῦ παντὸς μέλλειν φήσας, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν, οὕτως ἐφεξῆς ἤδη λοιπὸν πρόβλημα τοῦτο ποιούμενός φησιν ‘πότερον ἦν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν ἢ γέγονεν ἀπ’ ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος’. εἰ τοίνυν σαφῶς ἐνταῦθα σκοπεῖν φησιν περὶ τοῦ κόσμου, εἴτε ἀεί ἐστιν ἀρχὴν γενέσεως οὐκ ἔχων ἢ καὶ γέγονεν ἀπ’ ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος, ἐν ἀπορίᾳ προτείνων ἑκάτερον καὶ οὐχὶ τῷ ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον συγκατατιθέμενος, πολλῷ δήπου ἄρα καὶ πρότερον, ἔνθα τὴν ἐν τούτοις σκέψιν προανεκήρυττεν, ὡς μέλλοι σκοπήσειν περὶ τοῦ παντός, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν, οὐχὶ τὸ ‘ἢ καὶ ἀγενές

[redacted]

ποιεῖσθαί πῃ ·μέλλοντας, εἰ γέγονεν κατ' αἰτίαν ἢ καὶ ἀγένητόν ἐστιν κατ' αἰτίαν', καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σημαινομένων τὸ αὐτὸ 'εἰ σύνθετόν ἐστιν ἢ καὶ μὴ σύνθετόν ἐστιν', 'εἰ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει ἢ καὶ μὴ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει'· οὗ τί ἂν γένοιτο καταγελαστότερον; ἀπερισκέπτως ἅμα μετέθηκε τὴν λέξιν ὁ ἀνὴρ μὴ περιαθρήσας, εἰ δι' ὅλων ἔσται σύμφωνος αὐτῷ | ἡ ἀπόδοσις καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς εἰρημένοις fol. 78v. τῷ Πλάτωνι. εἰς τὴν αὐτὴν δὲ ἀτοπίαν ἐκφέρονται καὶ ὅσοι τὸ 'ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν' εἰς τὸ 'ἢ καὶ ἀειγενές ἐστιν' μεταλαμβάνοντες· πάλιν γὰρ καὶ οὗτοι τὰ μὴ ὄντα προστιθέασι τὸ ἀγενὲς ἀειγενὲς ποιοῦντες· καὶ ἔλαθόν γε ἑαυτοὺς τῇ ἀληθείᾳ μᾶλλον διὰ τῆς τοιαύτης προσθήκης συνηγοροῦντες καὶ ὧν βούλονται τὰ ἐναντία κατασκευάζοντες· εἰ γὰρ τοῦτο προὔτεινε Πλάτων, πότερον γέγονε τὸ πᾶν ἢ καὶ ἀειγενές ἐστιν, ἀνάγκη πᾶσα τῷ γεγονέναι τὸ ἀειγενὲς ἀντιθεὶς διὰ τοῦ γεγονέναι τὸ ἀπὸ χρόνου γεγονέναι καὶ μὴ ἀεὶ εἶναι σημαίνειν. ἐπεὶ οὖν τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐν τοῖς ἑπομένοις ἐξετάζων ὁ Πλάτων τὸ γεγονέναι τὸν κόσμον ἐπέκρινεν ('γέγονεν', γάρ φησιν, 'ὁρατός τε γὰρ ἁπτός τέ ἐστιν καὶ τὰ ἑξῆς'), δῆλον, ὅτι τὸ ἀειγενὲς τοῦ κόσμου ἀπέφησεν, καὶ ἐξ ὧν παρεγχειρεῖν τὴν λέξιν αὐτοῦ τετολμήκασιν.

κγ'. Πρὸς δὲ τοῖς ἀπηριθμημένοις τοῦ γενητοῦ σημαινομένοις καὶ τοῦτό τινες προστιθέασιν· φασὶν γὰρ γενητὸν τὸ πᾶν ὑπὸ Πλάτωνος λέγεσθαι,

6. αμα M; fort. ἄρα 10. 11. exspectes aut ὅσοι — μεταλαμβάνουσιν aut οἱ — μεταλαμβάνοντες 16. 17. fort. Πλάτων, πότερον — ἐστιν, τῷ γεγονέναι τὸ ἀειγενὲς ἀντιθείς, ἀνάγκη πᾶσα διὰ κτλ. 18. τοῦ] τουτο M 20. Plat. Tim. 28B 21. τε om. Plat. 22. ταξης M

τοῦ σώματος αὐτῇ καθ' αὑτὴν ὑπάρχει, ὥσπερ ἀμέλει ὁ αὐτὸς καὶ κυβερνήτης ἐστὶν καὶ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τὸ μὲν καθ' αὑτό, τὸ δὲ ἐν τῇ πρὸς τὸ πλοῖον ἔχει σχέσει. τούτων οὕτως ἐχόντων εἰ μέν, καθὸ νοῦς ἐστιν καὶ ἄσχετος πρὸς τὸ σῶμα ἡ ψυχή, γένεσιν αὐτῆς ὁ Τίμαιος παραδίδωσιν, συγχωρήσωμεν αὐτὸν ἐν ὑποθέσει αὐτὴν λέγειν γεγονέναι διὰ τὸ ἐν Φαίδρῳ ἀγένητον αὐτὴν εἶναι ἀποφαίνεσθαι· εἰ δέ, καθὸ ψυχή ἐστιν, ποιὰν αὐτῆς πρὸς τὸ σῶμα σχέσιν ἐν Τιμαίῳ διδάσκει, καθ' ἣν τοίως ἢ τοίως κοσμεῖ τε καὶ κινεῖ τὰ οὐράνια σώματα, ποία ἔστιν ἔτι ἀνάγκη ὡς ἐν ὑποθέσει λέγειν αὐτὴν ἐν Τιμαίῳ γεγονέναι, εἴπερ καὶ τῷ κόσμῳ παντὶ ἀρχὴν τοῦ εἶναι δίδωσιν ὁ Πλάτων, ὡς ἐδείξαμεν; οὐκοῦν ὅτε τοῦ εἶναι τὸ σωματικὸν τοῦ κόσμου ἤρξατο, τότε καὶ ἡ ψυχὴ τὴν πρὸς αὐτὸ σχέσιν ἀνείληφεν· ἐπεὶ καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν ἐν σώ-

[redacted]

ταῦτα κεράσας ἐξέτεινεν καὶ ἐποίησεν εὐθεῖαν, εἶτα ταύτην τὴν εὐθεῖαν κατὰ ἁρμονικοὺς λόγους κατατεμὼν ἔσχισεν δίχα κατὰ μῆκος, εἶτα χιοειδῶς ἀλλήλαις τὰς δύο | συνάψας εὐθείας ἀνέκλασεν καὶ τὰ πέρατα fol. 80r. αὐτῶν ἀλλήλαις συνάψας ἐποίησεν δύο κύκλους, τὸν μὲν ἐκτός, τὸν δὲ ἐντός, συναπτομένους ἀλλήλοις κατὰ δύο σημεῖα, εἶτα ἐκίνησεν τὸν μὲν ἔξω κύκλον ἐπὶ δεξιά, τὸν δὲ ἐντὸς ἐπ' ἀριστερά, καὶ ἐκάλεσεν, φησίν, τὴν μὲν ἐκτὸς περιφορὰν ταὐτοῦ, τὴν δὲ ἐντὸς θατέρου καὶ τὸν μὲν ἐκτὸς κύκλον ἄσχιστον εἴασεν, τὸν ⟨δ'⟩ ἐντὸς σχίσας ἑξαχῇ ἑπτὰ κύκλους ἀνίσους ἐποίησεν κατὰ τὴν τοῦ διπλασίου καὶ τριπλασίου διάστασιν ὑπερέχοντας ἀλλήλων καὶ τοὺς μὲν τρεῖς ἴσους τῷ τάχει τῆς κινήσεως κατεσκεύασεν, τοὺς δὲ τέτταρας ἀνίσους τῇ κινήσει ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς τρισίν. τούτων οὕτως περὶ τῆς ψυχογονίας ὑπὸ Πλάτωνος ἐν Τιμαίῳ λεγομένων τίς τοσοῦτόν ἐστιν περὶ τὴν κρίσιν τῆς ἀληθείας ἀγνώμων, ὡς μὴ ἐξ αὐτῆς ψιλῆς τῆς λέξεως ὁμολογεῖν τὴν τῶν οὐρανίων σφαιρῶν κίνησίν τε καὶ πρὸς ἄλληλα σχέσιν ἐν τούτοις ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος παραδίδοσθαι, ἣν ἐκ τῆς ἐπιβεβηκυίας αὐταῖς ψυχῆς γίνεσθαι οἴεται; ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἥ τε κίνησις καὶ ἡ τῶν μερῶν τοῦ σώματος οἰκονομία τε καὶ πρὸς ἄλληλα σχέσις ἐκ τῆς ἐνούσης αὐτοῖς ψυχῆς ἐπιγίνεται. τὰ οὖν τῷ αἰτιατῷ ἐκ τοῦ αἰτίου συμβαίνοντα ἐπὶ τὸ αἴτιον τὸν Πυθαγορικὸν τῶν αἰνιγμάτων τρόπον ὁ Πλάτων ἀνήγαγεν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχὴν πολλάκις πεινῆν φαμεν ἢ διψῆν τὴν

2. την superscr. M 8. δεξιαι — αριστεραι M 11. δ' add. (cf. Plat. Tim. 36D) 22. ψυχ[η]ς, ex α, M cf. infra fol. 200 v. 28. πολλακης πεινειν — διψειν M (cr. pt)

τῆς ἐνδείας συναίσθησιν ἐκ τῆς ψυχῆς ἐγγινομένην τῷ σώματι ἐπ' αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἀναφέροντες. τὴν μὲν οὖν περὶ τούτων ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν, ὅτῳ φίλον, καὶ παρὰ τῶν προϋπομνηματισαμένων, ὧνπερ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθημεν, μαθεῖν ἔξεστιν· καὶ αὐτοὶ γὰρ καίπερ ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον λέγοντες καὶ ἐν ὑπο-
80v. θέσει τὴν γένεσιν τῆς ψυχῆς | παραδιδόναι τὸν Πλάτωνα ὅμως ἐν τούτοις τὸν μὲν ἐκτὸς τῶν κύκλων τὴν ἀπλανῆ ἐξειλήφασιν, τὸν δὲ ἐντὸς τὰς τῶν πλανωμένων, ὃν ἑξαχῇ σχίσας τοὺς ἑπτὰ τῶν πλανωμένων κύκλους ἐποίησεν. τινὲς δὲ τὸν μὲν ἐκτὸς τὸν ἰσημερινὸν ἤκουσαν κύκλον, τὸν δὲ ἐντὸς τὸν ζῳδιακόν, οἵτινες χιοειδῶς ἀλλήλους τέμνοντες κατὰ δύο σημεῖα, κριόν τε καὶ ζυγόν, ἀλλήλων ἅπτονται· καὶ γὰρ ἡ μὲν ἀπλανὴς ὑπὸ τὸν αὐτόν ἐστιν τῷ ἰσημερινῷ ἄξονα

[redacted]

ποιεῖται τὴν κίνησιν καὶ τὸν αὐτὸν ἀεὶ ἐκπεριέρχεται κύκλον ἐκ τῶν αὐτῶν ἀεὶ σημείων τὰς ἀνατολὰς καὶ εἰς τὰ αὐτὰ τὰς δύσεις ποιούμενα. τὴν δὲ ἐντὸς κίνησιν, τουτέστιν τὴν τῶν πλανωμένων, θατέρου, φησίν, προσηγόρευσεν διὰ τὴν ἑτερότητα δηλονότι τῆς τῶν πλανωμένων κινήσεως· οὔτε γὰρ ἰσόχρονος ἡ τούτων κίνησις οὔτε ἑκάστου ἡ αὐτή· οὐδὲ γὰρ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἕκαστος ἐκπεριέρχεται κύκλον οὐδὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀεὶ σημείων τάς τε ἀνατολὰς καὶ τὰς δύσεις οἱ αὐτοὶ ποιοῦνται. τῶν δὲ ἑπτὰ τῶν ἐντὸς κύκλων τρεῖς μὲν ἰσοταχεῖς εἶναι ἀλλήλοις, τόν τε τοῦ ἡλίου λέγων καὶ | τὸν τοῦ ἑωσφόρου καὶ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ fol. 81r. καλούμενον (ἰσόδρομοι γὰρ τῶν πλανωμένων οὗτοι τυγχάνοντες δι' ἐνιαυτοῦ τὸν πάντα κύκλον ἐκπεριέρχονται), τοὺς δὲ λοιποὺς τέσσαρας ἀνίσους ἀλλήλοις τε καὶ τούτοις εἶναί φησιν, τουτέστιν τήν τε τοῦ Κρόνου καλουμένην σφαῖραν καὶ τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διὸς καὶ τὴν τῆς σελήνης (ἡ μὲν γὰρ τοῦ Κρόνου διὰ τριάκοντα ἐτῶν ἔγγιστα τὸν ἴδιον ἐκπεριπολεῖ κύκλον, ἡ δὲ τοῦ Διὸς ἐγγὺς διὰ δώδεκα, διὰ δύο δὲ πάλιν ἡ τοῦ Ἄρεως ἔγγιστα, ἡ δὲ τῆς σελήνης διὰ μηνός). μὴ τοίνυν μηδὲ ἐκ τῆς ψυχογονίας παρεχέτωσαν πράγματα Πλάτωνι πείθειν ἡμᾶς βιαζόμενοι, ὡς ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον οἴεται τὴν γένεσιν αὐτοῦ καθ' ὑπόθεσιν ἡμῖν εἰσηγούμενος. καίτοι, εἰ τοῦτο ἦν ἀληθές, διὰ τί μή, ὥσπερ τὴν ψυχὴν διαρρήδην ἐν ἑτέροις ἀγένητον εἶναι ἀποφαίνεται, οὕτως καὶ τὸν κόσμον ἡμῖν ἔν τινι τῶν οἰκείων συγγραμμά-

10. *τον εντος* M (cr. pt) 18. δι⌊ο⌉ς, ex ω, M 21. M m 1 *(ad Ἄρεως) in marg.: δι ῑη̄ μηνων* 25. εἰσηγούμενος] *εισηγουμενοι M* 27. Plat. Phaedr. 246 A

των ἀγένητον εἰπεῖν ἐτόλμησεν, τοὐναντίον δὲ πανταχοῦ γενητὸν εἶναι αὐτὸν καὶ γεγονέναι καὶ φύσει λυτὸν εἶναι κέκραγεν;

κε'. Ἀλλ' ἐπειδή φησιν ὁ Πορφύριος τὰς περὶ τοῦ γεγονέναι τὸν κόσμον Πλάτωνος ἀποδείξεις μὴ εἶναι κατασκευαστικὰς τοῦ κατὰ χρόνον γεγονέναι τὸν κόσμον, ἐξ οὗ συλλογίζεται, ὡς οὐδὲ κατὰ χρόνον αὐτόν φησιν γεγονέναι Πλάτων, εὔλογον οἶμαι καὶ τοῦτο αὐτὸ ἐπισκέψασθαι παραθέντας πρότερον αὐτὴν τὴν Πορφυρίου λέξιν· ἔχει γὰρ οὕτως 'Ἴδωμεν τοίνυν, ποῖον σημαινόμενον τοῦ κόσμου ὁ Πλάτων κατηγόρησεν καὶ ποῖον ἠρώτησεν καὶ τίνι εἰκότως ἐφαρμόττει. καὶ μὴν ἔστω τὸ δηλοῦν τὴν ἀπὸ χρόνου γένεσιν παρειληφὼς καὶ σκεπτέσθω, πότερον ἦν ἀεὶ μηδέποτε ἀπὸ χρόνου γεγονὼς ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρ-

[redacted]

ἔχειν ἀποφαινόμενος, πόθεν, εἰπέ μοι, τὴν ἀνάγκην τοῦ λόγου κατεσκεύασας; ποία γὰρ ἀνάγκη πᾶν ὁρατὸν εὐθὺς εἶναι καὶ σύνθετον; ἢ πάντως τὴν αἴσθησιν ἡμῖν πιστοτέραν οὖσαν παντὸς λόγου παράγεις μάρτυρα; ἀλλ' ὅτι μὲν πᾶν ὁρατὸν σύνθετόν ἐστιν, καὶ αὐτοὶ συνομολογοῦμεν· ἀλλ' οὐκ, ἐπειδὴ τῷ ὁρατῷ τὸ σύνθετον ἕπεται, ἔτι δὲ καὶ πᾶν ὁρατὸν γενητόν ἐστιν κατὰ Πλάτωνα, ἤδη διὰ τοῦτο ἀνάγκη ἀντὶ τοῦ συνθέτου τὸ γενητὸν παρειληφέναι τὸν Πλάτωνα· ἐπεὶ καὶ τὸ τριχῇ διαστατὸν ἐξ ἀνάγκης παντὶ ὁρατῷ καὶ ἁπτῷ καὶ σῶμα ἔχοντι ἕπεται καὶ τὸ πεπεράνθαι κατὰ μέγεθος καὶ τὸ ἐσχηματίσθαι πάντως ἢ τεταγμένῳ ἢ ἀτάκτῳ σχήματι καὶ τὸ συνεχὲς εἶναι καὶ οὐκ ἄν τις διὰ τοῦτο νομίσειεν Πλάτωνα τὸ γενητὸν ἀντὶ τούτων τινὸς μεταλαμβάνειν· τίς γὰρ ἀνάγκη τὸ γενητὸν εἰς τὸ σύνθετον μεταλαμβάνειν μᾶλλον ἢ εἰς τὸ πεπερασμένον συνεχὲς ἢ ἐσχηματισμένον ἢ εἰς ἄλλο τι, ὃ παντὶ σώματι ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει; ὁμοίως γὰρ τῷ αἰσθητῷ τό τε σύνθετον ἕπεται καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστον. ὅτι δὲ καὶ ἀδύνατον ὡς σύνθετον | γε- fol. 82r. νητὸν εἶναι τὸν κόσμον ὑπὸ Πλάτωνος λέγεσθαι, μικρῷ πρόσθεν ἐδείξαμεν. τοῦ δὲ τῷ ὁρατῷ ἢ ἁπλῶς αἰσθητῷ μὴ μόνον τὸ σύνθετον ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ χρόνον γενητὸν πάντως ἕπεσθαι καὶ ἡμεῖς φαμεν ἐξ αὐτῆς τῆς ἐναργείας τὴν πίστιν εἰληφέναι τὸν Πλάτωνα· ἐκ γὰρ τῶν τεσσάρων στοιχείων ἅπαντα τὸν κόσμον συνεστάναι διαρρήδην ὁ Πλάτων ἀποφαίνεται καὶ τούτῳ καὶ αὐτὸς ὁ Πορφύριος συγκατατίθεται, ὡς

1. ἔχειν] εχων M 22. pag. 155, 5 sq. τ\ῳι\, ex ου, M 25. ενεργειας M 27. Plat. Tim. 32 C 28. τούτῳ\ τουτο M

ἐπαγωγῆς αὐτὸ τοῦτο πάλιν εἰληφέναι Πλάτων. εἰ γὰρ τόδε τὸ αἰσθητόν, οἷον ζῷον ἢ ὕδωρ ἢ πῦρ, γενητόν ἐστιν κατὰ χρόνον καὶ πάλιν ἄλλο καὶ ἄλλο fol. 83r. καὶ πάντα τὰ μερικὰ στοιχεῖα τοιαῦτα καὶ αἱ τού|των ὁλότητες, καὶ πᾶν ἄρα ὁρατὸν γενητόν ἐστιν· ὁρατὸς δέ ἐστιν καὶ ὁ κόσμος· καὶ αὐτὸς ἄρα γενητὸς ἂν εἴη κατὰ χρόνον. καὶ ἄλλως· εἰ ἐδείξαμεν, ὅτι οὐδένα τῶν ἐπινενοημένων τοῦ γενητοῦ τρόπων ὁ Πλάτων παρείληφεν (γένεσιν γάρ φησιν τὴν κατὰ χρόνον), τὸ δὲ μὴ γενόμενον ἅπαν (τουτέστιν τὸ μὴ κατὰ χρόνον γενόμενον) νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν ὡρίσατο, ἕπεται ἄρα κατὰ τὴν σὺν ἀντιθέσει ἀντιστροφὴν τῷ μὴ νοητῷ ἅπαντι τὸ γένεσιν ἔχειν τὴν κατὰ χρόνον. πᾶν δὲ τὸ μὴ νοητὸν αἰσθητόν ἐστιν καὶ ἁπτόν· πᾶν ἄρα τὸ αἰσθητὸν καὶ ἁπτὸν κατὰ χρόνον ἐστὶν γενη-

[redacted]

[redacted]

κς'. Ὅτι δὲ τὸ ὂν ἀεὶ οὐκ ἔχειν γένεσιν λέγων ὁ Πλάτων οὐδεμίαν ἄλλην φησὶν γένεσιν μὴ ἔχειν ἢ τὴν κατὰ χρόνον, ἱκανῶς μὲν καὶ πρότερον δέδεικται, μάθοι δ' ἄν τις οὐδὲν ἧττον καὶ ἐντεῦθεν. παντὶ δῆλον οἶμαι εἶναι, ὡς ὂν ἀεὶ ὁ Πλάτων καλεῖ τὸ παντάπασιν ἀμετάβλητον διὰ τὸ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν· τὸ γὰρ ἐν μεταβολῇ καὶ ἀλλοιώσει θεωρούμενον οὐδέποτε ὂν εἶναί φησιν· τὸ γὰρ μεταβάλλον οὔτε τοῦτό ἐστιν ἔτι, ἐξ οὗ μεταβάλλει, οὔτε ἐκεῖνό πω πάλιν, εἰς ὃ μεταβάλλει· εἴ τι οὖν ἐν συνεχεῖ μεταβολῇ θεωροῖτο ὑπάρχον, τοῦτο οὐδέποτε ὂν ἔσται, | γινόμενον δὲ ἀεί. ὅτι δὲ τοῦτο σημαίνει fol. 88 v. παρὰ Πλάτωνι τὸ ὂν ἀεί, καὶ αὐτὸς μὲν διαρρήδην ὁριζόμενος αὐτὸ εἶπεν ('νοήσει' γάρ, φησίν, 'μετὰ λόγου περιληπτὸν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον'), δῆλον δέ ἐστιν καὶ ἐξ ὧν τὸ γινόμενον οὐδέποτε ὂν εἶναί φησιν· 'τί' γάρ, φησίν, 'τὸ γινόμενον μὲν ὂν δὲ οὐδέποτε'. εἰ οὖν τὸ γινόμενον (τουτέστιν τὸ ἐν μεταβολῇ ὂν) οὐδέποτε ὄν ἐστιν, τὸ ἄρα ὂν ἀεὶ τοῦτο πάντῃ ἐστὶν ἀμετάβλητον. ἐπεξήγησις οὖν ἐστιν τοῦ ἀεὶ ὄντος τὸ 'γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον', ὥσπερ καὶ τοῦ γινομένου τὸ 'ὂν δὲ οὐδέποτε'. τούτου οὖν οὕτως ἔχοντος ζητητέον, ποίαν γένεσιν ἀποφάσκει τοῦ ἀεὶ ὄντος ὁ Πλάτων. ἐγὼ μὲν οὖν φημι τὴν κατὰ χρόνον· τὸ γὰρ καθ' ὁτιοῦν χρονικῆς ἐστερημένον ἀρχῆς τοῦτο πάντῃ ἐστὶν ἀμετάβλητον, καὶ ἔμπαλιν, εἴ τι χρονικὴν ἔσχεν ἀρχὴν καθ' ὁτιοῦν τῶν περὶ αὐτὸ

3. πρότερον: VI 16. 19 6. α[μ]εταβλητον M
14. Plat. Tim. 28 A 15. ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ὂν (om. cet.) Plat. τα superscr. M 17. Plat. Tim. 27 D 18. μὲν ἀεί, ὂν Plat.

θεωρουμένων, τοῦτο οὐκ ἔστιν παντάπασιν ἀμετάβλητον· καθὸ γὰρ ἀρχὴν ἔσχεν, κατὰ τοῦτο μετέβαλεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν. ὥστε ἄναρχον εἶναι δεῖ κατὰ χρόνον τὸ παντάπασιν ἀμετάβλητον· πᾶσα γὰρ μεταβολὴ καὶ ἐν χρόνῳ γίνεται καὶ ἀπὸ χρόνου τὴν ἀρχὴν λαμβάνει. ὥστε τὸ χρονικῆς ἀρχῆς ἐστερημένον καὶ μεταβολῆς πάσης ἐστέρηται. ἀντιστρέφει ἄρα ταῦτα ἀλλήλοις, καὶ εἴ τι πάντῃ ἐστὶν ἀμετάβλητον, τοῦτο καὶ πάσης ἀρχῆς χρονικῆς ἐστιν ὑπέρτερον καὶ χρονικῆς πάσης ἀρχῆς ἐστερημένον κατὰ πάντα ἐστὶν ἀμετάβλητον. εἰκότως ἄρα τὸ ἀεὶ ὂν (τουτέστιν τὸ πάντῃ ἀμετάβλητον) γένεσίν φησιν μὴ ἔχειν τὴν κατὰ χρόνον. εἰ δέ τις τὸ ʽγένεσιν δὲ οὐκ ἔχονʼ ἀντὶ τοῦ ʽσύνθεσιν οὐκ ἔχονʼ ἀκούοι, λεγέτω, τίνα λόγον ἔχει τὸν ἐρωτήσαντα, τί τὸ ὂν ἀεί (τουτέστιν τὸ κατὰ τὰ

[redacted]

ἄλλα δέχεταί τε καὶ ἀποβάλλει εἴδη· οὐκ ἄρα τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων εἰσὶν ὕλη καὶ εἶδος ἁπλᾶ ὄντα. εἰ δὲ καὶ ἀίδια ἦν τὰ ἔνυλα εἴδη, ὅπερ ἀδύνατον, ἀλλ' οὖν τῷ ἄλλοτε ἐν ἄλλῳ ὑποκειμένῳ γίνεσθαι, ὡς καὶ ἡ ὕλη ἄλλοτε ἄλλα εἴδη δέχεται, οὐχ ἕξει τὸ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν, ὥσπερ οὐδὲ ἡ ἡμετέρα ψυχή. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ χρώματα ἁπλᾶ μέν ἐστιν, οὐκ ἀεὶ δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει. εἰ οὖν ὡς ἰσοδυναμοῦν καὶ ταὐτὸν σημαῖνον ὁ Πλάτων παρείληφεν τό τε 'ἀεὶ ὄν' καὶ τὸ 'γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον' (εἴ τι γὰρ πάντῃ γενέσεως ἐστέρηται, οὐκ ἰσοδυναμεῖ δὲ τῷ ἀεὶ ὄντι τὸ ἁπλοῦν τε καὶ ἀσύνθετον — οὐ γὰρ πᾶν ἁπλοῦν ἀεὶ ὄν ἐστιν —, οὐδὲ ἕπεται πάντως τῷ ἁπλῷ τὸ ἀεὶ εἶναι οὐδὲ ἀντιστρέφει πρὸς αὐτῷ ὥσπερ τῷ ἀγενήτῳ τὸ ἀεὶ εἶναι), οὐκ ἄρα τὸ 'γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον' ἀντὶ τοῦ 'σύνθεσιν δὲ οὐκ ἔχον' φησὶν ὁ Πλάτων. ὅτι δὲ οὐδὲ τὴν κατ' αἰτίαν γένεσιν δηλοῖ, ἱκανῶς πρότερον ἐδείξαμεν· ἐπεὶ μὴ μόνον τῶν αἰσθητῶν ἀλλὰ καὶ τῶν νοητῶν ἁπάντων τὸ πρῶτον εἶναί φησιν ὁ Πλάτων αἴτιον· μία γὰρ ἡ τῶν ὄντων πάντων αἰτία καὶ ἀρχή· εἰ οὖν τὸ ἀεὶ ὂν μὴ ἔχοι γένεσιν τὴν κατ' αἰτίαν, πάντα δὲ τὰ νοητὰ καὶ γενέσεως ἀπηλλαγμένα ἀεὶ ὄντα φησίν, οὐ πάντων ἔσται τὸ πρῶτον αἴτιον καὶ οὐ μία ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων ἀλλὰ πολλαί· ὅπερ ἄτοπον. οὐδ' ἄρα τὴν κατ' αἰτίαν γένεσιν ἀναιρεῖ τῶν ὄντων. ὅτι δὲ οὐδὲ τὸ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι

2. ⌊ϋ eras.]|fin. vers.|ὕλη M 14. το ex αει cr. M
15. ἀντι⌊στρεφει] M προς M; fort. πως αυτὸ (ω supra) M
17. *συνθε[σιν] M* 19. cf. pag. 173, 19 sq. 24. πρω⌊τ⌋ον M

fol. 84v. ἔχειν σημαίνει διὰ τοῦ 'γένεσιν | δὲ οὐκ ἔχον', δῆλον ἐξ ὧν οὐκ εἶπεν 'οὐ γινόμενον δέ' ἀλλὰ 'γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον'· τὰ γὰρ ἐν συνεχείᾳ γενέσεως καὶ μεταβολῆς ὄντα γινόμενα καλεῖ, οὐ γένεσιν ἔχοντα· 'τί' γάρ, φησίν, 'τὸ γινόμενον μὲν ὂν δὲ οὐδέποτε'. καὶ ἄλλως· οὐκ εἴ τι ἀπὸ χρόνου τοῦ εἶναι ἤρξατο, τοῦτο πάντως ἐν τῷ γίνεσθαι καὶ ἐν συνεχεῖ μεταβολῇ τὸ εἶναι ἔχει, οἷον τὸ τῆς τεχνητῆς σφαίρας ἢ τὸ τοῦ τεχνητοῦ κύκλου κέντρον· τοῦτο γὰρ ἀρχὴν μὲν τοῦ εἶναι ἔσχεν, ἕως δ' ἂν ᾖ κέντρον, πάντῃ ἐστὶν ἀκίνητόν τε καὶ ἀμετάβλητον, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν. πάλιν ἡ τοῦ τριγώνου ἐπιστήμη, ὅτι τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει, ἀρχὴν μὲν ἐν τῇδε τῇ ψυχῇ τοῦ εἶναι λαμβάνει, οἷον ὡς ἐν τῇ Πλάτωνος ψυχῇ, λήθης αὐτῷ μὴ ἐγγενομένης ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει κατ' οὐδὲν εἶδος μεταβολῆς μεταβάλλουσα. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ μερι-

[redacted]

ἀρχῆς ἐστέρηται, τοῦτο καὶ μεταβολῆς ἁπάσης ἐστὶν ὑπέρτερον, ὡς ἀρτίως ἐδείξαμεν. τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰ τὸ ἀεὶ ὂν γένεσιν μὴ ἔχειν λέγων ὁ Πλάτων διὰ τοῦ τὴν γένεσιν ἀνελεῖν πᾶσαν ἀλλοίωσιν αὐτοῦ καὶ μεταβολὴν ἀνελεῖν βούλεται, ἐνδέχεται δέ τι μὴ ἔχειν μὲν ἐν τῷ γίγνεσθαι τὸ εἶναι μηδὲ ἐν συνεχεῖ ἀλλοιώσει εἶναι, ἀρχὴν μέντοι τοῦ εἶναι ἔχειν καὶ τέλος καὶ ταύτῃ μὴ εἶναι ἀναλλοίωτον, τὸ δὲ τοιοῦτον τῶν ἀεὶ ὄντων οὐκ ἔστιν | fol. 85 r. οὐδὲ τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων, οὐκ ἄρα τὴν τοιαύτην γένεσιν (λέγω δὴ τὸ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχειν) τῶν ἀεὶ ὄντων ὁ Πλάτων ἀπέφησεν. εἰ οὖν τὸ ἀεὶ ὂν μὴ ἔχειν γένεσιν λέγων ὁ Πλάτων οὐδὲν αὐτοῦ τῶν ἄλλων τῆς γενέσεως σημαινομένων ἀνεῖλεν, λείπεται ἄρα τὴν κατὰ χρόνον αὐτοῦ γένεσιν ἀποφάσκειν· ὅπερ δεῖξαι προὐθέμεθα. ἵνα γὰρ ἐκ τοῦ περιόντος πᾶσαν μεταβολῆς ἔννοιαν τῶν αἰωνίων ἀφέλοι, τὴν χρονικὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀφεῖλεν· ὁρῶμεν γὰρ πᾶσαν μεταβολὴν καὶ ἐν χρόνῳ γινομένην καὶ ἀπό τινος ἀρχομένην χρόνου. τὸ οὖν ἔξω ὂν πάσης χρονικῆς ἀρχῆς καὶ παντὸς χρόνου ἐστὶν ἔξω, τὸ δὲ ἔξω ὂν παντὸς χρόνου καὶ μεταβολῆς πάσης ἐστέρηται· πᾶσα γὰρ μεταβολὴ ἐν χρόνῳ. εἰ οὖν τὸ ἀεὶ ὂν νοητόν τε καὶ αἰώνιον γένεσιν οὐκ ἔχει, τὸ δὲ αἰσθητὸν καὶ μηδέποτε ὂν μηδὲ αἰώνιον γενητόν ἐστιν (ἀντίκειται δὲ ταῦτα ἀλλήλοις, τῷ αἰσθητῷ τὸ νοητὸν καὶ τῷ αἰωνίῳ τὸ μὴ αἰώνιον καὶ τῷ ἀεὶ ὄντι τὸ μηδέποτε ὂν

2. pag. 205, 25 5. μεταβολ[η]ν, ex ει, M M m 1 in marg.: ὡς τα σχηματα 18. α[φ]ειλεν M 19. 20. αρχ\ρ eras.]ομενην M 20. πασης — 21. ὂν in marg. suppl. m 1 M 24. αι[ωνιον γ]ενεσιν M

καὶ τῷ τοιῷσδε γενητῷ τὸ τοιῷσδε ἀγένητον), τὸ δὲ νοητὸν καὶ αἰώνιον γένεσιν οὐκ ἔχει τὴν κατὰ χρόνον, τὸ ἄρα αἰσθητὸν καὶ οὐκ αἰώνιον τὴν κατὰ χρόνον ἔχει γένεσιν· τοῖς γὰρ ἀντικειμένοις τὰ ἀντικείμενα ὑπάρχει, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν ἕκαστον, ὡς ἐν τοῖς τόποις δέδεικται, οἷον εἰ τῷ μέλανι τὸ συγκρίνειν, τῷ λευκῷ τὸ διακρίνειν, εἰ τῷ δεσπότῃ τὸ ἄρχειν, τῷ δούλῳ τὸ ἄρχεσθαι, εἰ τῇ ἕξει τῆς ὄψεως τὸ ὁρᾶν, τῇ στερήσει τὸ μὴ ὁρᾶν, εἰ τῷ ὑγιαίνειν τὸ κατὰ φύσιν ἀνεμποδίστως ἐνεργεῖν, τῷ μὴ ὑγιαίνειν τὸ μὴ ἀνεμποδίστως τὰς κατὰ φύσιν ἀποτελεῖν ἐνεργείας. εἶπον δὲ τὸ ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν ἕκαστον, ἵνα τὰ ὡς ἀντικείμενα ὑπάρχοντα λάβωμεν· ἀντικείμενα γὰρ ὡς τὰ πρός τι δεσπότης καὶ δοῦλος, ἀλλὰ τούτων ἕκαστος καὶ ἀναπνεῖ καὶ ζῇ καὶ αἰσθάνεται οὐχ ᾗ δοῦλος οὐδ' ᾗ δεσπότης [redacted]

[redacted]

βλήτῳ καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντι καὶ νοητῷ τὸ μεταβλητὸν καὶ μηδέποτε ὡσαύτως ἔχον καὶ αἰσθητόν, τὸ δὲ ἀμετάβλητον, ᾗ ἀμετάβλητόν ἐστιν, ἄναρχόν ἐστιν κατὰ χρόνον, τὸ ἄρα μεταβλητὸν οὐκ ἄναρχον ἔσται κατὰ χρόνον, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν.

κζ'. Ἐπεὶ οὖν ὁ λόγος ἱκανῶς ἔδειξεν, ὡς κατὰ χρόνον γεγονέναι τὸν κόσμον ὁ Πλάτων βούλεται, τουτέστιν ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἔχειν πρὶν γενέσθαι οὐκ ὄντα, καιρὸς ἂν εἴη λοιπὸν καὶ τὰς τῶν φιλοσόφων περὶ αὐτοῦ παραθέσθαι μαρτυρίας. τοὺς μὲν οὖν ἀμφὶ Πλούταρχον παρήσω καὶ Ἀττικὸν ὡμολογημένους παρὰ πᾶσιν ὄντας, ὡς διαρρήδην ἀποφαίνονται γενητὸν εἶναι κατὰ χρόνον τὸν κόσμον οἴεσθαι Πλάτωνα καὶ πρὸς τοὺς τἀναντία δοξάζοντας ἀντικαθίστανται· ἤδη δὲ καὶ μακρὰς τούτων περικοπὰς οἱ τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου γενόμενοι διδάσκαλοι ἐν τοῖς οἰκείοις παρέθεντο συγγράμμασιν, ὧν ἐστιν καὶ ὁ τῆς Καισαρέων ἐκκλησίας ἡγησάμενος Εὐσέβιος. ὅθεν τούτους μὲν ἐγὼ νῦν παρήσω, τὸν δὲ τοῦ Πλάτωνος ἀκροατὴν τῷ λόγῳ παραστήσομαι μάρτυρα· τίς γὰρ ἀξιοπιστότερος μάρτυς τῆς Πλάτωνος δόξης γένοιτ' ἂν Ἀριστοτέλους, ὃς εἴκοσι μέν που ἐνιαυτοὺς μεμαθητευκέναι λέγεται Πλάτωνι, ἀγχινοίᾳ δὲ τούς, ὅσοι πώποτε πρὸ αὐτοῦ παρ' Ἕλλησι γεγόνασι, ὑπερηκόντισε καὶ ὑπὸ Πλάτωνος τοσοῦτον τῆς ἀγχινοίας ἠγά|σθη, ὡς νοῦς fol. 86 r. τῆς διατριβῆς ὑπ' αὐτοῦ προσαγορεύεσθαι. τὰς τούτου δὲ ῥήσεις παρατιθέμενος ἅμα καὶ τὰς ὑπομνηματικὰς αὐτῶν ἐξηγήσεις Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀφροδισιέως παραθήσομαι σαφῆ τε διὰ τούτου τὴν Ἀριστοτέλους

18. ἐυσεβειος M 28. αφροδισίεως M

ἔννοιαν καθιστῶν διὰ τὸ φύσει περὶ τὴν φράσιν τοῦ ἀνδρὸς ἀγκύλον καὶ ἅμα καὶ ἕτερον εἰς τὸ προκείμενον ἐφελκόμενος μάρτυρα.

Ἀριστοτέλους ἐκ τοῦ πρώτου τῆς περὶ οὐρανοῦ.

'Τούτων διωρισμένων λέγωμεν μετὰ ταῦτα, πότερον ἀγένητος ἢ γενητὸς καὶ ἄφθαρτος ἢ φθαρτός, διεξελθόντες πρότερον τὰς τῶν ἄλλων ὑπολήψεις'. καὶ μετὰ βραχέα 'γενόμενον μὲν οὖν ἅπαντες εἶναί φασιν, ἀλλὰ γενόμενον οἱ μὲν ἀίδιον, οἱ δὲ φθαρτὸν ὥσπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν φύσει συνισταμένων, οἱ δὲ ἐναλλὰξ ὁτὲ μὲν οὕτως ὁτὲ δὲ ἄλλως ἔχειν φθειρόμενον καὶ τοῦτ' ἀεὶ διατελεῖν οὕτως, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντῖνος καὶ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος.'

Ἀλεξάνδρου Ἀφροδισιέως ἐκ τῶν εἰς τὰ λεγόμενα ἐξηγητικῶν ὑπομνημάτων.

'Περὶ μὲν οὖν τοῦ γεγονέναι τὸν κόσμον πάντας

[redacted]

καὶ διὰ περιόδων πάλιν τινῶν γίνεσθαι καὶ πάλιν φθείρεσθαι καὶ τοῦτο ἀίδιον εἶναι καὶ εἰς ἀεί, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἡράκλειτος· ταύτης δέ φησιν τῆς δόξης καὶ τοὺς Στωικοὺς γεγονέναι'. καὶ μετ' ὀλίγα 'οἱ δὲ γενητὸν λέγοντες αὐτὸν καὶ φθαρτὸν ὡς ὁτιοῦν ἄλλο | τῶν συνισταμένων εἶεν ἂν οἱ περὶ Δημό- fol. 86 v. κριτον· ὥσπερ γὰρ ἕκαστον τῶν ἄλλων γίνεται καὶ φθείρεται κατ' αὐτούς, οὕτω δὴ καὶ τῶν κόσμων ἀπείρων ἕκαστος.'

Ἀριστοτέλους τὰ ἐφεξῆς τοῖς προκειμένοις.

'Τὸ μὲν οὖν γενέσθαι μὲν ἀίδιον δ' ὅμως εἶναι φάναι τῶν ἀδυνάτων· μόνα γὰρ ταῦτα θετέον εὐλόγως, ὅσα περὶ πολλῶν ἢ πάντων ὁρῶμεν ὑπάρχοντα, περὶ δὲ τούτου συμβαίνει τοὐναντίον· ἅπαντα γὰρ τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα φαίνεται.'

Ἀλεξάνδρου ἐξήγησις.

''Ἐκθέμενος τὰς δόξας τὰς τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἃς εἶχον περὶ τοῦ κόσμου, καὶ ζητῶν, τί καλῶς αὐτοῖς ἢ τί μὴ καλῶς εἴρηται, πρῶτον λέγει πρὸς τοὺς γενητὸν μὲν αὐτὸν ποιοῦντας ἄφθαρτον δέ, ὧν ἦσαν οἱ θεολόγοι, ὡς εἶπον, καὶ Πλάτων, ὧν καὶ πρῶτον τὴν δόξαν ἔθετο. ὅτι γὰρ καὶ Πλάτων τῆσδε τῆς δόξης καὶ οὐχ, ὥς τινές φασιν τῶν Πλατωνικῶν, ἀγένητον ὄντα τὸν κόσμον κατ' αὐτὸν γενητὸν λέγεσθαι τῷ ἐν γενέσει τὸ εἶναι ἔχειν, ἐξ αὐτῶν τῶν ὑπὸ Πλάτωνος ἐν τῷ Τιμαίῳ λεγομένων γνωρίσαι τις ἄν· τὸ μὲν γὰρ οὕτως γενητόν, ὡς οὗτοι βούλονται τὸν κόσμον ὑπ'

8. haec vix sana 10. Arist. de caelo *A* 10 p. 279b 17
12. 13. εὐλόγως Arist.] *αλογως* M 13. ἐπὶ πολλῶν Arist.
19. τί om. pt 20. 21. οἱ πλεῖστοι τῶν θεολόγων 212, 21
21. πρῶτον suspectum (an πρώτων?) 26. τις\[1 litt. er.\] M

αὐτοῦ λέγεσθαι, γινόμενόν ἐστιν καὶ ἀπολλύμενον, γεγονὸς δὲ οὐδέποτε· διαιρούμενος γοῦν τὰ ὄντα φησὶν ʽτί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τί ⟨τὸ⟩ γινόμενον μέν, ὂν δὲ οὐδέποτε᾽· ἐπὶ δὲ τοῦ κόσμου οὐ τῷ γίνεσθαι χρῆται ἀλλὰ τῷ γεγονέναι καὶ τὴν ἀρχὴν προτίθεται ζητῆσαι οὐκ εἰ γινόμενος ἀλλ᾽ εἰ γεγονὼς ἢ ἀγένητος· λέγει γοῦν ʽἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ τοῦ παντὸς λόγους ποιεῖσθαι μέλλοντας, εἰ γέγονεν ἢ καὶ ἀγενές ἐστιν᾽· οὐ γὰρ προτίθεται ζητῆσαι, εἰ γίνεται, ἀλλ᾽ εἰ γέγονεν ἢ ἀγένητός ἐστιν. γελοῖοι γάρ εἰσιν οἱ πειρώμενοι τὸ ἤ εἰς τὸ εἴ μεταγράφειν καὶ ἀναγινώσκειν ʽεἰ γέγονεν, εἰ καὶ ἀγενές ἐστιν᾽· πρὸς γὰρ τῷ ἄτοπον εἶναι τὸ μεταγράφειν τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα προσέτι καὶ ἀδιανόητόν ἐστιν καὶ οὐδαμῶς τοῖς ἐφεξῆς λεγομένοις συνᾴδει τὸ λεγόμενον ὑπ᾽ αὐτῶν·

γεγονὸς δῆλον ὡς οὐκέτι γίνεται· γεγονέναι δὲ τὸν κόσμον λέγει· οὐκ ἄρα γινόμενός ἐστιν κατ' αὐτόν· ὡς γεγονὼς γὰρ ἀρξάμενος τοῦ γίγνεσθαι τέλος εἴληφεν ἤδη τῆς γενέσεως. καὶ γὰρ εἰ οὕτως ἔλεγεν γενητὸν τὸν κόσμον ὡς ἐν τῷ γίγνεσθαι τὸ εἶναι ἔχοντα, ἔδει αὐτὸν δέχεσθαι καὶ τὸ φθαρτὸν αὐτὸν εἶναι· τῷ γὰρ οὕτω γινομένῳ συγκεκλήρωται τὸ ὡς γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι· λέγων δὲ αὐτὸν γενητὸν οὐκέτι συγχωρεῖ τὸ καὶ ἄφθαρτον αὐτὸν εἶναι· πῶς γὰρ αὐτὸν ἄφθαρτον λέγεσθαί φασιν ὑπ' αὐτοῦ; εἰ μὲν γὰρ οὕτως λέγοιεν ὡς μὴ ἐν τῷ φθείρεσθαι τὸ εἶναι ἔχοντα, ἴσως ἂν ὁ τοιοῦτος ἄφθαρτον αὐτὸν εἶναι λέγων ὡς ἀναιρεῖν τὸ ἐν τῷ φθείρεσθαι τὸ εἶναι ἔχειν οὐδ' ἂν γίνεσθαι αὐτὸν ἐκεῖνος ἔτι λέγοι· συνέζευκται γὰρ ἡ τοιαύτη γένεσις τῇ τοιαύτῃ φθορᾷ. εἰ δὲ ἄφθαρτον αὐτὸν κατὰ χρόνον λέγοι, δῆλον ὡς καὶ τῷ γενητῷ ἂν εἴη κατὰ χρόνον χρώμενος· τῷ γὰρ οὕτως ἀφθάρτῳ τὸ οὕτως γενητὸν ἀντικεῖσθαι ἀνάγκη. ἔτι τὸ ἕπεσθαι δοκοῦν τῷ γενητῷ φθαρτὸν ἀναιρεῖν βουλόμενος ἄφθαρτον αὐτὸν λέγει· εἰ δὲ κατὰ χρόνον ἄφθαρτον αὐτὸν λέγει, τοῦτ' ἂν ἑπόμενον λαμβάνοι τῷ γενητῷ· ἀλλὰ μὴν οὐ τῷ ἐν γενέσει τὸ εἶναι ἔχοντι γενητῷ ἕπεται, ἀλλὰ τῷ ἀπ' ἀρχῆς χρόνου γεγονότι· δηλονότι γέγονεν οὗτος ὁ κόσμος κατ' αὐτόν. | ἀλλὰ καὶ τὸ αἰτίαν τινὰ ζητεῖν αὐτὸν τῆς ἀφθαρ- fol. 87 v.
σίας, ὅ ποιεῖ Πλάτων, ὁμολογοῦντός ἐστιν τὸ ἀπ'

1. γεγο⌊ν⌉ος M ὀυκέτι γινεται (et ζητει) M m 1 in marg., ὀυδεπω γεγονεν in textu 3. γεγονος M (cr. pt) γιγνεσθαι M; fort. εἶναι 7. ὡς γίνεσθαι suspecta 12. ἴσας M (cr. pt) 13. fort. ἀναιρῶν 20. ει — 21. λεγει in marg. suppl. M 21. fort. λέγοι λαμβανει M (cr. pt) 23. τῷ pt] το M 24. fort. ⟨ὥστε⟩ δηλονότι

ἀρχῆς αὐτὸν χρόνου λέγειν γεγονέναι· εἰ γὰρ ἦν ἀγένητος, ἐν ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀρχὴν εἶχεν ἂν τῆς ἀφθαρσίας, εἴπερ ὁμολογεῖται ὑπ' αὐτοῦ τὸ ἀγένητον τῇ αὑτοῦ φύσει ἄφθαρτον εἶναι· ὁ δ' οὐχ ὡς ὄντος ἀφθάρτου τῇ αὑτοῦ φύσει τοῦ κόσμου τῇ τοῦ θεοῦ βουλήσει τὴν ἀφθαρσίαν ἀντιτίθησιν αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ τὸ κατηγορεῖν τοῦ κόσμου πολλάκις, ὅτι ἔστιν, σημεῖον τοῦ μὴ οὕτως αὐτὸν λέγειν γεγονέναι ὡς ἐν τῷ γίγνεσθαι τὸ εἶναι ἔχειν· εἰ γὰρ πρὸ τοῦ γεγονέναι οὐκ ἦν, γεγονὼς δὲ ἔστιν, τὸ γεγονέναι αὐτοῦ οὐχ ὡς ἐν γενέσει τὸ εἶναι ἔχοντος κατηγορεῖται. ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνο ἀκολούθως τῇ Πλάτωνος δόξῃ λέγεται τὸ σαφηνείας χάριν ὑποτίθεσθαι τὴν γένεσιν αὐτοῦ, ὡς μᾶλλον ὁποῖός τίς ἐστιν τὴν φύσιν εἰσομένων ἡμῶν διὰ τῆς πλαττομένης γενέσεως· οὔτε γὰρ ἂν εὐθὺς ἀρχόμενος ὡς προηγουμένως περὶ τούτου

[redacted]

τοῖς τῶν λεγόντων ἄφθαρτον μὲν εἶναι γενόμενον δέ, οὐκ ἔστιν ἀληθής· ὁμοίως γάρ φασιν τοῖς τὰ διαγράμματα γράφουσιν καὶ σφᾶς εἰρηκέναι περὶ τῆς γενέσεως, οὐχ ὡς γενομένου ποτέ, ἀλλὰ διδασκαλίας χάριν ὡς μᾶλλον γνωριζόντων, ὥσπερ τὸ διάγραμμα γινόμενον θεασαμένους. τοῦτο δέ ἐστιν, ὥσπερ λέγομεν, οὐ τὸ αὐτό· ἐν μὲν γὰρ τῇ ποιήσει τῶν διαγραμμάτων πάντων | τεθέντων εἶναι ἅμα τὸ αὐτὸ fol. 88 r. συμβαίνει, ἐν δὲ ταῖς τούτων ἀποδείξεσιν οὐ ταὐτόν. ἀλλ' ἀδύνατον· τὰ γὰρ λαμβανόμενα πρότερον καὶ ὕστερον ὑπεναντία ἐστίν· ἐξ ἀτάκτων γὰρ τεταγμένα γενέσθαι φασίν, ἅμα δὲ ἄτακτον εἶναι καὶ τεταγμένον ἀδύνατον, ἀλλ' ἀνάγκη γένεσιν εἶναι τὴν χωρίζουσαν καὶ χρόνον· ἐν δὲ τοῖς διαγράμμασιν οὐδὲν τῷ χρόνῳ κεχώρισται.'

Ἀλεξάνδρου ἐξήγησις.

Εἴη ἂν τοῦτο πρός τινας τῶν ἀπὸ Πλάτωνος λέγων, ὡς κἀκείνων τὸ ἄτοπον συνορώντων τὸ ἑπόμενον τῷ τὸν κόσμον γενητὸν λέγειν ἄφθαρτον δὲ καὶ διὰ τοῦτο βοήθειάν τινα τῷ λεγομένῳ ὑπὸ Πλάτωνος καὶ ὑφ' αὐτῶν ποριζομένων καὶ μὴ φασκόντων οὕτω λέγειν αὐτὸν γεγονέναι τὸν κόσμον ὡς ἀπ' ἀρχῆς χρόνου καὶ ποτὲ μὴ ὄντα ἀλλὰ διδασκαλίας χάριν τῶν μανθανόντων καὶ ἐνδείξεως τῆς οὐσίας τε καὶ φύσεως αὐτοῦ· ὥσπερ γὰρ ἀνάλυσιν αὐτόν φασι ποιεῖσθαι τῆς οὐσίας αὐτοῦ καὶ ⟨δεικνύναι⟩, εἰ ἐγένετο, πῶς ἂν ἐγένετο, ὥσπερ ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων οἱ μαθημα-

11. γάρ ποτε Arist. vulg. (ποτε om. cod. E; τὰ H)
12. δὲ τὸ αὐτὸ ἄτακτον Arist. vulg. (τὸ αὐτὸ om. EH)
14. χρ[ο]νωι M 25. ωσπερ — 26. αυτου in marg. M
26. δεικνύναι add. (cf. 218, 2. 3)

κοί· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων φέρ' εἰπεῖν τὴν σύστασιν
ειν λέγων ἐκ τετραγώνων ἓξ καὶ ἀναλύων καὶ δει-
ύς, πῶς ἐκ τούτων ἡ σύστασις αὐτῷ, οὐχ ὅτι ποτὲ
γονεν ἢ συνετέθη λέγει, ἀλλ' ὅτι ἐκ τούτων αὐτῷ
εἶναι δείκνυσιν τῇ τῆς γενέσεως ὑποθέσει, ὅτιπερ,
ἦν γενόμενος, ἐκ τούτων ἂν οὕτως ἐγίνετο. τὸν
τὸν δὴ τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου λέγεσθαί φασιν·
γὰρ ὅτι γέγονεν, ἀλλ' ὅτι ἐκ τούτων μὲν τὸ εἶναι
τῷ, εἰ δὲ ἐγένετο, οὕτως ἂν ἐξ αὐτῶν, ὡς αὐτοὶ
γουσιν, ἦν γεγονώς. οὔ φησιν δὴ καλῶς τὸ εἰρη-
νον ἐξηγεῖσθαι αὐτοὺς οὐδὲ τοῖς ταῦτα λέγουσιν
ν διὰ τοῦ παραδείγματος ἀποφυγὴν τῆς ἐσομένης
οπίας τῷ λόγῳ προχωρεῖν· οὐ γὰρ ὁμοίως ἔχειν
νασθαι· ὁ μὲν γὰρ μαθηματικὸς ὁ τὸν κύβον ἐκ
τραγώνων ἓξ συγκεῖσθαι λέγων καὶ τὴν γένεσιν

ἂν ἐγίνετο ἐκ τούτων τῶν ἐνυπαρχόντων αὐτῷ, εἰ ἐγένετο, λέγουσιν· πάντα γὰρ ἅμα ὄντα ὁ μαθηματικὸς λαβὼν θάτερα ἐκ τῶν ἑτέρων τῶν ἐνυπαρχόντων αὐτοῖς πειρᾶται συνεστῶτα δεικνύναι· οὐ γάρ ἐστιν ὁ κύβος ἀναιρετικὸς τῶν τετραγώνων κατὰ τὴν ἐκείνων γινόμενος μεταβολὴν (ἐνυπάρχει γοῦν αὐτῷ) καὶ οὐκ αὐτὰ τὰ τετράγωνα ἀναγκαῖον εἶναι πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ κύβου (συνυπάρχει γοῦν καὶ ἐνυπάρχει ἐν αὐτῷ, ὡς ἔφαμεν)· ὁ γὰρ πρὸς ὑπόθεσιν καὶ οὐ πρὸς ἀλήθειαν γένεσίν τινος λαμβάνων ἐκ τοιούτων λαμβάνει, ὧν οὐκ ἔστιν ἀναιρετικὸν τὸ λεγόμενον ἐξ αὐτῶν γεγονέναι. ἔνθα δέ τινα λαμβάνομεν εἰς γένεσίν τινος, ἀδύνατον ἀμετάβλητα καὶ σῳζόμενα ποιῆσαι τὸ ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ μεταβολῆς αὐτῶν γίνεται τὸ λεγόμενον ἐξ αὐτῶν εἶναι. γεγένηται δὲ ἐνταῦθα καὶ οὐκέτι ἐστὶν πρὸς ὑπόθεσιν ἡ τοιαύτη γένεσις λαμβανομένη· τοιαύτη γὰρ ἡ τῶν ἀληθῶς γινομένων γένεσις καὶ οὕτως γίνεται τὰ γινόμενα φύσει· οὐδὲ γὰρ ὁ μαθηματικὸς πρὸς ὑπόθεσιν ἔτι γίνεσθαι ἐλάμβανεν, εἰ ἐκ τοιούτων αὐτὰ γίγνεσθαι ὑπετίθετο, ἃ ἦν ἀνάγκη μεταβάλλοντα ἢ κατὰ ποιότητα ἢ κατὰ τάξιν ποιῆσαί τινα αὐτά· τὰ γὰρ πρὸς ὑπόθεσιν δεικνύμενα γίνεσθαι οὐ τά, ἐξ ὧν ἐγένετο, ἔχει ὑποτιθέμενα, δοκοῦντα δέ, ἀλλὰ ὄντων τούτων καὶ ἐνυπαρχόντων ἐν τοῖς δεικνυμένοις ἐξ αὐτῶν γεγονέναι τὴν κατὰ τὸν λόγον σύνθεσιν μόνην ἔχει προστιθεμένην· τοιοῦτον γὰρ καὶ διὰ τοιούτων ἡ ἀνάλυσις. ἐπὶ δὲ τῶν ἀληθῶς γινομένων οὐχ οὕτως ἔχει· οὐ γὰρ ἅμα ἔμμηνον καὶ ἔμβρυον οὐδ' ἅμα ἀταξία πλίνθων καὶ λίθων

16. ουκ[ετ]ι M 26. τ[ο]ν M fort. ὑποτιθεμένην
29. ἔμβρυον pt] εμαρυον M πληνθων M

καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν οἰκία. ἐκ τοιούτων δὲ καὶ τὸν κόσμον γεννῶσιν· ὁ γὰρ τὸν κόσμον ἐκ τῆς μεταβολῆς fol. 89r. τῆς | ἀταξίας τῶν σωμάτων εἰς τὴν εὔτακτον κίνησιν γεννῶν ἐκ τούτου λέγει γεγονέναι αὐτόν, οὗ ὄντος ἀδύνατον τὸν κόσμον εἶναι· ἐναντία γὰρ ἡ ἀταξία τῇ τάξει, καὶ δεῖ τὴν ἀταξίαν ἀναιρεῖσθαι, εἰ μέλλοι τάξις ἔσεσθαι. μεταβολῆς οὖν καὶ γενέσεως ἀληθοῦς ἐστιν χρεία, εἰ θεῖτό τις ὅλως ἀταξίαν εἶναι· τὴν γὰρ ἀταξίαν εἰς τάξιν ἐλθεῖν ἀνάγκη διὰ γενέσεως καὶ μεταβολῆς, οὐχ οὕτω δὲ ἔχει ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων, ἀλλ' ἐνυπαρχόντων, ἐξ ὧν ὑποτίθενται τὴν γένεσιν αὐτῶν, οὐδὲν κινήσαντες τῶν ἐν αὐτοῖς δεικνύουσιν τὴν γένεσιν αὐτῶν. τεκμήριον δὴ τοῦ μὴ ὑγιῶς λέγειν αὐτοὺς μηδ', ὥς φασιν, ὁμοίως τοῖς μαθηματικοῖς ἀναλύσει χρῆσθαι ἀλλὰ γένεσιν ὑπογρά-

[redacted]

ὑπὸ τῶν τὸν κόσμον γεννώντων λεγόμενον καὶ πρὸς ὑπόθεσίν ἐστιν ἀδύνατον· ἅμα γὰρ ἀταξίαν εἶναι καὶ τάξιν τῶν αὐτῶν ἀδύνατον. ὥστε προϋπάρχειν κατ' αὐτοὺς ἀνάγκη ἀταξίαν τοῦ κόσμου, εἴ γε ἦν· ὅτε γὰρ ἦν αὐτή, κόσμον οὐκ ἦν δυνατὸν εἶναι. διὰ γενέσεως οὖν αὐτοῖς ἀληθῶς ὁ κόσμος τὸ εἶναι ἔσχεν καὶ ἀπ' ἀρχῆς χρόνου καὶ μεταβολῆς τινος καὶ φθορᾶς· οὐ γὰρ ἐνυπάρχειν ταῦτα | ἐν τῷ κόσμῳ οὐδὲ συν- fol. 89 v. υπάρχειν αὐτῷ οἷά τε, ἐξ ὧν αὐτὸν γεγονέναι φασίν· ἦν γὰρ ἂν οὕτως τὸ γιγνόμενον ἀνάλυσις· ἐν τοιούτοις γὰρ ἡ ἀνάλυσις συνυπάρχειν δυναμένοις· ἀλλ' ἀδύνατον συνυπάρχειν αὐτῷ συνυπάρχοντα καὶ μεταβάλλοντα τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως καὶ οὐσίας αἴτια. εἰ δὲ μήτε ἐνυπάρχει τῷ κόσμῳ ἡ ἀταξία τῶν σωμάτων, ἐξ ἧς γεννῶσιν αὐτόν, μήτε συνυπάρχει ἀλλὰ προϋπῆρχεν καὶ κατὰ μεταβολὴν αὐτῶν ἡ γένεσις τοῦ κόσμου ἀλλ' οὐχ οὕτως, ⟨ὡς⟩ ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν, ἀληθὴς ἂν γένεσις εἴη λεγομένη ἀλλ' οὐκ ἀνάλυσις, ὁποία ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν· ὁ γὰρ ἐκ τοιούτων ὑποτιθέμενος γένεσιν γίνεσθαί τινος, ὧν μὴ μεταβαλλόντων τὸ ὑποτιθέμενον ἐξ αὐτῶν γίνεσθαι ἀδύνατον, οὗτος ἀληθῆ γένεσιν ἀλλ' οὐ μέχρι λόγου λαμβάνει.'

'Αριστοτέλους ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

'Εἰσὶν γάρ τινες, οἷς ἐνδέχεσθαι δοκεῖ καὶ ἀγένητόν τι ὂν φθαρῆναι καὶ γενόμενον ἄφθαρτον διατελεῖν, ὥσπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ· ἐκεῖ γάρ φησιν τὸν οὐρανὸν γενέσθαι μέν, οὐ μὴν ἀλλ' ἔσεσθαι τὸν λοιπὸν ἀεὶ χρόνον.'

9. δία τε M 12. συνυπαρχ[ει]ν, ex η, M 16. γενεσ[ι]ς M
17. ὡς add. 18. αναλυ[σι]ς M 23. Arist. de caelo A 10 p. 280 a 28
27. ἔσεσθαί γε Arist. (cf. 222, 17) λοιπὸν Arist. FHLM; om. Arist. cet.

Ἀλεξάνδρου.

Οὐχ ὡς ἀμφοτέρων ἐκεῖ γεγραμμένων τοῦ τε ἀγένητόν τι ὂν φθαρήσεσθαι καὶ τοῦ γενόμενον ἀίδιον διαμένειν (τὸ γὰρ δεύτερον μόνον ἐκεῖ γέγραπται, ὡς καὶ αὐτὸς ἐπιφέρει τὸν κόσμον γεγονέναι μέν, ἀίδιον δὲ εἶναι), ἀλλ' ὡς λεγομένου μὲν τούτου, ἑπομένου δὲ τῷ τοῦτο λέγοντι κἀκείνου· τῆς γὰρ αὐτῆς διανοίας τό τε γενόμενόν τι ἄφθαρτον λέγειν καὶ τὸ ἀγένητον φθαρτόν. ἄλλως τε καὶ ἀκολουθεῖ τῷ λέγοντι τὸν κόσμον γεγονέναι μὲν μὴ φθαρήσεσθαι δὲ τὸ καὶ ἀγένητόν τι ὂν φθείρειν· ἡ γὰρ ἀταξία, ἐξ ἧς ὁ κόσμος γέγονεν κατ' αὐτούς, ἀγένητος οὖσα ἐφθάρη εἰς τὴν τάξιν καὶ τὸν κόσμον μεταβάλλουσα. ὅτι γὰρ fol. 90r. τὸ ἕτερον | μόνον εἴρηται ἐν τῷ Τιμαίῳ, αὐτὸς ἐδήλωσεν ἐπενεγκών, τί ποτέ ἐστιν τὸ εἰρημένον· ἐκεῖ γάρ φησιν τὸν οὐρανὸν γενέσθαι μέν, οὐ μὴν

[redacted]

Ταῦτα μὲν οὖν Ἀριστοτέλης καὶ ὁ τούτου μάλιστα τὴν διάνοιαν ἐν τοῖς εἰς αὐτὸν ὑπομνήμασιν ἀνιχνεύσας Ἀλέξανδρος. καὶ πρότερον δὲ ἐν αἷς παρεθέμεθα χρήσεσι τοῦ Πλατωνικοῦ Ταύρου ἐκ τῶν εἰς Τίμαιον ὑπομνημάτων δῆλον γέγονεν, ὡς πολλοὶ καὶ ἄλλοι τῶν φιλοσόφων ταύτην ἔσχον περὶ Πλάτωνος τὴν δόξαν, οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ αὖθις τὰ αὐτὰ παραθέσθαι· λέγει γὰρ ὁ Ταῦρος οὕτως 'ζητουμένου δέ, εἰ κατὰ Πλάτωνα ἀγένητον ὁ κόσμος, διαφόρως περὶ τούτου οἱ φιλόσοφοι διηνέχθησαν. Ἀριστοτέλης μὲν οὖν φησιν λέγειν τὸν Τίμαιον γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον, τοῦ Τιμαίου λέγοντος γεγονέναι· καὶ γὰρ φέρεται αὐτοῦ σύγγραμμα περὶ τοῦ παντὸς ὡς γενητοῦ. καὶ Θεόφραστος μέντοι ἐν τῷ περὶ τῶν φυσικῶν δοξῶν κατὰ Πλάτωνά φησιν γενητὸν τὸν κόσμον καὶ οὕτως ποιεῖται τὰς ἐνστάσεις, παρεμφαίνει δέ, ὅτι ἴσως σαφηνείας χάριν γενητὸν αὐτὸν ὑποτίθεται. καὶ ἄλλοι δέ τινες οὕτως ἠνέχθησαν, ὅτι κατὰ Πλάτωνα γενητός, οἱ δέ, ὅτι ἀγένητος'. ἐμάθομεν οὖν καὶ ἐντεῦθεν, ὡς πολλοί τε ἄλλοι τῶν φιλοσόφων καὶ Θεόφραστος τὰ αὐτὰ περὶ Πλάτωνος ἀπεφήνατο. καίτοι γε Θεόφραστος, ὥς φησιν, ἐπει|ράθη ἀπολογήσα- fol. 90 v. *σθαι, μήποτε σαφηνείας ἕνεκεν γενητὸν αὐτὸν ὁ Πλάτων ὑπέθετο. ἀλλ' ἐφεξῆς πάλιν ὁ αὐτὸς Ταῦρος παρατίθεται τὸν Θεόφραστον ἀναιροῦντα τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν· λέγει γοῦν μετ' ὀλίγα τῶν προεκκειμένων*

1. dubito, num commentarium in Aristotelis locum exciderit 2. 3. *ανιχευσας* M 3. *πρότερον*: pag. 145, 13 sq. 7. ἴσω^ς M 9. *ἀγένητός ἐστιν ὁ* 145, 14 10. *ἠνέχθησαν* 145, 15 13. post *γενητοῦ* pag. 145, 19 additur *ἴσως δὲ τοιοῦτόν τι λέγων (λεγειν M) ὁ Πλάτωνος* Τίμαιος γενητόν φησιν *τὸν κόσμον* 14. *Θεόφραστος*: cf. Diels, Doxogr. p. 485

ταῦτα ‘ἔθος Πλάτωνι διδασκαλίας χάριν γινόμενα παραδιδόναι· κἂν τῇ πολιτείᾳ γινομένην εἰσάγει τὴν πόλιν, ἵνα ἐν τῇ κατασκευῇ αὐτῆς ἡ τῆς δικαιοσύνης γένεσις ἐκδηλοτέρα γένηται. ὅπερ ὁ Θεόφραστος εἰπὼν ὅτι ‘τάχα ἂν γενητὸν λέγοι σαφηνείας χάριν, ὡς καὶ τοῖς διαγράμμασιν παρακολουθοῦμεν γινομένοις’ φησὶν ‘πλὴν ἴσως ἡ γένεσις οὐχ ὁμοίως ἔχει ἐπὶ τῶν διαγραμμάτων’. λέγει δὲ τὸ αὐτὸ Ἀριστοτέλει· φησὶν γὰρ κἀκεῖνος, ὅτι ἐν μὲν τοῖς διαγράμμασιν ἔστιν ὑποθέσθαι ἐν ἀρχῇ τὰ ἐναντία, ἐπὶ δὲ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως οὐκέτι, ὡς εἴ τις ὑπόθοιτο κίνησιν καὶ στάσιν καὶ τάξιν καὶ ἀταξίαν’. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἄναρχον εἶναι τὴν τοῦ κόσμου ὑπόστασιν ὁ Πλάτων βούλεται, ἀλλ’ ἀρχὴν αὐτῷ τοῦ εἶναι δίδωσιν, ἱκανῶς οἶμαι καὶ ὁ λόγος ἀπέδειξεν καὶ αἱ τῶν φιλοσόφων περὶ τῆς Πλάτωνος δόξης μαρτυρίαι τοῖς μὴ πάντη

[redacted]

γὰρ ἦν', φησὶν ὁ Πλάτων, 'ἀγαθῷ δ' οὐδεὶς περὶ οὐδενὸς οὐδέποτε ἐγγίνεται φθόνος'), ἐξ ὧν ὁ Πρόκλος συνάγει, ὅτι, εἰ τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα ἀεί ἐστιν, ἀνάγκη | καὶ τὴν τοῦ παραδείγματος εἰκόνα fol. 91 r. τὸν κόσμον ἀεὶ εἶναι καὶ ὅτι, εἰ ἀεὶ ἄφθονος ὁ θεός, ἐπεὶ καὶ ἀεὶ ἀγαθός, ἀεὶ καὶ ὁ κόσμος ἔσται ἤ, εἰ μὴ ἀεί ἐστιν ὁ κόσμος, δυνάμει εἶναι καὶ τὸν τούτου δημιουργὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀτελῆ καὶ χρόνου δεόμενον, ταῦτα οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα ὡς ἤδη ἱκανῶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐξητασμένα παρίημι νῦν· δῆλον γάρ, ὅτι τούτων ἐληλεγμένων οὐδὲ τὸν Πλάτωνα ἐκ τούτων ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον δοξάζειν συναχθήσεται.

κη'. Ἑπόμενον δ' ἂν εἴη τοῖς εἰρημένοις κατὰ τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ προκειμένου κεφαλαίου ἡμῖν ἐπηγγελμένα σκοπῆσαι λοιπόν, εἰ μὴ αὐτὸς ἑαυτῷ Πλάτων τὰ ἐναντία λέγων ἁλώσεται· εἰ γὰρ παντὶ μὲν γενομένῳ κατ' αὐτὸν φθορά ἐστιν ἐξ ἀνάγκης, τούτῳ δὲ ἕπεται κατὰ τὴν σὺν ἀντιθέσει ἀντιστροφὴν τὸ πᾶν, ὃ μὴ φθείρεται, τοῦτο μηδὲ γεγονέναι, πῶς οἷόν τέ ἐστιν τὸν αὐτὸν καὶ ἄφθαρτον ἅμα καὶ γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ὑποτίθεσθαι; πρὸς τοῦτο δὲ σύντομος ἡ ἀπάντησις. εἰ γὰρ τὸ κατὰ χρόνον ἀγένητον καὶ ἄφθαρτόν ἐστιν κατὰ φύσιν, εἴ ⟨τι⟩ ἄρα μὴ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἄφθαρτον, τοῦτο οὐ κατὰ χρόνον ἐστὶν ἀγένητον· οὐ κατὰ φύσιν δὲ τὸν κόσμον ἄφθαρτον εἶναι ὁ Πλάτων ὑπέθετο, τοὐναντίον δὲ φύσει φθαρτὸν εἶναι λέγει· τὸ γὰρ δεθὲν ἅπαν διαλυτὸν εἶναι· 'ἐπείπερ γὰρ ἐγέ-

14. pag. 127, 20 17. φθορα[I litt. er.] M 20. γενητὸν] αγενητον M 23. τι addidi coll. 206, 8. 208, 6. 26 de opif. mundi V 9 (222, 8 Reichardt) 27. διαλυτὸν εἶναι (cf. Plat. Tim. 41 A τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν)] δυνατον ειναι M in *textu; m 1 in marg.* ζητει et δυνατὸν διαλυεσθαι ἡ διαλυτον εστιν,

νεσθε', φησίν, 'ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδὲ ἄλυτοι τὸ πάμπαν· οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθέ γε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες ἐκείνων, οἷς ὅτε ἐγίνεσθε ξυνεδεῖσθε'. εἰ τοίνυν φύσει θνητὸς καὶ λυτὸς ὁ κόσμος ὑπάρχει κατὰ Πλάτωνα, τὸ δὲ ἄλυτον αὐτῷ διὰ τὴν βούλησιν τοῦ δημιουργοῦ (ἄλυτα γάρ φησιν οὐ φύσει ἀλλ' 'ἐμοῦ γε θέλοντος'), δηλονότι καὶ γενητὸς ἂν εἴη κατὰ χρόνον. συμφωνότατος ἄρα ἑαυτῷ fol. 91 v. διὰ πάντων ὁ Πλάτων δέδεικται· εἰ | μὲν γὰρ φύσει ᾤετο τὸν κόσμον ἀθάνατόν τε καὶ ἄλυτον ὑπὸ θεοῦ γεγονέναι, οἷα καὶ τὰ νοητὰ εἶναί φησιν, ἀκόλουθον ἦν καὶ ἀγένητον εἶναι αὐτὸν κατὰ χρόνον ὑποτίθεσθαι· εἰ δὲ φύσει λυτός, οὐδὲν δὲ τῶν κατὰ χρόνον ἀγενήτων φύσει λυτόν ἐστιν, οὐδ' ἄρα κατὰ χρόνον ἐστὶν ἀγένητος· δι' αὐτὸ γὰρ τοῦτό φησιν ὁ Πλάτων,

[redacted]

τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι δεσμοῦ καὶ κυριωτέρου λαχόντες ἐκείνων, οἷς ὅτε ἐγίνεσθε ξυνεδεῖσθε'. εἰ οὖν λύσιν καὶ θάνατον τὴν κατ' ἐπίνοιαν σημαίνει καὶ ταύτῃ αὐτοὺς καὶ θνητοὺς εἶναί φησιν, καὶ τὸ μὴ λυθήσεσθαι ἄρα μήτε τεύξεσθαι θανάτου μοίρας τὸ μὴ κατ' ἐπίνοιαν ταῦτα ὑπομένειν σημαίνοι ἄν· ὃ γὰρ τίθησιν ἡ κατάφασις, τοῦτο ἀναιρεῖ ἡ ἀπόφασις ἐξ ἀνάγκης· τὴν γὰρ λύσιν καὶ τὸν θάνατον, ἣν ἐκ τῆς αὐτῶν φύσεως εἶπεν αὐτοῖς ὑπάρχειν, ταύτην πάλιν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν μὴ ἔσεσθαι αὐτοῖς ἀπεφήνατο. εἰ οὖν ἐκ τῆς φύσεως τὸ κατ' ἐπίνοιαν εἶναι λυτοὶ καὶ θνητοὶ ἔχουσιν, καὶ ἐκ τῆς βουλήσεως ἄρα τοῦ θεοῦ κατ' ἐπίνοιαν ἔσονται ἀθάνατοί τε καὶ ἄλυτοι. ἔσται οὖν τὸ συμφραζόμενον τοιοῦτον 'οὐκ ἔσεσθε μὲν κατ' ἐπίνοιαν ἄλυτοι οὐδὲ ἀθάνατοι οὐδὲ τεθνήξεσθε'. τὸ αὐτὸ οὖν καὶ λυτὸν ἔσται κατ' ἐπίνοιαν καὶ οὐ λυτὸν κατ' ἐπίνοιαν καὶ ἡ ἀντίφασις συναληθεύσει. εἰ οὖν ἠλίθιον τοῦτο καὶ ἀδιανόητον τὸ αὐτὸ λέγειν καὶ ἀναλύεσθαι εἰς τὰ ἁπλᾶ κατ' ἐπίνοιαν καὶ μὴ ἀνα|λύεσθαι κατ' ἐπί- fol. 92r. νοιαν, δηλονότι λυτὰ καὶ θνητὰ οὐ κατ' ἐπίνοιαν ἀλλὰ κατὰ φύσιν εἶναί φησιν τὰ οὐράνια. ἀλλ' ἐπειδήπερ, εἰ καὶ τοιαύτης ἔλαχον φύσεως, ὅμως γοῦν δοκεῖ Πλάτωνι διαμένειν αὐτὰ εἰς τὸ διηνεκὲς ἀδιάλυτα καὶ ἀθάνατα οὐ τῷ φυσικῷ δεσμῷ ἀλλὰ τῇ βουλήσει τοῦ θεοῦ συνεχόμενα, διὰ τοῦτό φησιν μὴ πάμπαν εἶναι ἄλυτα καὶ ἀθάνατα ἀλλὰ θνητὰ μὲν καὶ λυτὰ ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει τῇ ἑαυτῶν διὰ τὸ τὴν σω-

5. *λυθήσεσθαι p*] *λυθησεσθε* Mt μήτε τεύξεσθαι] μη τευξεσθε *M* 10. *εσεσθε* M 14. συμφοραζομενον M

ματικὴν φύσιν τοιαύτην εἶναι καὶ τὸ γενόμενον ἅπαν λυτὸν εἶναι καὶ θνητόν, διὰ δὲ τὴν τοῦ δημιουργοῦ βούλησιν ἰσχυροτέραν οὖσαν παντὸς φυσικοῦ δεσμοῦ τῆς ἀθανασίας αὐτὰ τεύξασθαι διηνεκῶς αὐτοῖς παρὰ τοῦ δημιουργήσαντος ἐπινοουμένης· ὥσπερ γὰρ εἴ τις οἰκίαν ἢ ναῦν διηνεκῶς ἐπισκευάζων καὶ τὰ πεπονηκότα τῶν μερῶν ἐπανορθούμενος ἐπὶ πλεῖστον διαρκῆ ταύτην φυλάξειεν, οὕτω δὴ καὶ τὸν θεόν φησιν ὁ Πλάτων ἐπισκευαστὴν τῷ κόσμῳ τὴν ἀθανασίαν χαρίζεσθαι· ἄκουε γοῦν, ὁποῖα περὶ τούτου πάλιν ἐν τῷ πολιτικῷ πεφιλοσόφηκεν· φησὶν γὰρ οὕτως ʽτὸ γὰρ πᾶν τόδε τοτὲ μὲν ὁ θεὸς αὐτὸς συμποδηγετεῖ πορευόμενον καὶ συγκυκλεῖ, τοτὲ δὲ ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περίοδοι τοῦ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφωσιν ἤδη χρόνου. τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον εἰς τἀναντία περι-

[redacted]

οὕτω μὲν οὖν καὶ ἐν τούτοις ὁ Πλάτων συμφώνως οἷς ἐκ τοῦ Τιμαίου παρεθέμεθα τὸ μὲν ἀναλλοίωτον καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν μόνῃ τῇ νοητῇ καὶ θείᾳ προσῆψεν οὐσίᾳ, πᾶσαν δὲ τὴν σωματικὴν φύσιν οὐ ταύτης εἶναί φησιν τῆς τάξεως. ὅθεν καὶ τὸ σωματοειδὲς τοῦ κόσμου μεταβολῆς ἄμοιρον εἶναι τὸ πάμπαν ἀδύνατον ἀπεφήνατο, ἀλλ' ὅταν τὸ προσῆκον ἤδη χρόνου μέτρον αἱ περίοδοι λάβωσιν, τότε δὴ τροπὰς καὶ μεταβολὰς τὸ πᾶν ὑπομένειν, καὶ τοῦτο πάλιν ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἀναλεξάμενος, ὡς καλῶς τινες τῶν ἡμετέρων ἐπεσημήναντο· τὸ γὰρ συγκυκλεῖν μὲν τὸν οὐρανὸν καὶ πάλιν ἀνιέναι, ὅταν ἤδη τὸ προσῆκον αἱ περίοδοι χρόνου λάβωσι μέτρον, τί ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ ὡσεὶ περιβόλαιον εἱλίττεσθαι τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἀλλάττεσθαι; ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἀκηκοὼς ὁ Πλάτων τὸ 'θάνατον γὰρ ὁ θεὸς οὐκ ἐποίησεν' καὶ τὸ 'ἔκτισεν εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα' ἀθάνατον ᾤετο δεῖν τὸ πᾶν διαμένειν, ἄκουε, πῶς πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ πολιτικῷ οὐ φύσει τὴν ἀθανασίαν τῷ κόσμῳ ἀλλ' ἐπίκτητον παρὰ τοῦ δημιουργοῦ προσγίνεσθαι ἔφησεν· 'ἐκ πάντων δὴ τούτων τὸν κόσμον μήτε αὐτὸν χρὴ φάναι στρέφειν ἑαυτὸν ἀεὶ μήτε ὅλον ὑπὸ θεοῦ στρέφεσθαι διττὰς καὶ ἐναντίας περιαγωγὰς μήτε αὖ τινε δύο θεὼ φρονοῦντε ἑαυτοῖς ἐναντία στρέφειν αὐτόν, ἀλλ' ὅπερ ἄρτι τε ἐρρήθη καὶ μόνον λοιπόν,

2. fort. ἀναλλοίωτον ⟨εἶναι⟩, cf. 228, 19. 20   10. γρ[I litt. er.]αμματων M   14. περιβολεον (αι supra ε) ειληττεσθαι M (ἑλίξεις Psalm. 102, 27)   15. αλαττεσθαι M   16. 17. Sap. Salom. 1, 13. 14 (ὅτι ὁ θεὸς θάνατον κτλ.)   21. Plat. politic. 269E   22. στεφειν (ρ supra ε) M   μήτ' αὖ ὅλον ἀεὶ ὑπὸ Plat.   24. τινε δυω M; δύο τινὲ *Plat.*   25. τε om. *Plat.*

τὰ μὲν ὑπ' ἄλλης συμποδηγεῖσθαι θείας αἰτίας τὸ ζῆν πάλιν ἐπικτώμενον καὶ λαμβάνοντα ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ, τὰ δέ, ὅταν fol. 93r. ἀνεθῇ, διὰ τοῦ αὐ|τοῦ ἰέναι κατὰ καιρὸν ἀφεθέντα τοιοῦτον, ὥστε ἀνάπαλιν πορεύεσθαι πολλὰς περιόδων μυριάδας'. σαφῶς ἄρα διὰ τούτων ἅτε δὴ τὸ ἀθάνατον κατὰ φύσιν τοῦ οὐρανοῦ μὴ ἔχοντος διὰ τὸ ῥευστὸν πάσης τῆς σωματικῆς φύσεως, τὸ ζῆν αὐτὸν ἐπικτᾶσθαι πάλιν φησὶν καὶ ἐπισκευαστὴν αὐτῷ τὴν ἀθανασίαν παρὰ τοῦ δημιουργήσαντος ἐπιγίνεσθαι. εἰ οὖν ζῷον μὲν εἶναι τὸν οὐρανὸν ὁ Πλάτων οἴεται, παντὶ δὲ ζῴῳ τὸ εἶναι καὶ ἡ οὐσία κατὰ τὸ εἶδος τῆς ἐν αὐτῷ ζωῆς ὑφέστηκεν, καὶ ὁ οὐρανὸς ἄρα τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν ἐν τῷ εἴδει τῆς οἰκείας ἕξει ζωῆς. ταύτην δὲ τὴν ζωὴν πάλιν καὶ πάλιν ἐπικτᾶσθαι τὸν

[redacted]

φθαρτικῶν τι ὑπομένοντα· οὐ γάρ ἐστιν τοῦ κόσμου ἔξω σῶμα, ὑφ' οὗ ἂν καὶ πάθοι τι τοιοῦτον, οἷον τὰ καθ' ἕκαστον ἅπαντα ὑπὸ τοῦ περιέχοντος, οὐδ', ὥσπερ τὰ ἡμέτερα σώματα καὶ τῶν μερικῶν ἕκαστον διαφορεῖταί τε ὑπὸ τοῦ περιέχοντος καὶ τὴν τοῦ λείποντος ἀναπλήρωσιν διὰ τῶν ἔξωθεν ἐπεισιόντων εἰσδέχεται, οὕτω δὴ καὶ ὁ οὐρανός· οὐδὲν γάρ ἐστιν ἔξωθεν οὔτε τὸ διαφορῆσον αὐτὸν οὔτε τὸ θρέψον· 'αὐτὸ γὰρ αὑτῷ', φησὶν ὁ Πλάτων, 'τροφὴν τὴν ἑαυτοῦ φθίσιν παρέχεται'· ἡ γὰρ ἄλλου φθίσις ἄλλου τροφὴ γί|γνεται· fol. 93 v. ἡ γὰρ τοῦ ἀέρος εἰ τύχοι φθορὰ ἢ ὕδατος ἢ πυρὸς γίνεται γένεσις, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. ταύτῃ οὖν καὶ ἀπροσδεὴς εἶναι τῶν ἔξωθεν εἴρηται καὶ οὕτως ἄνοσός τε καὶ ἀγήρως ὡς μὴ ἔχειν ἔξωθεν, ὑφ' οὗ πήσεται, οὐ μὴν διὰ τὸ κατὰ φύσιν αὐτάρκης τε εἶναι καὶ ἀθάνατος· μόνῃ γὰρ τῇ νοητῇ οὐσίᾳ τὸ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν ἔφη προσεῖναι, τὴν δὲ σωματικὴν φύσιν μὴ ταύτης εἶναι τῆς τάξεως, τῶν γινομένων δὲ πᾶσαν καὶ ἀπολλυμένων εἶναι, ὄντως δὲ μηδέποτε ὄντων. πῶς οὖν αὖ πάλιν καὶ αὐτάρκη καὶ ἀπροσδεᾶ τὴν αὐτὴν λέγοι ἄν, εἰ μὴ τὸν εἰρημένον τρόπον; ὅτι γὰρ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐννοίας ταῦτα περὶ τοῦ κόσμου φησίν, οὐδὲν οἷον καὶ αὐτῶν ἐπακοῦσαι τῶν τοῦ φιλοσόφου ῥημάτων· φησὶν γὰρ ἐν Τιμαίῳ ταῦτα 'ἔκ τε δὴ τούτων καὶ τοιούτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγενήθη δι' ἀναλογίας ὁμολογῆσαν φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥστε εἰς τὸ

6. επ[ει]σιοντων, ex η, M 8. Plat. Tim. 33C 9. 10. παρέχον Plat. 16. Plat. Tim. 28A 20. ὄντων] ὄντως M 25. Plat. Tim. 32B (καὶ διὰ ταῦτα ἔκ τε δὴ τούτων καὶ τοιούτων) 26. ἐγεννήθη Plat. 27 sq. εἰς ταὐτὸν αὑτῷ Plat.

αὐτὸ ξυνελθὸν ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν τοῦ ξυνδήσαντος γενέσθαι. τῶν δὲ δὴ τεττάρων ἓν ὅλον ἕκαστον εἴληφεν ἡ τοῦ κόσμου ξύστασις· ἐκ γὰρ πυρὸς παντὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς ξυνέστησεν αὐτὸν ὁ ξυνιστὰς μέρος οὐδὲν οὐδενὸς οὐδὲ δύναμιν ἔξωθεν ὑπολείπων τάδε διανοηθείς, πρῶτον μὲν ἵνα ὅλον ὅτι μάλιστα ζῷον τέλεον ἐκ τελέων τῶν μερῶν εἴη, πρὸς δὲ τούτοις ἕν, ἅτε ⟨οὐχ⟩ ὑπολελειμμένων, ἐξ ὧν ἄλλο τοιοῦτον γένοιτ᾽ ἄν, ἔτι δὲ ἵνα ἀγήρων καὶ ἄνοσον ᾖ, κατανοῶν, ὡς ξυστάτῳ σώματι θερμὰ καὶ ψυχρὰ καὶ πάντα, ὅσα δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχει, περιιστάμενα ἔξωθεν καὶ προσπίπτοντα ἀκαίρως λύει καὶ νόσους καὶ γῆρας ἐπάγοντα φθίνειν ποιεῖ. διὰ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν λογισμὸν τόνδε ὅλον ἐξ ὅλων ἁπάντων τέλεον καὶ ἀγήρων καὶ ἄνοσον αὐτὸν ἐτεκτήνατο᾽. τρεῖς ἐν τούτοις εἶπεν ὁ Πλάτων αἰτίας, δι᾽ ἃς οὐδὲν

[redacted]

Δημοκρίτῳ καὶ ἑτέροις ἔδοξεν, πλείονες ἢ καὶ ἄπειροι εἶεν κόσμοι (εἰ γὰρ ὁ κόσμος ζῷόν ἐστιν κατὰ Πλάτωνα ἐκ τῶν τεσσάρων συνεστὸς στοιχείων, οὐδὲν δὲ ἔξωθεν τοῦ κόσμου ὑπελείφθη στοιχείου μέρος, οὐδ' εἶναι ἄρα ἕτερον κόσμον ἐνδέχεται τῶν κοσμουργῶν στοιχείων ἐν τούτῳ πάντων περιειλημμένων), τρίτην δὲ ἵνα ἄνοσος ᾖ καὶ ἀγήρως ὁ κόσμος μηδενὸς ἔξωθεν ὄντος, ὑφ' ὅτου καὶ πήσεται· ὡς γὰρ τὰ ἡμέτερα σώματα ψυχόμενά τε· ἀμέτρως ὑπὸ τοῦ περιέχοντος καὶ θερμαινόμενα ὑγραινόμενά τε καὶ ξηραινόμενα καὶ τὰ λοιπὰ πάθη ὑπομένοντα τῆς συμμέτρου τε κράσεως ἐξίσταται καὶ ταύτῃ γηράσκει τε καὶ φθίνει, οὕτω, φησίν, εἰ δ' ἂν ἔξω τοῦ οὐρανοῦ μέρη τινὰ τῶν στοιχείων ἢ δυνάμεις ὑπελείποντο προσπίπτοντα ἔξωθεν τῷ οὐρανῷ, τὰ αὐτὰ ἂν αὐτῷ πάθη ἐνεποίησε διὰ τὸ δραστήριον τῆς οἰκείας δυνάμεως, ἅπερ καὶ τοῖς ἡμετέροις ὑπὸ τοῦ περιέχοντος συμβαίνει σώμασιν· ἵνα οὖν τούτων τῶν παθῶν ἀπαλλαγείη τὸ πᾶν, ἐντὸς ἅπασαν, φησίν, τὴν τῶν στοιχείων φύσιν ὁ δημιουργὸς περιέκλεισεν. καίτοι εἰ μὴ ἐπεφύκει γῆράς τε καὶ λύσιν ὁ οὐρανὸς ὑπομένειν, οὐδ' ἄν, εἰ ἡ πᾶσα ἡ τῶν στοιχείων φύσις ἔξωθεν ὑπάρχουσα προσέβαλεν αὐτῷ, ἔπαθεν ἄν τί ποτε παρ' αὐτῶν τοιοῦτον, οὗ μὴ δεκτικὴ ἡ φύσις αὐτοῦ ἐτύγχανεν· τί γὰρ ἂν καὶ πά|θοιεν αἱ ἐν τῷ κόσμῳ λογικαὶ οὐσίαι ὑπὸ τῆς fol. 94v. τῶν σωμάτων δραστηρίου δυνάμεως; οὐκ ἄρα τὸ ἀγήρων εἶναι τὸν οὐρανὸν καὶ ἄνοσον διὰ τὸ ἀναλλοίω-

2. 3. πλατω[ν]α M 3. σϋνεστὼς p 4. στοιου (χει suprascr.) M 6. περιειλ[η]μμενων M 13. ει δ αν M; vix sanum 21. ἡ om. 234, 26; at cf. 249, 5 23. τοιοῦτον p] τοιουτων M 24. δεκτικὴ] δεκτικης M

[redacted]

τον καὶ τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ ἀθανασίαν ὑποτίθεται· τοὐναντίον γάρ, ὅπερ εἶπον, ἐκ τῶν νῦν εἰρημένων δείκνυται, ὅτι, ἐπειδὴ φύσει λυτὸς ἦν καὶ θνητὸς ὁ κόσμος, ἐπεὶ καὶ γενητός, διότι καὶ σῶμα, βούλεται δὲ αὐτὸν εἰς ἀεὶ διαμένειν, ἵνα μή τι τῶν φθοροποιῶν παθῶν ὑπομείνῃ, οὐδὲν ἐκτὸς αὐτοῦ τῶν λύειν αὐτὸν πεφυκότων ὁ δημιουργὸς καταλέλοιπεν. τὸ δὲ φύσει ἄλυτον οὐκ ἔστιν ὑφ' ὅτου ἂν πώποτε λυθείη. οὔκουν ἐπὶ τῆς τοῦ κόσμου ψυχῆς τοιοῦτό τι ὁ παρὰ τῷ Πλάτωνι δημιουργὸς ηὐλαβήθη, ἀλλὰ ταύτην ἐκ τοῦ μέσου πάντῃ πρὸς τὸν ἔσχατον οὐρανὸν διαπλέξας οὐδὲν τοιοῦτο ὑπώπτευσε, μήποτε διὰ τὴν συμπλοκὴν τὴν πρὸς τὰ θερμαίνοντά τε καὶ ψύχοντα μεταβολήν τινα καὶ ἀλλοίωσιν ὑπομείνῃ· τῆς γὰρ νοητῆς ὑπῆρχε φύσεως καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχούσης. καὶ τί λέγω περὶ τῆς τοῦ κόσμου ψυχῆς;

[redacted]

[redacted]

ἐξ ὧν καὶ συνέστηκεν, ἵνα μὴ πάθοι, οὐδὲν ἔξωθεν αὐτοῦ φησιν τὸν δημιουργὸν ἀπολελοι|πέναι. fol. 95 r. *ἀλλ' εἰ καὶ μηδέν ἐστιν ἔξωθεν, ὑφ' οὗ παθεῖν τὸν κόσμον ἐνδέχεται, ἀλλ' ἐπεὶ οἶδεν ὁ Πλάτων, ὡς πᾶν σῶμα ὑπὸ πεπερασμένης διοικεῖται δυνάμεως καὶ οὐδὲν σῶμα δύναμιν ἄπειρον ἔχει (ὡς ὁ τοῦ Πλάτωνος μαθητὴς Ἀριστοτέλης πρὸς τῷ τέλει τοῦ ὀγδόου λόγου τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως ἔδειξεν), πᾶν δὲ τὸ μὴ ἄπειρον ἔχον δύναμιν ἐξαρκεῖν εἰς τὸ διηνεκὲς ἀδύνατον καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν πάντα κόσμον σῶμα ὄντα καὶ πεπερασμένην ἔχοντα δύναμιν μὴ ἂν αὐτὸν ἑαυτῷ εἰς διαμονὴν ἀίδιον ἐξαρκέσαι, κἂν μηδὲν ᾖ τῶν ἔξωθεν αὐτὸν λυμαινόμενον (τὴν γὰρ πεπερασμένην δύναμιν δι' αὐτὸ τὸ πεπεράνθαι ἀνάγκη ποτὲ ἐξασθενήσασαν οἴχεσθαι), δοκεῖ δὲ αὐτῷ ἄλυτος διαμένειν ὁ κόσμος, τούτου χάριν αὐτὸν τὸν δημιουργὸν ἐφίστησιν αὐτῷ τὴν ζωὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀθανασίαν ἐπισκευάζοντα, ἵν' οὕτως εἰς ἀεὶ διαμένειν δύνηται· εἰ γὰρ φύσει αὐτὸν ἀναλλοίωτόν τε καὶ ἀθάνατον ὁ Πλάτων εἶναι ᾤετο, οἵαν εἶναί φησιν τὴν τῶν νοητῶν φύσιν, πῶς πάλιν ἐπισκευαστὴν εἶναι τὴν ἀθανασίαν αὐτοῦ ὑποτίθεται; ἀσύμβατα γὰρ ταῦτα. ἢ πῶς οὐδὲν ἔξωθεν αὐτοῦ καταλιμπάνει, ἵνα μὴ πάσχων ὑπ' αὐτοῦ γηράσκῃ τε καὶ φθίνῃ, ὅτῳ δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀπροσδεὲς ὑπάρχειν φησὶν οὐ διὰ τὴν τῆς φύσεως αὐτάρκειαν ἀλλὰ διὰ τὸ μηδενὸς δεῖσθαι τῶν ἔξωθεν τοῦ τὸ ἐλλεῖπον αὐτοῦ τῇ προσθέσει ἀναπληροῦντος καὶ ἀνυφαίνοντος; ἄκουε γάρ, οἷα καὶ περὶ*

7. Arist. phys. Θ 10 p. 266 a 24 13. αὐτὸν Kroll] αυτο M *λυμενομενον M* 24. ὅτω M; locum non expedio *27. τη[ι] M*

τούτου ἐν τῷ Τιμαίῳ φησίν· 'λεῖον δὲ δὴ πᾶν ἔξωθεν αὐτὸν ἀπηκρίβου πολλῶν χάριν· ὀμμάτων τε γὰρ ἐπεδεῖτο οὐδὲν (ὁρατὸν γὰρ οὐδὲν ἔξωθεν ὑπελείπετο) οὐδὲ ἀκοῆς (οὐδὲ γὰρ ἀκουστόν) πνεῦμά τε οὐκ ἦν περιεστὸς δεόμενον ἀναπνοῆς, οὐδ' αὖ τινος ἐπεδέησεν ὀργάνου ἔχειν, ᾧ τὴν μὲν εἰς αὐτὸ τροφὴν δέξοιτο, τὴν δὲ πρότερον ἐξικμασμένην ἀποπέμψοι πάλιν· l. 95 v. ἀ|πῄει τε γὰρ ⟨οὐδὲν⟩ οὔτε προσῄει αὐτῷ ποθέν· οὐδὲ γὰρ ἦν· αὐτὸ γὰρ ἑαυτῷ τροφὴν τὴν ἑαυτοῦ φθίσιν παρέχον καὶ πάντα ἐν αὐτῷ καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ πάσχον καὶ δρῶν ἐκ τέχνης γέγονεν· ἡγήσατο γὰρ αὐτὸ ὁ ξυνθεὶς αὔταρκες ὂν ἄμεινον ἔσεσθαι μᾶλλον ἢ προσδεὲς ἄλλων'. οὐκοῦν καὶ τὸ ἀνενδεὲς αὐτῷ ὑπάρχειν οὐ διὰ τὸ φύσει ἀνενδεές φησιν ἀλλὰ διὰ τὸ μηδενὸς τῶν ἔξωθεν προσδεῖσθαι· οὐ γάρ, ὥσπερ [redacted]

ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ἀπαθὴς διὰ τὸ μηδὲ εἶναί τι ἔξωθεν, αὐτὸς δὲ ὑφ' ἑαυτοῦ πάσχει τε καὶ φθίνει. τὸ δὲ τοιοῦτον οὔτε ἀπαθὲς φύσει οὔτε ἀθάνατον· οὐδὲν γὰρ τῶν κατὰ φύσιν ἀθανάτων οἷον τὰ λογικὰ οὐδὲ κατὰ μέρη πάσχειν τι ἢ φθίνειν πέφυκεν, ἐπεὶ καὶ ἀμερίστου καὶ ἁπλῆς ὑπάρχει φύσεως πᾶν εἴ τί περ ἐστιν κατὰ φύσιν ἀθάνατον. οὐκοῦν, εἰ μὴ φύσει ἀθάνατος ὁ κόσμος, ἀλλ' ἐπίκτητον καὶ ἐπισκευαστὴν ἔξωθεν τὴν ἀθανασίαν εἰσδέχεται, φύσει δήπου ἐστὶν θνητός· εἰ δὲ φύσει θνητὸς κατὰ Πλάτωνα, εὐλόγως ἀρχὴν αὐτῷ τοῦ εἶναι δίδωσιν. καὶ οὕτως οὐδὲν μαχόμενον ἑαυτῷ ἐν τούτοις ὁ Πλάτων ὑπέθετο καὶ γενητὸν εἶναι λέγων τὸν κόσμον καὶ φύσει θνητὸν καὶ τὴν ἀθανασίαν μεθεκτὴν αὐτῷ καὶ ὑπὲρ φύσιν παρὰ τοῦ δημιουργήσαντος αὐτὸν ἐπιγίνεσθαι. ὅτι δὲ οὐδὲ τὸν Πρόκλον ταῦτα ἔλαθεν, ἀλλ' οἶδεν καὶ αὐτὸς ἀκρι|βῶς ὅσον ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ φύσει τὸν κόσμον (fol. 96r.) τὸ ἀεὶ εἶναι οὐκ ἔχοντα διὰ τὸ πᾶσαν τὴν σωματικὴν φύσιν ὑπὸ πεπερασμένης συνέχεσθαι δυνάμεως, τὸ δὲ ἀεὶ εἶναι αὐτῷ ἑτέρωθεν ἐπίκτητον προσγίνεσθαι, νῦν δὲ ἡμᾶς ἑκὼν παραλογίζεται τὸ μὴ φθείρεσθαι τὸν κόσμον ἁπλῶς κατὰ Πλάτωνα λαμβάνων καὶ μὴ προσδιοριζόμενος, πῶς τουτό φησιν ὁ Πλάτων, καὶ ἐκ τούτου συνάγων, ὅτι καὶ ἀγένητον τὸν κόσμον κατὰ χρόνον εἶναι οἴεται, δῆλον ἡμῖν ἔσται ἐκ πολλῶν ὀλίγας αὐτοῦ παραθεμένοις χρήσεις. διότι τὸ ἀεὶ ὂν τὸ νοητὸν μόνον εἶναί φησιν, πᾶν δὲ τὸ αἰσθητὸν γινόμενον εἶναι καὶ ἀπολλύμενον ὂν δὲ

8. επικτιτον M 13. γεννητον M (cr. p) 27. cf. Plat. Tim. 28A 28. απολλ[υ]μενον, ex ο, M

οὐδέποτε, ἀπολογούμενος ὑπὲρ Πλάτωνος ὁ Πρόκλος πρὸς ἄλλοις πλείοσι καὶ ταῦτα προστέθηκεν.

Πρόκλου ἐκ τοῦ λόγου, ὃς ἐπιγέγραπται ‘ἐπίσκεψις τῶν πρὸς Πλάτωνος Τίμαιον ὑπ᾽ Ἀριστοτέλους ἀντειρημένων’.

‘Τοῦτο τοίνυν μόνον δεῖ λαβεῖν, εἰ καὶ τὸ οὐράνιον σῶμα δεῖ γινόμενον ὀνομάζειν καὶ τὸν ὅλον κόσμον ὡσαύτως. πῶς δὲ οὐ δεῖ καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς δίδωσιν ἡμῖν οὑτωσὶ λέγειν; οὐδὲν γάρ φησι σῶμα πεπερασμένον δύναμιν ἄπειρον ἔχειν, καὶ δέδειχεν ἐν ὀγδόῳ τοῦτο τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως. εἰ οὖν ὁ κόσμος πεπέρασται (καὶ γὰρ τοῦτο δέδειχεν αὐτός), ἀνάγκη μὴ ἔχειν αὐτὸν δύναμιν ἄπειρον. ἀλλὰ μὴν δεδείχαμεν, ὅτι ὁ αἰὼν ἄπειρός ἐστιν δύναμις, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις. οὐκ ἄρα ὁ κόσμος αἰώνιον ἔχει τὴν ὑπόστασιν μὴ ἔχων ἄπειρον δύναμιν. εἰ δὲ μὴ

[redacted]

ἑτέρωθεν καὶ οὐκ ἐκ τῆς οἰκείας ὑπάρχει φύσεως· φησὶν γὰρ οὕτως ‛οὐδὲ γάρ, ὅπερ ἐπὶ τοῦ ἀεὶ ὄντος ἀληθές, τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ ἀεὶ γινομένου, τὸ ὑπάρχειν αὐτῷ δύναμιν ἄπειρον διὰ τὸ ἀεὶ γίνεσθαι, ὡς ἐκείνῳ διὰ τὸ ἀεὶ εἶναι· ἀλλὰ τῷ ποιοῦντι τοῦτο, διὸ καὶ τοῦτο ἀεὶ γίνεται προσκτώμενον τὸ ἀεὶ εἶναι διὰ τὸ καθ' ὕπαρξιν ἀεὶ ὂν καὶ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ τὸ ἀεί οὐκ ἔχον. ὥστε ὁ τοῦ γινομένου ὁρισμὸς ἐφαρμόζοι ἂν καὶ τῷ κόσμῳ'· καὶ μετ' ὀλίγα ‛πᾶν ἄρα τὸ γινόμενον αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ πάντως καὶ ἀπολλύμενόν ἐστιν, δεθὲν δὲ ὑπὸ τοῦ ὄντος μένον ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ ὅλον τοῦτο γινόμενόν ἐστιν διὰ τὸ εἶναι οὐκ ἀπολλύμενον, ὃ ἐκ τοῦ ὄντος παρεσπάσατο. τὸν δ' οὖν ὁρισμὸν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ γινόμενον ἀπολαβόντα καὶ ἀπολλύμενον αὐτὸ προσεῖπεν ὡς τῇ αὐτοῦ φύσει τοιοῦτον ὄν'. ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἑξῆς ‛ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὲν πᾶν πεπερασμένον, τὸ δὲ πεπερασμένον οὐκ ἔχει δύναμιν ἄπειρον, ὡς ἔδειξεν, τὸ δὲ κινοῦν τὴν ἄπειρον κίνησιν ἀπείρῳ δυνάμει κινεῖ, δηλονότι τὸ ἀκίνητον αἴτιον τῆς ἀπείρου τῷ παντὶ κινήσεως αὐτὸ τὴν ἄπειρον ἔχει δύναμιν. ὥστ' ἐὰν τῷ λόγῳ χωρίσῃς ἐκείνου τὸ πᾶν, οὐ κινήσεται εἰς ἄπειρον οὐκ ἔχον δύναμιν ἄπειρον, ἀλλ' ἕξει τοῦ κινεῖσθαι παῦλαν· ἐὰν δὲ πάλιν συνάψῃς αὐτὸ ἐκείνῳ, δι' ἐκεῖνο κινήσεται εἰς ἄπειρον. καὶ οὐδέν γε ἄτοπον δι' ἐπι-

2. οὐδὲ κτλ.: cf. etiam fol. 260v. 261r. 6. ἀεὶ τὸ fol. 120r. 261r. 9. τῷ pt] το M 10. πάντως om. fol. 261r. 11. τ[ῷ], ex ο, M 12. εἶναι fol. 120r. 261r.] εστιν M 12. 13. απολλυμεν[ο]ν M 13. τὸν γοῦν fol. 261r. 14. τὸ γινόμενον fol. 261r. et (in marg. ζητει) fol. 120r.] των γινομενων M 17. 18. ἄπειρον οὐκ ἔχει δύναμιν fol. 120r. 261r. 19. κίνησιν etiam fol. *120r.; δύναμιν* fol. 261r. 20. αἴτιον om. fol. 261r. *21. ὥστε εἰ fol. 261r.* 25. εἰς — ἐπινοίας om. fol. 120v.

νοίας τὰ συνημμένα χωρίζειν, ἵνα κατίδωμεν, τί ποτε ἐκ θατέρου θατέρῳ πάρεστιν, καὶ κατιδόντες νοήσωμεν, τί μὲν ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔχει τὸ χεῖρον, τί δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον συντάξεως'. καὶ μετὰ βραχέα 'ὅλως γὰρ ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς τῇδε τὸ μὲν φθείρεσθαι δι' ἀδυναμίαν τὸ δὲ σῴζεσθαι διὰ
fol. 97r. δύναμιν ὑπάρχει, | πολλῷ μᾶλλον ἐν τοῖς ἀφθάρτοις ἡ ἀφθαρσία διὰ δύναμιν <. ἡ δὲ δύναμις> δηλονότι ἄπειρον· ἡ γὰρ πεπερασμένη φθείρεται πᾶσα'.

Εἰ τοίνυν, ὡς καὶ αὐτῷ δοκεῖ τῷ Πρόκλῳ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸν κόσμον ἄπειρον δύναμιν ἀνάγκη μὴ εἶναι αὐτὸν ἀεί, ἀλλὰ τὸ ἀεὶ εἶναι μᾶλλον δὲ γίνεσθαι ἐπίκτητον ἔχει ἀπὸ τοῦ ἀεὶ ὄντος, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ τὸ ἀεὶ εἶναι οὐκ ἔχων, ἀλλὰ γινόμενος ὢν καὶ ἀπολλύμενος, καὶ διὰ τοῦτο, εἴ τις χωρίσειεν αὐτοῦ τὸ τῆς ἀειγενεσίας καὶ τῆς ἀεικινησίας αὐτῷ αἴτιον,

τῆς οἰκείας αὐτὸ μεθίστησι φύσεως καὶ ὁμοφυὲς ἐκείνῳ ποιεῖ, ἀφ' οὗ ἡ τοιαύτη αὐτῷ πέφυκε δύναμις· ἐπεὶ καὶ ὁ ὑπὲρ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρῶν διατεταμένος αἰθὴρ τῷ οὐρανίῳ συγκυκλούμενος σώματι καὶ ὑπὲρ τὴν οἰκείαν φύσιν τὴν κίνησιν ταύτην κινούμενος, ὡς Ἀριστοτέλει δοκεῖ, οὐδὲν ἧττον καὶ οὗτος τῶν εὐθυφορουμένων ἐστὶν σωμάτων οὐδὲ χαρακτηριστικὴν ἕξει τῆς οἰκείας οὐσίας τὴν κίνησιν, ὡς διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸν ὁμοειδῆ τῷ οὐρανίῳ σώματι λέγεσθαι. ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἐνθουσιώσας τῶν ψυχῶν καὶ ὑπὲρ τὴν οἰκείαν φύσιν γινωσκούσας 'τά τ' ἐόντα τά τε ἐσόμενα πρό τ' ἐόντα' ἑτέρας ἂν εἴποιμεν οὐσίας παρὰ τὰς | λοιπὰς διὰ τὴν θεόθεν αὐταῖς ἐπιφοι- fol. 97 v. τήσασαν δύναμιν. ἤδη δὲ καί τινες τῶν παρ' Ἕλλησιν ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἂν θεοφορήτων, ἐγὼ δὲ φήσαιμι ἂν κατόχων δαίμοσιν πονηροῖς ξίφεσιν ὡς λόγος τὰ οἰκεῖα διατέμνοντες σώματα καὶ διὰ πυρὸς ἰόντες οὐδὲν ὧν πέφυκεν πάσχειν ὑπὸ πυρός τε καὶ σιδήρου τὰ σώματα, ὥς φασιν, ὑπομένουσιν· καὶ οὐ δήπου διὰ τοῦτο ἑτέρας ἂν φήσαιεν καὶ οὐ τῆς τῶν σωμάτων εἶναι αὐτὰ φύσεως ἢ τὸ ἀπαθὲς αὐτοῖς διὰ τοῦτο προσεῖναι καὶ ἄφθαρτον. οὕτω δὴ οὖν καὶ εἰ τὸ πᾶν τόδε ἔκ τινος ὑπερτέρας δυνάμεως ἐπιχορηγεῖται κατὰ Πλάτωνα τὸ ἀδιάλυτον, οὐκ ἤδη διὰ τοῦτο καὶ τῆς τῶν ἀφθάρτων τε καὶ ἀεὶ ὄντων φύσεως ἔσται ἀλλ', ἐπεὶ φύσει φθαρτόν ἐστιν, καὶ γενητὸν ἐξ ἀνάγκης ἔσται. ἅπερ δὲ ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ εἰρημένου λόγου τίθησιν ὁ Πρόκλος πρὸς Ἀριστοτέ-

2. ἐκείνῳ] εκεινο M 7. 8. χαρακτηρι⌊στι⌋κην, ex κη, M 10. ενθουσι⌊ωσ⌋ας M 12. τ' ἐσσόμενα Hom. A 70 13. 14. επιφυτησασαν M 22. ⌊και⌋ (ante εἰ) M 23. επιχωρηγειται M

λην ἐγκαλοῦντα, ὡς φύσει φθαρτὸν εἶναι λέγει τὸν κόσμον ὁ Πλάτων διὰ δὲ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἄφθαρτον εἶναι, πείθειν ἡμᾶς ὁ Πρόκλος ἐπιχειρῶν, ὅτι καὶ ἐκ τῆς οἰκείας φύσεως ὁ κόσμος καὶ ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως ἔχει τὸ ἄφθαρτον, ὡς μηδὲν ἀναγκαῖον ἔχοντα καὶ αὐτὸν ἑαυτῷ καὶ Πλάτωνι καὶ τῇ ἀληθείᾳ δεικνύντα μαχόμενον παρίημι λέγειν, ἵνα μὴ περιττὸν ὄχλον ἐπεισάγω τῷ λόγῳ· οὔτε γὰρ ὅτι πᾶν σῶμα πεπερασμένην ἔχει δύναμιν οὔτε ὅτι τὴν πεπερασμένην φθαρτὴν εἶναι ἀνάγκη καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς οὐκ ἐπαρκεῖν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐλέγχων λόγος. τοιαύτης οὖν οὔσης τῆς τοῦ κόσμου δυνάμεως ἀνάγκη πᾶσα φθαρτὸν εἶναι τοῦτον, ὅσον ἐπὶ τῇ δυνάμει τῆς οἰκείας φύσεως· ὥστε καὶ γενητὸν ἐξ ἀνάγκης, εἴπερ πᾶν τὸ φθαρτὸν καὶ γενητὸν ἐξ ἀνάγκης. ἐνδέχεται ἄρα γενητὸν ὄντα κατὰ χρόνον τὸν κόσμον καὶ διὰ

[redacted]

Πρόκλου διαδόχου λόγος ἕβδομος.

"Ἕβδομος· εἰ ἡ ψυχὴ τοῦ παντὸς ἀγένητός ἐστιν καὶ ἄφθαρτος, καὶ ὁ κόσμος ἀγένητος καὶ ἄφθαρτος. λόγος γὰρ αὐτῆς ὡς καὶ πάσης ψυχῆς τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν· τὸ δὲ αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν πᾶν πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεώς ἐστιν· εἰ ἄρα ἀίδιός ἐστιν ἡ τοῦ παντὸς ψυχή, δεῖ τὸ πᾶν ἀεὶ εἶναι κινούμενον ὑπ' αὐτῆς· τῇ γὰρ κινήσει τοῦ παντὸς ἢ πρότερον οὐκ ὄντος ἢ ὕστερον αὐτὴ ἀεὶ οὖσα κινήσεως ἀρχὴ καὶ οὐ δυναμένη κινήσεως μὴ εἶναι ἀρχὴ κατ' οὐσίαν αὐτοκίνητος οὖσα καὶ διὰ τοῦτο ἀρχὴ κινήσεως. ἀλλὰ μὴν ἀγένητος ἡ ψυχὴ καὶ ἄφθαρτός ἐστιν δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ αὐτοκίνητον· ἔστιν ἄρα καὶ τὸ πᾶν ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον. ἐκ δὴ τούτου φανερόν, ὅτι καὶ πᾶσα ψυχὴ σώματι πρῶτον ἐπιβέβηκεν ἀιδίῳ καὶ τοῦτ' ἀεὶ κινεῖ, κἂν φθαρτοῖς ἐνῇ σώμασιν, ἐκεῖνα κινεῖ διὰ τῶν ἀεὶ ὑπ' αὐτῆς κινουμένων."

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ ζ' λόγου.

α'. Ἔκθεσις τῆς ἐφόδου τοῦ ἑβδόμου ἐπιχειρήματος.

β'. Ὅτι οὐ πραγματειῶδες τὸ προκείμενον ἐπιχείρημα, ἀλλ' ἐκ Πλατωνικῆς συνέστηκεν ὑποθέσεως ἀναποδείκτου.

γ'. Ὅτι, εἰ ἐν τούτῳ οὐσίωται ἡ ψυχὴ ἐν τῷ κινήσεως εἶναι ἀρχή, ἀδύνατον χωρὶς σώματος τὴν οὐσίαν αὐτῆς ὑποστῆναι.

6. ζητει M m 1 in marg. (de hoc loco cf. pag. 247, 9)
12. ⌊και⌋ M   αυ⌊το το⌋υτο M   14. πᾶσα κτλ.: cf. 248, 1. 273, 16   15. κιν⌊ει⌋, ex η, M   25. 26. ⌊χωρις — ὑποστη⌋ναι M

δʹ. Ὅτι, εἴπερ χωριστὴ παντὸς σώματος εἶναι ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς ὡμολόγηται, ἀδύνατον ἐν τούτῳ αὐτὴν οὐσιῶσθαι ἐν τῷ κινήσεως εἶναι ἀρχήν. καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος οἶδεν, ὡς κατ' ἄλλο μὲν ἔχει τὸ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ τὴν οὐσίαν, κατ' ἄλλο δὲ τὸ κινήσεως εἶναι ἀρχή.

εʹ. Ὅτι ἀδύνατον ἀιδίους εἶναι τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας τὰς κινητικὰς τοῦ σώματος καὶ διὰ τοῦτο οὔτε
98v. ἀιδίως ταύτην κινεῖν τὸ σῶμα | ἐνδέχεται οὔτε ἀίδιόν τι σῶμα αὐτῆς ἐξῆφθαι ἀεί.

ϛʹ. Ὅτι οὐδεμία σώματος κίνησις οὐδὲ μεταβολὴ ἀγένητός ἐστιν καὶ ἄφθαρτος καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ σῶμά τί ἐστιν ἀιδίως ὑπὸ ψυχῆς κινούμενον, κἂν ἀγένητος εἴη ἡ ψυχή, ὡς Πλάτωνι δοκεῖ.

ζʹ. Ὅτι οὐ τῆς κύκλῳ κινήσεως ἀρχὴν εἶναί φησιν ὁ Πλάτων ⟨τὸ⟩ αὐτοκίνητον, ἐν ᾧ, ὅτι οὐδὲν τῶν

σθαι. ἐν ᾧ, ὅτι ἡ καθ' ἕξιν τῶν σωμάτων ζωὴ ἠρεμία μᾶλλόν ἐστιν καὶ οὐ κίνησις.

ι'. Ὅτι οὐχ ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀλλ' ἡ ἄλογος τῆς σωματικῆς πάσης ζωῆς τε καὶ κινήσεώς ἐστιν αἰτία, ἡ δὲ λογικὴ τάττει μόνον καὶ ῥυθμίζει τὴν τῶν παθῶν ἄλογον κίνησιν· ὅθεν οὐκ ἀνάγκη ἅμα τῷ εἶναι τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῆς τοιαύτης κινήσεως (λέγω δὴ τῆς κατὰ λόγον) εὐθὺς καὶ τὸ κινούμενον εἶναι.

αι'. Ὅτι οὐ τῇ θέσει τῆς ψυχῆς ἡ τοῦ κινουμένου ὑπ' αὐτῆς σώματος συνεισάγεται θέσις, ἀλλὰ τῇ ἀναιρέσει αὐτῆς συναναιρεῖται τὸ ἔμψυχον σῶμα ὡς ἔμψυχον κατὰ τὰς λογικὰς μεθόδους καὶ κατὰ τὰ Πλάτωνι δοκοῦντα.

βι'. Ὅτι, κἂν αὐτῷ τῷ εἶναι ἀπροαιρέτως ζωῆς καὶ κινήσεως αἰτία εἴη τοῖς σώμασιν ἡ ψυχή, οὐδ' οὕτως ἅμα τῷ εἶναι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ κινούμενον ὑφ' ἑαυτῆς σῶμα εἶναι ἀνάγκη.

γι'. Ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Φαίδρῳ ὥσπερ καὶ ἐν Τιμαίῳ σαφῶς παῦλαν ἔχειν φησὶν καὶ κινήσεως καὶ ζωῆς πᾶν σῶμα ὁ Πλάτων, οὐδὲν δὲ τῶν φθαρτῶν ἀγένητον.

δι'. Ὅτι μῦθός ἐστιν ἀπίθα|νος ἡ περὶ τοῦ fol. 99r. ἀιδίου σώματος Ἑλλήνων ὑπόθεσις, ὃ καὶ αὐγοειδὲς καλοῦσιν, ᾧ πρώτῳ φασὶν τὰς λογικὰς ψυχὰς ἐπιβεβηκέναι καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ κινεῖν καὶ δι' αὐτοῦ τὰ φθαρτὰ κινεῖν σώματα. ἐν ᾧ, ὅτι ἀδύνατον κινητὸν μένον κατὰ τόπον τὸ ἀίδιον σῶμα φυσικῇ τινι δυνάμει κινεῖν τὸ φθαρτὸν σῶμα, ὡς ἡ μαγνῆτις τὸν σίδηρον.

17. exspectes ὑπ' αὐτῆς 24. ᾧ] ως M 25. προς το M; an πρὸς τῷ? (exspectes ἀιδίως, cf. pag. 248, 15 et fol. 109v. fin.) δι' αὐτοῦ] διατου M

ιε´. Ὅτι ἀδύνατον κύκλῳ κινούμενον τὸ ἀίδιον σῶμα οὕτως κατ' εὐθεῖαν κινεῖν τὸ φθαρτόν.

ϛι´. Ὅτι, εἰ κατ' εὐθεῖαν ἐκεῖνο κινούμενον οὕτως κινεῖ τὰ φθαρτὰ σώματα, ἢ κατὰ φύσιν κινεῖται ἐπ' εὐθείας ἢ παρὰ φύσιν δι' ἑκατέρου τε γενητὸν ἔσται καὶ φθαρτόν, οὐκ ἀίδιον.

ζι´. Ὅτι, ὅπως ἄν τις κινεῖσθαι ὑπόθοιτο τὸ παρ' αὐτῶν ἀναπεπλασμένον ἀίδιον σῶμα, οὐ δυνήσεται κινεῖν τὸ φθαρτὸν οὔτε ἔξωθεν αὐτοῦ ὂν οὔτε ἔσωθεν οὔτε ἐν ὅλῳ οὔτε ἐν μέρει. ἐν ᾧ, ὅτι οὐδὲν σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν ἐνδέχεται οὔτε τῶν οὐρανίων οὔτε τῶν ὑπὸ σελήνην οὔτε θάτερα ἐν θατέροις.

ηι´. Ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἕτερον εἶναι τῶν τε εὐθυφορουμένων καὶ τῶν κυκλοφορουμένων σωμάτων τὸ θρυλλούμενον παρ' αὐτῶν αἰδίως ἐξῆφθαι τῆς ψυχῆς σῶμα.

εἶναι τὸ αὐτοκίνητον ὁριζομένου ἀρχήν τε εἶναι κινήσεως τιθεμένου τὸ αὐτοκίνητον, ἐντεῦθεν πάλιν ὁ φιλόσοφος ἐπιχειρεῖ συλλογίζεσθαι, ὡς, εἴπερ ταῦτα οὕτως ἔχει, καὶ τὸν κόσμον ἀγένητον εἶναι καὶ ἄφθαρτον ἀνάγκη ἤ, εἴπερ μὴ ἀγέ|νητός ἐστιν καὶ fol. 99 v. ἄφθαρτος ὁ κόσμος, μηδὲ τὴν ψυχὴν τοῦ παντὸς ἀγένητον εἶναι καὶ ἄφθαρτον ὡς ἐξ ἀνάγκης συνυπαρχόντων ἀλλήλοις καὶ συμφθειρομένων τῆς τε ψυχῆς καὶ τοῦ κινουμένου ὑπ' αὐτῆς σώματος. ἐπειδὴ γάρ, φησίν, αὐτῷ τῷ εἶναι καὶ οὐ προαιρετικῶς αὐτοκίνητός ἐστιν ἡ ψυχὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως, ἔστιν δὲ ἀίδιος, δεῖ καὶ τὸ πᾶν αἰδίως ὑπ' αὐτῆς κινεῖσθαι ἤ, εἰ μὴ τὸ πᾶν αἰδίως ὑπ' αὐτῆς κινοῖτο διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸν κόσμον ἀίδιον, οὐδ' ἂν αὐτὴ εἴη ἀίδιος· αὐτῷ γὰρ τῷ εἶναι κινήσεώς ἐστιν ἀρχή. ὥστε, εἰ μὴ αἰδίως κινήσεως εἴη ἀρχή, οὐδ' ἂν εἴη ἀίδιος· εἰ δὲ αἰδίως ἐστὶν κινήσεως ἀρχή, ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸ αἰδίως ὑπ' αὐτῆς κινούμενον σῶμα. ὥστε, φησίν, εἰ ἀγένητος ἡ ψυχὴ τοῦ παντὸς καὶ ἄφθαρτος κατὰ Πλάτωνα, καὶ τὸν κόσμον ἀγένητον εἶναι κατ' αὐτὸν καὶ ἄφθαρτον ἀνάγκη. εἶτα ἐπειδὴ καὶ αἱ ἡμέτεραι ψυχαὶ αὐτοκίνητοι μέν εἰσιν κατὰ Πλάτωνα καὶ περὶ τούτων μάλιστα ἐν Φαίδρῳ τῷ Πλάτωνι ὁ λόγος, ὡς αὐτοκίνητοί τέ εἰσιν καὶ τὸ αὐτοκίνητον ἀρχὴ κινήσεως, γενητὰ δὲ ἐναργῶς καὶ φθαρτά ἐστιν τὰ ὑπ' αὐτῶν κινούμενα σώματα (λέγω δὴ τὰ ἡμέτερα), διεκδῦναι τὸν ἐκ τῶν πραγμάτων ὁ Πρόκλος πειρώμενος ἔλεγχον οὐ λίνον λίνῳ κατὰ τὴν παροιμίαν μύθῳ δὲ ἐπισυνάπτει μῦθον· διὰ γὰρ τὸ δεῖν κατ' αὐτὸν ἀίδιον οὖσαν τὴν

11. εστιν (ante δὲ) M] ἔτι pt 19. αφθαρτον M (cr. t)

λογικὴν ψυχὴν ἀιδίως τι κινεῖν σῶμα, πᾶσαν ψυχήν φησιν ἀιδίῳ πρῶτον ἐπιβεβηκέναι σώματι καὶ τοῦτο ἀεὶ κινεῖν, κἂν ἐν φθαρτοῖς ὑπάρχῃ σώμασιν, διὰ τοῦ ἀιδίου καὶ τὰ φθαρτὰ κινεῖν. ἡ μὲν οὖν ἔφοδος τοῦ προκειμένου συλλογισμοῦ μᾶλλον δὲ παραλογισμοῦ τοιαύτη.

β'. Καὶ οἶμαι μὲν παντὶ δῆλον εἶναι, ὡς οὐ πραγματειώδης ἡ προκειμένη ἐστὶν ἐπιχείρησις οὐδὲ ἐκ κοινῶν ὁμολογημάτων ἐν τούτοις ἡ κατασκευὴ τῆς τοῦ fol. 100r. κόσμου ἀιδιότητος ἀλλ', εἴπερ | ἄρα, ἐκ τῶν δοκούντων τῷ Πλάτωνι. καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἡμᾶς ἔδει μὴ πάνυ πως συγχωρεῖν ἀνεχομένους ταῖς ἀναποδείκτοις τοῦ Πλάτωνος ἀποφάνσεσιν (ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοιν, ἧ φησιν ὁ τοῦ Πλάτωνος μαθητής, ὅσιον πανταχοῦ προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν), εἰ καὶ τῷ ὄντι ταῖς περὶ ψυχῆς δόξαις Πλάτωνος τὸ ἀγένητον εἶναι

κίνητον τιθεμένῳ καὶ τῷ τὸ αὐτοκίνητον ἀρχὴν εἶναι κινήσεως ἴδωμεν, εἴ τις ἐκ τούτων ἀνάγκη ἕπεται Πλάτωνι τὴν ψυχὴν ἀγένητόν τε εἶναι καὶ ἄφθαρτον λέγοντι καὶ τὸν κόσμον ἀγένητον εἶναι καὶ ἄφθαρτον τίθεσθαι. καὶ ἐπειδὴ ἡ πᾶσα τοῦ παραλογισμοῦ ἡ σύστασις ἐκ τοῦ κινήσεως ἀρχὴν εἶναι τὸ αὐτοκίνητον ὑπὸ Πλάτωνος λέγεσθαι τὴν ἀρχὴν εἴληφεν, αὐτὸ δὴ τοῦτο ὅπως λέγεται ἐπισκέψασθαι ἄξιον καὶ εἰ ἀνάγκη τῇ ὑποθέσει ταύτῃ τὴν τοῦ κόσμου ἀιδιότητα ἕπεσθαι· εἰ γὰρ δειχθῇ, ὡς οὐδεμία ἐστὶν ἀνάγκη τῷ προτέρῳ τὸ δεύτερον ἕπεσθαι, οὐδὲν κωλύσει δηλονότι Πλάτωνα ἀγένητον μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν ὑποτίθεσθαι καὶ ἀρχὴν εἶναι κινήσεως τὸ αὐτοκίνητον, γενητὸν δὲ τὸν κόσμον.

γ'. Τὸ τοίνυν ἀρχὴν εἶναι κινήσεως τὴν ψυχὴν ἢ ταὐτόν ἐστιν τῷ εἶναι αὐτῆς καὶ τῇ οὐσίᾳ ὡς ἐν τούτῳ τῆς ψυχῆς οὐσι|ωμένης ἐν τῷ ἀρχὴ εἶναι fol. 100 v. κινήσεως ἢ κατ' ἄλλο μέν ἐστιν αὐτῇ τὸ εἶναι καὶ ἡ οὐσία, εἴτε τὸ αὐτοκίνητον εἴη οὐσία τῆς ψυχῆς ἢ ὁτιοῦν ἄλλο, κατ' ἄλλο δὲ αὐτῇ ὑπάρχει τὸ ἀρχὴν εἶναι κινήσεως, ὥσπερ καὶ τῷ οἰκοδόμῳ κατ' ἄλλο μὲν ὑπάρχει τὸ εἶναι καὶ ἡ οὐσία, κατ' ἄλλο δὲ τὸ ἀρχῇ εἶναι καὶ αἰτίῳ οἰκοδομίας, καὶ τῷ διδασκάλῳ κατ' ἄλλο μέν ἐστιν τὸ εἶναι, κατ' ἄλλο δὲ τὸ κινητικῷ τοῦ μαθητοῦ εἶναι. εἰ μὲν οὖν ταὐτόν ἐστιν τῇ ψυχῇ τὸ εἶναι ψυχῇ καὶ τὸ κινήσεως εἶναι ἀρχῇ καὶ διὰ τοῦτο ἅμα τῷ εἶναι τὴν ψυχὴν ἀνάγκη πάντως καὶ τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτῆς εἶναι σῶμα, οὗπερ τῆς

2. ειδωμεν M 5. ἡ (ante σύστασις) om. pt; cf. 288,21.22 10. [ει γαρ — αναγ]κη M 18. αλλον M (cr. pt) 20. fort. ἀρχῇ 24. 25. κινητικ[ω]ι, ex ον, M

κινήσεως ἀρχή ἐστιν (ἡ γὰρ ἀρχὴ τινὸς ἀρχή), ἐπειδὴ μηδὲ τὸ ὑπὸ τῆς ψυχῆς κινούμενον σῶμα, καθὸ κινούμενον ὑπὸ ψυχῆς ἐστιν, ἄνευ τῆς κινούσης ψυχῆς εἶναι ἐνδέχεται (πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον ὑπὸ κινοῦντος κινεῖται, ὡς ἐν τοῖς περὶ κινήσεως Ἀριστοτέλης ἀπέδειξεν), ἅμα ἄρα ἥ τε ψυχὴ καὶ τὸ ὑπὸ ψυχῆς κινούμενον σῶμα, καθὸ κινεῖται ὑπ' αὐτῆς, ἢ εἰσὶν ἢ οὐκ εἰσιν. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται τὴν ψυχὴν ἄνευ τοῦ κινουμένου σώματος εἶναι· εἰ γὰρ τούτου μέν ἐστιν ἀρχὴ κινήσεως, τὸ δὲ εἶναι ἀρχὴ κινήσεως οὐσία ἐστὶν ψυχῆς, ἡ δὲ οὐσία τῆς ψυχῆς, ἔστ' ἂν ᾖ, ἐνεργείᾳ ἐστὶν τοῦτο, ὅπερ ἐστίν, καὶ οὐ δυνάμει, ἀρχὴ ἄρα κινήσεώς ἐστιν ἡ ψυχὴ ἐνεργείᾳ καὶ οὐ δυνάμει. ἀρχὴν δὲ κινήσεως κατ' ἐνέργειαν εἶναι ἄνευ τοῦ κινουμένου ἀδύνατον. τὴν ἄρα ψυχὴν ἄνευ τοῦ κινουμένου ὑπ' αὐτῆς σώματος εἶναι ἀδύνατον. ὥστε τὸ εἶναι τῇ ψυχῇ ἐν τῇ σχέσει τῇ πρὸς τὸ σῶμα συμβέβηκεν· εἰ γάρ τις καὶ σώματος χωρὶς αὐτὴν καθ' αὑτὴν ὑφίστασθαι τὴν ψυχὴν ἐνδέχεσθαι λέγοι ἀρχὴν οὖσαν κινήσεως, δηλονότι ψυχὴν μὲν εἶναι κατ' ἐνέργειαν συγχωρήσει, δυνάμει δὲ αὐτὴν ἀρχὴν εἶναι κινήσεως ὑποτίθεται. εἰ δὲ τοῦτο, κατ' ἄλλο μὲν ἕξει τὸ εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ τὴν οὐσίαν, κατ' ἄλλο δὲ τὸ κινήσεως εἶναι ἀρχήν· εἰ γὰρ ταὐτὸν ἦν ψυχῇ τε εἶναι καὶ κινήσεως ἀρχῇ, θατέρου ἐνεργείᾳ ὄντος

fol. 101 r. καὶ τὸ | λοιπὸν ἐνεργείᾳ ἦν ἐξ ἀνάγκης. εἰ δὲ μὴ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ εἶναι ἡ ψυχὴ ἐν τῷ κινήσεως εἶναι ἀρχή, οὐδεμία ἔσται ἀνάγκη τῷ ἀίδιον εἶναι λέγοντι

4. το|υ eras.| M 5. Arist. phys. *H* 1 p. 241 b 24 6. ῆ pt] ει M 7. κιν[ει]ται, ex η, M 15. 16. |αδυνατον — ὑπ αυτ/ης M 26. ενεργ[ει]αι, ex η, M 28. τῷ p] το M

τὴν ψυχὴν εὐθὺς καὶ τὸν κόσμον ἀίδιον ὑποτίθεσθαι. Εἰ ἄρα ἐν τούτῳ οὐσίωται ἡ ψυχὴ ἐν τῷ κινήσεως εἶναι ἀρχή, οὐκ ἄν ποτε ὑποσταίη καθ' αὑτὴν χωρὶς τοῦ κινουμένου σώματος· ὥσπερ γὰρ τὴν ἔνυλον τῶν σωμάτων ζωὴν χωρὶς σώματος ὑποστῆναι ἀδύνατον διὰ τὸ ἐν τούτῳ ἔχειν τὸ εἶναι ἐν τῷ σώματος εἶναι ζωὴν καὶ ὅλως τὴν ἄλογον ψυχὴν αὐτοκίνητον καὶ αὐτὴν οὖσαν καὶ ἀρχὴν κινήσεως κατὰ Πλάτωνα (ᾧ καὶ Πρόκλος ἐν τοῖς εἰς Φαῖδρον συγκατατίθεται ὑπομνήμασιν) χωρὶς σώματος ὑποστῆναι ἀδύνατον διὰ ⟨τὸ ἐν⟩ τούτῳ οὐσιῶσθαι ἐν τῷ σώματος εἶναι ζωτικήν τε καὶ κινητικήν, οὕτως δήπου καὶ τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν, εἴπερ ἐν τούτῳ οὐσίωται ἐν τῷ κινήσεως εἶναι σώματος ἀρχήν, ἀδύνατον ἢ ὑποστῆναι χωρὶς σώματος ἢ ἐνέργειάν τινα χωριστὴν ἐνεργεῖν σώματος· εἰ γὰρ ἡ οὐσία οὐκ ἂν ὑποσταίη χωρὶς σώματος, πολλῷ δήπου μᾶλλον τὰς ἐνεργείας αὐτῆς χωρὶς σώματος ὑποστῆναι ἀδυνατώτερον· τοῦτο γὰρ Ἀριστοτέλει καλῶς ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς ἀποδέδεικται καὶ πᾶσιν δοκεῖ, ὡς, εἴτε οὐσία τις εἴη χωριστὴ σώματος, πάντως καὶ ἐνέργειαν ἕξει χωριστὴν σώματος (χωρισθεῖσα γὰρ ἡ οὐσία μάτην ἔσται ἐνεργείας ἁπάσης ἐστερημένη), εἴτε ἐνέργειά τις εἴη χωριστὴ σώματος, πάντως καὶ ἡ οὐσία, ἐξ ἧς ἡ τοιαύτη πρόεισιν ἐνέργεια, χωριστὴ ἔσται σώματος· οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν ἐνέργειαν τῆς οὐσίας εἶναι κρείττονα· ἔσται δὲ κρείττων, εἴπερ χωριστὴ εἴη σώματος τῆς οὐσίας οὔσης ἀχωρίστου· κρείττονα δὲ εἶναι τῶν ἀχωρίστων τὰ

1. [illegible] M 8. ᾧ] ὃ M 11. τὸ ἐν add
12. ζωτικὴ[ν] καὶ κινητικὴ[ν]] M 17. μᾶλον M
19. Arist. de an. A 5

χωριστὴν σωμάτων τὴν ὕπαρξιν ἔχοντα ὁμολόγηται· εἴπερ οὖν αἴτιον μὲν ἡ οὐσία, αἰτιατὸν δὲ ἡ ἐνέργεια, ἀδύνατον δὲ τοῦ αἰτίου τὸ αἰτιατὸν εἶναι κρεῖττον καὶ τοῦ παράγοντος εἰς τὸ εἶναι τὸ παραγόμενον, 101v ἀδύνατον ἄρα τῆς ἐνεργείας χωριστῆς οὔσης σώματος μὴ καὶ τὴν οὐσίαν χωριστὴν πάντως εἶναι σώματος. ἀνάγκη ἄρα πᾶσα, εἴπερ ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς ἀχώριστός ἐστιν σώματος, καὶ πᾶσαν αὐτῆς ἐνέργειαν ἀχώριστον εἶναι σώματος· ὅπερ ἐναργῶς ἐστιν ψεῦδος.

δʹ. Φαίνονται γὰρ ἔτι ἐν τῷ σώματι οὖσαι αἱ ψυχαί, ἐπειδὰν τῆς πρὸς αὐτὸ σχέσεως καὶ προσπαθείας ἑαυτὰς ἀπαλλάξωσιν, χωριστὰς καὶ ἀσχέτους παντὸς σώματος τὰς νοερὰς ἐνεργείας ποιούμεναι· 'ποῖον γὰρ μόριον', φησὶν Ἀριστοτέλης, 'ἢ πῶς ὁ νοῦς συνέξει, χαλεπὸν καὶ πλάσαι'. οὐκοῦν ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς, ἐξ ἧς ἡ τοιαύτη ἐνέργεια πρόεισιν, χωριστὴν καὶ ἄσχετον εἶναι παντὸς σώματος, ὥσπερ οὖν καὶ Πλάτωνι καὶ τοῖς ἀρίστοις ἅπασιν τῶν φιλοσόφων ἔδοξεν· ἐντεῦθεν γὰρ αὐτῆς καὶ τὴν ἀθανασίαν ὁ Πλωτῖνος συνελογίσατο δείξας ἐκ τῶν χωριστῶν αὐτῆς ἐνεργειῶν, ὡς καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς χωριστὴν εἶναι ἀνάγκη καὶ διὰ τοῦτο ἀθάνατον. εἰ δὲ χωριστὴ καὶ ἄσχετος παντὸς σώματος ἡ τῆς ψυχῆς ἐστιν οὐσία, οὐδ' ἄρα ἐν τούτῳ οὐσίωται ἐν τῷ ἀρχὴν εἶναι κινήσεως· τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ ἐν τῇ πρὸς τὸ σῶμα σχέσει τὸ εἶναι καὶ τὴν ὕπαρξιν ἔχειν τὴν ψυχήν, ὡς ἐδείξαμεν· καὶ γὰρ ἄλλως ἄτοπον τὸ μὲν σῶμα, ᾗ σῶμά ἐστιν, ἐν μηδεμιᾷ σχέσει τῇ

14. Arist. de an. Α 5 p. 411 b 18   20. cf. Plot. enn. IV 7   24. ἐ[στι]ν M   26. τ[ῆ]ι M   27. pag. 250, 16

πρὸς τὴν ψυχὴν τὸ εἶναι ἔχειν, εἴ γε καὶ τοῖς ἐμψύχοις σώμασιν κατ' ἄλλο μέν ἐστιν τὸ εἶναι σώμασιν κατ' ἄλλο δὲ τὸ ἐμψύχοις εἶναι καὶ οὐδὲν εἰς τὸ εἶναι σώματα τῆς πρὸς τὴν ψυχὴν δέονται σχέσεως, τὴν δὲ ἀσώματον ψυχὴν καὶ νοερὰν καὶ ἀθάνατον μὴ δύνασθαι χωρὶς σώματος ὑφίστασθαι λέγειν, εἴπερ ἐν τῷ εἶναι ἀρχὴ κινήσεως τὴν ὕπαρξιν ἔχει· τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ καὶ σωμάτων χείρονα τὴν νοερὰν τῆς ψυχῆς οὐσίαν ποιεῖν. ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς οἶδεν ὁ Πρόκλος, ὡς κατ' ἄλλο μέν ἐστιν τῇ ψυχῇ τὸ εἶναι καὶ ἡ οὐσία, κατ' ἄλλο δὲ τὸ ἀρχῇ κινήσεως εἶναι, καὶ ὅτι, εἴτε θεωρεῖ εἴτε ζωοποιεῖ τὸ σῶμα εἴτε ἄλλην τινὰ κίνησιν αὐτὸ κινεῖ, ταῦτα πάντα ἐνέργεια ψυχῆς ἐστιν καὶ οὐκ οὐσία, | ἣν μὲν ἐκ πολλῶν αὐτοῦ fol. 102 r. καὶ ἄλλων συγγραμμάτων πιστώσασθαι, ἀρκέσει δὲ καὶ μίαν ἐκ τῶν εἰς τὸν Φαῖδρον ὑπομνημάτων περικοπὴν παραθέσθαι· τὸν γὰρ προκείμενον περὶ ψυχῆς λόγον τὸν Πλάτωνος ἐξηγούμενος ταῦτά φησιν ἐπὶ λέξεως 'εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐν μὲν τῷ Φαίδωνι διὰ τῆς ἀναμνήσεως κατεσκεύαζεν, ὅτι ἀθάνατος ἡ ψυχή, καὶ διὰ τῆς πρὸς τὰ θεῖα ὁμοιώσεως καὶ διὰ τοῦ ἑτέροις ζωὴν χορηγεῖν· ταῦτα δὲ πάντα ἐνέργειαί εἰσιν τῆς ψυχῆς· ὥστε ἐν Φαίδωνι ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς προήγετο ἡ ἀπόδειξις. ἐνταῦθα δὲ τὴν ἀπόδειξιν ἐκ τῆς οὐσίας λαμβάνει τῆς ψυχῆς· ὅσῳ οὖν ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς τελειοτέρα καὶ κρείττων τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, τοσούτῳ καὶ ἡ ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυ-

17. παρ[α]θέσθαι M 18. fort. τοῦ Πλάτωνος 19. φαιδ[ω]νι, ex φαι, M 22. χωρηγειν M 23. φαιδρωνι M 26. κρειττον M (ex. pt) αυτ[η]ς M 27. τοσουτο M; τοσούτῳ pt

χῆς ἀπόδειξις κρείττων καὶ ἀκριβεστέρα τῆς ἐν Φαίδωνι· ἀπὸ γὰρ τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς δείκνυται, ὅτι ἐστὶν τῆς αὐτοκινησίας'. εἰ τοίνυν τὸ ζωὴν χορηγεῖν ἑτέροις, τουτέστιν τοῖς σώμασιν, ἐξ ἧς ζωῆς πᾶσα ἐνέργεια καὶ πᾶσα κίνησις τοῖς ἐμψύχοις σώμασιν γίνεται, ἐνέργειαν εἶναί φησιν τῆς ψυχῆς ὁ Πρόκλος, οὐκ οὐσίαν, οὐσίαν δὲ τὴν αὐτοκινησίαν, οὐκ ἄρα ταὐτὸν οὐσία ψυχῆς καὶ τὸ κινήσεως αὐτὴν εἶναι αἰτίαν καὶ ἀρχήν, ἀλλ' ἡ μὲν αὐτοκινησία κατὰ Πλάτωνα οὐσία ἐστὶν ψυχῆς, τὸ δὲ εἶναι κινήσεως ἀρχὴν δύναμίς τίς ἐστιν τῆς ψυχῆς, ἐξ ἧς ἡ ζωτική τε καὶ κινητικὴ τῶν σωμάτων ἐνέργεια πρόεισιν. δέδεικται ἄρα ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς οὐκ ἐνδέχεται ἐν τούτῳ οὐσιῶσθαι τὴν ψυχὴν λέγειν ἐν τῷ ἀρχὴν εἶναι κινήσεως. ὥστε οὐδὲ τῷ ἀγένητον εἶναι καὶ ἄφθαρτον τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς λέγοντι τὸ καὶ τὸν κόσμον ἀγένητον εἶναι καὶ ἄφθαρτον ὑποτίθεσθαι συνεισάγεται.

ε'. Εἰ δὲ κατ' ἄλλο μέν ἐστιν τῇ ψυχῇ τὸ εἶναι καὶ ἡ οὐσία, κατ' ἄλλο δὲ τὸ ἀρχῇ κινήσεως εἶναι, ἐνέργεια πάντως ἢ δύναμίς ἐστιν τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν fol. 103v. κινήσεώς ἐστιν ἀρχή, ὥσπερ καὶ ὁ δι|δάσκαλος ἀρχὴ κινήσεως ὢν τοῦ μαθητοῦ οὐ καθὸ ἄνθρωπός ἐστιν ἀρχὴ κινήσεως τοιαύτης (οὕτω γὰρ ἂν πᾶς ἄνθρωπος ἅμα τῷ εἶναι ἄνθρωπος εὐθὺς καὶ διδάσκαλος ἦν) ἀλλὰ κατά τινα τῶν περὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ δύναμιν ἢ ἐνέργειαν. τούτου οὖν οὕτως ἔχοντος καὶ ἀποδεδειγμένου τοῦ δύναμιν εἶναι ψυχῆς ἢ ἐνέργειαν, καθ' ἣν κινήσεως ἀρχὴ γίνεται, εἰ μὲν ἔχει τις δει-

3. χωρηγειν M   6. ενεργεια̃ M   26. τ[η]ν, ex o, M

ἰνδειν πᾶσαν δύναμιν ψυχῆς εὐθὺς συνεπομένην ἔχουσαν τὴν ἐνέργειαν ἤγουν πάσας τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας ἀιδίους οὔσας, συγχωρήσομεν καὶ καθὸ κινήσεώς ἐστιν ἀρχὴ ἡ ψυχὴ ἀιδίως αὐτὴν ἐνεργεῖν, τουτέστιν σῶμά τι κινεῖν ἀιδίως, εἰ δὲ μὴ ἀίδιοι αἱ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι μήτε αἱ γνωστικαὶ μήτε αἱ πρακτικαί, ἀλλ' ἐξ ἀγνοίας τε εἰς γνῶσιν μεταβάλλει καὶ ἔμπαλιν ἀπὸ γνώσεως ἐπὶ λήθην καὶ ἄγνοιαν ἔκ τε κακίας εἰς ἀρετὴν καὶ ἐξ ἀρετῆς αὖ πάλιν εἰς κακίαν, ποία ἔτι ἀνάγκη φαίνεται τὴν κινητικὴν τῶν σωμάτων τῆς ψυχῆς δύναμιν ἀιδίως ἐνεργεῖν; ἔσται οὖν ποτε δυνάμει κινήσεως ἀρχὴ καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ, ὡς καὶ δυνάμει ἐπιστήμων καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ ἔστιν ποτέ. ἄλλως τε παντὶ δῆλόν ἐστιν, ὅτι αἱ ἐπιστρεπτικαὶ πρὸς αὐτὴν τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι καὶ ἔτι αἱ νοερώτεραι καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀναγωγοὶ ἀσυγκρίτως ὑπερέχουσιν τῶν περὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐνεργειῶν καὶ τοσοῦτον ἴσως, ὅσον καὶ ψυχὴ σώματος ὑπερέχει, μᾶλλον δὲ ὅσον τὰ νοητὰ καὶ νοῦς ἵνα μὴ λέγω καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς ἀσυγκρίτῳ ὑπεροχῇ τῆς τῶν σωμάτων ὑπεραναβέβηκε φύσεως. εἴπερ αἱ μὲν νοεραὶ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι θεῷ συνάπτουσιν αὐτήν, αἱ δὲ ἕτεραι σώμασιν. εἰ τοίνυν αἱ κρείττους τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι, αἱ νοεραί φημι καὶ ἀναγωγοί. οὐκ ἀίδιοι, πολλῷ δήπου μᾶλλον αἱ χείρονες καὶ καταγωγοὶ οὐκ ἂν εἶεν ἀίδιοι· εἰ γὰρ τῷ κρείττονι το κρεῖττον ἀνάγκη προσεῖναι καὶ οὐκ ἔμπαλιν τῷ χείρονι τὸ κρεῖττον, τὸ δὲ ἀίδιον τοῦ fol. 163r. φθαρτοῦ κρεῖττον, δῆλον, ὡς. εἰ μὴ ταῖς νοεραῖς

3. fort. συγχωρήσωμεν 5. κινει M (cr. pt) 24. μ[α]λλον I 27. 28. [τον φθαρ]τον M

ἐνεργείαις τὸ ἀίδιον πρόσεστιν, πολλῷ δήπου μᾶ ταῖς τοῦ σώματος κινητικαῖς τῆς ψυχῆς ἐνερ χείροσιν οὔσαις ἐκείνων οὐκ ἂν προσείη τὸ ἀ καὶ ἄλλως· αἱ νοεραὶ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι καὶ φύσιν αὐτῆς εἶναι παρὰ πᾶσιν ὡμολόγηνται. νοητή τέ ἐστιν καὶ νοῦς, αἱ δὲ τῶν σωμάτων κ καὶ παρὰ φύσιν τῷ λόγῳ καὶ οὐ συμπληρωτικο οὐσιώδους αὐτοῦ τυγχάνουσιν τελειότητος· οὐ γ τοῦ κινεῖν τὰ σώματα ἡ οὐσιώδης τοῦ λόγου ἰδ χαρακτηρίζεται· φύσεως γὰρ μᾶλλον καὶ ἀλόγο νάμεως τοῦτο ἴδιον, οὐ λογικῆς τε καὶ νοερᾶς οι εἰ τοίνυν αἱ λογικαί τε καὶ τελειωτικαὶ τῆς ἡμε ψυχῆς ἐνέργειαι οὐκ ἀίδιοι, πολλῷ δήπου μᾶλλ σωματικαὶ καὶ οἷον παρὰ φύσιν τε καὶ ἀλλότριο ἂν εἶεν ἀίδιοι. εἰ δὲ μὴ ἀίδιοι αἱ περὶ τὸ σῶμ ψυχῆς ἐνέργειαι, οὐδὲ σῶμα ἄρα ἀίδιον ἐξῆφθα ψυχῆς ἐνδέχεται.

ς΄. Ἔστιν δὲ καὶ οὕτως ἐπιχειρεῖν εἰς τὸ π μενον. αἱ σωματικαὶ πᾶσαι κινήσεις ἢ ἁπλῶς βολαὶ τέσσαρές εἰσιν κατὰ γένος, ἐν μὲν οὐσίᾳ γ καὶ φθορά, ἐν δὲ ποσῷ αὔξησις καὶ μείωσις, ἐν ἀλλοίωσις, ἐν τόπῳ φορά· ταύτης δὲ ἡ μέν κατ᾽ εὐθεῖαν ὥσπερ ἡ τῶν στοιχείων (τούτων γ μὲν κάτωθεν ἄνω, τὰ δὲ ἄνωθεν κινεῖται κάτω) περιφορὰ ὥσπερ ἡ τῶν οὐρανίων. εἰ τοίνυν καὶ αἰτία τῆς τῶν σωμάτων κινήσεώς ἐστιν ἡ καὶ διὰ τοῦτο ἀπροαιρέτως καὶ αὐτῷ τῷ εἶναι ι κινεῖ τὰ σώματα, ὡς τῷ Πρόκλῳ δοκεῖ, ἀνάγκη τως κατὰ μίαν τούτων τῶν κινήσεων ἢ πάσας ἢ :

18. επιχειριν M 21 [εν δε ποσωι αυξησις] M

νας καὶ ἀιδίως κινεῖν τὸ σῶμα τὴν ψυχήν. οὐκοῦν, εἰ τὸ κινοῦν ἀιδίως κινεῖ, καὶ τὸ κινούμενον ἀιδίως κινεῖται καὶ ἡ κίνησις ἀίδιος ἔσται οὔτε ἀρχὴν τοῦ εἶναι οὔτε τέλος ἔχουσα. σκοπητέον οὖν, εἴ τις τῶν ἀπηριθμημένων κινήσεων ἀίδιός | ἐστιν· εἰ γὰρ (fol. 103 v.) μηδεμία εἴη ἀίδιος, οὐδὲ τὸ κινούμενον ἀιδίως κινηθήσεται οὔτε ἡ κινοῦσα ψυχὴ ἀιδίως κινήσει. ὅτι μὲν οὖν οὔτε γένεσις οὔτε φθορὰ οὐδεμία ἄναρχός ἐστιν καὶ ἀτελεύτητος, παντὶ δῆλον· τὸ γὰρ γινόμενον εἴς τι πέρας τὸ εἶδος παύεται, οἷον ἡ τῆς οἰκίας γένεσις ἀρχὴν μὲν ἔχει τὴν τῶν θεμελίων, πέρας δὲ τὸ τῆς οἰκίας σχῆμα· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν φύσει γινομένων ἀρχὴ μὲν γενέσεως ἡ τοῦ σπέρματός ἐστιν καταβολή, πέρας δὲ ἡ τοῦ φυσικοῦ εἴδους τελείωσις, οἷον εἰ τύχοι τοῦ ἀνθρωπείου· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ φθειρόμενον εἰς πέρας τὴν στέρησιν καὶ τὸ μὴ ὂν καταλήγει. καὶ ἵνα συντόμως εἴπω, εἰ ἡ γένεσις ὁδός ἐστιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν καὶ ἡ φθορὰ ὁδὸς ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀδύνατόν ἐστιν γένεσιν ἢ φθορὰν ἄναρχον εἶναι καὶ ἀτελεύτητον περατουμένας ὑπό τε τοῦ ὄντος καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ ὄντος. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀλλοιοῦσθαί τι ἀιδίως ἐνδέχεται· ἔστιν γὰρ καὶ στάσις καὶ ὅρος ἐν τοῖς πράγμασιν καὶ οὐ καθ' Ἡράκλειτον ἐν κινήσει τὰ πάντα ἐστίν· πάλιν γὰρ καὶ ἡ ἀλλοίωσις κίνησις οὖσα ὑπὸ δύο εἰδῶν περιέχεται τοῦ τε ἐξ οὗ καὶ τοῦ εἰς ὅ· οἷον ἡ λεύκανσις ὁδός ἐστιν ἐκ μέλανος ἐπὶ τὸ λευκόν, ἐφ' ὃ γενόμενον τὸ ἀλλοιούμενον καὶ λευκανθὲν ἵσταται λοιπὸν ἐν τούτῳ. ἀλλὰ

6. [μ]ηδεμια M 11. fort. θεμελίων ⟨θέσιν⟩ 13. 14. καταβολή Kroll] μεταβολη M 15. 16. φθειρ[ο]μενον, κ ω, M 19. εστιν superscr. M 25. δυ[ο] M

κινήσεως ἀρχή ἐστιν (ἡ γὰρ ἀρχὴ τινὸς ἀρχή), ἐπειδὴ μηδὲ τὸ ὑπὸ τῆς ψυχῆς κινούμενον σῶμα, καθὸ κινούμενον ὑπὸ ψυχῆς ἐστιν, ἄνευ τῆς κινούσης ψυχῆς εἶναι ἐνδέχεται (πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον ὑπὸ κινοῦντος κινεῖται, ὡς ἐν τοῖς περὶ κινήσεως Ἀριστοτέλης ἀπέδειξεν), ἅμα ἄρα ἥ τε ψυχὴ καὶ τὸ ὑπὸ ψυχῆς κινούμενον σῶμα, καθὸ κινεῖται ὑπ' αὐτῆς, ἢ εἰσὶν ἢ οὔκ εἰσιν. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται τὴν ψυχὴν ἄνευ τοῦ κινουμένου σώματος εἶναι· εἰ γὰρ τούτου μέν ἐστιν ἀρχὴ κινήσεως, τὸ δὲ εἶναι ἀρχὴ κινήσεως οὐσία ἐστὶν ψυχῆς, ἡ δὲ οὐσία τῆς ψυχῆς, ἔστ' ἂν ᾖ, ἐνεργείᾳ ἐστὶν τοῦτο, ὅπερ ἐστίν, καὶ οὐ δυνάμει, ἀρχὴ ἄρα κινήσεώς ἐστιν ἡ ψυχὴ ἐνεργείᾳ καὶ οὐ δυνάμει. ἀρχὴν δὲ κινήσεως κατ' ἐνέργειαν εἶναι ἄνευ τοῦ κινουμένου ἀδύνατον. τὴν ἄρα ψυχὴν ἄνευ τοῦ κινουμένου ὑπ' αὐτῆς σώματος εἶναι ἀδύνατον. ὥστε

τοῦτο δεήσει λόγων· εἰ δὲ ἱκανῶς ἡμῖν ἐν τῷ πρώτῳ δέδεικται λόγῳ, ὡς ἀδύνατον ἀίδιον εἶναι τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν (ὥσπερ οὖν καὶ ἐντελέστερον ἰδίᾳ δειχθήσεται, ἐπειδὰν τὴν ἐκ πασῶν τῶν ἀποριῶν ὄχλησιν ἀποσκευασώμεθα), δῆλον, ὅτι οὐδὲ τὴν κύκλῳ κίνησιν ἀίδιον ἐνδέχεται εἶναι. εἰ οὖν μηδεμία σώματος κίνησις ἀίδιος, οὐδὲ σῶμα ἔσται ἀιδίως κινούμενον οὐδὲ ἡ ψυχὴ ἀίδιον κινεῖ σῶμα. ἐνδέχεται ἄρα τὴν μὲν ψυχὴν τοῦ κόσμου εἶναι ἀίδιον κατὰ Πλάτωνα, τὸν δὲ κόσμον μὴ εἶναι ἀίδιον.

ζ΄. Οὐδὲ πάνυ δὲ νῦν ἡμᾶς ὁ περὶ τῆς κύκλῳ κινήσεως κατεπείγει λόγος· περὶ γὰρ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐν Φαίδρῳ τὸν λόγον ὁ Πλάτων ποιούμενος καὶ τούτων τὴν ἀθανασίαν ἀποδεῖξαι βουλόμενος ὡρίσατο ψυχῆς οὐσίαν εἶναι τὸ αὐτοκίνητον, τὸ δὲ αὐτοκίνητον ἀρχὴν εἶναι τῆς τῶν σωμάτων κινήσεως. δῆλον δέ που παντί, ὡς οὐδὲν φαίνεται σῶμα ἐν ἡμῖν κυκλικὴν κινούμενον κίνησιν· πᾶν μὲν γὰρ ζῷον ὅλον ἐξ ὅλου τὸν τόπον μετέρχεται, οὐδὲν δὲ τῶν κυκλοφορουμένων σωμάτων ὅλον ἐξ ὅλου τόπον ἀμείβει, πάντα δὲ περὶ τὰ ἴδια κέντρα ἀκίνητα μένοντα περιπολεῖ· οὐδὲν | ἄρα ζῷον ἔχει τι σῶμα τὴν fol. 104 v. κύκλῳ κινούμενον κίνησιν. οὐκ ἄρα κινήσεως ἀρχὴν εἶναι λέγων ὁ Πλάτων τὸ αὐτοκίνητον τῆς κατὰ κύκλον κινήσεως ἀρχὴν αὐτὸ εἶναί φησιν· πάσης μὲν γὰρ ψυχῆς ὅρον εἶναί φησιν τὸ αὐτοκίνητον· οὐ πᾶσα δὲ ψυχὴ κυκλοφορούμενον κινεῖ σῶμα (οὐδὲν

5. [ὄ]χλησιν M 15. Plat. Phaedr. 245 C sq. 19. τον το[ν [illegible].]πον M. 22. τι suspectum 24. λέγων εἶναι M 25. [φησιν] M

ριστὴν σωμάτων τὴν ὕπαρξιν ἔχοντα ὡμολόγηται
περ οὖν αἴτιον μὲν ἡ οὐσία, αἰτιατὸν δὲ ἡ ἐνέργεια,
ύνατον δὲ τοῦ αἰτίου τὸ αἰτιατὸν εἶναι κρεῖττον
ὶ τοῦ παράγοντος εἰς τὸ εἶναι τὸ παραγόμενον,
ν. ἀδύνατον ἄρα τῆς ἐνεργείας χωριστῆς οὔ|σης σώ-
ατος μὴ καὶ τὴν οὐσίαν χωριστὴν πάντως εἶναι
ώματος. ἀνάγκη ἄρα πᾶσα, εἴπερ ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς
χώριστός ἐστιν σώματος, καὶ πᾶσαν ψυχῆς ἐνέργειαν
χώριστον εἶναι σώματος· ὅπερ ἐναργῶς ἐστιν ψεῦδος
δ′. Φαίνονται γὰρ ἔτι ἐν τῷ σώματι οὖσαι αἱ
υχαί, ἐπειδὰν τῆς πρὸς αὐτὸ σχέσεως καὶ προσπα-
ίας ἑαυτὰς ἀπαλλάξωσιν, χωριστὰς καὶ ἀσχέτους
ντὸς σώματος τὰς νοερὰς ἐνεργείας ποιούμεναι·
οἷον γὰρ μόριον', φησὶν Ἀριστοτέλης, 'ἢ πῶς ὁ νοῦς
νέξει, χαλεπὸν καὶ πλάσαι'. οὐκοῦν ἀνάγκη πᾶσα

[redacted]

πρὸς τὴν ψυχὴν τὸ εἶναι ἔχειν, εἴ γε καὶ τοῖς ἐμψύχοις σώμασιν κατ' ἄλλο μέν ἐστιν τὸ εἶναι σώμασιν κατ' ἄλλο δὲ τὸ ἐμψύχοις εἶναι καὶ οὐδὲν εἰς τὸ εἶναι σώματα τῆς πρὸς τὴν ψυχὴν δέονται σχέσεως, τὴν δὲ ἀσώματον ψυχὴν καὶ νοερὰν καὶ ἀθάνατον μὴ δύνασθαι χωρὶς σώματος ὑφίστασθαι λέγειν, εἴπερ ἐν τῷ εἶναι ἀρχὴ κινήσεως τὴν ὕπαρξιν ἔχει· τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ καὶ σωμάτων χείρονα τὴν νοερὰν τῆς ψυχῆς οὐσίαν ποιεῖν. ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς οἶδεν ὁ Πρόκλος, ὡς κατ' ἄλλο μέν ἐστιν τῇ ψυχῇ τὸ εἶναι καὶ ἡ οὐσία, κατ' ἄλλο δὲ τὸ ἀρχῇ κινήσεως εἶναι, καὶ ὅτι, εἴτε θεωρεῖ εἴτε ζωοποιεῖ τὸ σῶμα εἴτε ἄλλην τινὰ κίνησιν αὐτὸ κινεῖ, ταῦτα πάντα ἐνέργεια ψυχῆς ἐστιν καὶ οὐκ οὐσία, | ἣν μὲν ἐκ πολλῶν αὐτοῦ fol. 102 r.
καὶ ἄλλων συγγραμμάτων πιστώσασθαι, ἀρκέσει δὲ καὶ μίαν ἐκ τῶν εἰς τὸν Φαῖδρον ὑπομνημάτων περικοπὴν παραθέσθαι· τὸν γὰρ προκείμενον περὶ ψυχῆς λόγον τὸν Πλάτωνος ἐξηγούμενος ταῦτά φησιν ἐπὶ λέξεως 'εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐν μὲν τῷ Φαίδωνι διὰ τῆς ἀναμνήσεως κατεσκεύαζεν, ὅτι ἀθάνατος ἡ ψυχή, καὶ διὰ τῆς πρὸς τὰ θεῖα ὁμοιώσεως καὶ διὰ τοῦ ἑτέροις ζωὴν χορηγεῖν· ταῦτα δὲ πάντα ἐνέργειαί εἰσιν τῆς ψυχῆς· ὥστε ἐν Φαίδωνι ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς προήγετο ἡ ἀπόδειξις. ἐνταῦθα δὲ τὴν ἀπόδειξιν ἐκ τῆς οὐσίας λαμβάνει τῆς ψυχῆς· ὅσῳ οὖν ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς τελειοτέρα καὶ κρείττων τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, τοσούτῳ καὶ ἡ ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυ-

17. παρ⌊α⌉θεσθαι M 18. fort. τοῦ *Πλάτωνος* 19. φαιδ⌊ω⌉νι, ex ρω, M 22. *χωρηγειν* M 23. φαιδρωνι M 26. *κρειττον M (cr. pt)* *αυτ⌊η⌉ς* M 27. τοσουτο M; *τοσοῦτον pt*

χῆς ἀπόδειξις κρείττων καὶ ἀκριβεστέρα τῆς ἐν Φαίδωνι· ἀπὸ γὰρ τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς δείκνυται, ὅπερ ἐστὶν τῆς αὐτοκινησίας'. εἰ τοίνυν τὸ ζωὴν χορηγεῖν ἑτέροις, τουτέστιν τοῖς σώμασιν, ἐξ ἧς ζωῆς πᾶσα ἐνέργεια καὶ πᾶσα κίνησις τοῖς ἐμψύχοις σώμασιν γίνεται, ἐνέργειαν εἶναί φησιν τῆς ψυχῆς ὁ Πρόκλος, οὐκ οὐσίαν, οὐσίαν δὲ τὴν αὐτοκινησίαν, οὐκ ἄρα ταὐτὸν οὐσία ψυχῆς καὶ τὸ κινήσεως αὐτὴν εἶναι αἰτίαν καὶ ἀρχήν, ἀλλ' ἡ μὲν αὐτοκινησία κατὰ Πλάτωνα οὐσία ἐστὶν ψυχῆς, τὸ δὲ εἶναι κινήσεως ἀρχὴν δύναμίς τίς ἐστιν τῆς ψυχῆς, ἐξ ἧς ἡ ζωτική τε καὶ κινητικὴ τῶν σωμάτων ἐνέργεια πρόεισιν. δέδεικται ἄρα ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς οὐκ ἐνδέχεται ἐν τούτῳ οὐσιῶσθαι τὴν ψυχὴν λέγειν ἐν τῷ ἀρχὴν εἶναι κινήσεως. ὥστε οὐδὲ τῷ ἀγένητον εἶναι καὶ ἄφθαρτον [redacted]

[redacted]

κνῦειν πᾶσαν δύναμιν ψυχῆς εὐθὺς συνεπομένην ἔχουσαν τὴν ἐνέργειαν ἤγουν πάσας τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας ἀιδίους οὔσας, συγχωρήσομεν καὶ καθὸ κινήσεώς ἐστιν ἀρχὴ ἡ ψυχὴ ἀιδίως αὐτὴν ἐνεργεῖν, τουτέστιν σῶμά τι κινεῖν ἀιδίως, εἰ δὲ μὴ ἀίδιοι αἱ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι μήτε αἱ γνωστικαὶ μήτε αἱ πρακτικαί, ἀλλ' ἐξ ἀγνοίας τε εἰς γνῶσιν μεταβάλλει καὶ ἔμπαλιν ἀπὸ γνώσεως ἐπὶ λήθην καὶ ἄγνοιαν ἔκ τε κακίας εἰς ἀρετὴν καὶ ἐξ ἀρετῆς αὖ πάλιν εἰς κακίαν, ποία ἔτι ἀνάγκη φαίνεται τὴν κινητικὴν τῶν σωμάτων τῆς ψυχῆς δύναμιν ἀιδίως ἐνεργεῖν; ἔσται οὖν ποτε δυνάμει κινήσεως ἀρχὴ καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ, ὡς καὶ δυνάμει ἐπιστήμων καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ ἔστιν ποτέ. ἄλλως τε παντὶ δῆλόν ἐστιν, ὅτι αἱ ἐπιστρεπτικαὶ πρὸς αὐτὴν τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι καὶ ἔτι αἱ νοερώτεραι καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀναγωγοὶ ἀσυγκρίτως ὑπερέχουσιν τῶν περὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἐνεργειῶν καὶ τοσοῦτον ἴσως, ὅσον καὶ ψυχὴ σώματος ὑπερέχει, μᾶλλον δὲ ὅσον τὰ νοητὰ καὶ νοῦς ἵνα μὴ λέγω καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς ἀσυγκρίτῳ ὑπεροχῇ τῆς τῶν σωμάτων ὑπεραναβέβηκε φύσεως, εἴπερ αἱ μὲν νοεραὶ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι θεῷ συνάπτουσιν αὐτήν, αἱ δὲ ἕτεραι σώμασιν. εἰ τοίνυν αἱ κρείττους τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι, αἱ νοεραί φημι καὶ ἀναγωγοί, οὐκ ἀίδιοι, πολλῷ δήπου μᾶλλον αἱ χείρονες καὶ καταγωγοὶ οὐκ ἂν εἶεν ἀίδιοι· εἰ γὰρ τῷ κρείττονι τὸ κρεῖττον ἀνάγκη προσεῖναι καὶ οὐκ ἔμπαλιν τῷ χείρονι τὸ κρεῖττον, τὸ δὲ ἀΐδιον τοῦ fol. 108 r.
φθαρτοῦ κρεῖττον, δῆλον, ὡς, εἰ μὴ ταῖς νοεραῖς

3. fort. *συγχωρήσωμεν* 5. *κινει* M (cr. pt) 24. μ\α\λλον *M* 27. 28. [*του φθαρ*]*του* M

ἐνεργείαις τὸ ἀίδιον πρόσεστιν, πολλῷ δήπου μᾶλλον ταῖς τοῦ σώματος κινητικαῖς τῆς ψυχῆς ἐνεργείαις χείροσιν οὔσαις ἐκείνων οὐκ ἂν προσείη τὸ ἀίδιον. καὶ ἄλλως· αἱ νοεραὶ τῆς ψυχῆς ἐνέργειαι καὶ κατὰ φύσιν αὐτῆς εἶναι παρὰ πᾶσιν ὡμολόγηνται, εἴπερ νοητή τέ ἐστιν καὶ νοῦς, αἱ δὲ τῶν σωμάτων κινητικαὶ παρὰ φύσιν τῷ λόγῳ καὶ οὐ συμπληρωτικαὶ τῆς οὐσιώδους αὐτοῦ τυγχάνουσιν τελειότητος· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ κινεῖν τὰ σώματα ἡ οὐσιώδης τοῦ λόγου ἰδιότης χαρακτηρίζεται· φύσεως γὰρ μᾶλλον καὶ ἀλόγου δυνάμεως τοῦτο ἴδιον, οὐ λογικῆς τε καὶ νοερᾶς οὐσίας. εἰ τοίνυν αἱ λογικαί τε καὶ τελειωτικαὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ἐνέργειαι οὐκ ἀίδιοι, πολλῷ δήπου μᾶλλον αἱ σωματικαὶ καὶ οἷον παρὰ φύσιν τε καὶ ἀλλότριαι οὐκ ἂν εἶεν ἀίδιοι. εἰ δὲ μὴ ἀίδιοι αἱ περὶ τὸ σῶμα τῆς

[redacted]

νας καὶ ἀιδίως κινεῖν τὸ σῶμα τὴν ψυχήν. οὐκοῦν, εἰ τὸ κινοῦν ἀιδίως κινεῖ, καὶ τὸ κινούμενον ἀιδίως κινεῖται καὶ ἡ κίνησις ἀίδιος ἔσται οὔτε ἀρχὴν τοῦ εἶναι οὔτε τέλος ἔχουσα. σκοπητέον οὖν, εἴ τις τῶν ἀπηριθμημένων κινήσεων ἀίδιός | ἐστιν· εἰ γὰρ fol. 103 v. μηδεμία εἴη ἀίδιος, οὐδὲ τὸ κινούμενον ἀιδίως κινηθήσεται οὔτε ἡ κινοῦσα ψυχὴ ἀιδίως κινήσει. ὅτι μὲν οὖν οὔτε γένεσις οὔτε φθορὰ οὐδεμία ἄναρχός ἐστιν καὶ ἀτελεύτητος, παντὶ δῆλον· τὸ γὰρ γινόμενον εἴς τι πέρας τὸ εἶδος παύεται, οἷον ἡ τῆς οἰκίας γένεσις ἀρχὴν μὲν ἔχει τὴν τῶν θεμελίων, πέρας δὲ τὸ τῆς οἰκίας σχῆμα· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν φύσει γινομένων ἀρχὴ μὲν γενέσεως ἡ τοῦ σπέρματός ἐστιν καταβολή, πέρας δὲ ἡ τοῦ φυσικοῦ εἴδους τελείωσις, οἷον εἰ τύχοι τοῦ ἀνθρωπείου· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ φθειρόμενον εἰς πέρας τὴν στέρησιν καὶ τὸ μὴ ὂν καταλήγει. καὶ ἵνα συντόμως εἴπω, εἰ ἡ γένεσις ὁδός ἐστιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν καὶ ἡ φθορὰ ὁδὸς ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀδύνατόν ἐστιν γένεσιν ἢ φθορὰν ἄναρχον εἶναι καὶ ἀτελεύτητον περατουμένας ὑπό τε τοῦ ὄντος καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ ὄντος. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀλλοιοῦσθαί τι ἀιδίως ἐνδέχεται· ἔστιν γὰρ καὶ στάσις καὶ ὅρος ἐν τοῖς πράγμασιν καὶ οὐ καθ' Ἡράκλειτον ἐν κινήσει τὰ πάντα ἐστίν· πάλιν γὰρ καὶ ἡ ἀλλοίωσις κίνησις οὖσα ὑπὸ δύο εἰδῶν περιέχεται τοῦ τε ἐξ οὗ καὶ τοῦ εἰς ὅ· οἷον ἡ λεύκανσις ὁδός ἐστιν ἐκ μέλανος ἐπὶ τὸ λευκόν, ἐφ' ὃ γενόμενον τὸ ἀλλοιούμενον καὶ λευκανθὲν ἵσταται λοιπὸν ἐν τούτῳ. ἀλλὰ

6. ⌊μ⌋ηδεμια M   11. fort. θεμελίων ⟨θέσιν⟩
13. 14. *καταβολή Kroll*] *μεταβολη* M   15. 16. φθειρ\ο\μενον, *ex ω, M*   *19. ἐστιν* superscr. M   25. δυ\ο\ M

δὴ καὶ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις ἀλλοίωσίς τις οὖσα τῶν αἰσθήσεων ὅτι γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι πέφυκε, προφανές· οὔτε γὰρ ὁρῶμεν κατὰ συνέχειαν οὔτε ἀκούομεν οὔτε κατ' ἄλλην τινὰ αἴσθησιν αἰσθανόμεθα ὅ τε ὕπνος οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ ἠρεμία αἰσθήσεων. τὰ αὐτὰ καὶ περὶ αὐξήσεως καὶ φθίσεώς φαμεν· οὐ γὰρ ἐπ' ἄπειρον αὔξεται τὰ σώματα, ἀλλ' εἰς τὸ κατὰ φύσιν φθάσαντα μέτρον ἠρεμεῖ· ὥστε καὶ ἡ ἐναντία τῇ αὐξήσει φθίσις πεπέρασται. λείπεται οὖν περὶ τῶν κατὰ τόπον κινήσεων σκοπεῖν, εἴ τις τούτων ἐστὶν ἀίδιος. ὅτι μὲν οὖν τὰ κατ' εὐθεῖαν κινούμενα καὶ ἀρχὴν καὶ πέρας ἔχει τῆς κινήσεως καὶ
l. 104 r. ὑπὸ ἠρεμίας | ἑκατέρωθεν (πρό τε τῆς ἀρχῆς φημι καὶ μετὰ τὸ τέλος) περιέχεται, ἱκανῶς Ἀριστοτέλει δέδεικται· εἰ γὰρ ἡ μὲν κίνησις ἐν μεγέθει, μέγεθος δὲ ἄπειρον οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἂν κίνησις κατ' εὐθεῖαν

τοῦτο δεήσει λόγων· εἰ δὲ ἱκανῶς ἡμῖν ἐν τῷ πρώτῳ δέδεικται λόγῳ, ὡς ἀδύνατον ἀίδιον εἶναι τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν (ὥσπερ οὖν καὶ ἐντελέστερον ἰδίᾳ δειχθήσεται, ἐπειδὰν τὴν ἐκ πασῶν τῶν ἀπορειῶν ὄχλησιν ἀποσκευασώμεθα), δῆλον, ὅτι οὐδὲ τὴν κύκλῳ κίνησιν ἀίδιον ἐνδέχεται εἶναι. εἰ οὖν μηδεμία σώματος κίνησις ἀίδιος, οὐδὲ σῶμα ἔσται ἀιδίως κινούμενον οὐδὲ ἡ ψυχὴ ἀίδιον κινεῖ σῶμα. ἐνδέχεται ἄρα τὴν μὲν ψυχὴν τοῦ κόσμου εἶναι ἀίδιον κατὰ Πλάτωνα, τὸν δὲ κόσμον μὴ εἶναι ἀίδιον.

ζʹ. Οὐδὲ πάνυ δὲ νῦν ἡμᾶς ὁ περὶ τῆς κύκλῳ κινήσεως κατεπείγει λόγος· περὶ γὰρ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐν Φαίδρῳ τὸν λόγον ὁ Πλάτων ποιούμενος καὶ τούτων τὴν ἀθανασίαν ἀποδεῖξαι βουλόμενος ὡρίσατο ψυχῆς οὐσίαν εἶναι τὸ αὐτοκίνητον, τὸ δὲ αὐτοκίνητον ἀρχὴν εἶναι τῆς τῶν σωμάτων κινήσεως. δῆλον δέ που παντί, ὡς οὐδὲν φαίνεται σῶμα ἐν ἡμῖν κυκλικὴν κινούμενον κίνησιν· πᾶν μὲν γὰρ ζῷον ὅλον ἐξ ὅλου τὸν τόπον μετέρχεται, οὐδὲν δὲ τῶν κυκλοφορουμένων σωμάτων ὅλον ἐξ ὅλου τόπον ἀμείβει, πάντα δὲ περὶ τὰ ἴδια κέντρα ἀκίνητα μένοντα περιπολεῖ· οὐδὲν | ἄρα ζῷον ἔχει τι σῶμα τὴν fol. 104 r. κύκλῳ κινούμενον κίνησιν. οὐκ ἄρα κινήσεως ἀρχὴν εἶναι λέγων ὁ Πλάτων τὸ αὐτοκίνητον τῆς κατὰ κύκλον κινήσεως ἀρχὴν αὐτὸ εἶναί φησιν· πάσης μὲν γὰρ ψυχῆς ὅρον εἶναί φησιν τὸ αὐτοκίνητον· οὐ πᾶσα δὲ ψυχὴ κυκλοφορούμενον κινεῖ σῶμα (οὐδὲν

5. [ὄ]χλησιν M 15. Plat. Phaedr. 245 C sq. 19. τον το[ν eras.]πον M. 22. τι suspectum 24. λέγων εἶναι M 26. [φησιν] M

γὰρ τῶν ὑπὸ σελήνην φύσει κυκλικὴν κινεῖται κίνησιν)· οὐκ ἄρα τῆς κύκλῳ κινήσεως ἀρχὴν εἶναί φησιν ὁ Πλάτων τὸ αὐτοκίνητον. ἄλλως τε ὁ μὲν Πρόκλος ἀπροαιρέτως φησὶν καὶ αὐτῷ τῷ εἶναι κινήσεως ἀρχὴν καὶ αἰτίαν εἶναι τὴν ψυχήν, τὴν δὲ κατὰ τόπον κίνησιν οὐκ ἀπροαιρέτως καὶ αὐτῷ μόνῳ τῷ εἶναι κινοῦσα ἡ ψυχὴ τὰ σώματα φαίνεται, ἀλλὰ κατ' ὄρεξιν καὶ προαίρεσιν· εἰ γὰρ αὐτῷ τῷ εἶναι ἐκίνει τοπικῶς τὰ σώματα ἡ ψυχή, συνεχὴς ἂν ἦν ἡ κίνησις καὶ οὐδέποτ' ἂν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τὰ τῶν ζῴων ἠρέμει σώματα, εἴπερ ἀεὶ μὲν τὴν κινητικὴν ἔχει δύναμιν ἡ ψυχή, ἀπροαιρέτῳ δὲ φύσεως δυνάμει κινοίη· νῦν δὲ πᾶσα ἡ κατ' εὐθεῖαν κίνησις ἐξ ἠρεμίας τε ἄρχεται καὶ εἰς ἠρεμίαν καταλήγει· οὐκ ἄρα ἀπροαιρέτως καὶ αὐτῷ τῷ εἶναι τὴν κατ' εὐθεῖαν κίνησιν κινεῖ τὰ σώματα ἡ ψυχή. εἰ δὲ ἡ κατ' εὐθεῖαν κίνησις κατὰ τό-

[redacted]

καὶ ἀρχὴ κινήσεως ἡ ψυχή, οὐκ ἄρα τῆς κατὰ τόπον κινήσεως ἀρχὴν εἶναί φησιν τὴν ψυχὴν ὁ Πλάτων· ἡ δὲ κύκλῳ κίνησις κατὰ τόπον ἐστὶν κίνησις· καὶ ἐξ αὐτῶν ἄρα τῶν ὑπὸ τοῦ Πρόκλου λεγομένων δέδεικται, ὡς οὐ τῆς κύκλῳ κινήσεως ἀρχὴν εἶναί φησιν ὁ Πλάτων τὸ αὐτοκίνητον. οὐδεμία δὲ τῶν ἄλλων κινήσεων ἀίδιος εἶναι παρὰ πᾶσιν ὡμολόγηται· οὐκ ἄρα κινήσεως ἀιδίου ἀρχὴν εἶναί φησιν ὁ Πλάτων τὸ αὐτοκίνητον. ὥστε οὐδὲ εἰ τῇ τοῦ παντὸς ψυχῇ ὁ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἐφαρμόζοι ὁρισμός, ἤδη διὰ τοῦτο ἀνάγκη τῷ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον λέγεσθαι τὴν ψυχὴν παρὰ τοῦ Πλάτωνος καὶ τὸν κινούμενον ὑπ' αὐτῆς κόσμον ἀγένητον εἶναι καὶ ἄφθαρτον.

η'. Ἀλλὰ δὴ κἂν πάσης κινήσεως καὶ αὐτῆς τῆς κατὰ τόπον ἀρχὴν εἶναι θῶμεν τὸ αὐτοκίνητον, οὐδ' οὕτως οὐδεμία φαίνεται ἀνάγκη ἅμα τῇ ψυχῇ καὶ τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτῆς εἶναι σῶμα. ἀρχὴν μὲν γὰρ οὖσαν κινήσεως τὴν ψυχὴν ἀγένητον εἶναί φησιν ὁ Πλάτων (τὴν γὰρ ἀρχὴν εἶναι ἀγένητον) οὐ καλῶς λέγων, ὡς ἔμοιγε φαίνεται· ἐπεὶ καὶ αἱ ἄλογοι ψυχαὶ ⟨ἀρχαὶ⟩ τῆς τῶν ἀλόγων σωμάτων εἰσὶν κινήσεως αὐτοκίνητοι καὶ αὐταὶ κατὰ Πλάτωνα οὖσαι καὶ διὰ τοῦτο ἑκάστη κινήσεως οὖσα ἀρχή, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀγένητοι· καὶ τῆς ἐν τῷ λίθῳ δὲ κατὰ φύσιν ἐπὶ τὸ κάτω κινήσεως ἡ ἐν αὐτῷ φύσις ἐστὶν αἰτία καὶ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐν τῷ πυρὶ τῆς ἐπὶ τὸ ἄνω, καὶ οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς ἡ ἐν τοῖς μερικοῖς σώμασιν φύσις ἐστὶν ἀγένητος. πλὴν κἂν συγχωρηθείη κατὰ Πλάτωνα ἀγένητος εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως,

19. *Plat. Phaedr.* 245 C sq. 21. ἀρχαὶ add.

οὐδεμία ἀνάγκη φαίνεται ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τὰ ὧν ἐστιν ἀρχὴ εἶναι, ἐπεὶ μὴ ἐν τούτῳ οὐσίωται ἡ ψυχὴ ἐν τῷ εἶναι κινήσεως σώματος ἀρχή, ὡς δέδεικται· | f. 105v. καὶ γὰρ ὁ οἰκοδόμος τῆς κατὰ τὴν οἰκοδομίαν κινήσεως αἴτιός ἐστιν καὶ ἀρχὴ καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς κατὰ τὸ μανθάνειν τοῦ μαθητοῦ κινήσεως, ἀλλ' οὐχ ἅμα τῷ εἶναι τὸν οἰκοδόμον ἢ τὸν διδάσκαλον εὐθὺς καὶ τὸ οἰκοδομούμενον ἔστιν ἢ διδασκόμενον, ἐπεὶ μὴ ἐν τούτῳ τὸ εἶναι ἔχουσιν ὅ τε οἰκοδόμος καὶ ὁ διδάσκαλος ἐν τῷ εἶναι ἀρχὴ κινήσεως· καὶ ὁ θεὸς δὲ πρωτίστη ἐστὶν αἰτία καὶ ἀρχὴ πάντων τῶν ὄντων καὶ ἐσομένων, ἀλλ' οὐχ ἅμα τῷ θεῷ τὰ πάντα συνυφέστηκεν, εἴπερ ἔστιν ἐν τῷ παντὶ καὶ γενητὰ καὶ φθαρτά. καὶ τὸ δὴ μεῖζον· ἀνάγκη που πάντως καὶ αὐτῆς ⟨τῆς⟩ τῶν γενητῶν καὶ φθαρτῶν σωμάτων [redacted]

[redacted]

σῶμα ἢ ἀμφότερα· ὁποῖον δ' ἂν τις ὑπόθοιτο, συγχωρήσει ἐξ ἀνάγκης τὴν μὲν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῆς τοῦ φθαρτοῦ σώματος κινήσεως ἀίδιον εἶναι κατ' αὐτούς, αὐτὸ δὲ τὸ κινούμενον γενητὸν εἶναι καὶ φθαρτόν. οὐδεμία ἄρα ἀνάγκη, εἰ ἡ τινὸς ἀρχὴ ἀγένητος εἴη, καὶ αὐτὸ εἶναι ἀγένητον.

θ'. Εἰ δέ, καθὸ ζωοποιεῖ τὰ σώματα ἡ ψυχή, κατὰ τοῦτο κινήσεως αὐτὴν ἀρχὴν παρὰ Πλάτωνος λέγεσθαι φήσουσιν, ὅθεν ἀπροαιρέτως αὐτῷ μόνον τῷ παρεῖναι ζωοποιεῖν τὸ σῶμα καὶ διὰ τοῦτο δεῖν εἶναι πάντως τὸ ἀιδίως ὑπ' αὐτῆς ζωοποιούμενον, πρῶτον μὲν ἐπισκέψεως ἄξιον, τίς ποτέ ἐστιν ἡ ζωή, ἣν τοῖς | σώμασιν ἡ ψυχὴ ἐπιφέρει, ἔπειτα δέ, εἰ ἐνδέχεται fol. 106 r. τὴν τοιαύτην ζωὴν εἶναι ἀίδιον. ἀνάγκη δήπου πᾶσα, καθὸ διαφέρει τὰ ζῶντα σώματα τῶν ἀμοιρούντων ζωῆς, τοῦτο εἶναι τὴν ζωὴν τὴν παρὰ τῆς ψυχῆς ἐπιφερομένην τοῖς σώμασιν· διαφέρει δὲ τῶν μὴ ζώντων τὰ ζῶντα σώματα τῷ αἰσθάνεσθαί τε καὶ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι καὶ γεννᾶν ὅμοια ἑαυτοῖς καὶ προσέτι ὀρέξει τε καὶ τῇ καθ' ὁρμὴν τῆς ψυχῆς τοπικῇ κινήσει· ὥστε πᾶσα ἡ σωματικὴ ζωὴ ἐν τούτοις περιείληπται. τούτων δὲ ἕκαστον ἢ δυνάμει θεωρεῖται ἐν τοῖς ζῶσιν σώμασιν ἢ ἐνεργείᾳ (δυνάμει δὲ τῇ καθ' ἕξιν δηλονότι). ὅτι μὲν οὖν οὐδεμία τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς ἀίδιός ἐστιν (οὔτε αἴσθησίς φημι οὔτε ἡ κατὰ τόπον κίνησις οὐκ αὔξησις οὐ μείωσις οὐδὲ ἄλλο τῶν ἀπηριθμημένων οὐδέν), ἐξ αὐτῆς τῆς ἐναργείας μικρῷ πρόσθεν ἡμῖν ἀποδέδεικται· ὥστε

1. 2. συγχωρησ[η]ι M 4. φθαρτόν] αφθαρτον M 9. απροαιρετ[ω]ς M 11. ζωοποιμενον (ου supra ι) M 17. επιφερ[ο]μενην M 28. ενεργειας M cf. pag. 255, 5 sq.

οὐκ ἔστιν αὐτῷ τῷ εἶναι τῆς κατ' ἐνέργειαν τῶν σωμάτων ζωῆς ἀρχὴ καὶ αἰτία ἡ ψυχή. εἰ δὲ τῆς καθ' ἕξιν ζωῆς ἀρχὴν καὶ αἰτίαν ἐξ ἀιδίου φησὶν τὴν ψυχὴν καὶ ταύτην ἅμα τῷ εἶναι ἐπιφέρειν τοῖς σώμασιν, πρῶτον μὲν οὐδεμία ἕξις οὐδ' ὅλως δύναμις κίνησίς ἐστιν· εἰ γὰρ ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις καὶ αὔξησις κίνησις, δηλονότι ἡ καθ' ἕξιν καὶ ὅλως ἡ κατὰ δύναμιν ἠρεμία ἂν εἴη αἰσθήσεως καὶ αὐξήσεως· οὐ γὰρ ἐκ κινήσεως εἰς κίνησιν ἡ μεταβολὴ γίνεται ἐπὶ τῶν κατ' εὐθεῖαν κινουμένων ἀλλ' ἐξ ἠρεμίας εἰς κίνησιν, ὥσπερ οὖν καὶ ἐκ κινήσεως εἰς ἠρεμίαν· καὶ τῶν λοιπῶν ὁ αὐτὸς λόγος· οὐκ ἄρα ἡ κατὰ δύναμιν τῶν σωμάτων ζωὴ κίνησίς ἐστιν, ἠρεμία δὲ μᾶλλον. ὥστε κινήσεως ἀρχὴν εἶναι λέγων τὸ αὐτοκίνητον ὁ Πλάτων οὐκ ἂν εἴη τὴν κατὰ δύναμιν τῶν σωμάτων ζωὴν κίνησιν λέγων. οὐκοῦν οὐκ ἀναγκασθήσεται ἄρα Πλά-

ι'. Εἰ δέ τις καὶ κίνησιν τὴν καθ' ἕξιν τῶν σω-ιάτων ζωὴν συγχωρήσειεν ἢ εἶναι ἢ λέγεσθαι, ὡς τῷ Πρόκλῳ δοκεῖ, ἔστιν τὸν λόγον ἄνωθεν ἀναλαβόντας ἱπλῶς εἰπεῖν, ὡς οὐδ' ὅλως τῆς τοιαύτης τῶν σωμά-ων ζωῆς οὔτε τῆς καθ' ἕξιν οὔτε τῆς κατ' ἐνέργειαν ἡ λογικὴ ψυχὴ τοῖς σώμασιν αἰτία οὖσα φαίνεται· εἰ ·ὰρ ἐξ αὐτῆς ἐφοίτα τοῖς σώμασιν ἡ αἴσθησις ἢ ἡ ίνησις ἢ ἄλλη τις τῶν ἐν τοῖς σώμασιν ἐνθεωρου-ένων ζωτικῶν δυνάμεων ἢ ἐνεργειῶν, καθ' ἃς τὰ ώματα ζῆν λέγεται, οὐδὲν ἂν ἔζη λογικῆς μὴ μετέχον ὐσίας· νῦν δὲ καὶ τὰ ἄλογα τῶν ζῴων λογικῆς ἀμοι-οῦντα ψυχῆς πασῶν τῶν εἰρημένων ζῴων καὶ καθ' ξιν καὶ κατ' ἐνέργειαν μετέχοντα φαίνεται, πολλὰ δὲ αὶ τρανέστερόν τε καὶ ἀκριβέστερον αἰσθάνεταί τε αὶ τῶν ἄλλων τῆς ψυχῆς μετέχει δυνάμεων. δῆλον ὖν, ὅτι οὐ παρὰ τῆς λογικῆς τῶν ψυχῶν οὐσίας ἡ οιαύτη ζωὴ τοῖς σώμασιν ἐπιγίνεται. τοσοῦτον δὲ όνον παρὰ τῆς λογικῆς ψυχῆς ἐφήκει τοῖς αὐτῆς ετέχουσι τὸ τὴν ἄλογον ὑπ' αὐτῆς ζωὴν ῥυθμίζε-σθαί τε καὶ τάττεσθαι καὶ τοῦτό ἐστιν ζωὴ λογικὴ ἡ ῶν παθητικῶν δυνάμεων τῆς ἀλόγου ψυχῆς κατὰ όγον εὔτακτος κίνησις· καὶ ὥσπερ ἐπὶ ξυνωρίδος ππων, ἣν δὴ καὶ Πλάτων εἰκόνα τῆς ἡμετέρας ψυχῆς αρέλαβεν, τοῦ μὲν ἁπλῶς τὸ σῶμα κινεῖσθαι οἱ ἵπποι ἰσὶν αἴτιοι, τῆς δὲ τεχνικῆς καὶ εὐρύθμου κινήσεως ἐφεστηκὼς ἡνίοχος, οὕτω δήπου καὶ ἐφ' ἡμῶν τοῦ ιὲν ἁπλῶς ζῆν τὰ ἡμέτερα σώματα ἡ ἄ|λογος fol. 107 r.
ψυχὴ αἰτία καθέστηκεν, τῆς μέντοι τάξεως καὶ ἐμμε-

8. [το]ῖς M 12. ζωιων M; aut del. aut ζωτικῶν δυνάμεων vel ἐνεργειῶν scrib. (ζώων Kroll) 23. Plat. Phaedr. 46A sq. 24. τ[ο] M

λείας τῆς κατὰ τὴν κίνησιν τῶν παθητικῶν δυνάμεων ὁ λόγος αἴτιος. εἰ δὲ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον ζῴων οὐκ ἀμέσως ἡ λογικὴ ψυχὴ προσπελάζει τῷ σώματι οἱονεὶ συνδέσμου τῆς ἀλόγου χρείᾳ δυνάμεως, δι' ἧς τὸ σῶμα ζωοποιούμενον ἐπιτήδειον εἰς ὑποδοχὴν τῆς λογικῆς ψυχῆς γίνεται, ἀνάγκη δήπου πᾶσα, καὶ εἴ τις τῷ οὐρανίῳ σώματι λογικὴ ψυχὴ ἐφέστηκεν, πολλῷ μᾶλλον μηδ' αὐτὴν ἀμέσως τῷ οὐρανίῳ προσπελάζειν σώματι, μεσότητι δὲ τῇ ἀλόγῳ χρῆσθαι δυνάμει, δι' ἧς τῷ οὐρανίῳ σώματι ἡ παρὰ τῆς λογικῆς ψυχῆς ἔλλαμψις γίνεται· οὐ γὰρ δύναται τὰ σώματα αὐτὰ καθ' αὐτὰ ζωῆς καὶ αἰσθήσεως ἀμοιροῦντα ἀμέσως ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς καταλάμπεσθαι, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἡμέτερον ὄμμα ἄνευ τοῦ μεταξὺ διαφανοῦς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας εἰσδέχεσθαι. ταῦτα δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς

[redacted]

υβερνήτης, ἁπλῶς δὲ τῆς τούτων κινήσεως οὐδέτερος ἴτιος, οὔτε μὴν ἅμα τῷ εἶναι τὸν ἡνίοχον ἢ τὸν υβερνήτην τὸ ἅρμα ἢ τὸ πλοῖον εἶναι ἀνάγκη (ἐν-έχεται γὰρ τοῦ καθ' ἕξιν κυβερνήτου καὶ ἡνιόχου ντος μήτε τὸ πλοῖον εἶναι μήτε τὸ ἅρμα), οὕτω δὴ αὶ τὴν λογικὴν ψυχὴν ἀρχὴν οὖσαν κινήσεως οὐ άσης | ἀλλὰ τῆς τῷ λόγῳ πρεπούσης οὐδεμία fol. 107 v. σται ἀνάγκη ἅμα τῷ εἶναι ψυχὴν λογικὴν καὶ τὸ ὑπ' ὐτῆς κινούμενον σῶμα.

αι'. Ἔμπαλιν γὰρ ἔχει τὸ ἀναγκαῖον· τῇ γὰρ ἀναι-έσει τῆς ψυχῆς καὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς κινούμενα συν-ναιρεῖται σώματα, ἐπειδὴ καὶ τῶν ἐμψύχων ὑπαρχόν-ων σωμάτων καὶ τὴν ψυχὴν εἶναι ἀνάγκη, οὐ τῇ υχῇ πάντως καὶ τὸ ἔμψυχον ἕπεται· ἀθανάτου γὰρ ἶναι τῆς ψυχῆς πεπιστευμένης τὰ ἔμψυχα γινόμενα αίνεται καὶ φθειρόμενα. οὕτω γοῦν καὶ ὁ Πλάτων· ν τῷ Φαίδρῳ οὐ τῇ ὑπάρξει τῆς ψυχῆς συνυπάρχειν ξ ἀνάγκης καὶ τὸν οὐρανὸν ἀπεφήνατο, ἀλλ' ἅμα τῇ ναιρέσει αὐτῆς εὐθὺς καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς τῷ παντὶ άξιν ἐφήκουσαν εἰς σύγχυσιν ἄγεσθαι· λέγει γοῦν ὶ λέξεως ἐν τῷ εἰρημένῳ διαλόγῳ ταῦτα 'οὕτω δὴ ινήσεως μὲν τὸ αὐτὸ κινοῦν. τοῦτο δὲ οὔτε ἀπόλ-υσθαι οὔτε γίνεσθαι δυνατόν, ἢ πάντα τε οὐρανὸν ᾶσάν τε γῆν εἰς ἓν ξυμπεσοῦσαν στῆναι καὶ μήποτε ὖθις ἔχειν, ὅθεν κινηθέντα γένηται'. ἐπιστῆσαι γὰρ ρή, ὡς μήτε ἀπόλλυσθαι μήτε γίνεσθαι δυνατὸν

1. κυβερνιτης M 2. ὀυτε ἅμὰ μὴν M τῷ] τὸ M
. κυβερνιτην M 4. κυβερνιτου M 8. fort. λογικὴν ⟨συν-
σάγειν⟩; cf. 183, 22. 245, 10 21. Plat. Phaedr. 245 D
2. μὲν ἀρχὴ τὸ αὐτὸ αὐτὸ κινοῦν Plat. αυτοκιν\ο\υν M
23. γινεται M (cr. pt) 24. γην εις ἓν M] γένεσιν Plat.
cf. 268, 4) 25. *γενήσεται* Plat. (cf. 268, 5. 8)

εἶναι εἰπὼν τὸ αὐτοκίνητον οὐ τὰ τῇ γενέσει τοῦ αὐτοκινήτου ἑπόμενα ἀλλὰ τὰ τῇ ἀπωλείᾳ ἐπήγαγεν· συμβήσεται γάρ, φησίν, πάντα οὐρανὸν καὶ πᾶσαν γῆν εἰς ἓν ξυμπεσοῦσαν στῆναι καὶ ⟨μή⟩ποτε αὖθις ἔχειν, ὅθεν κινηθέντα γενήσεται· τοῦτο γὰρ οὐ τῇ γενέσει τοῦ αὐτοκινήτου ἕπεται (γινόμενον γὰρ τὸ αὐτοκίνητον καὶ ἀρχὴν κινήσεως δίδωσιν πάλιν τοῖς κινουμένοις, ὅθεν κινηθέντα γένηται), εἰ μέντοι ἀπόλοιτο τὸ αὐτοκίνητον, ἅτε δὴ τῆς ἀρχῆς ἀπολλυμένης οὔτε τι ἕξει, ὅθεν ὑπάρξει τὰ ἐξ αὐτῆς ὑφιστάμενα. τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἐκ τῆς Πλατωνικῆς ἀποφάνσεως ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς λογικῆς ἀκολουθίας καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως δῆλον καθέστηκεν· τῆς γὰρ ψυχῆς ἀθανάτου πεπιστευμένης εἶναι, ὡς εἴρηται, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα εἶναι ἀθάνατα. ὥστε

[redacted]

ἐπισκεψώμεθα. καὶ συγκεχωρήσθω παρ' ἡμῶν, κἂν μὴ τοῦτο λέγῃ Πλάτων, αὐτῷ τῷ εἶναι τὰς λογικὰς ψυχὰς ἀπροαιρέτως ἀρχὰς εἶναι τῆς τῶν σωμάτων ζωῆς καὶ κινήσεως· λέγω δὴ αὐτῷ τῷ εἶναι οὐχ, ὅτι ἐν τούτῳ τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν ἔχουσιν αἱ ψυχαὶ ἐν τῷ ἀρχαὶ εἶναι κινήσεως (αὕτη γὰρ ἤδη ἐλήλεγκται ἡ ὑπόθεσις· ὑπόκειται δὲ νῦν ἡμῖν κατ' ἄλλο μὲν τὸ εἶναι ἔχειν τὴν ψυχήν, κατ' ἄλλο δὲ τὸ ἀρχὴν εἶναι κινήσεως), ἀλλ' ὅτι, ὡς ὁ ἥλιος ἀπροαιρέτως ἅμα τῷ φανῆναι φωτίζει καὶ τὸ πῦρ ἅμα τῷ παρεῖναι θερμαίνει (εἰ παρῇ δηλονότι τὰ θερμαίνεσθαί τε καὶ φωτίζεσθαι δυνάμενα· οὐ γὰρ ἐν τούτῳ οὐσίωται τὸ πῦρ ἐν τῷ θερμαίνειν οὐδὲ ὁ ἥλιος ἐν τῷ φωτίζειν, παρόντων δὲ τῶν δεκτικῶν ἀπροαιρέτως φωτίζει τε καὶ θερμαίνει τό τε πῦρ καὶ ὁ ἥλιος), κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ὑποκείσθω καὶ οἷς ἂν ἡ λογικὴ ψυχὴ παραγένηται αὐτῷ τῷ εἶναι ἀβουλήτως ζωὴν ἐπιφέρειν καὶ κίνησιν. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος ποία ἀνάγκη, εἰ ἀγένητος εἴη ἡ ψυχή, ἀγένητον εἶναι καὶ τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτῆς σῶμα; καὶ γὰρ τὸ φῶς ἅμα τῷ παρεῖναι κινητικόν ἐστιν τοῦ δυνάμει διαφανοῦς, καὶ οὐ πάντως ἅμα τῷ εἶναι τὸ φῶς πᾶν τὸ δυνάμει διαφανὲς καταλάμπεται, ἀλλὰ δηλονότι τὸ ἐν ὑπάρξει ὂν καὶ τοῦτο οὐ πᾶν, ἀλλὰ τὸ τὴν πρὸς τὸ φωτίζον σχέσιν ἀναδεχόμενον· ὑπὲρ γῆν γὰρ ὄντος τοῦ ἡλίου πᾶς ὁ ὑπὸ γῆν | ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιπροσθούμενα ὑπὸ τῆς γῆς καὶ τὴν πρὸς τὸ φωτίζον οὐκ ἀναδεχόμενα σχέσιν οὐδεμίαν ἐκ τοῦ φωτὸς ἴσχει κίνησιν fol. 108 v.

1. επισκεψομεθα M (cr. pt) 4. fort. λέγω δὲ 8. αρχη M 10. 11. θεϱμαινει M 20. ⌊το — σωμα και⌉ M

οὐδὲ τὸ δυνάμει αὐτῶν διαφανὲς εἰς ἐνέργειαν ἄγεται. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ χρώματα αὐτῷ τῷ εἶναι ἀπροαιρέτως κινητικά ἐστιν τῆς ὄψεως καὶ οἱ ψόφοι τῆς ἀκοῆς καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ἕκαστον αἰσθήσεώς τινός ἐστιν αὐτῷ τῷ εἶναι κινητικόν, ἀλλ' οὐχ ἅμα τῷ εἶναι χρῶμα εὐθὺς καὶ ὄψιν τινὰ ὑπ' αὐτοῦ κινεῖσθαι ἀνάγκη οὐδ' ἅμα τῷ εἶναι ψόφον ἀνάγκη ἀκοήν τινα ὑπὸ τοῦ ψόφου κινεῖσθαι καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως· τὰ γὰρ ἐν βυθῷ ἢ ὑπὸ γῆν κρυπτόμενα χρώματα, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἐν σκότῳ περιεχόμενα κινητικὰ μέν ἐστιν κατὰ φύσιν τῶν ὄψεων καὶ αὐτῷ τῷ εἶναι καὶ οὐ προαιρέσει κινεῖ τὰς ὄψεις, ἀλλ' ὅμως οὐδεμία ὄψις ὑπ' αὐτῶν κινεῖται· οὐ γὰρ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ εἶναι τὰ χρώματα ἐν τῷ κινητικὰ εἶναι τῆς ὄψεως, ἀλλ' ὑφέστηκε μὲν καὶ τὸ εἶναι ἔχει, καθὸ

[redacted]

νεῖται ὑπ' αὐτοῦ ἡ ὄρεξις, ἀλλ' ὅταν αὐτῷ προσ-λῃ καὶ σχέσιν πρὸς αὐτὸ ἀναδέξηται. εἰ τοίνυν μὴ ντὶ τῷ κινητικῷ τινος, κἂν ἀπροαιρέτως καὶ αὐτῷ εἶναι κινῇ, σύνεστι πάντως καὶ τὸ πε|φυκὸς fol. 109 r. ' αὐτοῦ κινεῖσθαι, κακῶς ἄρα ὁ Πρόκλος λαβών, ι ἀγένητόν ἐστιν καὶ ἄφθαρτον τὸ αὐτοκίνητον καὶ ς τῶν σωμάτων κινήσεως ἀρχὴ καὶ ὅτι αὐτῷ τῷ ιαι καὶ οὐ προαιρέσει κινητικόν ἐστιν τῶν σωμά-ν, τούτοις φησὶν ἕπεσθαι τὸ καὶ τὸν κόσμον ἀγέ-τον εἶναι καὶ ἄφθαρτον ὡς ἐξ ἀνάγκης ἅμα τῷ ιαι τὸ κινητικὸν αἴτιον συνόντος αὐτῷ καὶ τοῦ νεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ πεφυκότος· ὅπερ ὡς οὐκ ἔστιν ηθές, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀπεδείξαμεν.

γι'. Καὶ αὐτὸς δὲ ἐν τῷ Φαίδρῳ ὁ Πλάτων ινῷ μὲν τῷ αὐτοκινήτῳ ἕπεσθαι ἔφησεν τὸ ἀγένητόν καὶ ἄφθαρτον, τὸ δὲ ἑτεροκίνητον ἅπαν παῦλαν νήσεώς τε καὶ ζωῆς ἔχειν ἀπεφήνατο· ἔχει δὲ ἡ ξις οὕτως 'ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος· τὸ γὰρ ἀεικίνητον θάνατον· τὸ δὲ ἄλλο κινοῦν καὶ ὑπ' ἄλλου κινού-νον παῦλαν ἔχον κινήσεως παῦλαν ἔχει ζωῆς· μό-ν δὲ τὸ αὐτὸ κινοῦν ἅτε οὐκ ἀπολεῖπον ἑαυτὸ οὐδέποτε λήγει κινούμενον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ νεῖται, καὶ τοῦτο πηγὴ καὶ ἀρχὴ κινήσεως'. εἰ τοί-ν μόνον ὄντως τὸ αὐτὸ κινοῦν ἅτε δὴ αὐτὸ ἑαυτοῦ) δυνάμενον ἀπολείπεσθαι οὐδέποτε λήγει κινού-νον καὶ διὰ τοῦτό ἐστιν ἀθάνατον, πάλιν δ' αὖ

1. κιν⌊ει⌉ται, ex η, M 2. αναδεξηται ⌊cr. III litt. er.⌉ M 2. 3. M m 1 not. marg.: μη πᾶν συνέστιν ἡ συνταξις αφθαρτον M 18. Plat. Phaedr. 245 C 21. δε \τ\ο M\ | τὸ Plat. 22. οὔποτε Plat. 22. 23. ὅσα κινεῖται (om.) Plat.

πᾶν τὸ ὑφ' ἑτέρου κινούμενον παῦλαν κινήσεως ἔχει καὶ ζωῆς, οὐδὲν δὲ σῶμα αὐτοκίνητόν ἐστιν, ὡς Ἀριστοτέλης μὲν ἔδειξεν, Πλάτων δὲ προαπεφήνατο, ἀλλὰ πᾶν ὑφ' ἑτέρου κινεῖται, σῶμα δὲ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ κόσμος οὐκ αὐτοκίνητος ὢν ἀλλ' ὑπὸ ψυχῆς τῆς αὐτοκινήτου κινούμενος καὶ τῷ κινεῖσθαι ὑπ' αὐτῆς κινῶν ἕτερα, καὶ ὁ κόσμος ἄρα κατὰ Πλάτωνα παῦλαν ἕξει κινήσεώς τε καὶ ζωῆς. καὶ ταῦτα δὴ σύμφωνα τοῖς ἐν Τιμαίῳ εἰρημένοις ὡς 'ἐπείπερ ἐγένεσθε, ἄλυτοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδὲ ἀθάνατοι τὸ πάμπαν'. τὸ δὲ παῦλαν ἔχον ζωῆς ἀγένητον εἶναι ἀδύνατον· οὐδὲν fol. 109 v. γὰρ τῶν φθαρτῶν ἀγένητον | (κἂν μὴ φθείρηται κρείττονι τῆς αὐτοῦ φύσεως δυνάμει κρατούμενον), ἐπεὶ μηδὲ τὸ ἀγένητον φθαρτὸν εἶναι ἐνδέχεται· εἰ γὰρ εἴη τι φθαρτὸν ἀγένητον, καὶ ἀγένητόν τι φθαρ-

[redacted]

μὲν τῷ εἶναι τὴν ψυχὴν αὐτοκίνητον ὁ Πρόκλος ἔφησεν τὸ συναΐδιον εἶναι αὐτῇ τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτῆς σῶμα, ἐκ δὲ τῶν πραγμάτων καρτερὸν ἔχων τὸν ἔλεγχον τῷ πάντα γενητὰ φαίνεσθαι καὶ φθαρτὰ τὰ ὑπὸ τῶν ψυχῶν κινούμενα σώματα δέον ἐκ τῶν ὡμολογημένων κατασκευάζειν τὰ ἀγνοούμενα (λέγω δὴ ἐκ τοῦ πάντα δρᾶσθαι γινόμενα καὶ φθειρόμενα τὰ ὑπὸ τῶν ψυχῶν κινούμενα σώματα συλλογίζεσθαι ἐντεῦθεν, ὡς οὐδὲ τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἀγένητον εἴη ἂν καὶ ἄφθαρτον) αὐτὸς τὴν φύσιν τῆς ἀποδείξεως παρατρέπων ἐκ τῶν ἀδήλων τὰ ἄδηλα συλλογίζεται (λαβὼν γὰρ ἀναποδείκτως τὸ δεῖν ἅμα τῷ εἶναι τὴν ψυχὴν εἶναι πάντως καὶ τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτῆς σῶμα, ὅπερ οὔτε ἐκ τῆς ἐναργείας οὔτε ἐκ τοῦ λόγου τὸ πιστὸν ἔχει, ἐκ τούτου φησὶν εἶναι δῆλον, ὡς πᾶσα ψυχὴ ἀιδίῳ πρῶτον ἐπιβέβηκε σώματι καὶ τοῦτο κινεῖ ἀιδίως, κἂν ἐν φθαρτοῖς γένηται σώμασιν, διὰ τοῦ ἀιδίου καὶ τὰ φθαρτὰ κινεῖ), ἴσως μὲν παντὶ δῆλον ὑπάρχει, ὡς ἐληλεγμέ|νου τοῦ ἡγουμένου καὶ τὸ ἑπόμενον συν- fol. 110 r. απελήλεγκται (εἰ γὰρ ἐδείξαμεν, ὡς οὐδεμία ἀνάγκη ἅμα τῷ εἶναι τὴν ψυχὴν εἶναι καὶ τὸ κινούμενον ὑπ' αὐτῆς σῶμα, δηλονότι οὐδεὶς ἔτι λόγος ἀναγκάσει ἀιδίῳ πρῶτον τὰς ψυχὰς ἐπιβεβηκέναι σώματι), οὐδὲν δὲ ἴσως χεῖρον καὶ αὐτὴν καθ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐξετάσαι, εἴ που φυσικῆς τινος καὶ ἀναγκαίας ἀκολουθίας ἔχεται τὸ δεῖν πάντως ἀίδιόν τι σῶμα τῶν ψυχῶν ἐξηρτῆσθαι παντὶ τῷ εἶναι αὐτῶν συμπαρατεινόμενον καὶ τούτῳ πρῶτον ἐπιβεβηκέναι τὰς ψυχὰς καὶ δι' αὐτοῦ καὶ τὰ φθαρτὰ κινεῖν σώματα.

10. [π]αρατρεπων M 14. ενεργειας M 23. επιβ\ε\βηκεναι M

ἀρχὴ δὲ ἡμῖν ἔστω τῆς σκέψεως ἥδε. διττὴ τῶν σωμάτων ἡ κατὰ τόπον ἐστὶν κίνησις ἡ μὲν κατὰ κύκλον ἡ δὲ κατ' εὐθεῖαν (ἡ γὰρ μικτὴ κίνησις, ἣν καλοῦσιν ἕλικα, οὐ φυσική· οὐδὲν γὰρ ἔστιν σῶμα ὑπὸ φύσεως ἑλικοειδῆ κινούμενον κίνησιν, ὡς προϊόντων ἐναργὲς ὂν ὅμως δειχθήσεται). τὰ μὲν οὖν κατ' εὐθεῖαν κινούμενα σώματα γενητὰ εἶναι καὶ φθαρτὰ μετὰ τῆς ἐναργείας καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων ἅπαντες σοφοὶ ἀπεφήναντο· οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἰδεῖν σῶμα εὐθυφορούμενον, ὃ μὴ γενέσει πάντως καὶ φθορᾷ ὑποπέπτωκεν. εἴ τι ἄρα ἔστιν σῶμα ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον, ἢ πάντῃ ἀκίνητον ἔσται ἤ, εἴπερ ἄρα, τὴν κύκλῳ κινήσεται κίνησιν· συγκεχωρήσθω γὰρ τοῦτο τέως εἶναι ἀμφισβητήσιμον, εἰ τὰ κυκλοφορούμενα τῶν σωμάτων ἀγένητά ἐστιν καὶ ἄφθαρτα. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων εἴπερ ἔστιν

παρακείμενον ἕλκει σίδηρον, ἕως ἂν ἡ ἐν αὐτῇ φυσικὴ δύναμις μὴ ἐξασθενῇ ἀλλὰ σῴζηται, καὶ τὸ ἤλεκτρον ὁμοίως τὰ κάρφη καὶ τὸ θερμὸν ἀεὶ τοῦ ὑγροῦ ἐστιν ἑλκτικὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἀεὶ πυκνοῖ τὰ πλησιάζοντα. εἰ δὲ ἐκεῖνο ἀεὶ κινεῖ, καὶ τὰ φθαρτὰ σώματα ἀεὶ κινηθήσεται· ὡς γὰρ κινεῖ τὸ κινοῦν, οὕτως καὶ τὸ κινούμενον κινεῖσθαι ἀνάγκη. ἀλλ' οὐκ ἀεὶ τὰ φθαρτὰ κινεῖται σώματα. εἰ οὖν μὴ ἀεὶ κινητά ἐστιν τὰ φθαρτὰ σώματα, ἀλλὰ ποτὲ μὲν κινεῖται ποτὲ δὲ ἠρεμεῖ, δηλονότι οὐδὲ ἐκεῖνο ἀεὶ κινεῖ. εἰ δὲ μὴ ἀεὶ κινῇ, οὐδὲ φυσικῇ δυνάμει· καὶ γὰρ ἄλλως οὐκέτ' ἂν ἡ ψυχὴ δι' ἐκείνου τοῦ σώματος ἐκίνει, εἴπερ φυσικῇ δυνάμει μένον ἀκίνητον ἐκίνει τὰ φθαρτὰ σώματα, ἀλλ' αὐτόθεν ἐκεῖνο ἦν τὸ πρῶτον αἴτιον τῆς τῶν φθαρτῶν σωμάτων κινήσεως, ὡς ἡ μαγνῆτις πρώτως αἰτία ἐστὶ τῆς τοῦ σιδήρου κινήσεως καὶ οὐχ ὑπὸ ψυχῆς κινουμένη κινεῖται. εἰ δὲ μὴ φυσικῇ δυνάμει κινεῖ, λείπεται κινούμενον αὐτὸ ὑπὸ ψυχῆς κατὰ τόπον οὕτως κινεῖν τὸ φθαρτὸν σῶμα, ὥσπερ ἡμίονος κινουμένη ὑπὸ ψυχῆς κινεῖ τὴν ἅμαξαν ἢ ἕτερόν τι. εἰ δὲ κινούμενον κινεῖ, ἢ ἐπ' εὐθείας κινούμενον ὑπὸ ψυχῆς οὕτω κινεῖ ἢ κύκλῳ. κύκλῳ μὲν οὖν κινεῖσθαι κεῖνο τὸ σῶμα καὶ οὕτω κινεῖν ἐπ' εὐθείας τὸ φθαρν ἀδύνατον· εἰ γὰρ τῷ κινεῖσθαι κινεῖ, ὥσει δηλον κινεῖ καὶ βίᾳ· κύκλῳ δὲ κινούμενον περὶ τὸ τοῦ κέντρου μένον ἀκίνητον κινεῖται, ὥστε οὐ αβάλλει ὅλον ἐξ ὅλου τὸν τόπον. πῶς οὖν κινοῦν ίστησι κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ὅλον

'. του ηλεκτ[ο/ρ]ν, ex ο, M (cr. pt) 7. ⌊δ⌋υκ M
θ[ει]ας M 24. τῷ pt] το M 25. ⌊οτι⌋ M
M in marg. ζητει ad versum που πῶς — εὐθεῖαν ἀ

fol. 111 r. καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ φθαρ|τὸν σῶμα; τὸ γὰρ τῇ ἑαυτοῦ κινήσει ἄλλο κινοῦν καὶ ἀπὸ ἑτέρου εἰς ἕτερον μετάγον τόπον τῷ αὐτὸ μεταβαίνειν τόπον ἐκ τόπου οὕτω κἀκεῖνο αὐτὸ ἑαυτῷ συμμεταβάλλει· μεθιστάμενοι γοῦν κατὰ τόπον οἱ ἵπποι συμμεθιστῶσιν τὸ ἅρμα καὶ τὸν ἡνίοχον. ἀλλὰ δὴ καὶ ἣν κινεῖται τὸ κινοῦν κατ' εἶδος κίνησιν, τὴν αὐτὴν κινεῖ τὸ κινούμενον· ὁ γοῦν οὐρανὸς τῇ ἰδίᾳ κινήσει συμπεριάγων τὸν ὑποκείμενον αἰθέρα κύκλῳ καὶ αὐτὸν συμπεριάγει· τὴν γὰρ κίνησιν τοῖς τῇδε τὴν κατ' ἀλλοίωσίν τε καὶ γένεσιν δυνάμει μᾶλλον καὶ τῇ τοιᾷδε τῶν κατ' οὐρανὸν σχέσει καὶ οὐχ ἁπλῶς τῇ περιδινήσει ψιλῇ παρέχεται· τῷ γὰρ πλησιάσαι τισὶν θερμαίνει ταῦτα ὁ ἥλιος καὶ ψύχει πάλιν ἀφιστάμενος· νῦν δ' ἡμῖν περὶ μόνης ἐστὶν τῆς κατὰ τόπον ὁ λόγος κινή-

[redacted]

πος τῆς εὐθυφορίας συμμεταβάλλεται. δηλοῖ δὲ καὶ τὸ μέγεθος, ἐφ' οὗ ἡ κύλισις γίνεται, ἐπ' εὐθείας τεταμένον ὑπάρχον· ὥστε κατ' εὐθεῖαν τὰ κυλιόμενα κινεῖται· ὥστε καὶ ἡ κύλισις εὐθυφορία ἐστὶν τῷ τρόπῳ μόνον τῆς κινήσεως διαφέρουσα, ὥσπερ καὶ τὰ διὰ σκελῶν βαδίζοντα τῷ τρόπῳ μόνον διαφέρει τῶν ἑρπόντων ἢ συρομέ|νων· ἀμέλει γοῦν οὐδὲν τῶν fol. 111 v. κατὰ φύσιν κυκλοφορουμένων κυλίεται. ὥστε, εἰ τὸ φθαρτὸν σῶμα κατ' εὐθεῖαν κινεῖται, τῇ δὲ τοῦ ἀγενήτου καὶ ἀφθάρτου σώματος ὥς φασι κινήσει τὸ φθαρτὸν κινεῖται, ἀδύνατον ἄρα κύκλῳ κινούμενον ἐκεῖνο οὕτως κατ' εὐθεῖαν κινεῖν τὸ φθαρτὸν σῶμα· οὐ γὰρ ὅλον μεταβαίνει τὸν τόπον τὸ κύκλῳ κινούμενον. καὶ ἐπειδὴ οὐ μόνον καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ φθαρτὸν κινεῖται σῶμα ἀλλὰ καὶ κατὰ μέρη, ὡς ὅταν χεῖρά τις κινῇ μόνην ἢ δάκτυλον μόνον ἢ πόδα ἢ κεφαλήν, λεγέτωσαν οἱ σοφοί, τίς ὁ τρόπος τῆς τοῦ μέρους κινήσεως· εἰ γὰρ κύκλῳ κινούμενον τὸ ἀίδιον σῶμα τῇ ἑαυτοῦ κινήσει ὅλον κινεῖ τὸ φθαρτὸν σῶμα, τίς ὁ λόγος τῆς τοῦ μέρους κινήσεως; οὐ γὰρ κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τό τε ὅλον κινεῖται καὶ τὸ μέρος· εὔλογον δὲ φαίνεται καὶ ἀναγκαῖον, ὥσπερ ἡ τοῦ ὅλου κυκλοφορία τὸ ὅλον κινεῖ, οὕτω δήπου μέρος τι τοῦ ἀιδίου κινούμενον μέρος τι τοῦ φθαρτοῦ κινεῖν· ἀλλ' ἀδύνατον μέρος τι καθ' αὑτὸ τῶν κύκλῳ κινουμένων χωρὶς τοῦ ὅλου κινεῖσθαι· πόθεν οὖν τὰ μέρη τοῦ φθαρτοῦ κινεῖται σώματος; οὐ γὰρ οἷόν τε τῇ τοῦ ὅλου κινήσει τὸ μέρος τοῦ φθαρτοῦ κινεῖσθαι· εἰ γὰρ τῇ τοῦ ἀιδίου ὅλου κινήσει οἱονεὶ ὠθούμενον τὸ φθαρτὸν σῶμα κινεῖται, συνεχὲς δὲ ἐστιν αὐτὸ ἑαυτῷ τὸ φθαρτόν, ἀνάγκη πᾶσα ἅμα τῇ

ἐκείνου κινήσει ὠθούμενον τὸ φθαρτὸν ὅλον καθ' ὅλον αὐτὸ κινεῖσθαι. πῶς οὖν τὸ μέρος τοῦ φθαρ- τοῦ κινεῖται σώματος τοῦ ὅλου ἀκινήτου μένοντος, λέγειν οὐχ ἕξουσιν. εἰ οὖν ἀνάγκη μέν, ὥσπερ τὸ ὅλον τῷ ὅλῳ, οὕτως καὶ τὸ μέρος τῷ μέρει κινεῖσθ[illegible] τὸ δὲ μέρος ὑπὸ τοῦ μέρους κινεῖσθαι ἀδύνατον, ἐ[illegible] μὴ ἐνδέχεται τῶν κύκλῳ κινουμένων μέρος τι κα[illegible] αὐτὸ τοῦ ὅλου ἠρεμοῦντος κύκλῳ φέρεσθαι, οὐδ' ἂ[illegible] ἡ τοῦ ὅλου κυκλοφορία τὸ φθαρτὸν ὅλον κινεῖ. ὥσ[illegible] ἀδύνατόν ἐστιν κύκλῳ κινούμενον ἐκεῖνο τὸ σῶμ[illegible] fol. 112r. κινεῖν | τὸ φθαρτὸν κατ' εὐθεῖαν.

ϛι'. Λείπεται ἄρα, εἴπερ ὅλως ἔστιν ἐκεῖνο τ[illegible] σῶμα, κατ' εὐθεῖαν κἀκεῖνο κινεῖσθαι. εἰ δὲ κατ[illegible] εὐθεῖαν κἀκεῖνο κινεῖται, ἢ κατὰ φύσιν αὐτῷ ἡ κατ[illegible] εὐθεῖαν ὑπάρξει κίνησις ἢ οὐ κατὰ φύσιν. εἰ μὲ[illegible] οὖν κατὰ φύσιν ἐστὶν αὐτῷ ἡ κατ' εὐθεῖαν κίνησις

ψυχῶν καὶ τὴν τοῦ μέλλοντος εἰσδεχομένας πρόγνωσιν ἢ τινων ἄλλων ἀπορρήτων ἐν θεωρίᾳ γινομένας ὑπὲρ φύσιν ἐνεργεῖν φαμεν διὰ τὸ κρειττόνων εἶναι ἢ κατὰ ἄνθρωπον φύσεων τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν. εἰ οὖν ἡ κατ' εὐθεῖαν κίνησις τοῖς φθαρτοῖς σώμασιν κατὰ φύσιν ὑπάρχει, οὐκ ἂν ὑπὲρ φύσιν ἐκείνῳ συνυπάρχειν τῷ σώματι, ᾧ πρώτως τὴν ψυχὴν ἐπιβεβηκέναι φασίν, εἴπερ κρεῖττον ἐκεῖνο τούτου· ἐπεὶ καὶ τὸ ἀίδιον τοῦ φθαρτοῦ κρεῖττον εἶναι, ἀίδιον δὲ ἐκεῖνό φασιν. εἰ οὖν μήτε κατὰ φύσιν μήτε ὑπὲρ φύσιν, ἀνάγκη πάντως παρὰ φύσιν καὶ βίᾳ τὴν ἐπ' εὐθείας ἐκεῖνο κινεῖσθαι κίνησιν. οὐδὲν δὲ σῶμα τὸ παρὰ φύσιν καὶ βίᾳ κινούμενον ἀγένητόν ἐστιν καὶ ἄφθαρτον· πάντα γὰρ τά τε ἐπ' εὐθείας κινούμενα σώματα (τουτέστιν τὰ μερικά· φημὶ δὲ τόδε τὸ πῦρ καὶ τόδε τὸ ὕδωρ | καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον) καὶ ὅσα παρὰ fol. 112 v. φύσιν κινεῖται (ὥσπερ πάλιν τὰ μερικά· φέρεται μὲν γὰρ τὸ μὲν πῦρ κάτω βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν, ἡ δὲ βῶλος ἢ τὸ ὕδωρ τυχὸν ἄνω) καὶ πάντα ἁπλῶς τὰ δεκτικὰ τῆς παρὰ φύσιν κινήσεως γινόμενα ὁρῶνται καὶ φθειρόμενα καὶ οὐδὲν τῶν τοιούτων ἀγένητον ὑπάρχει ἢ ἄφθαρτον. ὥστε οὐδὲ ἐκεῖνο τὸ σῶμα παρὰ φύσιν ἐπ' εὐθείας κινούμενον ἀγένητον ἔσται καὶ ἄφθαρτον· αὐτὴ γὰρ ἡ εἰς τὸ παρὰ φύσιν ὁδὸς φθορᾶς ἐστιν τοῖς σώμασιν αἰτία καὶ ἀρχή, ἔτι δὲ καὶ τὸ τῆς παρὰ φύσιν κινήσεως αἴτιον. εἰ οὖν ἄλλο, ἢ πάλιν ζητήσωσιν σῶμα ἀγένητον, ὅπερ καὶ τοῦτο κινήσει, καὶ πάλιν περὶ ἐκείνου τὰ αὐτὰ ἀπορήσομεν καὶ

1. εισδε[χομεν]ας M 6. 7. fort. συνυπάρχοι 12. σῶμα τὸ] σωματος M 16. ὕδρωρ M 20. [ὁ]ρωνται, ex ω, M
26. fort. ἢ οὖν ἄλλο πάλιν 27. ζητήσουσι pt

οὕτως ἐπὶ τὸ ἄπειρον βαδιεῖται ὁ λόγος, ἢ συγχωρήσουσιν ἐξ ἀνάγκης ἀμέσως τῷ φθαρτῷ τὴν ψυχὴν ἐπιβεβηκέναι σώματι καὶ τοῦτο προσεχῶς κινεῖν· λέγω δὲ ἀμέσως μηδενὸς ἄλλου μεσιτεύοντος ἀιδίου σώματος· μεσιτεύειν γὰρ τῇ λογικῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι τήν τε φύσιν καὶ τὰς ἀλόγους δυνάμεις γενητὰς οὔσας καὶ αὐτὰς καὶ φθαρτὰς καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν.

ιζ΄. Καὶ ἄλλως. εἰ τὸ ἀγένητον ἐκεῖνο σῶμα καὶ ἄφθαρτον κινούμενον ὑπὸ ψυχῆς, ὡς ἡ ὑπόθεσις, εἴτε κατ᾽ εὐθεῖάν τις βούλοιτο εἴτε κατὰ κύκλον, οὕτω κινεῖ τὰ φθαρτὰ σώματα, πᾶν δὲ σῶμα τῇ ἰδίᾳ κινήσει κινοῦν ἕτερον σῶμα θιγγάνον αὐτοῦ καὶ ἁπτόμενον κινεῖ, καὶ τὸ ἀίδιον ἄρα ἐκεῖνο θιγγάνον τοῦ φθαρτοῦ καὶ ἁπτόμενον κινεῖ αὐτό. ἀνάγκη οὖν πᾶσα ἢ ἔξωθεν τὸ ἀίδιον τοῦ φθαρτοῦ θιγγάνειν ἢ ἔσωθεν. ἀλλ᾽ εἰ μὲν ἔξωθεν αὐτὸ θιγγάνον ἐκίνει, ἔξωθεν ἂν

ταχόθεν ἡμῶν ἅπτεσθαι καὶ ἕτερόν τι σῶμα· σῶμα γὰρ ἂν ἐχώρει διὰ σώματος, ὅπερ ἀδύνατόν τε εἶναι ὡμολόγηται καὶ ἡμεῖς ἀποδείξομεν ὅσον οὐδέπω. ἀνάγκη οὖν ἢ νηχομένους ὑπὸ ψυχῆς ἀμέσως κινεῖσθαι καὶ οὐχ ὑπ' ἐκείνου τοῦ σώματος ἔξωθεν ἡμῶν ἁπτομένου καὶ κινοῦντος. ταύτην μὲν οὖν τὴν ὑπόθεσιν ὡς εὐφώρατον παριτέον. εἰ δὲ ἔσωθεν ὂν τοῦ γενητοῦ σώματος τὸ ἀίδιον συνάπτεται αὐτοῦ, ἀνάγκη πᾶσα ἢ ὅλον δι' ὅλου κεχωρηκέναι τὸ ἀίδιον διὰ τοῦ φθαρτοῦ ἢ κατὰ μέρος ἀλλήλων ἅπτεσθαι, μᾶλλον δὲ κατὰ τὰ πέρατα τῶν ἁπτομένων μερῶν, ὥσπερ πάντα τὰ ἁπτόμενα σώματα ἀλλήλων ἅπτεσθαι πέφυκεν. ὅλον μὲν οὖν δι' ὅλου χωρῆσαι ἀδύνατον· σῶμα γὰρ διὰ σώματος χωρῆσαι τῶν ἀδυνάτων εἶναι τοῖς φυσικοῖς ἀποδέδεικται· οὕτω γὰρ ἂν ἐν κυάθῳ χωρηθείη ἂν ἡ θάλασσα· εἰ γὰρ δυνατὸν δύο ἴσα κυάθια ἐν τῷ αὐτῷ χωρῆσαι, τί κωλύει καὶ τρία καὶ ἄπειρα; καταμετρουμένου γὰρ τοῦ μείζονος ὑπὸ τοῦ ἐλάττονος διὰ τὸ πᾶν πεπερασμένον καταμετρεῖσθαι ὑπὸ παντὸς πεπερασμένου τὴν πᾶσαν θάλατταν ἐνδέχοιτο ἂν ἐν κυάθῳ χωρῆσαι. εἰ οὖν τοῦτο ἄτοπον καὶ ἀδύνατον, ἀδύνατον ἄρα σῶμα διὰ σώματος χωρῆσαι. καὶ οὐχὶ τόδε μᾶλλον τὸ σῶμα διὰ τοῦδε τοῦ σώματος χωρῆσαι ἀδύνατον, ἄλλα δὲ δι' ἄλλου δυνατόν, ἀλλ' οὐδὲν δι' οὐδε|νὸς fol. 118 v. οἷόν τε χωρεῖν, εἰ μηδὲ τὰ οὐράνια σώματα χωροῦντα δι' ἀλλήλων φαίνεται, ἁπτόμενα δὲ μόνον ἀλλήλων· ὅθεν καὶ ἐπιπροσθεῖ τὰ ἄστρα ἀλλήλοις ὡς μὴ μόνων

1. M in marg. ζητει ad versum ταχοθεν — σωμα σωμα 3. lin. 13 [ο]σον, ex ω, M 4. η M; locum corruptum non expedio 6. ε[κειν^ου] M 7. ευφορατον M 24. fort. ἄλλο δὲ δι' ἄλλου vel ἄλλα δὲ δι' ἄλλων 25. ει M; fort. ἐπεὶ

τῶν σωμάτων χωρεῖν δι' ἀλλήλων ἀδυνατούντων ἀλλὰ μηδὲ τοῦ φωτὸς τῶν ἀνωτέρων διὰ τῶν ὑποκειμένων ἄστρων χωρῆσαι δυναμένου διὰ τὸ μὴ εἶναι διαφανῆ τῶν ἄστρων τὰ σώματα· εἰ γὰρ χωρεῖν αὐτῶν δι' ἀλλήλων ἐπεφύκει τὰ σώματα, οὐκ ἂν ἐπεπρόσθει ἀλλήλοις ἅμα τοῖς σώμασιν καὶ τοῦ φωτὸς τοῦ ἐν αὐτοῖς τὸ βάθος ὅλον καταλάμποντος· εἰ οὖν τὸ φῶς χωρεῖν δι' αὐτῶν ἀδύνατον, καὶ τὰ σώματα ἄρα αὐτῶν χωρεῖν δι' ἀλλήλων ἀδυνατώτερον· ἐπεὶ καὶ τὸ τῆς σελήνης ἡμισφαίριον ἀεὶ ἐκ τῶν τοῦ ἡλίου αὐγῶν φωτίζεσθαι ἀποδεδειγμένου τὸ ἐν τῷ ἡμισφαιρίῳ αὐτῆς γινόμενον φῶς οὐκ ἐξισχύει διὰ τοῦ βάθους αὐτῆς χωρῆσαν καὶ τὸ λοιπὸν αὐτῆς ἡμισφαίριον καταλάμψαι· πεμπταία γοῦν φέρε ἢ ἑβδομαία οὖσα καὶ μέρους αὐτῆς τοῦ πρὸς τὸν ἥλιον νενευκότος

[redacted]

[redacted]

ἀνάγκη. εἰ δὲ τὸ φῶς ἀδύνατον δι' αὐτῶν χωρῆσαι, πολλῷ μᾶλλον τὰ σώματα· ὁ γὰρ προειρημέ|νος fol. 114 r. ἐπὶ πάντων ἁρμόσει λόγος. ἐνδέχεται γὰρ ἐν τῷ σμικροτάτῳ καὶ ὅ φασιν ἐν κέγχρου ὄγκῳ τὸ τοῦ οὐρανίου συσταλῆναι μέγεθος. ὥστε, εἰ μὴ ἐνδέχεται τὸν τοῦ οὐρανοῦ ὄγκον ἐν ἐλάττονι γενέσθαι, οἷον ἐν τῷ τοῦ ἡλίου ὄγκῳ, οὐδὲ τὰ οὐράνια ἄρα σώματα χωρεῖν δι' ἀλλήλων ἐνδέχεται. ἥκιστά γε οὖν μάλιστα διά τινος τῶν ὑπὸ σελήνην σωμάτων χωρήσειεν ἂν τὰ οὐράνια, ἐπεὶ μηδὲν τῶν ὑπὸ σελήνην χωρητικόν ἐστιν ἑτέρου σώματος, ὅσῳ καὶ παχύτερά εἰσιν καὶ γεωδέστερα. ὥστε οὐδὲ τὸ ἀγένητον ἐκεῖνο σῶμα χωρεῖν ὅλον δι' ὅλου τοῦ φθαρτοῦ δυνήσεται σώματος. κατακερματίζεσθαι οὖν ἄμφω ἀνάγκη καὶ τέμνειν ἄλληλα ἐν ἀλλήλοις γινόμενα, ὥσπερ τὰ μιγνύμενα τῶν ὑγρῶν. οὐδέτερον ἄρα συνεχὲς ἔσται οὔτε τὸ ἀίδιον αὐτὸ ἑαυτῷ οὔτε τὸ φθαρτόν. εἰ οὖν τοῦτο ψεῦδός τε καὶ ἄτοπον καὶ συνεχές ἐστιν αὐτὸ ἑαυτῷ ὅλον τὸ φθαρτὸν σῶμα, εἴπερ καθ' Ἱπποκράτην 'σύμπνοια μία, σύρροια μία, πάντα συμπαθέα', οὐκ ἄρα οὕτως εἶναι ἐνδέχεται ἐν ὅλῳ τῷ φθαρτῷ τὸ ἄφθαρτον σῶμα, ὡς κατακερματίζεσθαι ἄμφω ὑπ' ἀλλήλων, ὥσπερ τὰ μιγνύμενα τῶν ὑγρῶν σωμάτων. ἔστω δ', εἰ βούληταί τις καὶ δυνατὸν εἶναι, ὅλον δι' ὅλου χωρεῖν τὸ ἀίδιον διὰ τοῦ φθαρτοῦ σώματος, ὅπερ ἀδύνατον δέδεικται. ἀνάγκη δὴ οὖν καὶ συσχηματίζεσθαι

3. ἐνδέχεται γὰρ κτλ. suspecta 4. κεχρου M 5. ὀννιου M; fort. οὐρανοῦ 7. ὀγ[κωι] M 8. αλληλ[ω]ν, ex o, M 15. γινομεν[α] M 17. τὸ[ν eras.] M 19. ὑπποκρατην M Hippocr. π. τροφῆς IX p. 106 § 23 Littr.
20. συρρ^ο^ια M

τῷ φθαρτῷ τὸ ἀίδιον, ὥσπερ τὰ ἐν ἀγγείῳ γινόμενα ὑγρὰ τοῖς δεξαμένοις αὐτὰ συσχηματίζεται. ὥστε τὴν αὐτὴν διοργάνωσιν τῷ φθαρτῷ τὸ ἀίδιον ἕξει. εἰς τί οὖν ἐν ἑτέροις τοῖς τε παιδουργοῖς μορίοις καὶ τοῖς λοιποῖς χρήσεται τὸ ἀίδιον; καὶ τοῦ οἰκείου οὖν καὶ κατὰ φύσιν ἐκπεσεῖται σχήματος. ἀλλ' οἶμαι πάντα λῆρον ὑπερεκπίπτειν τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν· τὸ γὰρ ἀγένητόν τε καὶ ἄφθαρτον ἀνεπίδεκτον εἶναι τῆς ἐπὶ
fol. 114v. τὸ παρὰ φύσιν τροπῆς ἀνάγκη· | πῶς οὖν ἀίδιον εἶναι δύναιτ' ἂν τοῦτο τὸ τοῦ κατὰ φύσιν ἐξιστάμενον σχήματος, ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν δὲ μεθιστάμενον; ὥστε καὶ εἰ τῶν ἐνδεχομένων ἦν ⟨σῶμα διὰ⟩ σώματος χωρεῖν, ἀδύνατον δέδεικται τὸ ἐν τῇ ὑποθέσει ἀίδιον σῶμα ὅλον δι' ὅλου χωρεῖν τοῦ φθαρτοῦ. εἰ δὲ μὴ ὅλον δι' ὅλου τὸ ἀίδιον τοῦ φθαρτοῦ κεχώρηκεν ἀλλ' ἔν τινι αὐτοῦ μορίῳ ἵδρυται, πρῶτον μὲν λεγέτωσαν,

[redacted]

μόνον τὸ μέρος κινήσει, οὗ καὶ ἅπτεται, καὶ εἰ τὸ ὅλον οὐ κινηθήσεται οὐδὲ τῶν λοιπῶν μορίων οὐδέν.

ηι'. Πρὸς δὲ τούτοις ἀνάγκη που πᾶσα ἢ τῆς τῶν εὐθυφορουμένων σωμάτων οὐσίας εἶναι ἐκεῖνο τὸ σῶμα ἢ τῆς τῶν κυκλοφορουμένων ἢ ἑτέρας τινὸς παρὰ ταύτας. εἰ μὲν οὖν ἑτέρας εἴη, ἀναπέφηνεν ἡμῖν μετὰ τὴν πέμπτην καὶ ἑτέρα τις ἕκτη σώματος φύσις. καὶ εἰ μὲν ὁμοούσιά εἰσιν ἀλλήλοις ἅπαντα τὰ τῶν λογικῶν ψυχῶν ἀιδίως ἐξηρτημένα σώματα, δεικνύτωσαν, τίς ἡ τούτων ὁλότης· ἕκαστον γὰρ τῶν μερικῶν καὶ ἁπλῶν σωμάτων ἀπό τινός ἐστιν ἀπεσπασμένον ὁλότητος, οἷον ἥδε ἡ βῶλος ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τόδε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς τοῦ ὕδατος ὁλότητος· ἀλλ' οὐχ ἕξουσιν δεικνύειν ἑτέ|ραν τινὰ σώματος ὁλό- fol. 115 r. τητα παρὰ τὰ συνεγνωσμένα ἡμῖν τέσσαρα στοιχεῖα καὶ τὸ οὐράνιον. εἰ δὲ μή εἰσιν ἀλλήλοις ὁμοούσια, πολλὰς σωμάτων φύσεις τῷ παντὶ μυθωδέστερον ἐπεισάξουσιν· τίνες οὖν αἱ τούτων διαφοραί; καίτοι εἰ πᾶν σῶμα φυσικὸν αἰσθήσει κρίνεται, ἢ πάσαις ἢ τισὶ ἢ πάντως γοῦν μιᾷ τῇ ἁφῇ — καὶ ὁ οὐρανὸς γοῦν, ὃν ἀγένητον εἶναί φασιν καὶ ἄφθαρτον, ὁρατός τέ ἐστιν, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἁπτός τε —, εἰ οὖν πᾶν σῶμα αἰσθήσει κρίνεται, οὐδεμίαν δὲ τῶν σωμάτων ἐκείνων δι' αἰσθήσεως ἀντίληψιν ἔχομεν, τίνι κρίνειν ἔχουσιν τῆς φύσεως αὐτῶν τὴν ἰδιότητα ἢ τὴν πρὸς τὰ λοιπὰ διαφοράν; εἰ γὰρ καὶ ὁ νοῦς ἐστιν τῆς οὐσίας τῶν σωμάτων κριτικός, ἀλλ' οὐ χωρὶς αἰσθήσεως. ὅθεν ἐν τοῖς περὶ ἀποδείξεως Ἀριστοτέ-

1. εἰ suspectum 5. κυκλωφορουμενων M (cr. pt)
17. [πο]λλας M 19. πάσαις] πασαι M 22. Plat. Tim. 28B
24. εχ[ο]μεν, ex ω, M 28. Arist. anal. post. A 13 p. 81a 38

λης ἀπέδειξεν, ὡς ἐκλειπούσης αἰσθήσεως καὶ ἐπιστήμην ἐκλείπειν ἀνάγκη· ὁ γοῦν ἐκ γενετῆς τοῦ ἀκουστικοῦ κριτηρίου ἐστερημένος οὗτος καὶ τῆς κατὰ τὰς ἁρμονίας ἐπιστήμης ἐστέρηται· ὁμοίως ὁ τῶν ὄψεων ἀπὸ γενέσεως ἐστερημένος οὗτος καὶ τῆς ἐν τοῖς χρώμασιν ἐπιστήμης ἐκπέπτωκεν. εἰ τοίνυν μηδεμία πώποτε δι' αἰσθήσεως τῶν σωμάτων ἐκείνων ἀντίληψις γέγονεν οὐ κεχωρισμένων ὄντων ἀλλ' ἐν τοῖς θνητοῖς σώμασιν συμπεπλεγμένων, ὥς φασιν, καὶ θιγγανόντων αὐτῶν, ἀνάγκη πᾶσα μηδὲ ἐπιστήμην αὐτῶν εἶναι. πόθεν οὖν δεικνύειν ⟨ἔχει⟩ τις, ὡς ἔστιν τοιαύτη τις σωμάτων φύσις ἑτέρα παρὰ τὰ συνεγνωσμένα ἡμῖν σώματα, εἰ μήτε δι' αἰσθήσεως τὴν γνῶσιν αὐτῶν ἔσχον μήτε δι' ἐπιστήμης, ἐπεὶ μηδὲ δι' αἰσθήσεως; οὐ γὰρ ἄνευ αἰσθήσεως ἡ τῶν σωμάτων ἐπιστήμη γίνεται. οὐκ ἄρα ἑτέρας εἶναι φύσεως ἐνδέχεται

[redacted]

κ'. Εἰ δὲ τῆς αὐτῆς τοῖς οὐρανίοις εἰσὶν οὐσίας, καὶ οὕτως φθαρτὰ ἔσται διὰ τὸ αὐτὰ ἀπεσπάσθαι τῆς οἰκείας ὁλότητος· ἐπεὶ καὶ τὰς τῶν στοιχείων ὁλότητας ἀιδίους εἶναι Ἑλλήνων ὑποτίθενται παῖδες, ἀλλ' ὅμως τὰ τούτων ἀποσπώμενα μέρη καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἐν χρόνῳ τετύχηκεν· ὥστε, εἰ καὶ ὁ οὐρανὸς ἀίδιος ἦν, τὰ τούτου ἀπεσπασμένα μόρια οὐκ ἂν εἶεν ἀίδια. ἄλλως τε εἰ τῆς αὐτῆς εἴη τοῖς οὐρανίοις οὐσίας ἐκεῖνα τὰ σώματα, δηλονότι κυκλοφορητικὰ ἂν εἴη· τοιαῦτα γὰρ τὰ οὐράνια πάντα σώματα. εἰ δὲ τοῦτο, σφαιροειδῆ κατὰ φύσιν ἔσται ἐξ ἀνάγκης· οὐ γὰρ οἷόν τέ ἐστιν τὰ μὴ σφαιρικὰ κύκλῳ κινεῖσθαι κατὰ φύσιν. εἰ δὲ σφαιρικά ἐστιν, ἐν τοῖς φθαρτοῖς γινόμενα σώμασιν ἢ φυλάττει τὸ φυσικὸν σχῆμα πάντως ἢ οὐ φυλάττει. εἰ μὲν οὖν μὴ φυλάττῃ, εἰς τὸ παρὰ φύσιν σχῆμα πάντως ἐξέπεσεν· πῶς οὖν ἔτι ἀίδια; οὐδὲν γὰρ τῶν νομιζομένων ἀιδίων εἶναι σωμάτων, λέγω δὴ τῶν οὐρανίων, ἕως ἂν ᾖ, τὸ κατὰ φύσιν μεταβάλλει σχῆμα. εἰ δὲ φυλάττει, ἐπειδὴ δέδεικται, ὡς ἀδύνατον σῶμα χωρεῖν διὰ σώματος, ἀνάγκη πάντως κενήν τινα χώραν ἐν τῷ φθαρτῷ σώματι σφαιροειδῆ ἀναπλάττεσθαι τὴν ὑποδεχομένην ἐκεῖνο τὸ ἀίδιον σῶμα· ἀλλ' οὐδεμία ἔστιν ἐν ἡμῖν κενὴ χώρα φθαρτοῦ σώματος σφαιρικὸν τόπον ἔχουσα, ἀλλ' οὐδ' ὅλως ἔστιν τις ἐν ἡμῖν κενὴ χώρα στε|ρεοῦ fol. 116r. σώματος, σαρκῶν εἰ τύχοι ἢ ὀστέων ἢ αἵματος, ἥτις οὐκ ἀέρος πάντως ἢ πνεύματος πεπλήρωται· ὥστε πάλιν ἀνάγκη σῶμα χωρεῖν διὰ σώματος. καὶ περὶ τῆς

1. ουσι[α]ς, ex ν, M 6. fort. τετυχηκέναι ει ex η M 15. φυλαττ[η]ι, ex ει, M 19. μεταβαλλ[η], ex ει, M 20. pag. 281, 13 24. vix τύπον 25. τις pt] της M 28. [χωρ]ειν M

κύκλῳ δὲ κινήσεως ὁ αὐτὸς λόγος· εἰ γὰρ τῶν κυκλοφορουμένων ἐστὶν ἐκεῖνα σωμάτων, συνεχῆ πάντως καὶ ἀδιάκοπον ἕξει τὴν κύκλῳ κίνησιν· πάντα γὰρ τὰ κύκλῳ κινούμενα τοιαῦτά ἐστιν. δεικνύτωσαν οὖν, εἰ ἔστιν τις ἐν ἡμῖν κατὰ κύκλον γινομένη κίνησις· πᾶσα μὲν γὰρ ἐν τοῖς ζῴοις κίνησις αἰσθητὴ κατ' εὐθεῖαν γίνεται, οἷον ἡ τῆς καρδίας ἢ τῶν ἀρτηριῶν· συστολὴ γὰρ καὶ διαστολὴ εὐθυφορία ἐστίν· καὶ τὸ ψυχικὸν δὲ πνεῦμα διὰ τῶν οἰκείων νεύρων φερόμενον τετρημένων ἐπ' εὐθείας καὶ αὐτὸ τὴν κατ' εὐθεῖαν κινεῖται· πόθεν οὖν δεικνύειν ἔχουσιν, εἰ ἔστιν τι σῶμα ἐν ἡμῖν κατὰ κύκλον κινούμενον; εἰ δὲ ἐν τῷ φθαρτῷ γινόμενον τὸ ἀίδιον πέπαυται τῆς κύκλῳ κινήσεως, τοῦ κατὰ φύσιν πάντως ἐκπέπτωκεν· πῶς οὖν ἀίδιον; τὸ γὰρ παῦλαν ἔχον κινήσεως παῦλαν ἔχει τῆς ζωῆς, ὡς ἐν τῷ Φαίδρῳ λέγοντος ἠκού-

οὖν γῆν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παντὸς ἀφιδρύσατο, τὸ δ' ὕδωρ ἐπὶ ταύτῃ, εἶτα τὸν ἀέρα, μετ' ἐκεῖνον τὸ πῦρ, ἔξω δὲ πάντων τὸ κυκλοφορούμενον σῶμα, λέγω δὴ τὸ οὐράνιον, περιέβαλεν. ὁ αὐτὸς δέ ἐστιν κατὰ φύσιν τόπος τῷ τε παντὶ καὶ τῷ μέρει· ὁ γὰρ τῆς ὅλης | γῆς κατὰ φύσιν τόπος οὗτος καὶ τῆς βώλου ἐστὶν fol. 116 v. κατὰ φύσιν, λέγω δὴ τὸ κέντρον, καὶ ὁ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ οἰκεῖος τόπος οὗτος καὶ τοῦ μέρους κατὰ φύσιν, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως. εἰ οὖν τῆς τῶν κυκλοφορουμένων ἐστὶν οὐσίας, τουτέστιν τῆς τῶν οὐρανίων, τὸ ὥς φασιν ἀίδιον σῶμα, ᾧ πᾶσαν ψυχὴν ἐπιβεβηκέναι πρώτῳ φησὶν ὁ Πρόκλος, ἀνάγκῃ δήπου καὶ τόπος αὐτῷ κατὰ φύσιν ἔσται, ὅσπερ καὶ παντὶ τῷ οὐρανίῳ ἐστίν, τουτέστιν ὁ πέριξ. οὐκοῦν ἐν τοῖς περὶ γῆν τόποις νῦν τῆς ψυχῆς διαιτωμένης καὶ τὸ φθαρτὸν ἐνταῦθα διοικούσης σῶμα ἀνάγκη καὶ τὸ ἀίδιον ἐκεῖνο σῶμα τὴν πρὸς τὸ φθαρτὸν ἀναδεξάμενον σχέσιν παρὰ φύσιν νῦν ἐν τοῖς περὶ γῆν ἐνδιαιτᾶσθαι τόποις. ἆρ' οὖν ἐπανήξουσίν ποτε ἐκεῖνα τὰ σώματα ἐπὶ τὴν οἰκείαν ὁλότητα καὶ τοῦ κατὰ φύσιν τεύξονται τόπου ἢ οὔ; εἰ μὲν οὖν μηδέποτε τῇ οἰκείᾳ ἑνοῦται ὁλότητι μήτε τοῦ κατὰ φύσιν τυγχάνουσιν τόπου, ἐν τῷ παρὰ φύσιν ἔσονται τὸν ἄπειρον χρόνον. ἀλλ' ἀδύνατον ἐν τῷ παρὰ φύσιν εἶναί τι τὸν ἄπειρον χρόνον· κρεῖττον γὰρ τὸ μὴ εἶναι τοῦ ἀεὶ ἐν τῷ παρὰ φύσιν εἶναι. οὐκοῦν τεύξονται ἐκείνης ποτὲ τῆς θέσεως καὶ τὴν αὐτὴν τοῖς οὐρανίοις χώραν ἐφέξουσιν. ὥστε καὶ πρὶν ἐνταῦθα τὴν ψυχὴν

5. τῷ τε pt] τοτε M 6. οὗτος] ουτως M 13. τοπος, ex ω, M ὅσπερ] ὥσπερ M 22. fort. ἑνοῦνται 26. 27. [ουκουν — εκεινης] M

τον ἀναπλάττει σχῆμα· διττῆς γὰρ οὔσης τῆς τῶν πλανωμένων κινήσεως καὶ πάντων μὲν τῇ ἀπλανεῖ σφαίρᾳ συμπεριαγομένων κατὰ τὸν ἰσημερινὸν κινουμένῃ κύκλον, ἑκάστου δὲ ἰδίαν περιαγομένου κίνησιν κατὰ τὸν λοξόν τε καὶ ζῳδιακὸν καλούμενον κύκλον, ἀμφοτέρας τὰς κινήσεις ἡ ἡμετέρα ἐπίνοια μίξασα (τήν τε καθ' ἡμέραν φημὶ τοῦ ἡλίου μετὰ τοῦ παντὸς περίοδον καὶ ἔτι τὴν κατὰ βραχὺ τοῦ αὐτοῦ τούτου ἐπὶ τὰ βόρεια ἢ ἐπὶ τὰ νότια τοῦ ἰσημερινοῦ λόξωσιν) τὴν ἕλικα ἐν τῇ φαντασίᾳ ἀνέπλασεν, ἑκάστου δηλονότι τῶν οὐρανίων αὐτοῦ καθ' αὑτὸ ἀπηκριβωμένον ἐκπεριερχομένου κύκλον. κἂν εἴ τι δὲ τῶν ὑπὸ σελήνην σωμάτων ἢ διὰ τὸ σχῆμα τοῦ μεγέθους, ἐφ' οὗ ἡ κίνησις γίνεται, ἑλικοειδῶς κινεῖται, ὥσπερ ἐπὶ τῶν κοχλιοειδῶν καλουμένων κλιμάκων συμ-

κατὰ τὸ ἀκόλουθον οὐδέ, εἰ τὸ σχῆμα τοῦ μεγέθους, ἐφ' οὗ ἡ κίνησις, ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὁρμὴ τῆς ἑλικοειδοῦς τισιν αἰτία κινήσεως γένηται, φυσικήν φαμεν τῶν σωμάτων τὴν τοιαύτην εἶναι κίνησιν· ὥστε οὐδὲν σῶμα κατὰ φύσιν ἑλικοειδῆ κινεῖται κίνησιν. οὐδὲ ἐκεῖνο ἄρα τὸ σῶμα δυνατὸν ἄνωθεν κάτω φερόμενον ἕλικα κινεῖσθαι κατὰ φύσιν. μυρία μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν καὶ ἄλλα εἰς ἀνασκευὴν τοῦ μυθώδους τούτου σώματος· ἱκανῶν δὲ καὶ τῶν εἰρημένων ὄντων καὶ ἀδυνάτου ἀποδεδειγμένου τοῦ ἀΐδιόν τι σῶμα τῆς ψυχῆς ἐξηρτῆσθαι, εἴπερ μήτε τῶν εὐθυφορουμένων σωμάτων εἶναι δύναται μήτε τῶν κυκλοφορουμένων μήτε μικτὸν ἐκ τούτων μήτε ἑτέρας φύσεως παρὰ ταῦτα, ἀλλὰ μηδὲ Πλάτωνος μηδαμοῦ τὴν περὶ τῶν τοιούτων σωμάτων εἰσηγησαμένου δόξαν, οὐδεμία ἄρα λείπεται ἀνάγκη, εἰ καὶ ἀγένητος εἴη καὶ ἄφθαρτος τοῦ κόσμου ἡ ψυχὴ κατὰ Πλάτωνα, ἤδη διὰ τοῦτο καὶ τὸν κόσμον ἀγένητον εἶναι καὶ ἄφθαρτον· ἐπεὶ καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἀγενήτους εἶναι καὶ ἀφθάρτους βούλεται τῶν κινουμένων ὑπ' αὐτῶν σωμάτων ἀρχὴν τοῦ εἶναι καὶ τέλος ἐχόντων.

Τέλος λύσεως τοῦ ζ' λόγου.

4. ⌊ει⌉ναι, ex η, M   13. μητε ⌊1 litt. er.⌉ ετερας M

Πρόκλου διαδόχου λόγος η'.

"Ὄγδοος· εἰ πᾶν τὸ φθειρόμενον ἔκ τινος ἀλλοτρίου προσβάλλοντος ⟨ἔξωθεν⟩ φθείρεται καὶ εἴς τι ἀλλό-
fol. 118 v. τριον, μηδὲν δὲ ἔξω τοῦ | παντός ἐστιν μηδὲ ἀλλότριον ἀλλὰ πάντα περιείληφεν ὅλον ἐξ ὅλων καὶ τέλειον ἐκ τελείων γινόμενον, οὔτ' ἂν ἀλλότριόν τι εἴη τοῦ παντὸς οὔτ' ἂν φθείροιτο εἰς ἀλλότριον ἢ ὑπὸ ἀλλοτρίου γινόμενον. ὥστ' ἄφθαρτόν ἐστιν. διὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἀγένητον· πᾶν γὰρ τὸ γενητὸν ἔκ τινος γίνεται πρότερον ἀλλοτρίου ὄντος. ὥστε εἴη ἄν τι τῷ παντὶ ἀλλότριον. τοῦτο δὲ ἔξω τοῦ γινομένου. τοῦ ἄρα παντὸς ἔσται τι ἔξω, πρὶν γένηται τὸ πᾶν, ἀλλότριον ⟨ὂν⟩ τοῦ παντός. εἰ δὲ τοῦτο, εἴη ἂν ἐναντίον τι τῷ παντί, ἐξ οὗ γέγονεν. ἀλλὰ μὴν [redacted]

[redacted]

ἐστιν, αἱ δὲ στερήσεις εἰς ἕξιν ἀμετάβλητοι. εἰ οὖν ἐκεῖνο ἀδυνατώτερον γενέσθαι γέγονεν, πολλῷ μᾶλλον τὸ δυνατώτερον ἔσται καὶ μεταβάλλει τὸ τεταγμένον εἰς τὸ ἄτακτον καὶ ἔσται κατὰ φύσιν τοῦτο καὶ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν· ὁ γὰρ τὸ ἀδυνατώτερον ποιήσας μᾶλλον ποιήσει τὸ δυνατώτερον. εἰ δ' ἐναντία ταῦτ' ἔστιν κατὰ τὸν τῶν ἐναντίων νόμον, μεταβάλλει ἄρα καὶ τὸ πᾶν εἰς τὸ ἐναντίον, ἐξ οὗ γέγονεν. ἀλλὰ μὴν ἄφθαρτον δέδεικται τὸ πᾶν. οὐκ ἄρα μεταβάλλει εἰς ἐναντίον τι. ὥστε οὐδὲ γέγονεν. ὥστ' ἀίδιον τὸ πᾶν· οὐ γὰρ ἐνδέχεται δυοῖν ἐναντίοιν ὄντοιν ἐκ μὲν τοῦ ἑτέρου ὁδὸν εἰς θάτερον εἶναι, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου εἰς θάτερον μὴ εἶναι, οὐδὲ στερήσεως καὶ ἕξεως ἐκ μὲν τῆς στερήσεως εἰς τὴν ἕξιν ⟨εἶναι⟩, ἐκ δὲ τῆς ἕξεως εἰς τὴν στέρησιν μὴ εἶναι· οὐ γάρ ἐστιν ἐπί τινων ὁδὸς ἀπὸ στερήσεως εἰς ἕξιν, τοῖς δ' ἐναν-|τίοις ἔστιν εἰς ἄλληλα, καθάπερ ὁ ἐν Φαίδωνι fol. 119r. λέγει Σωκράτης. ὥστ' ἢ οὐκ ἔστιν ἄφθαρτον τὸ πᾶν ἢ πολλῷ μᾶλλον ἀγένητον ἢ ἄφθαρτον, εἴτ' ἐναντίον τὸ ἄτακτον καὶ τὸ τεταγμένον εἴτε τοῦ τεταγμένου τὸ ἄτακτον στέρησις."

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ η' λόγου.

α'. Ὅτι ἐξ αὐτῶν τῶν τῷ Πρόκλῳ δοκούντων καὶ ἀλλαχοῦ τὸ καὶ ἐνταῦθα ὡμολογημένον δείκνυται, ὡς ψεῦδός ἐστιν τὸ 'πᾶν τὸ φθειρόμενον ἔκ τινος ἀλλο-

3. δυνατω[τ]ερον M μεταβαλεῖ 310, 13 4. ατα[κ]τον, ex γ, M καὶ ἔσται καὶ κατὰ τὴν φύσιν 310, 14 (τὴν om. 311, 26. 312, 15) 8. γεγ[ο]νεν, ex ε, M 14. εἶναι add. 17. Plat. Phaedon. 70E sq. 21. ἄτα[κ]τον, ex γ, M 24. fort. ἀλλαχοῦ τε καὶ ἐνταῦθα ὡμολογημένων 25 sq. fort. τὸ πᾶν — φθείρεσθαι, cf. 296, 4. 5. 300, 13. 14. 301, 21 cet. (tamen cf. infra fol. 192r. κεφ. α')

τρίου προσβάλλοντος ἔξωθεν φθείρεται’. καὶ ὅτι φύσει φθαρτός ἐστιν ὁ κόσμος, κἂν μηδὲν αὐτοῦ ἔξωθεν ὑπάρχῃ.

β΄. Ὅτι, κἂν συγχωρηθείη ἀληθὲς εἶναι τὸ πᾶν τὸ γινόμενον ἔκ τινος γίνεσθαι πρότερον ἀλλοτρίου ὄντος, ἔτι δὲ καὶ τοῦ κόσμου μηδὲν εἶναι ἔξω μηδ’ ἀλλότριον, οὐδὲν κωλύει γεγονέναι τὸν κόσμον. καὶ ὅτι εὐήθης αὕτη ἡ ὑπόθεσις ἡ λέγουσα, ὡς, εἴπερ γέγονεν ὁ κόσμος, ἤ ἐστιν τι αὐτοῦ ἢ ἦν ἀλλότριόν τε καὶ ἔξω.

γ΄. Ὅτι οὐ πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ἐναντίου πάντως γίνεται. ὥστε οὐδὲ ὁ κόσμος, εἴπερ γέγονεν, ἐξ ἐναντίου πάντως γέγονεν.

δ΄. Ὅτι, εἰ καὶ ἐνδέχεται τὴν ἕξιν ἀντιμεταβάλλειν εἰς τὴν στέρησιν, ἀλλ’ οὖν ἐναντία Πλάτωνι διατάττεται Πρόκλος λέγων, ὡς, εἴπερ γέγονεν ὁ κόσμος ἐκ

[redacted]

φθείρεται, ἐξ οὗ συνήγαγεν, ὡς οὐκ ἂν φθα|ρείη fol. 119v. ὁ κόσμος διὰ τὸ μηδὲν μήτε ἔξωθεν εἶναι τοῦ παντὸς μήτε ἀλλότριον) οὐκ ἀλλαχόθεν ἐλέγξομεν ἢ ἐκ τῶν αὐτῷ τῷ Πρόκλῳ μετὰ τῆς ἀληθείας προωμολογημένων. παραθήσομαι δὲ ταῦτα τοῦ Πρόκλου τὰ ῥήματα, ἅπερ καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν κεφαλαίων παρέθηκα· Πλάτωνος γὰρ ἅπαν τὸ αἰσθητὸν γινόμενον εἶναι καὶ ἀπολλύμενον ἀποφηναμένου καὶ πρὸς τοῦτο τοῦ Ἀριστοτέλους ἐνστάντος, ὡς οὐκ ἀληθὲς εἴη (τὸν γὰρ οὐρανὸν καὶ τὸν ὅλον κόσμον αἰσθητὸν ὄντα μήτε γενέσθαι μήτε ἀπόλλυσθαι), τῇ Πλάτωνος ὁ Πρόκλος παριστάμενος δόξῃ μετὰ πλειόνων ἄλλων καὶ τῶν αὐτῷ τῷ Ἀριστοτέλει δοκούντων ταύτην συνίστησιν. δοκεῖ δὲ Ἀριστοτέλει τὸ μηδὲν σῶμα δύναμιν ἔχειν ἄπειρον, ἀλλὰ πᾶν ὑπὸ πεπερασμένης διοικεῖσθαι δυνάμεως. ἐξ οὗ συνάγει ὁ Πρόκλος, ὡς πᾶν σῶμα τῷ οἰκείῳ τῆς φύσεως λόγῳ γινόμενόν ἐστιν καὶ ἀπολλύμενον διὰ τὸ τὴν πεπερασμένην δύναμιν φθαρτὴν εἶναι ἐξ ἀνάγκης. ἔχει δὲ τὰ Πρόκλου ἐπὶ λέξεως ὧδε.

Πρόκλου ἐκ τοῦ λόγου, ὃς ἐπιγέγραπται 'ἐπίσκεψις τῶν πρὸς τὸν Πλάτωνος Τίμαιον ὑπ' Ἀριστοτέλους ἀντειρημένων'.

'Τοῦτο τοίνυν μόνον δεῖ λαβεῖν, εἰ καὶ τὸ οὐράνιον σῶμα δεῖ γινόμενον ὀνομάζειν καὶ τὸν ὅλον κόσμον ὡσαύτως. πῶς δὲ οὐ δεῖ καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς δίδωσιν ἡμῖν οὑτωσὶ λέγειν; οὐδὲν γάρ φησιν σῶμα

5. παραθημαι M (cr. pt) 6. pag. 238, 6 παρέθηκα] παρεθηκεν M 7. Plat. Tim. 28 A 8. 9. Arist. de caelo A 10 sq. *13. αυτω[ι] M* 18. δυναμ[ιν] M 21 — 300, 2: *cf. pag. 238, 3 — 240, 9* 22. τὸν om. 238, 4

πεπερασμένον δύναμιν ἄπειρον ἔχει, καὶ δέδειχεν ἐν ὀγδόῳ τοῦτο τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως. εἰ οὖν ὁ κόσμος πεπέρασται (καὶ γὰρ τοῦτο δέδειχεν αὐτός), ἀνάγκη μὴ ἔχειν αὐτὸν δύναμιν ἄπειρον. ἀλλὰ μὴν δεδείχαμεν, ὅτι ὁ αἰὼν ἄπειρός ἐστιν δύναμις, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις. οὐκ ἄρα ὁ κόσμος αἰώνιον ἔχει τὴν ὑπόστασιν μὴ ἔχων τὴν ἄπειρον δύναμιν. εἰ δὲ
ol. 120 r. μὴ ἔχῃ τὴν | ὑπόστασιν αἰώνιον (τὸ γὰρ τοιοῦτον αἰῶνος μετέχει, τὸ δὲ μετέχον αἰῶνος ἀπείρου δυνάμεως μετέχει), ἀνάγκη μὴ εἶναι τὸν κόσμον ἀεί· τὸ γὰρ ἀεὶ εἶναι καὶ αὐτὸς ἴδιον εἶναί φησιν τοῦ αἰῶνος ἀπὸ τούτου λέγων τὴν ἐπωνυμίαν εἰληφέναι τὸν αἰῶνα'. οὕτω δείξας ὁ Πρόκλος, ὅτι καὶ κατὰ τὰ Ἀριστοτέλει δοκοῦντα οὐ τῶν ἀεὶ ὄντων ὁ κόσμος, δείκνυσι ἐφεξῆς, ὅτι τὸ ἀεὶ εἶναι αὐτῷ ἑτέρωθεν καὶ οὐκ ἐκ τῆς οἰκείας ὑπάρχει φύσεως· φησὶν γὰρ οὕτως

[redacted]

αὐτὸ πάντως καὶ ἀπολλύμενόν ἐστιν, δεθὲν δὲ ὑπὸ τοῦ ὄντος μένον ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ ὅλον τοῦτο γινόμενόν ἐστιν διὰ τὸ εἶναι οὐκ ἀπολλύμενον, ὃ ἐκ τοῦ ὄντος παρεσπάσατο. τὸν δ' οὖν ὁρισμὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ τὸ γινόμενον ἀπολαβόντα καὶ ἀπολλύμενον αὐτὸ προσεῖπεν ὡς τῇ αὑτοῦ φύσει τοιοῦτον ὄν'. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἐφεξῆς 'ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὲν πᾶν πεπερασμένον, τὸ δὲ πεπερασμένον ἄπειρον οὐκ ἔχει δύναμιν, ὡς ἔδειξεν, τὸ δὲ κινοῦν τὴν ἄπειρον κίνησιν ἀπείρῳ δυνάμει κινεῖ, δηλονότι τὸ ἀκίνητον αἴτιον τῆς ἀπείρου τῷ παντὶ κινήσεως αὐτὸ τὴν ἄπειρον ἔχει δύναμιν. ὥστ' ἐὰν τῷ λόγῳ χωρίσῃς ἐκείνου τὸ πᾶν, οὐ κινήσεται εἰς ἄπειρον οὐκ ἔχον δύνα|μιν ἄπει- fol. 120 v. ρον, ἀλλ' ἕξει τοῦ κινεῖσθαι παῦλαν· ἐὰν δὲ πάλιν συνάψῃς αὐτὸ ἐκείνῳ, δι' ἐκεῖνο κινήσεται ⟨εἰς ἄπειρον. καὶ οὐδέν γε ἄτοπον δι' ἐπινοίας⟩ τὰ συνημμένα χωρίζειν, ἵνα κατίδωμεν, τί ποτε ἐκ θατέρου θατέρῳ πάρεστιν, καὶ κατιδόντες νοήσωμεν, τί μὲν ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔχει τὸ χεῖρον, τί δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον συντάξεως'. καὶ μετὰ βραχέα 'ὅλως γὰρ ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς τῇδε τὸ μὲν φθείρεσθαι δι' ἀδυναμίαν τὸ δὲ σῴζεσθαι διὰ δύναμιν ὑπάρχει, πολλῷ μᾶλλον ἐν τοῖς ἀφθάρτοις ἡ ἀφθαρσία διὰ δύναμιν.

1. *πάντως* om. fol. 261 r. 3. *ειναι* M (cf. fol. 261 r.)] *ἔστιν* 239, 12 4. *τὸν γοῦν* fol. 261 r. 5. *το γινομενον* M (in marg. *ζητει*, cf. fol. 261 r.)] *τῶν γινομένων* 239, 14 8. *δε πεπε*[*ρ*]*ασμενον* M *ἄπειρον* post *δύναμιν* 239, 18 9. *δυναμην* M [*εδ*]*ειξεν* M 9. 10. *κίνησιν* etiam 239, 19; *δύναμιν* fol. 261 r. 10. *αἴτιον* om. fol. 261 r. 12. *ὥστε εἰ* fol. 261 r. *χωρησηις* M 15. 16. *εἰς — ἐπινοίας* add. pag. 239, 25 et fol. 261 r. 17. κατειδωμεν M 18. *κατειδοντες M* 22. [*ϋπα*]*ρχει* M 23. αφθαρσια\ι *eras.] M*

ἡ δὲ δύναμις δηλονότι ἄπειρον· ἡ γὰρ πεπερασμένη φθείρεται πᾶσα'.

Εἰ οὖν διὰ τὸ μὴ μετέχειν τὸν κόσμον ἀπείρου δυνάμεως σῶμα ὄντα, τὴν δὲ πεπερασμένην δύναμιν ἅπασαν φθαρτὴν εἶναι τοῦ φθείρεσθαι αὐτῇ δι' ἀσθένειαν ἐπιγινομένου (ἀσθενὴς γάρ, εἰ μὴ ἄπειρος) διὰ τοῦτο τὸν κόσμον ἀνάγκη ἀπολλύμενόν τε καὶ φθαρτὸν εἶναι καὶ μὴ ἀεὶ ὑπάρχειν καὶ τοῦτο αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ φύσεως πρόσεστιν, τὸ δὲ ἀεὶ εἶναι ἐκ τῆς τοῦ ὄντος μεθέξεως αὐτῷ ἐπιγίνεται ἐπικτήτου τῆς ἀθανασίας αὐτῷ γινομένης, εἰ ταῦθ' οὕτως ἔχει καὶ Πλάτωνί τε καὶ Πρόκλῳ δοκεῖ, πῶς ἔτι ἂν εἴη ἀληθὲς τὸ πᾶν τὸ φθειρόμενον ἔκ τινος ἔξωθεν ἀλλοτρίου προσβάλλοντος φθείρεσθαι; εἰ γὰρ καὶ μηδὲν εἴη τὸ προσβάλλον καὶ φθεῖρον τὸν κόσμον, αὐτὸ τὸ

ἀθανασία καὶ αὐτό γε τὸ ταύτην αὐτῷ χορηγοῦν· τούτου οὖν γενομένου πότερον φθαρήσεται ὁ κόσμος διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς οἰκείας δυνάμεως πεπερασμένης οὔσης ἢ οὐ φθαρήσεται διὰ τὸ μηδὲν εἶναι αὐτοῦ ἀλλότριον ἔξωθεν; εἰ μὲν οὖν τὸ δεύτερον εἴη ἀληθές, οὐκέτι τὸ ἀεὶ εἶναι αὐτῷ παρὰ τοῦ ἀεὶ ὄντος ἐπίκτητον πρόσεστιν· τοῦ γοῦν ἀεὶ ὄντος κατ' ἐπίνοιαν χωρισθέντος οὐδὲν ἧττον ἄφθαρτος ὁ κόσμος ἐστὶν ὅσον ἐπὶ τῇ τοῦ Πρόκλου ὑποθέσει διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ἔξωθεν φθεῖρον· ἄφθαρτος δὲ ὢν ἀεί ἐστιν· ἔτι δὲ οὐδ' ἡ πεπερασμένη δύναμις φθαρτὴ ἔσται, εἰ πεπερασμένη μὲν ἡ τοῦ κόσμου δύναμις, ἄφθαρτος δ' ὅμως ἐστὶν διὰ τὸ μηδὲν αὐτοῦ ἔξωθεν εἶναι. εἰ δὲ ἀληθὲς τὸ τὴν πεπερασμένην δύναμιν φθαρτὴν εἶναι, τὸ ἕτερον ψεῦδος ἐξ ἀνάγκης, λέγω δὴ τὸ μὴ φθείρεσθαι τὸν κόσμον διὰ τὸ μηδὲν αὐτῷ προσβάλλειν ἀλλότριον ἔξωθεν, εἴπερ μηδενὸς ὄντος ἔξωθεν τοῦ κόσμου χωρισθέντος δὲ αὐτοῦ τοῦ ἀεὶ ὄντος φθείρεσθαι αὐτὸν ἀνάγκη διὰ τὸ πεπερασμένον τῆς ἰδίας δυνάμεως· ὥστ' οὐκ ἀληθὲς τὸ πᾶν τὸ φθειρόμενον ὑπό τινος ἀλλοτρίου προσβάλλοντος ἔξωθεν φθείρεσθαι. ἔτι εἰ τὸ μὴ φθείρεσθαι τὸν κόσμον διὰ τὸ μηδὲν αὐτῷ προσβάλλειν ἀλλότριον ἔξωθεν ὑπῆρχεν ὅλον ἐξ ὅλων καὶ τέλειον ἐκ τελείων γενόμενον καὶ πάντα ἐν αὐτῷ περιέχοντα, δηλονότι ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς φύσεως τὸ ἄφθαρτον αὐτῷ πρόσεστιν· πάντα γὰρ ἐν ἑαυτῷ περιέχων οὐδὲν τῶν φθοροποιῶν αἰτίων ἔξωθεν ἀ|πο- fol. 121 v.
λέλοιπεν· μηδενὸς οὖν ὄντος τοῦ φθείρειν αὐτὸν δυναμένου οὐδ' ἂν αὐτὸς φθαρῆναι δυνήσεται· ὃ δὲ

27. αἰτίων] ἄιτιον M

ἀδυνάτως ἔχει φθαρῆναι διὰ τὸ μηδὲν εἶναι τῶν φθείρειν αὐτὸ δυναμένων, τοῦτο φύσει ἐστὶν ἄφθαρτον· ὥστε φύσει ἄφθαρτον ὁ κόσμος. πάλιν δ' αὖ, εἰ πεπερασμένης ἐστὶν κατὰ φύσιν δυνάμεως ὁ κόσμος διὰ τὸ σῶμα εἶναι, ἡ δὲ πεπερασμένη δύναμις φθαρτή, φθαρτὸς ἂν εἴη κατὰ φύσιν ὁ κόσμος· ὁ αὐτὸς ἄρα καὶ φθαρτὸς ἔσται κατὰ φύσιν διὰ τὸ πεπερασμένης εἶναι δυνάμεως καὶ ἄφθαρτος κατὰ φύσιν διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ἀλλότριον ἔξωθεν τὸ προσβάλλον αὐτῷ καὶ φθεῖρον· εἰ οὖν συναληθεύειν ἀδύνατον τὴν ἀντίφασιν καὶ ἔστιν ἀληθὲς τὸ πεπερασμένης εἶναι δυνάμεως τὸν κόσμον, φθαρτὸς ἄρα ἔσται κατὰ φύσιν· εἰ δὲ φθαρτός ἐστιν κατὰ φύσιν, ψεῦδος ἔσται τὸ εἶναι αὐτὸν κατὰ φύσιν ἄφθαρτον· ἄφθαρτος δὲ κατὰ φύσιν ὑπῆρχεν ἄν, εἰ πᾶν τὸ φθειρόμενον ἔξωθεν

[redacted]

παρεκτροπὴ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φυσικῆς ἐπιγινομένη δυνάμεως πεπερασμένης οὔσης; οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτοῦ φυσικήν τινα δύναμιν φθαρτικὴν ἔχει· σωστικαὶ γὰρ τῶν ὑποκειμένων αἱ φυσικαὶ δυνάμεις εἰσίν· πάντα | γὰρ τοῦ εἶναι ἐφίεται· τοῦ fol. 122r. δ' ὑποκειμένου σῳζομένου σῴζεται καὶ ἡ ἐν αὐτῷ φυσικὴ δύναμις. εἰ δὲ ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ κακίας, ταὐτὸν δ' εἰπεῖν φυσικῆς ἀσθενείας πᾶν τὸ φθειρόμενον φθείρεται, ἐνδέχεται ἄρα τὸν κόσμον καὶ μηδενὸς ἔξωθεν ἀλλοτρίου προσβάλλοντος φθείρεσθαι ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ κακίας φθειρόμενον, τουτέστιν φυσικῆς ἀσθενείας· οὐδενὸς γάρ ἐστιν κακία τὸ ἔξωθεν αὐτοῦ ὂν καὶ ἀλλότριον· καὶ γὰρ τὰ ἔξωθεν προσβάλλοντά τε καὶ φθείροντα τῷ παρὰ φύσιν διατιθέναι τῆς φθορᾶς αὐτοῖς αἴτια γίνεται, εἴτε ἡ τοῦ περιέχοντος ἀμετρία φθορᾶς αἰτία γίνοιτο εἴτε τὰ διὰ στόματος προσφερόμενα εἴτε ὁτιοῦν ἄλλο. κἂν οὖν μηδὲν προσείῃ τῶν ἔξωθεν, αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ ὑποκειμένου φυσική τε καὶ σωστικὴ δύναμις ἐξαρκεῖν ἐς ἀεὶ διὰ τὸ πεπεράνθαι μὴ δύνηται, ἀφίησι λοιπὸν εἰς φθορὰν ὁδεύειν τὸ ὑποκείμενον κἀκείνῳ συναπόλλυται, ὥσπερ κυβερνήτης στῆναι συγκαταδυομένης τῆς νεὼς μὴ δυνάμενος, ἐπειδὰν κεκμηκὼς ἀπόλλυσιν τοὺς οἴακας, οὐ χειμῶνι βιασθεὶς ἀλλὰ μὴ ἐπαρκούσης αὐτῷ τῆς δυνάμεως διὰ τὸ χρόνῳ καμεῖν. τούτου τοίνυν ἐληλεγμένου καὶ

1. 2. ἐπιγινομένη] επιγινομενης M 3. ⌊φθαρ⌉τικην M 6. ⌊σωζεται . . . αυτ⌉ωι M 17. ουτιδῦν M (cr. pt) μηδε⌊ν π⌉ροσειη τον M (cr. pt) 19. σωστ⌊ι⌉κη, ex η, M πεπερα⌊ν⌉θαι, ex σ, M 20. ⌊λ⌉οιπον, ex ν, M 21. κυβερνιτης M 22. fort. σωθῆναι τῆς νεὼς om., sed in marg. m 1 προσυπακουστεον της νεως, M 22. 23. επιδ' ἂν M (cr. pt) 24. αυτ[ωι] M 25. ελ⌊η⌉λεγμενου M

τοῦ Πλάτωνος οὐ κατὰ φύσιν ἄφθαρτον εἶναι τὸν κόσμον ἀποφηναμένου ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ δημιουργοῦ βούλησιν, φύσει δὲ γινόμενόν τε εἶναι καὶ ἀπολλύμενον τιθεμένου, οὐκέτ' ἂν συνάγοιτο τὸ ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον κατὰ Πλάτωνα· οὐ γὰρ τῷ ἐπίκτητον ἔχοντι τὴν ἀφθαρσίαν ἕπεται τὸ ἀγένητον ἀλλ', εἴπερ ἄρα, τῷ κατὰ φύσιν ἀφθάρτῳ, ὡς καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ ἐδείξαμεν. εἰ οὖν φθαρτὸς τῷ λόγῳ φύσεως ὁ κόσμος, καὶ γενητὸς ἐξ ἀνάγκης.

β'. Ἀλλὰ 'πᾶν τὸ γενητόν', φησίν, 'ἔκ τινος γίνε-
fol. 122v. ται πρότερον ἀλλοτρίου ὄντος. | ὥστε εἴη ἄν τι τῷ παντὶ ἀλλότριον. τοῦτο δὲ ἔξω τοῦ γενομένου. τοῦ ἄρα παντὸς ἔσται τι ἔξω, πρὶν γένηται τὸ πᾶν, ἀλλότριον ὂν τοῦ παντός'. εἰ καὶ ἀληθὲς εἶναι συγχωρήσωμεν πᾶν τὸ γενητὸν ἔκ τινος γενέσθαι πρότερον ἀλλοτρίου ὄντος καὶ εἶναί τι τοῦ παντὸς πρὶν

[redacted]

μένον εἴη, ἀποβάλλον μὲν τὸ πρότερον εἶδος, τὸ δὲ ἴδιον ὑποκείμενον ὕλην τῷ γενομένῳ κόσμῳ χορηγοῦν, οὔτε κατὰ τὸ ὑποκείμενον λοιπὸν τῷ συστάντι κόσμῳ ἐστὶν ἀλλότριον (οὐδενὸς γὰρ ἡ ἰδία ὕλη ἀλλότριον, ἐξ ἧς τὸ εἶναι ἔχει) οὔτε κατὰ τὸ πρότερον εἶδος τὸ ἤδη φθαρὲν καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλῦσαν. οἷον ἔστω τις χαλκοῦς ἵππος καὶ οὗτος μεταχωνευθεὶς ἀνδριὰς γενέσθω· τὸ μὲν οὖν τοῦ ἵππου εἶδος ἀλλότριον δήπουθεν τῷ κατ' ἐπίνοιαν γενησομένῳ ἀνδριάντι, ἀλλ' ἐπειδὰν χωνευθεὶς ὁ ἵππος ἀνδριὰς γένηται εἰς τὸ μὴ ὂν τοῦ ἱππείου φθαρέντος σχήματος, οὐκέτ' ἂν εἴη τῷ γενομένῳ τὸ μὴ ὂν ἀλλότριον· ἀλλ' οὐδὲ ἡ τοῦ ἵππου ὕλη ὁ χαλκὸς ὑποκείμενον τῷ ἀνδριάντι γενόμενος ἀλλότριός ἐστιν αὐτοῦ, στοιχεῖον δὲ μᾶλλον. οὕτως οὖν καί, εἴ τι πρότερον ἦν εἰ|δοπεποιημένον, ἐξ οὗ μεταβάλλοντος ὁ κόσμος γέγονεν, οὐκ ἂν ἔτι τὸ φθαρὲν καὶ μηκέτι ὂν εἶδος τοῦ ὑφεστῶτος κόσμου ἀλλότριον λέγοιτ' ἄν· τὸ γὰρ ἤδη μὴ ὂν καὶ οὐδὲν πῶς ἂν ἢ ἔξω τινὸς εἶναι λέγοιτ' ἂν ἢ ἀλλότριον; τὸ γὰρ ἔξω τινὸς ὂν ἢ ἀλλότριον αὐτοῦ ὄντος δηλονότι καὶ ὂν αὐτὸ ἔξω τέ ἐστιν καὶ ἀλλότριον. εἰ δὲ ἀνείδεον εἴη καὶ ὕλη τό, ἐξ οὗ γέγονεν ὁ κόσμος, ἥκιστα ἂν μᾶλλον λεχθείη τοῦ κόσμου ἀλλότριον μέρος αὐτοῦ ὑπάρχον ἢ στοιχεῖον. ὁ δὲ Πλάτων μηδὲν εἶναι λέγων τοῦ παντὸς ἔξω μηδὲ ἀλλότριον τὸ μηδὲν σῶμα αὐτοῦ ἔξωθεν ἀπολελεῖφθαί φησιν. πῶς δὲ καὶ οὐκ αὐτόθεν εὔηθες τὸ λέγειν, ὡς, εἰ ἐξ ἀλλοτρίου τινὸς

fol. 123r.

1. ἀποβαλὸν pt 2. χωρηγουν M 7. χ[α]λκους M |ανδρια|ς M 9. τῷ pt] το M γενησ[ο]μενω, ex ω, M 10. επιδαν M (cr. pt) 13. χαλκο[ς] ϋποκειμενο[ν] M 15. 16. ει[δο eras.]||fol. 123r.|δοπεποιημενον M 16. μεταβαλόντος pt 19. [ει]ναι, ex λ, M 25. τοῦ pt] τος M

γένοιτο ὁ κόσμος, ἔσται τι ἔξω τοῦ παντὸς πρὶν γενέσθαι τὸ πᾶν ἀλλότριον τοῦ παντός; τοῦ γὰρ μήπω ὄντος κόσμου πῶς ἂν ἔξω τι λέγοιτο εἶναι ἢ καὶ ἀλλότριον; ὥστε οὔτε πρὶν γενέσθαι τὸν κόσμον ἢ ἔξω τι αὐτοῦ εἶναι λέγειν δυνατὸν ἢ ἀλλότριον (τὸ γὰρ ἀλλότριόν τινος ὄντος ἐστὶν ἀλλότριον) οὔτε πάλιν γενομένου τοῦ κόσμου τὸ ἤδη φθαρὲν εἶδος τοῦ νῦν ὄντος κόσμου λέγειν ἀλλότριον εὔλογον, εἰ μή τις ἀλλότριον τοῦ ὄντος τὸ μὴ ὂν εἶναι φήσειεν ὡς ἀντικείμενον καὶ στέρησιν τοῦ ὄντος· ἀλλοτρία γὰρ τοῦ εἴδους ἡ στέρησις καὶ ταύτῃ ἔξω. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὁ Πλάτων τὸ μηδὲν εἶναι ἔξω τοῦ παντός φησιν, ἀλλ' ὡς μηδεμιᾶς οὔσης σωμάτων φύσεως ἔξω τῆς κυρτῆς τοῦ οὐρανοῦ περιφερείας· ἄκουε γοῦν αὐτοῦ Πλάτωνος ἐν Τιμαίῳ οἷα περὶ τούτου φησίν·

ἀναγκαῖον καὶ ταῖς Πλάτωνος ὑποθέσεσιν οὐ μαχόμενον· ὁ γὰρ λέγων μηδὲν εἶναι τοῦ παντὸς ἔξω μήτε μέρος στοιχείου μήτε δύναμιν οὗτος οὐκ ἀναιρεῖ τὸ μὴ εἶναι τοῦ εἴδους ἀλλοτρίαν τὴν στέρησιν καὶ ἔξω τοῦ εἰδοπεποιημένου κατὰ φύσιν οὐ τοπικῶς· τοπικῶς δὲ εἶπον, διότι τὸ μὴ ὂν οὔτε ἐντός ἐστιν τοπικῶς τοῦ ὄντος οὔτε ἐκτός· ἡ δὲ στέρησις τὸ μὴ ὄν· ἀλλ' οὐδὲ στέρησίς ἐστιν τοῦ κόσμου τὰ τῶν στοιχείων μέρη ἢ αἱ δυνάμεις· οὐδενὸς γὰρ τὸ μέρος ἢ ἡ φυσικὴ δύναμις στέρησις αὐτοῦ ἐστιν.

γ'. Ἀλλὰ μὴν οὐδ', εἰ, καθάπερ συγκεχωρήκαμεν, ἦν τι πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, ἐξ οὗ ὁ κόσμος γέγονεν, ἀνάγκη ἦν τοῦτο ἐναντίον εἶναι τῷ κόσμῳ· οὐ γὰρ ἀληθὲς τὸ πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ἐναντίου πάντως γίνεσθαι. εἰ γὰρ μὴ μόνον συμβεβηκότων ἀλλὰ καὶ οὐσιῶν ἐστιν γένεσις, πᾶν δὲ τὸ γινόμενον ἐξ ἐναντίου γίνεται, πάσῃ ἄρα γενητῇ οὐσίᾳ ἔσται τι ἐναντίον. ἀλλ' οὐδέν ἐστιν τῇ οὐσίᾳ ἐναντίον, ὡς ἐν κατηγορίαις Ἀριστοτέλης ἀπέδειξεν· οὐσία μὲν γάρ ἐστιν τὸ αὐθυπόστατον, τῷ δὲ αὐθυποστάτῳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν· τί γάρ ἐστιν ἀνθρώπῳ, ᾗ ἄνθρωπός ἐστιν, ἐναντίον; τί δὲ κυνὶ ἢ ἵππῳ; τί δὲ συκῇ ἢ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς παραπλησίοις; τὰ μὲν γὰρ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ πα|ρὰ fol. 124r. μέρος πέφυκεν γίνεσθαι, οἷον ἐν τῷ σώματι τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν ἢ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρόν· οὐδεμία οὐσία ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν· ὥστε οὐδεμιᾷ οὐσίᾳ ἐστὶν

8. ⌊ου⌉κ, ex ο, M 5. haec vix sana 11. pag. 304, 15. 16 18. ἐναντιον τηι ουσιαι M 19. Arist. categ. 5 p. 3b 24 24. εναντια γαρ M 25. τ[ω σωμ]ατι M 27. fort. ⟨δ'⟩ οὐσία

ἐναντίον τι. οὐκ ἄρα, εἰ γίνοιτό τις οὐσία, ἐξ ἐναντίου γενήσεται. τὸ δὲ 'ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν' προσέθηκα, ἐπειδὴ ἐνδέχεται ἐν οὐσίαις τὰ ἐναντία ὑπάρχειν, οἷον ἐν αἵματι μὲν τὸ θερμὸν καὶ ὑγρόν, ἐν ὀστέῳ δὲ τυχὸν τὸ ψυχρὸν καὶ ξηρόν, καὶ τὸ μὲν θερμὸν τῷ ψυχρῷ ἐναντίον καὶ τὸ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ, τῷ δὲ αἵματι τὸ ὀστοῦν οὐκ ἔστιν ἐναντίον· οὐσία γὰρ ἑκάτερον καὶ κοινὴ ἀμφοῖν ἡ ὕλη, γίνεται δὲ τούτων ἕκαστον οὐχ ᾗ ξηρόν ἐστιν ἁπλῶς οὐδ' ᾗ ὑγρόν, ἀλλ' ᾗ ὀστοῦν ἐστιν καὶ ᾗ αἷμα. εἰ οὖν γίνεται μὲν τῶν οὐσιῶν ἑκάστη ᾗ οὐσία ἐστὶν τοιάδε καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός (γίνεται γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ ᾗ ἄνθρωπός ἐστιν καὶ ἡ σὰρξ ᾗ σάρξ ἐστιν), τούτοις δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις οὐδέν ἐστιν καθ' αὑτὸ ἐναντίον, οὐκ ἄρα ἡ γενητὴ οὐσία καθὸ γίνεται ἐξ ἐναντίου ἔχει τὴν γένεσιν ἀλλ', εἴπερ ἄρα ἐν τοῖς συμβεβηκόσιν τοῦτο ὁρᾶται· τὸ

[redacted]

ἀλλ' ἁπλῶς ἐκ στερήσεως, τουτέστιν ἐκ τοῦ μὴ δεξιοῦ. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐξ ἀνεπιστήμονος ἐπιστήμων τις γίνεται· ἀλλ' εἰ μὲν ἐκ τῆς ἐναντίας ἕξεως μεταβάλλοι, ἐξ ἐναν|τίου ἡ τοῦ ἐπιστήμονος γένεσις, εἰ δὲ ἐξ fol. 124 v. ἁπλῆς ἀγνοίας, ἐκ στερήσεως· οἷον εἰ νομίζων τις πρότερον βαρὺν εἶναι τὸν ἀέρα μεταμάθοι καὶ κοῦφον νομίσειεν, ἐξ ἐναντίου ἡ τῆς ἐπιστήμης γένεσις, εἰ δὲ μὴ γινώσκων, μήτε εἰ βαρὺς μήτε εἰ κοῦφος, μάθοι, ὅτι κοῦφος, ἐκ στερήσεως εἰς εἶδος ἡ γένεσις. ὥστε οὐδὲ ἡ τῶν συμβεβηκότων γένεσις πάντως ἐξ ἐναντίου. οὐκ ἄρα πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ἐναντίου γίνεται. εἰ δὲ μὴ πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ἐναντίου γίνεται, γέγονεν δὲ κατὰ Πλάτωνα ἐκ τοῦ ἀτάκτου τὸ τεταγμένον, τὸ δὲ ἄτακτον στέρησις καὶ οὐκ ἐναντίον τῷ τεταγμένῳ, οὐδεμία ἔσται ἀνάγκη κατὰ τὸν τοῦ Πρόκλου λόγον καὶ τὸ τεταγμένον αὖθις ἀνακάμπτειν ἐπὶ τὸ ἄτακτον, ὅπερ οὐδὲ τῷ Πλάτωνι δοκεῖ τὸν κόσμον ἄφθαρτον εἶναι ὑπολαμβάνοντι· τὰ μὲν γὰρ ἐναντία ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαί φησιν ὁ Πλάτων ἐν τῷ Φαίδωνι καὶ ἀνακάμπτειν εἰς ἄλληλα (ὥσπερ γὰρ τὸ θερμὸν ἐκ τοῦ ψυχροῦ γίνεται, οὕτως αὖθις καὶ ἐκ τοῦ ψυχροῦ τὸ θερμὸν καὶ ἐπὶ πάντων ἐναντίων ὡσαύτως, ἵνα μὴ χωλεύῃ ἡ φύσις τὰ ἕτερα μόνα τῶν ἐναντίων φθείρουσα), οὐκέτι δέ, καθάπερ ἐκ τῆς στερήσεως τὸ εἶδος γίνεται, οὕτω καὶ τὸ εἶδος αὖθις ἀνακάμπτειν φησὶν πάντως ἐπὶ τὴν στέρησιν· τοῦτο γὰρ οὐδαμοῦ λέγων ὁ Πλάτων φαίνεται, τοὐναντίον

3. ε^αν^τιας M 7. νομισοιεν M 8. β⌊αρυς⌉ M 19. Plat. Phaedon. 71 C. 72 B. 71 E 22. πάντων τῶν ἐναντίων pt 24. φθειρου[σα] M κα^θα^περ M 25. ει⌊1 litt. er.⌉δος (prius) M

κτον. διχόθεν οὖν ἀντιφθέγγεται Πλάτωνι, ὅτι τέ φησιν μὴ γεγονέναι ἐκ τοῦ ἀτάκτου τὸ τεταγμένον Πλάτωνος ῥητῶς τοῦτο βοῶντος καὶ ὅτι, εἴπερ γέγονεν, βουλήσεται πάλιν ὁ θεὸς τὸ τεταγμένον ἀντιμεταβάλλειν εἰς τὸ ἄτακτον, ἐκείνου πάλιν ἐπὶ λέξεως μὴ βούλεσθαι τοῦτο τὸν θεὸν λέγοντος, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς Πλάτωνος λέξεως ἀπεδείξαμεν. ὥστε ἡμεῖς καὶ γεγονέναι τὸν κόσμον καὶ πάλιν φθείρεσθαι ὁμολογοῦντες, ὅτι μὲν γέγονεν, σύμψηφον ἔχομεν μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ Πλάτωνα, ὅτι δὲ γενόμενος πάντως φθαρήσεται καὶ οὐχ, ὡς Πλάτωνι δοκεῖ, ἄλυτος ἔσται καὶ ἀθάνατος, εἰ καὶ φύσει λυτὸς εἴη, ἐπικτήτου τῆς ἀθανασίας αὐτῷ παρὰ τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως προσγενομένης, αὐτὸν ἔχομεν ἐν τούτοις τὸν Πρόκλον μάρτυρα καὶ κατὰ φύσιν εἶναι τοῦτο λέγοντα καὶ

κόσμον, ὁ δὲ κόσμος οὐσία, ἡ δὲ οὐσία οὐκ ἐξ ἐναντίου τὴν γένεσιν ἔχει, ὡς δέδεικται, οὐκ ἄρα ὡς τὰ ἐναντία τὸ τεταγμένον ἀντίκειται καὶ τὸ ἄτακτον ἀλλ' ὡς εἶδος καὶ στέρησις.

Τέλος λύσεως τοῦ ὀγδόου λόγου.

Πρόκλου διαδόχου λόγος ἔνατος.

''Ἔνατος· πᾶν τὸ φθειρόμενον φθείρεται ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ κακίας· οὐ γὰρ δὴ ὑπό τε τοῦ οἰκείου ἀγαθοῦ ἢ οἰκείου μήτε κακοῦ μήτε ἀγαθοῦ ἀλλ' ἀδιαφόρου· πᾶν γὰρ τὸ τοιοῦτον οὔτε βλάπτειν δυνατὸν οὔτε ὠφελεῖν, ὥστε οὔτε φθείρειν οὔτε σῴζειν. εἰ οὖν φθείροιτο τὸ πᾶν, ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ φθαρήσεται κακίας. τὸν δὲ κόσμον εὐδαίμονα θεὸν αὐτὸς εἶναί φησιν καὶ πάντας ὡσαύτως θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο ἅπαν τὸ θεῶν γένος ἄδεκτον ὂν κακίας ἄδεκτον | εἶναι καὶ μετα- fol. 126 v. *βολῆς. οὐκ ἄρα φθαρήσεταί ποτε τὸ πᾶν, ᾧ μηδέν ἐστιν κακόν, διότι καὶ αὐτὸ θεός ἐστιν. εἰ δὲ ἄφθαρτον τὸ πᾶν, διότι μηδὲν ἔχῃ φθαρτικόν, οὐδὲ γενητόν ἐστιν· ἐξ οὗ γὰρ ἡ γένεσις ἑκάστῳ, τοῦτο ἑκάστου φθαρτικόν· κρατηθὲν μὲν γὰρ γενέσεως συναίτιον, κρατῆσαν δὲ φθορᾶς· ὥστ', εἰ μηδέν ἐστιν αὐτὸ φθεῖρον, οὐδὲ ἔχει, ἐξ οὗ ἂν γένοιτο. ἀλλὰ μὴν οὐδέν*

2. pag. 308, 1 7. *φθείρεται* post *κακίας* fol. 134 r.; cf. pag. 302, 25 8. *τε* M; fort. *γε* 9. *ἡ οἰκειου* M *μητε αγαθου* in marg. suppl. M (*ζητει* ascript.) 13. Plat. Tim. 34 B 14. *ἅπαν τὸ θεῶν κτλ.*: cf. fol. 134 r. 262 v. 16. ⌊*ποτε*⌉ M 17. *εἰ δὲ μὴ φθαρτὸν* fol. 136 r. 18. *μηδὲν* fol. 136 r.] *μηδε* M 19. *εκαστον* M] *ἑκάστῳ* fol. 136 r. 22. *οὐδὲν ἔχει* fol. 136 r.

ἐστιν αὐτὸ φθεῖρον, εἴπερ μηδέν ἐστιν αὐτῷ κακόν· τί γὰρ ἂν αὐτὸ φθείροι τεταγμένον ἄλλο πλὴν τῆς ἀταξίας καὶ κεκοσμημένον πλὴν τῆς ἀκοσμίας; αὕτη γὰρ τῷ κεκοσμημένῳ καὶ τεταγμένῳ κακόν. εἰ μὲν οὖν ἔστιν τι αὐτῷ κακόν, ἕξει ἀκοσμίαν καὶ ἀταξίαν, εἰς ἣν λυθήσεται. εἰ δὲ μηδέν ἐστιν αὐτῷ κακόν, οὐκ ἔσται μαχομένη τις ἀταξία καὶ ἀκοσμία τῷ τεταγμένῳ καὶ κεκοσμημένῳ, τῷ παντί. εἰ δὲ μὴ ἔχῃ μαχομένην ἀταξίαν καὶ ἀκοσμίαν, οὐδὲ γέγονεν ἐξ ἀκοσμίας τινὸς καὶ ἀταξίας, εἴπερ οὐδὲν αὐτῷ μάχεται τοιοῦτον. τοῦτο δέ, εἰ μηδὲν αὐτῷ κακόν ἐστιν. οὐδὲν ἄρα ἔχει, ἐξ οὗ ἂν γένοιτό τινος. μὴ ὄντος δ', ἐξ οὗ ἂν γένοιτό τινος, οὐδὲ γένοιτο ἄν· δεῖ γὰρ ἔκ τινος γίνεσθαι πᾶν τὸ γινόμενον, ἐκ μηδενὸς ⟨δέ τι⟩ γίνεσθαι ἀδύνατον."

[redacted]

Πλάτων εἴρηκεν. ἐν ᾧ, ὡς ὅτι δέει τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων οὐ τὰ ἑαυτῷ δοκοῦντα ὁ Πλάτων ἔλεγεν.

ε΄. Ὅτι ἐξ ὧν αὐτοὶ δεδώκασιν ἡμῖν λημμάτων ἀποδείκνυται, ὡς ἀδύνατον θεὸν εἶναι τὸν κόσμον. ἐν ᾧ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀμετάβλητον τὸ κατὰ τὰ μέρη μεταβάλλον.

ς΄. Ὅτι καὶ ὁ κόσμος δεκτικός ἐστιν τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς, ἥτις τοῖς φθειρομένοις τοῦ φθείρεσθαί ἐστιν αἰτία.

ζ΄. Ὅτι, εἴπερ δέδεικται, ὡς ἔστιν τι αἴτιον τῆς τοῦ κόσμου φθορᾶς, ἀνάγκη δήπου κατὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ Πρόκλου εἶναί τι καὶ τό, ἐξ οὗ γέγονεν.

η΄. Ἀπορία, ὅτι οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος ἐνδέχεται γενέσθαι καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν κόσμον ἀνάγκη ἀγένητον εἶναι.

θ΄. Ὅτι οὐκ ἀνάγκη, ὥσπερ τῶν μερικῶν ἕκαστον ὑπὸ τῆς φύσεως γίνεται τὴν ὕλην ἐκ τῶν ὄντων λαμβανούσης, οὕτως καὶ τὸν θεόν, εἴπερ μὴ ὄντα πρότερον τὸν κόσμον πεποίηκεν, ἐκ προϋποκειμένου τινὸς αὐτὸν δεδημιουργηκέναι, τοὐναντίον δὲ ἅπαν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἅμα τῷ εἴδει αὐτοῦ καὶ τὸ ὑποκείμενον ὑπὸ θεοῦ παράγεσθαι ἀνάγκη.

ι΄. Ὅτι ἢ ἐξομοιοῦντες τὴν τοῦ παντὸς γένεσιν τῇ τῶν μερικῶν γενέσει προϋπάρχειν τοῦ κόσμου τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ αἴτιον ἐξ ἀνάγκης συγχωρήσουσιν, ὥσπερ καὶ τῶν μερικῶν προϋπάρχειν τὸ αἴτιον, ἤ, εἴπερ μὴ τὰ αὐτὰ τῇ τοῦ ὅλου γενέσει ἕπεται, ἅπερ καὶ τῇ τῶν μερικῶν γενέσει, τῶν μερικῶν ἐξ ὄντων

7. *ει[ς]* M 11. α[ν]αγκη, ex γ, M 26. fort. *προϋπάρχει* 28. *μερικῶν* (ante ἐξ)] μερων M

γινομένων τὸ ὅλον, εἴπερ γέγονεν, ἐκ μὴ ὄντων ἀνάγκη γίνεσθαι.

αι'. Ὅτι οὐδὲν τῶν γινομένων ἐξ ὄντος γίνεται. ἐν ᾧ, ὅτι πάντων τῶν γινομένων καὶ φθειρομένων συνθέτων ὄντων ἐξ ὕλης καὶ εἴδους οὔτε τῆς ὕλης 127 v. ἐστὶν γένεσις οὔτε τοῦ συν|αμφοτέρου ἀλλὰ μόνον τοῦ εἴδους, καὶ ὅτι πάντα τὰ ἔνυλα εἴδη φθειρόμενα οὔτε ὕλη γίνεται οὔτε εἰς ἕτερόν τι μεταβαίνει ὑποκείμενον οὔτε εἰς ἁπλούστερα ἀναλύεται οὔτε ἐπὶ ὁλότητά τινα ἰδίαν ἀνατρέχει οὔτε εἰς ἕτερον εἶδος μεταβάλλει οὔτε καθ' ἑαυτὸ ὑφίσταται οὔτε ἐπὶ τὸ δυνάμει παλινδρομεῖ, ἀλλ' εἴς τε τὸ μηδαμῶς ὂν φθειρόμενα ἀπόλλυται καὶ ἐκ τοῦ μηδαμῶς ὄντος ἴσχει τὴν γένεσιν.

βι'. Συνηγορία, ὅτι τὰ ἔνυλα εἴδη οὔτε γίνεται

[redacted]

ει'. Ὅτι οὐ διὰ ⟨τὸ⟩ τὴν τελειότητα τῶν εἰδῶν ἀχρόνως ὑφίστασθαι διὰ τοῦτο ἀναιρετέον τὴν τῶν εἰδῶν γένεσιν.

ϛι'. Ὅτι καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ τέχνης καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ φύσεως γινομένοις μόνου τοῦ εἴδους ἐστὶν καὶ οὐχὶ τῆς ὕλης ἡ γένεσις.

ζι'. Ὅτι οὐκ ἔστιν τοῦ συνθέτου ἡ γένεσις ἀλλὰ τοῦ εἴδους κυρίως, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ τοῦ συνθέτου.

Λύσις τοῦ θ' λόγου.

α'. Τοῦ Πλάτωνος διαρρήδην οὑτωσὶ γεγονέναι τὸν κόσμον καὶ οὐκ ἀεὶ εἶναι λέγοντος, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν πολλάκις δέδεικται, λίαν οἶμαι κακοῦργον καὶ σοφιστικῆς κακοτεχνίας οὐκ ἄμοιρον τὰ οὕτως ἐναργῶς λελεγμένα διακρου|όμενον ἔκ τινων ἄλλων fol. 128 r.
τοῦ Πλάτωνος ὑποθέσεων πείθειν βιάζεσθαι, ὡς οὐ γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον ἀλλ' ἀγένητον ὁ Πλάτων ᾤετο· εἰ γὰρ καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἦν τις ὑπόθεσις παρὰ Πλάτωνι ἑτέραν αὐτοῦ ἀπόφανσιν ἀπελέγχουσα, εὐγνώμονος ἦν ἀνδρὸς καὶ τῇ ἀληθείᾳ τὸ πλέον νέμοντος τῇ φαινομένῃ καλῶς ἔχειν τῶν ὑποθέσεων τιθέμενον τὴν ἑτέραν τὴν μαχομένην ὡς οὐκ ἀληθῆ παραπέμπεσθαι· οὐ γὰρ ἀνδρὸς οἶμαι φιλοσόφου οὐδὲ τοῖς Πλάτωνος πειθαρχοῦντος διδάγμασιν Σωκράτους μὲν ὀλίγον φροντίζειν τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ μᾶλλον αὐτὸν

1. τὸ add. pt 4. τέχνης] τεχνην M 5. ουχη M (οὐχ ἡ pt) 14. οὕτως] οντως M 19. αποφα[ν]σιν M ἀπελεγχουσαι M 20. πλεων M 21. [τιθε]οιομενον M 23. 24. Plat. Phaedon. 91 C 24. 25. ολιγ[ν/ο] M 25. πολλυ M

εἰσαγαγόντος Σωκράτη λέγοντα τὸ πᾶν, ὁτιοῦν εἴρηται Πλάτωνι, τοῦτο ὡς ἀπὸ τρίποδος εἰρημένον ἀληθὲς εἶναι νομίζειν καὶ διὰ τοῦτο τινὰ τῶν εἰρημένων τῷ ἀνδρὶ μὴ ἀληθῆ δ' εἶναι δοκοῦντα ὡς οὐδ' εἴρηται ἐπιχειρεῖν συλλογίζεσθαι· τί γὰρ θαυμαστὸν ἄνθρωπόν γε ὄντα Πλάτωνα τῆς ἀληθείας ἔσθ' ὅπῃ διαμαρτάνειν; ὅτι γὰρ τοῦτο πολλαχοῦ πέπονθεν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ περὶ τῶν φυσικῶν πραγμάτων θεωρίᾳ (τί γὰρ δεῖ περὶ θεοῦ λέγειν;), δεικνύουσιν μὲν καὶ αἱ πρὸς αὐτὸν ἄλλων τέ τινων καὶ Ἀριστοτέλους μυρίαι ἐνστάσεις, οὐδὲν δὲ ἴσως χεῖρον καὶ ἡμᾶς ὀλίγων ἐν τῷ παρόντι μνείαν ποιήσασθαι.

β'. Τῶν γὰρ περὶ τὰς ἀστρονομικὰς μεθόδους εὐδοκιμηκότων μάλιστα τὴν μέσην τῶν πλανωμένων σφαῖραν τὸν ἥλιον ἐπέχειν ἀποδειξάντων καὶ τούτου

[redacted]

οὐ καλῶς ὡς ἔμοιγε φαίνεται πειρώμενος τὴν Ἀριστοτέλους πρὸς τοῦτο τὸ δόγμα ἔνστασιν. τρίτον τὴν ἑλκτικὴν δύναμιν οὐκ εἶναί φησιν ἐν τοῖς σώμασιν ὁ Πλάτων τῶν ἰατρῶν μονονουχὶ καὶ δι' αἰσθήσεως ταύτην ἡμῖν δεικνύντων ὑπάρχουσαν. τέταρτον τὴν μήτραν ζῷον εἶναι Πλάτων ὑπείληφεν, ὅπερ ὡς ἔστιν ψεῦδος, ἱκανῶς ἐν τῇ διαγνωστικῇ τῷ Γαληνῷ ἀποδέδεικται. ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς φυτοῖς αἰσθήσεως μετεῖναί φησιν, ὅπερ οὐδὲ Ἀριστοτέλει δοκεῖ οὔτε δεικνύειν ἡμῖν οἱ τὰ Πλάτωνος πρεσβεύοντες ἔχουσιν. καὶ εἴ γε μὴ ἔξω τοῦ προκειμένου ἐπίπτομεν, ἕκαστον ἂν τῶν εἰρημένων μετὰ τῶν Πρόκλου συνηγοριῶν ἐκθέμενος, εἰ μὴ φορτικὸν εἰπεῖν, οὐκ ἀληθῶς ἔχον ἀπέδειξα.

γ'. Καὶ ἐν ταῖς ἠθικαῖς δὲ συμβουλαῖς πολλὰ μὲν ἄν τις καὶ ἄλλα τοῦ ἀνδρὸς ἐπιλάβοιτο· ἀλλ' ἐπεὶ μὴ περὶ τούτου νῦν ἡμῖν ἐστιν τὸ προκείμενον, ἀλλ' ὥστε μόνον δεῖξαι, ὡς πολλαχοῦ τοῦ δέοντος ἥμαρτεν, ἑνός που ἢ δύο μνήμην ποιήσομαι. πῶς γὰρ οὐκ ἄν τις μέμψοιτο καὶ τῶν τυχόντων νοῦν ἔχων ταῖς ἐν τῇ πολιτείᾳ περὶ τῶν γάμων αὐτοῦ καὶ παιδοτροφιῶν διατάξεσι; τοὺς γὰρ τῆς πόλεως κελεύει φύλακας καὶ τὰς φυλακίδας, ἐν ὅσῳ μὲν ἐν ἀκμῇ τοῦ παιδοποιεῖν | τυγχάνουσιν ὄντες, τοὺς ἀγαθοὺς μὲν ταῖς ἀγα- fol. 129r. θαῖς μίγνυσθαι, τοὺς ἐναντίους δὲ ταῖς ἐναντίαις· ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν ἀγαθῶν ἀπογεννήματα τρέφειν ἀξιοῖ,

1. πειρώμενος] πειρομενωι M 3. ελκτ[ι]κην, ex η, M 5. Plat. Tim. 91BC 7. γαλινωι M cf. Galen. περὶ τῶν πεπονθ. μορ. VIII 425 sq. (cf. etiam XVI 179 sq.) 8. Plat. Tim. 77B 9. cf. Arist. de an. Α 5 p. 410b 23 20. μέμψοιτο pt] σκε[μ]ψοιτο, ex ψ, M 24. ται M 26. απογενηματα M

τὰ δὲ τῶν φαύλων καὶ εἴ τι τῶν ἀγαθῶν ἀνάπηρον γένοιτο ἐν ἀπορρήτῳ που κατακρύπτειν. ὅταν δὲ ἤδη τὸν τοῦ παιδοποιεῖν καιρὸν οἱ φύλακες ὑπεκδράμωσιν, ἐλευθέρως λοιπὸν συγγίνεσθαι συγχωρεῖ τούς τε ἄνδρας ᾗ ἂν θέλωσιν γυναικὶ καὶ τὰς γυναῖκας ὡσαύτως ὀλίγα ἄττα παραφυλαξάμενος καὶ τὸν τοῦ γήρως καιρόν, ἐν ᾧ μᾶλλον ἔδει τὸν σωφρονικώτερον μετιέναι βίον, εἰς ἀκολασίαν μονονουχὶ τοὺς τῆς ἰδίας πόλεως ἐκκαλεῖται φύλακας. καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον· εἴ τι συμβαίη τούτοις κύημα γενέσθαι, μάλιστα μὲν σπουδάζειν κελεύει μηδὲ εἰς φῶς αὐτὸ συγχωρεῖν ἐκβῆναι, ἀλλ' ἐν τῇ μήτρᾳ δηλονότι ἀτέλεστον φαρμάκοις τισὶν ἢ τοιαύταις ἀνάγκαις διαφθείρειν· οὐ γὰρ ἄλλως οἷόν τέ ἐστιν μὴ συγχωρεῖν ἐξ ἐπιτηδεύσεως ἡμετέρας εἰς φῶς προϊέναι τὰ ἔμβρυα. εἰ δέ τι καὶ

καὶ τῶν μὲν τὰ ἔκγονα τρέφειν, τῶν δὲ μή, εἰ μέλλει τὸ ποίμνιον ὅτι ἀκρότατον εἶναι· καὶ ταῦτα πάντα γινόμενα λανθάνειν πλὴν αὐτοὺς τοὺς ἄρχοντας | ἡδ' αὖ ἡ ἀγέλη τῶν φυλάκων ὅτι μάλιστα ἀστα- fol. 129 v. σίαστος ἔσται'. εἰ τῶν μὲν ἀρίστων τὰ ἔκγονα τρέφειν δεῖ, τῶν δὲ ἐναντίων μηκέτι, δηλονότι ἐκτιθέναι αὐτὰ εἰς ἀπώλειαν βούλεται· ἀπόλλυσθαι γὰρ ἀνάγκη τὰ μὴ τρεφόμενα. καὶ μετ' ὀλίγα ἐν τῷ αὐτῷ τῆς πολιτείας πέμπτῳ φησὶν 'τὰ μὲν δὴ τῶν ἀγαθῶν, δοκῶ, λαβοῦσαι εἰς τὸν σηκὸν οἴσουσιν παρά τινας τροφοὺς χωρὶς οἰκούσας ἔν τινι μέρει τῆς πόλεως· τὰ δὲ τῶν χειρόνων καὶ ἐάν τι τῶν ἑτέρων ἀνάπηρον γένηται ἐν ἀπορρήτῳ τε καὶ ἀδήλῳ κρύψουσιν, ὡς πρέπει, εἴπερ μέλλει καθαρὸν τὸ γένος τῶν φυλάκων ἔσεσθαι'. τί οὖν πάλιν βούλεται τὸ ἐν ἀπορρήτῳ τε καὶ ἀδήλῳ τὰ τῶν φαύλων κατακρύπτεσθαι ἔκγονα καὶ εἴ τι τῶν ἀγαθῶν ἀνάπηρον γένοιτο ἢ τὸ εἰς φθοράν που κατορύττεσθαι; οὐ γὰρ δή γε τρεφόμενά τε καὶ εἰς ἡλικίαν ἀγόμενα τὸν ἀεὶ χρόνον ἐν ἀδήλῳ εἶναι δύνανται. ὅτι δὲ φθείρεσθαι αὐτὰ βούλεται, σαφέστερον μετ' ὀλίγον προϊὼν τὴν οἰκείαν ἐξεκάλυψεν γνώμην· φησὶν γὰρ οὕτως 'ὅταν δὲ ἤδη, οἶμαι, αἵ τε γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες τοῦ γεννᾶν ἐκβῶσιν τὴν ἡλικίαν, ἀφήσομέν που ἐλευθέρους αὐτοὺς συγγίνεσθαι, ᾗ ἂν ἐθέλωσιν, πλὴν θυγατρὶ καὶ μητρὶ καὶ ταῖς τῶν θυγατέρων παισὶν καὶ ταῖς ἄνω μητρός, καὶ τὰς γυ-

4. ἡδ' M] εἰ Plat.; ἡ δ' pt 6. εκτιν(θε)αι M 7. ἀπόλειαν M 9. Plat. reip. V 460 C 13. γίγνηται Plat. κατακρύψουσιν Plat., cf. lin. 16 13. 14. ωσπερεπει M 14. πρέπει. Εἴπερ μέλλει, ἔφη, καθαρὸν Plat. 22. Plat. reip. V 461 B ἤδη M] δὴ Plat. 25. ἧι M] ᾧ Plat. 26. παι|σιν M M m 1 ad ἄνω not. marg.: ταις μαμαις τὰς om. Plat.

ναῖκας αὖ πλὴν υἱεῖ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τούτων εἰς τὸ κάτω καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω, καὶ ταῦτά γε ἤδη πάντα διακελευσάμενοι διαπροθυμεῖσθαι μάλιστα μὲν μηδὲ εἰς φῶς ἐκφέρειν κύημα μηδέν, ἐὰν γένηται, ἐὰν δέ τι βιάσηται, οὕτω τιθέναι, ὡς οὐκ οὔσης τροφῆς τῷ τοιούτῳ'. καὶ πῶς οἷόν τέ ἐστιν, ὅπερ ἤδη εἶπον, διαπροθυμεῖσθαι μὴ ἐκφέρειν εἰς φῶς τὰ κυήματα ἢ φθορείοις καὶ τοιαύταις τισὶ μαγγανείαις αὐτὰ ἐν τῇ μήτρᾳ διαφθείροντας; ἐξελθόντων δ' αὖ βίᾳ τῶν fol. 130 r. κωλυόντων τὸ 'οὔ|τω τιθέναι ὡς μὴ τρέφειν' τί ἄλλο ἐστὶν ἢ παιδοκτόνους παραινεῖν γίνεσθαι; καὶ πόσῳ ἦν εὐσεβέστερον εἴργειν παντελῶς τῆς πρὸς γυναῖκας ὁμιλίας τοὺς οὕτως ἔχοντας ἢ τῇ ἡδονῇ συγχωρήσαντα φθείρειν τοῦ θεοῦ τὸ δημιούργημα· πόσους δὲ καὶ ἐκ φαύλων βελτίστους ὡς ὅτι μάλιστα

οἰκία ποιήσονται ὁδῷ ἐπὶ παιπαλοέσσῃ,
οὐδ' ἀπολείπουσιν κοῖλον δόμον, ἀλλὰ μένοντες
ἄνδρας θηρητῆρας ἀμύνονται περὶ τέκνων'

καὶ πάλιν

'ὡς δ' ὄρνις ἀπτῆσιν νεοσσοῖσι προφέρῃσι
μάστακ', ἐπεί κε λάβῃσι, κακῶς δέ τέ οἱ πέλει αὐτῇ'.

ἆρ' οὖν τὰ μὲν οὕτω σμικρὰ τῶν ζῴων τῇ τῆς φύσεως μᾶλλον δὲ τῇ τοῦ θεοῦ διατάξει πειθόμενα τοῦ ἰδίου ὑπεραποθνῄσκει κυήματος, τὰ δ' ἄγρια καὶ τὸ θηριῶδες ἦθος φυσικῶς ἐνδεικνύμενα ὑπεροπτικῶς περὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ὅπως ἂν ἔχῃ τεχθέντα διάκειται; ἢ οὐχὶ πρὸς τοῦ τῶν ἡρώων τὸ περὶ τοὺς ἑταίρους ἐνδειξαμένους φιλόστοργον μάλιστα τούτοις ἀπείκασεν Ὅμηρος; 'εἱστήκει', γάρ φησιν, ὁ Αἴας ἐπὶ τῷ Πατρόκλῳ

'ὥς τίς τε λέων περὶ οἷσι τεκέεσσι,
ᾧ ῥά τε νήπι' ἄγοντι συναντήσονται | ἐν ὕλῃ fol. 130 v.
ἄνδρες ἐπακτῆρες· ὁ δέ τε σθένεϊ βλεμεαίνει,
πᾶν δέ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται ὄσσε καλύπτων·
ὡς Αἴας περὶ Πατρόκλῳ ἥρωι βεβήκει'.

πῶς οὖν οὐκ ἄτοπος ὁ νόμος παντελῶς ὁ τὴν τοιαύτην τῆς φύσεως ἡμῶν ἡμερότητα καὶ λεαίνης

1. *οἰκία* Hom.] ⌊*οικ*⌋*ειας* M (*οἰκίας* Homeri c. Leidens. 33 H) *ποιήσονται* aut *ποιήσωνται* Hom. *πεπαλοεσσηι* M 5 sq. Hom. *I* 323—324 5. *ὀρ*⌊*νις*⌋ M *προφέρῃσιν* Hom.] *προσφερησι* M 6. *ἐπ*⌊*ει*⌋ *και* M 11. *εχ*⌊*η*⌋, ex *ει*, M 12. exspectes *ἢ οὐχὶ τῶν ἡρώων τοὺς τὸ κτλ.* 13. *ἐνδειξάμενος* t et ex corr. p 14 sqq. Hom. *P* 133—137 14. *εἱστήκει* vel *ἑστήκει* Hom. 16. *τέκεσσιν* Hom. 17. *συναντήσονται* vel *συναντήσωνται* Hom. 18. *επα*⌊*πα* eras.⌋*κτηρες* M *βλεμαινει* M 19. *ἐπισχοινιον* M *καλύπτον* vel *καλύπτων* Hom. 20. *βεβηκει* bis, alt. del., M 22. fort. *τοσαύτην* *λαιενης* M

μετασκευάζων ἐπὶ τὸ ἀγριώτερον. τὸ δὲ καὶ τοσαύτην ὠμότητα περὶ τὰς ἀκουσίους τῶν τικτομένων συμφορὰς ἐπιδείκνυσθαι καὶ ταῦτα ἐξ ἀγαθῶν γεγονότας ποίαν οὐχ ὑπερβάλλει ἀσέβειαν. ταῦτα μὲν οὖν παντὶ δῆλον ἔχει τὸ ἄτοπον. ὅτι δὲ καὶ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας βούλεται, ἱκανὴν ἔστιν πίστιν καὶ ἐκ μόνων τῶν προκειμένων αὐτοῦ χωρίων λαβεῖν. εἰ γὰρ ἐν μὲν τῇ τοῦ τίκτειν ἀκμῇ τοὺς ἀγαθοὺς ταῖς ἀγαθαῖς συνάπτει, τοὺς δὲ ἐναντίους ταῖς ἐναντίαις, παρελθόντας δὲ τὸν τοῦ γεννᾶν καιρὸν ἐλευθέρως λοιπὸν καὶ μετ' ἐξουσίας ᾗ ἂν ἐθέλωσι συγγίνεσθαι συγχωρεῖ, πλὴν ὧν προσδιωρίσατο, δῆλον, ὡς οἱ πρότερον μὲν ταῖς φαύλαις εἰ τύχοι συνιόντες διὰ τὴν τοῦ νόμου πρόσταξιν, ὕστερον δὲ ἐξουσίας παρὰ τοῦ νόμου δοθείσης κατὰ τὸ εἰκὸς ταῖς ἀγαθαῖς συγγινόμενοι, ὧν καὶ πρότερον διὰ τὴν τοῦ νόμου βίαν

[redacted]

εἰδότος διὰ τὸ κοινὸν τῆς μίξεως. καὶ φθάνει δὲ ἤδη γυμνῇ τῇ γλώττῃ τὸν νόμον τοῦτον ἐν τῷ αὐτῷ πέμπτῳ τῆς πολιτείας ἐκθέμενος· τὸν γὰρ περὶ τοῦ εἶναι κοινὰς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν τὰς πολιτικὰς ἀρετὰς διαταξάμενος νόμον, ἐν ᾧ γυμνὰς ἐν ταῖς παλαίστραις συγγυμνάζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν τὰς γυναῖκας οὐ μόνον νέας οὔσας ἀλλὰ καὶ γεγηρακυίας διετάξατο ἄρχειν τε αὐτὰς παραπλησίως ἀνδράσιν καὶ τοὺς ἐν ταῖς θήραις καὶ κατὰ πόλεμον ὁμοίως ὑπομένειν ἀγῶνας, ἐπειδὴ παράδοξα λέγειν δόξας διὰ λόγου τὸ τοῦ νόμου δυνατόν τε καὶ ὠφέλιμον κατεσκεύασεν, ἤμελλεν δὲ εὐθὺς καὶ τὸν περὶ τοῦ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας εἰσηγεῖσθαι νόμον καὶ ἑώρα τοῦτον πολλῷ τοῦ προτέρου παραδοξότερον δοκοῦντα εἶναι καὶ δυσπαράδεκτον, ἄκουε, οἷα πρὸ τοῦ νόμου προοιμιάζεται· φησὶν γὰρ οὕτως 'τοῦτο μὲν ὥσπερ κῦμα φῶμεν διαφεύγειν τοῦ γυναικείου πέρι νόμου λέγοντες, ὥστε μὴ πάντας κατακλυσθῆναι τιθέντας, ὡς δεῖ κοινῇ πάντα ἐπιτηδεύειν τούς τε φύλακας ἡμῖν καὶ τὰς φυλακίδας, ἀλλά πῃ τὸν λόγον αὐτὸν αὐτῷ ὁμολογεῖσθαι, ὡς δυνατά τε καὶ ὠφέλιμα λέγει; Καὶ μάλα, ἔφη, οὐ σμικρὸν κῦμα διαφεύγεις. Φήσεις δέ, ἦν δ' ἐγώ, οὐ μέγα αὐτὸ εἶναι, ὅταν τὸ μετὰ τοῦτο ἴδῃς. Λέγε δή, ἴδω, ἔφη. Τούτῳ, ἦν δ' ἐγώ, ἕπεται νόμος καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἐγᾦμαι,

5. 6. παλεστραις M   7. 8. διεταξετο M   9. τες M   12. τοῦ] τας M   13. εισηγ[ει]σθαι, ex η, M   16. Plat. reip. V 457 B   τοῦτο Plat.] τουτων M; τοῦτον pt   τοίνυν ἐν ὥσπερ Plat.   17. κυμ' αφωμεν M   18. παντάπασι Plat.   κατακλεισθηναι M (cr. t et in ras. p)   19. ὑπαντα M (cr. pt)   20. φ[υ]λακιδας M   23. δε M] γε Plat. αυτ[ο], ex ω, M

ὅδε. Τίς; Τὰς γυναῖκας ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινάς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν fol. 131 v. ξυνοικεῖν, καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοι|νοὺς καὶ μήτε γονέα ἔκγονον εἰδέναι τὸν αὑτοῦ μήτε παῖδα γονέα. Πολύ, ἔφη, τοῦτο ἐκείνου μεῖζον πρὸς ἀπιστίαν καὶ τοῦ δυνατοῦ πέρι καὶ τοῦ ὠφελίμου'. ὁρᾷς, ὅπως μείζονά φησιν εἰς ἀπιστίαν τοῦ προτέρου νόμου τὸν δεύτερον, εἰ δυνατός τε ἔσται καὶ ὠφέλιμος, τοῦτο δ' οὐκ ἦν παράδοξόν τε καὶ ἄπιστον, εἰ μίαν ἑκάστῳ συνιέναι ἠβούλετο καὶ μὴ παρὰ τὰ πᾶσιν ἀνθρώποις καλῶς ἔχειν δοκοῦντα κοινὰς εἰς χρῆσιν ἅπασιν τὰς γυναῖκας προὐβάλλετο. σκόπει δὲ καὶ τῆς λέξεως τὴν σαφήνειαν· 'τὰς γυναῖκας', φησίν, 'ταύτας τῶν ἀνδρῶν τούτων πάντων πάσας εἶναι κοινάς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν ξυνοικεῖν'. καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς δὲ πολύς ἐστιν

οὖν δόγματί φησιν κοινὰς δεῖν καὶ λύπας καὶ ἡδονὰς ἔχειν ἅπαντας· οὕτω γὰρ δηλονότι καὶ παῖδες κοινοὶ ἂν νομίζοιντο, οὐχ ὡς τὰ χρήματα κοινὰ καὶ αἱ γυναῖκες (τοῦτο γὰρ ἀδύνατον), ἀλλ' ὅτι ἀγνοοῦντος ἑκάστου διὰ τὴν ἀόριστον τῶν γυναικῶν μῖξιν, τίνες ἂν εἶεν οἱ αὐτοῦ παῖδες, κοινοὺς τοὺς παῖδας ὄψον-|ται ἅπαντας καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῖς ἡδονάς τε καὶ fol. 132 r λύπας οἰκειώσονται. τὴν δὲ τῶν κλήρων κομψείαν οὐχ ὑπὲρ τοῦ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀεὶ λαγχάνειν ἑκάστῳ γίνεσθαι ἀξιοῖ, ὅπερ τινὲς τὸ τοῦ νόμου φαῦλον ἐπαισχυνόμενοι ἀνεπλάσαντο, ἀλλὰ σαφῶς ὑπὲρ τοῦ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τὰς ἀγαθὰς ἄλλοτε ἄλλην ὁ αὐτός, τοὺς δὲ φαύλους τὰς φαύλας ἀγνοοῦντας κληροῦσθαι, ὡς καὶ δι' αὐτῆς τῆς λέξεως Πλάτωνος, ἣν ἤδη φθάσαντες παρεθήκαμεν, ἔστιν ἰδεῖν, ἵνα τύχης ἔργον εἶναι τοῦτο καὶ μὴ τῆς τῶν ἀρχόντων προνοίας οἱ πολῖται νομίζοντες ⟨μὴ⟩ στασιάζωσιν πρὸς αὐτοὺς ὡς εἰκὸς οἱ πονηροὶ τὰς ἀγαθὰς ἔχειν βουλόμενοι. εἰ δὲ ἀεὶ τὴν αὐτὴν τῷ αὐτῷ συνεῖναι ἠβούλετο, ἅπαξ ἑκάστου μίαν κληρωθέντος καὶ τούτου δήλου γενομένου ὥσπερ καὶ νῦν παρέλκων ἂν λοιπὸν ὁ κλῆρος ἐφαίνετο· ἀλλ' οὐδαμοῦ μίαν ἑνὶ συνοικίζων φαίνεται. καὶ ἄλλως δέ· ἄτοπος ἂν καὶ ἀδύνατος ἡ τοιαύτη κομψεία φανεῖται καὶ εἰς τοὐναντίον τὴν τοῦ νόμου βούλησιν περιάγουσα, εἰ ἑκάστῳ μὲν μίαν καὶ τὴν αὐτήν, ὥς φασί τινες, συνεῖναι ἠβούλετο, λανθάνειν δὲ τοῦτο τοὺς πολίτας σπουδάζων διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν

8. κομψιαν M 17. μὴ addidi coll. pag. 328, 26 στασιαζουσιν M (cr. pt) 22. φαινεται[I litt. er.] M 24. κομψια φαν|ει]ται, ex η, M 27. σπουδάζων] εσπουδαζον M fort. ⟨μηδένα⟩ μηδὲν

ἴδιον δοκεῖν τοῖς κομψοῖς τῶν κλήρων τὴν αὐτὴν ἀεὶ τῷ αὐτῷ λαγχάνειν ἐμηχανήσατο· λαθεῖν μὲν γὰρ ἦν τοῦτο ἀδύνατον ἀεὶ τῇ αὐτῇ τοῦ αὐτοῦ συνδυάζοντος· οὐ γὰρ δή γε μύοντας αὐτοὺς συνιέναι προσέταξεν· ὥστε τῷ χρόνῳ πάντως κατάφωρόν τε ἅμα καὶ γελοῖον ἐγίνετο τὸ κατὰ τοὺς κλήρους τῶν ἀρχόντων σκευώρημα καὶ τούτου δὴ γνωσθέντος φρούδη που πάντως ἡ τοῦ νόμου ὑπῆρχεν ὠφέλεια, μᾶλλον δὲ εἰς τοὐναντίον περιετρέπετο· νῦν μὲν γὰρ μίαν ἣν βούλεταί τε fol. 132 v. καὶ δυνατὸν ἑκάστου | αἱρουμένου καὶ ταύτην ὅπως ἂν ἔχῃ στέργοντος ὡς ἑκουσίως καὶ οὐ βίᾳ καμόντων ἀστασίαστοι ὡς ὅτι μάλιστα τούτου γε ἕνεκεν αἱ πόλεις γίνονται· εἰ δὲ οἴοιτο μέν τις ὡς ἀδιάφορον εἶναι τὴν πρὸς γυναῖκας ὁμιλίαν τῷ χρόνῳ ἕκαστος, ὡς παρὰ τὴν δοκοῦσάν τε καὶ φαινομένην τοῦ νόμου βούλησιν βίᾳ τε τῶν ἀρχόντων καὶ δόλῳ

πρὸς τοὺς ἄρχοντας· περὶ τίνος γὰρ στασιάζειν ἤμελλον οἱ καθάπαξ διὰ τὸ κοινῇ συμφέρον τοῦ ἡδέος καταφρονήσαντες; οὐκοῦν, εἰ ἐμπαθεῖς μέν εἰσιν καὶ ἔτι τῶν ἡδονῶν ἀντεχόμενοι, πάλιν δ' αὖ λαθεῖν τῷ χρόνῳ ἀδύνατον, ὡς οὐκ ἐκ τύχης ἀλλὰ ψήφῳ τῶν ἀρχόντων οὐ κατὰ προαίρεσιν οἷα εἰκὸς τῇ αὐτῇ σύνεισιν ἕκαστος, πῶς οὐκ ἂν εὐλόγως στασιάζειν μέλλοιεν πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν τε καθ' ἡδονὴν καὶ τῆς δοκούσης κατὰ νόμον ἐξουσίας στερούμενοι; ὅτι μὲν οὖν, εἰ τὴν αὐτὴν ἀεὶ τῷ αὐτῷ διὰ τῶν κλήρων λαγχάνειν ἔλεγεν, τότε λαθεῖν ἦν ἀδύνατον καὶ ἡ ἐκ τοῦ νόμου ὠφέλεια εἰς τοὐναντίον περιήγετο, μετρίως δέδεικται. ἄτοπον δὲ καί, εἰ λάθοι τῇ αὐτῇ συνιὼν ἕκαστος, ἵνα τις καὶ τοῦτο μεμηχανῆσθαι διὰ τῶν κλήρων Πλάτωνα συγχωρήσειεν· δόγμα γὰρ τῇ ψυχῇ τὸ φαυλότατον κτήσεται· οὐδὲν γὰρ ἄτοπον τὴν μοιχεί|αν εἶναι νομίσει καὶ τὴν πρὸς τὰς γυναῖκας fol. 138 r. ἀόριστον συμπλοκήν· εἰ γὰρ ἄλλοτε ἄλλῃ συνιέναι νομίζοι καὶ τοῦτον εἶναι τῆς ἀρίστης πολιτείας τὸν νόμον οἴοιτο, τί ἕτερον ἢ τὸ εἰρημένον ἕκαστον τῶν πολιτῶν ὑπονοεῖν ἀνάγκη; ἀλλ' οἶμαι παντὶ δῆλον εἶναι, ὡς πᾶσα πρᾶξις ἄτοπος οὐ δι' αὐτὴν ψιλὴν τὴν χρῆσιν ἀλλὰ διὰ τὸ τοῦ τρόπου παράνομον καὶ τὴν τοῦ λογισμοῦ πρὸς τοῦτο συγκατάθεσιν διαβέβληται· οὐ γὰρ τὸ ἁπλῶς συνιέναι γυναικὶ ψεκτόν, ἀλλὰ τὸ μὴ κατὰ νόμον· τὴν δὲ κατὰ νόμον τε καὶ παρὰ νόμον χρῆσιν τῷ λογισμῷ δήπουθεν κρίνομεν· ὁ οὖν τὸν λογισμὸν πείσας, ὡς οὐ τῇ αὐτῇ διὰ παν-

1. τίνος Kroll] τινας M 2. ἡδέος pt] ἴδεως M 3. εἰ] οἱ M 16. φαυλοτατ[ο]ν, ex ω, M 22. δι'] δε M 24. συγκατεθεσιν M 25. συνειεναι M

τὸς σύνεισιν ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλῃ, οὗτος τὴν τῆς μοιχείας παράνομον πρᾶξιν εἰργάσατο, κἂν τῇ ἰδίᾳ συνέρχεται· ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἴ τις ἐν νυκτὶ ἀλλοτρίᾳ γυναικὶ συμπλέκεσθαι βουληθείς τε καὶ νομίσας τῇ ἰδίᾳ συγγένηται ἀγνοῶν, μοιχὸς ὁ τοιοῦτος κατὰ ἀλήθειαν, εἰ καὶ μὴ τῇ χρήσει, ἀλλὰ τῇ τοῦ λογισμοῦ συγκαταθέσει δικαίως κρίνεται, διότι οὐχ ἡ μῖξις ἁπλῶς ἀλλ' ὁ τρόπος καὶ ἡ ἐπὶ τῷ ἀτόπῳ τοῦ λογισμοῦ συγκατάθεσις τὴν μοιχείαν ἐργάζεται (ὅθεν ἐστερημένα λογισμοῦ τοῦ τὰ τοιαῦτα κρίνοντος τὰ ζῷα τὰ ἄλογα καὶ τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐπὶ τῇ διὰ τῆς μίξεως ἠλευθέρωται), οὕτω δὴ κατὰ τὸ ἀκόλουθον καὶ ὁ τῇ ⟨αὐτῇ⟩ μὲν ἀεὶ συνὼν ἀγνοῶν δὲ τοῦτο καὶ ἄλλοτε ἄλλῃ συνιέναι νομίζων καὶ τοῦτο ὡς εἴη καλὸν ὑπὸ τοῦ νόμου παραπεπεισμένος οὗτος τὴν μοιχείαν ὡς ἀγαθὸν εἴη παρ' ἑαυτῷ ἐβεβαίωσέν τε καὶ ἔπραξεν.

[redacted]

τὰ εἰρημένα εἰς πίστιν τοῦ μὴ ἐπιτετευγμένως ἅπαντα εἰρῆσθαι τῷ Πλάτωνι.

δ'. Τί οὖν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἐν τοῖς νῦν ἡμῖν προκειμένοις εἰς ἐξέτασιν δύο μαχομένων ὑποθέσεων (ἵνα τις καὶ μάχεσθαι αὐτὰς συγχωρήσειε, τήν τε θεὸν εἶναι τὸ πᾶν λέγουσαν καὶ τὴν γεγονέναι αὐτὸ καὶ μὴ ἐξ ἀιδίου εἶναι ὑποτιθεμένην) τὴν μὲν ἑτέραν ἐπιτετευγμένως ἔχειν, τὴν δὲ λοιπὴν μηκέτι; ἀλλ' ὁ τῆς ἀληθείας ἀξιῶν εἶναι Πρόκλος διδάσκαλος τὸ θεὸν εἶναι τὸν κόσμον ὡς ἀληθὲς ἀποδεξάμενος τὸ μὴ γεγονέναι αὐτὸν ἐντεῦθεν συνάγειν ἐπιχειρεῖ· καίτοι γε, εἰ καὶ ἐκ τοῦ θεὸν εἶναι τὸν κόσμον λέγεσθαι συνάγειν τις ἠδύνατο, ὡς οὐ γενητός ἐστιν, οὐκέτι κἀκεῖνο δεικνύειν ἔχει, ὡς οὐ γεγονέναι αὐτὸν καὶ μὴ ἀεὶ εἶναι ὁ Πλάτων ὑπέθετο, ὁπότε καὶ τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης ἴδιον τὸ γενέσεις θεῶν ὑποτίθεσθαι. καὶ ὁ Πλάτων δὲ πολλαχοῦ μὲν φαίνεται ταῖς ὀρθαῖς περὶ θεοῦ ἐννοίαις ἑπόμενος, τὴν δὲ τῶν ποιητῶν καὶ τὴν τῶν πολλῶν περὶ θεοῦ βλάσφημον ἀθετῶν ὑπόληψιν, ἐνίοτε δ' αὖ πάλιν ὥσπερ αἰδούμενος τὴν συνήθειαν καὶ τὴν πάτριον παράδοσιν, τάχα δὲ καὶ τὸν τῶν Ἀθηναίων εὐλαβούμενος δῆμον, μὴ καὶ κατ' αὐτοῦ τὴν Σωκράτους ἐξενέγκωσι ψῆφον, ἐπὶ τοὺς μύθους ἀπολισθαίνει καὶ τῇ αὐτῇ τοῖς λοιποῖς ἀσεβείᾳ συμφέρεται. καὶ τοῦτο πολλαχόθεν μὲν ἄν τις συλλογίσαιτο, ἐναργέστατα δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων | ἐν τῇ πρὸς Περδίκκαν ἐπιστολῇ δῆλον πεποίηκε· fol. 134r.

3. ἵι — 8. ἔχειν; Philopono hoc tribuerim, non librario 5. συγχωρησειε[ν eras.] M 12. θεὸν] θν M 20 sq. cf. fol. 266v. 23. ἐξενεγκωσι[ν eras.] M 24. απολισθ\αιν\ει, ex ανει m 1, M 27. Plat. epist. V 322 A

φησὶ γὰρ ἐπὶ λέξεως ταῦτα 'ἐὰν δέ τις ἀκούσας ταῦτα εἴπῃ, Πλάτων προσποιεῖται μέν, ὡς ἔοικεν, τὰ δημοκρατίᾳ ξυμφέροντα εἰδέναι, ἐξὸν δὲ τῷ δήμῳ λέγειν καὶ συμβουλεύειν αὐτῷ τὰ βέλτιστα οὐπώποτε ἀναστὰς ἐφθέγξατο, πρὸς ταῦτ' εἰπεῖν, ὅτι Πλάτων ὀψὲ ἐν τῇ πατρίδι γέγονεν καὶ τὸν δῆμον κατέλαβεν ἤδη πρεσβύτερον καὶ εἰθισμένον ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν πολλὰ καὶ ἀνόμοια τῇ ἐκείνου ξυμβουλῇ πράττειν· ἐπεὶ πάντων ἂν ἥδιστα καθάπερ πατρὶ συνεβούλευσεν αὐτῷ, εἰ μὴ μάτην μὲν κινδυνεύειν ᾤετο, πλέον δὲ οὐδὲν ποιήσειν'. σαφέστατα τοίνυν διὰ τούτων δεδήλωκεν ὁ Πλάτων, ὡς φόβῳ πολλὰ τῶν δεόντων ἀποσεσίγηκεν. εἰ δὲ ἐπὶ τῶν πρακτῶν παρακινῆσαί τι τῶν ἄνωθεν τοῖς Ἀθηναίοις δεδογμένων εὐλαβήθη κακῶς ἔχειν τὰ τῆς καθεστώσης αὐτῶν πολιτείας οἰόμενος, πῶς οὐχὶ πολλῷ μᾶλλον τὰ περὶ τοὺς νενο-

κακίας φθείρεται. τὸ δὲ θεῶν ἅπαν γένος ἄδεκτον ὂν κακίας ἄδεκτον εἶναι καὶ μεταβολῆς. οὐκ ἄρα', φησίν, 'φθαρήσεταί ποτε τὸ πᾶν, ᾧ μηδέν ἐστιν κακόν, διότι καὶ αὐτὸ θεός ἐστιν'. εἰ τὸ θεῶν | ἅπαν fol. 134 v. *γένος κακίας ὂν ἄδεκτον καὶ μεταβολῆς ἐστιν ἄδεκτον, ὅπερ ἄρα ἀμετάβλητον εἶναι ἀδύνατον, τοῦτο ἄρα οὐκ ἂν εἴη θεός. ἐπεὶ οὖν πᾶν τὸ αἰσθητὸν ὁ Πλάτων γινόμενον εἶναί φησιν καὶ ἀπολλύμενον ὄντως δὲ μηδέποτε ὂν καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν κόσμον αἰσθητὸν ὄντα ἀπεφήνατο (μόνοις γὰρ τοῖς θειοτάτοις τῶν ὄντων προσήκειν τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν, τὴν δὲ τῶν σωμάτων φύσιν μὴ ταύτης εἶναι τῆς τάξεως, ἀλλ' ἐν μεταβολῇ πάντως ἐξετάζεσθαι), καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πρόκλος, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔγνωμεν, ταύτῃ τῇ δόξῃ τοῦ Πλάτωνος παριστάμενος πεπερασμένην εἶναι τὴν τοῦ κόσμου δύναμιν ἔφησεν, διότι μηδὲν σῶμα ἀπείρου μετέχει δυνάμεως, τὴν δὲ πεπερασμένην δύναμιν φθαρτὴν εἶναι καὶ τοῦτο ἀπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας φύσεως τῷ κόσμῳ προσεῖναι, τούτων οὕτως ὡμολογημένων πότερον ἦν εὐλογώτερον ἐκ τοῦ λέγεσθαι θεὸν εἶναι τὸν κόσμον τὸ μηδὲ ἀμετάβλητον αὐτὸν εἶναι καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ γεγονέναι συλλογίζεσθαι καὶ ἑαυτῷ καὶ Πλάτωνι καὶ τῇ ἀληθείᾳ μάχεσθαι ἢ ἐκ τοῦ μεταβλητὸν εἶναι καὶ διὰ τοῦτο φύσει φθαρτὸν τῷ μὴ ἀπείρου μετέχειν δυνάμεως τὸ θεὸν αὐτὸν εἶναι ὡς ψευδὲς ἀποκρούεσθαι, εἴπερ τὸ θεῶν ἅπαν γένος, ὥς φησιν, μεταβολῆς ἐστιν ἄδεκτον; ἀλλ' οἶμαι πᾶς ἄν τις τὸ δεύτερον*

1. pag. 313, 14 3. φθαρ[η]σεται M 6. αμεταβ[λη]τον, ex η, M 7. επ[ει], ex ι, M Plat. Tim. 28 A 10. fort. γενητὸν καὶ *φθαρτὸν εἶναι* vel tale quid post ὄντα ins. 14. pag. 237, 15 sq.

ἀναγκαῖον εἶναι ὁμολογήσειεν, τὸ μὴ εἶναι θεὸν τὸν κόσμον, τὸ δὲ πρότερον ψεῦδος, λέγω δὲ τὸ μεταβολῆς ἄδεκτον αὐτὸν εἶναι· εἰ γὰρ τὸ πᾶν θεός ἐστιν, τί ἐστιν λοιπὸν τῶν ὄντων, ὃ μή ἐστιν θεός; ἐν γὰρ τῷ παντὶ τὰ μέρη συμπεριέχεται· οὐδὲν γὰρ ἄλλο fol. 135 r. ἐστὶν τὸ ὅλον καὶ πᾶν ἢ ἡ τῶν μερῶν ἁπάν|των πρὸς ἄλληλα σχέσις καὶ εἰς ταὐτὸν συνδρομή. ἐντεῦθεν γοῦν εἰς τοσοῦτον τὴν τοῦ θεοῦ δόξαν καθύβρισαν ἄνθρωποι, ὡς μέχρι κνωδάλων καὶ τῶν ἀψύχων αὐτῶν καὶ τῶν αἰσχροτάτων ἐν ἀνθρώποις κακῶν τὸ θεῖον ἑλκῦσαι καὶ σέβας καὶ ὄνομα. εἰ οὖν σῶμα ὢν ὁ κόσμος ἐν μεταβολῇ καὶ ἀλλοιώσει θεωρεῖται καὶ μεταβολῆς αὐτὸν ἄμοιρον εἶναι ἀδύνατον, τὸ δὲ τῶν θεῶν γένος μεταβολῆς ἐστιν ἄδεκτον, ἀδύνατον ἄρα θεὸν εἶναι τὸν κόσμον. ἀλλ' ἴσως τις πρὸς ταῦτα ἐρεῖ, ὅτι, εἰ καὶ τὰ τοῦ κόσμου μέρη μεταβάλλει, ἀλλ'

ὃν ἔστιν μετάστασις, ἡ δὲ φθορὰ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν), αἱ δ' ὑπόλοιποι τῶν μεταβολῶν κατά τι τῶν τοῦ πράγματος γίνονται. ἐνδέχεται δὲ καὶ τοῦ ὅλου σῳζομένου πράγματος μόριά τινα τοῦ παντὸς φθείρεσθαί τε καὶ γίγνεσθαι, ὡς ὅταν μέρους τινὸς τῆς σαρκὸς φθαρείσης ἄλλη ἀντ' αὐτῆς φύηται ἢ κλάδου κοπέντος ἄλλοι πάλιν βλαστάνουσιν. οὕτω δὴ οὖν καὶ ὁ κόσμος, ἕως ἂν ᾖ κόσμος, καθ' ὅλον αὐτόν ἐστιν ἀμετάβλητος· εἰ γὰρ καθ' ὅλον αὐτὸν μεταβάλῃ, καὶ φθείρεσθαι αὐτὸν ἀνάγκη. | οὐ τοῦτο οὖν fol. 135 v.
δείκνυσιν τὸ εἶναι τὸ πᾶν ἀμετάβλητον τὸ μὴ καθ' ὅλον αὐτὸ νῦν μεταβάλλειν, ἀλλ' εἰ μηδὲν τῶν μερῶν αὐτοῦ μεταβάλλῃ· ὅπερ οὐκ ἔστιν ἀληθές. τοὐναντίον μὲν οὖν οὐδέν ἐστιν τῶν τοῦ κόσμου μερῶν παντάπασιν ἀμετάβλητον· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πάντα κατὰ πᾶν εἶδος μεταβολῆς μεταβάλλει, τὸ δὲ οὐράνιον τέως τὴν κατὰ τόπον μεταβολὴν ὑπομένει καὶ οὐδέν ἐστιν τοῦ οὐρανοῦ μέρος, ὃ μὴ μεταβολῆς τῆς κατὰ τόπον τετύχηκεν. ὥστε οὐκ ἂν εἴη τὸ πᾶν ἀμετάβλητον. καὶ εἰ τὰ κατὰ τὰ ἄλλα εἴδη τῶν μεταβολῶν μεταβάλλοντα καὶ φθορᾶς ἐστιν πάντα καὶ γενέσεως δεκτικά, καὶ τὸ πᾶν ἄρα μεταβλητὸν ὂν καὶ γενητὸν ἔσται καὶ φθαρτὸν ἐξ ἀνάγκης· καὶ γὰρ ἄλογον τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν τὸ εἶναι ἔχει, γενητῶν ὄντων καὶ φθαρτῶν μὴ καὶ τὸ ἐκ τούτων συγκείμενον γενητὸν εἶναι καὶ φθαρτόν, ὡς ἀκριβέστερον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀπεδείξαμεν. ἀλλ' ἄνωθεν πάλιν τὴν προκειμένην ἐπισκεψώμεθα ἐπιχείρησιν.

7. βλαστάνωσιν p 9. μεταβάλλῃ pt 20. τα (post κατὰ) superscr. M 26. pag. 303, 7 sq.

⟨ς΄.⟩ Ἐπειδὴ πᾶν τὸ φθειρόμενον ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ κακίας φθείρεσθαί φησιν ὁ Πρόκλος, τίς δέ ἐστιν ἡ ἑκάστου κακία, οὐκ εἴρηκεν, ἄξιόν ἐστιν ἐπισκέψασθαι, τίς ποτέ ἐστιν αὕτη, ἐξ ἧς ἑκάστῳ τῶν μετεχόντων αὐτῆς συμβαίνει φθείρεσθαι. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδὲν ἕτερον εἶναι τὴν ἑκάστου κακίαν οἶμαι ἢ τὴν ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν ἑκάστου παρεκτροπήν, ὡς καὶ ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ ἐμνήσθημεν. αὕτη δὲ δηλονότι ὑπ' οὐδεμιᾶς φυσικῆς δυνάμεως γίνεται· οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτοῦ φθαρτικόν ἐστιν, σωστικὸν δὲ μᾶλλον ἑκάστου ἡ φύσις ἐστὶν ἑκάστου. οὐκοῦν, εἰ τῇ μὲν δυνάμει ἡ ἀδυναμία ἀντίκειται, τῷ δὲ ὄντι τὸ μὴ ὄν, αἴτιον δὲ τοῦ εἶναι ἑκάστῳ ἡ φυσικὴ δύναμις, καὶ τοῦ μὴ εἶναι ἄρα ἡ ἀδυναμία αἰτία ἂν εἴη· τῷ fol. 136 r. γὰρ τὴν φυσι|κὴν ἐξασθενεῖν δύναμιν καὶ μὴ διακρατεῖν ἐς ἀεὶ τὸ ὑποκείμενον δύνασθαι φθείρεσθαι

[redacted]

νείᾳ ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν ὁδόν. ἢ οὖν δειξάτωσαν, ὡς οὐ πεπερασμένης ἐστὶν δυνάμεως ὁ κόσμος ἢ ὅτι πεπερασμένη οὐ φθαρτή, ἤ, εἰ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὸν κόσμον ὅσον ἐπὶ τῷ πεπερασμένῳ τῆς ἰδίας δυνάμεως δεκτικόν τε εἶναι τῆς τοῦ παρὰ φύσιν κακίας καὶ διὰ τοῦτο φθορᾷ ὑποκεῖσθαι καὶ διὰ τοῦτο μὴ εἶναι ἀγένητον· τὸ γὰρ μὴ βούλεσθαι τὸν θεὸν αὐτὸν φθείρειν οὔτε διὰ λόγου δεικνύειν ἔχουσιν τῶν εἰς τοῦτο ἐπιχειρήσεων ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ ἐληλεγμένων καί, εἰ τοῦτο ἦν ἀληθές, οὐ παρὰ τοῦτο τὸ φύσει ἄφθαρτον αὐτὸν εἶναι εἰσήγετο· μὴ ὢν δὲ φύσει ἄφθαρτον ἀλλὰ φθαρτὸν καὶ γενητός ἐστιν ἐξ ἀνάγκης.

ζ'. Ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ ἐφεξῆς τοῦ λόγου κατίδωμεν. ‘εἰ δὲ μὴ φθαρτόν’, φησί, ‘τὸ πᾶν, διότι μηδὲν ἔχῃ φθαρτικόν, οὐδὲ γενητόν ἐστιν· ἐξ οὗ γὰρ ἡ γένεσις ἑκάστῳ, τοῦτο ἑκάστῳ φθαρτικόν· κρατηθὲν μὲν γὰρ γενέσεως συναίτιον, κρατῆσαν δὲ φθορᾶς· ὥστε, εἰ μηδέν ἐστιν | αὐτὸ φθεῖρον, οὐδὲν ἔχει, ἐξ οὗ ἂν fol. 136 v.
γένοιτο καὶ τὰ ἑξῆς’. δείξας ὁ Πρόκλος, ὡς ἐνόμισεν, ἐκ τοῦ θεὸν εἶναι τὸν κόσμον τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν κακὸν καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν ἔχειν φθαρτικὸν ἐκ τούτου πάλιν πειρᾶται δεικνύναι, ὡς οὐδὲ γέγονεν· τὸ αὐτὸ γάρ φησιν καὶ φθορᾶς καὶ γενέσεως αἴτιον, ἀλλὰ κρατηθὲν μὲν γενέσεως, κρατῆσαν δὲ φθορᾶς. εἴπερ οὖν φθείροιτο, φησίν, τὸ πᾶν τεταγμένον καὶ κεκοσμημένον, ὑπ’ οὐδενὸς ἂν φθείροιτο ἢ ὑπὸ τῆς

9. τοῦτο] τουτων M   9. pag. 128, 1 sq.   14. κατειδωμεν M   15. εἰ δὲ ἄφθαρτον 313, 17   μηδὲ ἔχῃ 313, 18 εχ[η], ex ει, M   16. γεγ[ν]ητον, ex ε, M   17. ἑκάστου φθαρτικὸν 313, 19   19. οὐδὲ 312, 22

ἀταξίας τε καὶ ἀκοσμίας· αὕτη γὰρ τῷ τεταγμένῳ καὶ κεκοσμημένῳ κακόν. εἰ οὖν μηδέν ἐστιν, φησίν, τῷ κόσμῳ κακόν, οὐδ' ἂν ἔχοι μαχομένην ἀταξίαν τε καὶ ἀκοσμίαν, ἧς κρατούσης μὲν φθείρεσθαι, κρατουμένης δὲ γίνεσθαι τὸ πᾶν συμβαίνει. ἀλλ' ἐπεὶ ἐδείξαμεν ἱκανῶς, ὡς ὅτι καὶ ὁ κόσμος τοῦ παρὰ φύσιν ἐστὶν δεκτικὸς διά γε τὸ πεπερασμένον τῆς ἰδίας δυνάμεως, παρὰ φύσιν δὲ τῷ τεταγμένῳ ἡ ἀταξία καὶ τῷ κεκοσμημένῳ ἡ ἀκοσμία, ἕξει ἄρα καὶ ὁ κόσμος τὰ φθοροποιὰ ἑαυτοῦ αἴτια. ἀλλὰ μὴν τὸ τῆς φθορᾶς αἴτιον τοῦτό φησιν ὁ Πρόκλος καὶ γενέσεως εἶναι αἴτιον· ἕξει ἄρα κατὰ τοῦτο καὶ ἐξ οὗ ἂν ὁ κόσμος γένοιτο. ἐμοὶ μὲν οὖν οὐκ ἀληθὲς εἶναι δοκεῖ τὸ φθορᾶς συναίτιον τοῦτο πάντως καὶ γενέσεως εἶναι συναίτιον. ἀλλ' ἵνα μὴ παρεκβαίνοντες τὸν λόγον μηκύνωμεν, τοῦτο μὲν ἡμῖν παρείσθω· εἰ γὰρ καὶ καθόλου τὸ

[redacted]

αὐτοῦ καταψηφισώμεθα, οὕτω τὰ κατὰ δύναμιν τῇ ἀληθείᾳ συνηγορήσωμεν. ὅτι οὖν πᾶν τὸ γινόμενον ἔκ τινος ὄντος γίνεται, πιστεύσειεν ἄν τις εἰς πάντα τὰ γινόμενα ἀποβλέπων· γίνεται γὰρ ἄνθρωπος ἐκ καταμηνίου καὶ σπέρματος καὶ συκῆ πάλιν ἐκ κεγχραμίδος καταβληθείσης καὶ ἀρδεύοντος ὕδατος, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐξ ἀέρος πυκνωθέντος μὲν γίνεται ὕδωρ, μανωθέντος δὲ πῦρ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων φυσικῶν τε καὶ τεχνητῶν ὡσαύτως. ὥστε, φασίν, εἰ μὴ ἦν τι πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, ἐξ οὗ ὁ κόσμος γέγονεν, ἀδύνατον ὅλως αὐτὸν γεγονέναι· εἰ δὲ ἦν, ἢ ἀγένητον ἦν πάντως ἢ γενητόν. ἀλλ' εἰ μὲν γενητόν, διὰ τί μὴ αὐτόθεν ἐπὶ τοῦ κόσμου τὸ ἀγένητον ὑποτιθέμεθα, εἴπερ ὅλως ἐνδέχεταί τι τῶν τοῦ κόσμου εἶναι ἀγένητον, φημὶ δὴ τό, ἐξ οὗ γέγονεν; εἰ δὲ κἀκεῖνο γενητόν ἐστιν, πάλιν κἀκεῖνο ἐξ ἄλλου γενήσεται καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. ἐξ οὗ συνάγουσιν, ὡς, εἴπερ ταῦτα ἀδύνατα, ἀδύνατον γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον· ὥστε ἀγένητος ἔσται. οἷς μὲν οὖν ἄν τις συνηγορήσειεν λόγοις τῷ πᾶν τὸ γινόμενον ἔκ τινος ὄντος γίνεσθαι καὶ μηδὲν ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος γίνεσθαι καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν κόσμον μὴ εἶναι ἀγένητον, οὗτοί εἰσιν· ἃ δ' ἄν τις ὑπαντῶν πρὸς τὰ εἰρημένα φήσειεν, ταῦτά ἐστιν.

θ'. Πρῶτον μὲν εἰ τῶν καθ' ἕκαστον (Σωκράτους φημὶ καὶ Πλάτωνος καὶ τοῦδε τοῦ ἵππου καὶ τοῦδε τοῦ ὕδατος καὶ τῶν τῇδε γενομένων πάντων) ἡ φύσις ἐστὶν τὸ προσεχὲς τῆς γενέσεως αἴτιον, τὸ δὲ ὅλον

9. τεχνιτων M; τεχνικῶν pt 20. τῷ] του M 24. φησ[ει]εν, ex η, M

καὶ πᾶν ἀμέσως ὑπὸ θεοῦ δημιουργεῖται, ὡς καὶ Πλά-
L. 137 v. των φησίν, πῶς | οὐκ ἄθεον τὸ λέγειν μὴ δύνασθαι τὸν θεὸν δημιουργεῖν, εἴπερ τὸ μὴ πρότερον ὂν εἰς τὸ εἶναι παράγοι, εἰ μὴ ὡς ἡ φύσις δημιουργῇ τῶν μερικῶν ἕκαστον; εἰ γὰρ δημιουργεῖ μὲν καὶ ἡ τέχνη, δημιουργεῖ δὲ καὶ ἡ φύσις, οὐχ ὁμοία δ' ἡ ἀμφοῖν δημιουργία, ἀλλ' ἡ μὲν τέχνη φέρε εἰπεῖν ἡ τεκτονικὴ οὐδὲν ἔξωθεν αὐτὴ ὑποστήσασα μόνῃ τῇ τῶν ξύλων συνθέσει τὸ τοῦ ἀβακίου τυχὸν ἢ τῆς θύρας ἀποτελεῖ σχῆμα, ἡ δὲ φύσις οὐ μόνον τὴν κρᾶσιν καὶ σύνθεσιν τῶν στοιχείων ἐργάζεται ἀλλ' ἤδη καὶ τὰς οὐσίας αὐτὰς καὶ τὰ εἴδη τῶν πραγμάτων ὑφίστησιν οὐ πρότερον ὄντα (φημὶ δὴ τὸ τῆς σαρκὸς εἶδος καὶ τὸ τοῦ ὀστοῦ φλεβός τε καὶ νεύρου καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ ζῴου μορίων καὶ τὴν ἐν τούτοις ζωτικὴν δύναμιν θρεπτικήν τε καὶ αὐξητικὴν αἰσθη-

μένου τινὸς τὴν δημιουργικὴν ἑαυτῆς ἐνδείκνυσθαι δύναμιν ἀλλὰ δεῖσθαί τινος ὑποκειμένου, εἰς ὃ ἐργάσεται, οἷα δὴ καὶ ἐν ὑποκειμένῳ τὸ εἶναι ἔχουσα καὶ χωρὶς τούτου μήτε εἶναι μήτε ἐνεργεῖν δυναμένη, ἀνάγκη πᾶσα, εἴπερ καὶ ὁ θεὸς δημιουργεῖ καὶ εἰς τὸ εἶναι παράγει τὰ ὄντα, ἔχειν τι πλέον τὴν αὐτοῦ δημιουργίαν τῆς φύσεως. οὐδὲν δ' ἂν ἔχοι πλέον, εἰ μὴ δύναιτο ἐκ τοῦ | μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος εἰς fol. 188r. τὸ εἶναι παράγειν τὰ πράγματα ἀλλὰ δέοιτο καὶ αὐτὸς ὥσπερ ἡ τέχνη τε καὶ ἡ φύσις ὑποκειμένου τινὸς προϋπάρχοντος, ἐν ᾧ τὴν δημιουργικὴν ἑαυτοῦ ἐνέργειαν ἐπιδείξηται, καὶ μηδὲ τοσοῦτον ὑπερέχῃ τῆς φύσεως, ὅσον τῆς τέχνης ἡ φύσις. εἰ οὖν, ὅπερ εἶπον, ἀσυγκρίτως ὑπερέχειν δεῖ τῆς φύσεως τὸν θεόν, ἡ δὲ φύσις ἐκ τῶν ὄντων τὸ ὑποκείμενον καὶ τὴν ὕλην λαβοῦσα μόνα τὰ εἴδη εἰς τὸ εἶναι δημιουργήσασα παράγει, ἀνάγκη πᾶσα, εἴπερ τι καὶ ὁ θεὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παράγει, μὴ μόνον τὰ εἴδη τῶν δημιουργουμένων ἀλλὰ καὶ αὐτὸ παράγειν τὸ ὑποκείμενον οὐκ ὂν πρότερον ἢ οὐδὲν ἕξει πλέον τῆς φύσεως. οὐδεμία ἄρα ἀνάγκη, ὥσπερ τῶν μερικῶν ἕκαστον ἐξ ὄντων γίνεται, οὕτω καὶ τὸ πᾶν, εἰ γίνοιτο ὑπὸ θεοῦ, ἔκ τινος πρότερον ὄντος γίνεσθαι.

ι'. Δεύτερον εἰ, ἐπειδὴ τῶν μερικῶν ἕκαστον ἐξ ὄντος γίνεται, διὰ τοῦτο καὶ τὸ πᾶν ἀξιοῦσι, εἴπερ γίνοιτο, ἐξ ὄντος γίνεσθαι, πρόδηλον ὅτι, ἅπερ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον συμβαίνει, ταῦτα καὶ ἐπὶ τοῦ παντὸς συμβαίνειν ἀξιοῦσιν· ὥστ' ὁμοιοπαθὲς εἶναι τὸ

14. pag. 340, 23. 24   20. ἢ (ει) M   23. πρότερον (cf. 340, 13. 25)] προτερον M

παντὶ οὖσαν τῶν μερῶν τοῦ παντὸς γινομένων τε καὶ φθειρομένων ἀδύνατον ἦν εἰς τὸ πάντῃ μὴ ὂν καθ' ὅλα αὐτὰ τὰ φθειρόμενα γίνεσθαι καὶ μηδὲν ἐν ταὐτῷ μένειν· οὕτω γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ ἄλλον ἐξ ἄλλου τὸν κόσμον ἀνάγκη ἦν γίνεσθαι· τοῦτο γὰρ ἂν ἔπαθεν, ὅπερ ἡ κατὰ σανίδα ἀμειβομένη ναῦς ὑπομένει καὶ τέλος πᾶσα ἀμειφθεῖσα καὶ ἄλλη ἐξ ἄλλης γινομένη, κἂν τὸ αὐτὸ εἶδος πεφύλακται. εἰ οὖν ἔδει μένειν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὄντα κόσμον, ἔδει δὲ καὶ γένεσιν εἶναι καὶ φθοράν, ἀδύνατον ἦν ἀμφότερα ἅμα σῴζεσθαι μὴ τῶν μερῶν εἰς ἄλληλα μεταβαλλόντων καὶ ταύτῃ τήν τε γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν ἐργαζομένων καὶ ὡς ἐνδέχεται τὴν τοῦ κόσμου φυλασσόντων ταυτότητα. εἰ δὲ τὸ πᾶν γίνοιτο, οὐδεμία ἐστὶν ἀνάγκη ἐξ ὄντος αὐτὸ γίνεσθαι· οὕτω γὰρ ἂν ἡμιτελὴς ἡ τοῦ θεοῦ δημιουργία ὑπῆρχεν, τὸ δὲ εἶδος

μενον ἐξ ὄντος γίνεσθαι οὐδεμίαν εὕρομεν ἀνάγκην ὡς καὶ τὸ πᾶν, εἴπερ γίνοιτο, ἐξ ὄντος καὶ αὐτὸ γίνεσθαι. μήποτε δ' οὐδ' ἀληθές ἐστιν τὸ πάντως ἐξ ὄντων τὰ γινόμενα γίνεσθαι· τῶν γὰρ γενητῶν ἁπάντων καὶ μὴ ἀιδίων ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συνεστώτων, ἔτι δὲ καὶ τῆς γενέσεως μεταβολῆς οὔσης ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὄν, ὥσπερ οὖν καὶ τῆς φθορᾶς ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, πότερον καθ' ὅλον αὐτὸ (καὶ κατὰ τὴν ὕλην φημὶ καὶ κατὰ τὸ εἶδος) τὸ σύνθετον γίνεται (τουτέστιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν μεταβάλλει· τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ γένεσις) ἢ οὐ καθ' ὅλον αὐτό; εἰ μὲν οὖν καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ γινόμενον γίνεται (καὶ κατὰ τὴν ὕλην φημὶ καὶ κατὰ τὸ εἶδος), δηλονότι καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ φθειρόμενον φθείρεται. ὥστε οὐ μόνον τὸ εἶδος ἀλλὰ καὶ τὴν ὕλην γίνεσθαί τε καὶ φθείρεσθαι ἀνάγκη. ἀλλὰ τὴν ὕλην καὶ αὐτοῖς δοκεῖ μήτε γίνεσθαι μήτε φθείρεσθαι καὶ ἀκουσόμεθα τοῦτο ἐν τοῖς ἐφεξῆς τοῦ Πρόκλου λέγοντος· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης πρὸς τῷ τέλει τοῦ πρώτου λόγου τῆς φυσικῆς εἴρηκεν ἀκροάσεως. οὐκ ἄρα καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ σύνθετον γίνεταί τε καὶ φθείρεται. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς ὕλης ὅπως ἔχει, ἐν ἑτέροις ἐπισκεψώμεθα, ἐν οἷς ταύτης μεμνήσεται ὁ φιλόσοφος, εἴτε τῷ ὄντι ἡ πρώτη καλουμένη ὕλη ἀσώματός ἐστιν εἴτε οὔ, καὶ εἴτε πάντῃ ἐστὶν ἀγένητος καὶ ἀίδιος εἴτε οὔ. καὶ εἰ μὲν ἐδόκει ἀληθὲς εἶναι τὸ ἐν τοῖς γινομένοις νῦν ὑπὸ φύσεως καὶ φθειρομένοις μήτε γίνεσθαι τὸ

7. 8. ⌊ωσ⌉περ ⌊ὄὖν — ὄν⌉τος M 17. ακουσωμεθα M (cr. p) 18. fol. 168v. sq. 19. Arist. phys. Α 9 p. 192a 28 *22. fol. 168v. sq.* 22. 23. ἐπισκεψόμεθα p 25. αγ⌊ε⌉νητος M

κοινὸν τῶν πραγμάτων ὑποκείμενον μήτε φθείρεσθαι (ἡ γὰρ τῆς σαρκὸς εἰ τύχοι φθορὰ τὸ μὲν εἶδος τῆς σαρκὸς ἔφθειρεν τόδε, τὸ δὲ τούτῳ ὑποκείμενον |
fol. 140r. σῶμα οὐκέτι· μένει γὰρ τὸ τριχῇ διαστατὸν οὐδὲν κατὰ τὸν λόγον τῆς οἰκείας πεπονθὸς φύσεως· τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ τοῦ σώματος φύσις, οὐσία τριχῇ διεστῶσα. ὡσαύτως, εἰ φθαρείη μὲν ὕδωρ, ἐκ τοῦδε ἀὴρ δὲ γένοιτο, ὕδατος μὲν φθορὰ καὶ ἀέρος ὑπέστη γένεσις, τὸ δὲ ἀμφοῖν ὑποκείμενον — τοῦτο δέ ἐστιν τὸ ἄποιον σῶμα — οὐδεμίαν τροπὴν ὑπέμεινεν, ᾗ σῶμά ἐστιν, καὶ ἐπὶ πάντων ὁ αὐτὸς λόγος) — εἰ τοίνυν τὸ πρῶτον ὑποκείμενον καὶ ἡ ὕλη οὔτε γίνεται ἐν τοῖς γινομένοις οὔτε φθείρεται ἐν τοῖς φθειρομένοις, οὔτε ἄρα καθ' ὅλα αὐτὰ τὰ σύνθετα φθείρεται (μένει γὰρ ἐν τοῖς φθειρομένοις ἡ ὕλη ἀμετάβλητος) οὔτε κατὰ τὴν ὕλην ἡ φθορὰ γίνεται. λείπεται οὖν

[redacted]

κατηγορεῖται ἡ γένεσις· τὸ γὰρ εἶδός ἐστιν τὸ κυρίως γινόμενον· ὥσπερ κἂν εἰ λέγοιτο Σωκράτης τύπτεσθαι ἢ βαδίζειν ἢ ἀμφιέννυσθαι, οὐχὶ καθ' ὅλον αὐτὸν (καὶ κατὰ τὴν ψυχήν φημι καὶ κατὰ τὸ σῶμα) τῶν εἰρημένων ἕκαστον ὑπομένει ἀλλὰ κατὰ μόνον τὸ σῶμα, ὥσπερ ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἴπερ λέγοιτο σοφὸς εἶναι ἢ δίκαιος, πάλιν ἀπὸ | μέρους τῆς ψυχῆς fol. 140 v. κατὰ τοῦ ὅλου ἡ κατηγορία φέρεται· εἰώθαμεν γὰρ τὰ τῷ μέρει συμβαίνοντα τοῦ παντὸς κατηγορεῖν διὰ τὴν σύνθεσιν. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ κυρίως τῶν εἰδῶν ἐστιν, εἰ μὲν ἅπαντα τὰ ἔνυλα εἴδη ἀίδιά ἐστιν (λέγω δὴ τὰ καθ' ἕκαστον, ἐν οἷς ἐστιν καὶ ἡ φθορὰ καὶ ἡ γένεσις), ἔστω μηδὲν μήτε ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος γίνεσθαι μήτε εἰς τὸ μηδαμῶς ὂν φθείρεσθαι. εἰ δὲ μήτε τὸ τῆς σαρκὸς εἶδος μηδὲ τὸ τοῦ αἵματος ἢ ὀστοῦ μήτε τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα μήτε τῶν ἄλλων ἐνύλων εἰδῶν μηδὲν ἀίδιόν ἐστιν, δηλονότι ἕκαστον τούτων πρὶν γενέσθαι οὐκ ὂν κατὰ τὸν οἰκεῖον λόγον τῆς φύσεως εἶτα εἰς τὸ εἶναι παραχθὲν ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος εἰς τὸ ὂν μεταβέβληκεν καὶ φθαρὲν εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὂν πάλιν μεθέστηκεν· ἡ γὰρ ἐν τῷδε τῷ κύκνῳ λευκότης πρὶν τὸν κύκνον γενέσθαι οὐ δήπου ὑφειστήκει γε καὶ τῶν ὄντων ἦν, ἀλλ' ἅμα τῇ τοῦ κύκνου γενέσει πρώτην ἔσχεν ἐν αὐτῷ τὴν ὑπόστασιν· οὐκοῦν καὶ τοῦ κύκνου φθαρέντος οὐχ ὑπομένει που ἡ λευκότης, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ ὂν ὅλως μεθίσταται. καὶ καθόλου δὲ εἰπεῖν τῶν τε ἐνύλων εἰδῶν καὶ τῶν σχημάτων ἕκαστον (οἷον τὸ τῆς σαρκὸς

5. *ειρημεν[ω]ν* M 16. μη[δ]ε, ex τ, M 24. ὑφιστήκει M

φέρε καὶ τὸ τοῦ ὀστοῦ καὶ τόδε τὸ τρίγωνον καὶ ὅδε ὁ κύκλος) τῶν τε ποιοτήτων ἑκάστη (θερμότης φημὶ καὶ ψῦξις, λευκότης καὶ μελανία καὶ τὰ παραπλήσια), ἔτι δὲ καὶ αἱ ἄλογοι τῆς ψυχῆς δυνάμεις (λέγω δὴ θρεπτικὴ καὶ αὐξητικὴ γεννητική τε καὶ αἰσθητικὴ καὶ ὀρεκτικὴ καὶ αἱ λοιπαί), ταῦτα οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπείπερ ἐν ὑποκειμένοις σώμασιν τὸ εἶναι ἔχουσιν, ἀνάγκη πᾶσα τῶν μερικῶν σωμάτων, ἐν οἷς ὑφεστήκασι, φθειρομένων εἰς ὕλην αὐτὰ ἀνατρέχειν καὶ οἷον ὕλην γίνεσθαι ἢ εἰς ἕτερόν τι μεταβαίνειν ὑποκείμενον καὶ σῶμα κἀκεῖνο ψυχοῦν καὶ ὅλως εἰδοποιεῖν (ὥσπερ
fol. 141 r. ἐπὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς | Ἑλλήνων ὑποτίθενται παῖδες) ἢ εἰς ἁπλούστερά τινα ἀναλύεσθαι (ὡς αἱ συλλαβαὶ εἰς τὰ γράμματα καὶ ἡ οἰκία εἰς λίθους καὶ ξύλα) ἢ εἰς οἰκείαν τινὰ ὁλότητα ἀνατρέχειν (ὥσπερ ἂν εἰ τὸ ἐν ἡμῖν πυρῶδες διαφορηθὲν ἐπὶ τὴν ὁλό-

ἐκ τῆς ὕλης λαμβάνει οὔτε γεννώσης αὐτῆς τὰ εἴδη οὔτε τρεπομένης εἰς τὴν τῶν εἰδῶν φύσιν καὶ αὐτὸ εἴδη γινομένης· γεννητικὴ μὲν γὰρ τῶν εἰδῶν οὐκ ἔστιν, διότι οὐκ ἐνδέχεται ἐκ τῶν χειρόνων τὰ κρείττονα γίνεσθαι· πῶς γὰρ οἷόν τέ ἐστιν τὴν ἀναίσθητον ὕλην καὶ ἄζωον καὶ ὅλως ἀνείδεον αἰσθήσεως καὶ ψυχῆς καὶ ὅλως εἴδους εἶναι αἰτίαν; τὰ γὰρ κρείττονα τῶν χειρόνων γεννητικά τε καὶ αἴτια, οὐκ ἔμπαλιν τῶν κρειττόνων τὰ χείρονα· ἡ μὲν γὰρ ὕλη ἕνεκά του, τὸ δὲ εἶδος οὗ ἕνεκα, κρεῖττον δὲ πανταχοῦ τὸ οὗ ἕνεκα τοῦ ἕνεκά του. ἀλλὰ δὴ πρῶτον τῇ φύσει τὸ οὗ ἕνεκα τοῦ ἕνεκά του· εἰ γὰρ καὶ καθ' ὕπαρξιν ἅμα εἰσὶν ἢ οὐκ εἰσιν, ἐπειδὴ καὶ τῶν πρός τι εἰσίν, ἀλλ' οὖν γε προεπινοεῖσθαι τὸ οὗ ἕνεκα ἀνάγκη καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἕνεκά του παρασκευάζεσθαι· τοῦ γὰρ εἴδους ἕνεκα τῆς οἰκίας ἤδη προεπινενοημένου τὴν τοιάνδε ὕλην παρασκευάζομεν | καὶ fol. 141 v. οὐχὶ διὰ τὴν ὕλην τὸ εἶδος· ὥσπερ ἀμέλει καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς τῶν πρός τι μέν, ἀλλὰ φύσει πρότερος ὁ πατήρ, καὶ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος τῶν πρός τι, ἀλλὰ τῇ φύσει τὸ γένος πρότερον· οὕτως οὖν καὶ τὸ οὗ ἕνεκα τῇ φύσει πρότερόν ἐστιν τοῦ ἕνεκά του, εἰ καὶ τῶν πρός τι εἰσίν. εἰ δὲ τῇ φύσει πρῶτον τὸ οὗ ἕνεκα, οὐκ ἂν εἴη αὐτοῦ τὸ ἕνεκά του αἴτιον· πρῶτα γὰρ τῇ φύσει τῶν αἰτιατῶν τὰ αἴτια. ὥστε, εἰ ἡ μὲν ὕλη ἕνεκά του, τὸ δὲ εἶδος οὗ ἕνεκα, οὐκ ἄρα τῶν εἰδῶν γεννητική ἐστιν ἡ ὕλη· τὸ γὰρ γεννῶν τοῦ γεννωμένου ποιητικόν ἐστιν αἴτιον, τὸ δὲ ἕνεκά του

11. το [Π litt. er.] ὀῦ M πρωτον M, cf. lin. 24 et fol. 173r. 12. τὸ pt] τοῦ M 16. οικειας M (cr. pt) 28. γενν[ω]μενον, ex ο, M

αἴτιον εἶναι τοῦ οὗ ἕνεκα ἀδύνατον. ἀλλ' οὐδ' εἰς τὰ εἴδη τρέπεσθαι τὴν ὕλην ἐνδέχεται καὶ οἷον μεταβαλλομένην ἐκεῖνα γίνεσθαι οὐδ' αὖ πάλιν τὰ εἴδη φθειρόμενα ὕλην γίνεσθαι· εἰ γὰρ τὰ σύνθετα ἐξ ὕλης καὶ εἴδους τῶν ἁπλουστάτων σύγκειται, πῶς ἔτι τὸ εἶδος εἰς ὕλην ἀναλυθήσεται; οὐκέτι γὰρ δύο στοιχεῖα τῶν σωμάτων ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος ἔσται, ἀλλ' ἓν μόνον ἡ ὕλη καὶ σύνθεσις οὐδεμία ἐν τοῖς πράγμασιν. πῶς δὲ ὅλως ἡ ἀμετάβλητος ὕλη εἰς εἴδους φύσιν μεταβληθείη ἄν; οὐκέτι γὰρ σώσει τὸ ἀμετάβλητον· εἰ γὰρ μὴ ταὐτὸν ὕλη καὶ εἶδος, ἡ δὲ ὕλη μεταβληθεῖσα γίνεται εἶδος, οὐκέτι δήπουθεν ἔμεινεν ὕλη· τὸ γὰρ μεταβάλλον εἴς τι καθ' αὑτὸ οὐκέτι μένει ὅπερ ἦν· μεταβάλλει γὰρ ὁ ἀὴρ εἰς ὕδωρ τυχὸν ἢ εἰς πῦρ, ἀλλ' εὐθὺς ἅμα τῇ μεταβολῇ τὸ εἶναι ἀὴρ ἀπόλλυσιν, καὶ τὸ λευκὸν δὲ καθὸ λευκόν ἐστιν μετα-

ἀναλύεται, ἐκ τούτου καὶ τὴν γένεσιν ἔσχεν. εἰ οὖν μηδὲν τῶν εἰδῶν ἐν τῇ φθορᾷ τῶν πραγμάτων ὕλη γίνεται, οὐδ᾽ ἂν ἐξ ὕλης ἔχει τὴν γένεσιν· εἰ γὰρ καὶ λέγεται ἡ ὕλη δυνάμει εἶναι τὰ εἴδη, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς αὐτὴ ταῦτα βλαστάνουσα ἢ εἰς τὴν τῶν εἰδῶν μεταβαλλομένη φύσιν (ἀμετάβλητος γὰρ ἐν τοῖς γινομένοις ἐστίν) ἀλλ᾽ ὡς ἐπιτηδεία οὖσα εἰς τὸ ἐν ἑαυτῇ τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν καταδέξασθαι· ὥσπερ γὰρ τὸ γραμματεῖον τὸ ἄγραφον, ᾗ φησιν Ἀριστοτέλης, δυνάμει ἐστὶν τὰ ἐν αὐτῷ γραφησόμενα γράμματα οὐχ ὡς ἐξ αὐτοῦ τῆς τῶν γραμμάτων βλαστανούσης φύσεως οὔτε μὴν εἰς τὴν τῶν γραμμάτων οὐσίαν τοῦ χάρτου ἢ τοῦ κηροῦ μεταβάλλοντος (μένει γὰρ ἀμετάβλητος ὁ χάρτης καὶ ὁ κηρὸς τῶν γραμμάτων ἐν αὐτῷ γινομένων) ἀλλ᾽ ὡς δυνάμενον ἐν ἑαυτῷ τὴν τῶν γραμμάτων ὕπαρξιν καταδέξασθαι καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι, ὡς ἐξ ὄντος τοῦ χάρτου ἢ τοῦ κηροῦ τὴν ὕπαρξιν ἔχοι τὰ γράμματα, οὕτω δήπου, κἂν ἡ ὕλη δυνάμει εἶναι τὰ εἴδη λέγηται, οὐ διὰ τοῦτο ἐξ ὄντος τῆς ὕλης εὔλογον τὰ εἴδη λέγειν ὑφίστασθαι ἀλλ᾽, εἴπερ ἄρα, ἐν ὄντι διὰ τὸ μὴ πεφυκέναι αὐτὰ καθ᾽ αὑτὰ χωρὶς ὑποκειμένου ὑφίστασθαι. ἐναργέστερον δ᾽ ἡμῖν ἡ φθορὰ τὴν ἀπόδειξιν τούτου παρίστησιν· εἰ γὰρ φθειρομένων τῶν γραμμάτων μὴ ὕλη τὰ εἴδη γίνεται, δηλονότι οὐδὲ ἐξ ὕλης τὴν ὑπόστασιν εἴληφεν· εἰς ὃ γὰρ ἡ φθορὰ γίνεται, ἐκ τούτου καὶ τὴν γένεσιν ἀνάγκη γίνεσθαι. ἀλλὰ δὴ οὐδὲ εἰς ἕτερον με|τα- fol. 142 v.
βαίνειν ὑποκείμενον τῶν τε ἐνύλων εἰδῶν οὐδὲν οὐδὲ

3. fort. ἔχοι   9. cf. Arist. de an. Γ 4 p. 430a 1
15. δυναμενος M   18. εχ[ο]ι, ex ει, M

τὰς ψυχικὰς δυνάμεις (λέγω δὴ τὰς ἀλόγους) ἐνδέχεται· εἰ γὰρ ἀεὶ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις μεταβαίνοιεν αἱ αὐταὶ κατ' ἀριθμὸν μένουσαι, ἀθάνατοι ἂν εἶεν καὶ αὐταὶ καθ' αὑτὰς ὑφεστηκυῖαι καὶ μὴ δεόμεναι ὑποκειμένου εἰς ὕπαρξιν· ἀδύνατον γὰρ ἦν τὴν τοῦ ἵππου φέρε ψυχὴν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατ' ἀριθμὸν μένουσαν ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο μεταβαίνειν ὑποκείμενον, εἰ μὴ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ὑφειστήκει καὶ ἀθάνατος ἦν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν ὑποτίθενται χωριστὴν σώματος τὴν ὕπαρξιν ἔχουσαν ἐξ ἄλλων εἰς ἄλλα μεταβαίνειν σώματα· οὐδὲν γὰρ ἄλλο τι τῶν ἐν ὑποκειμένῳ τὸ εἶναι ἐχόντων δύναιτ' ἂν ἐξ ὑποκειμένου μεταβαίνειν εἰς ὑποκείμενον· τὸ γὰρ ἐν Σωκράτει τῆς σαρκὸς εἶδος οὐκ ἄν ποτε τὸν Σωκράτην καταλελοιπὸς ἐν ἑτέρῳ τὸ αὐτὸ κατ' ἀριθμὸν γένοιτο οὐδὲ τὸ ἐν τῷ κύκνῳ

[redacted]

σῳζόμενα τῶν ἰδίων ὑποκειμένων ἀδύνατον. ὥστε οὐδ' ἀπ' ἄλλου ὑποκειμένου εἰς ἄλλο ὑποκείμενον | χωρεῖν αὐτὰ τῶν ἐνδεχομένων ἐστίν· κἂν γὰρ τὸ (fol. 143r.) πῦρ θερμαίνῃ τὸν παρακείμενον ἀέρα, οὐχὶ ἐν ὑποκειμένῳ τῷ πυρὶ θερμότης ἡ αὐτὴ κατ' ἀριθμὸν καὶ ἐν τῷ ἀέρι γίνεται· ἤμελλεν γὰρ ἂν τὸ ἴδιον ἀπολείπειν ὑποκείμενον, λέγω δὴ τὸ πῦρ, οὕτως δὲ οὐκέτι ἂν θερμὸν ὑπῆρχε τὸ πῦρ ἢ οὐχ ὁμοίως θερμὸν τῆς ἐν αὐτῷ θερμότητος ἢ μέρους ἀπολειπούσης αὐτὸ καὶ ἐν ὑποκειμένῳ τῷ ἀέρι γινομένης· τί οὖν ἐστιν τὸ συμβαῖνον; ἡ ἐν τῷ πυρὶ θερμότης δραστήριος οὖσα καὶ θερμαίνειν πεφυκυῖα τὰ παρακείμενα ἄλλην ἐν τῷ παρακειμένῳ ἀέρι γεννᾷ θερμότητα· καὶ ὡς ἐν τῷ διδασκάλῳ τε καὶ τῷ μαθητῇ τὸ αὐτὸ μέν ἐστιν κατ' εἶδος θεώρημα, οὐ μὴν κατ' ἀριθμὸν τὸ αὐτό, καὶ ἔστιν τὸ μὲν ἐν τῷ διδασκάλῳ ποιητικὸν αἴτιον τοῦ ἐν τῷ μαθητῇ, αἰτιατὸν δὲ ἐκεῖνο, οὕτω καὶ ἡ ἐν τῷ πυρὶ θερμότης διάφορος οὖσα κατ' ἀριθμὸν τῆς ἐν τῷ ἀέρι θερμότητος ποιητικόν ἐστιν αὐτῆς αἴτιον. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον τὰ ἔνυλα εἴδη μεταβαίνειν μήτε καθ' αὑτὰ ὑφίστασθαι πεφυκότα μήτε ἀίδια ὄντα ἀλλὰ γενητὰ ὄντα καὶ φθαρτά. ἀλλ' οὐδὲ εἰς ἁπλούστερά τινα τὴν ἀνάλυσιν ποιεῖσθαι δύναται· τὰ γὰρ εἰς ἁπλούστερα τὴν ἀνάλυσιν ποιούμενα σύνθετα εἶναι ἀνάγκη· ἐκ τίνων οὖν ἁπλουστέρων ἡ αἰσθητικὴ δύναμις σύγκειται; ἐκ τίνων δὲ ἡ θρεπτική, ἡ λευκότης τε καὶ ἡ γλυκύτης καὶ τὰ παραπλήσια; ἄλλως τε καὶ περὶ ἐκείνων πάλιν ἡ αὐτὴ μένει ἀπορία· ἤτοι γὰρ κἀκεῖνα πάλιν εἰς

4. fort. οὐχ ἡ   8. π[υ]ρ M   16. τοῦ] τὸ M

ἁπλούστερα ἀναλυθήσεται καὶ ἡ πρόοδος τῆς ἀναλύσεως πέρας οὐχ ἕξει ἤ, εἴπερ ἐκεῖνα στοιχεῖα ὄντα τῶν ἐνύλων εἰδῶν χείρονά ἐστιν αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης | fol. 143 v. καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὰ φθαρτὰ καὶ φθειρόμενα μὴ εἰς ἁπλούστερα ἀναλύεται, διὰ τί μὴ ἐπ' αὐτῶν τῶν εἰδῶν τὴν ἁπλότητα ὁμολογοῦμεν; τίνα δ' ἄν τις καὶ πλάσοι στοιχεῖα λευκότητος, ἐξ ὧν ἂν συγκέοιτο, ἢ γλυκύτητος ἢ μαλακότητος ἢ τῶν ἄλλων ποιοτήτων τινός; καὶ πάντα δὲ ὁρῶμεν τὰ εἰς ἁπλούστερα ποιούμενα τὴν ἀνάλυσιν μεριστὰ ὄντα καὶ μεγέθη. αἱ δὲ ψυχικαὶ δυνάμεις ἀμερεῖς εἰσιν, ὡς ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλης ἀπέδειξεν. οὐδ' ἄρα εἰς ἁπλούστερα ἡ τῶν εἰδῶν ἀνάλυσις γίνεται. ἆρ' οὖν μὴ φθειρομένων τῶν ὑποκειμένων εἰς ἰδίαν τινὰ ἀνατρέχει ὁλότητα τὰ ἔνυλα εἴδη; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἐνδεχόμενον φαίνεται· πρῶτον μὲν γὰρ καὶ τοῖς ἀρχαιο-

[redacted]

κῆς δυνάμεως καὶ τῆς αὐξητικῆς τρεφόμενόν τε καὶ αὐξανόμενον. εἰ μὲν οὖν μηδὲν εἴη τὸ ὑποκείμενον τρεφόμενον καὶ αὐξόμενον, οὐδὲ αὐτὰς εἶναι ἐνδέχεται· τῶν | πρός τι γάρ εἰσιν, ὡς εἴρηται· πρὸς fol. 144r. ἄλληλα γὰρ καὶ ἔστιν καὶ λέγεται τὸ τρέφον καὶ τὸ τρεφόμενον καὶ τὸ αὖξον καὶ τὸ αὐξόμενον. εἰ δὲ εἴη, ἐπειδὴ πᾶν τὸ τρεφόμενον καὶ αὐξόμενον φθαρτόν ἐστιν, κἀκεῖνο τὸ σῶμα φθαρτὸν ἔσται· εἰς τί οὖν πάλιν ἡ ὁλότης τῆς θρεπτικῆς ἀναλύεται δυνάμεως τοῦ ὑποκειμένου αὐτῆς φθειρομένου; εἰ δὲ φθαρτὸν ἡ ὁλότης, καὶ τὸ μέρος ἐξ ἀνάγκης φθαρτὸν ἔσται· πῶς δ' ἄν τις ἐπινοήσειεν εἴδους σαρκὸς ὁλότητα ἢ ὀστοῦ ἢ φλεβός; τίνα δὲ λευκότητος ἢ μελανίας ἢ γλυκύτητος; τίς δ' ἂν εἴη τριγώνου ὁλότης ἢ κύβου ἢ ὅλως σχήματος; εἰ γάρ ἐστιν ὁλότης λευκότητος, ἔσται τις καὶ ὁλότης λευκοῦ σώματος, καὶ ἐπὶ ἑκάστου εἴδους ὡσαύτως. δεικνύτωσαν οὖν ἡμῖν, τίς ἐστιν ἡ ὁλότης τοῦ λευκοῦ σώματος ἢ μέλανος ἢ γλυκέος ἢ τριγώνου ἢ τῶν ἄλλων τινός· εἰ γὰρ πεποιωμέναι εἰσὶν αἱ τοιαῦται ὁλότητες, εἴπερ ποιότητές εἰσιν λευκότης καὶ μελανία καὶ τὰ λοιπά, καὶ αἰσθητὰ πάντως εἰσίν. πῶς οὖν οὐδενὸς τοιούτου σώματος οὐδεμία τῶν αἰσθήσεων ἀντιλαμβάνεται; καίτοι τῶν ἀπὸ γῆς σωμάτων (λέγω δὴ ὁλότητος λευκοῦ σώματος ἢ γλυκέος ἢ σαρκὸς ἢ τῶν ἄλλων τινός) κατὰ τὸ συνεχὲς μέχρι τῆς ἀπλανοῦς ἀντιλαμβανόμεθα δι' αἰσθήσεως τῶν αὐτῶν καὶ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ ὄντων ἐξ

2. [ει μεν — ὑπο]κειμενον M 4. εἴρηται: cf. pag. 354, 25 19. πεποιομεναι M 20. 21. λευκοτητος M (cr. pt) 23. αισθησεω[ν], ex ς, M 24. 25. verba λέγω δὴ — ἄλλων τινός fort. post 22 σώματος ponenda

ἀνάγκης. μῦθος ἄρα καὶ τὸ εἰς οἰκείαν ὁλότητα τῶν ὑποκειμένων φθειρομένων τὰ ἔνυλα εἴδη ἀνατρέχειν ὑποτίθεσθαι. λείπεται οὖν ζητεῖν, μὴ εἰς ἄλληλα τὰ φυσικὰ εἴδη μεταβάλλει, οἷον εἰ τὸ τρίγωνον εἰς κύκλον καὶ ἡ γλυκύτης εἰς τὸ ἐναντίον τὴν πικρότητα καὶ ἁπλῶς εἰς ἕτερόν τι εἶδος οἷον εἰς βαρύτητα. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὡς ἀδύνατόν ἐστιν ὡμολόγηται· οὐ fol. 144v. γὰρ ἡ θρεπτικὴ δύναμις φθαρεῖσα | γένοιτ' ἂν εἰ τύχοι θυμοειδὴς οὐδ' ὅλως ἡ τοῦ κυνὸς ψυχὴ φθαρέντος γένοιτ' ἄν ποτε ἵππου ψυχή· συνέβαινεν γὰρ πάλιν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον τὰ ἔνυλα εἴδη μεταβαίνειν, ὅπερ ἀδύνατον δέδεικται· κἂν γὰρ ἐξ ἀλλήλων τὰ πράγματα λέγηται γίγνεσθαι (τὸ ὕδωρ φημὶ ἐξ ἀέρος καὶ ἐκ τοῦ ὕδατος αὖθις ἀὴρ καὶ πάντα ἐκ πάντων), οὐχὶ τῷ τὰ εἴδη αὐτὰ μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα (τὸ τοῦ ὕδατος εἰς τὸ τοῦ ἀέρος ἢ τὸ τοῦ

[redacted]

[redacted]

μένου, αὐτῶν δὲ τῶν εἰδῶν ὑπεκχωρούντων ἀλλήλοις δηλονότι καὶ τῇ τοῦ δευτέρου παρουσίᾳ εἰς τὸ μὴ ὂν τοῦ προτέρου μεθισταμένου. τοῦτο δ' αὐτὸ καὶ ὁ Πλάτων ἡμᾶς ἐν Φαίδωνι σαφῶς ἐδίδαξεν· εἰσάγει γὰρ τὸν Σωκράτην πῇ μὲν τὰ ἐναντία ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι λέγοντα, πῇ δὲ μὴ δύνασθαί ποτε τὸ ἐναντίον γενέσθαι, ὅπερ τὸ ἐναντίον, ἀλλ' ἅμα τῷ προσελθεῖν τῶν ἐναντίων τὸ ἕτερον τὸ λοιπὸν εὐθὺς ἀπόλλυσθαι· τῷ γὰρ θερμῷ σώματι προσελθούσης τῆς ψύξεως εὐθὺς ἡ θερμότης ἀπόλλυται. ταῦτα Σωκρά-|τους εἰπόντος ἐν Φαίδωνι καί τινος τῶν ἀκροω- fol. 145 r. μένων εἰς ἐναντιολογίαν αὐτὸν περιπεσεῖν οἰηθέντος, εἴπερ ὁ αὐτὸς τά τε ἐναντία φησὶν ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι καὶ πάλιν μὴ δύνασθαι τὸ ἐναντίον γενέσθαι ποτέ, ὅπερ τὸ ἐναντίον, ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν ἀπορήσαντά φησιν, ὡς ὀρθῶς μὲν τῶν εἰρημένων μνημονεύσας εἴη, οὐ μὴν τὴν διαφορὰν νενοηκὼς τῶν λόγων· ὅτε μὲν γὰρ ἐλέγομεν, φησίν, τὰ ἐναντία ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι, περὶ τῶν ἐχόντων τὰ ἐναντία ἐλέγομεν, τουτέστιν τοῦ κοινοῦ τῶν ἐναντίων ὑποκειμένου. τὸ γὰρ σῶμα εἰ τύχοι λευκὸν ὂν γίνεται αὖθις μέλαν. λέγεται οὖν τὸ λευκὸν σῶμα μεταβάλλειν εἰς τὸ μέλαν σῶμα, τουτέστιν τὸ μετέχον ἀμφοῖν ἐκ θατέρου εἰς θάτερον μεταβαίνειν. αὗται μέντοι αἱ ἐναντίαι ἰδέαι (ἡ λευκότης λέγω καὶ ἡ μελανία) οὐδέποτε, φησίν, τὴν εἰς ἄλληλα γένεσιν καὶ μεταβολὴν ἀναδέχονται (οὐδέποτε γὰρ ἡ λευκότης μελανία γίνεται), ἀλλ' ἐπειδάν τι τῶν ἐναντίων τῷ ὑποκειμένῳ

4. *Plat. Phaedon.* 70 D sq. cf. 103 A sq. 11. Plat. Phae*don.* 103 A sq. 27. *αναδεχ*[ο]*νται*, ex ε, M

προσέλθῃ, τὸ ἕτερον τὸ προϋπάρχον ἐν αὐτῷ εὐθὺς ἀπόλλυται. ὥστε, φησίν, τὰ μὲν μετέχοντα τῶν ἐναντίων καὶ αὐτὰ ὁμωνύμως ἐναντία λεγόμενα (λέγεται γὰρ λευκὸν καὶ ἡ λευκότης καὶ αὐτὸ τὸ λελευκασμένον σῶμα) ἐξ ἀλλήλων λέγομεν γίνεσθαι, τὰ μέντοι μετεχόμενα (αὐτὰς λέγω τῶν ἐναντίων τὰς ἰδέας, οἷον αὐτὴν τὴν μελανίαν καὶ τὴν λευκότητα) οὐκέτι ἐξ ἀλλήλων φαμὲν γίνεσθαι (τοῦτο γὰρ ἀδύνατον δέδεικται), ἀλλ', εἴπερ ἄρα, μετ' ἄλληλα· μετὰ γὰρ τὴν λευκότητα ἡ μελανία τῷ ὑποκειμένῳ ἐπιγίνεται ἢ ἔμπαλιν, καὶ ἐπὶ πάντων ὡσαύτως. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Πλάτων. δῆλον δέ, ὅτι, ὅπερ ἐπὶ τῶν ἐναντίων κατεσκεύασεν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ ἐπὶ πάντων ὑλικῶν
fol. 145 v. εἰδῶν συμβαί|νειν· ἐπειδὰν γὰρ ὁ οἶνος εἰς αἷμα μεταβληθῇ, εὐθὺς τὸ τοῦ οἴνου εἶδος ἀπόλωλεν· ὁμοίως καί, εἰ ὁ ἄρτος εἰς ὀστοῦν ἢ εἰς σάρκα μετα-

ὅπερ ἕτερόν τι εἶδος, μὴ φθαρὲν αὐτὸ καὶ ἀπολόμενον ἐνδέχεται. εἰ τοίνυν φθειρομένων τῶν σωμάτων μήτε εἰς ὕλην τὰ ἔνυλα εἴδη ἀναλύεται μήτ' εἰς ἕτερόν τι μεταβαίνῃ ὑποκείμενον μήτε εἰς ἁπλούστερα τὴν ἀνάλυσιν ποιεῖται μήτε εἰς ἰδίαν ἀνατρέχῃ ὁλότητα μήτε εἰς ἕτερον εἶδος μεταβάλλῃ, ἀλλὰ μηδὲ αὐτὰ καθ' αὐτὰ χωριστὴν ἔχοντα σωμάτων τὴν οὐσίαν ὑπομένει ὥσπερ τὰ νοητά (χωριστὰ γάρ ἐστιν σωμάτων καὶ ἐν ὑποκειμένοις αὐτοῖς τὴν ὕπαρξιν ἔχει), οὐδὲ ἐπινοῆσαι δὲ τρόπον ἕτερον παρὰ ταῦτα μεταβολῆς ἐνδέχεται, λείπεται ἄρα εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὂν πάντα τὰ ἔνυλα εἴδη τῶν σωμάτων φθειρομένων μεθίστασθαι. οὐκοῦν καὶ ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος τὴν γένεσιν εἴληφεν. τούτοις τοῖς λόγοις καὶ τοῖς τοιούτοις παρ' ἡμῶν συνθλιβόμενος καὶ οὐκ ἀ|κόμψως γε τῇ ἰδίᾳ δόξῃ βοηθεῖν πειρώμενος fol. 146 r.
τοιοῦτόν τινα λόγον διέπλαττεν· 'τὰ γὰρ ἔνυλα εἴδη', φησίν, 'οἷον φέρε τὸ τῆς σαρκὸς εἶδος ἢ τὸ λευκὸν ἢ τὸ σχῆμα καὶ τῶν τοιούτων ἕκαστον ὥσπερ γινόμενον ἐκ τοῦ δυνάμει τοιούτου γίνεται ἐνεργείᾳ τοιοῦτον, οὕτω καὶ φθειρόμενον ἐκ τοῦ ἐνεργείᾳ πάλιν ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἀνακάμπτει δύναμιν· ὡς γὰρ τὸ δυνάμει φέρε λευκὸν μεταβαλὸν γίνεται ἐνεργείᾳ λευκόν, οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐνεργείᾳ λευκόν, ἐπειδὰν φθαρῇ, γίνεται δυνάμει πάλιν λευκόν, ὥστε φθαρὲν τὸ λευκὸν οὐκ εἰς τὸ πάντῃ μὴ ὂν ἀλλ' εἰς τὸ δυνάμει λευκὸν ἀνέκαμψεν· καὶ ὡς ὁ δυνάμει ἀνδριὰς εἰς τὸν ἐνεργείᾳ

1. 2. ἀπολωμενον M 3. fort. ἀναλύηται μηθ' M 5. fort. ποιῆται [ἴ]διαν, ex ει, M fort. ἰδίαν ⟨τινὰ⟩, cf. 316, 10 6. μεταβαλλ[η]ι, ex ει, M 7. εχον\σ eras.\τα M 8. fort. ὑπομένῃ

ἀνδριάντα ⟨μεταβάλλει, οὕτως ὁ ἐνεργείᾳ ἀνδριὰς⟩ χωνευθεὶς ἐπὶ τὸν δυνάμει παλινδρομεῖ ἀνδριάντα πάλιν καὶ ἐπὶ πάντων ὁ αὐτὸς λόγος, εἴπερ, ἐξ οὗ ἡ γένεσις ἑκάστῳ, εἰς τοῦτο καὶ ἡ φθορά. εἰ οὖν ἡ γένεσις μεταβολή ἐστιν ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ καὶ πάλιν ἡ φθορὰ μεταβολὴ ἐκ τοῦ ἐνεργείᾳ εἰς τὸ δυνάμει, οὔτε ἄρα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἡ γένεσις οὔτε εἰς τὸ μὴ ὂν ἡ φθορά'. τὰ μὲν οὖν παρ' ἐκείνου τοιαῦτα. καὶ ἡμεῖς δὲ τοῦ λόγου τούτου τὸ πιθανὸν ἀπελέγχοντες ἀξίωμά τι κοινὸν καὶ ὁμολογούμενον παρὰ πᾶσι προειλήφαμεν, ὅτι ἄλλο τί ἐστιν τὸ δυνάμει τι εἶναι καὶ ἄλλο αὐτὴ ἡ ἐκείνου δύναμις, ὁμοίως καὶ τὸ ἐνεργείᾳ τι εἶναι ἄλλο ἐστὶν καὶ ἕτερον ἡ ἐκείνου ἐνέργεια. τὸ μὲν γὰρ δυνάμει φέρε λευκὸν τὸ ὑποκείμενόν ἐστιν σῶμα τὸ ἐπιτηδείως ἔχον τὴν τοῦ λευκοῦ εἰς ἑαυτὸ ποιότητα καταδέξασθαι, ἡ δὲ

μὲν τὸ πρότερον ἐνεργείᾳ λευκὸν σῶμα γεγονέναι δυνάμει λευκὸν σῶμα ἀληθὲς εἰπεῖν, αὐτὴν μέντοι τὴν τοῦ λευκοῦ ἐνέργειάν τε καὶ ἰδέαν, ἧς μετέχον τὸ σῶμα ἐνεργείᾳ εἶναι λευκὸν ἐλέγετο, οὐκέτι ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι φθαρεῖσα εἶτα δυνάμει λευκὸν γέγονεν ἡ αὐτὴ ἡ τοῦ λευκοῦ χρώματος δύναμις· φθαρέντος γὰρ τοῦ λευκοῦ σώματος ἤτοι ἔμεινεν αὐτὴ ἡ τοῦ λευκοῦ ἐνέργεια καὶ τὸ εἶδος ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἢ οὐκ ἔμεινεν. εἰ μὲν οὖν ἔμεινεν ἡ τοῦ λευκοῦ ἐνέργεια ἤγουν τὸ εἶδος ἐν τῷ δυνάμει λευκῷ, ἀνάγκη τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ ἐνεργείᾳ εἶναι λευκὸν καὶ δυνάμει, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν καὶ λευκὸν καὶ οὐ λευκόν· τὸ γὰρ δυνάμει λευκὸν οὔπω ἐστὶν λευκὸν οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τἀναντία ἅμα τὸ αὐτὸ ἔσται· τὸ γὰρ δυνάμει λευκὸν καὶ μὴ ἐνεργείᾳ, κεχρωσμένον δὲ ὅμως, μέλαν εἶναι ἀνάγκη ἤ τι τῶν μεταξύ· εἰ οὖν ἢ ἅμα τὰ ἐναντία εἶναι ἀδύνατον ἢ τὴν ἀντίφασιν συναληθεύειν ὡς τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ λευκὸν εἶναι καὶ μὴ λευκὸν ἢ λευκὸν ἅμα | καὶ μέλαν, ἀδύνατον ἄρα ἐν τῷ δυνάμει fol. 147r. λευκῷ τὴν τοῦ λευκοῦ εἶναι ἰδέαν τε καὶ ἐνέργειαν. εἰ δὲ ἀδύνατον ἐν τῷ δυνάμει λευκῷ τὴν τοῦ λευκοῦ εἶναι ἐνέργειαν, φθαρέντος ἄρα τοῦ λευκοῦ σώματος ἡ ἐν αὐτῷ τοῦ λευκοῦ ἰδέα τε καὶ ἐνέργεια, εἰ μὴ ἀίδιός ἐστιν, εἰς τὸ πάντῃ μὴ ὂν ἐξ ἀνάγκης οἴχεται. ὥστε, κἂν τὸ ὑποκείμενον ἔκ τε τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργείᾳ μεταβάλῃ καὶ πάλιν ἐκ τοῦ ἐνεργείᾳ εἰς τὸ δυνάμει, αὐτὰ γοῦν τὰ ἔνυλα εἴδη φθειρόμενα εἰς τὸ

4. ελ[εγ]ετο M 5. εἶτα (cf. 362, 4)] ειτοι M (in marg. ζητει); ἤτοι pt 7. [γαρ τ]ου M αὖ M (αὐτοῦ pt) 15. κεχρωσμένον] κεχωρισμενον M 22. fort. εἶναι ⟨ἰδέαν τε καὶ⟩ ἐνέργειαν

μένην ἐν αὐτῷ λευκότητα μὴ ἀριθμῷ τῇ πρότερον ἐν τῷ αὐτῷ εἰ καὶ τῷ εἴδει ἐστὶν ἡ αὐτή, ὡ τωνι εἴδει μὲν ὁ αὐτός, ἀριθμῷ καὶ ὡς ἡ κίνησις ἡ ἀπὸ τοῦ αἰ σφαίρας ἡ σήμερον φέρε τῇ χθὲ εἶδος, κατ' ἀριθμὸν δ' οὐχ ἡ αυ ταὐτὸν τῷ ἀριθμῷ σῴζεσθαι δεῖ ἕως ἂν τὸ αὐτὸ μένῃ, ὥσπερ Σω ἐστιν τῷ ἀριθμῷ, ἕως ἂν μένῃ κ νυν ἡ μὲν προτέρα λευκότης ἔφθ τῷ αὐτῷ ἑτέρα λευκότης γέγονε, ἐστιν κατ' ἀριθμὸν ἡ ὑστέρα τῇ τοῦτο ὡμολόγηται καὶ ἔστιν ἀδύν τῷδε τῷ σώματι λευκότητα τὴν

fol. 147 v. ἀριθμὸν τῇ ὕστερον | ἐν τῷ α κότητι, ἀδύνατον ἄρα τὴν πρὶν φ ἔτι αὖθις κατ' ἀριθμὸν τὴν αὐτὴ

[redacted]

τὸ δυνάμει τι ὂν καὶ ἐνεργείᾳ γενέσθαι ἐνδέχεται. εἰ οὖν τὴν φθαρεῖσαν λευκότητα τὴν αὐτὴν ἔτι κατὰ ἀριθμὸν γενέσθαι ἀδύνατον, οὐδὲ δυνάμει ἄρα ἔσται ἐν τῷ ὑποκειμένῳ σώματι. εἰ δὲ μηδὲ δυνάμει ἐστὶν ἐν τῷ ὑποκειμένῳ σώματι, φθαρεῖσα ἄρα ἐκείνη ἡ λευκότης οὐκ εἰς τὴν οἰκείαν ἐφθάρη δύναμιν· εἰ γὰρ φθαρεῖσα εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέκαμπτεν δύναμιν, καὶ γενέσθαι αὖθις ἠδύνατο ἄν. εἰ οὖν μηδὲ γενέσθαι ἔτι κατ' ἀριθμὸν ἡ αὐτὴ λευκότης δύναται, οὐκ ἄρα φθαρεῖσα εἰς τὴν οἰκείαν ἀνέκαμψεν δύναμιν ἀλλ' εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὂν ᾤχετο· ὅτι γὰρ οὐδ' εἰς ἄλλο τι φθαρεῖσαν αὐτὴν ἀνατρέχειν αὐτὴν ἐνδέχεται, ἔφθημεν προαποδείξαντες. εἰ τοίνυν ἥδε ἡ λευκότης φθαρεῖσα εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὂν οἴχεται, εἰς ὃ δέ τι φθείρεται, ἐκ τούτου καὶ γεγονέναι αὐτὸ ἀνάγκη καὶ ἔμπαλιν, ἐξ οὗ τι γίνεται, εἰς τοῦτο καὶ φθείρεται, καὶ γέγονεν ἄρα ἐκ τοῦ μηδαμῶς ὄντος. ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος καὶ ἐπὶ πάντων τῶν γινομένων καὶ φθειρομένων ἐνύλων εἰδῶν. καὶ ἐντεῦθεν ἄρα δέδεικται, ὡς πάντα τὰ γινόμενα καθὸ γίνεται ἐκ τοῦ μηδαμῶς ὄντος γίνεται καὶ τὰ φθειρόμενα καθὸ φθείρεται εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὂν ἀναλύεται. ἄλλως τε τὸ λέγειν τὰ ἔνυλα εἴδη φθειρόμενα εἰς τὸ δυνάμει ἀναλύεσθαι οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ λέγειν φθειρόμενα αὐτὰ εἰς τὴν ὕλην ἀναλύεσθαι κἀκεῖ | εἰσιέναι, fol. 148 r.
εἴπερ τὸ δυνάμει ἐστὶν ἡ ὕλη· εἰ δὲ εἰς αὐτὴν φθειρόμενα εἰσιᾶσι καὶ ἐξ αὐτῆς γινόμενα τὴν ὕπαρξιν ἔλαβεν, ἔσονται οὖν ἐκ τοῦ χείρονος τὰ κρείττονα, ὅπερ

2. 3. κατ[α]ριθμον M 12. duplex αὐτὴν suspectum
13. pag. 356, 21 sq. 16. εἰς τοῦτο] εκ τουτου M

ἐστὶν ἀδύνατον· ὃ γὰρ αὐτὴ μὴ ἔχῃ, τοῦτο γεννῆσαι αὐτὴν ἀμήχανον, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται. καὶ τί μοι δεῖ μακρῶν λόγων, ὁπότε καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησιν τὸ τοιοῦτον ὡμολογημένον ὑπάρχον ἀποδείκνυμεν; ὁ γοῦν Πρόκλος ἐν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τῶν εἰς τὸν Τίμαιον ἐξηγητικῶν τὴν Πλάτωνος περὶ τῶν ἐνύλων εἰδῶν διδασκαλίαν σαφηνίζων φησίν, ὡς ὅτι καὶ τὰς ποιότητας καὶ τὰ ἔνυλα πάντα εἴδη ἔκ τε τοῦ μὴ ὄντος ὑφίστασθαι λέγει Πλάτων καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν αὖθις τοῦ συνθέτου διαλυομένου ἀπόλλυσθαι· ἔχει δ' ἡ λέξις οὕτως 'μήποτε δὲ ἄμεινον λέγειν, ὅτι καὶ τὰ εἴδη τὰ ἔνυλα καὶ οὐ μόνον αἱ ποιότητες εἰσιόντα κέκληται καὶ ἐξιόντα· ταῦτα γάρ ἐστιν τὰ ὁμοιώματα τῶν νοητῶν, οὐχ αἱ ποιότητες. ἄξιον τοίνυν ὁρᾶν τοῦτο τὸ εἶδος ποῦ ἄπεισιν· εἰ μὲν γὰρ εἰς τὴν φύσιν εἰσίοι, ἄτοπον· εἰσδέξεται γάρ τι τῶν μεθ' ἑαυτὴν

[redacted]

τὸ μὴ ὄν· οὐ γὰρ ὅλον τοῦτο ὑπομένει τῆς ὕλης ἀεὶ μενούσης ἀλλὰ τὸ εἶδος μόνον χωρὶς γενέσεως ὑφιστάμενον καὶ χωρὶς φθορᾶς ἀπολλύμενον'. δέδεικται ἄρα καὶ διὰ λογικῆς ἀποδείξεως καὶ διὰ τῶν τοῦ Πρόκλου ῥημάτων καὶ αὐτῶν τὸ πιστὸν ἔκ τε τῆς Πλάτωνος δόξης καὶ ἐκ τῆς ἐναργείας ἐχόντων, ὡς καὶ αἱ ποιότητες καὶ τὰ ἔνυλα πάντα εἴδη καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ὑπέστη καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν αὖθις μεθίσταται ἀπολλύμενα. οὐκοῦν ψεῦδος τὸ μηδὲν ἐκ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντος γίνεσθαι μηδὲ φθείρεσθαι εἰς τὸ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄν.

βι'. 'Αλλ' οὔτε γίνεται τὰ εἴδη, φησί, οὔτε φθείρεται, ἀλλὰ χωρὶς γενέσεως ὑφίσταται καὶ χωρὶς φθορᾶς πάλιν ἀπόλλυται, ὡς καὶ τοῦ Πρόκλου ἐν αἷς ἀρτίως παρεθέμεθα λέξεσιν ἠκούσαμεν λέγοντος. καὶ κατασκευάσειεν ἄν τις τοῦτο τοιῶσδε. πᾶσα γένεσις ἐν χρόνῳ πάντως καὶ κινήσει θεωρεῖται, οἷον ἡ τοῦ ἀνθρώπου γένεσις· δεῖται γὰρ τοσοῦδε φέρε χρόνου, ἵνα δημιουργηθῇ τὸ ζῷον. τὰ δὲ εἴδη ἀχρόνως τε τοῖς ὑποκειμένοις ἐπιγίνεται καὶ πάλιν ἀχρόνως τῶν ἰδίων ὑποκειμένων ὑπεξίσταται, οἷον ὡς ἐν εἰκόνι τὸ τῆς οἰκίας εἶδος οὐ πρότερον ὑφίσταται, πρὶν ἂν ὁ τελευταῖος φέρε τῇ ὀροφῇ ἐπιτεθῇ κέραμος· εἰ γὰρ ἐλλείψοι οὗτος, οὐ δύναται τὸ οἰκοδόμημα τὸν τῆς οἰκίας ὁρισμὸν ἐπιδέξασθαι· εἰ γὰρ ἡ οἰκία σκέπασμά ἐστιν ἐκ λίθων καὶ ξύλων κωλυτικὸν ὄμβρων καὶ καυμάτων, λείποντος δὲ κεράμου ἑνὸς κωλυτικὸν ὄμβρων οὐκ ἔστιν, λείποντος ἄρα κεράμου ἑνὸς οὔπω τὸ τῆς

12. τὰ ἔνυλα εἴδη 316, 15 ⌊ὀ⌋ντε, ex ν, M 15. lin. 2.3 18. δειτ⌊αι⌋, ex ε, M 19. δημιουργιθη M 21. ὑφεξιστατται M 22. 23. τελευτ⌊αιος⌋ M

fol. 149 r. οἰκίας τῷ ὑποκει|μένῳ ἐπιγέγονεν εἶδος, τοῦ δὲ ἐσχάτου ἐπιτεθέντος κεράμου ἀχρόνως ⟨τῷ⟩ ὑποκειμένῳ τὸ εἰρημένον ἐπιγίνεται εἶδος. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν εἰδῶν συμβαίνει· εἰ γὰρ πρὶν τοῦ ὡρισμένου τῇ φύσει χρόνου μίαν καὶ μόνην ἡμέραν ἢ καὶ ὥραν πρὸ τῆς [τοῦ] τελείας τοῦ ζῴου συμπήξεως τῆς μήτρας χωρισθείη τὸ ἔμβρυον, ἅτε δὴ μὴ τελειωθὲν ὑπὸ τῆς δημιουργοῦ φύσεως φθείρεται ἐξ ἀνάγκης ὡς δὴ τελείας τοῦ ζῴου ἰδέας μὴ γενομένης τῷ ὑποκειμένῳ· ὥστε ἀχρόνως τὰ εἴδη τοῖς ὑποκειμένοις παραγίνεται. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἄνευ γενέσεως· πᾶσα γὰρ γένεσις ἐν χρόνῳ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἡ εἰς τὸ μὴ ὂν αὐτῶν ἀνάλυσις ἀχρόνως γίνεται· ὅταν γὰρ εἰς τελείαν ἀναρμοστίαν ἔλθῃ τὸ κεκραμένον σῶμα, τότε ἀχρόνως ὑπαναχωρεῖ καὶ ἀποσβέννυται [redacted]

γι΄. Τοσαῦτα μὲν οὖν ἄν τις συνηγορήσειεν τὰς ἀφορμὰς τῶν λόγων πα|ρ' αὐτῶν δεξάμενος εἰς fol. 149v τὸ δεῖξαι, ὡς ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἤ εἰσὶν ἤ οὔκ εἰσιν τὰ ἔνυλα εἴδη. ἡμεῖς δὲ πρῶτον μὲν εἰ καὶ τοῦτον ὡς ἀληθῆ τὸν λόγον παραδεξώμεθα, οὐδὲν μᾶλλον ἐκ τούτων δεικνύειν ἔχει τις, ὡς ἢ οὐ γέγονεν κόσμος ἤ, εἴπερ γέγονεν, ἐξ ὄντος γέγονεν· παρὰ γὰρ τὴν ὁμωνυμίαν τοῦ γίγνεσθαι τὴν ἀφορμὴν ὁ παραλογισμὸς εἴληφεν· γένεσιν γὰρ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ κόσμου μόνην ψιλὴν τὴν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴν ὀνομάζομεν, ὥσπερ καὶ Πλάτων ἐν οἷς φησιν 'πότερον ἦν ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν ἔχων οὐδεμίαν ἢ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενος', καὶ οὐχὶ τὴν ἐν παρατάσει χρόνου οἱονεὶ διάπλασιν αὐτοῦ καὶ οὐσίωσιν· κατὰ γὰρ τοῦτο τῆς γενέσεως τὸ σημαινόμενον μὴ γεγονέναι τὸν κόσμον ὁμολογοῦμεν· ἄχρονος γὰρ ἡ τοῦ θεοῦ δημιουργία καὶ ἀρκεῖ τὸ βούλεσθαι μόνον εἰς τὴν οὐσίωσιν ἑκάστου. μὴ οὖν παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἡμῖν παρεχέτωσαν πράγματα. ἀλλ' εἴπερ καὶ αὐτοὶ συγχωροῦσιν εἶναί τινα, ἅπερ ἀίδια οὐκ ὄντα ἀχρόνως εἰς τὸ εἶναι παράγεται ὥσπερ τὰ εἴδη πάντα, καὶ οὐκ ἐξ ὄντων ἡ τούτων ὕπαρξις γίνεται, τί κωλύει καὶ τὸ πᾶν οὕτως εἰς τὸ εἶναι παρῆχθαι πρὶν μὲν γενέσθαι οὐκ ὄν, ἐκ μηδενὸς δὲ προϋποκειμένου εἰς τὸ εἶναι παρηγμένον; οὐκ ἄρα, εἰ κατὰ τοῦτο λέγοιτο γεγονέναι ὁ κόσμος, ἐξ ὄντος αὐτὸν γεγονέναι ἀνάγκη, τοὐναντίον δὲ μᾶλλον ἐκ μὴ ὄντος, εἴπερ τὰ ἀχρόνως ὑφιστάμενα πάντα ἐκ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι

7. ὁ κόσμος pt 11. Plat. Tim. 28B 14. 15. οὐσιώσιν, ex ο, M 27. μᾶλλ[ο]ν, ex ω, M

παράγεται. ἀχρόνως δὲ τὸν θεὸν παράγειν χρόνου ὄντα δημιουργὸν ἀνάγκη. ὅτι μὲν οὖν πάντα τὰ ἔνυλα εἴδη ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παράγεται, fol. 150r μετὰ τῆς λογικῆς | ἀποδείξεως καὶ αὐτοὶ συμφώνως ἡμῖν ὁμολογοῦσιν. ἔνυλον δὲ εἶδος εἶναι τὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ τοῦ κόσμου παντός, εἴπερ σῶμά ἐστιν ὁ κόσμος, ὡμολόγηται. οὐκοῦν, εἰ γίνοιτο, τουτέστιν εἰ μὴ πρότερον ὂν αὖθις εἰς τὸ εἶναι παράγοιτο, ἐκ μὴ ὄντος καὶ αὐτὸ γεγονέναι ἀνάγκη καὶ οὐκ ἐξ ὄντος. ὅτι δὲ καὶ ἡ ὕλη, εἴπερ γένοιτο, ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος γίνεται καί, εἰ φθείροιτο, πάλιν εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ⟨ὂν⟩ ἀναλύεται, ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ λόγῳ, ἐν ᾧ τὸν περὶ τῆς ὕλης ἡμῖν ὁ φιλόσοφος προὔτεινεν λόγον, ἀποδειχθήσεται· ἐκεῖθεν οὖν τὰς πίστεις ὁ βουλόμενος λαμβανέτω, ἵνα μὴ πολλάκις τὰ αὐτὰ γράφωμεν. εἰ τοίνυν καὶ τὸ

δι'. Μήποτε δὲ οὐ καλῶς συγκεχωρήκαμεν τὸ ἄνευ γενέσεως τὰ εἴδη ἀχρόνως ὑφίστασθαι ἐν τῇ τῶν μερικῶν γενέσει, εὐεργὸν δὲ μόνον τὴν ὕλην γίνεσθαι καὶ ἐπιτηδείαν εἰς τὴν τῶν εἰδῶν ὑποδοχήν. τὴν μὲν γὰρ τοῦ εἴδους τελειότητα ἀχρόνως ὑφίστασθαι καὶ ἡμεῖς συνομολογοῦμεν, αὐτοῦ μέντοι εἶναί φαμεν τὴν γένεσιν μάλιστα· ἡ γὰρ ἐν τῇ μήτρᾳ τοῦ ἐμβρύου ζώωσίς τε καὶ διάπλασις οὐ δήπου ὕλης ἀλλ' εἴδους ἐστὶν γένεσις· ὅτι μὲν γὰρ ἔτι ἐν τῇ μήτρᾳ ὑπάρχον τὸ ἔμβρυον ζῇ τε καὶ ἀεὶ ἐπὶ | τὸ fol. 150 v. *τῆς ζωῆς τέλειον εἶδος πρόεισιν, παντὶ δῆλον, ὅτι δὲ οὐχ ὕλη τοῦ ζῴου ἐστὶν ἡ ζωὴ ἀλλ' εἶδος, ὕλη δὲ τὸ ὑποκείμενον καὶ ζωούμενον σῶμα καὶ κατὰ τὸν ἴδιον τῆς φύσεως τοῦ σώματος λόγον ἄψυχον καὶ ἄζωον, καὶ τοῦτο δῆλον. εἰ οὖν καὶ πρὶν τελεσφορηθῆναι τὸ ἔμβρυον ζωῆς μετέχει, εἰ καὶ ἀτελοῦς ἔτι, ἡ δὲ ζωὴ εἶδός ἐστιν τοῦ ζῴου καὶ οὐχ ὕλη, αὕτη δέ ἐστιν ἡ χρόνῳ καὶ τῇ κατὰ μικρὸν γενέσει ἐπὶ τὸ τέλειον προϊοῦσα καὶ ἐν τῇ μήτρᾳ τὸ τέλειον ἀπολαμβάνουσα, οὐκ ἄρα ἀχρόνως καὶ ἄνευ γενέσεως τὸ εἶδος ὑφίσταται. καὶ ἄλλως· αὐτός φησιν ὁ Πρόκλος ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ λόγῳ τοῦ προκειμένου βιβλίου, ὡς εὐεργὸν ποιοῦσιν οἱ τεχνῖται τὴν μήπω οὖσαν ὕλην καί, καθόσον προκόπτουσιν εἰς τὸ ποιεῖν ὕλην, κατὰ τοσοῦτον παραγίνεται τὸ εἶδος· οὐ γὰρ οἱ λίθοι, φησίν, τοῦ εἴδους τῆς οἰκίας ὕλη, πρὶν ξεσθῶσιν καὶ ἁρμοσθῶσιν, ἀλλ' ὅταν ταῦτα προσλάβωσιν. ὅταν ἄρα, φησίν, ὡς ἀληθῶς ὕλη γένωνται, τότε πάρεστιν ἀχρόνως ἤδη τὸ εἶδος. εἰ οὖν ἀληθῶς ταῦτα λέγει ὁ*

1. pag. 367, 5 8. ζωω|σ]ις, ex στ, M 21. fol. 166ᵃ r.
26. *εἰ τύχοι* ante *καὶ* add. fol. 166ᵃ r.

Πρόκλος καὶ ποιοῦσιν μὲν εὐεργὸν τὴν ὕλην οἱ τεχνῖται, καθόσον δὲ προκόπτουσιν εἰς τὸ ποιεῖν ὕλην, κατὰ τοσοῦτον παραγίνεται τὸ εἶδος, οὐκ ἀχρόνως δὲ προκόπτουσιν εἰς τὸ ποιεῖν ὕλην, οὐκ ἀχρόνως ἄρα τὸ εἶδος τῇ ὕλῃ παραγίνεται· καὶ εἰ τὸ μὴ ἀχρόνως ὑφιστάμενον διὰ γενέσεως εἰς τὸ εἶναι παράγεται, ὥσπερ ἄρα προκόπτουσιν εἰς τὸ ποιεῖν τὴν ὕλην οἱ τεχνῖται, οὕτω καὶ εἰς τὸ ποιεῖν εἶδος προκόπτουσιν. ὁ αὐτὸς καὶ περὶ τῶν ὑπὸ φύσεως γινομένων ἁρμόσει ὁ λόγος· ἡ γὰρ τέχνη τῆς φύσεώς ἐστιν μίμημα. ἔτι εἰ οὐ γίνεται τὸ τῆς οἰκίας εἶδος, οὐδὲ ὁ οἰκοδόμος αὐτὸ
fol. 151 r. ποιεῖ, εἰ δὲ μὴ ποι|ῇ τὸ τῆς οἰκίας εἶδος ὁ οἰκοδόμος, οὐδ' ἂν εἴη ὁ οἰκοδόμος οἰκοδόμος, οὐδ' ὁ ναυπηγὸς ναυπηγὸς ἂν εἴη, οὐδ' ἂν οἰκία γίνεσθαι λέγοιτο, οὐ ναῦς, οὐχ ἱμάτιον, οὐκ ἄλλο οὐδέν· οὐ γὰρ ἡ τῆς [redacted]

φησὶν ὁ τούτου μαθητής· οὔτε οὖν ἄνθρωπον δεῖ λέγειν γεγονέναι ἢ γίνεσθαι, οὐχ ἵππον, οὐκ ἄμπελον, οὐ συκῆν, οὐκ ἄλλο οὐδέν· ἕκαστον γὰρ τῶν ὄντων οὐ κατὰ τὴν ὕλην κοινὴν οὖσαν πάντων ἀλλὰ κατὰ τὸ εἶδος ἔστιν τε καὶ ὀνομάζεται· εἰ οὖν μὴ γίνεται τὰ εἴδη, οὐ δεῖ λέγειν οὐκ ἀνθρώπου γένεσιν, οὐ συκῆς, οὐκ ἄλλου οὐδενός· οὐ γὰρ τῆς ὕλης ἐστὶν ταῦτα δηλωτικὰ ὀνόματα κοινῆς οὔσης ἀλλὰ τοῦ εἴδους, καθ' ὃ ἕκαστον τῶν ἄλλων διενήνοχεν. ἀλλ' οἶμαι ταῦτα γέλωτος εἶναι μᾶλλον ἢ ἀντιλογίας ἄξια· ὁρᾶται γὰρ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων γενέσει κατὰ βραχὺ τὸ εἶδος ἀναλάμπον καὶ χρόνῳ ἐπὶ τὸ τέλειον προϊόν, ὡς ἰδεῖν ἔνεστιν ἐπί τε τῶν ὑπὸ τέχνης ἁπάντων καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ φύ|σεως γινομένων, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν fol. 151 v. ζωοποιουμένων ἐμβρύων καὶ ἀεὶ ἐπὶ τὸ τέλειον εἶδος τῆς ζωῆς προϊόντων ἐδείξαμεν.'

ιε'. Εἰ δ', ὅτι ἡ τοῦ εἴδους τελειότης ἀχρόνως ὑφίσταται, διὰ τοῦτο οὔτε γίνεσθαι φήσουσιν τὰ εἴδη οὔτε ἐν χρόνῳ φοιτᾶν ἐπὶ τὰ ὑποκείμενα, ἀναιρείτωσαν καὶ τὴν τῆς ὕλης γένεσιν καὶ πᾶσαν γένεσιν. εἰ γὰρ οἱ λίθοι καὶ τὰ ξύλα οὐ πρότερον τῆς οἰκίας εἰσὶν ὕλη, ὡς ἐν οἷς παρεθέμεθα φησὶν ὁ Πρόκλος, πρὶν ξεσθῶσιν καὶ ἁρμοσθῶσιν, ἀλλ' ὅταν ταῦτα προσλάβωσιν, τότε ὡς ἀληθῶς ὕλη γεγόνασιν, τότε δὲ καὶ τὸ εἶδος ἀχρόνως ἤδη πάρεστιν, οὐκ ἄρα, πρὶν τὸ εἶδος παραγένηται, κυρίως ἐνεργὸς ὕλη τῆς οἰκίας εἰσὶν οἱ λίθοι καὶ τὰ ξύλα. ὥστε καὶ τὸ κυρίως ὕλη εἶναι ἀχρόνως αὐτοῖς παραγίνεται, ὅτε καὶ τὸ εἶδος·

6. λεγει M (cr. pt) γενεσις M 11. ωραται M
16. pag. 369, 10 22. pag. 369, 25

τῶν πρός τι γὰρ ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος καὶ θάτερον χωρὶς τοῦ ἑτέρου εἶναι ἀδύνατον καί, ὡς θάτερον ἔχει, οὕτω καὶ τὸ λοιπὸν ἔχειν ἀνάγκη· πάντα γὰρ τὰ πρός τι τοιαῦτα. εἰ οὖν ἡ τοῦ εἴδους τελειότης ἀχρόνως παραγίνεται, καὶ ἡ τῆς ὕλης ἄρα τελειότης, καθὸ ὕλη ἐστίν, ὅτε καὶ ὄντως ἐστὶν ὕλη, ἀχρόνως ὑφίσταται. εἰ οὖν τὰ ἀχρόνως τὴν οἰκείαν ἀπολαμβάνοντα τελειότητα οὐ γίνεται καὶ ἡ ἐνεργὸς δὲ καὶ ὄντως ὕλη ἀχρόνως τὴν ἑαυτῆς καθὸ ὕλη ἐστὶν ἀπολαμβάνει τελειότητά τε καὶ δύναμιν, ὅτε καὶ τὸ εἶδος ἅμα αὐτῇ ἐπιγίνεται, οὐδ' ἄρα ἡ ὕλη γίνεται. εἰ οὖν μήτε ἡ ὕλη γίνεται μήτε τὸ εἶδος, τί ἔσται λοιπὸν τὸ γινόμενον; οὐδὲν γάρ ἐστιν τούτων μεταξύ· ἐξ ὕλης γὰρ καὶ εἴδους μόνον τὰ σύνθετα σύγκειται καὶ οὐδενὸς μέσου τοῦ ἁρμόζοντος αὐτὰ δεῖται, ὡς καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ. ἐν οὖν τῷ τέμνειν τὸν λαοξόον καὶ

γενέσεως ἐδεῖτο. εἰ δ' ὅλως διαιρεῖν ταῦτα δεῖ (τὴν τῆς ὕλης γένεσιν λέγω καὶ τοῦ εἴδους), ὁπηνίκα μὲν τέμνῃ τε καὶ ξέῃ τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα, καὶ τὸ τηνικαῦτα ὕλην ἐργάζεται εὐεργὸν ποιῶν, ὅταν δὲ ἤδη συντίθησί τε καὶ ἁρμόζει ταῦτα ἀλλήλοις, τότε κυρίως τὸ εἶδος τῆς οἰκίας ὑφίστησιν. καὶ καθόλου δ' εἰπεῖν, εἰ τὸ ἀχρόνως ἀπολαμβάνον τὴν ἑαυτοῦ τελειότητα οὐ γίνεται, ἀναιρεθήσεται πᾶσα γένεσις· εἰ γὰρ τὸ γιγνόμενον ἐν χρόνῳ γίγνεται καὶ οὐ πρότερον τὴν τελείαν ὕπαρξιν λαμβάνει, πρὶν ὁ ὡρισμένος τῇ γενέσει συμπερανθῇ χρόνος, ἄχρονον δὲ τὸ τοῦ χρόνου συμπέρασμα τὸ νῦν, πᾶν ἄρα τὸ γινόμενον ἀχρόνως τὴν καθὸ γίνεται τελειότητα ἀπολαμβάνει· πᾶν δὲ τὸ τὴν ἑαυτοῦ τελειότητα ἀχρόνως ἀπολαμβάνον, ὥς φασιν, οὐ γίνεται· οὐδὲν ἄρα τῶν γινομένων γίνεται. ὥστε ἀναιροῖτο ἂν ἐκ τῶν ὄντων ἡ γένεσις.

ϛι'. *Εἰ οὖν ταῦτα ἄτοπα, οὐκ ἄρα ⟨τὸ⟩ ἀχρόνως τὴν ἑαυτοῦ τελειότητα ἀπολαμβάνον οὐ γίνεται, οὐδ' ἄρα διὰ τὸ ἀχρόνως τὴν τελειότητα τῶν εἰδῶν τοῖς ὑποκειμένοις παραγίνεσθαι οὐδὲ γίνεσθαι τὰ εἴδη φήσομεν. | ὅτι δὲ οὐ μόνον ἡ προσεχὴς ὕλη ἀλλὰ καὶ* fol. 152 v. *τὰ εἴδη ὑπό τε τῶν δημιουργῶν καὶ ὑπὸ τῆς φύσεως γίνεται, δῆλον καὶ ἐντεῦθεν. ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν λίθον καθ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα ξεόμενον οἷον φέρε εἰπεῖν τετραγωνιζόμενον καὶ ὡς ὕλην οἰκίας τετραγωνίζεσθαι καὶ ὡς αὐτὸ μόνον εἰς καθέδραν ἐσόμενον ἐπιτήδειον. εἰ οὖν τις μὴ ὡς ὕλην οἰκίας τετραγωνίζοι τὸν λίθον ἀλλ' ἁπλῶς, ἵνα βάθρον ἢ καθέδρα*

12. *πᾶν ἄρα*] *παρα* M 13. τελ\ει\οτητα, ex ι, M
18. *τὸ* add. *Kroll*

γένοιτο, ὡς προσεχὲς εἶδ
τὸ αὐτὸ σχῆμα· εἰς ὕλην
εἶδός τι ἐπιτίθησιν τὸ τ
γένηται, συμβαίνει τὸ ἐξ ἀμ
γενέσθαι. πῶς δ' οὐ γελο
μορφοῦντα τὸν κηρὸν ἢ ἄ
σχηματίζοντα μὴ τὸ εἶδος
δριάντος λέγειν ἐργάζεσθαι;
σχῆμα ποιῶν ὕλην ποιεῖ, τι
τος εἶδος; οὐδὲν γὰρ ἕτερο
τοιάδε εἰς ἀνδρὸς εἰ τύχοι
αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς τῶν
σεως· δεξαμένη γὰρ ἡ φύσις
αἱματοῖ τυχόν, εἶτα πήγνυσιν,
τε καὶ ὀστῶν καὶ τὴν τῶν λοιπ
εἶτα διαπλάττει, εἶτα ζωοῖ, εἶτ
fol. 153 r. σιν· τοῦτο

βαίνει τὸ ἄλλης δυνάμεως ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα ἑτέρᾳ τινὶ δυνάμει γίνεσθαι ὕλην, ἀλλ' οὖν ἑκάστη δύναμις οὐχ ὡς ὕλην ἀλλ' ὡς οἰκεῖον δημιουργεῖ ἀποτέλεσμα· σκοπὸς γάρ ἐστιν ἑκάστῃ φυσικῇ δυνάμει τὴν οἰκείαν παραλαβούσῃ ὕλην ταύτην κοσμῆσαί τε καὶ τὸ προσῆκον αὐτῇ ἐπιθεῖναι εἶδος· τὴν γὰρ ἐν τῇ γαστρὶ χυλοποιηθεῖσαν τροφὴν ἡ ἐνιδρυμένη τῷ ἥπατι φυσικὴ δύναμις παραλαβοῦσα ἀλλοιοῖ ταύτην καὶ εἰς αἵματος οὐσίαν μεταβάλλει καὶ τοῦτό ἐστιν αὐτῆς ἔργον καὶ ἀποτέλεσμα τὸ τοῦ αἵματος δημιουργῆσαι εἶδος καὶ οὐδὲν ἕτερον· ὥστε, εἰ μόνης τῆς τοῦ αἵματος ἰδέας ἡ ἐν τῷ ἥπατι στοχάζεται φυσικὴ δύναμις καὶ τοῦτο δημιουργεῖ, εἴδους ἄρα δημιουργός ἐστιν τὸ ἧπαρ, οὐχ ὕλης. ἀλλὰ πάλιν τὸ τοῦ ἥπατος ἀποτέλεσμα, τουτέστιν τὸ αἷμα, ὡς ὕλην οἰκείαν ἡ ἐν ἑκάστῳ τῶν λοιπῶν μορίων παραλαβοῦσα δύναμις εἰς τὴν τοῦ ὑποκειμένου μετασκευάζει φύσιν, ἢ ὀστέου τυχὸν ἢ σαρκὸς ἢ τῶν ἄλλων τινός· αὗται μὲν οὖν ὡς ὕλῃ τῷ αἵματι χρῶνται, ἡ δὲ ἐν τῷ ἥπατι ὡς εἶδος καὶ ἀποτέλεσμα τοῦτο εἰργάσατο ὕλην καὶ αὕτη, ὅπερ εἶπον, εἰς τὴν τοῦ αἵματος ἰδέαν τὴν ἐν τῇ γαστρὶ χυλοποιηθεῖσαν τροφὴν ἑλκύσασα· ἐπεὶ καὶ ἡ ἀρτοποιητικὴ τέχνη ὡς εἶδός τι καὶ ἀποτέλεσμα οἰκεῖον τὴν τοῦ ἄρτου κατασκευάζει ἰδέαν, συμβαίνει δὲ τὸ ταύτης ἔργον ὕλην | τῇ ἐν τῇ γαστρὶ ἀλλοιωτικῇ fol. 158 v. δυνάμει γίνεσθαι. καὶ οἱ τῆς τῶν φαρμάκων δὲ φύσεως δημιουργοὶ ὡς ὕλην οἰκείαν τὰ τῆς φύσεως λαβόντες ἀποτελέσματα (λίθους φέρε καὶ πόας καὶ τὰ

21.]in. 7 22. ελκυσασα[ν er.] M 28. λαμβοντες M (λαμβάνοντες pt)

λοιπά, ἅπερ ἡ φύσις οὐχ ὡς ὕλην ἐκείνοις ἐσόμενα ἀπειργάσατο ἀλλ' ὡς οἰκεῖον εἶδος καὶ ἀποτέλεσμα) τὴν τῶν φαρμάκων ἐν αὐτοῖς ἰδέαν ἐργάζονται καὶ τοῦτο ἔχουσι τέλος, ἅπερ πάλιν τῷ ἰατρῷ ὕλη γίνεται. καὶ τί ἂν τις ἐπὶ πλείω μηκύνοι τὸν λόγον τοῖς παραδείγμασιν; καθόλου γὰρ πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα φυσικὴ δύναμις δημιουργοῦσά τι οὐχ ὡς ὕλην δημιουργεῖ ἀλλ' ὡς εἶδός τι πάντως ἐργάζεται, εἴπερ ὕλην τινὰ παραλαβοῦσα καὶ ἡ τέχνη καὶ ἡ φύσις εἶδός τι αὐτῇ ἐπιτίθησιν. οὐδεμία δὲ ὕλη, καθὸ ὕλη ἐστίν, ἐν ἄλλῃ τινὶ ὑποκειμένῃ ὕλῃ ὑφίσταται· αὐτὴ γάρ ἐστιν τὸ πρῶτον ἑκάστῳ ὑποκείμενον· ἡ γὰρ προσεχὴς καλουμένη ὕλη, οἷον φέρε τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ ἐν τῷ ἡμετέρῳ σώματι τούτοις ἀναλογοῦντες χυμοί, οὐ κυρίως ὕλη ἀλλὰ πρός τι ὕλη· ὡς μὲν γὰρ πρὸς τὰ ἐξ αὐτῶν ἐσόμενα σύνθετα σώματα ὕλη εἰσίν,

[redacted]

γηται, ἐξ οὐκ ὄντος τε εἰς τὸ εἶναι παρῆλθεν καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν πάλιν τῆς συνθέσεως διαλυομένης ἀπόλλυται, οὐδὲν ἄρα τῶν γινομένων ἐξ ὄντος γίνεται οὐδὲ φθείρεται πάλιν εἰς ὄν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ πάντως εἰς τὸ μὴ ὄν ἐστιν τῶν φθειρομένων ἡ ἀνάλυσις.

ζι'. Ὑπὸ τούτων τινὲς τῶν λόγων πιεζόμενοί φασιν, ὡς οὔτε ὕλης ἐστὶν ἡ γένεσις οὔτε τοῦ εἴδους ἀλλὰ τοῦ ἐξ ἀμφοῖν συνθέτου, τούτου δὲ εἶναι καὶ τὴν φθοράν· γίνεσθαι γάρ φασιν σύνθετον ἐξ ἀσυνθέτου· εἰ γὰρ τὸ γινόμενόν ἐστιν ἄνθρωπος ἢ βοῦς ἢ ἐλαία ἤ τι τῶν παραπλησίων, τούτων δὲ ἕκαστον ἐξ οὐ συνθέτου σύνθετον γέγονεν, δῆλον ἄρα, ὅτι τοῦ συνθέτου ἐστὶν ἡ γένεσις· σύνθετα γὰρ καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα καὶ τῶν γινομένων ἕκαστον, τὰ δὲ σύνθετα ἐξ ὑποκειμένης τῆς ὕλης γίνεται καὶ εἰς αὐτὴν πάλιν ἔσχατον ἀναλύεται· ὥστε καὶ ἡ γένεσις ἐξ ὄντος καὶ ἡ φθορὰ πάλιν εἰς ὄν. ἐπεὶ δ', ἄν τις καὶ πρὸς τούτοις ὡς μάλιστα μένει, δέδεικται, ὅτι οὐ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ σύνθετον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν μεταβάλλει, ὅπερ ἐστὶν γένεσις, οὐδ' αὖ πάλιν καθ' ὅλον αὐτὸ ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλύεται, ὅπερ ἐστὶν φθορά, οὐκ ἂν ἤ κυρίως τοῦ συνθέτου ἡ γένεσις· εἰ γὰρ καὶ τὸ σύνθετον λέγοιτο γίνεσθαι, ἀπὸ μέρους τοῦ παντὸς κατηγορεῖται ἡ γένεσις, ὡς καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ μέρους τοῦ σώματος βαδίζειν λέγομεν. εἰ δέ τις καὶ συγχωρήσειε τοῦ συνθέτου εἶναι τὴν γένεσιν, διότι ἁπλῶς σύνθεσίς τις γίνεται,

6. φθειρομεν⌊ω⌋ν, ex ον, M 7. M m 1 ad πιεζομενοι not. marg.: *ανακραζομενοι* 8. τῆς ὕλης pt 10. φησιν M
18 sq. haec vix sana

τὸ μὴ ὂν αὖθις φθειρόμενα ἀναλύεται, ἔξεστιν ἄρα καὶ ἡμῖν τεθαρρηκότως αὐτοῖς ἀντιφθέγγεσθαι, ὡς οὐδὲν τῶν γινομένων, καθὸ κυρίως γίνεται, ἐξ ὄντος γίνεται οὐδὲ τῶν φθειρομένων οὐδέν, καθὸ φθείρεται, εἰς ὃν ἀναλύεται, ἀλλ' ἔκ τε τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ πάλιν εἰς τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄν ἐστιν ἀνάλυσις· οὗπερ γὰρ κυρίως ἐστὶν ἡ γένεσις, τούτου ἐστὶν καὶ ἡ φθορὰ ἐξ ἀνάγκης· οὐκοῦν, εἰ τοῦ εἴδους ἡ γένεσις, τούτου πάντως καὶ fol. 155 v. ἡ φθορὰ ἂν εἴη. | ψευδοῦς τοίνυν ἀπεληλεγμένου τοῦ πολυθρυλήτου τούτου παρ' Ἕλλησιν ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν ἀξιώματος τοῦ πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ὄντος γίνεσθαι, ἀληθοῦς δὲ μᾶλλον ὄντος τοῦ μηδὲν τῶν γινομένων, καθὸ γίνεται, ἐξ ὄντος γίνεσθαι οὐδὲ τὸν κόσμον ἄρα, εἰ γέγονεν, ἐξ ὄντος ἀνάγκη γεγονέναι, ἵνα τὰ τούτῳ ἑπόμενα ὡς ἀδύνατα φυγόντες ἀγένητον

οὖν τὰ στοιχεῖα τοῦ παντὸς ἢ μένει ἢ κύκλῳ κινεῖται, εἴτε δὲ μένει ἐν τῷ κατὰ φύσιν τόπῳ, ἔχει τὸ κατὰ φύσιν, εἴτε κύκλῳ κινεῖται, οὔτε ἀρχὴν οὔτε τελευτὴν ἔχει τοῦ κινεῖσθαι, δηλονότι καὶ τὸ πᾶν ἀμετάβλητόν ἐστιν τῶν μὲν τοὺς κατὰ φύσιν τόπους ἐχόντων, τῶν δὲ ἀνάρχως καὶ ἀτελευτήτως κινουμένων· καὶ γὰρ τὰ τῇδε μεταβάλλει ἐν τόπῳ ἀλλοτρίῳ ὄντων τῶν, ἐξ ὧν ἐστιν, καὶ τὸν οἰκεῖον καταλαβεῖν σπευδόντων. εἰ οὖν τὰ στοιχεῖα τοῦ παντὸς ἐν τοῖς οἰκείοις ἐστὶν τόποις καὶ οὐδὲν ὅλον εἰς τὸν ἀλλότριον φέρεται τόπον οὐδὲ ἀπολιπὸν τὸν οἰκεῖον βιάζεται τὸ ἐν τῷ οἰκείῳ ὄν, ἀνάγκη τὸ πᾶν ἀμετάβλητον εἶναι πάντων ἀεὶ κατὰ φύσιν ἐχόντων τῶν ὅλων καὶ τῶν μενόντων ἐν αὐτῷ καὶ τῶν κινουμένων. εἰ μὲν οὖν, πρὶν κοσμηθῇ τὸ πᾶν, ἐν τοῖς οἰκείοις ἦν ἕκαστα τόποις, ἢ ἔμενεν ἢ κύκλῳ ἐκινεῖτο, καὶ οὕτω πά|λιν ἦν τὸ fol. 156 r. πᾶν κεκοσμημένον, πρὶν κοσμηθῇ, καὶ οὐκ ἔσχεν ἀρχὴν τοῦ κοσμηθῆναι πάντων ὁμοίως ἐχόντων νῦν τε καὶ πρότερον. εἰ δὲ ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις (πάντως γὰρ ἦν ἐν τόποις σώματα ὄντα), ⟨εἰ μὲν ὄντων αὐτοῖς τῶν κατὰ φύσιν τόπων ἄλλων, τίς ὁ μεταθεὶς αὐτὰ ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις; οὐ γὰρ ἑαυτοῖς ἦν αἴτια σώματα ὄντα⟩ τῆς μεταθέσεως· ὥστε δύο ἀρχαί, ἡ μὲν τοῦ παρὰ φύσιν, ἡ δὲ τοῦ κατὰ φύσιν, καὶ πρότερον τὸ παρὰ φύσιν τοῦ κατὰ φύσιν καὶ ταῦτα παρὰ φύσιν ὂν ὡς ἔκστασις τῆς φύσεως, ἧς φύσεως μηδ' ὅλως

7. ἀλλοτρίῳ 387, 4] αλλοτριων M 8. M m 1 ad καταλαβειν not. marg.: προσυπακουστεον τοπον 11. απολιπ[ὸ]ν M 20. ἐν τόπῳ ἐστίν 387, 8 σώματα 387, 8] σωμα M εἰ μὲν — 23. ὄντα add. coll. pag. 401, 1. 402, 8 26. ἧς μηδολως, in marg. ης φυσεως, M (hoc loco φύσεως om. pt, cf. *infra 387, 11; at cf. 413, 5*)

οὔσης οὐδ' ἂν αὐτὸ εἴη παρὰ φύσιν (οὐδὲ γὰρ τὸ παρὰ τέχνην ἔστιν μὴ οὔσης τέχνης· τὸ γὰρ παρ' ὁτιοῦν ὂν ὄντος ἐκείνου, παρ' ὃ ἔστιν, εἴη ἄν)· ὥστε, εἰ καὶ ἦσαν τόποι κατὰ φύσιν, τούτων ἐν ἐκείνοις μὴ γενομένων ἄδηλον, εἰ καὶ κατὰ φύσιν πρεσβυτέρων ὄντων τὸν ἄπειρον χρόνον. εἰ δὲ μή, ὄντων ἄλλων οἰκείων οὐδ' ἂν ἀλλότριοι εἴησαν ἄν, ἐν οἷς ἦσαν· τὸ γὰρ ἀλλότριον πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔχει τὴν ἀναφοράν· εἰ δὲ καὶ τότε ἐκεῖνα μὴ ἐν ἀλλοτρίοις ἦν οἷς εἶχεν τόποις, ὥσπερ καὶ τὰ νῦν οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις ἐστὶν οἷς ἐστιν τόποις, εἶχε κἀκεῖνα κατὰ φύσιν, ὥσπερ καὶ τὰ νῦν. ὥστε ἀεὶ μὲν ἔσται κόσμος, ἄλλοτε δ' ἄλλων ὄντων κατὰ φύσιν τοῖς ἐν αὐτῷ καὶ παρὰ φύσιν. καθόσον ἄρα κόσμος ἐστίν, ἀΐδιός ἐστιν. τὸ δὲ τοιόνδε τὸ ἐν αὐτῷ μόνον, εἴπερ ἄρα, οὐκ ἀεί ἐστιν. μετασχηματιζόμενον οὖν ἔσται τὸ πᾶν, ἀεὶ δὲ τὸ πᾶν· καὶ ὡς

τόπῳ τῶν στοιχείων ἀμετάβλητα εἶναι. ἐν ᾧ, ὅτι ὁ τοῦ ὅλου κατὰ φύσιν τόπος οὗτος καὶ τοῦ μέρους ἐστὶν κατὰ φύσιν.

γ'. Ὅτι ἐν τῷ οἰκείῳ καὶ κατὰ φύσιν τόπῳ μένοντα τὰ στοιχεῖα κατὰ πᾶν εἶδος μεταβολῆς μεταβάλλει.

δ'. Ὅτι οὐ τὸ μὴ δρᾶσθαι ὅλον καθ' ὅλον αὐτὸ μεταβάλλον μήτε τῶν στοιχείων μηδὲν μήτε τὸν ὅλον κόσμον τοῦτο ἀπόδειξίς ἐστιν τοῦ καὶ παντελῶς ἀμετάβλητον εἶναι τὸν κόσμον καὶ ἄφθαρτον, τοὐναντίον δὲ μᾶλλον ἡ τῶν μορίων φθορὰ καὶ γένεσις τοῦ καὶ τὸν ὅλον κόσμον τῆς αὐτῆς εἶναι φύσεως ἀπόδειξις.

ε'. Ὅτι οὐδὲ τὸ κατὰ μηδὲν εἶδος μεταβολῆς τὸν οὐρανὸν μεταβάλλειν πλὴν τῆς κατὰ τόπον τεκμήριόν ἐστιν τοῦ ἄφθαρτον εἶναι τὸν κόσμον.

ϛ'. Ὅτι ψυχρὸν τὸ τὰ κύκλῳ κινούμενα δι' αὐτὸ τὸ κύκλῳ κινεῖσθαι μήτε ἄρξασθαι λέγειν τῆς κινήσεως μήτε παύσεσθαι.

ζ'. Ὅτι τὰ ἑξῆς τοῦ λόγου οὐδὲν ἔχει πραγματειῶδες, Πλατωνικὴν δὲ μᾶλλον ἐλέγχει ὑπόθεσιν.

η'. Ὅτι καὶ ἐν τούτοις καίτοι οὐκ ἀναγκαίοις οὖσι παραλογίζεται ὁ Πρόκλος.

Λύσις τοῦ δεκάτου λόγου.

α'. Δύο προτάσεις ἐν τούτῳ ψευδεῖς εἴληφεν ὁ φιλόσοφος, ἐξ ὧν πάλιν τοῦ ψεύδους συγχωρηθέντος τὸ προκείμενον αὐτῷ συμπεραίνεται. ὧν ἡ ἑτέρα ἐστὶν τοιαύτη· τὰ ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὄντα τόπῳ, φησίν, διὰ τὸ ἔχειν τὸ κατὰ φύσιν ἀμετάβλητά ἐστιν· τὰ γὰρ μεταβάλλοντα ἐν τόποις ἀλλοτρίοις ὄντα μετα-

fol. 157 r. βάλλει· καὶ γὰρ τὰ ἡμέτερα φέρε μεταβάλλει | σώματα τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἐστιν, ἐν τῷ παρὰ φύσιν τόπῳ συνεχομένων· κάτω γὰρ ὂν παρὰ φύσιν τὸ πῦρ τὸ ἐν ἡμῖν ἄνω θεῖ τοῦ κατὰ φύσιν τόπου τυχεῖν ἐφιέμενον, ὡς ἔμπαλιν τὸ γήινον κάτω· ἔνθεν ἡ μάχη καὶ ἡ τῶν μερῶν τοῦ συνθέτου διάστασις, ἐξ ὧν τὴν λύσιν τοῦ συνεστῶτος συμβαίνει γίνεσθαι εἰς τἀναντία κινουμένων τῶν τοῦ συνθέτου στοιχείων. μία μὲν οὖν ψευδὴς ὑπόθεσις εἰρημένη. δευτέρα δέ· τὰ κύκλῳ, φησίν, κινούμενα οὔτε ἀρχὴν ἔχει τῆς κινήσεως οὔτε τέλος. ἐξ ὧν δύο ὑποθέσεων δύο συλλογισμοὺς συμπλέκει, ἕνα μὲν τοιοῦτον· εἰ ἕκαστον, φησίν, τῶν τοῦ κόσμου μερῶν ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἐστὶν τόπῳ, τὰ δὲ ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὄντα τόπῳ ἀμετάβλητά ἐστιν, καὶ τὰ τοῦ κόσμου ἄρα μέρη καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν συγκείμενος κόσμος ἀμετάβλητος ἔσται. δεύτερον δέ· εἰ τὰ κύκλῳ,

ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ, μὴ μεταβάλλειν, ἐνδέχεται ἄρα καὶ τὰ ἐν μὴ ἀλλοτρίῳ ὄντα τόπῳ μεταβάλλειν· οὐκοῦν ψεῦδος τὸ τὰ μεταβάλλοντα πάντα ἐν ἀλλοτρί|ῳ fol. 157 v. *τόπῳ ὄντα μεταβάλλειν. εἰ οὖν ἀληθὲς εἴη τοῦτο, πᾶν ἄρα, ὃ μὴ ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ ἐστίν, ἀμετάβλητόν ἐστιν. πᾶν δὲ τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ ὂν τοῦτο ἐν τῷ οἰκείῳ καὶ κατὰ φύσιν ἐστὶν τόπῳ· πᾶν ἄρα τὸ ἐν τῷ οἰκείῳ καὶ κατὰ φύσιν ὑπάρχον τόπῳ ἀμετάβλητόν ἐστιν. ἀλλὰ δὴ καὶ οὗ ἂν τὸ ὅλον ἐν τῷ κατὰ φύσιν τόπῳ ᾖ, τούτου καὶ τὰ ἐν τῷ ὅλῳ ὄντα μέρη ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἐστὶν τόπῳ· ὁ γὰρ αὐτὸς τοῦ ὅλου καὶ τοῦ μέρους κατὰ φύσιν ἐστὶν τόπος, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δέδεικται· πάντα ἄρα τὰ τῶν στοιχείων μέρη τὰ ἐν τῇ οἰκείᾳ ὁλότητι ὑπάρχοντα ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὄντα τόπῳ ἀμετάβλητα ἔσται. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅσα ἐν τοῖς παρὰ φύσιν νῦν ἐστιν τόποις τῶν στοιχείων μέρη, τῷ μακρῷ χρόνῳ πάντα ἐν τοῖς κατὰ φύσιν τόποις γενήσεται (οὐδὲν γὰρ ἐν τῷ παρὰ φύσιν μένει τὸν ἄπειρον χρόνον) καὶ γενόμενα μενεῖ ἐν αὐτοῖς· οὐ γὰρ δή γε πρὶν ἠρεμῆσαι ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἐξίσταται τούτων· καὶ τὰ νῦν ἄρα ἐν τῷ παρὰ φύσιν ὄντα τῶν στοιχείων μέρη γενόμενά ποτε ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἀμετάβλητα ἔσται. εἰ οὖν καὶ τὰ νῦν ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὄντα τῶν στοιχείων μέρη ἀμετάβλητά ἐστιν διὰ τὸ ἐν τῷ κατὰ φύσιν εἶναι καὶ τὰ ἐν τῷ παρὰ φύσιν ὄντα γενόμενά ποτε ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἀμετάβλητα ἔσται, ἔσται ἄρα ποτέ, ὅτε οὐδὲν*

4. ὄν͂τα̂ το̂πω M 6. τουτ⌊ο⌉, ex ω, M 7. πα⌊ν⌉, ex ϱ, M 7. 8. τ⌊ο ε⌉ν M 13. pag. 289, 4 17. παῦ M
18. 19. M m 1 in marg.: Κα

... ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ
fol. 158r. ψεῦδος, ἐνδέχεται ἄρα
φύσιν ὄντα τόπῳ τὰ στοι
διὰ τὸ νῦν ἐν τῷ κατὰ φ
στοιχείων ὁλότητας ἤδη δι
αὐτὰς καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν
ἀνάγκη. ὅτι δὲ τὰ ἐν τῷ
φύσιν ἐστὶν τόπῳ (τοῦτο γ
ειλήφαμεν), δῆλον ὂν ἐκ τ
ἄν τις κατίδοι. εἰ γὰρ μη
τῆς γῆς τυχὸν μορίων ἐν τῷ
οὐδὲ τὸ ὅλον τὸ ἐξ αὐτῶν
φύσιν ἔσται τόπῳ· οὐδὲν γά
τὰ μέρη· ὡς γὰρ ἡ ὅλη γῆ
ἑαυτῆς ἐπέχει τόπον, οὕτω κ
στον τὸ τῷ ὅλῳ συνημμένον
φύσιν ἐπέχει τόπον· ὥστε,
κατὰ φύσιν ἐστὶν τῇ ὅλῃ γῇ,
τόπου, ὃ ἐπέχει τὸ τῆς ...

ὁλότητι συνημμένα μέρη τὸν οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν ἐπέχει τόπον; καὶ αὐτὸς γὰρ ἐν τούτοις ὁ Πρόκλος αὐτὸ τοῦτο εἰδὼς ἀκριβῶς ἐπὶ λέξεώς φησιν ὡς ὅτι ‘τὰ τῇδε μεταβάλλει ἐν τόπῳ ἀλλοτρίῳ ὄντων τῶν, ἐξ ὧν ἐστιν, καὶ τὸν οἰκεῖον καταλαβεῖν σπευδόντων’ καὶ ὅτι ‘τότε ἐπ’ εὐθὺ κινεῖται, ὅταν μὴ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ᾖ σπεύδοντα εἰς ἐκεῖνον ἐλθεῖν’ καὶ ὅτι ‘πάντως ἐν τόπῳ ἐστὶν σώματα ὄντα’ καὶ ὅτι ‘εἴπερ ἔστιν τις παρὰ φύσιν τόπος τινί, πολλῷ πρό|τερόν ἐστιν fol. 153 v. *τούτῳ καὶ ὁ κατὰ φύσιν· τὸ γὰρ παρὰ φύσιν ἔκστασίς ἐστιν τῆς φύσεως, ἧς μηδ’ ὅλως οὔσης οὐδ’ ἂν τὸ παρὰ φύσιν εἴη· τὸ γὰρ παρ’ ὁτιοῦν ὄν’, φησίν, ‘ὄντος ἐκείνου εἴη ἄν’. εἰ οὖν τὰ κατ’ εὐθεῖαν κινούμενα πάντα ἢ μέρη ἐστὶν τῶν στοιχείων ἢ τὰ ἐκ τούτων συγκείμενα, ταῦτα δὲ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐστὶν τόπῳ, τὰ δὲ ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ ὄντα ἐκστάντα τοῦ οἰκείου καὶ κατὰ φύσιν τόπου ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ γέγονεν, ἔστιν ἄρα καὶ τοῖς μέρεσιν τῶν στοιχείων οἰκεῖός τις καὶ κατὰ φύσιν τόπος. πάλιν δ’ αὖ εἰ τὰ ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ ὄντα ἐπ’ εὐθὺ κινεῖται σπεύδοντα ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου ἐπὶ τὸν οἰκεῖον ἐλθεῖν τόπον, τὸ μὲν πῦρ ἄνω, ἡ δὲ γῆ κάτω, σπεύδει δὲ ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ ὁλότητα ἕκαστον, τὸ ἄρα ἐν τῇ ἑαυτοῦ ὁλότητι ὂν καὶ ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἐστὶν τόπῳ. καὶ ἐξ ὧν ἄρα ὁ Πρόκλος ἡμῖν δίδωσιν λέγειν δῆλόν ἐστιν, ὡς ὁ τοῦ παντὸς ὕδατος τόπος οὗτος καὶ τοῦ μέρους ἐστὶν κατὰ φύσιν καὶ ὁ τοῦ παντὸς πυρὸς οὗτος καὶ τοῦ μέρους ἐστὶν κατὰ*

4. pag. 381, 6 cf. pag. 381, 19 6. pag. 380, 22 7. *σπεῦδον* 380, 23 8. cf. pag. 381, 24 sq. 24. 25. *δι-δ[ω]σιν*, ex *ο*, M 25. *λεγειν* M; exspectes *λημμάτων* (cf. *315, 8*)

φύσιν, ἐφ' ὃν καὶ ἠπείγετο τὰ μέρη, ὅτε ἐν τῷ παρὰ φύσιν ὑπῆρχε τόπῳ. ὅτι μὲν οὖν ὁ τοῦ ὅλου στοιχείου οἰκεῖος καὶ κατὰ φύσιν τόπος οὗτος καὶ τοῦ μέρους ἐστὶν καὶ κατὰ φύσιν, δέδεικται· ἐπανιτέον δὲ πάλιν εἰς τὸ προκείμενον. εἰ τὸ παρὰ φύσιν ἔκστασίς ἐστιν τοῦ κατὰ φύσιν καὶ τοῦ παρὰ φύσιν πρότερόν ἐστιν τὸ κατὰ φύσιν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος ἐν τούτοις εἴρηκεν (οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὸ παρὰ φύσιν εἶναι μὴ ὄντος τοῦ κατὰ φύσιν· τὸ γὰρ παρ' ὁτιοῦν ὂν ὄντος ἐκείνου, παρ' ὅ ἐστιν, εἴη ἄν), τὰ ἄρα ἐν τῷ παρὰ φύσιν ὄντα τόπῳ τῶν στοιχείων μέρη ἐν τῷ |
fol. 159r. κατὰ φύσιν τόπῳ πρότερον ἦν· εἰ γὰρ μὴ ἦν πρότερον ἐν τῷ κατὰ φύσιν τόπῳ, οὐδ' ἂν νῦν ἐν τῷ παρὰ φύσιν ἦν· τὸ γὰρ ἐν τῷ παρὰ φύσιν ὂν ἐκστὰν τοῦ κατὰ φύσιν οὕτως ἐν τῷ παρὰ φύσιν γέ-

[redacted]

[redacted]

τοῦ παντὸς μὴ ὄντων ἀμεταβλήτως κατὰ φύσιν οὐδ' ἂν τὸ πᾶν εἴη κατὰ φύσιν ἀμετάβλητον· τοῦ γάρ, ἐξ οὗ σύγκειταί τι, μεταβλητοῦ ὄντος καὶ αὐτὸ μεταβλητὸν ἔσται ἐξ ἀνάγκης· οὐ γὰρ δὴ τῶν στοιχείων μεταβαλλόντων τὸ ἐξ αὐτῶν ἀμετάβλητον διαμένειν οἷόν τε. ἅμα δὲ καὶ πάλιν διὰ τούτων δέδεικται, ὅτι καὶ τὰ ἐν τῇ ὁλότητι ἑαυτῶν ὄντα τὸν οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν ἔχει τόπον, εἴπερ ἐκστάντα τῆς οἰκείας ὁλότητος ⟨ἐν⟩ τοῖς παρὰ φύσιν γίνεται τόποις· τὸ δὲ ἐν τῷ παρὰ φύσιν τόπῳ γενόμενον τοῦ κατὰ φύσιν ἐξέστη· τὸ ἄρα τῆς οἰκείας ἐκστὰν ὁλότητος καὶ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν τόπου ἐξέστη· ὥστε τὸ ἐν τῇ οἰκείᾳ ὁλότητι ὂν καὶ ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἐστὶν τόπῳ. | ὁ fol. 159 v. αὐτὸς ἄρα τοῦ ὅλου καὶ τοῦ μέρους ἐστὶν κατὰ φύσιν τόπος.

γ'. Ἄνωθεν δὲ ἴσως διορθοῦντας τὸν λόγον πυθέσθαι τοῦ φιλοσόφου ἄξιον, πῶς φησιν πᾶν τὸ μεταβάλλον ἐν ἀλλοτρίῳ τόπῳ ὂν μεταβάλλειν καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ κατὰ φύσιν νῦν τόπῳ τὰ στοιχεῖα μένοντα καὶ αὐτὰ καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἀμετάβλητον εἶναι. πότερον γὰρ μεταβολήν φησιν τὴν κατὰ τόπον ὡς μηδέποτε τὰ ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὄντα τόπῳ ἐξίστασθαι τούτου καὶ ἐπὶ τὸν παρὰ φύσιν γίνεσθαι ἢ καθ' ἕτερον μεταβολῆς εἶδος, ὅτι τυχὸν τὰ ἐν τῷ οἰκείῳ ὄντα τόπῳ οὔτε ἀλλοιοῦται οὔτε αὔξεται οὔτε φθίνει οὔτε γίνεται οὔτε φθείρεται; ἀλλ' ὅπερ ἂν εἴποι, καὶ ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας ἐλέγχεται. εἰ μὲν οὖν κατὰ τόπον φησὶν

1. fort. ἀμεταβλήτων 4. δὴ pt] δει M 7. εαυτου M 9. ἐν add. pt 16. δε[ν eras.] M 28. εναρ\γ\ειας, ex χ, M

μὴ μεταβάλλειν τὰ ἐν τοῖς οἰκείοις ὄντα τόποις ὡς μηδέποτε ἐκ τούτων εἰς τοὺς ἀλλοτρίους ἐξίστασθαι (τοῦτο γάρ πως καὶ ἐδήλωσεν εἰπὼν 'τότε γὰρ ἐπ' εὐθὺ κινεῖται, ὅταν μὴ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ᾖ σπεύδοντα εἰς ἐκεῖνον ἐλθεῖν', καὶ διὰ τῶν ἑξῆς δὲ πάντων περὶ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς ποιεῖται τὸν λόγον), οὐδὲν ἔσται τὸ ἐκ τοῦ οἰκείου τόπου εἰς τὸν ἀλλότριον μεταβάλλον. οὐκοῦν οὐδέποτε παρὰ φύσιν τὰ στοιχεῖα κινηθήσεται. τοῦτο δὲ παρὰ τὴν ἐνάργειαν· καὶ γὰρ ἡ βῶλος καὶ τὸ ὕδωρ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν ἐπὶ τὸ ἄνω φέρεται τοῦ οἰκείου ἐκστάντα τόπου καὶ τὸ πῦρ οἷον οἱ κεραυνοὶ καὶ ⟨αἱ⟩ ἀστραπαὶ ἄνωθεν κάτω ἐκθλιβόμενα φέρεται. ὅλως δέ, εἰ ἔστιν ἡ ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν τόπου εἰς τὸν κατὰ φύσιν τῶν στοιχείων μεταβολή, πολλῷ πρότερον καὶ τὴν ἐκ τοῦ
fol. 160r. κατὰ φύσιν εἰς τὸν πα|ρὰ φύσιν εἶναι ἀνάγκη·

ἀλλοτρίου τόπου πάλιν εἰς ἀλλότριον καὶ εἴδει διαφέροντα μεταβάλλειν δυνατόν· οὐδὲ γάρ ἐστιν ὅλως ἐξ ἀλλοτρίου τόπου εἰς ἀλλότριον μεταβολή· τῶν γὰρ στοιχείων πάντων τῶν μὲν ὄντων βαρέων τῶν δὲ κούφων δύο καὶ οἱ κατὰ φύσιν εἰσὶν τόποι τῶν στοιχείων· τῶν μὲν γὰρ βαρέων τὸ κάτω ἢ τὸ μέσον ἐστὶν ὁ κατὰ φύσιν τόπος, τῶν δὲ κούφων τὸ ἄνω ἢ τὸ πέριξ. πᾶσα οὖν κατὰ τόπον τῶν στοιχείων μεταβολὴ ἢ ἄνωθεν κάτω ἢ κάτωθεν ἄνω γίνεται. ἡ μὲν οὖν κάτωθεν ἄνω μεταβολὴ τῶν μὲν κούφων (ἀέρος καὶ πυρός) ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου καὶ παρὰ φύσιν εἰς τὸν οἰκεῖον καὶ κατὰ φύσιν ἐστὶν μεταβολή, τῶν δὲ βαρέων (γῆς καὶ ὕδατος) ἐκ τοῦ οἰκείου καὶ κατὰ φύσιν εἰς τὸν ἀλλότριον καὶ παρὰ φύσιν· ἡ δὲ ἄνωθεν κάτω τῶν μὲν κούφων ἐκ τοῦ οἰκείου εἰς τὸν ἀλλότριον, τῶν δὲ βαρέων ἀνάπαλιν. ὥστε πᾶσα κατὰ τόπον τῶν στοιχείων μεταβολὴ ἢ ἐκ τοῦ οἰκείου ἐστὶν εἰς τὸν ἀλλότριον ἢ ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου εἰς τὸν οἰκεῖον. ἐξ ἀλλοτρίου δὲ | εἰς ἀλλότριον καὶ εἴδει δια- fol. 160 v.
φέροντα οὐκ ἐνδέχεται εἶναι κίνησιν, εἰ μή τις ὡς ἐπὶ τὰ πλάγια λίθον ἀκοντίσειεν. ἀλλ᾽ οὐκ ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλον καὶ τῷ εἴδει διαφέροντα, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν αὐτὸν ἐπὶ τὰ πλάγια ἡ κίνησις γίνεται. ἄλλως τε εἰ καὶ ἐξ ἀλλοτρίου εἰς ἀλλότριον μεταβολὴ γίνοιτο, πάλιν περὶ ἐκείνου, ἐξ οὗ τὴν μεταβολὴν ἐποιήσατο, ὁ αὐτὸς ἔσται λόγος· ἢ γὰρ τὸν ἄπειρον χρόνον ἦν ἐν αὐτῷ ἢ ἐξ ἄλλου παρὰ φύσιν καὶ αὐτοῦ εἰς ἐκεῖνον μετέστη καὶ τοῦτο ἐπ᾽ ἄπειρον ἤ, εἰ ταῦτα ἀδύνατα, ἀνάγκη πάντως τὰ ἐν τῷ παρὰ φύσιν ὄντα

5. κουφ^{ω}ὸν M 21. 22. fort. ἀλλοτρίου εἰς ἀλλότριον

τόπῳ ἐκ τοῦ οἰκείου καὶ κατὰ φύσιν ποτὲ εἰς ἐκεῖνον μεταβεβληκέναι. ὥστε οὐ μόνον ἐνδέχεται ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν οὔσης τῆς ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον μεταβολῆς πολλῷ πρότερον καὶ τὴν ἐκ τοῦ οἰκείου εἰς τὸν ἀλλότριον εἶναι. καὶ ἐκ τοῦ λόγου ἄρα καὶ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς ἀποδέδεικται, ὅτι ἀνάγκη ἐστὶν μεταβλητῶν ὄντων φύσει τῶν στοιχείων τὴν ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν αὐτὰ τόπου ἐπὶ τὸν παρὰ φύσιν ποιεῖσθαι μεταβολήν. ὥστε οὐ παρὰ τὸ μένειν τι ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ διὰ τοῦτο καὶ τὸ μηδέποτε αὐτὸ τοῦ οἰκείου τόπου ἐξίστασθαι συγχωρήσομεν. εἰ μὲν οὖν τὰ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μένοντα τόποις ἀμετάβλητα εἶναι λέγων ὁ φιλόσοφος κατὰ τόπον εἶναί φησιν ἀμετάβλητα ὡς μηδέποτε ἐκ τοῦ οἰκείου εἰς τὸν ἀλλότριον ἐξίστασθαι, οὕτως τὸν λόγον ἐλέγξομεν. εἰ δὲ κατά τι ἄλλο μεταβολῆς εἶδος ἀμετάβλητα εἶναί φησιν

ἥτις ἐν τῷ οἰκείῳ μένουσα τόπῳ πάσης μὲν ἀλλοιώσεως εἶδος δέχεται, εἰς μυρίας δὲ φυτῶν καὶ μετάλλων ἰδέας μεθίσταται; ἀλλὰ δὴ καὶ αἱ καπνώδεις ἀπ' αὐτῆς ἀναθυμιάσεις γινόμεναι τῆς κατ' εἶδος μεταβολῆς αὐτῆς ἀπόδειξιν ἔχουσιν. καὶ οἱ κεραυνῖται δὲ λεγόμενοι λίθοι ἄνωθεν κάτω καταφερόμενοι τῆς ἐν τῷ κατὰ φύσιν τόπῳ τοῦ πυρὸς μεταβολῆς εἰσιν τεκμήρια. καὶ τὰ σύνθετα δὲ ἐκ τῶν δ' στοιχείων καὶ ἐν ὕδασιν ἢ ἐν γῇ διαιτώμενα σώματα (λέγω δὴ ζῷά τε καὶ φυτά) καὶ τὰ ὑπὸ γῆν ἅπαντα συνιστάμενα μέταλλα καὶ ὅσα γεννᾶται ἐν ὕδασιν ἐν τῇ οἰκείᾳ ὁλότητι μένοντα (λέγω δὴ τῇ γῇ ἢ τῷ ὕδατι· ταῦτα γὰρ ἐν τούτοις πλεονάζει τὰ στοιχεῖα) ὅλα καθ' ὅλα αὐτὰ ἀλλοιούμενα φαίνεται αὐξόμενά τε καὶ φθίνοντα γινόμενά τε καὶ φθειρόμενα. καθόλου ἄρα ψεῦδός ἐστιν τὸ ἐν τῷ κατὰ φύσιν μένοντα τόπῳ τὰ στοιχεῖα ἀμετάβλητα εἶναι· τοὐναντίον γὰρ καὶ ἐν τοῖς οἰκείοις μένοντα τόποις πᾶν εἶδος μεταβολῆς μεταβάλλοντα δέδεικται. ‛ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν στοιχείων μέρη', φησίν, ‛ἐνδέχεται καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μένοντα τόποις μεταβάλλειν, αὐτὰς δὲ τὰς τῶν στοιχείων ὁλότητας, ἕως ἂν | ἐν τῷ κατὰ φύσιν μένωσιν τόπῳ, ἀδύνατόν (fol. 161 v.) ἐστιν μεταβάλλειν· οὐδεμίαν γὰρ μεταβολὴν ὅλα καθ' ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα φαίνεται ὑπομένοντα'. ἀλλ' ὁ τοῦτο λέγων οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖται καὶ τὸ ζητούμενον συγχωρηθῆναι αὐτῷ ἀξιοῖ. ζητοῦμεν γὰρ νῦν, εἰ τὸ πᾶν ἐστιν ἀμετάβλητόν τε καὶ ἀίδιον· ἀμετάβλητον δ' ἂν εἴη μηδὲν τῶν στοι-

6. ⌊κατ⌋αφερομενοι, ex φερο, M 14. ἀυξομεμενα M
28. fort. εἴη, ⟨εἰ⟩ μηδὲν — μεταβάλλει

χείων, ἐξ ὧν σύγκειται, ὅλον καθ' ὅλον αὐτὸ μεταβάλλειν· ἅμα γὰρ τῇ τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν σύγκειται, μεταβολῇ καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν συγκείμενον συμμεταβάλλειν ἀνάγκη. δεήσει οὖν ἀποδεῖξαι τῷ θέλοντι τὸν κόσμον δεῖξαι ἀίδιον, ὅτι τῶν στοιχείων ἕκαστον καθ' ὅλον αὐτὸ οὐδέποτε τοῦ κατὰ φύσιν εἴδους ἐξίσταται. ὁ οὖν ἄνευ λόγου καὶ ἀποδείξεως ἀξιῶν μηδὲν τῶν καθόλου στοιχείων αὐτὸ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν μεταβάλλειν αὐτὸ αἰτεῖται τὸ ζητούμενον. εἰ μὲν γὰρ καθόλου ἦν ἀληθὲς μηδὲν τῶν ὄντων τὸ σύνολον μήτε ὅλον τι ἢ μέρος ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὑπάρχον εἴτε τόπῳ εἴτε εἴδει ἐξίστασθαί ποτε τούτου καὶ εἰς τὸ παρὰ φύσιν μεταβάλλειν, ἴσως εὔλογον ἦν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς τῶν στοιχείων νοεῖν ὁλότητος· εἰ δὲ πάντα τὰ τῶν στοιχείων μέρη καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μένοντα τόποις κατὰ πᾶν μεταβολῆς εἶδος μετα-

ὑπομένει. ἐδείξαμεν δὲ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς οὐδὲ κατὰ ἀριθμὸν αἱ αὐταὶ διηνεκῶς τῶν στοιχείων ὁλότητες ὑπομένουσιν· πῶς οὖν οὐκ εὔλογόν τε καὶ ἀναγκαῖον τὸ ὅλον τὰ αὐτὰ τοῖς οἰκείοις ὑπομένειν μέρεσιν;

δ'. Οὐδὲ γὰρ εἰ μὴ νῦν ὁρῶνται ὅλα καθ' ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα μεταβάλλοντα, τοῦτο ἀπόδειξίς ἐστιν τοῦ πάντῃ αὐτὰ κατὰ φύσιν ἀμετάβλητα εἶναι. ἕκαστον γὰρ τῶν ὄντων, κἂν ἐπὶ σμικρὸν χρόνον ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχῃ, ἕως ἂν ᾖ, ἀνάγκη πᾶσα ὅλον καθ' ὅλον αὐτὸ ἀμετάβλητον εἶναι, οὐ μόνον δὲ καθ' ὅλον αὐτὸ ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ κύρια αὐτοῦ καὶ συνεκτικὰ τοῦ ὅλου μέρη, οἷον φέρε εἰπεῖν ὁ ἄνθρωπος· ἕστ' ἂν γὰρ τῶν ὄντων ᾖ, ὅλος καθ' ὅλον αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀμετάβλητός ἐστιν· εἰ γὰρ καθ' ὅλον αὐτὸν μεταβάλοι, εὐθὺς εἰς τὸ μὴ ὂν μεθίσταται. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ κυριώτατα τῶν τοῦ ζῴου μερῶν καθ' ὅλα αὐτὰ ἀμετάβλητά ἐστιν, οἷον καρδία τε καὶ ἧπαρ πνεύμων τε καὶ ἐγκέφαλος καὶ εἴ τι τοιοῦτο· ὁποῖον γὰρ ἂν τούτων καθ' ὅλον αὐτὸ μεταβάλῃ ἢ τοῦ οἰκείου ἐξιστάμενον τόπου ἢ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν παντελῶς συμμετρίας τρεπόμενον, εὐθὺς καὶ τοῦ ὅλου ζῴου φθορὰν ἐργάζεται. τί οὖν κωλύει τῇ αὐτῇ ἐπιχειρήσει τινὰ χρώμενον λέγειν, ὡς, εἴπερ τόδε τὸ ζῷον οὔτε καθ' ὅλον αὐτὸ τέως μεταβάλλει οὔτε πάλιν τῶν κυρίων τε καὶ συνεκτικῶν αὐτοῦ μερῶν | οὐδὲν ὅλον καθ' fol. 162 v. ὅλον αὐτὸ μεταβάλλον ὁρᾶται, καὶ παντελῶς ἄρα ἐστὶν

1. pag. 202, 11 3. ἐυλογ[ο]ν, ex ω, M 13. φε εἰπειν M 14. ὁλο[ς], ex ν, M 15. αμεταβλητο[ς], ex ν, M 17. κυριώτατα] κυριως ταυτα M 18. πνευμον M 25. μεταβαλλει[.], ex ν, M

ἀμετάβλητόν τε καὶ ἄφθαρτον καὶ αὐτὸ καὶ τῶν εἰρημένων μερῶν ἕκαστον; οὐ γὰρ ὁρᾶται, ἔστ' ἂν εἴη, τὸ ζῷον κατὰ τὸν εἰρημένον μεταβάλλον τρόπον. ἀλλὰ δῆλον, κἂν μὴ ὁρᾶται, ἐν τῷ ζῴῳ ὅλον ἕκαστον τῶν μερῶν μεταβάλλον, ἕως ἂν ᾖ τὸ ζῷον. ἀλλ' οὖν ἡ τῶν μερῶν τροπὴ καὶ ἀλλοίωσις φθορά τε καὶ γένεσις ἀπόδειξίς ἐστιν μεγίστη τοῦ καὶ τὸ ὅλον ποτὲ τὰ αὐτὰ τοῖς οἰκείοις πήσεσθαι μέρεσιν. οὕτω δὴ οὖν ἀνάγκη καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου, ἕως ἂν ᾖ ὁ κόσμος, μήτε αὐτὸν καθ' ὅλον αὐτὸν τρέπεσθαι μήτε τῶν κυρίων μερῶν αὐτοῦ μηδέν· ἡ γὰρ ὅλου τοῦ μέρους φθορὰ καὶ τοῦ παντὸς ἐξ ἀνάγκης φθορὰν ἐργάζεται· ἐκ γὰρ τῆς πάντων κράσεως καὶ ¦συμφωνίας ὁ κόσμος συνέστηκεν. ἀλλὰ κἀνταῦθα πάλιν ἡ κατὰ μόρια τῶν στοιχείων ἑκάστου μεταβολὴ γένεσίς τε καὶ φθορὰ καὶ τῆς ὅλου ἑκάστου στοιχείου φθορᾶς καὶ τοῦ ἐκ τούτων συγκειμένου κό-

πνεῦμα γεννᾶταί τε καὶ τῷ | παντὶ διασπείρεται fol. 168r. σώματι, ἀεικίνητος οὖσα ἐν τῇ κατὰ τόπον μεταβολῇ τῶν κατὰ τὰ ἄλλα πάθη ἀλλοιώσεων οὐ πασῶν δεκτικὴ καθέστηκε σῳζομένη καὶ μένουσα· οὔτε γὰρ διαιρέσεως καὶ μάλιστα τῆς κατὰ τὰς κοιλίας οὔτε τῶν κατὰ τὰς φλεγμονὰς ἀποστημάτων ἀνέχεται, ὡς ἰατρῶν διδάσκουσι παῖδες, ἀλλὰ φθάνει τὴν τούτων σχεδὸν σύστασιν αὐτή τε φθαρεῖσα καὶ τὸ πᾶν συνδιαφθείρασα σῶμα. καὶ δεῖ γε τῷ ὄντι τὸ μάλιστα τοῦ ὅλου συνεκτικώτατον μόριον, ἕως ἂν τὸ ὅλον εἶναί τε καὶ σῴζεσθαι δέῃ, αὐτὸ ὡς οἷόν τέ ἐστιν ἐν τῷ κατὰ φύσιν τόπῳ τε καὶ εἴδει διαμένειν, ἵνα τό τε ὅλον συνέχειν δύναται καὶ τὰ νοσοῦντα πάλιν ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀνακαλεῖσθαι μόρια, οἷόν ἐστιν καὶ τοῦ κόσμου τὸ οὐράνιον μέρος, οὗ τῇ κινήσει τὰ ἐντὸς ἰθύνεται πάντα σώματα. εὔλογον οὖν καὶ αὐτὸ τῶν ἄλλων ὡς ὅτι μάλιστα πάντων ἄνοσόν τε καὶ ἀγήρων εἶναι, ἕως ἂν ὁ θεὸς τόδε τὸ πᾶν σῴζεσθαι βούληται, ἀλλ' οὐκ ἤδη διὰ τοῦτο καὶ παντελῶς ἀπαθὲς αὐτὸ κατὰ φύσιν καὶ ἄφθαρτον ὑπολαμβάνειν εὔλογον. ὅτι μὲν οὖν ψεῦδος τὸ πάντα ἐν τῷ κατὰ φύσιν μένοντα τόπῳ ἀμετάβλητα εἶναι ⟨καὶ⟩ διὰ τοῦτο καὶ πάντα κόσμον ἀμετάβλητόν τε εἶναι καὶ ἄφθαρτον, ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν ἀποδεδείχθω.

ϛ'. Τὸ δὲ τὰ κύκλῳ κινούμενα λέγειν μήτε ἀρχὴν ἔχειν μήτε τέλος κινήσεως καὶ τοῦτο ἀξιοῦν ὥσπερ τινὰ κοινὴν ἔννοιαν ἄνευ πάσης πιστεύεσθαι ἀποδεί-

3. αλλοιωσεω⌊ν⌉, ex ϛ, M 4. 5. διαιρέσεως suspectum
6. φλεγ⌊ο er.⌉μ⌊ο ex ε⌉νας M 9. ὄντ⌊ι τ⌉ο M
9. 10. συνεκτικοτατον M 17. cf. Plat. Tim. 33 A
20. αφθ⌊αρ⌉τον M 21. fort. πάντα ⟨τὰ⟩ 22. καὶ add.

ξεως οὐκ οἶδα πότερον παίζοντός ἐστιν ἢ σπουδάζοντος. οὐδὲ γὰρ ἐπειδὴ τῆς κύκλῳ κινήσεως μὴ ἔστιν fol. 163v. ὡρισμένην μήτε ἀρχὴν λαβεῖν | μήτε τέλος διὰ τὸ πανταχόθεν ἐπισυνῆφθαι ἀλλήλοις τὰ τοῦ κύκλου μόρια, τοῦτο ἀπόδειξίς ἐστιν τοῦ μήτε ἄρξασθαι τὴν κύκλῳ κίνησιν μήτε παύσεσθαι ἀλλὰ ἄπειρον εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ κύκλος καὶ ἡ σφαῖρα (αὐτό φημι τὸ οὕτως ἐσχηματισμένον σῶμα) ἀρχὴν μὲν σωματικὴν ὡρισμένην οὐδεμίαν οὔτε τέλος ἔχει διὰ τὸ πανταχόθεν ὡς εἶπον ἐπισυνῆφθαι ἀλλήλοις τὰ τούτων μέρη, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔστιν κατὰ τὸ μέγεθος ἄπειρα· εἰ γὰρ ἔστιν κύκλος καὶ μείζων καὶ ἐλάττων, ὁμοίως δὲ καὶ σφαῖρα, καὶ ἐνδέχεται πάντα κύκλον καὶ σφαῖραν ὑπ' εὐθυγράμμου περιέχεσθαι σχήματος, δηλονότι ἀδύνατον ἄπειρον εἶναι τῇ ἐκτάσει ἢ κύκλον ἢ σφαῖραν· οὔτε γὰρ τοῦ ἀπείρου μεῖζόν ἐστιν καὶ ἔλαττον οὔτε

οὐδὲ λήξει· καὶ γὰρ εἰ τὴν τεχνητὴν σφαῖραν οἷον τὴν Ἀράτου κινουμένην τις νοήσειε καὶ μάλιστα μὴ ἑωρακώς, πότε τοῦ κινεῖσθαι ἤρξατο, οὔτε ἀρχὴν ἂν τῆς κινήσεως αὐτῆς εἰπεῖν ἔχει οὔτε τέλος, καὶ οὐ δήπου διὰ τοῦτο ἄναρχός ἐστιν ἡ κίνησις αὐτῆς καὶ ἀτελεύτητος. τί οὖν θαυμαστὸν καὶ ἐπὶ τῶν οὐρανίων καὶ πάντων τῶν κύκλῳ κινουμένων μὴ εἶναι μὲν λαβεῖν, ὅθεν ἤρξαντο τοῦ κινεῖσθαι (οἷον εἰ τύχοι ὅτι ἀ|πὸ κριοῦ ἢ ἀπὸ ἄλλου τινός), διὰ τὸ fol. 164r. ὡς εἶπον πανταχόθεν ἀλλήλοις ἐπισυνῆφθαι τὰ μέρη καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν εἶναι τὸ πρώτως ἀρχόμενον τῆς κινήσεως ἀλλ' ἅμα πάντα καὶ ἄρχεσθαι καὶ παύεσθαι, εἶναι μέντοι τινὰ χρόνου ἀρχήν, ἀφ' οὗ τοῦ κινεῖσθαι ἤρξατο; εἰ γὰρ μὴ εἴη τὸ πᾶν ἀγένητον, ἀρχὴν τῆς τοῦ οὐρανοῦ συστάσεως λαβούσης ἀρχὴν δηλονότι καὶ ἡ τούτου κίνησις ἕξει· ὥστε καί, εἰ φθαρήσεται, ἅμα τῇ τοῦ οὐρανοῦ φθορᾷ καὶ τὴν κίνησιν παύσασθαι ἀνάγκη. οὐδεμία μέντοι ἀνάγκη φαίνεται τὸ τὴν κύκλῳ κίνησιν δι' αὐτὸ τὸ κύκλῳ μήτε ἄρξασθαί ποτε τοῦ εἶναι μήτε παύσεσθαι. εἰ δὲ ταῖς Ἀριστοτέλους ἐπιχειρήσεσιν ἐπερειδόμενοι ἄναρχον εἶναί φασιν καὶ ἀτελεύτητον τὴν κύκλῳ κίνησιν, ὀψόμεθα, εἴ τις ἐκείνων τῶν λόγων ἔχει τὸ ἀναγκαῖον, ἐκεῖσε θεοῦ διδόντος γινόμενοι· οὐδεμία γὰρ νῦν ἐκεῖνα γυμνάζειν ἀνάγκη μηδὲν τοιοῦτον ἐν τοῖς ἰδίοις λόγοις τοῦ φιλοσόφου προτείναντος. ζητήσωμεν δὲ καί, εἴ τινές εἰσιν λόγοι, δι' ὧν ὡς οὐχ οἷόν τε ἀίδιον εἶναι τὴν κύκλῳ κίνησιν δείξομεν. νῦν δὲ τοσοῦτον μόνον

1. εἰ pt] ἡ M τεχνιτην M (cr. pt) 2. κινουμεν\ην\ M 4. κισεως M ἔχοι pt 10. pag. 398, 4 13. χρονο\υ\, ex ν, M 17. πανσασ|fin. vers.|σθαι M

πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἐνστῆναι τοῦ Πρόκλου προθέμενοι μόνα τὰ πρὸς ἀνασκευὴν τῶν αὐτοῦ λόγων ὡς ἡμῖν ἦν δυνατὸν παρεθήκαμεν.

ζʹ. Μέχρι μὲν οὖν τούτων τὰ τὴν ἀλήθειαν ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν ἐπιχειρημάτων ὀχλοῦντα τῇ πιθανότητι διηλέγξαμεν. Πλάτωνος δὲ ἐκ τοῦ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινουμένου τὸ τεταγμένον γεγονέναι λέγοντος καὶ οἱονεὶ μόνης τῆς τοῦ κόσμου τάξεως αἴτιον εἶναι τὸν θεὸν ὑποτιθεμένου ἐν τοῖς ἑξῆς ὁ Πρόκλος τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὡς ἀδύνατον οὖσαν ἐλέγχειν πειρᾶται. fol. 164v. ὅθεν παρίημι τὴν τῶν εἰρημένων | ἐξέτασιν μηδὲν τῆς ἀληθείας ἐξ αὐτῶν παραβλαπτομένης· ἐκ γὰρ τοῦ μηδαμῶς ὄντος γεγονέναι τὸν κόσμον ὁ ἀληθὴς ὑποτίθεται λόγος. εἰ οὖν καὶ δόξει τινὶ λόγου ἔχεσθαι τὰ παρὰ τοῦ Πρόκλου λεγόμενα, οὐδὲν ἕτερον ἢ τὴν Πλάτωνος ἀπελέγχει ὑπόθεσιν. καὶ δηλονότι οὐκ

ἐν ἀλλοτρίοις τόποις τὰ στοιχεῖα ὑπῆρχεν, εἰ μὲν ὄντων αὐτοῖς τῶν κατὰ φύσιν τόπων ἄλλων, τίς ὁ μεταθεὶς αὐτὰ ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις; οὐ γὰρ ἑαυτοῖς ἦν αἴτια σώματα ὄντα τῆς μεταθέσεως· ὥστε δύο ἀρχαί, φησίν, ἡ μὲν τοῦ κατὰ φύσιν, ἡ δὲ τοῦ παρὰ φύσιν. οὐκοῦν, ἐπειδὴ καὶ νῦν τινα ἐκ τῶν κατὰ φύσιν ἐπὶ τοὺς παρὰ φύσιν τόπους μεταβάλλει, ὡς ὅταν τὸ πῦρ κάτω γένηται ἢ τὸ ὕδωρ ἄνω, καὶ οὐκ ἔστιν ἑαυτοῖς τῆς μεταθέσεως αἴτια σώματα ὄντα, καὶ νῦν δύο ἀρχὰς ὑποτίθεσθαι ἀνάγκη, μίαν μὲν τὴν ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν μεθιστῶσαν τὰ σώματα, ἑτέραν δὲ τῆς τε κατὰ φύσιν θέσεως αὐτοῖς αἰτίαν καὶ τῆς ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν ἐπανόδου τοῖς | τοῦ (fol. 165 r.) κατὰ φύσιν ἐκπεπτωκόσιν. οὐδὲν οὖν ἀναγκαῖον ὁ λόγος οὗτος ἔχειν μοι φαίνεται. ὡς γὰρ καὶ ἐν ἑτέροις (σὺν θεῷ δὲ εἰπεῖν) δείξομεν, τὰ δεκτικὰ τοῦ κατὰ φύσιν τε καὶ παρὰ φύσιν οὐχ ὑπὸ ἀντικειμένων δυνάμεων ἐπὶ τὰ ἀντικείμενα φέρεται, ἀλλ' ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν μὲν ὑπὸ τῆς φυσικῆς τε καὶ σωστικῆς τῶν πραγμάτων δυνάμεως, ἐπὶ δὲ τὸ παρὰ φύσιν τῇ στερήσει ταύτης ἀπολισθάνει· ἡ δὲ στέρησις διὰ τὸ πεπερασμένον τῆς δυνάμεως συμβαίνει τοῖς πράγμασιν· ἐπεὶ καὶ ὁ ἡνίοχος καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπωλείας τῶν ὑποκειμένων ἐστὶν αἴτιος, ὁ μὲν τοῦ ἅρματος, ὁ δὲ τῆς νεώς, ἀλλὰ τῆς μὲν σωτηρίας καθ' αὑτό, τῆς δὲ ἀπωλείας κατὰ συμβεβηκός· τῆς γὰρ δυνάμεως τῶν τεχνιτῶν ἐξασθενούσης διὰ τὸ πεπεράνθαι συμβαίνει λοιπὸν τοῦ σῴζοντος

7. [ὡ]ς M 11. [ετεραν δ]ε M 15. οὗτος pt] ὄντως M
23. επ[ει] M 24. ἀπωλιας M

μὴ παρόντος εἰς τὸ ἀντικείμενον τὴν φθορὰν μεθίστασθαι τὰ ὑπὸ τῆς δυνάμεως σῳζόμενα πρότερον. τούτοις ἐφεξῆς κατασκευάσας ὁ Πρόκλος, ὅτι πρότερόν ἐστιν τὸ κατὰ φύσιν τοῦ παρὰ φύσιν, ἐπιφέρει ταῦτα 'ὥστε, εἰ καὶ ἦσαν τόποι κατὰ φύσιν, τούτων ἐν ἐκείνοις μὴ γενομένων ἄδηλον, εἰ καὶ κατὰ φύσιν πρεσβυτέρων ὄντων τὸν ἄπειρον χρόνον'. τὰ μαχόμενα συνέπλεξεν ὁ Πρόκλος· ἀνωτέρω γὰρ εἰπὼν 'εἰ μὲν ὄντων αὐτοῖς τῶν κατὰ φύσιν ἄλλων, τίς ὁ μεταθεὶς αὐτὰ ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις;' καὶ τούτῳ ὡς ἑπόμενον ἄτοπον ἐπαγαγὼν τὸ ἑτέραν εἶναι ἀρχὴν τὴν μεταθεῖσαν ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις ἐνταῦθά φησιν ὅτι 'εἰ καὶ ἦσαν τόποι κατὰ φύσιν, τούτων ἐν ἐκείνοις μὴ γενο- fol. 165 v. μένων ἄδηλον, εἰ καὶ κατὰ φύσιν πρεσβυ|τέρων ὄντων τὸν ἄπειρον χρόνον'. εἰ οὖν τὸν ἄπειρον χρόνον ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ἦσαν τόποις καὶ οὐδέποτε ἐν

[redacted]

[redacted]

φύσιν ἦσαν. ὥστε οὐκ ἄδηλον, εἰ κατὰ φύσιν αὐτοῖς ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ τόποι, ἐξ ὧν ἐπὶ τοὺς παρὰ φύσιν μετέβαλον· ἡ γὰρ εἰς τὸ παρὰ φύσιν μεταβολὴ ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν πάντως γίνεται, ὡς ἀρτίως ἐδείξαμεν. οὐκοῦν τῶν δύο ἀτόπων τὸ ἕτερον μόνον, εἴπερ ἄρα, ἀνάγκη ἕπεσθαι καὶ οὐκ ἄμφω, ὡς συνήγαγεν ὁ φιλόσοφος· ἢ γὰρ ἐν τοῖς παρὰ φύσιν ὄντα τόποις τὰ στοιχεῖα τὸν ἄπειρον χρόνον ἄδηλον, εἰ καὶ εἶχεν κατὰ φύσιν ἑτέρους τόπους, καὶ οὐκέτι δύο ἀρχαί, ἤ, εἴπερ δύο ἀρχαί, ἡ μὲν τοῦ κατὰ φύσιν, ἡ δὲ τοῦ παρὰ φύσιν, οὐκ ἄδηλον, εἰ ἦσαν αὐτοῖς ἕτεροι κατὰ φύσιν τόποι.

Τέλος λύσεως τοῦ δεκάτου λόγου.

Πρόκλου διαδόχου λόγος ἑνδέκατος.

"Ἑνδέκατος· τὴν ὕλην ἕνεκα τοῦ παντὸς εἶναί φησιν· ὑποδοχὴν γὰρ εἶναι γενέσεως. τὸ δέ, οὗ ἕνε|κα τῇ ὕλῃ τὸ εἶναι, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ fol. 166a r. γένεσις. εἰ μὲν οὖν ἐκ μηδενὸς ἡ ὕλη, κατὰ τύχην ἕνεκά του ἂν εἴη καὶ τὸ γενόμενον ὕλην ἔχει κατὰ τύχην. οὐδὲν δὲ τῶν κατὰ τύχην ἀναγκαῖόν ἐστιν· ὥστε οὐδὲ τὴν δημιουργίαν ἔχειν τὸ βέβαιον φήσομεν. εἰ δὲ ἔκ τινος αἰτίας ἕνεκά του καὶ ἡ ὕλη τῆς γενέσεως, ἀνάγκη μετ' ἀλλήλων εἶναι ταῦτα, τὴν ὕλην καὶ τὴν γένεσιν. καὶ γὰρ τὸ ἕνεκά του καὶ τὸ οὗ

4. pag. 388, 8 6. συνηγ⌊α⌉γεν, ex ε, M 15. cf. fol. 183 v. sq. 16. cf. Plat. Tim. 49 A 17. τὸ pt⌉ τωι M *23 cf. fol. 193r.* 24. γαρ το⌊υ er.⌉ M

ἕνεκα μετ' ἀλλήλων πρὸς ἄλληλα ὄντα. εἰ οὖν ἀίδιον ἡ ὕλη καὶ καθὸ ὕλη ἕνεκά του, καὶ ἡ γένεσις ἀίδιος· καὶ γὰρ καὶ ταύτην οὗ ἕνεκα, καθότι γένεσίς ἐστιν, ἀνάγκη εἶναι. σύνεστιν ἄρα ἀλλήλοις τὸν ἀεὶ χρόνον ἥ τε ὕλη καὶ ἡ γένεσις, ὡς τὸ οὗ ἕνεκα καὶ τὸ ἕνεκά του· τινὸς γάρ ἐστιν ἡ ὕλη τοῦ ἐπ' αὐτῆς εἴδους· καὶ γὰρ ἡ τὶς ὕλη τότε ὕλη ἐστίν, ὅταν ᾖ καὶ τὸ εἶδος· διὸ καὶ εὐεργὸν ποιοῦσιν οἱ τεχνῖται τὴν μήπω οὖσαν ὕλην καί, καθόσον προκόπτουσιν εἰς τὸ ποιεῖν ὕλην, κατὰ τοσοῦτον παραγίνεται τὸ εἶδος· οὐ γὰρ οἱ λίθοι τοῦ εἴδους τῆς οἰκίας ὕλη, πρὶν ξεσθῶσιν εἰ τύχοι καὶ ἁρμοσθῶσιν, ἀλλ' ὅταν ταῦτα προσλάβωσιν· ὅταν ἄρα ὡς ἀληθῶς ὕλη γένωνται, τότε πάρεστιν ἀχρόνως ἤδη τὸ εἶδος. εἰ οὖν καὶ ἡ ἁπλῶς ὕλη πάντως ἐστὶν ὕλη πάσης γενέσεως καὶ ἔστιν δυνάμει πάντα καὶ οὐδὲν αὐτῇ δεῖ πρὸς τὸ ὕλη εἶναι καθάπερ

[redacted]

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ ια' λόγου.

α'. Πῶς μὲν οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος, πῶς δὲ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς περὶ τῆς ὕλης ἐδόξαζον. ἐν ᾧ, ὅτι οὐδέποτε γυμνὴ τῶν εἰδῶν ἐστιν ἡ ὕλη.

β'. Τίσι λόγοις κατασκευάζουσιν, ὅτι τέ ἐστιν μία καὶ ἡ αὐτὴ πᾶσιν τοῖς φυσικοῖς ὑποκειμένη ὕλη καὶ ὅτι ἀνείδεός ἐστιν αὕτη καὶ ἀμετάβλητος.

γ'. Ὅτι, δι' ὧν δείκνυται λόγων, ὅτι ἔστιν τις μία κοινὴ πάντων ὕλη, δι' αὐτῶν τούτων ἀποδείκνυται, ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ θρυλουμένη ἀσώματος καὶ ἀνείδεος ὕλη, ἀλλὰ τὸ ἄποιον σῶμα τοῦτό ἐστιν τὸ ἔσχατον ὑποκείμενον καὶ ἡ πρώτη ὕλη.

δ'. Εἰς τοὐναντίον συνηγορία, ὅτι τὸ ἄποιον σῶμα οὐκ ἔστιν ἀμετάβλητον, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, διὰ τὸ ἐκ μικροῦ μέγα γίνεσθαι καὶ ἐκ μεγάλου μικρόν, καὶ ἔλεγχος ταύτης, ὅτι οὐχ, ᾗ σῶμά ἐστιν, μεταβάλλει ἀλλὰ κατὰ ποσότητα. ἐν ᾧ, ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστιν μέγα τι εἶναι λέγειν ἢ μικρὸν καὶ τριχῇ διαστατὸν εἶναι ἢ ὅλως σῶμα.

ε'. Ὅτι ἀδύνατον στοιχεῖα εἶναι τῶν σωμάτων τὰ συμβεβηκότα, ὥστε ἐξ αὐτῶν καὶ τῆς ὕλης εἶναι τὰ σύνθετα σώματα.

ϛ'. Ὅτι οὔτε πᾶσα ποιότης οὔτε ποσότης συμβεβηκός ἐστιν, ἀλλ' ἔστιν οὐσιῶδες ποσὸν καὶ ποιόν. καὶ ὅτι τὸ ἐν τοῖς σώμασιν αὐθυπόστατον καὶ ἡ ἁπλῶς οὐσία τὸ ἀόριστόν ἐστιν τριχῇ διαστατὸν ἔσχατον ὂν πάντων ὑποκείμενον.

3. *τηστοας* M 16. *σωμα*[*σ* eras.] M 23. fort. <*πᾶσα*> *ποσότης*

ζʹ. Ὅτι οὐδὲν κωλύει ὑποκείμενον εἶναι ἤτοι ὕλην τὸ τριχῇ διαστατόν, κἂν μὴ ἀνείδεον ὑπάρχῃ. καὶ ὅτι οὐδὲν τῶν ὄντων πάντῃ εἶναι ἀνείδεον ἐνδέχεται οὐδὲ αὐτὴν ἣν ὑποτίθενται ὕλην ἀσώματον, εἴπερ ὅλως fol. 166b r. τῶν ὄντων ἦν. καὶ ὅτι ἁπλούστατόν | ἐστιν τὸ τριχῇ διαστατόν.

ηʹ. Ἐπιχειρήματα πλείονα, ὅτι τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν εἶναι τὴν μυθευομένην ἀσώματόν τε καὶ ἀνείδεον ὕλην. καὶ ὅτι, δι' ὧν ἀνασκευάζεται λόγων ἡ ἀσώματος ὕλη, διὰ τῶν αὐτῶν δείκνυται πρῶτον εἶναι ὑποκείμενον καὶ ὕλη τὸ τριχῇ διαστατόν. ἐν ᾧ, πῶς τε ἀόριστον εἶναι λέγεται καθ' αὑτὸ τὸ τριχῇ διαστατὸν καὶ κατὰ τί μέν ἐστιν ἀμετάβλητον, κατὰ τί δὲ οὐκ ἀμετάβλητον.

θʹ. Ἔκθεσις τῆς ἐφόδου τοῦ προκειμένου ἑνδεκά-

καὶ φθορᾷ ἀμετάβλητον μένει τὸ ὑποκείμενον καὶ ἡ ὕλη, ἤδη διὰ τοῦτο ἀνάγκη καὶ ἁπλῶς ἀγένητον αὐτὴν εἶναι καὶ ἄφθαρτον.

ιγ΄. Ὅτι οὔτε ἀίδιον εἶναι τὴν ὕλην καὶ ἄναρχον οὐδαμοῦ λέγει ὁ Πλάτων οὔτε, εἰ τοῦτο ἔλεγεν, εὔλογον ἦν διὰ τοῦτο καὶ τὴν περὶ τοῦ ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον αὐτῷ περιτιθέναι ὑπόληψιν.

ιδ΄. Ὅτι καὶ ἐν ἄλλοις ἐναργῶς τὰ μαχόμενα ὑπέθετο Πλάτων, ὧν ἐστιν τὸ καὶ τὴν γῆν ἀμετάβλητον εἶναι λέγειν καὶ τὰ σύνθετα σώματα ἐκ τῶν δ΄ συγκεῖσθαι στοιχείων· ταῦτα γὰρ συναληθεύειν ἀδύνατον.

ιε΄. Ὅτι οὐ τὸν κόσμον ἀίδιον εἶναι κατὰ Πλάτωνα διὰ τὴν ὕλην ἀνάγκη, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ τὴν ὕλην διὰ τὸν κόσμον ἀρχὴν ἔχειν τοῦ εἶναι.

| *Λύσις τοῦ ἑνδεκάτου λόγου.* fol. 166b v.

α΄. Ἐπειδὴ τὸν περὶ τῆς ὕλης ἐνταῦθα κεκίνηκεν ἡμῖν ὁ φιλόσοφος λόγον καὶ ἐκ ταύτης ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον κατασκευάζειν ἐπιχειρῶν, εὔλογον ἡγοῦμαι πρὸ τῆς τοῦ προκειμένου ἐπιχειρήματος ἐξετάσεως μικρόν τι παρεκβάντας διασκοπῆσαι, τίς ποτέ ἐστιν ἡ κοινῶς ἅπασι τοῖς φυσικοῖς ὑποκειμένη ὕλη, ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν ποιήσειν ἐν τῷ προκειμένῳ κεφαλαίῳ γινόμενος ἐπηγγειλάμην. Πλάτων μὲν οὖν καὶ τῶν παλαιῶν οἱ διαφανέστατοι μάλιστα ἀσώματον εἶναι τὴν ὕλην καὶ ἀνείδεον ἀπεφήναντο· πολλοὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἀίδιον εἶναι ὑπέθεντο γενέσεως ἁπάσης καὶ φθορᾶς

1. αμεταβλητο⌊ν⌉ M[a] 1. 2. ἡ ὕλης M[b] 4. ⌊ειναι⌉ M[a]
5. ειστουτο M[a] 6. δια ἅτο M[b] 13. διά] και M[a]; om. M[b] 14. δια το μοναρχην εχειν M[b] 23. pag. 345, 22
Plat. Tim. 51 A

καὶ ὅλως μεταβολῆς ἐστερημένην. ταύτῃ δὴ τῇ ἀνειδέῳ τε καὶ ἀσωμάτῳ ὕλῃ τὸ ποσόν φασιν πρῶτον συνδυαζόμενον τὸ τριχῇ διαστατὸν ἀπεργάζεσθαι, ὅπερ ἐστὶν τὸ ἄποιόν τε καὶ ἁπλῶς λεγόμενον σῶμα. τούτου δὴ τοῦ ἁπλῶς σώματος διαφορὰν εἶναι πρώτην τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ὑποτίθενται· αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ σῶμα καθ' αὑτὸ μόναις ταῖς τρισὶ διαστάσεσιν ὁριζόμενον ὄγκον εἶναί τινα ἀόριστον, ὁρίζεσθαι δὲ τῇ τοῦ μικροῦ τε καὶ μεγάλου διαφορᾷ· ὥσπερ γὰρ ἡ τοῦ ζῴου φύσις τῷ ἐμψύχῳ τε καὶ αἰσθητικῷ ὁριζομένη [ἡ] αὐτὴ μὲν κατὰ τὸν ἴδιον τῆς φύσεως λόγον τῆς τοῦ λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου διαφορᾶς ἐστιν ἑτέρα, ἐν ὑπάρξει μέντοι ἀδύνατόν ἐστιν ἄνευ τινὸς τῶν ἰδίων διαφορῶν θεωρηθῆναι τὸ ζῷον (οὐ γάρ εἰσιν αὐτὰ καθ' αὑτὰ ἐν ὑποστάσει τὰ καθόλου γένη — λέγω δὴ

αὐτὴν ἑτέρα οὖσα τῆς τοῦ μικροῦ τε καὶ μεγάλου διαφορᾶς, ἐν ὑποστάσει μέντοι αὐτὴν εἶναι ἄνευ τινὸς τῶν διαφορῶν τούτων ἀδύνατον. τούτῳ δὴ λοιπὸν τῷ ἀποίῳ σώματι ἡ ποιότης ἐπιγινομένη τὴν τῶν στοιχείων ἀπεργάζεται φύσιν· θερμῆς μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ ξηρᾶς ἐπιγινομένης ποιότητος τὸ πῦρ γίνεται, θερμῆς δὲ καὶ ὑγρᾶς ὁ ἀήρ, ὑγρᾶς δὲ καὶ ψυχρᾶς τὸ ὕδωρ, ψυχρᾶς δὲ καὶ ξηρᾶς ἡ γῆ, τῆς τοιαύτης τάξεως ἐν ὑποθέσει δηλονότι νοουμένης εἰς θεωρίαν τῆς τῶν πραγμάτων ὡς ἔχουσιν φύσεως· οὐδέποτε γὰρ γυμνὸν εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῶν εἰδῶν ἢ τῶν ποιοτήτων ὑπονοεῖν εὔλογον· ἅμα γὰρ ὑπὸ θεοῦ εἰδοπεποιημένη ὕλη παράγεται, ἥτις ποτ' ἂν εἴη· εἰ γὰρ τῶν πρός τι ἥ τε ὕλη καὶ τὸ εἶδος (εἴπερ ἡ μὲν ἕνεκά του, τὸ δὲ οὗ ἕνεκα, ὡς καὶ ὁ Πρόκλος ἐν τούτοις εἴρηκεν), τὰ δὲ πρός τι συνεισάγει ἄλληλα καὶ συναναιρεῖ, οὔτε ἄρα τὴν ὕλην χωρὶς εἰδῶν εἶναι ἐνδέχεται οὔτε τὰ εἴδη χωρὶς ὕλης. ἐκ δὴ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνιόντων λοιπὸν καὶ συντιθεμένων ἀλλήλοις τὰ σύνθετα γίνεται σώματα. πρώτην οὖν ὕλην καὶ ἁπλῶς εἶναι ὕλην φασὶν τὴν ἀσώματον ἐκείνην καὶ ἀνείδεον, δευτέρως δὲ | τὸ τριχῇ διαστα- fol. 167 v. *τόν τε καὶ ἄποιον σῶμα, ὃ καὶ δεύτερόν φασιν μετὰ τὴν ὕλην ὑποκείμενον, τρίτως δὲ καὶ προσεχέστερον τὰ τέσσαρα στοιχεῖα· οὐ γὰρ ἁπλῶς ὕλη ταῦτα, ἀλλὰ πρός τι· πρὸς γὰρ τὰ ἐξ αὐτῶν γενόμενα, ἐπεὶ καὶ τὰ ἐκ τούτων σύνθετα ὕλη πρὸς ἕτερα γίνεται, οἷον τὸ σπέρμα καὶ τὸ καταμήνιον ὕλη τοῦ ζῴου. οὕτω*

7. *ὑγρας* (prius) ex *ξηρας* M 13. ἥ^ει^τις M, in marg. *σημειωσαι* 16. *συν*[*ει*]*σαγει*, ex *η*, M 20. σώματα pt] σωμα M

μὲν οὖν οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος· τῶν δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς οἱ πλεῖστοι πρὸς τῇ ὕλῃ τὸ τριχῇ διαστατὸν εἶναι ὑπέθεντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς ὕλης παρὰ τῶν εὐδοκίμων μάλιστα λεγόμενα ὡς συντόμως εἰπεῖν ταῦτά ἐστιν.

β΄. Ὅτι δέ ἐστιν αὐτὸ τοῦτο ἕν τι καὶ κοινὸν πᾶσιν τοῖς φυσικοῖς εἴδεσιν ὑποκείμενόν τε καὶ ὕλη ἀμετάβλητον αὐτὸ ὂν καὶ ἀσώματον, τοιοῖσδε λόγοις κατασκευάζουσιν. πάντα τὰ φυσικὰ σώματα τά τε στοιχεῖα καὶ τὰ ἐκ τούτων συγκείμενα εἰς ἄλληλα ὁρῶμεν μεταβάλλοντα. ἀδύνατον δὲ ἦν πάντα μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα μηδενὸς ἐν τοῖς μεταβάλλουσιν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμεταβλήτου ὑπομένοντος καὶ τῶν εἰδῶν, καθ' ἃ ἡ μεταβολὴ γίνεται, παρὰ μέρος ἑκάστου δεχομένου. ὃ δὲ λέγω, δι' ὑποδείγματος ποιήσω

τῇ οἰκίᾳ καὶ τῇ νηὶ οὐκέτι ἡ αὐτὴ ὑποβέβληται ὕλη· μεταβάλοι γὰρ ἂν ἡ ναῦς εἰς κλίνην καὶ θύραν καὶ ὅσα ἐκ ξύλων συνέστηκεν καὶ ἡ οἰκία εἰς θέατρον εἰ τύχοι καὶ ὅσα ἐκ λίθων γίνεται διὰ τὸ μένειν τὸ ὑποκείμενον καὶ τὴν ὕλην ἀμετάβλητον κοινὴν οὖσαν τῶν εἰρημένων πάντων, κλίνης μὲν εἰ τύχοι καὶ πλοίου τὰ ξύλα, θεάτρου δὲ καὶ οἴκου τοὺς λίθους· οὐκέτι μέντοι εἰς ἱμάτιον μεταβάλλειν τὴν οἰκίαν ἐνδέχεται· ἡ γὰρ ὕλη τῆς τε οἰκίας καὶ τοῦ ἱματίου διάφορος. οὐδὲν ἄρα μεταβάλλειν εἰς ἕτερόν τι δυνήσεται μὴ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀμφοῖν ὑποκειμένης ὕλης. ὥσπερ οὖν ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν τεχνητῶν, ὅσα μὲν ὁμόϋλά ἐστιν, οἷον τὰ ἐκ χαλκοῦ δημιουργήματα, διὰ τὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τοῦ χαλκοῦ ὕλην αὐτοῖς ὑποκεῖσθαι ἅπαντα μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα δύναται αὐτοῦ τοῦ χαλκοῦ ἐν τῇ μεταβολῇ τῇ ἐκείνων ἀμεταβλήτου μένοντος κατὰ τὸν ἴδιον τῆς φύσεως λόγον, τὰ δὲ μὴ ὁμόϋλα εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν οὐ δύναται, οὕτω δήπουθεν, εἰ μὴ μία τις ἅπασιν τοῖς φυσικοῖς σώμασιν ὕλη ὑπέκειτο ἀμετάβλητος αὐτὴ ὑπομένουσα, οὐκ ἂν ἅπαντα τὰ φυσικὰ σώματα μεταβάλλει εἰς ἄλληλα. μίαν ἄρα καὶ κοινὴν εἶναι πάντων τῶν φυσικῶν σωμάτων τὴν ὕλην ἀνάγκη. καὶ ὥσπερ ὁ χαλκὸς αὐτὸς καθ' αὐτὸν ἀσχημάτιστός ἐστιν μηδὲν σχῆμα τῶν, ὅσα δέχεται, συμπληρωτικὸν τῆς ἰδίας ἔχων φύσεως, οὕτω δὴ καὶ τὴν κοινῶς πᾶ|σι τοῖς φυσικοῖς σώμασιν fol. 168 v.

2. με[σ er.]ταβαλοι M; μεταβάλλοι pt 8. 9. ε[ν]δεχεται, ex κ, M 12. τεχνιτων M 19. μια[τις ἅ]πασιν, ex ντιν ut vid., M 21. fort. μεταβάλλοι 23. χαλκὸς p] χαλκους M

25. *ἔχων p] εχον M* 26. πασί φυσικῶς M (cf. 407, 21. *410, 7. 411, 19)*

... ὴν εἰς ἄλληλα μετα
μηδὲν ὑπέμενεν ἐν τῇ εἰς ἀ
βολῇ ἀμετάβλητον, παντὸς
ὅλον αὐτὸ εἰς τὸ μὴ ὂν φ
ὄντων εἰς ἕτερόν τι μετέβαλ
ὧν κατασκευάζουσιν μίαν τι
κοῖς σώμασιν ὕλην ὑποκεῖσθ
εἶναι καὶ ἀμετάβλητον, οὗτοί

γ΄. Τάχα δ' ἄν τις ἐξ α
ορώμενος τὸ μὴ εἶναι τὴν πρ
καὶ ἀνείδεον ἀποδείξειεν. ἐν
εἰς ἄλληλα μεταβολῇ τὸ τριχῇ
ὑπομένον ὁρᾶται· τὸ γὰρ ὕδω
οὐχ, ᾗ σῶμά ἐστιν, μεταβάλλ
διαστατὸν τὸ τῷ ὕδατι ὑποκείμ
ἀμετάβλητον καὶ μεταβάλλοντο
οὔτε γὰρ ἐκ μὴ τριχῇ διαστατ

[redacted]

δεικνύειν ἔχει τις, ὡς ἐκ τοῦ τριχῇ διαστατοῦ (τουτέστιν ἐκ τοῦ | ἁπλῶς σώματος) εἰς τὸ μὴ τριχῇ [fol. 169 r.] διαστατὸν (τουτέστιν εἰς τὸ ἁπλῶς μὴ σῶμα) μεταβολή ποτε γίνεται, συγχωρήσωμεν εἶναί τι καὶ τῷ τριχῇ διαστατῷ ὑποκείμενον, περὶ ὃ ὑποκείμενον ἀμετάβλητον ἡ τοῦ τριχῇ διαστατοῦ (τουτέστιν τοῦ ἀποίου σώματος) εἰς τὸ μὴ τοιοῦτο μεταβολὴ γίνεται. καὶ τοῦτο δηλονότι ἀσώματόν ἐστιν· τὸ γὰρ ὑποκείμενόν τινι ἕτερόν ἐστιν τούτου, ᾧ ὑπόκειται, ὡς ὁ χαλκὸς τοῦ ποιοῦ σχήματός ἐστιν ἕτερος. οὐκοῦν καὶ τὸ τῷ τριχῇ διαστατῷ, τουτέστιν τῷ σώματι, ᾗ σῶμά ἐστιν, ὑποκείμενον οὐκ ἔσται σῶμα ἀλλ' ἀσώματον. εἰ δὲ μήτε ἐκ σώματός ποτε εἰς τὸ μὴ εἶναί τι σῶμα μεταβέβληκεν μήτε ἐκ μὴ σώματος σῶμα γέγονεν (οὐδὲν γὰρ πώποτε μὴ ὂν τριχῇ διαστατὸν γέγονε τριχῇ διαστατὸν οὔτ' αὖ πάλιν τριχῇ διαστατὸν ὂν εἰς τὸ μὴ εἶναι τριχῇ διαστατὸν μεταβέβληκεν, ἀλλὰ τὸ τριχῇ διαστατὸν καὶ ὅλως τὸ σῶμα, ᾗ σῶμά ἐστιν, ἀμετάβλητον ὑπομένει ἐν τῇ τῶν στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολῇ), τίς ἔτι λόγος ὑπολείπεται δεικνύς, ὡς τῷ τριχῇ διαστατῷ ἀσώματός τις ὕλη ὑπόκειται; ἐκ γὰρ τῆς τῶν πεποιωμένων σωμάτων μεταβολῆς τὸ δεῖν αὐτοῖς ὑποκεῖσθαί τι ἀμετάβλητον ἕτερον ὂν παρ' αὐτὰ ἀπεδείκνυτο. τοῦ οὖν τριχῇ διαστατοῦ, τουτέστιν τοῦ ἀποίου σώματος, ᾗ σῶμά ἐστιν, μὴ μεταβάλλοντος, ἀλλ' ᾗ καθὸ πεποίωται ἢ κατὰ μέγεθος ἢ σμικρότητα πάσης σωμάτων μεταβολῆς γινομένης, τίς

5. 6. fort. ὑποκείμενον ⟨αὐτὸ ὑπομένον⟩ ἀμετάβλητον (cf. lin. 18. 19. 414, 18) 26. πεποίωται ἢ κατὰ] πεποι, tum cr. V litt. perierunt, quarum ultimam η fuisse mecum constat, κατα *M*; *πεπερασμένον κατὰ* pt 27. πασης σωμάτων] π, tum

ἔτι λείπεται ἀνάγκη, δι' ἧς ἄν τις συλλογίσαιτο τὸ καὶ τῷ τριχῇ διαστατῷ ἕτερόν τι ὑποκεῖσθαι ἀσώματον καὶ μὴ αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτον πάντων ὑποκεί-
fol. 169 v. μενον καὶ τὴν ἁπλῶς ὕλην, ὡς καὶ τοῖς Στωι|κοῖς καλῶς ἔδοξεν; ἁπλῶς δὲ λέγω ὕλην καὶ ἁπλῶς σῶμα οὐ τὸ καθόλου καὶ οἱονεὶ γεγονὸς καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μόνῃ ἐπινοίᾳ καὶ τῷ λόγῳ θεωρούμενον ἀλλὰ τὸ ἐν ὑπάρξει καὶ μέρος ἤδη τοῦ συνθέτου ἤγουν στοιχεῖον γενόμενον, τῷ μέντοι οἰκείῳ λόγῳ πάσης ἐστερημένον ποιότητος, ὧν παρὰ μέρος ἐστὶν δεκτικόν. τοῦτο οὖν λέγω ἁπλῶς σῶμα τὸ ταῖς τρισὶ διαστάσεσιν ὁριζόμενον, διότι οὔτε θερμόν ἐστιν αὐτὸ καθ' αὑτὸ οὔτε ψυχρὸν οὔτε βαρὺ οὔτε κοῦφον οὔτε τινὰ τῶν τοιούτων προσδιορισμῶν κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τῆς φύσεως ἐπιδέχεται λόγον, ὡς λέγεσθαι βαρὺ σῶμα ἢ θερμὸν [redacted]

τύχοι ἢ ψυχρόν, βαρὺ ἢ κοῦφον· τούτοις γὰρ ἅπασιν τὸ ἄποιον ὑπόκειται σῶμα. ἔστιν οὖν τῶν πεποιωμένων σωμάτων ἕκαστον ἐξ ὑποκειμένου μὲν τοῦ τριχῇ διαστατοῦ, τουτέστιν τοῦ ἀποίου σώματος, εἴδους δὲ τοῦ πυρίου τυχὸν ἢ ἀερίου ἢ τινος ἄλλου. ὡς οὖν τὸ εἶδος οὐκ ἐξ ὑποκειμένου καὶ εἴδους σύγκειται, οὕτως οὐδὲ | τὸ ἁπλῶς σῶμα τὸ πᾶσιν fol. 170r. *τοῖς φυσικοῖς εἴδεσιν ὑποκείμενον ἐξ ὑποκειμένου καὶ εἴδους σύνθετον ἔσται, ἀλλ' ἔστιν αὐτὸ ὑποκείμενον πᾶσιν καὶ ἁπλοῦν.*

δ'. Σαφὲς μὲν οὖν ἐξ αὐτῆς οἶμαι τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας εἶναι, ὡς οὐδεμίαν ἐν τῇ τῶν πραγμάτων εἰς ἄλληλα μεταβολῇ τὸ σῶμα, ᾗ σῶμά ἐστιν, τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν ὑπομένει, τουτέστιν τὸ εἶναι σῶμα ἔσταται· τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ ᾗ σῶμά ἐστιν μεταβάλλειν. ἐπειδὴ δέ τινες πειρῶνται κατασκευάζειν, ὡς ὅτι καὶ τὸ σῶμα, ᾗ σῶμά ἐστιν, μεταβάλλει (τουτέστιν τὸ τριχῇ διαστατόν, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν), ἵν' οὕτως, ὡς οἴονται, δείξωσιν, ὅτι καὶ τῷ σώματι ἀσώματός τις ὕλη ὑπόκειται, ἀναγκαῖον οἶμαι καὶ τούτων τοὺς λόγους ἐκθέμενον ἐπισκέψασθαι. φασὶ γάρ, ὡς τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου μένοντος μήτε προσθέσεως γενομένης μήτ' ἀφαιρέσεως ἐξ ἐλαττόνων τὰ σώματα μείζονα γίνεται καὶ ἐκ μειζόνων πάλιν εἰς ἐλάττονα

1. *ψυ*|fin. vers.||[foramen V—VI litt.]*αρὺ* M; *ψυχρὸν ἢ βαρὺ* pt 2. *ἄποιον ὑπόκειται*] *α*, tum prior pars litterae *π*, lac. V litt., *ποκειται* M; *πεποιωμένον ὑπόκειται* pt
5. *πυρίου*] *πυρουει* M; *πυροῦ* pt (fort. *πυρίου εἰ τύχοι* scrib.) *αερ*[*ι*]*ου*, ex *α*, M 12. *ενεργειας* M; *ἐναργείας* p (ε supra α)
13. *τ*[*ὸ*], ex *ω*, M 14. 15. fort. *τοῦ εἶναι σῶμα ἐξίσταται* (cf. 418, 17. 18) 19. *διονται* M; *οἷόν τε* pt (cf. 290, 25; at cf. *14, 22. 337, 20)* 23. *μητ*[*'*], ex *ε*, M

ὄγκον συστέλλεται. οἱ γοῦν γλεύκους μεμεστωμένοι πίθοι τε καὶ ἀσκοὶ ῥήγνυνται, εἰ πλήρεις ὄντες [εἰ] μὴ διαπνέωνται· τοῦ γὰρ γλεύκους εἰς πνεῦμα μεταβάλλοντος καὶ τοῦ πνεύματος μείζονα ὄγκον ἔχοντος τῆς εἰς αὐτὸ μεταβληθείσης τοῦ γλεύκους οὐσίας καὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἦν τὸ γλεῦκος, πρὶν μεταβάλλῃ, μὴ οἵου τε ὄντος μείζονα χωρῆσαι σώματος ὄγκον μήτε δὲ διέξοδον ἐπὶ τὸν ἀέρα τοῦ πνεύματος ἔχοντος ἀμέτρως ὑπὸ τοῦ μεγέθους τοῦ πνεύματος διατεινόμενοι οἵ τε ἀσκοὶ καὶ οἱ πίθοι ῥήγνυνται, ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς ὑπεράγαν νατομένοις σάκκοις ἢ τοιούτοις τισὶν γίνεσθαι· οὐ γὰρ τὸ πνεῦμα ἁπλῶς τῆς ῥήξεώς fol. 170v. ἐστιν αἴτιον (οὐδὲ γὰρ οἱ φυσώμενοι τῶν | ἀσκῶν πλήρεις ὄντες πνεύματος ῥήγνυνται) ἀλλ' ἡ εἰς μείζονα ὄγκον τοῦ γλεύκους μεταβολή. ἔτι δὲ ἐναργέ-

γαστέρα ἐργάζεται. πάλιν δ' αὖ καὶ ἐκ μείζονος ὄγκου εἰς ἐλάττονα μεταβάλλει τὰ σώματα, ὅταν τὰ κουφότερα εἰς τὰ βαρύτερα μεταβάλλῃ· πολὺς γὰρ ἀὴρ πυκνούμενος εἰς ἐλάχιστον ὕδατος μεταπίπτει ὄγκον· ὡς γὰρ τὸ βραχὺ ὕδωρ εἰς πολὺν ἀέρα μεταβάλλον ὁρᾶται, οὕτως ἀνάγκη καὶ πολύν τινα ἀέρος ὄγκον εἰς ἑαυτὸν συμπιλούμενόν τε καὶ συνιζάνοντα εἰς ἔλαττον μέγεθος ὕδατος μεταβάλλειν. εἰ δὲ μήτε προσθέσεως γινομένης ἐκ μικροῦ τι γίγνεται μέγα μήτε δ' αὖ ἀφαιρέσεως ἐκ μεγάλου μικρόν, ἔοικεν ἄρα καὶ τὸ τριχῇ διαστατὸν γίγνεσθαί τε καὶ φθείρεσθαι· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ὑποκεῖσθαι αὐτῷ τὴν ἀσώματον ὕλην ἀνάγκη διὰ τὸ τὰ μεταβάλλοντα πάντα ἐν κοινῷ τινι ὑποκειμένῳ μεταβάλλειν, ὡς δέδεικται. ταῦτα μὲν οὖν εἴποι ἄν τις εἰς συνηγορίαν τοῦ καὶ τῷ τριχῇ διαστατῷ τὴν ἀσώματον ὑποκεῖσθαι ὕλην | fol. 171 r. καὶ μὴ εἶναι αὐτὸ τὴν πρώτην τῶν σωμάτων ὕλην. ἀλλ' ἡμεῖς ἤδη δυνάμει καὶ τὴν ἀπορίαν ταύτην ἐπελυσάμεθα· εἴπομεν γάρ, ὡς τὸ μικρὸν καὶ τὸ μέγα πρώτη διαφορά ἐστιν σώματος. ὥσπερ οὖν οὔτε ἡ ἐκ βαρέος εἰς τὸ κοῦφον μεταβολὴ οὔτε ἡ ἐκ θερμοῦ εἰς ψυχρὸν τοῦ σώματος, ᾗ σῶμά ἐστιν, μεταβολὴν ἐργάζεται, οὕτως οὐδὲ ἡ ἐκ μικροῦ εἰς μέγα οὐδὲ ἡ ἐκ μεγάλου εἰς μικρὸν γένεσίς ἐστιν ἢ φθορὰ σώματος, ᾗ σῶμά ἐστιν, ἐπεὶ οὐδὲ ἡ αὔξησις ἐκ μὴ σώματος σῶμα ἐργάζεται, ἀλλὰ τῆς τοῦ σώματος φύσεως, ᾗ σῶμά ἐστιν, ἀμεταβλήτου μενούσης τῷ ποσῷ μόνον ἡ κατὰ τὴν αὔξησιν μεταβολὴ προστίθησιν. τῷ αὐτῷ δὴ οὖν τρόπῳ κἂν φθειρόμενον τὸ ὕδωρ εἰς μείζονα μετα-

11. γιγνεσθ[αι] M 15. τ[ω], ex ου, M 19. pag. 408, 5. 6
29 sq. μεταβαλλ[η]ι M

ἐστιν, οὔτε ἀλλὰ κατὰ μόνον τὸ ποσὸν μεῖζον γενόμενον, ὥσπερ καὶ τε θερμὸν καὶ ἐκ βαρέος κοι ἔκστασίς ἐστιν τοῦ, καθ' ὅ γ καθὸ λευκόν ἐστιν μεταβάλο πάντως ἐξίσταται, καὶ τὸ ζῷ μεταβάλοι, ἐξίσταται τοῦ εἶν ὁ αὐτὸς λόγος· ἐκστατικὸν γ

fol. 171v. βολὴ τυγχάνει ὂν τούτου, εἰ καὶ τὸ σῶμα, καθὸ σῶμά ἐ ἂν τοῦ εἶναι σῶμα. ὥστε κα μεταβολὴ ἢ ἔμπαλιν ἢ ἐκ μεγ ματος, ᾗ σῶμά ἐστιν, μεταβολ σῶμα τὸ ἐκ μικροῦ μέγα γιγ μικρόν. ἀλλ' οὐδεμία μεταβολ ποιεῖ τὸ μεταβάλλον ἢ ἐκ σώμ

διαστατὸν ἔμενεν, ἀλλ' ἢ πάσας ἤ τινὰς τῶν διαστάσεων ἔφθειρεν. εἰ οὖν ἐν πάσῃ μεταβολῇ τὸ τριχῇ διαστατὸν (ταὐτὸν δ' εἰπεῖν τὸ σῶμα) ὡσαύτως ἔχον μένει οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, ὑπομένον, δηλονότι πάντῃ ἐστὶν ἀμετάβλητον. ἡ δὲ τοῦ μικροῦ καὶ μεγάλου μεταβολὴ κατὰ ποσὸν τοῦ σώματός ἐστιν μεταβολή, ὥσπερ οὖν καὶ ἡ ἐκ θερμοῦ εἰς ψυχρὸν καὶ ἡ ἐξ ὑγροῦ εἰς ξηρὸν ἢ ἔμπαλιν κατὰ τὸ ποιόν ἐστιν τοῦ σώματος μεταβολή. ὡς οὖν ἡ κατὰ ταῦτα μεταβολὴ (τουτέστιν κατὰ τὸ ποιόν) οὐ τοῦ ἁπλῶς σώματος, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, μεταβολὴν ποιεῖται, οὕτως οὐδὲ ἡ κατὰ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν μεταβολὴ (τουτέστιν ἡ κατὰ ποσόν) σώματος, ᾗ σῶμά ἐστιν, μεταβολὴν ἐργάζεται· ἐκτείνει γὰρ μόνον ἢ συστέλλει τὰς τοῦ σώματος διαστάσεις, οὐ μὴν φθορὰν ἢ γένεσιν ἐργάζεται σώματος, ᾗ σῶμά ἐστιν. καὶ ἄλλως· τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, τοῦ τριχῇ διαστατοῦ ἐστιν ἕτερον. ὅτι γὰρ οὐ ταὐτόν ἐστιν τὸ μεγάλῳ εἶναί τινι ἢ μικρῷ καὶ τριχῇ διαστατῷ εἶναι, δῆλον | ἐντεῦθεν. τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν τῶν πρός τί fol. 172r. *ἐστιν· οὐδὲν γάρ ἐστιν αὐτὸ καθ' αὑτὸ μέγα τι ἢ μικρόν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλου παράθεσιν μέγα τι εἶναι καὶ μικρὸν λέγεται. ὅθεν ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ καὶ μέγα εἶναι καὶ μικρὸν πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο συγκρινόμενον· τὸν γὰρ κύαμον εἰ τύχοι μέγαν μὲν ἐρεῖς πρὸς σίνηπι συγκρίνων, μικρὸν δὲ πρὸς μῆλον· ἀλλὰ καὶ ὁ Ὄλυμπος τὸ ὄρος μέγας μὲν ὡς πρὸς τὸν Ὑμηττόν, μικρὸς δὲ ὡς πρὸς πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ αὐτὴ ἡ γῆ ὡς πρὸς*

5. παν⌊τ⌉ηι, ex π, M 6. 7. μεταβολη εστιν M; itaque ordinem mutavi 18. τὸ] τωι M 24. συνκρινομενον M *25. μέγαν pt] μεγα M* 28. πα⌊σ⌉αν, ex ν, M

τὸν ὅλον κόσμον μικρά ἐστιν καὶ σχεδὸν τὸ μηδέν, εἴπερ σημείου καὶ κέντρου λόγον ἐπέχει πρὸς τὸ πᾶν. τὸ δὲ τριχῇ διαστατόν, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, οὐκ ἔστιν τῶν πρός τι· οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ πρὸς ἄλλα παραθέσει τριχῇ διαστατά ἐστιν τὰ σώματα, ἀλλ' αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ ἀπολελυμένως ἕκαστον. εἰ οὖν τὸ μὲν μέγα καὶ τὸ μικρὸν τῶν πρός τί ἐστιν, οὐδὲν δὲ τριχῇ διαστατόν, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, τῶν πρός τί ἐστιν, οὐκ ἄρα ταὐτόν ἐστιν μεγάλῳ εἶναι ἢ μικρῷ καὶ τριχῇ διαστατῷ εἶναι ἤ, εἰ ταὐτὸν ἦν τὸ μεγάλῳ εἶναί τινι καὶ τριχῇ διαστατῷ εἶναι, οὐδέν, ὃ μὴ ἦν μέγα, τριχῇ διαστατὸν ὑπῆρχεν. πάλιν εἰ ταὐτὸν ἦν τὸ μικρῷ τε εἶναι καὶ τριχῇ διαστατῷ, οὐδὲν μὴ μικρὸν ὑπάρχον τριχῇ διαστατὸν ἦν. εἰ οὖν ἐνδέχεται καὶ μὴ εἶναί τι μέγα καὶ τριχῇ διαστατὸν εἶναι, ὁμοίως μὴ εἶναί τι μικρὸν καὶ τριχῇ διαστατὸν εἶναι, τὸ ἄρα τριχῇ διαστατόν,

ἐστιν ἑκάτερον, οὐδὲν δὲ τριχῇ διαστατὸν οὐδενὸς τριχῇ διαστατοῦ, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, διαφέρει, οὐδὲν ἄρα τριχῇ διαστατόν, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, τῷ μεγάλῳ καὶ τῷ μικρῷ ταὐτόν ἐστιν. εἰ οὖν μηδενὶ ταὐτόν ἐστιν μεγάλῳ εἶναι ἢ μικρῷ καὶ τριχῇ διαστατῷ εἶναι, οὐκ ἄρα ἡ ἐκ μικροῦ εἰς μέγα μεταβολὴ ἢ πάλιν ἐκ μεγάλου εἰς μικρὸν τοῦ τριχῇ διαστατοῦ, ᾗ τοιοῦτον ὑπάρχει, μεταβολὴν ποιεῖται· οὐδὲν γὰρ οὔτε μᾶλλον οὔτε ἧττον ἔμεινεν τριχῇ τε διαστατὸν καὶ σῶμα τὸ ἐκ μεγάλου μικρὸν γενόμενον ἢ ἔμπαλιν, καὶ πρὶν μεταβάλῃ καὶ μεταβεβληκός. ὥστε τὸ σῶμα, ᾗ σῶμά ἐστιν, ἀμετάβλητον ἔμεινεν ἐν τῇ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ μεταβολῇ, ὥσπερ οὖν καὶ ἐν τῇ κατὰ τὰς ποιότητας ἀλλοιώσει οὐδεμίαν τροπὴν κατὰ τὸν τοῦ σώματος λόγον τὸ μεταβάλλον ὑπομένει, ὡς πολλάκις εἴρηται.

ε'. Ἴσως δὲ πάλιν καὶ τοῦτο ἀπορήσειεν, ὡς διακεκριμέναι εἰσὶν ἀπ' ἀλλήλων αἱ δέκα κατηγορίαι καὶ τῆς οὐσίας τὸ ποσόν ἐστιν ἕτερον, τὸ δὲ τριχῇ διαστατὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ τοῦ ποσοῦ ἐστιν, τὸ δὲ σῶμα οὐσία ἐστίν· ὥστε οὐκ ἂν εἴη αὐτὸ καθ' αὑτὸ τὸ τριχῇ διαστατὸν σῶμα, ἐπεὶ μηδὲ οὐσία ἐστίν, ἀλλὰ ποσόν. εἰ οὖν τὸ σῶμα, ᾗ σῶμά ἐστιν, οὐσία ἐστίν, πᾶν δὲ σῶμα τριχῇ ἐστιν διαστατὸν καὶ εἰδοποιεῖται τούτῳ, ἀνάγκη ἄρα εἶναί τι τῷ τριχῇ διαστατῷ ὑποκείμενον, ἐν ᾧ γινόμενον τὴν τοῦ σώματος ἀποτελεῖ φύσιν. σύνθετος ἄρα ἔσται ἡ τοῦ σώματος φύσις ἔκ τε ὑποκειμένου τῆς ὕλης καὶ ἐκ τοῦ ταύτην εἰδοποιοῦντος

6. fort. ἢ ἔμπαλιν 8. ουδε^ν M 10. 11. μεταβαλ[ει], ex η, M; μεταβάλλει pt 28. [εστ]ιν, ex δι, M M m 1 ad τουτωι not. marg.: τωι τρι^χ διαστα^τ

τριχῇ διαστατοῦ, ὥστε τὸ συναμφότερον τὴν τοῦ σώματος εἶναι οὐσίαν. οὐκ ἄρα ἁπλοῦν ἐστιν τὸ σῶμα καὶ ὑποβάθρα πάντων, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τις ἀσώματος fol. 173r. ὕλη ὑπόκειται. ἀλλ' εἴ|περ τὸ τριχῇ διαστατὸν διὰ τὸ ποσὸν εἶναι συμβεβηκός ἐστιν, καὶ ἡ ἐν τῷ πυρὶ ἄρα θερμότης καὶ ξηρότης ποιότητες οὖσαι συμβεβηκότα ἔσονται, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἐν ὕδατι ψῦξις ἥ τε βαρύτης καὶ κουφότης ἡ ἐν τοῖς σώμασιν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. οὐκοῦν συμβήσεται ὅσον ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ πᾶσαν τὴν σωματικὴν οὐσίαν ἐξ ὕλης καὶ συμβεβηκότων συγκεῖσθαι· ὥστε στοιχεῖα τῆς σωματικῆς οὐσίας ἡ ὕλη ἔσονται καὶ τὰ συμβεβηκότα· καὶ ἐπειδὴ τὰ στοιχεῖα πρῶτά ἐστιν τῇ φύσει τῶν ἐξ αὐτῶν συγκειμένων, πολλάκις δὲ καὶ τῷ χρόνῳ ἐστὶν πρῶτα, ὥσπερ ἀμέλει τά, ἐξ ὧν τὸ ἡμέτερον σύγκει-

αὐτῇ ἅτε ὑποστῆναι χωρὶς αὐτῆς, ᾗτινι καὶ συμβέβηκε, μὴ δυνάμενα, ἀναιρούμενα δὲ τὰ συμβεβηκότα οὐκ ἀναιρεῖ τὴν οὐσίαν, εἴπερ συμβεβηκός ἐστιν, ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς· τὰ δὲ στοιχεῖα ἢ ὅλως τὰ συμπληρωτικά τινος οὐ γίνεται καὶ ἀπο|γίνεται χωρὶς τῆς ἐκείνου fol. 173v φθορᾶς (ἐξ αὐτῶν γὰρ ὑφέστηκεν)· οὐκ ἄρα στοιχεῖά ἐστιν τῆς σωματικῆς οὐσίας τὰ συμβεβηκότα οὐδ' ὅλως ἐξ αὐτῶν συμπληροῦνται. εἰ δὲ μή ἐστιν στοιχεῖα τοῦ σώματος τὰ συμβεβηκότα, οὐδ' ἄρα ἐξ αὐτῶν καὶ τῆς ὕλης τὸ σῶμα ὑφέστηκεν. ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατον ἐκ συμβεβηκότων καὶ ὕλης συγκεῖσθαι τὸ σῶμα, ἱκανῶς οἶμαι ἐκ τῶν εἰρημένων ἀποδέδεικται. τί οὖν πρὸς τὴν ἀπορίαν φαμέν; ὅτι, ὥσπερ οὐ πᾶν ποιὸν συμβεβηκός ἐστιν, ἀλλ' ἔστιν καὶ οὐσιῶδες ποιόν (τὰς γοῦν διαφορὰς οἷον τὸ λογικὸν ἢ τὸ δίπουν ἐν τῷ ποιόν τί ἐστιν τῶν εἰδῶν τε καὶ τῶν ἀτόμων φαμὲν κατηγορεῖσθαι. ὅθεν ἐν κατηγορίαις Ἀριστοτέλης διὰ τὸ τῶν διαφορῶν μετέχειν τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη περὶ τὴν οὐσίαν αὐτὰ τὸ ποιὸν ἀφορίζειν εἴρηκεν· οὐδὲ γὰρ ἡ ἐν τῷ πυρὶ θερμότης ποιότης τις οὖσα συμβεβηκός ἐστιν τῷ πυρὶ ἀλλ' οὐσιώδης αὐτοῦ καὶ συστατικὴ διαφορά, οὐδ' ἡ βαρύτης ἐν τῇ γῇ, οὐ τὸ ὑγρὸν ἐν ἀέρι τε καὶ ὕδατι, οὐχ ἡ γλυκύτης ἐν τῷ μέλιτι, οὐδὲ τὸ λευκὸν ἐν ψιμυθίῳ ἢ ἐν χιόνι, οὐ τὸ σφαιρικὸν σχῆμα ἐν τῷ οὐρανῷ· ἐγίνετο γὰρ ἂν ταῦτα καὶ ἀπεγίνετο χωρὶς τῆς τῶν ὑποκειμένων φθορᾶς, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον· οὐδὲ γὰρ κατ' ἐπίνοιαν ἄνευ θερμό-

1. ῃι, in mg. ᾗτινι, M 9. αυτ|ω]ν, ex ον, M 18. Arist. categ. 5 p. 3b 20 20. αυτας M; cr. Kroll 21. M in mg.: σημειωσαι 28 sq. ἄνευ θερμοτητος ... χωρις θερμοτητος M; fort. alterum del.

...ουτο μάλιστά ἐστιν τὸ τρ

fol. 174 r. ἐστιν μόνον | τῶν ἐν τ

τὸ αὐθυπόστατον καὶ ἡ ἀπ ὅπερ ἐστὶν ὄγκος τις τριχῇ δ τε καὶ σμικρότητι.

ϛʹ. Τούτου δὲ τοῦ τριχῇ ἐστιν τὸ μέγα τε καὶ μικρόν, τριῶν διαστάσεων ἐπὶ τοσόν καὶ συστολῇ τὸ μέγα τε καὶ μ ἐπιγίνεται καὶ τὸν ἀόριστον καὶ πέρας. συστολὴ δὲ καὶ οὔτε φθορὰν ἐργάζεται τοῦ τουτέστιν τοῦ εἰρημένου τριχῇ ἐν τοῖς σώμασιν καὶ ἀπογίνε κρόν, τουτέστιν διαστέλλεται τ ται, τοῦ σώματος, ᾗ σῶμά ἰδιον ὑπομένοντος λόγου...

καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. τούτων οὖν δεδειγμένων δῆλον, ὡς οὐκ ἔστιν ποσὸν συμβεβηκὸς τὸ τριχῇ διαστατόν· ἐγίνετο γὰρ ἂν χωρὶς τῆς τοῦ σώματος φθορᾶς καὶ ἀπεγίνετο, νῦν δὲ οὐδὲ ἐπινοῆσαι ἔστιν σῶμα χωρὶς τοῦ τριχῇ διαστατοῦ. αὐτὸ ἄρα οὐσία ἐστὶν σώματος. εἰ οὖν καὶ οὐσία ἐστὶν τοῦ ἁπλῶς σώματος τὸ τριχῇ διαστατὸν καὶ τοῦτο μόνον ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν σωμάτων ἀμετάβλητον ὑπομένει, ὡς δέδεικται, οὐδεὶς ἄρα λόγος ἔστιν ὁ δεικνύς, ὡς ὑποκεῖσθαι αὐτῷ τὴν ἀσώ|ματον ὕλην ἀνάγκη. ὥστε τοῦτό fol. 174 v. *ἐστιν τὸ πρῶτον τῶν φυσικῶν ἁπάντων εἰδῶν ὑποκείμενον, ἐξ οὗ λοιπὸν καὶ τῶν οὐσιωδῶν ποιοτήτων συντιθεμένων τὰ ἐν ὑπάρξει πεποιωμένα γίνεται σώματα, πῦρ ὕδωρ καὶ τὰ λοιπά· ὥσπερ γὰρ τὸ ἄλογον ἢ τὸ θνητὸν καθ' ἑαυτὸ μὲν οὐχ ὑφίσταται, συνδυαζόμενα δὲ τῷ ζῴῳ, τουτέστιν τῷ ἐμψύχῳ αἰσθητικῷ, τὴν ὕπαρξιν λαμβάνει (λέγω δὲ ζῴῳ οὐ τῷ γένει, ἀλλὰ τῷ ἐν ὑπάρξει ἤδη, ὃ καὶ μέρος τοῦ συνθέτου γίνεται), οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐν πυρὶ θερμὸν ἢ κοῦφον καὶ ὅσ' ἂν τὴν τοῦ πυρὸς συμπληροῦσιν οὐσίαν,* ὁμοίως *καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ψυχρόν, ἅπερ συμπληρωτικά ἐστιν τοῦ ὕδατος, καὶ γῆς καὶ ἀέρος τὰ χαρακτηριστικὰ τούτων διαφοραὶ ὑπάρχοντα σώματος ἐν τῷ ἁπλῶς σώματι τῷ τριχῇ διαστατῷ τὴν ὑπόστασιν λαμβάνει.*

ζ'. Ἀλλ' ἴσως πάλιν ἐρεῖ τις, ὡς ὅτι τὴν πρώτην ὕλην ἀνείδεον εἶναι δεῖ, τὸ δὲ τριχῇ διαστατὸν οὐκ ἔστιν ἀνείδεον, εἴπερ αὐτὸ εἶδός ἐστιν τοῦ ἁπλῶς σώματος. συμβήσεται οὖν μὴ εἶναι ἀνείδεον τὸ τοῖς

15. 16. συνδιαζομενα M 16. [εμ]ψυχωι M καὶ αἰσθη-*τικῷ pt (cf. 408, 10)* 18. *τῷ ἐν*] το εν M

εἶναι, τοῦτό που πάντως οὐδὲ τῶν ὄντων ἐστίν. ὥστε οὐ κωλύσει εἶναι πρώτην ὕλην τὸ τριχῇ διαστατὸν τὸ εἰδοπεποιῆσθαι αὐτὸ καὶ μὴ εἶναι ἀνείδεον· αὐτὸ γὰρ τὸ ἐναντίον ὁ λόγος ἔδειξεν, ὡς οὐδὲν ἐνδέχεταί τι τῶν ὄντων πάντῃ πάντων εἶναι ἀνείδεον. εἰδοπεποιημένον δὲ λέγοντες τὸ τριχῇ διαστατὸν οὐ σύνθετον αὐτό φαμεν ἀλλ' ἁπλούστατον· οὐ γὰρ ἐξ ὑποκειμένου καὶ εἴδους ἐστίν, ἀλλ' αὐτὸ ἁπλοῦς τίς ἐστιν ὄγκος ἐν τούτῳ αὐτῷ τὸ εἶναι ἔχον καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ὑποκείμενον. ἀλλ' οὐδὲ τὸ τριχῇ διεστάναι συνθέσεώς τινα ἡμῖν παρέχει ἔννοιαν· εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἐπιπέδων τὰ σώματα ὑπῆρχεν, ὡς δοκεῖ λέγειν Πλάτων, ἢ ὅλως ἐκ γραμμῶν, οὐκ ἂν ἦν ἁπλοῦν τὸ τριχῇ διαστατόν. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον, δέδεικται δέ, ὅτι οὐδὲ ἄλλο τι τῷ τριχῇ διαστατῷ ὑπόκειται, ἀλλ' αὐτό ἐστιν

ἤδη καὶ ἄτοπα τῇ ὑποθέσει ταύτῃ καὶ ἀδύνατα πολλὰ ἕπεσθαι, ἐξ ὧν ὡς ψευδής ἐστιν ἀποδείκνυται. εἰ γὰρ περὶ ἀσώματον ὕλην ἡ μεταβολὴ τῶν πραγμάτων ἐγίνετο δυνάμει πάντα οὖσαν καὶ διὰ τοῦτο πεφυκυῖαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπομένουσαν εἰς πᾶν εἶδος μεταβάλλειν, περὶ αὐτὴν δηλονότι καὶ ἡ πρώτη μεταβολὴ τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ ἐγίνετο ἄν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τοῖς ὑποθεμένοις τὴν ὕλην Πλάτωνί τε καὶ τοῖς λοιποῖς ἔδοξεν· εἰ γὰρ περὶ τὸ τριχῇ διαστατὸν ἡ τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ μικροῦ μεταβολὴ γίνοιτο ἄν, αὐτὸ ἀμετάβλητον ὑπομένειν ἀνάγκη καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἤτοι τὴν ὕλην, εἰς ὃ ἔσχατον τὰ φυσικὰ ἀναλύεται. εἰ οὖν μὴ τοῦτο εἶναι βούλωνται τὴν πρώτην ὕλην, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τὴν ἀσώματον ὕλην ὑποκεῖσθαι, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν κατὰ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν πρωτίστην μεταβολὴν περὶ ταύτην γίνεσθαι. πότερον οὖν ἀδιάφορόν ἐστιν τῇ ᾧτινιοῦν σώματι ὑποκειμένῃ ἀσωμάτῳ ὕλῃ εἰς ὁπηλικονοῦν μέγεθος μικρόν τε καὶ μεῖζον μεταβάλλειν, ὡς τὴν τυχοῦσαν ὕλην τὸν ὁντιναοῦν ὄγκον δύνασθαι δέχεσθαι, ἢ οὐκ ἀδιάφορον; εἰ μὲν οὖν ἀδιάφορον, δύναι|το ἂν ἡ ὑποκειμένη τῷ κυαθιαίῳ ὕδατι ὕλη fol. 176 v. *ἀσώματος μεταβάλλειν εἰς ὅλον τὸν τοῦ ἀέρος ὄγκον, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ τῷ ἀέρι παντὶ ὑποκειμένη ὕλη μεταβάλλοι ἂν εἰς κύαθον ὕδατος· εἰ γὰρ ἀδιάφορον αὐτῇ διὰ τὸ ἀσώματον εἶναι καὶ δυνάμει πάντα τὸ εἰς ὁπηλικονοῦν μέγεθος μεταβάλλειν, τί μᾶλλον ἡ τῷ κυαθιαίῳ ὕδατι ὑποκειμένη ὕλη εἰς ξεστιαῖον εἰ τύχοι*

8. *ὑποθεμένοις τὴν ὕλην*, cf. 437, 21 11. ἂν M; om. pt
25. *ὕδατ[ο]ς M*

μεταβάλλει ἀέρα ἢ εἰς ἑκατονταπλασίονα καὶ εἰς ὅλον ἁπλῶς τὸν τοῦ ἀέρος ὄγκον; εἰ δὲ οὐκ ἀδιάφορον τῇ τυχούσῃ ἀσωμάτῳ ὕλῃ τὸ τυχὸν δέχεσθαι μέγεθος (ἐπεὶ μηδὲ ἡ ἐνάργεια τοῦτο ὑπαγορεύει· εἰς ὡρισμένα γὰρ μεγέθη ἡ εἰς ἄλληλα τῶν σωμάτων μεταβολὴ γίνεται), καίτοι ἑκάστῳ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑποκειμένης ὕλης, λέγω δὴ τῆς πρώτης, ἀναιρεθήσεται τὰ περὶ τῆς ὕλης αὐτῶν ἀξιώματα ἄλλας ἐν ἄλλῃ ὕλῃ ἡμῶν ἐξ ἀνάγκης ὑποτιθεμένων· εἰ μὴ γὰρ ἄλλη ὕλη ἄλλαις διαφοραῖς κατείληπτο, διὰ τί μὴ ἡ τυχοῦσα ὕλη τὸ τυχὸν μέγεθος δέξασθαι δύναται; ὥσπερ γὰρ διὰ τὸ μὴ προκατειλῆφθαι εἴδει τινὶ συμπεφυκότι αὐτῇ ἀλλὰ τῷ ἰδίῳ λόγῳ καθά φησιν εἶναι ἀνείδεον πᾶν εἶδος εἰς ἑαυτὴν καταδέξασθαι δύναται, οὕτω δήπου κατὰ τὸ ἀναγκαῖον, ἐπειδὴ μηδὲ μεγέθει τινὶ κατείληπται τῷ ἰδίῳ λόγῳ ἀλλ' ἔστιν ἀμεγέθης ἀσώματος οὖσα καὶ

ἐστιν οὐδ' ἀμεγέθης· οὐ γὰρ δὴ γραμμή ἐστιν ἢ ἐπιφάνεια. οὐ μόνον δ' οὐκ εἰς πᾶν μέγεθος ἀλλ' οὐδ' εἰς πᾶν εἶδος πᾶσαν ὕλην ὁρῶμεν μεταβάλλουσαν· ἡ γὰρ τῇ κεγχραμίδι ὑποκειμένη ὕλη οὐκ ἄν ποτε ἡ αὐτὴ μένουσα τὸ ἀνθρώπειον ἢ τὸ τοῦ ἐλέφαντος εἰς αὐτὴν καταδέξαιτο εἶδος· δέδεικται γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, ὅτι οὐ τὸ τυχὸν μέγεθος τοῦ τυχόντος εἴδους ἐστὶν δεκτικόν, ἀλλ' ὥρισται τὸ δεκτικὸν ἑκάστου εἴδους μέγεθος ἐπὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον· οὐ γὰρ οἷόν τέ ἐστιν οὔτε δακτυλιαῖον φέρε εἰπεῖν ἄνθρωπον γενέσθαι οὔτε μέχρι σελήνης τῷ μεγέθει διήκοντα. καὶ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἀνομοιομερῶν ζῴων τε καὶ φυτῶν τοῦτό ἐστιν ἀληθὲς ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοιομερῶν, ὕδατός φημι πυρός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς, καὶ τῶν συνθέτων, σαρκός τε καὶ αἵματος καὶ φλεβὸς καὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων· οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ τυχόντι μεγέθει, οἷον εἰ τύχοι ἐν κεγχραμίδος, τὸ τῆς σαρκὸς εἶδος συσταίη ἂν οὐδὲ τοῦ ὕδατος ἤ τινος τῶν ἄλλων· οὐ γὰρ ὥσπερ τὸ μέγεθος ἐπ' ἄπειρόν ἐστιν διαιρετόν, οὕτω καὶ τὰ εἴδη διαιρεῖσθαι ἐπ' ἄπειρον δύναται σῴζοντα τὴν ἑαυτῶν οὐσίαν, ἀλλ' ἐπειδὰν ὑπερβῇ τὸ ὑπὸ τῆς φύσεως ὡρισμένον τῷ εἴδει μέγεθος ἡ διαίρεσις, εὐθὺς καὶ τὸ εἶδος ἀπόλλυται· τὸ γὰρ ὕδωρ εἰ ἐπὶ πολὺ τῇ διαιρέσει κατατέμοις, φθάνει ἐξαερωθέν, ἐπειδὰν ὑπερβῇ ἡ διαίρεσις τὴν τοῦ ὕδατος οὐσίαν παρὰ τὸ τῆς φύσεως μέτρον ἀφωρισμένον, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως. καίτοι εἰ ἀσώματος ἦν καὶ ἀ|μεγέθης ἡ τῇ κεγ- fol. 177 v.

6. 7. Arist. phys. Α 4 p. 187b 20 10. δακτυλίαιον M
17. ⌊ει τυχοι ε⌋ν M 26. τῆς — ουσιας M

γὰρ ζῷον ἐν ὑπάρξει ὂν ἢ λογικόν ἐστιν ἢ ἄλογον. ἀλλ' οὐδὲ καθὸ ἀόριστόν ἐστιν τὸ τριχῇ διαστατὸν ἢ ἄποιον, κατὰ τοῦτο ἀμετάβλητον αὐτό φημι εἶναι, ἀλλὰ μόνον καθὸ ὄγκος ἐστὶν τριχῇ διαστατός. τοῦτο γὰρ μόνον ἐν τῇ γενέσει τῶν σωμάτων καὶ τῇ φθορᾷ ἀμετάβλητον ὑπομένον ὁρῶμεν, καθὸ δὲ ἀόριστον ἢ ἄποιον, οὐκ ἀμετάβλητον· ἔκ τε γὰρ μικροῦ μέγα
fol. 178v. γίγνεται | καὶ ἔμπαλιν ἐκ μεγάλου μικρὸν καὶ πᾶσαν ἐξαλλάσσει ποιότητα. καὶ ἀόριστον δὲ λέγω εἶναι τὸ τριχῇ διαστατὸν οὐ καθὸ εἰς ὅσον ἄν τις ἐπινοήσειεν μέγεθος μεταβάλλειν δύναται (ὥρισται γὰρ τὸ τοῦ παντὸς κόσμου μέγεθος καὶ μεῖζον εἶναι τούτου ἐν τῇ φύσει ἀδύνατον), ἀλλὰ καθὸ ὅλως πέφυκε τὸ αὐτὸ ἐκτεινόμενον καὶ συστελλόμενον ἢ μεῖζον ἢ ἔλαττον γίγνεσθαι. ὥρισται οὖν ἥ τε ἐπὶ τὸ μέγιστον

ἄπειρον, συστέλλεται δὲ οὐκ ἐπ' ἄπειρον, ὥσπερ οὐδὲ ἐκτείνεται ἐπ' ἄπειρον· τοῦτο γὰρ αὐτὴ ἡ τῶν πραγμάτων ἐνάργεια λέγειν ἡμῖν ὑποβάλλει· δεῖ γὰρ οἶμαι τὸν περὶ τῶν φυσικῶν πραγμάτων διαλεγόμενον οὐκ αὐτὸν συντιθέναι λόγους ἀσυμφώνους τοῖς πράγμασιν ἀλλὰ τοῖς φαινομένοις συμφώνους τε καὶ προσήκοντας ἐφαρμόζειν τοὺς περὶ αὐτῶν λόγους. οἱ μὲν οὖν τὴν ὕλην ἀσώματον καὶ ἀμερῆ εἶναι καὶ πάντη ἀνείδεον ὑποτιθέμενοι καὶ δυνάμει πάντα λόγον οὐχ ἕξουσι δοῦναι, τί δήποτε ἡ τῷ τοσῷδε φέρε ἄρτῳ ὑποκειμένη ὕλη εἰς τοσόνδε καὶ οὐ μεῖζον σαρκὸς μέγεθος μεταβάλλει, ὁμοίως καὶ ἡ τῷ κυαθιαίῳ ὕδατι ὑποκειμένη ὕλη εἰς το|σόνδε ἀέρος, ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ἐπι- fol. 179r. *δέξασθαι δύναται εἶδος, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ τοῦ ἵππου τυχὸν ἢ τὸ τοῦ ἐλέφαντος προσθέσεως μηδεμιᾶς γενομένης· τὸ γὰρ ἀσώματον καὶ ἀμερὲς καὶ δυνάμει πάντα, εἴπερ ὅλως πέφυκε σωματοῦσθαι, τί δεῖται προσθήκης ἔξωθεν μεγέθους, ἵνα εἰς τοσόνδε μέγεθος ἢ εἰς τοιόνδε εἶδος μεταβάλλῃ; οἱ δὲ τὸ τριχῇ διαστατὸν τὴν πρώτην ὕλην εἶναι ὑποτιθέμενοι καὶ τοῦτο δηλονότι οὐκ ἀνείδεον οὐδὲ ἀμερὲς (αὐτὸ γὰρ εἶδός ἐστιν τοῦ ἁπλῶς σώματος καὶ μέγεθος τὸ πρῶτον) οὐκ ἀπορήσουσιν αἰτίας, διότι οὐ τὸ τυχὸν εἰς τὸ τυχὸν ἢ μέγεθος ἢ εἶδος μεταβάλλει προσθήκης χωρίς· οὐκ ἀμεγέθους γὰρ οὐδὲ ἀμεροῦς ὄντος τοῦ τριχῇ διαστατοῦ ἀλλὰ μεριστοῦ τὸ ὅλον δηλονότι τοῦ ἰδίου μέρους ἐστὶν μεῖζον· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἡ συστολὴ δὲ καὶ διαστολὴ τῶν σωμάτων οὐκ εἰς ἀόριστα ἀλλ' εἰς ὡρισμένα*

6. φαινομενο$\overset{υ}{ι}$ς M 12. 13. ὁμοίως — ἀέρος fort. post 14. εἶδος ponenda. 15. ελαφαντος M 17. ⌊σ⌉ωματουσθαι, *ex ν, M* 19. μεταβαλλ⌊η⌉ι, ex ει, M

γίνεται μεγέθη, ὡς δέδεικται, ἀνάγκη ἄρα πᾶσα τὸ μεῖζον τοῦ τριχῇ διαστατοῦ μέρος ἐκτεινόμενον εἰς μεῖζον μέγεθος μεταβάλλειν ἤπερ τὸ ἔλαττον· καὶ ἐπειδὴ ἕκαστον εἶδος ἔν τινι ὡρισμένῳ μεγέθει ὑφίσταται, ὡς ἐν τῇ φυσικῇ δέδεικται, ἀνάγκη μηδὲ εἰς τὸ τυχὸν εἶδος τὸ τυχὸν μεταβάλλειν μέγεθος, ἐπεὶ μηδὲ εἰς μέγεθος τὸ τυχὸν προσθήκης χωρίς. εἰ τοίνυν τοῦ μὲν τριχῇ διαστατοῦ ὑποκειμένου ὄντος καὶ ὕλης εὔλογον τὸ μὴ εἰς τὸ τυχὸν μέγεθος τὴν ἔκτασιν καὶ συστολὴν τῶν σωμάτων γίνεσθαι, τῆς δὲ ὕλης ἀσωμάτου καὶ ἀνειδέου οὔσης ἐνδεχόμενόν ἐστιν εἰς ὁπηλικονοῦν μέγεθος τὸ τυχὸν μεταβάλλειν, τοῦτο δὲ ψεῦδός ἐστιν καὶ ἀδύνατον, οὐκ ἄρα περὶ ἀσώματόν τινα ὕλην καὶ ἀνείδεον καὶ ἡ συστολὴ τοῦ μεγέ-
fol. 179 v. θους καὶ ἡ διαστολὴ γίνεται· ὥστε ψεῦδος τὸ ἀ|σώ-

[redacted]

ἡ λευκότης καὶ πᾶσα ποιότης· ἀλλ' ἐπεὶ καθ' αὑτὴν ὑποστῆναι ἡ ποιότης οὐ δύναται ἀλλ' ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ μεγέθει τὸ εἶναι ἔχει, συνδιίστασθαι αὐτὴν τῷ δεξαμένῳ μεγέθει ἀνάγκη· ἡ δὲ ὕλη οὐκ ἐν μεγέθει τὸ εἶναι ἔχει οὐδὲ ὅλως ἐν ἑτέρῳ ὑφέστηκεν· τοὐναντίον γὰρ δεξαμένην καὶ ὑποβάθραν αὐτὴν ἁπάντων ὑποθέμενοι εἶναι ἀπεφήναντο. πῶς οὖν τὸ ἀσώματον καὶ ἀμερὲς μερίζεται; τίς δὲ καὶ ὁ τῆς διαιρέσεως τρόπος; τὰ γὰρ διαιρούμενα ἢ ὡς γένος εἰς εἴδη διαιρεῖται, ὡς τὸ ζῷον εἰς ἵππον καὶ ἄνθρωπον, ἢ ὡς εἶδος εἰς ἄτομα, ὡς ἄνθρωπος εἰς Σωκράτη καὶ Πλάτωνα, εἴπερ τις καὶ τοῦτο διαίρεσιν καλεῖν ἀξιώσειεν, ἢ ὡς ὅλον εἰς μέρη, ὡς Σωκράτης εἰς χεῖρας καὶ πόδας καὶ κεφαλὴν καὶ τὰ λοιπὰ μόρια ἢ τὸ δεκάπουν ξύλον εἰς τὰ δέκα ποδιαῖα ξύλα, ἢ ὡς ὁμώνυμος φωνὴ εἰς διάφορα σημαινόμενα, ὡς ἡ κύων φωνὴ εἰς τὸν ἀστρῷον καὶ χερσαῖον καὶ θαλάττιον. ὡς μὲν οὖν γένος εἰς εἴδη ἀδύνατον διαιρεῖσθαι τὴν ὕλην· τὰ γὰρ γένη ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς εἰς τὰ εἴδη διαιρεῖται, ἡ δὲ ὕλη παντελῶς ἐστιν κατὰ τοὺς ὑποθεμένους αὐτὴν ἀνείδεος. ὥστε οὐδὲ διαφορὰν συ|στατικὴν ἢ διαιρετικὴν ἕξει καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ὡς γένος εἰς εἴδη διαιρεθήσεται ἡ ὕλη ἀλλ' οὐδὲ ὡς εἶδος εἰς ἄτομα· καὶ γὰρ τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀναγόμενα ἄτομα διαφοραῖς τισιν ἀπ' ἀλλήλων τέμνεται· καὶ γὰρ ἄνθρωπος ἀνθρώπου καὶ ἵππος ἵππου διαφέρει· δύο γοῦν ἄτομα κατὰ πάντα τὰ αὐτὰ εἶναι καὶ ἀδιάφορα πάντῃ ἀδύνατον· οὐκοῦν, εἰ καὶ ἡ ὕλη εἰς ἄτομα τέμνεται, διοίσουσι πάντως ἀλλήλων διαφοραῖς τισιν τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὕλην ἀναγόμενα ἄτομα. καὶ ἄλλως δέ· ἀριθμὸν ὅλως καὶ πλῆθος ἄνευ διαφορᾶς fol. 180 r.

εἶναι ἀδύνατον· εἰ οὖν ἄλλῳ ἄλλη ἡ ἀσώματος κατ' ἀριθμὸν ὕλη ὑπόκειται, εἴπερ πλείονά ἐστιν καὶ διῃρημένα ἀλλήλων τὰ ἔνυλα, πλείονες ἄρα κατ' ἀριθμὸν αἱ ἀσώματοι ὗλαι· ἄλλη γὰρ ἡ Σωκράτει ὑποκειμένη ὕλη ἀσώματος καὶ ἄλλη Πλάτωνι καὶ τῷδε τῷ ξύλῳ καὶ τῷδε τῷ ἵππῳ· εἰ δὲ πλείονες τῷ ἀριθμῷ αἱ ἀσώματοι ὗλαι, οὐκ ἄρα ἀδιάφοροι· πῶς οὖν ἔτι ἀνείδεος ἡ ὕλη, ἧς τὰ μέρη διαφοραῖς τισι διαφέρει ἀλλήλων; πάλιν δ' αὖ τὰ μὲν ἄτομα ἀδιαίρετά ἐστιν, ᾗ τοιαῦτά ἐστιν· ὁ γὰρ Σωκράτης εἰ διαιρεθείη, οὐκέτι ἐστὶν Σωκράτης, ἡ δὲ ὕλη διαιρουμένη ἔτι ἐστὶν ὕλη· διαιρουμένου γὰρ τοῦ ξύλου συνδιαιρεῖται μὲν καὶ ἡ ὑποκειμένη αὐτῷ ἀσώματος ὕλη, μένει δὲ ὕλη οὐδὲν ἧττον ἡ ἐν ἑκάστῳ τμήματι· οὐκ ἄρα οὐδὲ ὡς εἶδος εἰς ἄτομα διαιρεῖται ἡ ὕλη. ἀλλ' οὐδ' ὡς ὁμώνυμος φωνὴ εἰς διάφορα σημαινόμενα μερισθήσεται, ὡς μῦς

ὁμώνυμος φωνὴ εἰς διάφορα διαιρεῖται σημαινόμενα. λείπεται τοίνυν ὡς ὅλον εἰς μέρη αὐτὴν διαιρεῖσθαι. ἀλλ' εἰ μὲν εἰς ἀνομοιομερῆ διῄρηται, εἰδοπεποιῆσθαι καὶ αὐτὴν καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον ἀνάγκη· καὶ γὰρ τὸ ὅλον εἰδοπεποίηται, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἢ τὸ τοῦ ἀνθρώπου σῶμα, καὶ τῶν μερῶν αὐτοῦ ἕκαστον ἀνάγκη, κεφαλὴ καὶ ποὺς καὶ τὰ λοιπά. εἰ δὲ εἰς ὁμοιομερῆ, πῶς πάλιν τὸ ἀσώματον καὶ ἀμερὲς διαιρεῖται; ἄλλως τε ἡ τοῦ ὅλου εἰς μέρη διαίρεσις σώματός ἐστιν καὶ μεγέθους, εἴτε ὁμοιομερὲς ᾖ τὸ ὅλον εἴτε ἀνομοιομερές· τὸ γὰρ ἀσώματον καὶ ἀμέγεθες ἀμερές· ὥστε οὐδὲ ὅλον ἕξει καὶ μέρος. εἰ οὖν ὅλον ἕξει καὶ μέρος ἡ ὕλη, μέγεθος ἂν εἴη καὶ σῶμα, οὐκ ἀμεγέθης τε καὶ ἀσώματος. διὰ τοῦτο οὐδὲ ἀνείδεος· οὐ γὰρ ἀνείδεον τὸ μέγεθος ἢ τὸ σῶμα. καὶ τὸ δὴ ἀτοπώτερον· οὐ γὰρ μόνον τὸ ἀμερὲς μεριστὸν ποιεῖν συμβήσεται τοῖς τὴν ὕλην ἀσώματον εἶναι καὶ ἀνείδεον ὑποτιθεμένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀμερέσι διαιρέσεως τὸ ἀμερὲς εἶναι λέγειν αἴτιον γίνεσθαι· ἕκαστον γὰρ τῶν εἰδῶν ἀσώματον ὂν καὶ ἀμερὲς τῷ ἰδίῳ λόγῳ, ἐπειδὰν ἐν ὕλῃ καὶ ὑποκειμένῳ γένηται, συνδιίσταται τούτῳ καὶ συμμερίζεται, ὡς ἀρτίως περὶ τῆς λευκότητος ἐλέγομεν· ὥστε καὶ τοῖς ἀμερέσιν εἴδεσι μερισμοῦ αἰτία ἡ ὕλη γίνεται. τοῦτο δὲ καὶ αὐτοὶ ὁμολογεῖν ἀξιοῦσιν. πῶς οὖν οἷόν τέ ἐστιν, εἴπερ ἀμερής ἐστιν ἡ ὕλη, αὐτήν τε διαιρεῖσθαι εἰς μέρη καὶ τοῖς ἀμερέσιν εἴδεσιν μερισμοῦ αἰτίαν γενέσθαι; καὶ εἰ πάσχον τι τὸ ἀμερὲς μεριστὸν γίνεται, ἀμερῆ δὲ |

6. των ex τωι M 7. αναγκη M; aut del. aut ἀγκάλη scrib. (vix ἀνάγκῃ) 9. μερει M 16. ατοποτερον M
23. pag. 436, 26 sq.

fol. 181 r. ὄντα τὰ εἴδη κατὰ τὸν ἴδιον λόγον ἐν τῇ ὕλῃ γινόμενα μεριστὰ γίνεται, τοῦ δὲ πάθους τούτου ἡ ὕλη ἐστὶν αἰτία, δηλονότι ποιητικὸν ἂν εἴη τοῦ πάθους τούτου (τῆς διαιρέσεώς φημι) ἡ ὕλη αἴτιον· ὥστε οὐκ ἀνείδεος ἡ ὕλη· τὸ γὰρ ποιοῦν δυνάμει τινὶ καὶ εἴδει ποιεῖ. καὶ ἐντεῦθεν οὖν δῆλον, ὅτι τριχῇ διαστατόν ἐστιν τὸ πρῶτον ἁπάντων ὑποκείμενον καὶ ἡ ὕλη, ὅπερ φύσει μεριστὸν ὂν τοῖς ἐν αὐτῷ ὑφισταμένοις εἴδεσιν μερισμοῦ καὶ διαστάσεως αἴτιον γίνεται. ἔνθεν καὶ εἰς ἄτομα τὰ εἴδη τέμνεται οὐκ αὐτὰ καθ' αὑτὰ μεριζόμενα ἀλλὰ τῷ ὑποκειμένῳ μεριστῷ ὄντι συνδιαιρούμενα· φύσει γὰρ καθ' αὑτὸ ἀμερές ἐστιν τὸ ἀσώματον, ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου (τουτέστιν τοῦ τριχῇ διαστατοῦ, ἐν ᾧ καὶ ὑφέστηκεν) μεριστοῦ ὄντος καὶ τοῦ ὅλου τὴν εἰς ὁμοιομερῆ τομὴν δεχομένου συμβαίνει καὶ τὰ ἐν τούτῳ ἐνιδρυμένα εἴδη

[redacted]

γενομένη ἢ μέλαινα οὐδὲν μᾶλλον ἢ ἧττον σάρξ ἐστιν μηδὲν ἐκ τῆς λευκότητος ἢ μελανίας καθὸ σάρξ ἐστιν μεταβάλλουσα. εἰ μὲν οὖν ἔμεινεν ἡ ὕλη ἀσώματος καὶ μετὰ τὸ δέξασθαι τὸ τοῦ σώματος εἶδος, ἔτι μένει τὸ ἄπορον, πῶς τὸ ἀσώματον καὶ ἀμερὲς μερίζεται καὶ πῶς τοῖς ἀμερέ|σι μερισμοῦ αἰτία γίνεται ἀμερὴς (fol. 181 v.) οὖσα καὶ ἀσώματος. εἰ δὲ ἐξέστη τοῦ εἶναι ἀσώματος καὶ αὐτὸ σῶμα καὶ μέγεθος γέγονεν, οὐκέτ' ἂν ἀμετάβλητος εἴη· ὥστε οὐδὲ ἀγένητός τε καὶ ἄφθαρτος. καὶ ἄλλως· εἰ ἀσώματος οὖσα μετέβαλεν καὶ γέγονεν σῶμα, ἀνάγκη πᾶσα ἢ εἶναί ποτε αὐτὴν ἐνεργείᾳ ἀσώματον, εἶτα γεγονέναι σῶμα, ἢ μηδέποτε αὐτὴν γεγονέναι ἐνεργείᾳ ἀσώματον. εἰ μὲν οὖν ἐνεργείᾳ ποτὲ ἦν ἀσώματος, εἶτα μεταβαλοῦσα γέγονεν σῶμα, πρῶτον μὲν δύναιτ' ἂν πάλιν καὶ τὸ σῶμα γενέσθαι ἀσώματον, εἶτα καθὸ οὐκ ἔμεινεν ἀσώματος ἐφθάρη. εἰ δὲ τὸ ἀσώματον ἐφθάρη, καὶ γέγονεν ἐξ ἀνάγκης· οὐδὲν γὰρ τῶν φθαρτῶν ἀγένητον. εἰ δὲ τοῦτο, ἀνάγκη πᾶσα ἄλλο τι τῇ ὕλῃ ὑποκείμενον εἶναι κατὰ τὰ πρότερον δεδειγμένα, περὶ ὃ τὸ ποτὲ μὲν ἀσώματον ὂν ποτὲ ⟨δὲ⟩ σῶμα μεταβάλλει, καὶ τοῦτο πάντως οὔτε σῶμα ἔσται οὔτε ἀσώματον, εἴπερ σώματί τε καὶ ἀσωμάτῳ ὑπόκειται· ἀλλ' οὐδὲν εἶναι μεταξὺ σώματός τε καὶ ἀσωμάτου ἐνδέχεται, ἐπεὶ μηδὲ τῆς ἀντιφάσεως· τὸ γὰρ ἀσώματον πάντως πού καὶ σῶμα οὐκ ἔστιν, ἀδύνατον δὲ μήτε σῶμα εἶναί τι μήτε μὴ σῶμα τὸ αὐτό· ἀντίφασις γὰρ τοῦτο, οὐδὲν δὲ οὔτε τῶν ὄντων οὔτε τῶν μὴ ὄντων ἐκφυγὸν καυχήσεται τὴν ἀντί-

1. ⌊μαλλον⌉ M 3. μεταβαλοῦσα pt 6. exspectes αἰτία ⟨ἡ ὕλη⟩, cf. 439, 24 11. ενεργεια\ι\, ex ν, M 18. φθαρτον M 19. ⌊τ⌉ηι M 21. δὲ add. pt 24. \ενδεχετα\ι M

fol. 182r. ἐνεργείᾳ ἐστὶν σῶμα |
δυνάμει ἀσώματον εἰ μὴ
ἀσώματον ἔσται οὔτε σῶμα
δέδεικται, εἴπερ ἀντίφασις
καὶ μὴ εἶναι σῶμα, τὴν δ
ἀδύνατον. εἰ δὲ ἐνεργείᾳ
ἄπειρον χρόνον, εἰ μὲν τὸ
βλητον ὑπάρχει, οὐχ ἕξουσι
ὂν ἀσώματον ἡ ὕλη τοῖς φυ
δέδεικται γὰρ ἐν ἀρχῇ τοῦ
ἀμεταβλήτου ὄντος τοῦ ἀπο
μήτε γινομένου μήτε φθειρ
ἔσχατον τῶν φυσικῶν ὑποκε
ὕλην ἀνάγκη. εἰ δὲ καὶ αὐτὸ
μεταβάλλειν φήσουσιν, ἀνάγκ
ἐστιν ἡ ὕλη ἀμετάβλητον αὐτ
νεν κατὰ τὸν ἴδιον τῶν ...

γονε, τοῦτο δέ ἐστιν σῶμα, εἴπερ καὶ αὐτὸ μεταβάλλει. ἀλλ' εἰ ἀδύνατον, ὡς πολλάκις εἴρηται, τὸ πρῶτον ὑποκείμενον μεταβάλλειν, οὐκ ἄρα οὔτε δυνάμει ἀσώματον εἶναι τὴν ὕλην ἐνδέχεται τὸν ἄπειρον χρόνον, δέδεικται δὲ ὅτι οὔτε ἐνεργείᾳ. ὥστε οὐδ' ὅλως ἀσώματον εἶναι τὴν ὕλην ἐνδέχεται. ἔτι εἰ ἡ πρώτη τῶν σωμάτων ὕλη ἀσώματος καὶ τὰ εἴδη πάντα ἀσώματά ἐστιν (τοῦτο γὰρ ἀληθὲς ὂν καὶ παρὰ πάντων ὁμολογεῖται), πῶς δύο ἀσωμάτων τε καὶ ἀμερῶν σύνθεσις τὸ ἐξ ἀμφοῖν μέγε|θος καὶ σῶμα πεποίηκεν; καὶ fol. 182v. εἰ μυρία ἀμερῆ συντιθέμενα μέγεθος οὐ ποιεῖ ὡς τὰ σημεῖα, πόθεν δύο ἀμερῶν σύνθεσίς τις (τῆς ὕλης φημὶ καὶ τοῦ εἴδους) μέγεθος καὶ σῶμα γεγένηται; εἰ δὲ φήσουσιν δυνάμει εἶναι σῶμα τὴν ὕλην, κἂν ἀσώματος εἴη, εἰ μὲν ἀεί ἐστιν δυνάμει σῶμα, οὐδέποτε δήπουθεν ἔσται ἐνεργείᾳ σῶμα, ἀεὶ δὲ ἐνεργείᾳ ἀσώματος· τὸ γὰρ δυνάμει τι ὂν ἕως ἂν μόνως ᾖ δυνάμει, ἐνεργείᾳ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· τὸ γὰρ ὕδωρ ἕως ἂν μόνως ᾖ δυνάμει θερμόν, ἐνεργείᾳ θερμὸν οὐκ ἔστιν. εἰ οὖν ἀεὶ δυνάμει ἐστὶν σῶμα ἡ ὕλη, ἀεὶ ἔσται ἐνεργείᾳ ἀσώματος· μένει οὖν ἡ ἀπορία. πῶς δὲ ἀσώματον ἀσωμάτῳ συντιθέμενον μέγεθος ποιεῖ καὶ σῶμα; ἄλλως τε εἰ ἀεί ἐστιν δυνάμει σῶμα, οὐδέποτε δὲ ἐνεργείᾳ γίνεται σῶμα, μάτην ἕξει τὴν δύναμιν μηδέποτε προϊοῦσαν εἰς ἐνέργειαν. ἀλλ' οὐδὲν τῶν ἀιδίων δυνάμει ἐστὶν μόνως τὸν ἄπειρον χρόνον, ὡς καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ· ἐν μὲν γὰρ τοῖς γινομένοις καὶ φθειρομένοις ἐνδέχεται δυνάμει τι εἶναι, ὃ μὴ

16. ἀεὶ] ει M 21. εστ[αι] M 25. οὐδὲν] ὀυδε M
26. α[ι]διων, ex ει, M 27. Arist. metaph. Θ 8 p. 1050b 7 γινομενος M

πρόεισιν εἰς ἐνέργειαν φθανούσης τῆς φθορᾶς τὴν τῆς δυνάμεως τελείωσιν καὶ ἐνέργειαν (δυνάμενος γὰρ πᾶσαν ἐπιστήμην ὁ ἄνθρωπος ἐπιδέξασθαι οὐ πάντως δέχεται φθανούσης τῆς φθορᾶς τὴν ἐνέργειαν, καὶ τὸ ξύλον δυνάμει ὂν θρόνος ἢ ναῦς οὐ πάντως καὶ ἐνεργείᾳ γίνεται), ἐπὶ δὲ τῶν ἀιδίων ἀδύνατον εἶναί φησιν Ἀριστοτέλης μόνως δυνάμει τι εἶναι τὸν ἄπειρον χρόνον· μάτην γὰρ ἕξει τὴν δύναμιν μηδέποτε προιοῦσαν εἰς ἐνέργειαν. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται τὸν ἄπειρον χρόνον δυνάμει σῶμα εἶναι τὴν ὕλην. εἰ δὲ δυνάμει οὖσα σῶμα ἢ ποτὲ γέγονεν ἐνεργείᾳ σῶμα ἢ ἀεί ἐστιν fol. 183r. ἐνεργείᾳ σῶμα, τὰ αὐτὰ πάλιν ἐροῦμεν· | εἰ μὲν γὰρ ἀμετάβλητον εἴη τὸ σῶμα ᾗ σῶμά ἐστιν, οὐδεμίαν ἕξουσιν ἀπόδειξιν τοῦ ὅλως ὑποκεῖσθαί τινα τοῖς σώμασιν ὕλην ἀσώματον· εἰ δὲ καὶ τὸ σῶμα μεταβάλλει,

τὸ γὰρ μηδένα λόγον ἔχον τοῦ εἶναι ὅμοιον ἐδείξαμεν τῷ μηδ' εἶναι ὅλως. ὁ δὲ τοῦ εἶναι ἑκάστου λόγος εἶδός ἐστιν καὶ φύσις ἑκάστου· τὸ γὰρ ζῷον λογικὸν θνητὸν λόγος ἐστὶν τοῦ εἶναι καὶ εἶδος ἀνθρώπου. ἐκ τούτων οὖν πάντων δῆλον γεγένηται, ὅτι οὔτε ἀνείδεον παντελῶς οὔτε ἀσώματον εἶναι τὴν πρώτην ὕλην ἐνδέχεται. ὥστε μῦθος ψευδὴς καὶ αἴτημα ἀναπόδεικτον ἡ περὶ τῆς ἀσωμάτου τε καὶ ἀνειδέου ὕλης ὑπόθεσις ἀποδέδεικται, κἂν μυρίοι Πλάτωνες καὶ ὁ λοιπὸς τῶν ἀρχαίων κατάλογος τὴν περὶ αὐτῆς εἰσηγήσαντο δόξαν· οὐδενὶ γὰρ πιστεύειν ἀξιώσομεν μὴ ὑπὸ λόγου τὴν ἀπόδειξιν ἔχοντι· 'εἰ μὴ σὺ γὰρ σαυτοῦ λέγοντος ἀκούσῃς', φησὶν ὁ Πλάτων, 'ἄλλῳ λέγοντι μηδέποτε πιστεύσῃς'. οἱ μὲν οὖν ἔλεγχοι τῆς ἀνειδέου ὕλης καὶ ὡς ἀληθῶς οὐδὲν οὔσης τῶν ὄντων ἐντεῦθεν ἡμῖν πέρας ἐχέτωσαν νόθων τῷ ὄντι καὶ ἀνυποστάτων τῶν περὶ | αὐτῆς λογισμῶν ἀποφανθέντων. fol. 188 v. *εἰ δὲ αὐτὴ ἡ περὶ τῆς ὕλης αὐτῶν ὑπόθεσις ψευδὴς δέδεικται καὶ ἀνυπόστατος, καὶ τὰ τῇ ἀρχῇ ἄρα τῇ ψευδεῖ ταύτῃ ἑπόμενα τῆς ἀρχῆς ἐληλεγμένης συναπελήλεγκται καὶ διὰ τοῦτο ἴσως περιττὸν ἦν τὸ ὅλως εἰς τὸ προκείμενόν τι λέγειν ἐπιχείρημα. συγχωρήσαντες δ' οὖν ἡμεῖς τῇ περὶ τῆς ὕλης ὑποθέσει, εἴτε σῶμα ταύτην εἶναί τις τὸ ἄποιον βούλοιτο εἴτε ἀσώματον, ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τοῦ προκειμένου ἐνδεκάτου ἐπιχειρήματος τὸν λόγον τρέψωμεν· ἔστιν δ', ἵνα συνελὼν εἴπω, τοιοῦτον.*

θ'. Ἡ ὕλη, φησίν, οὐ κατὰ τύχην ἀλλ' ἔκ τινος

1. *pag. 427, 18* 10. *τῶν* pt] *του* M 18. ἡ περὶ pt] *ἤπερ M* 21. *συναπεληλεκται* M (cr. pt)

…ς ἐστιν ὕλη καὶ τὸ εἰδ
ἅμα τῷ εἶναι τὴν ὕλην εὐθ
τὰ εἴδη ἐστὶν ἐν αὐτῷ· ἔστι
ἕνεκα καὶ τῆς τῶν εἰδῶν σ
καὶ εἰδοποιίας. εἰ οὖν ἡ ὕ
ἀνάγκης ἀίδιος, καὶ ἡ εἰδοπ
ἀίδιος. ὅτι δὲ ἡ ὕλη ἀίδιος,
γίνοιτο, φησίν, καὶ φθείροιτ
ἐξ ἧς τε γίνεται καὶ εἰς ἣν
τοῦτο δὲ πάλιν ἀνάγκη συ
ἐνάτῳ λόγῳ εἰρημένον, ὡς πᾶ
γίνεται καὶ ἐκ μηδενὸς γενέσ
ἔστιν δὲ Ἀριστοτελικὸν τὸ ἐπ
τῷ πρώτῳ τοῦτο τῆς φυσικῆς
μὲν οὖν προκείμενος συλλογισ
fol. 184r. τοῖς ἄλλοις ἅπασιν συγχω
τῶν εἰρημένων ζητήσωμεν, εἰ

[redacted]

γίγνεσθαι), οὐδὲν ἔσται λοιπὸν τὸ κωλύον μὴ εἶναι τὴν ὕλην ἀίδιον ἀλλ' ἀρχὴν ἔχειν γενέσεως. μηδενὸς οὖν ὄντος λόγου τοῦ ἀίδιον εἶναι αὐτὴν κατασκευάζοντος οὐδ' ἂν δι' αὐτὴν ἀίδιος εἶναι πιστεύοιτο ἅμα τῆς τε ὕλης τοῦ κόσμου καὶ τοῦ εἴδους αὐτοῦ συνυποστάντων· ἐκ γὰρ τοῦ λαβεῖν, ὅτι ἀίδιος ἡ ὕλη, συνήγαγεν, ὅτι καὶ ὁ κόσμος ἀίδιος.

ι'. Πυθέσθαι δὲ πρῶτον αὐτοῦ ἄξιον, πῶς φησιν πᾶν τὸ γινόμενον ὕλης δεῖσθαι, ἵνα γένηται, ἆρ' ὡς ἐκ τῆς ὕλης τοῦ γιγνομένου τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν λαμβάνοντος καὶ οἷον αὐτῆς τῆς ὕλης εἰς τὴν τοῦ γινομένου μεταβαλλούσης οὐσίαν καὶ αὐτὸ γινομένης ἐκεῖνο, ἢ ὡς δεομένου τοῦ γινομένου ὑποκειμένου τινός, ἵν' ἐν ἐκείνῳ τὴν ὕπαρξιν λαμβάνῃ, διὰ τὸ αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἄνευ ὑποκειμένου συστῆναι μὴ δύνασθαι, ὥσπερ τὰ γράμματα δεῖται κηροῦ τυχόν, ἵνα ὑποστῇ, οὐ τῆς τοῦ κηροῦ οὐσίας αὐτὰ τὰ γράμματα γινομένης, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὡς ἐν δοχείῳ τινὶ τῶν γραμμάτων τὴν ὕπαρξιν λαμβανόντων, καὶ ὡς τὸ σχῆμα δεῖται χαλκοῦ ἢ ἑτέρας ὕλης, ἵνα γένηται, οὐ τοῦ χαλκοῦ αὐτὸ σχῆμα γινομένου, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τοῦ σχήματος ὑφισταμένου. εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερόν τις ὑπόθοιτο, ἤδη τοῦτο ἐν τῷ τέλει τοῦ ἐνάτου λόγου πρὸς ἡμῶν ἀπελήλεγκται καὶ πάρεστιν ἐκεῖθεν τὴν τούτων ἀκριβῆ διδασκαλίαν ἐκλέγεσθαι, ὅτι οὐχ ἡ ὑποκειμένη τοῖς εἴδεσιν ὕλη αὐτόχρημα τὰ εἴδη γίνεται ἀλλὰ μόνον ὑποδοχή ἐστιν τῶν | εἰδῶν, ὡς καὶ ὁ Πρό- fol. 184 v.

3. 4. κατασκευαζ[ο]ντος, ex ει, M   4. exspectes ⟨ὁ κόσμος⟩ ἀίδιος   13. δ[1 litt. er.]εομενου M   21. αυτου σχημα̃ γινομενου, *in marg.* *αυτο σχημα*, M (cf. 349, 2)   23. εναυτου *M*   *pag. 350, 28 sq.*   27. pag. 403, 16

κλος ἐν τούτοις παρὰ τοῦ Πλάτωνος εἶπε λαβών· καὶ γὰρ ὁ χαλκὸς μένων ἀμετάβλητος ὑποδοχὴ τῶν σχημάτων γίνεται καὶ ὁ κηρὸς τῶν γραφομένων· καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν δὲ πάντων τὸ τριχῇ διαστατὸν μένον ἐπὶ τῆς ἰδίας φύσεως καὶ μηδεμίαν μεταβολὴν ὑπομένον, ᾗ τοιοῦτόν ἐστιν, πάντων ἐστὶν τῶν φυσικῶν εἰδῶν δοχεῖον· εἰ γὰρ τὸ ὑποκείμενον εἰς τὴν τοῦ γινομένου μετέβαλλεν οὐσίαν, οὐκέτ' ἂν ἐπὶ τῆς αὐτοῦ φύσεως ἔμενεν τὸ ὑποκείμενον· ἐξ οὗ γάρ τι μεταβάλλει, οὐκέτι ἐστὶν ἐν ἐκείνῳ· ὥστε καὶ τὴν ὕλην, καθὸ ὕλη ἐστίν, μεταβάλλειν συνέβαινεν καὶ οὐκέτ' ἂν ἔμενεν ἡ ὕλη· οὕτω δ' ἂν ἡ εἰς ἄλληλα μεταβολὴ τῶν πραγμάτων ἀνῄρητο μηδενὸς μένοντος ἀμεταβλήτου, ὡς ἀκριβῶς ἐν ἐκείνοις ἐδείξαμεν· ὥστε ἀδύνατον τὴν ὕλην εἰς τὴν τοῦ γινομένου μεταβάλλειν

[redacted]

ἑτέρου δεῖται τοιούτου, οἷον αὐτό ἐστιν, ἵνα γένηται, εἴτε τὸ εἶδος εἴη τὸ γιγνόμενον, ἄλλου δεήσεται τοιούτου εἴδους, ἵνα γένηται, καὶ τοῦτο πάλιν, εἰ γίνοιτο, ἑτέρου, εἴτε τὸ σύνθετον, ἄλλου συνθέτου δεήσεται, οἷον αὐτό ἐστιν, ἵνα γένηται, κἀ|κεῖνο πάλιν, εἰ fol. 185 r. γίγνοιτο, ἄλλου. ἵνα οὖν γένηται χαλκός, χαλκοῦ δεήσεται καί, ἵνα γένηται λευκόν, λευκοῦ δεήσεται καί, ἵνα βαρύ, βαρέος. τοῦτο δ' ἄτοπόν ἐστιν· ἐπ' ἄπειρον γὰρ ἀνιέναι ἀνάγκη καὶ ταύτῃ καὶ γένεσιν ἀναιρεῖν· ἀδύνατον γὰρ δι' ἀπείρων χωρῆσαι τὴν γένεσιν, ὡς καὶ ἐν τοῖς περὶ γενέσεως Ἀριστοτέλει δέδεικται· καὶ πρὸς τῷ ἀτόπῳ καὶ παρ' αὐτὴν τὴν τῶν πραγμάτων ἐστὶν ἐνάργειαν· τοὐναντίον γὰρ πᾶν τὸ γιγνόμενον ἐξ οὐ τοιοῦδε γίνεται· ἐξ οὐ χαλκοῦ γὰρ ὁ χαλκὸς γίνεται καὶ ἐξ οὐχ ὕδατος ὕδωρ καὶ ἐξ οὐκ ἀνθρώπου ἄνθρωπος (λέγω δὲ κατὰ τὸ ὑλικὸν αἴτιον· περὶ τούτου γὰρ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος· εἰ γὰρ καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπον γεννᾷ, ἀλλὰ τὸ μέν ἐστιν ποιοῦν, τὸ δὲ γιγνόμενον· οὐ περὶ τοῦ ποιητικοῦ δὲ νῦν αἰτίου ἡ ζήτησις· ἀνάγκη γὰρ τὸ γιγνόμενον πᾶν ἐκ ποιοῦντος γίγνεσθαι, εἴτε ὅμοιον εἴη τὸ ποιοῦν εἴτε ἀνόμοιον τῷ γιγνομένῳ· καὶ γὰρ εἰ ἐκ σίτου σῖτος γίνεται, ἀλλ' ὡς ἐκ ποιητικοῦ αἰτίου γίνεται· ἐνυπάρχουσιν γὰρ οἱ δημιουργικοὶ τοῦ γιγνομένου λόγοι ἐν τῷ καταβαλλομένῳ σπέρματι, ὡς καὶ ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ καὶ τοῖς λοιποῖς, τὴν δὲ ὕλην τό τε ἀρδεῦον ὕδωρ καὶ ἡ παρακειμένη γῆ ὑποτίθησιν, ὡς καὶ ἡ μήτρα τὸ καταμήνιον· διόπερ, εἰ ἐλλείποι τὸ ὕδωρ, οὐ διὰ τὸ

1. τοιουτο M 2. ει[η] M 9. ανιεναι in marg. suppl. M fort. ⟨τὴν⟩ γένεσιν 13. ενεργειαν M 23. ποιητ[ι]κον M 27. πακειμενη M (ρα suprascr.)

ποιοῦν ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς ὕλης ἔνδειαν ἀτέλεστος ὁ καρπὸς γίνεται). εἰ οὖν πᾶν τὸ γιγνόμενον ἐξ οὐ τοιοῦδε γίνεται κατὰ τὸ ὑλικὸν αἴτιον, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐξ οὐκ ἀνθρώπου καὶ τὸ πῦρ ἐξ οὐ πυρὸς καὶ ὁ ἐπιστήμων ἐξ οὐκ ἐπιστήμονος, εἴτε τὸ σύνθετον εἴη τὸ γινόμενον εἴτε τὸ εἶδος, οὐδὲν ἄρα τῶν γιγνομένων δεῖται ἄλλου τοιούτου, οἷον αὐτό ἐστιν, ἵνα γένηται. οὐδὲ ἡ ὕλη ἄρα ἡ πρώτη καὶ τὸ πρῶτον ὑποκείμενον, εἴπερ γίνοιτο, ἄλλης δεήσεται ὕλης καὶ ὑποκειμένου, ἵνα γένηται· οὐδὲ γὰρ ἐπειδὴ τὰ fol. 185v. εἴδη δεῖται ὕλης, ἵνα γένηται εἴδη, διὰ τοῦτο | καὶ ἡ ὕλη, εἴπερ γίγνοιτο, ὕλης δεήσεται· τὰ μὲν γὰρ εἴδη ἅτε δὴ καθ' αὑτὰ ὑποστῆναι μὴ δυνάμενα δεῖται τῆς ὑποδεξομένης αὐτὰ ὕλης, ἐν ᾗ λαμβάνει τὴν ὕπαρξιν, ἡ δὲ ὕλη ὑποδοχὴ πάντων οὖσα καὶ τὸ πρῶτον ἁπάντων ὑποκείμενον οὐ δεῖται ἑτέρου τοῦ

γενέσει τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ τὸ εἶναι ἔχοντα, εἰ γένοιτο, δεῖσθαι ὕλης καὶ ὑποκειμένου, ἵνα γένηται ἐν ἐκείνῳ, ἅτε δὴ καθ' αὑτὰ εἶναι μὴ δυνάμενα, οὐκέτι μέντοι τὸ ὑποκείμενον αὐτὸ καὶ ἡ ὕλη, εἴπερ γίνοιτο, ὑποκειμένου τινὸς καὶ ὕλης δεήσεται· οὕτω γὰρ οὐκέτ' ἂν ἦν ὑποκείμενον καὶ ὕλη ἀλλ' ἐν ὑποκειμένῳ τε καὶ εἶδος. εἰ δ' ὅλως καὶ δεῖταί τινος ἡ ὕλη, ἵνα γένηται, εἴδους πάντως δεήσεται· ὥσπερ γὰρ τὸ ἔνυλον εἶδος ἄνευ ὕλης εἶναι οὐ δύναται, οὕτως οὐδὲ ἡ ὕλη, καθὸ ὕλη ἐστίν, ἄνευ εἴδους εἶναι οὐ δύναται διὰ τὸ πρὸς ἄλληλα εἶναι τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, ὡς καὶ ὁ Πρόκλος ἐν τούτοις φησίν· ὥσπερ οὖν τὸ γινόμενον δεξιὸν οὐ δεξιοῦ δεῖται ἀλλ' ἀριστεροῦ, ἵνα γένηται δεξιόν, καὶ τὸ ἀριστερὸν οὐκ ἀριστεροῦ ἀλλὰ δεξιοῦ, ἵνα ἀριστερὸν γένηται, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν πρός τι τὸ ἀντικείμενον τοῦ fol. 186 r. *ἀντικειμένου δεῖται, ἵνα ὑποστῇ, οὕτω δήπου καὶ ἡ ὕλη, ἵνα γένηται ὕλη, οὐχ ὕλης ἀλλ' εἴδους δεήσεται· τὰ γὰρ πρός τι ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα σχέσει τὸ εἶναι ἔχει. οὔτε οὖν τὴν ὕλην χωρὶς εἰδῶν εἶναι ἐνδέχεται, καθὸ ὕλη ἐστίν (μάτην γὰρ ἔσται), οὔτε τὰ εἴδη χωρὶς τῆς ὕλης (οὐδὲ γὰρ ὑποστῆναι καθ' αὑτὰ δύναται χωρὶς ὕλης)· τὸ ἕτερον οὖν τοῦ ἑτέρου δεήσεται καὶ οὐκ αὐτὸ αὑτοῦ ἢ τοῦ ὁμοίου. ὡς οὖν τὸ λέγειν τὰ εἴδη δεῖσθαι ὕλης, ἵνα γένηται, οὐκ εἰσάγει τὰ ἔνυλα εἴδη ἀίδια (ἀρχὴν γὰρ τοῦ εἶναι καὶ τέλος ἔχοντα ἐναργῶς ὁρᾶται), οὕτως οὐδὲ τὸ δεῖσθαι τῶν εἰδῶν τὴν ὕλην, εἴπερ γίνοιτο, ἀίδιον εἶναι αὐτὴν*

12. pag. 404, 6 15. |αριστερον γενηται\ M 24. οὐχ *αυτο ἀυτου M* 28. fort. ⟨τὸ⟩ ἀίδιον εἶναι

εἰσάγει. οὐδεμία ἄρα πέφηνεν ἀνάγκη, εἴπερ ἡ ὕλη γίνοιτο, δεῖσθαι αὐτὴν ὕλης, ἵνα γένηται, τοὐναντίον δὲ μᾶλλον, εἴπερ ἡ ὕλη γίνοιτο, ἀδύνατον ὕλης αὐτὴν ἑτέρας δεήσεσθαι. καὶ ἄλλως· εἰ, ὡς ἔχει ἡ ἁπλῶς ὕλη καὶ τὸ ἁπλῶς εἶδος, οὕτως ἔχει καὶ ἡ τὶς ὕλη πρὸς τὸ μερικὸν εἶδος, ἡ δὲ ἁπλῶς ὕλη, εἴπερ γίνοιτο, καθὸ ὕλη ἐστίν, ἄλλης δεήσεται, καὶ ἡ τὶς ἄρα ὕλη, εἴπερ γίνεται, καθὸ ὕλη ἐστίν, ὕλης δεήσεται. εἰ οὖν τὸ δεύτερον ψεῦδος δειχθείη καὶ ἀδύνατον (λέγω δὴ τὸ τὴν τινὰ ὕλην, καθὸ γίνεται ὕλη, δεῖσθαι ὕλης), ψεῦδος ἄρα καὶ τὸ τὴν ἁπλῶς ὕλην, εἴπερ γίνοιτο, καθὸ ὕλη ἐστίν, ὕλης δεῖσθαι, ἵνα γένηται ὕλη (λέγω δὲ τινὰ ὕλην τὴν τῆς οἰκίας τυχὸν ἢ τοῦ πλοίου καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς τοῦ Σωκράτους φέρε ἢ τοῦδε τοῦ φυτοῦ). ὅτι μὲν οὖν ἡ τὶς ὕλη γίνεται καὶ οὐκ ἔστιν ἀγένητος ἀλλὰ τότε γίνεται καὶ ἔστιν, ὅτε καὶ τὸ

γενητή ἐστιν καί, ἵνα γένηται ὕλη, καὶ αὐτὴ ἄλλης ὕλης τρίτης δεήσεται· καὶ ἐπειδὴ πάλιν αὕτη οὐκ ἔστιν ἀίδιος, ἐπεὶ μηδὲ ἐκείνη, ἧς ἐστιν ὕλη, ἀίδιός ἐστιν, ἀλλὰ γίνεταί ποτε ὕλη, δεήσεται καὶ αὐτὴ τετάρτης ὕλης, ἵνα γένηται ὕλη, καὶ πάλιν ἡ τετάρτη οὐκ ἀεὶ οὖσα ἀλλὰ ποτὲ γινομένη ὕλη ἄλλης δεήσεται πέμπτης κἀκείνη ἄλλης καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. εἰ οὖν τοῦτο ἄτοπον, οὐκ ἄρα ἡ τὶς ὕλη, καθὸ γίνεται ὕλη, δεήσεται ὕλης, ἵνα γένηται ὕλη· εἰ γὰρ τὴν τινὰ ὕλην οἷον τοὺς ἐξεσμένους λίθους, ἵνα γένωνται ὕλη οἰκίας, μὴ ὡς ἓν καὶ ἁπλῶς λάβωμεν ἀλλ' ὡς σύνθετόν τι ἐξ ὑποκειμένου τινὸς λίθου καὶ τῆς τοιᾶσδε ξέσεως, οὐκέτι ὡς γινομένην ὕλην ἐλάβομεν ἀλλ' ὡς εἴδους ἢ συνθέτου γένεσιν, ὡς εἴ τις καθέδραν ἑαυτῷ ποιῆσαι βουλόμενος ὕλῃ χρησάμενος τῷ λίθῳ τούτῳ τὸ τῆς καθέδρας ἐπιθήσει εἶδος· εἰ δὲ ὡς ὕλην οἰκίας τὸν ἐξεσμένον τε καὶ ἡρμοσμένον λίθον θεωρήσωμεν, οὐκέτι τούτου τὸ μὲν ἔσται ὑποκείμενον, τὸ δὲ εἶδος (οὐδεμία γὰρ ὕλη, καθὸ ὕλη ἐστίν, ἐξ ὕλης καὶ εἴδους σύγκειται· οὕτω γὰρ ἐπὶ τὸ ἄπειρον ἥξομεν, ὡς ἔφθημεν δείξαντες), ἀλλ' ὡς ἕν τι καὶ ἁπλοῦν τὸ ὅλον τοῦτο λαμβάνεται, ὁ ἐξεσμένος τε | καὶ εὖ ἡρμο- fol. 187 r. σμένος λίθος· ὥστε ὕλην οἰκίας ποιῶν ὁ οἰκοδόμος ὡς ἕν τι καὶ ἁπλοῦν λίθον ἐξεσμένον ποιεῖ· οὐ γὰρ τὸ τοιόνδε τοῦ λίθου σχῆμα αὐτὸ καθ' αὐτὸ οἷον εἰ τύχοι τὸ κυβικὸν τοῦτο ὕλη ἐστὶν οἰκίας, ἀλλ' οὐδὲ ἄνευ τοῦ σχήματος αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἡ τοῦ λίθου φύσις ἡ ἀσχημάτιστος, ἀλλὰ τὸ συναμφότερον ὡς ἓν

2. επ[ει]δη M   11. fort. ἁπλοῦν (cf. lin. 21. 24. 454, 17. 455, 2. 12)   13. ελαβ[ο]μεν, ex ω, M   16. ειδ[ο]ς, ex ω, M

ὕλη ἐστὶν οἰκίας. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ὁ Πρόκλος ἡμῖν ἐν τοῖς προκειμένοις σαφῶς διωρίσατο εἰπὼν ‘οὐ γὰρ οἱ λίθοι τοῦ εἴδους τῆς οἰκίας ὕλη, πρὶν ξεσθῶσιν ⟨εἰ τύχοι καὶ ἁρμοσθῶσιν⟩, ἀλλ' ὅταν ταῦτα προσλάβωσιν’. ὥστε οὔτε οἱ λίθοι καθ' αὑτοὺς ἄνευ τοῦ ξεσθῆναι καὶ ἁρμοσθῆναι ὕλη οἰκίας οὔτε πολλῷ μᾶλλον αὐτὸ καθ' αὑτὸ τὸ σχῆμα, ἐπεὶ μηδὲ ὑποστῆναι καθ' αὑτὸ δύναται. εἰ οὖν τὸ συναμφότερον ὡς ἐν ὕλη ἐστὶν οἰκίας, ὡς καὶ ὁ Πρόκλος καλῶς εἴρηκεν, τὸ δὲ συναμφότερον οὐ δεῖταί τινος ὑποκειμένου, ἵνα γένηται, ἡ ἄρα τὶς ὕλη οὐ δεῖται ὕλης, ἵνα γένηται ὕλη· πᾶσα μὲν γὰρ γένεσις, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ ἐνάτῳ δέδεικται λόγῳ, εἴδους τινός ἐστιν γένεσις. ἐπειδὴ δέ, ὡς ἐν ἐκείνοις εἴπομεν, τὸ ἄλλου ἀποτέλεσμα ἄλλου γίνεται ὕλη, ὅταν ὡς ὕλην ἑτέρου λάβωμεν τὸ

[redacted]

[redacted]

κείμενον, οἷον τὸν λίθον καὶ τὸ τοιόνδε αὐτοῦ σχῆμα, εἰ δὲ ὡς ὕλην οἰκίας λήψεται, ὡς ἓν καὶ ἁπλοῦν τὸν τοιῶσδε ἐσχηματισμένον λίθον νοεῖν ἀνάγκη· οὐ γὰρ ὁ ἀσχημάτιστος ἀλλ' ὁ ἐσχηματισμένος λίθος ὕλη ἐστὶν τῆς οἰκίας, ὡς καὶ ὁ Πρόκλος εἴρηκεν· ὥσπερ οὖν οὐχ ἁπλῶς εἰσιν ὕλη οἱ ἐσχηματισμένοι λίθοι ἀλλὰ πρός τι ὕλη ὡς πρὸς τὸ ἐκ τῆς συνθέσεως αὐτῶν ἐγγινόμενον τῆς οἰκίας εἶδος, οὕτως καὶ πρός τι ἁπλοῖ εἰσιν, λέγω δὴ πρὸς τὴν οἰκίαν, ἥτις ἐξ αὐτῶν καὶ τοῦ τοιοῦδε σύγκειται σχήματος· ὥστε, εἰ τὸ συναμφότερον, λέγω δὴ οἱ ἐσχηματισμένοι λίθοι, ὡς ἕν τι καὶ ἁπλοῦν ὄντες ὕλη τῆς οἰκίας εἰσίν, τὸ δὲ συναμφότερον οὐ δεῖται ὕλης, ἵνα γένηται, οὐκ ἄρα ἡ τὶς ὕλη δεῖται ὕλης, ἵνα γένηται, καίτοι γενητὴ οὖσα. εἰ οὖν ἡ τὶς ὕλη, εἴπερ ὡς γινομένη ὕλη λαμβάνοιτο, οὐ δεῖται ἑτέρας ὕλης, ὡς δὲ ἡ τὶς ὕλη πρὸς τὸ μερικὸν εἶδος ἔχει, οὕτως καὶ ἡ ἁπλῶς ὕλη πρὸς τὸ ἁπλῶς εἶδος ἔχει, οὐδ' ἡ ἁπλῶς ἄρα ὕλη, εἰ γίνοιτο, καθὸ ὕλη ἐστίν, ἑτέρας ὕλης δεήσεται. δῆλον οὖν καὶ ἐντεῦθεν, ὡς οὐδεμία ἔστιν ἀνάγκη, εἴπερ ἡ ὕλη γένοιτο, ἔκ τινος ὄντος αὐτὴν γίνεσθαι. ὥστε οὐδεὶς ἔσται λόγος ὁ κατασκευάζων, ὅτι δεῖ τὴν ὕλην εἶναι ἀγένητον, τοῦ λόγου τοῦ εἰς ἄτοπον τὸν περὶ τῆς γενέσεως αὐτῆς λόγον ἀπάγειν δοκοῦντος ἀπελεγχθέντος.

αι'. Ἀλλ' οὐδέν, φησίν, ὁρῶμεν γινόμενον, ὃ μὴ ὕλης δεῖται· οὐκοῦν καὶ ἡ ὕλη, εἰ γίνοιτο, ὕλης δεήσεται. ἀλλὰ πᾶν τὸ νῦν γινόμενον μερικὸν οὐ κατὰ

8. *ἐγγινόμενον* vix sanum   16. ὕλης [1 litt. er.] ως M
21. *αὐτὴν] αυτη M*

τὴν ὑποκειμένην αὐτῷ ὕλην καὶ τὸ πρῶτον τῷ εἴδει αὐτοῦ ὑποκείμενον γίνεται, ἀλλὰ καθὸ εἰδοπεποίηται· καὶ δέδεικταί γε ἐν τῷ ἐνάτῳ τοῦτο πρότερον λόγῳ καὶ ὡς οὐχ ὁμοίως τό τε ὅλον καὶ τὸ μέρος γίνε-
fol. 188 r. σθαι | ἀνάγκη καὶ ὅτι ἀναγκαίως, ἵνα μένῃ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν κόσμος, ἡ τῶν μερῶν φθορά τε καὶ γένεσις τῇ εἰς ἄλληλα μεταβολῇ γίνεται τῶν μὲν εἰδῶν εἰς τὸ μὴ ὂν φθειρομένων, μένοντος δὲ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου καὶ τῆς ὕλης ἐν τοῖς μεταβάλλουσιν, ἵνα καὶ τὸ πᾶν ἓν καὶ ταὐτὸν μένῃ. εἰ οὖν ἡ γένεσις νῦν οὐ τῶν καθόλου οὖσα γένεσις ἀλλὰ τῶν μερικῶν κατὰ τὰ εἴδη γίνεται καὶ οὐ κατὰ τὴν ὕλην, εἴπερ νῦν οὔτε γινομένην τὴν ὕλην οὔτε φθειρομένην ὁρῶμεν, εἰκότως ἄρα πᾶν τὸ γινόμενον ὕλης δεῖται ἅτε δὴ τῶν εἰδῶν καθ' αὑτὰ ὑποστῆναι μὴ δυνα-

των ἀντικεῖσθαι ἀνάγκη· ἐπεὶ καὶ ἡ τοῦ ψυχροῦ γένεσις τῇ τοῦ θερμοῦ ἀντίκειται, εἴπερ ἡ μὲν πυκνώσει ἡ δὲ μανώσει γίνεται, καὶ ἡ τοῦ ἄνω τῇ τοῦ κάτω· ἡ μὲν γὰρ ἀνάβασίς ἐστιν ἡ δὲ κατάβασις· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. εἰ οὖν τῷ ἀντικειμένῳ τὸ ἀντικείμενον ὑπάρχειν ἀνάγκη, ὡς ἐν τοῖς τόποις δέδεικται, ὑπάρχει δὲ τῇ τοῦ εἴδους γενέσει τὸ δεῖσθαι ὕλης, ἵνα γένηται, τὸ ἄρα ἀντικείμενον τούτῳ τῇ γενέσει τῆς ὕλης ὑπάρξει, τοῦτο δέ ἐστιν τὸ μὴ δεῖσθαι, ἵνα ἡ ὕλη γένηται.

βι΄. Τί οὖν; οὐκ ἐλέγομεν καὶ ἡμεῖς μικρῷ πρόσθεν, ὡς δεῖ τὴν ὕλην τὴν αὐτὴν | καὶ ἀμετά- fol. 188v.
βλητον ὑπομένειν, εἴτε τὸ τριχῇ διαστατὸν εἴη ἡ πρώτη ὕλη εἴτε ἄλλη τις παρὰ τοῦτο ἀνείδεος; τὸ δὲ πάντῃ ἀμετάβλητον καὶ φθορᾶς δήπου καὶ γενέσεως ἐξῃρῆσθαι ἀνάγκη. ἀλλ' οὐ καθάπαξ τὸ ἀμετάβλητον αὐτῇ προσεῖναι συνεχωρήσαμεν (οὐδένα γὰρ λόγον ὁρῶμεν τοῦτο κατασκευάζοντα), ἀλλ' ἐν τῇ τῶν μερικῶν εἰς ἄλληλα μεταβολῇ ἀνάγκην εἶναι ἔφαμεν τὴν κοινὴν ὕλην τῶν εἰς ἄλληλα μεταβαλλόντων ἐν τῇ ἐκείνων μεταβολῇ ἀμετάβλητον ὑπομένειν· ἀλλ' οὐ δήπου διὰ τοῦτο καὶ καθάπαξ αὐτὴν ἀμετάβλητον εἶναι ἀνάγκη· καὶ γὰρ τῶν ἐκ χαλκοῦ ἢ χρυσοῦ δημιουργημάτων εἰς ἄλληλα μεταβαλλόντων ὁ ὑποκείμενος τούτοις χαλκὸς ἢ χρυσὸς ἐν τῇ ἐκείνων μεταβολῇ ἀμετάβλητος ὑπομένει οὐδὲν κατὰ τὸν τῆς ἰδίας οὐσίας πάσχων λόγον, ἀλλ' ὅμως οὔτε ἀγένητος διὰ

6. Arist. top. Z 9 p. 147a 29 9. fort. δεῖσθαι ⟨ὕλης⟩ 11. ουκ M; om. p cf. 448, 10 19. αλλη\λα\ M μεταβαλη — 20. αλληλα in marg. suppl. M ἀνάγκην\ αναγκη\ M 26. τη[ς] M 27. πασχ[ω]ν, ex ον, M

τοῦτό ἐστιν οὔτε ἄφθαρτος. οὐκοῦν οὐδ' εἰ ἐν τῇ τῶν μερῶν τῶν τοῦ κόσμου [ἐν τῇ] εἰς ἄλληλα μεταβολῇ ἀμετάβλητον μένει τὸ ὑποκείμενον, ἤδη καὶ παντελῶς ἀγένητον αὐτὸ καὶ ἄφθαρτον εἶναι ἀνάγκη. ἀλλ' εἴπερ ἡ κοσμοποιία ἀρχὴν τοῦ εἶναι δειχθείη λαβοῦσα, ἀνάγκη καὶ τὴν ὕλην ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἔχειν καὶ μὴ εἶναι ἀίδιον. ἀρχὴν δὲ τοῦ εἶναι λαβοῦσα ἐξ οὐδενὸς προϋποκειμένου γεγένηται· πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον (τουτέστιν πᾶν τὸ ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνον) πρότερον οὐκ ὂν (τοῦτο γὰρ λέγω γινόμενον καὶ οὐ μόνον τὸ διὰ γενέσεώς τινος καὶ χρονικῆς παρατάσεως ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν μεταβάλλον) ἐξ οὐκ ὄντος τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν οὐσίαν λαμβάνει, καθ' ὃ γίνεται, καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν πάλιν φθαρὲν ἀναλύεται, ὡς ἐν τῷ ἐνάτῳ λόγῳ δέδεικται. ὥστε καὶ ἡ ὕλη, εἰ γίνοιτο [redacted]

των ὁ λόγος τῷ Πρόκλῳ πρόεισιν, δειξάτω τις ἡμῖν, ποῦ Πλάτων οὑτωσὶ διαρρήδην ἄναρχον εἶναι τὴν ὕλην ὑπέθετο καὶ ἀίδιον γενέσεως ἀρχὴν οὐκ ἔχουσαν· οὐδαμοῦ γάρ ἐστιν τῶν διαλόγων τοῦτο εὑρεῖν Πλάτωνα λέγοντα· ὁπότε καί, εἰ σαφῶς οὕτως ἀίδιον αὐτὴν εἶναι ὑπέθετο, τῷ δὲ ἀίδιον εἶναι τὴν ὕλην συνεισήγετο ἐξ ἀνάγκης τὸ καὶ τὸν κόσμον εἶναι ἀίδιον, οὐδεὶς ἂν εὐλόγως οἶμαι τῆς ἀληθείας μᾶλλον ἢ τοῦ Πλάτωνος φροντίδα ποιούμενος ἐντεῦθεν συνῆγεν, ὡς καὶ τὸν κόσμον ἀγένητον εἶναι καὶ ἀίδιον ὁ Πλάτων ᾤετο, ἐκείνου σαφῶς ἀπό τινος ἀρχῆς γεγονέναι αὐτὸν καὶ οὐκ ἀεὶ εἶναι λέγοντος καὶ πρὶν γενέσθαι μὴ εἶναι· τί γάρ, εἰ τῇ περὶ τῆς ὕλης ὑποθέσει μὴ συνεῖδεν ὁ Πλάτων τὸ ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενον; πολλαχοῦ γὰρ ἄνθρωπός γε ὢν τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων διήμαρτεν καταλήψεως, ὡς ἐν τῷ πρὸ τούτου ὑπεμνήσαμεν λόγῳ. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐκ τοῦ τὰ μαχόμενά τινας ὑποθέσθαι οὐ συνεωρακότας, ὡς μάχεται, τὸ μὴ θάτερον τῶν μαχομένων αὐτοὺς ὑποθέσθαι συνάγεται, ἀλλὰ τὸ ψευδῶς θάτερον ὑποθέσθαι τὸ τῷ ἀληθεῖ ἀντικείμενον. ὅτι δὲ καὶ ἐν ἑτέροις τοῦτο πεπονθὼς ὁ Πλάτων φαίνεται (λέγω δὴ τὰ μαχόμενα ὑποθέμενος), ἑνός που τῶν ἐκείνου καὶ νῦν ὑποδείγματος χάριν μνησθήσομαι.

ιδ΄. Τῶν τεσσάρων στοιχείων μόνην τὴν γῆν ἀμετάβλητον εἶναι | ἐν Τιμαίῳ Πλάτων ὑπέθετο, τὰ fol. 189 v. δὲ λοιπὰ τρία μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα· καὶ ἔξεστίν γε

3. 4. ἔχουσαν] εχουσα M 11. παλατων M 16. διηματεν (ρ supra) M 16. 17. ἐν τῷ πρὸ τούτου: pag. 400, 17? immo ἐν τῷ ἐνάτῳ pag. 318, 5 18. συνεορακοτας M 19. τὸ] του M exspectes τὸ θάτερον — μὴ ὑποθέσθαι

τοῦτο αὐτοῦ Πλάτωνος ἐπὶ λέξεως ἀκούειν λέγοντος· ‘τὰ γὰρ τέτταρα’, φησίν, ‘γένη δι’ ἀλλήλων εἰς ἄλληλα ἐφαίνετο πάντα γένεσιν ἔχειν, οὐκ ὀρθῶς φανταζόμενα· γίνεται μὲν γὰρ ἐκ τῶν τριγώνων ὧν προῃρήμεθα γένη τέτταρα, τρία μὲν ἐξ ἑνὸς ἀνίσους τὰς πλευρὰς ἔχοντος, τὸ δὲ τέταρτον ἓν μόνον ἐκ τοῦ ἰσοσκελοῦς τριγώνου ξυναρμοσθέν. οὔκουν δύναται πάντα εἰς ἄλληλα διαλυόμενα ἐκ πολλῶν μικρῶν ὀλίγα καὶ μεγάλα καὶ τοὐναντίον γίνεσθαι, τὰ δὲ τρία οἷόν τε· ἐκ γὰρ ἑνὸς ἅπαντα πεφυκότα λυθέντων τῶν μειζόνων πολλὰ σμικρὰ ἐκ τῶν αὐτῶν ξυστήσεται δεχόμενα τὰ προσήκοντα ἑαυτοῖς σχήματα’· καὶ μεθ’ ἕτερα ‘γῆ μὲν ξυντυγχάνουσα πυρὶ διαλυθεῖσά τε ὑπὸ τῆς ὀξύτητος αὐτοῦ φέροιτο ἄν, εἴτε ἐν αὐτῷ πυρὶ λυθεῖσα εἴτε ἐν ἀέρος εἴτε ἐν ὕδατος ὄγκῳ τύχοι, μέχριπερ αὐτῆς πῃ ξυντυγχάνοντα τὰ μέρη πάλιν ξυναρμοσθέντα αὐτὰ αὑτοῖς γῆ γένοιτο· οὐ γὰρ εἰς ἄλλο εἶδος ἔλθοι ποτ’ ἄν’. τρία, πῦρ ὕδωρ ἀήρ, εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν δύναται. ὅτι μὲν οὖν μόνην τὴν γῆν τῶν τεσσάρων στοιχείων ἀμετάβλητον εἶναί φησιν εἰς τὰ λοιπὰ τῶν ἄλλων εἰς ἄλληλα μεταβαλλόντων, δῆλον γέγονεν ἐξ αὐτῆς τῆς Πλάτωνος λέξεως καὶ πᾶσίν ἐστιν γνώριμόν τε καὶ ὁμολογούμενον· ὅθεν οὐδὲ πλείονος ἡμῖν τῆς ἐπεξεργασίας ἐδέησεν. πάλιν δ’ αὖ ὁ αὐτὸς Πλάτων τόν τε οὐρανὸν αὐτὸν καὶ τὰ τῶν ζῴων σώματα καὶ τῶν συνθέτων ἕκαστον ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων

1. Plat. Tim. 54B 5. 6. ἑνὸς τοῦ τὰς πλευρὰς ἀνίσους ἔχοντος Plat. 7. δυνατὰ Plat. 9. καὶ (post ὀλίγα) om. Plat. 10. λυθέντων τε τῶν Plat. 13. Plat. Tim. 56D 15. μέχριπερ ἂν Plat. 16. ξυντυχόντα Plat. 17. ἄλλο γε Plat.

τεσσάρων στοιχείων συνίστησιν. περὶ μὲν οὖν τοῦ οὐρανίου σώματος ἐν ἑτέροις ὑπομνήσομεν. | ὅτι fol. 190 r. δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ζῴων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συντίθησιν (τοῦτο γὰρ νῦν μοι χρῄζει ὁ λόγος), ἄκουε πάλιν αὐτοῦ Πλάτωνος λέγοντος· 'καὶ ὁ μὲν δή', φησίν, 'ταῦτα διατάξας' (λέγει δὲ περὶ τοῦ δημιουργοῦ τοῦ παντός) 'ἔμενεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ κατὰ τρόπον ἤθει, μένοντος δὲ ἐννοήσαντες οἱ παῖδες τὴν τοῦ πατρὸς τάξιν ἐπείθοντο αὐτῇ καὶ λαβόντες ἀρχὴν ἀθάνατον θνητοῦ ζῴου μιμούμενοι τὸν σφέτερον δημιουργὸν πυρὸς καὶ γῆς ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἀπὸ τοῦ κόσμου δανειζόμενοι μόρια ὡς ἀποδοθησόμενα πάλιν εἰς ταὐτὸν τὰ λαμβανόμενα ξυνεκόλλων'. ὁ αὐτὸς ἄρα Πλάτων καὶ τὴν γῆν ἀμετάβλητον εἰς τὰ λοιπὰ στοιχεῖά φησιν τῶν ἄλλων στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβαλλόντων καὶ τὰ τῶν θνητῶν ζῴων σώματα καὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων τεσσάρων στοιχείων συγκεῖσθαι βούλεται. ταῦτα δὲ μαχόμενά τέ ἐστιν καὶ ἀσύγκλωστα καὶ οὐ λίνον λίνῳ συνάπτοντος κατὰ τὴν παροιμίαν, λέγω δὴ τὸ καὶ τὴν γῆν ἀμετάβλητον εἰς τὰ λοιπὰ λέγειν καὶ τὰ σύνθετα ἐκ τῶν τεσσάρων συγκεῖσθαι στοιχείων. εἰ μὲν γὰρ ἡ γῆ ἀμετάβλητός ἐστιν, οὐδὲν τῶν συνθέτων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνέστηκεν· εἰ δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων τὰ σύνθετα, ἀδύνατον εἶναι τὴν γῆν εἰς τὰ λοιπὰ ἀμετάβλητον· οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖς συνθέτοις ἐνεργείᾳ τῶν στοιχείων

6. Plat. Tim. 42 E ἅπαντα ταῦτα Plat. διαταξασ[θαι er.] M 8. 9. νοήσαντες Plat. 10. ἀθάνατον ἀρχὴν Plat. 10. 11. μημουμενοι M 13. μόρια Plat.] μυριας M 17. λοιπον M

ὁρᾶται, οὐ πῦρ, οὐ γῆ, οὐ τῶν ἄλλων οὐδέν· παράθεσις γὰρ εἶναι τῶν στοιχείων καὶ οὐ κρᾶσις ἔμελλεν, ὡς οἱ περὶ Ἐμπεδοκλέα ὑπετίθεντο, νῦν δὲ πᾶσαι δι' ἀλλήλων κεχωρήκασιν αἱ τῶν στοιχείων ποιότητες, εἰ καὶ ὄγκοι παράκεινται· οὐδὲν γάρ ἐστιν τοῦ συνθέτου μόριον, κἂν τὸ ἀτομώτατον εἴποις, ὃ μὴ ἐκ τῶν τεσσάρων συνέστηκεν· τοῦτο δὲ τῶν ἀδυνάτων ἦν, εἰ fol. 190 v. παράθε|σις τῶν στοιχείων καὶ μὴ κρᾶσις ὅλων δι' ὅλων ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπῆρχεν. εἰ οὖν μηδέν ἐστιν ἐν τῷ συνθέτῳ τῶν στοιχείων ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ κραθέντων αὐτῶν ἡ μὲν ἑκάστου ἰδέα ἐφθάρη, ἄλλο δέ τι τῇ τούτων μίξει καὶ κράσει ἐπιγέγονεν εἶδος, τὸ τῆς σαρκὸς φέρε ἢ τὸ τοῦ αἵματος ἢ ἄλλο ὁτιοῦν, δῆλον οἶμαι παντί, ὡς ἐν τῷ συνθέτῳ καὶ ἡ γῆ μεταβέβληκεν. εἰ δὲ τῆς ἰδέας τῶν στοιχείων ἐν τῷ συνθέτῳ φθαρείσης ἕν τι καὶ ὁμοειδὲς τὸ ἐκ πάντων ἐγένετο, οἷον ἢ σὰρξ ἢ ὀστοῦν ἢ ὁτιοῦν ἄλλο, ἐνδέχεται δὲ πάλιν, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖόν ἐστιν φθειρομένην τὴν σάρκα εἰς τά, ἐξ ὧν συνέστηκεν, ἀναλύεσθαι τῶν ἐκ τοῦ κόσμου δανεισθέντων μορίων ἀποδιδομένων αὖθις, ἐνδέχεται ἄρα τὸ τυχὸν αὐτῆς μόριον καὶ τὸν τυχόντα ὄγκον πάσης ὁμοειδοῦς οὔσης καὶ γῆν γενέσθαι καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα καὶ πῦρ· ἀποκληρωτικὸν γὰρ καὶ πλασματῶδες τὸ λέγειν, ὅτι τόδε μὲν τὸ μόριον τῆς σαρκὸς ὕδωρ γίνεται, τοῦτο δὲ γῆ, πῦρ δὲ ἄλλο κἀκεῖνο ἀήρ, παντὸς μορίου τῆς σαρκὸς τοῖς λοιποῖς ὁμοειδοῦς ὄντος καὶ πάσης εἰς τὰ στοιχεῖα ἀναλυομένης. εἰ οὖν ἐνδέχεται τὸν τυχόντα τῆς

11. [ἴ]δεα M 15. ἴδιας M (cr. pt) 19. 20. ανα-λυ[εσθα]ι M

σαρκὸς ὄγκον τὴν ἑκάστου τῶν στοιχείων ἰδέαν ἐν ἑαυτῷ καταδέξασθαι, ἐνδέχεται ἄρα τὸ πρότερον τῷ τῆς γῆς εἴδει ὑποκείμενον τῆς σαρκὸς μόριον (λέγω δὴ αὐτὸ τὸ τριχῇ διαστατὸν καὶ σῶμα) φθαρείσης τῆς σαρκὸς τὸ τοῦ ὕδατος ἢ ἄλλου τινὸς τῶν στοιχείων ἐν ἑαυτῷ καταδέξασθαι εἶδος· ὥστε καὶ τὴν γῆν εἰς τὰ λοιπὰ τῶν στοιχείων μεταβάλλειν ἀνάγκη· τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ εἰς ἄλληλα τῶν στοιχείων μεταβολὴ τὸ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον ἄλλοτε ἄλλου στοιχείου δέχεσθαι εἶδος, ὡς πρότερον δέδεικται. καὶ τί με δεῖ μακρότερον τοῦ καὶ τὴν γῆν εἰς τὰ λοιπὰ στοιχεῖα μεταβάλλειν ἀποτείνειν λόγον τούτου σαφῶς καὶ παρὰ τῶν μετὰ Πλάτωνα πάντων φυσικῶν ἀποδεδειγμένου; οὗ | δὲ χάριν τούτων νῦν τῶν λόγων ἐμνήσθημεν, fol. 191 r. *ἐκεῖνό ἐστιν· ὅτι, εἰ δέδεικται, ὡς τὸ τὴν γῆν λέγειν ἀμετάβλητον εἶναι μάχεται τῷ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συγκεῖσθαι λέγειν τὰ σύνθετα σώματα, τί κωλύει καὶ ἄλλον τὴν περὶ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀγνωμοσύνην μιμούμενον συνάγειν ἐντεῦθεν, ὡς, εἰ τὴν γῆν ἀμετάβλητον εἶναί φησιν ὁ Πλάτων, οὐκ ἄρα ἐκ τῶν τεσσάρων εἶναι στοιχείων τὰ σύνθετα βούλεται σώματα, κἂν τοῦτο δοκῇ λέγειν διὰ τῆς λέξεως; ἀλλ' οἶμαι τὸ τοιοῦτο τῶν λόγων εἶδος ἢ παντελῶς ἐστιν φιλονείκων ἢ φιλούντων μᾶλλον τῆς ἀληθείας τὸν Πλάτωνα· τί γὰρ κωλύει καὶ ἕκαστον ταύτῃ τῇ μεθόδῳ χρώμενον, ὅπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, συλλογίζεσθαι, ὡς οὐδεὶς οὐδεπώποτε οὔτε τῶν παλαιῶν οὔτε τῶν νῦν ψευδῆ περὶ τῶν πραγμάτων ἔσχεν ὑπό-*

10. cf. pag. 356, 19 sq. 24. *φιλονείκων*] *φιλονεικον* M
26. pag. 400, 18

ληψιν; εἴποι γὰρ ἄν τις τῶν Πρωταγόρᾳ φίλων, ὡς, εἰ τῇ ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ μηδὲν τῶν πραγμάτων φύσιν ἔχειν ὡρισμένην τάδε καὶ τάδε τὰ ἄτοπα ἕπεται, οὐκ ἂν τοῦτο Πρωταγόρας ὑπέθετο, εἰ καὶ τῇ λέξει τοῦτο ὑποτιθέμενος φαίνεται. ὥσπερ οὖν ἐν τούτοις τὸ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συγκεῖσθαι τὰ σύνθετα δεξάμενοι τὸ ἀμετάβλητον εἶναι τὴν γῆν ψευδὲς εἶναι φιλαλήθως ὁμολογοῦμεν οὐδὲν τὴν Πλάτωνος αἰδεσθέντες ὑπόληψιν, οὕτω δηλονότι καί, εἰ τὴν ὕλην ἀίδιον εἶναι ἔλεγεν, ἐπειδὴ καὶ τὸν κόσμον διαρρήδην γεγονέναι τε καὶ ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἔχειν ὑπέθετο, τὸ φαινόμενον ἀληθὲς δεξάμενοι κατὰ θάτερον ἡμαρτηκέναι τὸν φιλόσοφον ὁμολογοῦμεν, οὐκ ἐχθροὶ Πλάτωνος, φίλοι δὲ δι' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον γινόμενοι σαφῶς διαταξαμένου καὶ κελεύσαντος Σωκράτους μὲν ὀλίγον τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ μᾶλλον φροντίδα τίθεσθαι. ὁ αὐτὸς δὲ οὗτος ἡμῖν καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς κἂν φυλαττέσθω, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ λέγειν πολλάκις ἀναγκαζώμεθα.

fol. 191 v. | ιε'. Νῦν δέ, ὅπερ προλαβὼν εἴρηκα, οὐδὲ φαίνεται ὁ ἀνὴρ οὐδαμοῦ τῶν ἰδίων λόγων ἄναρχον εἶναι τὴν ὕλην ἢ ἀίδιον ἀποφηνάμενος. εἰ τοίνυν ὑποστῆναι μὲν ἐκ θεοῦ καὶ τὴν ὕλην σαφῶς ὁ Πλάτων βούλεται, γεγονέναι δὲ καὶ τὸν κόσμον καὶ ἀρχὴν ἔχειν τοῦ εἶναι διαρρήδην εἴρηκεν οὐδαμοῦ τὴν ὕλην ἄναρχον εἶναι ἢ ἀίδιον ἀποφηνάμενος, τῶν πρός τι δὲ ἡ ὕλη καὶ ἡ γένεσις καὶ ἅμα ἢ εἰσὶν ἢ οὐκ εἰσιν, τί μᾶλλον ἦν εὐλογώτερόν τε καὶ ἀναγκαῖον ὡς Πλά-

2. λεγουσ[η]ι, ex ει, M 15. Plat. Phaedon. 91 C 21. ἰδιων λόγων M] fort. διαλόγων, cf. 459, 4 22. 23. ὑποστῆναι M 28. ὡς pt] ὡ, ras. supra ω, M

τωνι δοκοῦν συλλογίζεσθαι, πότερον ἐκ τοῦ λαβεῖν, ὅτι ἀίδιος ἡ ὕλη, οὐδαμοῦ τοῦτο ὑποθεμένου τοῦ Πλάτωνος, .τὰ ἐναντιώτατα ταῖς ἐκείνου συνάγειν ἀποφάνσεσιν, ὡς οὐδὲ ὁ κόσμος κατ' αὐτὸν ἀρχὴν τοῦ εἶναι εἴληφεν, ἐκείνου λαμπρᾷ τῇ φωνῇ μὴ εἶναι ἀεὶ τὸν κόσμον ἀλλ' ἀρχὴν ἔχειν τοῦ εἶναι καὶ πρὶν γενέσθαι μὴ εἶναι εἰπόντος τε καὶ ἀποδείξαντος, ὡς ἐν τῷ ἕκτῳ μεμαθήκαμεν λόγῳ, ἢ ἐκ τοῦ τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν ἀρχὴν ἔχειν κατὰ Πλάτωνα τὸ καὶ τὴν ὕλην μὴ εἶναι κατ' αὐτὸν ἀίδιον ἀλλ' ἀρχὴν ἔχειν τοῦ εἶναι συλλογίζεσθαι, κἂν μὴ διαρρήδην τοῦτο λέγων φαίνηται; ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι, ὡς παντὶ τῷ πρὸς ἀλήθειαν βλέποντι καὶ τὸ ἐν τοῖς λόγοις ἀκόλουθόν τε καὶ μαχόμενον δυναμένῳ κρίνειν τὸ δεύτερον ἀληθές τε καὶ ἀναγκαῖον φανεῖται. οὐκοῦν, εἰ ἀρχὴν τῇ τοῦ κόσμου γενέσει δίδωσιν ὁ Πλάτων, καὶ τὴν ὕλην ἄρξασθαι τοῦ εἶναι καὶ οὐκ ἀγένητον αὐτὴν οὐδὲ ἀίδιον ᾤετο, ὁπότε καί, εἰ ἀίδιον εἶναι τὴν ὕλην ἔλεγεν, ἵνα τις καὶ τοῦτο συγχωρήσοι, οὐδ' οὕτως τὸ καὶ τὸν κόσμον εἶναι ἀίδιον κατ' αὐτὸν συνήγετο, ὡς ἀρτίως ἐδείξαμεν.

Τέλος λύσεως τοῦ ια' λόγου.

8. cf. pag. 125, 9 sq. 135, 12 sq. 21. pag. 459, 5

τοῦτο αὐτοῦ Πλάτωνος ἐπὶ λέξεως ἀκούειν λέγοντος· 'τὰ γὰρ τέτταρα', φησίν, 'γένη δι' ἀλλήλων εἰς ἄλληλα ἐφαίνετο πάντα γένεσιν ἔχειν, οὐκ ὀρθῶς φανταζόμενα· γίνεται μὲν γὰρ ἐκ τῶν τριγώνων ὧν προῃρήμεθα γένη τέτταρα, τρία μὲν ἐξ ἑνὸς ἀνίσους τὰς πλευρὰς ἔχοντος, τὸ δὲ τέταρτον ἓν μόνον ἐκ τοῦ ἰσοσκελοῦς τριγώνου ξυναρμοσθέν. οὔκουν δύναται πάντα εἰς ἄλληλα διαλυόμενα ἐκ πολλῶν μικρῶν ὀλίγα καὶ μεγάλα καὶ τοὐναντίον γίνεσθαι, τὰ δὲ τρία οἷόν τε· ἐκ γὰρ ἑνὸς ἅπαντα πεφυκότα λυθέντων τῶν μειζόνων πολλὰ σμικρὰ ἐκ τῶν αὐτῶν ξυστήσεται δεχόμενα τὰ προσήκοντα ἑαυτοῖς σχήματα'· καὶ μεθ' ἕτερα 'γῆ μὲν ξυντυγχάνουσα πυρὶ διαλυθεῖσά τε ὑπὸ τῆς ὀξύτητος αὐτοῦ φέροιτο ἄν, εἴτε ἐν αὐτῷ πυρὶ λυθεῖσα εἴτε ἐν ἀέρος εἴτε ἐν ὕδατος ὄγκῳ τύχοι, μέχριπερ

[redacted]

τεσσάρων στοιχείων συνίστησιν. περὶ μὲν οὖν τοῦ οὐρανίου σώματος ἐν ἑτέροις ὑπομνήσομεν. | ὅτι fol. 190r. *δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ζῴων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συντίθησιν (τοῦτο γὰρ νῦν μοι χρῄζει ὁ λόγος), ἄκουε πάλιν αὐτοῦ Πλάτωνος λέγοντος· 'καὶ ὁ μὲν δή', φησίν, 'ταῦτα διατάξας' (λέγει δὲ περὶ τοῦ δημιουργοῦ τοῦ παντός) 'ἔμενεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ κατὰ τρόπον ἤθει, μένοντος δὲ ἐννοήσαντες οἱ παῖδες τὴν τοῦ πατρὸς τάξιν ἐπείθοντο αὐτῇ καὶ λαβόντες ἀρχὴν ἀθάνατον θνητοῦ ζῴου μιμούμενοι τὸν σφέτερον δημιουργὸν πυρὸς καὶ γῆς ὕδατός τε καὶ ἀέρος ἀπὸ τοῦ κόσμου δανειζόμενοι μόρια ὡς ἀποδοθησόμενα πάλιν εἰς ταὐτὸν τὰ λαμβανόμενα ξυνεκόλλων'. ὁ αὐτὸς ἄρα Πλάτων καὶ τὴν γῆν ἀμετάβλητον εἰς τὰ λοιπὰ στοιχεῖά φησιν τῶν ἄλλων στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβαλλόντων καὶ τὰ τῶν θνητῶν ζῴων σώματα καὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων τεσσάρων στοιχείων συγκεῖσθαι βούλεται. ταῦτα δὲ μαχόμενά τέ ἐστιν καὶ ἀσύγκλωστα καὶ οὐ λίνον λίνῳ συνάπτοντος κατὰ τὴν παροιμίαν, λέγω δὴ τὸ καὶ τὴν γῆν ἀμετάβλητον εἰς τὰ λοιπὰ λέγειν καὶ τὰ σύνθετα ἐκ τῶν τεσσάρων συγκεῖσθαι στοιχείων. εἰ μὲν γὰρ ἡ γῆ ἀμετάβλητός ἐστιν, οὐδὲν τῶν συνθέτων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνέστηκεν· εἰ δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων τὰ σύνθετα, ἀδύνατον εἶναι τὴν γῆν εἰς τὰ λοιπὰ ἀμετάβλητον· οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖς συνθέτοις ἐνεργείᾳ τῶν στοιχείων*

6. Plat. Tim. 42E ἅπαντα ταῦτα Plat. διαταξασ[θαι er.] M 8. 9. νοήσαντες Plat. 10. ἀθάνατον ἀρχὴν Plat. 10. 11. μημουμενοι M 13. μόρια Plat.] μωριας M 17. λοιπον M

ὁρᾶται, οὐ πῦρ, οὐ γῆ, οὐ τῶν ἄλλων οὐδέν· παράθεσις γὰρ εἶναι τῶν στοιχείων καὶ οὐ κρᾶσις ἔμελλεν, ὡς οἱ περὶ Ἐμπεδοκλέα ὑπετίθεντο, νῦν δὲ πᾶσαι δι' ἀλλήλων κεχωρήκασιν αἱ τῶν στοιχείων ποιότητες, εἰ καὶ ὄγκοι παράκεινται· οὐδὲν γάρ ἐστιν τοῦ συνθέτου μόριον, κἂν τὸ ἀτομώτατον εἴποις, ὃ μὴ ἐκ τῶν τεσσάρων συνέστηκεν· τοῦτο δὲ τῶν ἀδυνάτων ἦν, εἰ fol. 190v. παράθε|σις τῶν στοιχείων καὶ μὴ κρᾶσις ὅλων δι' ὅλων ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπῆρχεν. εἰ οὖν μηδέν ἐστιν ἐν τῷ συνθέτῳ τῶν στοιχείων ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ κραθέντων αὐτῶν ἡ μὲν ἑκάστου ἰδέα ἐφθάρη, ἄλλο δέ τι τῇ τούτων μίξει καὶ κράσει ἐπιγέγονεν εἶδος, τὸ τῆς σαρκὸς φέρε ἢ τὸ τοῦ αἵματος ἢ ἄλλο ὁτιοῦν, δῆλον οἶμαι παντί, ὡς ἐν τῷ συνθέτῳ καὶ ἡ γῆ μεταβέβληκεν. εἰ δὲ τῆς ἰδέας τῶν στοιχείων ἐν τῷ συνθέτῳ φθαρείσης ἕν τι καὶ ὁμοειδὲς τὸ ἐκ πάντων

σαρκὸς ὄγκον τὴν ἑκάστου τῶν στοιχείων ἰδέαν ἐν ἑαυτῷ καταδέξασθαι, ἐνδέχεται ἄρα τὸ πρότερον τῷ τῆς γῆς εἴδει ὑποκείμενον τῆς σαρκὸς μόριον (λέγω δὴ αὐτὸ τὸ τριχῇ διαστατὸν καὶ σῶμα) φθαρείσης τῆς σαρκὸς τὸ τοῦ ὕδατος ἢ ἄλλου τινὸς τῶν στοιχείων ἐν ἑαυτῷ καταδέξασθαι εἶδος· ὥστε καὶ τὴν γῆν εἰς τὰ λοιπὰ τῶν στοιχείων μεταβάλλειν ἀνάγκη· τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ εἰς ἄλληλα τῶν στοιχείων μεταβολὴ τὸ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον ἄλλοτε ἄλλου στοιχείου δέχεσθαι εἶδος, ὡς πρότερον δέδεικται. καὶ τί με δεῖ μακρότερον τοῦ καὶ τὴν γῆν εἰς τὰ λοιπὰ στοιχεῖα μεταβάλλειν ἀποτείνειν λόγον τούτου σαφῶς καὶ παρὰ τῶν μετὰ Πλάτωνα πάντων φυσικῶν ἀποδεδειγμένου; οὗ | δὲ χάριν τούτων νῦν τῶν λόγων ἐμνήσθημεν, fol. 191 r. ἐκεῖνό ἐστιν· ὅτι, εἰ δέδεικται, ὡς τὸ τὴν γῆν λέγειν ἀμετάβλητον εἶναι μάχεται τῷ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συγκεῖσθαι λέγειν τὰ σύνθετα σώματα, τί κωλύει καὶ ἄλλον τὴν περὶ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀγνωμοσύνην μιμούμενον συνάγειν ἐντεῦθεν, ὡς, εἰ τὴν γῆν ἀμετάβλητον εἶναί φησιν ὁ Πλάτων, οὐκ ἄρα ἐκ τῶν τεσσάρων εἶναι στοιχείων τὰ σύνθετα βούλεται σώματα, κἂν τοῦτο δοκῇ λέγειν διὰ τῆς λέξεως; ἀλλ' οἶμαι τὸ τοιοῦτο τῶν λόγων εἶδος ἢ παντελῶς ἐστιν φιλονείκων ἢ φιλούντων μᾶλλον τῆς ἀληθείας τὸν Πλάτωνα· τί γὰρ κωλύει καὶ ἕκαστον ταύτῃ τῇ μεθόδῳ χρώμενον, ὅπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, συλλογίζεσθαι, ὡς οὐδεὶς οὐδεπώποτε οὔτε τῶν παλαιῶν οὔτε τῶν νῦν ψευδῆ περὶ τῶν πραγμάτων ἔσχεν ὑπό-

10. cf. pag. 356, 19 sq. 24. φιλονείκων] φιλονεικον M
26. pag. 400, 18

...μενος φαινει τὸ ἐκ τῶν τεσσάρων στοι θετα δεξάμενοι τὸ ἀμετάβλ εἶναι φιλαλήθως ὁμολογοῦ αἰδεσθέντες ὑπόληψιν, οὕτα ἀίδιον εἶναι ἔλεγεν, ἐπειδὴ γεγονέναι τε καὶ ἀρχὴν το φαινόμενον ἀληθὲς δεξάμεν κέναι τὸν φιλόσοφον ὁμολο τωνος, φίλοι δὲ δι' αὐτὸ σαφῶς διαταξαμένου καὶ κελ ὀλίγον τῆς δὲ ἀληθείας πολὺ σθαι. ὁ αὐτὸς δὲ οὗτος ἡμ φυλαττέσθω, ἵνα μὴ τὰ αὐτ καζώμεθα.

fol. 191 v. | ιε'. Νῦν δέ, ὅπερ προ νεται ὁ ἀνὴρ οὐδαμοῦ τῶν ἰδι τὴν ὕλην ἢ ἀίδιον ἀποφηνάμε ναι μὲν ἐκ θεοῦ καὶ τὴν ὕ

τωνι δοκοῦν συλλογίζεσθαι, πότερον ἐκ τοῦ λαβεῖν, ὅτι ἀίδιος ἡ ὕλη, οὐδαμοῦ τοῦτο ὑποθεμένου τοῦ Πλάτωνος, τὰ ἐναντιώτατα ταῖς ἐκείνου συνάγειν ἀποφάνσεσιν, ὡς οὐδὲ ὁ κόσμος κατ' αὐτὸν ἀρχὴν τοῦ εἶναι εἴληφεν, ἐκείνου λαμπρᾷ τῇ φωνῇ μὴ εἶναι ἀεὶ τὸν κόσμον ἀλλ' ἀρχὴν ἔχειν τοῦ εἶναι καὶ πρὶν γενέσθαι μὴ εἶναι εἰπόντος τε καὶ ἀποδείξαντος, ὡς ἐν τῷ ἕκτῳ μεμαθήκαμεν λόγῳ, ἢ ἐκ τοῦ τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν ἀρχὴν ἔχειν κατὰ Πλάτωνα τὸ καὶ τὴν ὕλην μὴ εἶναι κατ' αὐτὸν ἀίδιον ἀλλ' ἀρχὴν ἔχειν τοῦ εἶναι συλλογίζεσθαι, κἂν μὴ διαρρήδην τοῦτο λέγων φαίνηται; ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι, ὡς παντὶ τῷ πρὸς ἀλήθειαν βλέποντι καὶ τὸ ἐν τοῖς λόγοις ἀκόλουθόν τε καὶ μαχόμενον δυναμένῳ κρίνειν τὸ δεύτερον ἀληθές τε καὶ ἀναγκαῖον φανεῖται. οὐκοῦν, εἰ ἀρχὴν τῇ τοῦ κόσμου γενέσει δίδωσιν ὁ Πλάτων, καὶ τὴν ὕλην ἄρξασθαι τοῦ εἶναι καὶ οὐκ ἀγένητον αὐτὴν οὐδὲ ἀίδιον ᾤετο, ὁπότε καί, εἰ ἀίδιον εἶναι τὴν ὕλην ἔλεγεν, ἵνα τις καὶ τοῦτο συγχωρήσοι, οὐδ' οὕτως τὸ καὶ τὸν κόσμον εἶναι ἀίδιον κατ' αὐτὸν συνήγετο, ὡς ἀρτίως ἐδείξαμεν.

Τέλος λύσεως τοῦ ια' λόγου.

8. cf. pag. 125, 9 sq. 135, 12 sq. 21. pag. 459, 5

Πρόκλου διαδόχου λόγος δωδέκατος.

"Δωδέκατος· πᾶν τὸ γενητὸν ὕλης δεῖται καὶ fol. 192r. ποι|οῦντος. ὥστε, εἰ τὸ γενητὸν ὂν μὴ ἀεί ἐστιν ἀλλὰ ποτέ, ἢ διὰ τὴν ὕλην ἀνεπιτήδειον οὖσαν οὐκ ἔστιν ἢ διὰ τὸ ποιοῦν ἐλλεῖπον εἰς τὸ ποιεῖν ἢ δι' ἀμφότερα, μήτε ὕλης ἐπιτηδείας οὔσης μήτε τοῦ ποιοῦντος αὐτάρκους. εἰ οὖν ὁ κόσμος οὐκ ἦν πρότερον ἢ οὐκ ἔσται ὕστερον, ἢ διὰ τὴν ὕλην τοῦτο πέπονθεν ἢ διὰ τὸ ποιοῦν αὐτὸν κόσμον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰς τὸ ποιεῖν ἀεὶ αὔταρκες τὸ αὐτὸ ὂν ἀεὶ καὶ οὐκ ἄλλοτε ἀλλοῖον· ἢ οὖν οὐδὲ νῦν εἰς τὸ κοσμεῖν ἱκανὸν ἢ καὶ νῦν καὶ πρότερον καὶ ὕστερον. ἡ δὲ ὕλη ⟨ἢ⟩ ὡσαύτως ἀεὶ ἦν ἐπιτηδεία πρὸς τὸ κοσμεῖσθαι καθάπερ καὶ νῦν ἢ οὐδὲ νῦν ὡσαύτως ἀεὶ ἡ αὐτὴ οὖσα· καὶ [redacted]

[redacted]

β'. Ὅτι ἔστι τινὰ καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς ἀεὶ γινομένων ὕλης δεόμενα. ἐν ᾧ πάλιν, ὅτι οὐ πᾶν τὸ γινόμενον ὕλης δεῖται.

γ'. Ὅτι οὐδὲ τὰ ποτὲ γινόμενα ὕλης πάντως δεῖται.

δ'. Ὡς ἐν πορίσματι, ὅτι οὐ πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ὄντος γίνεσθαι.

ε'. Ὅτι, εἰ καὶ ἀληθὲς ἦν τὸ τὰ ποτὲ ὄντα καὶ μὴ ἀεὶ ἢ διὰ τὴν ὕλην ἀνεπιτηδείως ἔχουσαν μὴ ἀεὶ εἶναι ἢ διὰ τὸ ποιοῦν ἐλλιπῶς ἔχον εἰς τὸ ποιεῖν, οὐδ' οὕτως ἀναγκαῖον ἦν τὸν κόσμον εἶναι ἀίδιον.

ϛ'. Ὅτι ψεῦδός ἐστιν τὸ τὰ μὴ ἀεὶ ὄντα ἢ διὰ τὴν ὕλην ἢ διὰ τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἢ δι' ἄμφω μόνον μὴ ἀεὶ | εἶναι, ἀλλ' ἐνδέχεται καὶ δι' ἑτέρας αἰτίας fol. 192v. παρὰ ταύτας μὴ ἀεί τι εἶναι. ἐν ᾧ, ὅτι [τὸ εἶναι] τὴν ὕλην ἐπιτηδείαν καὶ εὐεργὸν εἰς γένεσιν πρὸ τῆς γενέσεως ἀνάγκη εἶναι.

Λύσις τοῦ δωδεκάτου λόγου.

α'. Ἐδείξαμεν ἐν τῷ πρὸ τούτου, ὡς, εἴπερ ἡ ὕλη γίνοιτο καὶ ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνοι, οὐ δεήσεται ὕλης, ἵνα γένηται. οὐκ ἄρα πᾶν τὸ γινόμενον (ὥς φησιν ὁ φιλόσοφος) ὕλης δεῖται, ἀλλ' ἔστιν τινὰ τῶν γινομένων, ἃ μόνου δεῖται τοῦ ποιοῦντος· 'παντὶ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν', ὥς φησιν Πλάτων. καὶ ἄλλως· εἰ μήτε κατὰ τύχην ἐστὶν ἡ ὕλη,

1. κατὰ M[b] 7. fort. γίνεται 10. ελλειπως M[a b]
13. α[μ]φω, ex φ, M[a] 14. καὶ M[b]] om. M[a] [αιτι]ας M[a]
15. το ειναι M[a]; om. M[b] 19. pag. 455, 26 sq.
M m 1 in marg.: λογωι προσϋπακουστεον τουτο M
24. σχεῖν Plat. Tim. 28 A

ται, εἰ καὶ μὴ ποτέ, ἀλλ'
χωρήσθω)· τὸ γὰρ ποιο
γινομένου πάντως καὶ
ἐστιν. εἰ οὖν καὶ τὴν ὕλ
ἡ ὕλη που πάντως ὑπὸ θε
ἁπλῶς τὸ γινόμενον ὕλης
ὕλη, καὶ ἡ ὕλη ἄρα δεήσ
ὑπὸ θεοῦ γίνοιτο, ἄλλης δ
μεθα εἴς τινα ὕλην, ἥτις ο
ἔστιν ταύτης τοῦ εἶναι α
ἥξομεν ὕλην ὕλης ἐπιζητοῦ
οὐκ ἄρα πᾶν τὸ γινόμενον
ἂν εἴποιμεν καὶ περὶ τῆς
παραπλησίων πάντων· καὶ
δημιουργός, εἰ καὶ ἐξ ἀιδίο
δήπουγε καὶ ἡ λογικὴ ψυχὴ
δεήσεται ἁπλῆ οὖσα καὶ ἄυλ

β'. Ἀλλὰ τὰ γινόμενα μέ

ἔστιν λόγος ὅσον ἐμέ γε εἰδέναι ὁ ἀναγκάζων αὐτὰ εἶναι ἄναρχα· καὶ τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἱκανῶς ἐν ἑτέρῳ λόγῳ γεγύμνασται, ὡς οὐδεμία φύσις δεκτικὴ οὖσα κακίας, οἵα ἐστὶν ἡ ἡμετέρα ψυχή, ἄναρχον τὴν ὕπαρξιν δύναται ἔχειν. καὶ ἐν τῷ πρώτῳ δὲ λόγῳ δέδεικται, ὡς ἀδύνατον εἶναι τὸν κόσμον ἄναρχον· τοῦ δὲ κόσμου μὴ ἄναρχον τὴν ὑπόστασιν ἔχοντος οὐδὲ τὴν ὕλην ἄναρχον εἶναι ἐνδέχεται· τῶν πρός τι γὰρ ἡ ὕλη καὶ ἡ γένεσις καὶ μετ' ἀλλήλων εἶναι ἀνάγκη τήν τε ὕλην καὶ τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος ἐν τῷ πρὸ τούτου κεφαλαίῳ διεξῆλθεν, πλὴν συγκεχωρήσθω, ὡς εἶπον, καὶ τὴν ὕλην καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν ἄναρχον ἔχειν τὴν ὕπαρξιν. πάντως δήπου ποιητὴς ὢν αὐτῶν καὶ δημιουργὸς ὁ θεὸς ἢ ποτὲ αὐτὰ ποιεῖ ἢ ἀεί· πᾶν γὰρ τὸ ποιοῦν τι ἢ ἀεὶ αὐτὸ ποιεῖ ἢ ποτέ· καὶ ἐπειδὴ τὸ ποτὲ αὐτὰ γίνεσθαι οὐ βούλονται, ἀεὶ δηλονότι ὑπὸ θεοῦ γίνονται. τίς οὖν ἡ αἰτία τοῦ τὰ μὲν ποτὲ γινόμενα ὕλης δεῖσθαι, ἵνα γένηται, τὰ δὲ ἀεὶ γινόμενα μὴ δεῖσθαι ὕλης; οὐ γὰρ δή γε ταῖς ψιλαῖς αὐτῶν ἀποφάνσεσιν πεισθησόμεθα· εἰ γὰρ πᾶν τὸ γινόμενον ὕλης δεῖται, ὡς ἐν τούτοις φησὶν ὁ Πρόκλος, ὥσπερ τὸ ποτὲ γινόμενον δεῖται ὕλης ποτέ, οὕτω δήπου καὶ τὸ ἀεὶ γινόμενον ἀεὶ δεῖσθαι ὕλης εὔλογον, ἤ, εἰ μὴ τοῦτο, οὐ πᾶν ἄρα τὸ γιγνόμενον ὕλης δεῖται· ἄλλως τε εἰ μόνον ⟨τὸ ποτὲ γινόμενον⟩ ὕλης δεῖται, ὁ δὲ κόσμος κατ' αὐτοὺς ἀεὶ γίνεται καὶ οὐ ποτέ, οὐ δεηθήσεται ὕλης ὁ κό-

2. 3. cf. pag. 336, 1 sq. 5. pag. 7, 22 11. pag. 403, 23 τουτ[ο]υ, ex ω, M 12. εἶπον: cf. pag. 468, 6 15. *τὸ pt] τωι M* 20. ψι[λαις] M 20. 21. [πεισθησομ]εθα *M* 25. 26. *τὸ — γινόμενον* add.

μὴ γίγνεται, γίγνεται δ' ὅμως, οὐκ ἀεὶ γίγνεται ἀλλὰ ποτέ· τὸ μὲν γὰρ ποτὲ γινόμενον οὐ πάντως καὶ ἀεὶ γίνεται, ὡς Πλάτων φέρε καὶ τόδε τὸ φυτὸν καὶ τῶν ἀτόμων ἕκαστον. τὸ δὲ ἀεὶ γινόμενον καὶ ἐν χρόνῳ τὸ εἶναι ἔχον καὶ τὸ ἀεὶ χρονικὸν καὶ οὐκ αἰώνιον καὶ ποτὲ γίνεσθαι ἀεὶ ἀνάγκη· τὸ γὰρ ἀνὰ πάντα τὸν χρόνον γινόμενον καὶ ἔν τινι χρόνῳ γίνεται πάντως, καὶ τοῦτό γε αὐτὸ καὶ ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ τετάρτου λόγου σαφῶς δεδείχαμεν. νῦν οὖν γιγνομένη ὑπὸ θεοῦ ἡ ὕλη ἢ δεῖται ὕλης ἢ οὐ δεῖται. εἰ μὲν οὖν δεῖται, κἀκείνη ἄλλης δεήσεται καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον· εἰ δὲ μὴ δεῖται, οὐδὲ τὸ ποτὲ ἄρα γινόμενον πάντως ὕλης δεῖται, ἵνα γένηται. εἶπον δὲ πολλάκις, ὅτι γένεσιν καλῶ αὐτὴν τὴν ψιλὴν τῶν πραγμάτων εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴν καὶ οὐσίωσιν, κἂν

[redacted]

δημιουργὸς ὁ θεὸς οὐδ' αὐτά, ἅπερ δημιουργεῖ, καθ' ὅλα αὐτὰ δημιουργεῖ, εἴπερ τό, ἐξ οὗ δημιουργεῖ τὸν κόσμον, οὐκ αὐτὸς ποιεῖ. εἰ δὲ κἀκεῖνο γίνεται, ἐξ ὄντος δηλονότι γίνεται, εἴπερ πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ὄντος γίνηται, κἀκεῖνο πάλιν ἐξ ἄλλου καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. εἰ οὖν τοῦτο ἀδύνατον, οὐκ ἄρα ἐξ ὄντος γίνεται ὁ κόσμος. οὔτε ἄρα ἐξ ὕλης οὔτε ἁπλῶς ἐξ ὄντος πᾶν τὸ γιγνόμενον γίνεται, κἄν τε ἀεὶ καὶ κατὰ πάντα τὸν χρόνον γίνεται κἄν τε ποτέ.

ε'. Εἰ μὲν οὖν ἦν τις λόγος ὁ τὴν ὕλην ἀίδιον εἶναι κατασκευάζων, συγχωρεῖν ἦν ἀνάγκη καὶ τὸν κόσμον εἶναι ἀίδιον διὰ τὸ καὶ τὴν ὕλην εἰς τὸ κοσμεῖσθαι ἀεὶ εἶναι ἐπιτηδείαν ἀίδιον οὖσαν καὶ τὸν θεὸν ἀεὶ εἰς τὸ ποιεῖν αὐτάρκη, εἶναι δὲ καὶ τῶν πρός τι τήν τε ὕλην καὶ τὸ εἶδος καὶ διὰ τοῦτο συναναιρεῖσθαι καὶ συνυφίστασθαι ἀλλήλοις. εἰ δὲ μηδεὶς ἔστιν λόγος ὁ τὴν ὕλην ἀίδιον εἶναι κατασκευάζων τῶν δοκούντων κατασκευάζειν ἐληλεγμένων ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἐνδέχεται δηλονότι καὶ τοῦ θεοῦ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντος μὴ ἀεὶ εἶναι τὸν κόσμον οὐ παρὰ τὸ ἐλλιπὲς εἶναι τὸ ποιοῦν κατὰ | τὴν δημιουργι- fol. 195r.
κὴν δύναμιν ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ πεφυκέναι τὰ γινόμενα ἀεὶ εἶναι· οὐδὲν γὰρ τῶν γινομένων ὁρῶμεν ἅμα τῷ ποιητικῷ ἑαυτοῦ αἰτίῳ συνυφιστάμενον, ἀλλὰ πᾶν τὸ γινόμενον τοῦ ποιοῦντος ὑπάρχει ὕστερον. ὅτι δὲ οὐ διὰ τὴν τοῦ ποιοῦντος ἀδυναμίαν ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν γινομένων φύσιν οὐκ ἔστιν ὁ κόσμος ἀίδιος, ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ ἱκανῶς δέδεικται καὶ ἔστιν τοῦτο ἐκ τῶν ἐκεῖσε εἰρημένων τὸν βουλόμενον ἀναλέξασθαι. εἰ οὖν

9. γίνηται p 21 et 474, 2. ελλειπες M

οὐ γὰρ ὕλην ποιεῖ συντιθεὶς τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους ὁ οἰκοδόμος, ἀλλ' αὐτὸ τὸ τῆς οἰκίας αὐτοῖς ἐπιτίθησιν εἶδος· ὥστε οἱ μήπω μὲν συντεθέντες λίθοι ἐξεσμένοι δὲ ὅμως οὗτοι λοιπὸν ἐπιτηδεία ὕλη εἰσὶν εἰς οἰκίας γένεσιν. τί οὖν ἐκώλυεν ὅσον ἐπὶ τοῖς νῦν εἰρημένοις καὶ τῆς τοῦ κόσμου ὕλης ἀεὶ ἐπιτηδείας οὔσης εἰς γένεσιν κόσμου, εἰ καὶ ἀΐδιον αὐτὴν εἶναί τις συγχωρήσειεν, καὶ τοῦ δημιουργοῦ αὐτάρκως ἔχοντος εἰς τὸ κοσμοποιεῖν δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν μὴ ἀεὶ εἶναι τὸν κόσμον, εἰ συνεῖδεν τυχὸν ὁ δημιουργὸς ἀγαθὸν εἶναι τοῖς γινομένοις τὸ ποτὲ γενέσθαι; τοῦτο δὲ εἶπον οὐκ οἰόμενός ποτε τὴν ὕλην αὐτὴν καθ' αὑτὴν χωρὶς τῶν εἰδῶν ὑποστῆναι (οὐ γὰρ χωρὶς μὲν τὴν ὕλην τοῦ κόσμου, χωρὶς δὲ τὸ εἶδος ὁ δημιουργὸς παρήγαγεν, ἀλλ' ἅμα καὶ ἀχρόνως τὸ συναμφότερον δημιουργεῖ, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν πολλάκις

[redacted]

γινομένῳ, δι' ὅ γίνεται), οὐκ ἄρα ἢ διὰ τὴν ὕλην μόνην ἀνεπιτήδειον οὖσαν ἢ διὰ τὸ ποιοῦν μόνον ἐλλεῖπον εἰς τὸ ποιεῖν τὰ γι|νόμενα οὐ γίνεται ἢ fol. 196 v. δι' ἄμφω ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τῷ γινομένῳ ἀγαθόν, εἰ μὴ ἀγαθὸν ἦν αὐτῷ τὸ νῦν ἀλλ' αὖθις γενέσθαι· ἀγαθὸν δὲ τὸ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ. οὐδὲν ἄρα ἀναγκαῖον ἔχει τὸ προκείμενον τοῦ φιλοσόφου ἐπιχείρημα αὐτὸ καθ' αὐτὸ γυμναζόμενον, εἰ μή τις ἐκ τοῦ πρός τι εἶναι τὴν ὕλην καὶ ἀίδιον εἶναι τὸ καὶ τὴν γένεσιν ἀίδιον εἶναι συνάγοι· τοῦτο δ' ἡμῖν ἐν τῷ πρὸ τούτου αὐτάρκως ἐξήτασται.

Τέλος λύσεως τοῦ ιβ' λόγου.

Πρόκλου διαδόχου λόγος τρισκαιδέκατος.

"Τρισκαιδέκατος· τὴν κίνησιν ἀπονεῖμαί φησιν τῷ κόσμῳ τὸν θεὸν τὴν οἰκείαν τοῦ σώματος σφαιροειδοῦς ὄντος τὴν κύκλῳ περὶ νοῦν καὶ φρόνησιν μάλιστα οὖσαν. εἰ οὖν τῷ κόσμῳ ταύτην οἰκείαν εἶναι συγχωρεῖ τὴν κίνησιν, συγχωρήσει ἂν καὶ αὐτὸς φύσει κυκλοφορητικὸν εἶναι τὸν οὐρανόν. εἰ δὲ ταύτην ἔχει κατὰ φύσιν κίνησιν, οὔτ' ἂν τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω κίνησιν οὔτε τὴν ἐπὶ τὸ κάτω φαῖμεν αὐτῷ προσήκειν· αὗται δὲ τῶν τῇδε στοιχείων εἰσὶν αἱ κινήσεις· τὸν ἄρα οὐρανὸν ἐξῃρῆσθαι τῶν εὐθυπορουμένων ἀνάγκη σω-

4. ει ex η M 8. 9. haec vix sana 13. τρισκαδεκατος M
14. cf. pag. 484, 18 Plat. Tim. 34 A 18. σΰγχωρήσοι
20. fort. φύσιν ⟨τὴν⟩ κίνησιν 23. ευθυπορουμενων M, cf. fol. 217 v. (εὐθυφορουμένων 484, 22. 489, 5. 6)

κατὰ φύσιν κινούμενον. ε
τῶν ἐναντίων ἀλλήλοις εἰ
ἔχοντα κατὰ φύσιν κινήσε
γὰρ τοῦτο Πλατωνικὸν ἐν
μὲν ἂν φθείροιτο καὶ γίν
τον ἂν εἴη καὶ ἄφθαρτον.
fol. 197 r. μέ|ρεσιν γίγνεται καὶ
κατὰ φύσιν ἔχει μένοντα
δὲ τούτων ὁ κόσμος ἔκ τε
ὅλου ἑκάστου, εἴη ἂν καὶ
τος (τὰ γοῦν ὁπωσοῦν γιν
τελέσματά ἐστιν τοῦ κόσμο
θεῶν δανειζομένων ἐκ τοῦ
θησόμενα πάλιν, ᾗ φησιν
ποιούντων· φαντάζεται δ' εἶν
τὸς ἐν αὐτῷ περιεχόμενα καὶ
αἰτιατῶν ἐν τοῖς οἰκείοις αἰτι
εχομένων ὑπ' αὐτῶν. εἰ οὖν

εἰ αὐτὸ μὲν ἔχει γένεσιν καὶ φθοράν, τὰ δὲ μέρη τοὐναντίον ἀγένητα εἴη καὶ ἄφθαρτα. καίτοι γε ὅτι τὸ ὅλον τῶν μερῶν κρεῖττον, αὐτός ἐστιν ὁ λέγων· οὐ γὰρ τὸ ὅλον ἕνεκα εἶναι τῶν μερῶν ἀλλὰ τὰ μέρη τοῦ ὅλου· τὸ δὲ οὗ ἕνεκα τῶν ἕνεκά του κρεῖττον· τὰ δὲ στοιχεῖα μέρη τοῦ ἐξ αὐτῶν· ὥστε τὸ ἐκ τῶν στοιχείων τῶν ἑαυτοῦ στοιχείων κρεῖσσον. εἰ οὖν ὁ οὐρανὸς ἐκ στοιχείων ἐστὶν ἀγενήτων καὶ ἀφθάρτων, καὶ αὐτὸς ἀγένητός ἐστιν καὶ ἄφθαρτος, καὶ δέδεικται καὶ τοῦτο ἀπὸ τῶν Πλατωνικῶν ἀρχῶν."

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ τρισκαιδεκάτου λόγου.

α'. Ὡς ἐν προοιμίῳ, ὅτι καὶ ἑαυτῷ ὁ Πρόκλος καὶ Πλάτωνι ἀντιφθέγγεται ἑτέρας οὐσίας εἶναι παρὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα τὸν οὐρανὸν οἴεσθαι λέγων τὸν Πλάτωνα.

β'. Ὅτι ὡς ζῷον τὴν κύκλῳ κίνησιν κινεῖσθαι τὸν οὐρανὸν ὁ Πλάτων βούλεται | οὐχ ὑπὸ φύσεως fol. 197 v ἀλλ' ὑπὸ ψυχῆς αὐτῷ ταύτης τῆς κινήσεως γινομένης. καὶ ὅτι ἐπὶ πάντων τῶν ζῴων ἡ ὑπὸ ψυχῆς αὐτοῖς ὡς ζῴοις ἐνδιδομένη κίνησις οὐ κατὰ φύσιν. καὶ ὅτι οὔτε ἡ τοῦ σχήματος τῶν ζῴων διαφορότης οὔτε ἡ τῆς κινήσεως ἐκ διαφόρων καὶ οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων συγκεῖσθαι τὰ σώματα αὐτῶν λέγειν ἡμᾶς ἀναγκάζει.

γ'. Ὅτι ἐξ αὐτῶν, ὧν συμφώνως τῇ φύσει τῶν πραγμάτων συνεχώρησεν ὁ Πρόκλος, οὐδεμία ἀνάγκη τὸν οὐρανὸν ἐπ' εὐθείας κινεῖσθαι, κἂν ἐκ πυρὸς εἴη πλείστου κατὰ Πλάτωνα, ἀλλ' εἴτε ὑπὸ ψυχῆς κύκλῳ

1. μέρη] γενη M 28 sq. τις αὖ κυκλωι M[b]

...ῳ κινεῖσθαι ἑτε οὐρανόν.

ε΄. Ὅτι ἀδύνατον ἐπ' νόν, κἂν ἐκ πυρὸς εἴη π.

ς΄. Ὅτι οὐδεμία ἀνάγ φέρεσθαι ἕτερον εἶναι τὸ οὐράνιον σῶμα.

ζ΄. Ὅτι ἔκ τε τῶν Π Πρόκλος δέδωκεν γενητὸ τὸ οὐράνιον ἀνάγκη σῶμα

η΄. Ὅτι ψεῦδος τὸ μὴ γινόμενα καὶ φθειρόμενα. μέρος ἀνάγκη καὶ τοῦ ὅλο

θ΄. Ὅτι εἰς ἀντίφασι περιπίπτει τὰ ὁπωσοῦν γι εἶναι λέγων τοῦ κόσμου με ᾧ, ὅτι καὶ Πλάτων τὰ τ ὄντα καὶ φθαρτὰ καὶ τοῦ φησιν.

ὁπωσοῦν γινόμενα καὶ φθειρόμενα μὴ εἶναι τοῦ κόσμου μέρη καὶ ὅτι τὰ τῶν στοιχείων μέρη καὶ τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶν μέρη.

βι΄. Ὅτι καὶ τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ λοιπὰ σύνθετα σώματα μέρη ἐστὶν τοῦ παντὸς κόσμου καὶ κατὰ τὸν λόγον καὶ κατὰ τὸν Πλάτωνα.

γι΄. Πλάτωνος ἐκ Τιμαίου, ὅτι ὁ μὲν σύμπας κόσμος ἐκ τεσσάρων καὶ μόνον συνέστηκεν σωμάτων, ὁ δὲ οὐρανὸς ἐκ πυρὸς καὶ μάλιστα.

δι΄. Ὅτι οὐκ ἀναγκαία ἡ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν μετεώρων ἐπιχείρησις Ἀριστοτέλους, δι᾽ ἧς ὡς οὐκ ἔστιν πύρια τὰ οὐράνια κατασκευάζειν δοκεῖ.

ει΄. Χρήσεις Ταύρου τοῦ Πλατωνικοῦ, Πορφυρίου, Πρόκλου, Πλωτίνου, ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων καὶ μόνον στοιχείων συνεστάναι τὸν κόσμον βούλεται Πλάτων ἀγνοῶν τὸ παρὰ Ἀριστοτέλει πέμπτον καλούμενον σῶμα, ἐξ οὗ φησιν εἶναι τὸν οὐρανὸν ἐκεῖνος.

ϛι΄. Ὅτι ταῖς αὐταῖς ποιότησι (θερμότητί φημι καὶ ψύξει καὶ ταῖς λοιπαῖς), αἷς παρ᾽ ἡμῖν τὰ στοιχεῖα εἰδοποιεῖται, καὶ τὸν οὐρανὸν πεποιῶσθαί φησιν ὁ Πλάτων.

ζι΄. Ὅτι οὐδὲ ἐνδέχεσθαί φησιν ὁ Πλάτων ἕτερον εἶναι σῶμα ἁπλοῦν παρὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα.

ηι΄. Τίσι λόγοις ὁ Πλάτων πέντε στερεῶν καὶ

4. και τα (post ὅτι) M^b] αυτα M^a; αὐτὰ τὰ pt 6. ⌊τον πλα⌋τωνα M^a 8. μόνων pt σωματ⌊ων⌋ M^a 9. ⌊δε⌋ M 10. 11. μετεωρων M^b] μερων M^a 13. του πλατωνικου ταυρου M^b 14. πλωτινου προκλου M^b 14. 15. στοι^χχ και μο^ο M^b 15. συν⌊εσ⌋ταναι, ex ετ, M^a βολεται M^a 16. τὸ pt] τωι M^{ab} καλουμενον ε̄ M^b 17. εκεινον M^b 19. ἡμῖν (cf. fol. 219 r. v., cap. XVI)] ημων M^{ab} 20. πεποιησθαι M^{ab} (cf. 497, 27) 22. ενδεχεται M^b 23. τα τ̈ᾰ M^a

Λύσις τοῦ τρισ

fol. 198 v. | α΄. Οὐκ ἔστιν μέτρο
ἡ τῶν ἀνθρώπων παραδ
ἐναργῶς οὑτωσὶ βοῶντος
καὶ ἀέρος τὸν πάντα συνε
δὲ καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ
τῶν αὐτῶν μὲν τούτων συγ
δὲ μοίρας μετέχειν πυρός,
τὸ σεμνὸν τῆς φιλοσοφίας
καὶ τῶν Πλάτωνος ὑφηγητ
μενοι εἰς τοσαύτην ὑπερβολὴ
οὓς ἥκιστα ἐχρῆν, ὡς τολμ
νεῖν γε, ὡς ἐμοὶ φαίνεται),
παρὰ τὰ τέσσαρα τὸν οὐρανὸ
λετο μήτε γῆν ὄντα μήτε π
ἀλλὰ μήτε σύνθετον ἐκ τούτω
ἡμῖν ὁ τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητ

οὐκ ἔκφυλός τις καὶ ξένη τῶν τεσσάρων στοιχείων, ἐξ ὧν ὁ πᾶς κόσμος συνέστηκεν, ἡ τοῦ οὐρανίου σώματός ἐστιν φύσις, οἵαν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν τοῦ πέμπτου σώματος τῷ παντὶ φύσιν εἰσέφρησεν, ἀλλ' ὅτι αὐτῶν ἡ καθαρωτάτη μοῖρα τὸ οὐράνιον ἀπετέλεσεν σύγκραμα. πῶς οὖν νῦν ἡμῖν τὴν ἐφ' ἑκάτερα τῶν λόγων ἐπιδεικνύμενος δύναμιν συκοφαντεῖ μὲν τὸν συνηγορούμενον Πλάτωνα, αὐτὸς δὲ πρύμναν ἐν τοῖς λόγοις κρουσάμενος παλινῳδίαν ᾄδει; ἀλλὰ ταῦτα μὲν μικρὸν ὕστερον δείξομεν ἐξ αὐτοῦ τε Πλάτωνος καὶ τῶν τοῦτον ὑπομνηματισαμένων καὶ τῆς τῶν ἄλλων φιλο|σόφων περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας καὶ αὐτοῦ δὲ fol. 199r. Πρόκλου προάγοντες τὰς πίστεις, ὡς Πλάτων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὸν οὐρανὸν συγκεῖσθαι βούλεται ἅπαντα. ἐκεῖνο δὲ νῦν πρῶτον ἐξεταστέον, εἴ τινα πιθανὴν γοῦν ἀφορμὴν ὁ λόγος ἔχει τῷ κύκλῳ τὸν οὐρανὸν κινεῖσθαι λέγοντι τὸ καὶ ἑτέρας αὐτὸν οὐσίας εἶναι παρὰ τὰ τέσσαρα ὑποτίθεσθαι. τὰς μὲν οὖν Ἀριστοτέλους ὑπὲρ τοῦ πέμπτον εἶναί τι σῶμα τὸν οὐρανὸν ἐπιχειρήσεις ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν (σὺν θεῷ δὲ εἰρήσθω) λεχθησομένοις ἐπισκεψόμεθα· νῦν δὲ τοσοῦτον μόνον ὁ λόγος ἐξετάσει, εἰ μαχόμενα Πλάτων ὑπέθετο ἐκ πυρὸς πλείστου τὸν οὐρανὸν εἶναι λέγων, σφαιρικὸν δὲ αὐτῷ σχῆμα καὶ τὴν κύκλῳ κίνησιν ὡς οἰκείαν ἀφορίζων. εἰ μὲν οὖν ἀνάγκη τις

2. τ[ου] δυν̄[ιου] M 3. cf. Arist. de caelo *A* 3 p. 270b 20
3. 4. πεπτου M 6. συγκρίμα (α superscr.) M 10. cf. 512, 17 sq.
11. της M; fort. τὰς (scil. μαρτυρίας προάγοντες), cf. 512, 22
14. [βου]λεται M 16. γὸῦν πιθα[νην αφο]ρμην M (λλ, λ superscr.)
19. πέμπτον] πεμπτου M 24. δε superscr. M αὐτῷ pt] αυτο M

αὐξήσει φερόμενα καὶ τὰ πτηνὰ ὅλα καθ' ὅλα αὐτὰ κάτωθεν ἄνω μεθιστάμενα ὡς μὲν ἔμψυχα κατὰ φύσιν τὴν τοιαύτην ποιεῖται κίνησιν, ὡς δὲ γεηρά τε καὶ βαρέα παρὰ φύσιν. τί δ' ἂν τις εἴποι τῶν φυτῶν τὰ τῇ περιφορᾷ τοῦ ἡλίου συμπεριθέοντα, ἅπερ ἐπωνύμως ἐκ τῆς κινήσεως ἡλιοτρόπια προσαγορεύεται; λεγέτωσαν γὰρ ἡμῖν, ποίου σώματος τῶν ἁπλῶν ἐστιν κατὰ φύσιν ἡ τοιαύτη κίνησις. ἢ οὖν ἀνάγκη καὶ ταῦτα τῆς τῶν στοιχείων ἀλλοτριοῦν φύσεως διὰ τὸ διάφορον τῆς κινήσεως ἤ, εἴπερ ἄλλη μέν ἐστιν ἑκάστου σώματος ἡ παρὰ τῆς ἰδίας φύσεως ὡς ἀψύχου κίνησις, ἄλλη δὲ ὡς ἐμψύχου ἀπὸ τῆς ψυχικῆς ἐγγινομένης δυνάμεως, καὶ τὸν οὐρανὸν δὲ ὁ *Πλάτων* ἔμψυχον εἶναι καὶ ὑπὸ ψυχῆς κινεῖσθαι βούλεται, δῆλον ἄρα, ὅτι ὡς ζῴῳ κατὰ φύσιν αὐτῷ τὴν κύκλῳ κίνησιν

τε καὶ κά|τω καὶ ἐπὶ τὰ πλάγια φέρεται, τῶν δὲ fol. 200v. χερσαίων ἄλλως μὲν τὰ ὑπόποδα, ἄλλως δὲ κινεῖται τὰ ἄποδα. τί οὖν θαυμαστόν, εἰ καὶ ὁ οὐρανὸς πρὸς λόγον τοῦ σώματος ὑπὸ ψυχῆς κινεῖται, εἴπερ καὶ μᾶλλον πρὸς λόγον τῶν τῆς ψυχῆς ὁρμῶν καὶ δυνάμεων διαπέπλασταί τε αὐτὸς καὶ κινεῖται, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν πάντων ζῴων ἡ διάπλασις τῶν σωμάτων καὶ διοργάνωσις οὐ παρὰ τὴν διάφορον τῶν ἁπλῶν οὐσίαν, ἐξ ὧν τὰ ζῷα σύγκειται, ἀλλὰ παρὰ τὰς διαφόρους δυνάμεις τῶν ἐνεργεῖν μελλουσῶν ἐν αὐτοῖς ψυχῶν ὑπὸ τῆς δημιουργοῦ φύσεως προφκονόμηται, ὡς καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ διὰ πλειόνων ἐδείξαμεν. εἰ οὖν ἡ τῶν σχημάτων διαφορὰ οὐσίας ἐξαλλαγὴν οὐκ ἐργάζεται (λέγω δὲ οὐσίας τῆς κατὰ τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν τὰ ζῷα σύγκειται), οὐδ' ἄρα ἡ διὰ τὸ σχῆμα γενομένη τῶν ἐμψύχων κίνησις ἑτεροφυῆ λέγειν ἡμᾶς αὐτῶν ἀναγκάσει τὰ σώματα. ἐνδέχεται ἄρα Πλάτωνα καὶ κύκλῳ λέγειν κατὰ φύσιν κινεῖσθαι τὸ οὐράνιον σῶμα ὡς ἔμψυχον καὶ τῆς τῶν κοινῶν στοιχείων αὐτὸ φύσεως ὑποτίθεσθαι. ἔτι εἰ πᾶν ζῷον τοπικήν τινα κίνησιν ἀπὸ ψυχῆς κινεῖται (τό τε γὰρ ἵπτασθαι τοῖς πτηνοῖς ὑπὸ ψυχῆς γίνεται καὶ τοῖς ἐνύδροις τὸ νήχεσθαι καὶ τοῖς χερσαίοις τό τε ἕρπειν καὶ τὸ διὰ σκελῶν κινεῖσθαι), ζῷον δὲ εἶναι τὸν οὐρανὸν ὁ Πλάτων λέγει, δηλονότι καὶ τοπικὴν αὐτῷ κίνησιν ὑπὸ ψυχῆς γίνεσθαι συγχωρήσει· πᾶν γὰρ ζῷον ὑπὸ ψυχῆς τοπικήν τινα κινεῖται κίνησιν καὶ οὐδὲν ἔστιν ζῷον ἐστερημένον ταύτης. οὐδεμίαν δὲ ἄλλην τοπικὴν κινεῖ-

1. κα[τω] M 12. pag. 197, 22 14. τα \1 litt. er.\ στοιχει[α] M 20. τοπ[ικ]ην M 21. ἀπὸ — 22. ὑπὸ, cf. 489, 24. 25 27. κιν[ει]ται M 28. τοπ[ικ]ην M

… κύκλῳ κίνησιν ᾤετο
αὐτῷ ἐγγίγνεσθαι. ὅθεν
Πλάτων τὰς τῶν οὐρανίων
τοῦ σώματος περιῆψεν, ὡς
ῥητῶν Πλάτωνος· τὴν γὰρ
καλεῖ ταὐτοῦ, καὶ τὴν τῶν
ἣν θατέρου προσηγόρευσεν
παντὸς εἶπεν κινεῖσθαι καί,
ὡς οὔσας τὰς τοῦ οὐρανοῦ
σεις. εἰ τοίνυν σαφῶς νοερ
ματον τὴν τοῦ παντὸς ψυχ
δὲ αὐτὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν
τος κινήσεις τοπικὰς οὔσας
νεῖσθαι, τὴν δὲ ψυχὴν ἀσώ
κινεῖσθαι ἀδύνατον, καὶ τυφ
ὡς ὅτι τὸν συμβολικὸν τῆ
τῆς κινήσεως τῷ οὐρανῷ …

γὰρ τῆς ἐννοίας καὶ ὁ Πλάτων ἰδέας εἶναι τῶν πάντων ὑπέθετο.

γ'. Ἀλλ' εἰ καὶ μὴ φύσει κύκλῳ κινεῖται ὁ οὐρανός, φησίν, ἀλλ' ὑπὸ ψυχῆς, τίς ἐστιν ἡ φυσικὴ τοῦ οὐρανίου σώματος κίνησις; εἰ γὰρ τῶν | εὐθυ- fol. 201 v. φορουμένων ἐστὶν σωμάτων, ἢ ἄνω ἢ κάτω κινηθήσεται, ὧν ἑκατέρας ἐξῄρηται. αὐτὸς ἡμῖν ὁ Πρόκλος τὴν ἔνστασιν ἐπελύσατο· ἐν γὰρ τῷ δεκάτῳ λόγῳ φησίν, ὡς ἤδη ἔγνωμεν, ὅτι τῶν τοῦ κόσμου στοιχείων ἕκαστον ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἢ μένει ἢ κύκλῳ κινεῖται· 'τότε γὰρ ἐπ' εὐθείας κινεῖται', φησίν, 'ὅταν μὴ ἐν τῷ οἰκείῳ ᾖ, σπεῦδον εἰς ἐκεῖνον ἐλθεῖν'. εἰ τοίνυν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὑπάρχον ἕκαστον ἢ μένει ἀκίνητον ὡς ἡ γῆ ἢ κύκλῳ κινεῖται καὶ οὐκ ἐπ' εὐθείας ὡς τὸ ὑπέκκαυμα καὶ ὁ ὑπὲρ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρῶν ἀήρ, ἕκαστον δὲ τῶν συνθέτων σωμάτων, ἐξ οὗ πλείστου μετέχει στοιχείου, τὸν ἐκείνου τόπον κατείληφεν, ὡς τὰ ἡμέτερα σώματα γεώδη ὄντα ἐν τῷ αὐτῷ ἐστιν τῇ γῇ τόπῳ, ὁ δὲ οὐρανὸς ἐκ πλείστου πυρὸς συνέστηκε κατὰ Πλάτωνα καὶ πυρὸς τοῦ λεπτοτάτου τε καὶ καθαρωτάτου, τῷ δὲ πυρὶ τόπος ἐστὶν κατὰ φύσιν ὁ ἐξωτάτω, ἐν τούτῳ δέ ἐστιν καὶ ὁ οὐρανός, καὶ ὁ οὐρανὸς ἄρα τὸν οἰκεῖον τόπον κατείληφεν καὶ κατειληφὼς κύκλῳ κινεῖται. εἴτε ἄρα ὑπὸ ψυχῆς αὐτῷ ἐφήκει ἡ κύκλῳ κίνησις, αὐτὸς δὲ οὐδεμίαν ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως κινεῖται κίνησιν, κατὰ φύσιν δηλονότι μένει καὶ οὐ κινεῖται ἐπ' εὐθείας ὡς τὸν οἰκεῖον κατειληφὼς τόπον καὶ ἡ κίνησις ἡ κύκλῳ ὡς ζῴῳ κατὰ

7. ημι M 8. pag. 380, 20 11. εὐθὺ 387, 6. 390, 4
12. *οἰκείῳ τόπῳ ᾖ* 380, 23 16. εξ M, suspectum
20. Plat. Tim. 40 A 21. τῷ pt] το M

φύσιν ὑπάρχει, εἴτε μὴ ὑπὸ ψυχῆς ἀλλ' ὑπὸ φύσεως κύκλῳ φέρεται, κἂν τῶν εὐθυφορουμένων ᾖ σωμάτων, ἅτε δὴ ἐν τῷ οἰκείῳ ὑπάρχων τόπῳ, διότι τῶν εὐθυφορουμένων οὐδὲν ἐπ' εὐθείας κινεῖσθαι δύναται ἐν τῷ οἰκείῳ καὶ κατὰ φύσιν ὑπάρχον τόπῳ.

δ'. Πῶς οὖν πάλιν ὁ Πρόκλος μετὰ τῶν Πλάτωνος ταῖς οἰκείαις ἀποφάνσεσιν καλῶς τεθείσαις τὰς fol. 202 r. ἐναντίας φωνὰς ἐν τούτοις ἀφίησιν; εἰ γὰρ | ἀνάγκη ἐστὶν τὸ οὐράνιον σῶμα δι' αὐτὸ μόνον τὸ μὴ ἐπ' εὐθείας ἀλλὰ κύκλῳ κινεῖσθαι τῆς τῶν εὐθυφορουμένων σωμάτων οὐσίας ἕτερον εἶναι, δηλονότι, εἰ καὶ τῶν εὐθυφορουμένων ᾖ καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ ὑπάρχον τόπῳ, ἐπ' εὐθείας ἂν αὐτὸ κινεῖσθαι ἠξίωσεν. πῶς οὖν ἔτι ἀληθεύσει αὐτῷ ἐκεῖνος ὁ λόγος τὸ μηδὲν τῶν στοιχείων ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὂν ἐπ' εὐθὺ κινεῖσθαι ἀλλ' ἢ μένειν ἀκίνητον ἢ κύκλῳ φέρεσθαι; εἰ

σώματα, εἰ μὴ τοῦ κατὰ φύσιν ἐκσταίη τόπου· ἕκαστον γὰρ ἐν τῷ κατὰ φύσιν μένειν ἐθέλει τόπῳ ὡς ἐν τούτῳ σῳζόμενον καὶ βίας δεῖ, ἵνα τοῦ κατὰ φύσιν μεταστῇ τόπου τὰ σώματα (ὥσπερ ἀμέλει τὸ ὕδωρ καὶ τὰ γεηρὰ τῶν σωμάτων μηχαναῖς τισιν ἢ δυνάμει κρείττονι κάτωθεν ἄνω ἐκβιαζόμενα φέρεται· καὶ τὸ πυρῶδες πνεῦμα τοῖς νέφεσιν ἐναποκλειόμενον καὶ τῇ πιλήσει συνθλιβόμενον εἰς τὸν κάτω καὶ παρὰ φύσιν τόπον ἐξακοντίζεται), ἐκστάντα δ' ὅμως τοῦ οἰκείου τόπου τὰ σώματα ἐμφύτῳ λοιπὸν ὁρμῇ ἐπ' ἐ|κεῖ- fol. 202 v. νον εὐθυφορούμενα φέρεται ὡς ἐν αὐτῷ σῳζόμενα. εἰ τοίνυν καὶ ὁ οὐρανὸς ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἐστὶν τόπῳ ἐκ πυρὸς ὢν κατὰ Πλάτωνα καὶ πυρὸς ὡς ἔτι μάλιστα τοῦ λεπτοτάτου τε καὶ καθαρωτάτου, ὡς καὶ τὸν Πρόκλον ταῦτα ὁμολογοῦντα ἐν τοῖς ἑξῆς παραθήσομεν, ὅθεν καὶ τὴν ἐξωτάτω πάντων χώραν κατείληφεν, ἀδύνατον ἄρα αὐτὸν ἐμφύτῳ ὁρμῇ τὴν κατ' εὐθεῖαν κινεῖσθαι κίνησιν· ἐπ' εὐθείας γὰρ κινούμενον ἐπὶ τὸ ἄνω μὲν κινεῖσθαι ἀδύνατον (οὐδὲν γὰρ εἶναι τοῦ οὐρανοῦ ἔξω καὶ παρὰ τοῖς τῶν Ἑλλήνων σοφοῖς ὡμολόγηται), ἐπὶ τὸ κάτω δ' εἰ κινηθείη, τοῦ κατὰ φύσιν ἐξίστασθαι τόπου ἀνάγκη· ἀλλ' οὐδὲν ἔστιν σῶμα φυσικῇ τινι δυνάμει τοῦ κατὰ φύσιν ἐξιστάμενον τόπου (πάντα γὰρ φυσικῶς τοῦ εἶναι ἐφίεται, ἔστιν δὲ μάλιστα καὶ σῴζεται ἕκαστον ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὑπάρχον), ἀλλὰ βίας ὡς εἶπον ἔξωθεν δεῖ, ἵνα τοῦ κατὰ φύσιν ἐκσταίη τόπου τῶν σωμάτων ἕκαστον· ὥστε οὐδὲ τὸν οὐρανὸν ἐνδέχεται ἄνευ τινὸς ἔξωθεν

3. σωζ[ο]μενον, ex ω, M 8. πηλησει M 13. Plat. Tim. 40A 15. fol. 217r. v. 17. ενφυτωι M 20. σ[ο]φοις, ex ω, M 26. lin. 3

βίας ἐπὶ τὸ κάτω κινηθῆναι, κἂν πύριος ᾖ· δέδεικται δέ, ὅτι οὐδὲ ἐπὶ τὸ ἄνω· ὅλως ἄρα ἀδύνατον ἐπ' εὐθείας τὸν οὐρανὸν κινεῖσθαι τῆς τοῦ πυρὸς μάλιστα μετέχοντα φύσεως κατὰ Πλάτωνα.

ϛ'. Ποία δὲ ὅλως ἀνάγκη δι' αὐτὸ μόνον τὸ κύκλῳ κινεῖσθαι τὸν οὐρανὸν εὐθὺς αὐτὸν καὶ ἑτέρας εἶναι φύσεως παρὰ τὰ τέσσαρα ὑποτίθεσθαι; εἰ γὰρ ἡ τοῦ πυρὸς ὁλότης, λέγω δὴ τὸ αἰθέριον σῶμα, ὅπερ Ἀριστοτέλης ὑπέκκαυμα προσηγόρευσεν, κύκλῳ κινούμενον ἐναργῶς καὶ οὐκ ἐπ' εὐθείας φαίνεται, ὡς τὰ ἐν αὐτῷ γινόμενα πάθη παρίστησιν (κομῆταί φημι καὶ τὰ παραπλήσια· ὁρᾶται γὰρ ἀνατέλλοντά τε καὶ δύνοντα fol. 203r. καὶ κύκλῳ τῷ οὐρανῷ συμπεριθέοντα) | καὶ οὐδεὶς ἂν διὰ τοῦτο τῆς τῶν στοιχείων αὐτὸ φύσεως ὑπεξέλοι (αὐτὴ γάρ ἐστιν τοῦ στοιχειώδους πυρὸς ἡ ὁλότης), οὐδ' ἄρα τὸν οὐρανὸν διὰ τὸ κύκλῳ καὶ μὴ

[redacted]

κίνησιν οὐδεμίαν ἕξει ἀνάγκην ἑτέρας εἶναι διὰ τοῦτο οὐσίας, πλὴν ὅτι ἀμέσως μὲν ὑπὸ τῆς ἀσωμάτου φύσεως ὁ οὐρανός, διὰ μέσου δὲ τούτου τὰ ἐντὸς κύκλῳ φερόμενα τῆς τοιαύτης ἀπολαύει κινήσεως, καὶ τοῦτο εἰκότως· εἰ γὰρ καὶ μία ὕλη τῷ γένει πᾶσι τοῖς συνθέτοις ὑπόκειται σώμασιν (τὰ τέσσαρα λέγω στοιχεῖα), ἀλλ' οὖν ἐπειδὴ ἄλλο εἶδος ἄλλου εἴδους ἐστὶν κρεῖττον, οἷον φέρε ⟨τὸ⟩ τοῦ χρυσοῦ ἢ τὸ τοῦ σιδήρου καὶ τὸ τοῦ συνθέτου ἀνθρώπου ἢ τὸ τοῦ κυνός, πρὸς λόγον δὲ τῆς τῶν εἰδῶν ὑπεροχῆς ἡ φύσις καὶ τὴν τῶν στοιχείων καθαρωτέραν μοῖραν εἰς τὴν τῶν συνθέτων ἐκλέγεται γένεσιν, ἡ δὲ τοῦ οὐρανίου σώματος ἰδέα τῶν ἄλλων ἁπάντων σωμάτων ὑπεραναβέβηκεν, ἀνάγκη δήπου καὶ τῶν στοιχείων αὐτὸ τὸ εἰλικρινέστατον καὶ οἷον ἀπάνθισμα ὕλην τῇ τοῦ οὐρανίου σώματος ὑποκεῖσθαι ἰδέᾳ. ἐπεὶ οὖν καὶ ὕλῃ καὶ εἴδει κρεῖτ|τον ὑπάρχει τῶν ἐντὸς ἁπάντων τὸ οὐρά- fol. 208 v.
νιον σῶμα καὶ ταύτῃ μακροβιώτατόν ἐστιν καὶ ὡς ἔνι μάλιστα ἀπαθές, εἰκότως καὶ πρῶτον τῶν ἐντὸς (φημὶ δὴ τῆς γε τοῦ πυρὸς ὁλότητος καὶ τοῦ ὑπὲρ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρῶν ἀέρος) τῆς κύκλῳ μετέχει κινήσεως καὶ δι' ἐκείνου οὔτε τὰ ἐντὸς ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐκτὸς πέμπτης ἂν εἶεν διὰ τὸ κύκλῳ φέρεσθαι φύσεως οὔτε ὁ οὐρανός.

ζ'. Δεδειγμένου τοίνυν, ὡς οὐδεμία ἔστιν ἀνάγκη διὰ τὴν κύκλῳ κίνησιν ἔκφυλον καὶ ξένον τῆς τῶν τεσσάρων στοιχείων φύσεως τὸ οὐράνιον ὑπονοεῖν σῶμα, ἐκ τούτων δὲ αὐτῶν καὶ ὁ οὐρανὸς κατὰ Πλά-

8. τὸ add. 9. συνθετου M; an συνετοῦ? 10. τὴν] της M 11. μυραν M 15. ἀπανθησμα M 28. Plat. Tim. 32B

τωνα συνέστηκεν, ἐν δὲ τοῖς στοιχείοις τὰ ἐναντία θεωρεῖται, θερμόν τε καὶ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ αἱ λοιπαὶ ἐναντιώσεις, αἱ δὲ γενέσεις καὶ αἱ φθοραί, ὡς Πρόκλος ἐν τούτοις εἴρηκεν, τῶν ἐναντίων εἰσίν, γενητὸν ἄρα καὶ φθαρτὸν εἶναι κατὰ φύσιν τὸ οὐράνιον σῶμα ἐκ τῶν Πλατωνικῶν ἀρχῶν καὶ ἐκ τῶν παρὰ Πρόκλου δεδομένων ἀνάγκη, ὥσπερ οὖν καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ τοῦτο δοκεῖν Πλάτωνι διὰ πλειόνων ἀπεδείξαμεν, εἰ καὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἀδιάλυτον αὐτὸν μένειν ὑπέθετο ἐπισκευαστὴν τὴν ἀθανασίαν προσκτώμενον.

η'. Σκοπεῖν δὲ καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ λόγου ἄξιον, πῶς ὑπὸ τῆς ἐναργείας ὁ Πρόκλος συνελαυνόμενος ὁμολογεῖ μὲν τὰ τοῦ κόσμου στοιχεῖα τοῖς μέρεσιν γίνεσθαί τε καὶ φθείρεσθαι, ἐν οἷς φησιν 'εἰ δὲ καὶ ταῦτα τοῖς μέρεσιν γίνεταί τε καὶ φθείρεται', εἶτα τὸ ἐξ ἀνάγκης

νητὰ ὄντα καὶ φθαρτὰ οὐκ ἔστιν μέρη τοῦ κόσμου, οὐδὲν δὲ ἔστιν μέρος στοιχείου, ὃ μὴ γενητόν ἐστιν καὶ φθαρτόν, οὐδὲν ἄρα στοιχείου μέρος τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶν μέρος. ἀλλὰ μὴν ὅλον ἕκαστον στοιχεῖον οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ πάντα τὰ ἑαυτοῦ μέρη ἅμα ὄντα· οὐδ᾿ ἄρα τὰ ὅλα στοιχεῖα μέρη τοῦ κόσμου εἰσίν. καίτοι καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος ἐν τούτοις μέρη εἶναι τοῦ κόσμου τὰ στοιχεῖα παρὰ Πλάτωνος λαβὼν ὡμολόγησεν. εἰ οὖν τὰ στοιχεῖα μέρη τοῦ κόσμου εἰσίν, καὶ τὰ τῶν στοιχείων μέρη καὶ αὐτὰ τοῦ ὅλου κόσμου μόρια ὑπάρχει· ὥσπερ γὰρ ἡ ὅλη χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν μέρος, οὕτω δηλονότι καὶ τὸ τῆς χειρὸς μέρος ὁ δάκτυλος τοῦ ὅλου ἀνθρώπου ἐστὶν μέρος. ἀμέλει λείποντος δακτύλου ἑνὸς τὸ τοῦ ἀνθρώπου σῶμα κολοβὸν καὶ οὐχ ὅλον ἐστίν· καίτοι γε εἰ μὴ τὸ τοῦ μέρους μέρος καὶ τοῦ ὅλου μέρος ὑπῆρχεν, οὐκ ἂν λείποντος δακτύλου ἑνὸς ἐλλιπὲς τὸ ὅλον σῶμα ἐγίνετο. καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου ἄρα, εἴπερ μέρη τοῦ κόσμου εἰσὶν τὰ στοιχεῖα, καὶ τὰ τῶν στοιχείων ἄρα μέρη τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶν μέρη. καὶ ἄλλως· εἰ τῶν στοιχείων ἕκαστον ὑπὸ τῶν ἰδίων μερῶν συμπληροῦται, | πάλιν δ᾿ αὖ ὁ πᾶς κόσμος ὑπὸ τῶν ὅλων fol. 204 v. συμπληροῦται στοιχείων, τὰ ἄρα τῶν στοιχείων μέρη τὸν ὅλον συμπληροῖ κόσμον. τὰ δὲ ἑκάστου συμπληρωτικὰ μέρη αὐτοῦ ἐστιν. τὰ ἄρα τῶν στοιχείων μέρη τοῦ ὅλου κόσμου εἰσὶν μέρη· οὐ γὰρ μεγέθει τε καὶ σμικρότητι τὰ μέρη κρίνεται· ὡς γὰρ τῆς ὅλης οἰκίας μέρος ἐστὶν ἢ στοιχεῖον ὁ δεκάπηχος εἰ τύχοι λίθος, οὕτω καὶ ὁ ποδιαῖος μέρος ἐστὶν τῆς οἰκίας

17. ελλειπες M

δανειζομένων ἐκ τοῦ κόσμου μόρια ὡς ἀποδοθησόμενα πάλιν, φησὶν ἐκεῖνος'. εἰ οὖν ἔστιν μόρια τοῦ κόσμου τὰ εἰς τὴν γένεσιν τῶν συνθέτων σωμάτων παρὰ τῶν fol. 206v. ἐν τῷ κόσμῳ θεῶν λαμβανό|μενα, ταῦτα δέ ἐστιν τὰ τῶν στοιχείων μέρη, ἅπερ γενητὰ καὶ φθαρτὰ εἶναι ἐκ τῆς ἐναργείας ὁ Πρόκλος ὡμολόγηκεν, τὰ ἄρα τῶν στοιχείων μέρη γενητὰ ὄντα καὶ φθαρτὰ τοῦ κόσμου μόρια ὑπάρχει, ὡς Πλάτων μὲν εἶπεν, ὁ δὲ Πρόκλος ἐδέξατο. εἰ δὲ τὰ ὁπωσοῦν γινόμενα καὶ φθειρόμενα ἀποτελέσματά ἐστιν τοῦ κόσμου καὶ οὐ μέρη, καὶ τὰ τῶν στοιχείων ἄρα μέρη ἀποτελέσματά ἐστιν τοῦ κόσμου καὶ οὐ μέρη. ἦν δὲ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ μόρια τοῦ κόσμου· τὰ ἄρα τῶν στοιχείων μέρη καὶ μόρια τοῦ κόσμου ἐστὶν καὶ πάλιν οὐ μέρη ἀλλ' ἀποτελέσματα. ἀλλὰ οὐδὲ ἐνδεχόμενόν ἐστιν τὸ αὐτὸ τοῦ αὐτοῦ ἅμα καὶ κατὰ ταὐτὸν καὶ μόριον εἶναι καὶ

οὐκ ἄρα ἐνδέχεται τὸ μόριόν τινος αὐτοῦ ἐκείνου ἅμα καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἀποτέλεσμα εἶναι. προσέθηκα δ' 'ἅμα καὶ κατὰ ταὐτόν', διότι ἡ εἰς τὴν τοῦ ἐμβρύου γένεσιν παραλαμβανομένη παρὰ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς ὕλη οἷον τὸ σπέρμα καὶ τὸ καταμήνι|ον μόριον μὲν ἴσως ἂν εἴη τῶν γεννησάντων, fol. 207r. ἀλλ' οὐχ ἅμα καὶ κατὰ ταὐτὸ καὶ ἀποτέλεσμά ἐστιν, ἀλλ' ὅταν ἀλλοιωθῇ καὶ μεταβληθῇ. οὔτε οὖν, ὅτε σπέρμα ἐστὶν ἢ καταμήνιον, ἀποτέλεσμά ἐστιν οὔτε, ὅταν μέρος τοῦ ἐμβρύου γένηται φθαρὲν καὶ μεταβληθὲν εἰς τὴν ἐκείνου φύσιν, μόριον ἔτι ἐστὶν τοῦ ἀποτελοῦντος· ὥστε, εἰ μόρια ἐπὶ τοῦ κόσμου τὰ τῶν στοιχείων μέρη, οὐκ ἂν εἴη τοῦ αὐτοῦ καὶ ἀποτελέσματα. ἀλλὰ μὴν τὰ ὁπωσοῦν γινόμενα καὶ φθειρόμενα ἀποτελέσματά ἐστιν τοῦ κόσμου, ὡς Πρόκλῳ δοκεῖ· τὰ ἄρα τῶν στοιχείων μέρη καὶ ἀποτελέσματά ἐστιν τοῦ κόσμου καὶ οὐκ ἔστιν πάλιν αὐτοῦ ἀποτελέσματα. ἄλλως τε κἂν συγχωρήσῃ τις ἐνδέχεσθαι ἐπί τινων τὰ αὐτὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ μέρη εἶναι καὶ ἀποτελέσματα, οὐδὲν ἧττον καὶ οὕτως εἰς ἀντίφασιν ὁ Πρόκλος περιπίπτει· εἰ γὰρ τὰ τῶν στοιχείων μέρη καὶ τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶν μόρια, συγχωρηθείη δὲ αὐτὰ καὶ ἀποτελέσματα εἶναι τοῦ κόσμου, δηλονότι, καθὸ μόριά ἐστιν, ψευδὴς ἔσται ἡ τοῦ Πρόκλου ἀπόφανσις ἡ λέγουσα τὰ ὁπωσοῦν γινόμενα καὶ φθειρόμενα μὴ εἶναι τοῦ κόσμου μέρη· ὥστε τὰ αὐτὰ καὶ μόρια εἶναι τοῦ κόσμου διὰ τῆς Πλάτωνος λέξεως, ἣν παρέθηκεν, ὡμολόγηκεν καὶ πάλιν τὸ εἶναι μόρια

5. μ[ρ̅ς] M 12. αποτελ⌊ουντος ω⌉στε M ἐπι M; fort. ἐστι 16. 17. 18. αποτελεσμα M (cr. pt) 20. αντιφα⌊σ⌉ιν M 22. συγχωρ⌊ηθειη δ⌉ε M 24. εστ⌊αι⌉ M

ἀνεῖλεν διὰ τῆς οἰκείας ἀποφάνσεως. πῶς οὖν οὐ συνεῖδεν ὁ φιλόσοφος εἰς ἀντίφασιν αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ παραχρῆμα περιαγόμενος; ἢ ὅτι τυφλὸν τὸ ψεῦδος καὶ οὔτε ἑαυτὸ οὔτε τὴν ἀλήθειαν ἐπιβλέπειν δυνάμενον;

ι'. Δῆλος δέ ἐστιν ὁ Πρόκλος αὐτῷ τῷ φεύγειν τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα μέρη λέγειν εἶναι τοῦ κόσμου εἰδὼς ἀκριβῶς, ὡς, οὗ ἂν τὰ μέρη γενητὰ
fol. 207 v. εἴη καὶ | φθαρτά, καὶ αὐτὸ γενητὸν εἶναι καὶ φθαρτὸν ἀνάγκη. ἐνῆν μὲν οὖν καὶ ἑτέρους πολλοὺς τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διαφανεστάτων αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ λέξεως παραθέσθαι λέγοντας, ὅτι, οὗ ἂν τὰ μέρη γενητὰ εἴη καὶ φθαρτά, καὶ αὐτὸ γενητὸν εἶναι καὶ φθαρτὸν ἀνάγκη, ἀλλ' ἱκανὸν οἶμαι καὶ τὸν λόγον εἰς αὐτάρκη τούτου πίστιν, ἵνα τὸ μῆκος ἐκκλίνωμεν. εἰ γὰρ μηδὲν ἔστιν τοῦ ὕδατος μέρος, ὃ μὴ γενητόν ἐστιν καὶ

εἰπεῖν ἐτῶν ὑπάρχοντι ἢ πάλιν τῷ μετὰ μακρὸν ἐσομένῳ χρόνον πάντων τῶν μερῶν τοῦ τε πρὶν ὕδατος φθαρέντων νῦν καὶ τοῦ νῦν ὄντος αὖθις φθαρησομένου, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν στοιχείων ὁ αὐτὸς λόγος. πῶς οὖν ἀγενήτους εἶναι καὶ ἀφθάρτους τῶν στοιχείων τὰς ὁλότητας φήσομεν τὰς μὴ κατ' ἀριθμὸν ἀεὶ τὰς αὐτὰς οὔσας; ἀλλ' οὐδὲ τὸ νῦν ἀθρόον καθ' ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα μὴ φθείρεσθαι ἀλλὰ κατ' εἶδος τὰ αὐτὰ μένειν ἀπόδειξίς ἐστιν τοῦ καὶ παντελῶς μηδέποτε τὰ ὅλα στοιχεῖα φθαρήσεσθαι· ἀνάγκη γάρ, ἕως ἂν ᾖ ὁ κόσμος, ἕκαστον τῶν τοῦ κόσμου στοι- fol. 208 r χείων, ἐξ ὧν τὸ εἶναι ὁ κόσμος ἔχει, ὅλον καθ' ὅλον αὐτὸ κατ' εἶδος σῴζεσθαι· καὶ γὰρ ἕως ἂν ἡ οἰκία μένῃ οἰκία, δεῖ καὶ τά, ἐξ ὧν σύγκειται, καθ' ὅλα αὐτὰ μένειν κατ' εἶδος τὰ αὐτά, λέγω δὴ λίθους ξύλα καὶ τὰ λοιπά, κἂν κατὰ μέρη φθείρωνται οἵ τε λίθοι καὶ τὰ ξύλα, ὡς καὶ ἐν τῷ πρὸ τούτου λόγῳ ἐδείξαμεν· καὶ ἐν ὅσῳ τῶν ὄντων ἦν ὁ Σωκράτης, ἀνάγκη ἦν καὶ τὰ τούτου μέρη κατ' εἶδος σῴζεσθαι, σάρκας φημὶ καὶ αἷμα καὶ ὀστᾶ καὶ τὰ λοιπὰ μόρια, κἂν κατὰ μέρη ἄλλα μὲν ἐφθείρετο, ἄλλα δὲ ἐγίνετο, εἴπερ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ τὸ εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἔχομεν. οὐ τὸ μὴ φθείρεσθαι οὖν νῦν κατ' εἶδος τὰς τῶν στοιχείων ὁλότητας τοῦτο ἀπόδειξίς ἐστιν τοῦ ἄφθαρτον εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλ' εἰ διὰ λόγου δειχθείη μηδένα λόγον γενέσεως καὶ φθορᾶς ἔχων. νῦν δὲ τοὐναντίον ἅπαν ἥ τε τῶν μερῶν ἁπάντων φθορὰ καὶ γένεσις καὶ τῶν ὁλοτήτων κατ' ἀριθμὸν ἐξαλλαγὴ καὶ τὸ ἐναν-

2. χρόνον] χρονωι M 14. ὅλου M 22. 23. ὃν τῷ] ὃν τωι M 26. ἔχων] εχοντα M

τίαις καὶ φθαρτικαῖς ἀλλήλων ποιότησι χαρακτηρίζεσθαι τὸ γενητὰ εἶναι καὶ φθαρτὰ καὶ τῶν στοιχείων ἕκαστον καὶ τὸν ἐκ τούτων συνεστῶτα κόσμον λέγειν ἡμᾶς ἀναγκάζει· εἰ γὰρ αἱ γενέσεις καὶ αἱ φθοραὶ τῶν ἐναντίων, ἐναντία δὲ τὰ ἐναντίας ἔχοντα ποιότητας, ἐναντίαις δὲ ποιότησιν αἱ τῶν στοιχείων ὁλότητες χαρακτηρίζονται, καὶ αἱ ὁλότητες ἄρα τῶν στοιχείων γενέσει τε καὶ φθορᾷ ὑποπεπτώκασιν· ὁμοειδεῖς γάρ εἰσιν καὶ αἱ τῶν στοιχείων ὁλότητες τοῖς ἰδίοις μέρεσιν· ἧς γὰρ οὐσίας ἐστὶν τὸ ὅλον ὕδωρ ὡς ὕδωρ, τῆς αὐτῆς ἐστιν καὶ τὸ μερικὸν ὕδωρ· ὑγρὸν γὰρ καὶ ψυχρὸν καὶ τὸ ὅλον ὕδωρ ἐστὶν καὶ τὸ μέρος, ὁμοίως θερμὸν
fol. 208v. καὶ ὑγρὸν κατὰ φύσιν | ἀλλὰ δὴ καὶ ὅλος ὁ ἀὴρ ὡς καὶ τὸ μέρος, θερμόν τε καὶ ξηρὸν τὸ πῦρ, ξηρόν τε καὶ ψυχρὸν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ γῆ. εἰ οὖν αὗται αἱ ποιότητες ἐναντίαι οὖσαι γενέσεώς

αὐτῶν συγκείμενον κόσμον γενητὸν εἶναι καὶ φθαρτὸν ἀνάγκη· τούτων γὰρ φθειρομένων σῴζεσθαι τὸν ἐκ τούτων συγκείμενον κόσμον ἀδύνατον· τῶν γὰρ στοιχείων, ἐξ ὧν ἐστιν ἕκαστον τῶν ⟨ὄντων⟩, φθειρομένων καὶ αὐτὸ φθείρεσθαι ἀναγκαῖον. ὅτι μὲν οὖν, οὗ τὰ μέρη γενητὰ εἴη καὶ φθαρτά, καὶ αὐτὸ γενητὸν εἶναι καὶ φθαρτὸν ἀνάγκη καὶ ὅτι καὶ αἱ τῶν στοιχείων ὁλότητες καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐκ τούτων συγκείμενος κόσμος γενητός ἐστιν καὶ φθαρτός, δέδεικται διὰ τῶν εἰρημένων.

αι'. Ὅτι δὲ γελοίως ὁ Πρόκλος τὰ ὁπωσοῦν γινόμενα καὶ φθειρόμενα οὐκ εἶναί φησιν τοῦ παντὸς μέρη, ἤδη μὲν πρὸ βραχέος ἐδείξαμεν, καὶ νῦν δὲ τὸν λόγον ἐπαναλαβόντες δείκνυμεν τὸν τρόπον τοῦτον. πρῶτον οὖν ἔστω κατ' αὐτὸν τὰ ἐκ | τῶν στοι- fol. 209r. *χείων συγκείμενα τῶν ζῴων σώματα ἀποτελέσματα εἶναι τοῦ παντὸς καὶ οὐ μέρη· ταῦτα γὰρ ὑπὸ τῶν κατ' οὐρανὸν θεῶν γίνεσθαί φησιν ὁ Πλάτων δανειζομένων ἐκ τοῦ κόσμου μόρια ὡς ἀποδοθησόμενα πάλιν. ὅτι δὲ τὰ στοιχεῖα μέρη ἐστὶν τοῦ κόσμου, καὶ αὐτὸς ὁμολογεῖ καὶ ἐπιστῆσαι χρή, ὅπερ καὶ πρότερον εἶπον, ὅτι καὶ τὰ τῶν στοιχείων μέρη τὰ ἐκ τοῦ παντὸς δεδανεισμένα εἰς γένεσιν τῶν ζῴων καὶ αὐτὰ μόρια εἶναι τοῦ κόσμου φησὶν παρὰ Πλάτωνος λαβὼν ὁ Πρόκλος. εἰ μὲν οὖν μόνα τὰ σύνθετα ἦν τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα, ἴσως ἂν παρακρούσασθαι τοὺς ἁπλουστέρους ὁ λόγος ἠδύνατο, ὡς ἀποτελέσματα τοῦ κόσμου εἰσὶν καὶ οὐ μέρη τὰ γενητὰ καὶ φθαρτὰ*

4. *ὄντων* add. 5. *οὗ ἂν τὰ* 502, 8. 12 13. pag. 494, *12 sq.* 18. Plat. Tim. 42E 21. pag. 495, 7

πάντα· εἰ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ μέρη τῶν ⟨συνθέτων τὰ⟩ στοιχεῖα γίνεταί τε καὶ φθείρεται (εἴπερ εἰς ἄλληλα μεταβάλλει καὶ ἐξ ὕδατος φθειρομένου ἀὴρ γίνεται καὶ ἐξ ἀέρος πῦρ ὕδωρ καὶ ἐκ πάντων πάντα), δηλονότι καὶ τὰ τῶν στοιχείων μέρη γίνεταί τε καὶ φθείρεται. εἰ οὖν τὰ τῶν στοιχείων μέρη γενητὰ ὄντα καὶ φθαρτὰ καὶ τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶν μόρια, ὡς Πλάτων τε καὶ Πρόκλος φησίν, οὐκ ἄρα τὰ ὁπωσοῦν γινόμενα καὶ φθειρόμενα ἀποτελέσματά ἐστιν τοῦ κόσμου καὶ οὐ μέρη· τὸ γὰρ μόριον τοῦ μέρους ἐπὶ τῶν ὁμοιομερῶν μάλιστα τῷ ποσῷ μόνῳ καὶ οὐ τῷ εἴδει διενήνοχεν. οὐδεὶς δ' ἂν οἶμαι νοῦν ἔχων τῷ ποσῷ τὸ εἶναι τόδε τοῦδε μέρος ἢ μὴ εἶναι κρίνειεν· εἰ γὰρ τῆς θύρας μέρος ἐστὶν ἥδε ἡ σανίς, καὶ τὸ τῆς σανίδος ἄρα μέρος τῆς θύρας ἐστὶν μέρος· τὸ

ὑποκειμένης γῆς τῷ ὕδατι συμβέβηκεν καὶ οὐσίας ὕδατος διαφορὰν οὐκ ἐργάζεται· καὶ ἡ φλὸξ δὲ ὑπερβολή τις εἶναι πυρὸς καὶ οὐ τὸ στοιχειῶδες πῦρ ὡμολόγηται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως. εἰ οὖν τὰ ὅλα στοιχεῖα ὁμοειδῆ τοῖς ἰδίοις ὑπάρχουσι μέρεσιν, τοῦ δὲ ὅλου κόσμου συμπληρωτικά ἐστιν ὡς μέρη αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα, καὶ τὰ τῶν στοιχείων ἄρα μέρη συμπληρωτικὰ ὄντα τῶν ἰδίων ὁλοτήτων καὶ τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶν συμπληρωτικὰ ὡς μέρη αὐτοῦ ἢ μόρια ὑπάρχοντα. εἰ δὲ τὰ μέρη τῶν στοιχείων γενητὰ ὄντα καὶ φθαρτὰ τοῦ ὅλου κόσμου ἐστὶν μέρη, οὐκ ἄρα πάντα τὰ γινόμενα καὶ φθειρόμενα ἀποτελέσματά ἐστιν τοῦ κόσμου καὶ οὐ μέρη. τάχα δὲ ἀκριβέστερόν τις γυμνάζων τὰ τοιαῦτα καθόλου ψευδῆ ὄντα τὸν Πρόκλου λόγον εὑρήσει. εἰ γὰρ τὰ τῶν στοιχείων μέρη καὶ τοῦ ὅλου κόσμου μέρη ἐστὶν ἢ μόρια, ἐκ τούτων δὲ πάντα τὰ σύνθετα συνέστηκε σώματα, πῶς οὐκ ἀνάγκη καὶ τὰ σύνθετα πάντα σώματα μέρη εἶναι τοῦ κόσμου ἢ μόρια; θαυμαστὸν γὰρ οἶμαι, εἰ τῶν συνθέντων στοιχείων ἕκαστον τὰ | τῶν ζῴων fol. 210r. καὶ φυτῶν σώματα, λέγω δὴ τὸ μερικὸν πῦρ καὶ μερικὸν ὕδωρ ἥ τε γῆ καὶ ὁ ἀήρ, τοῦ κόσμου ἐστὶν μόρια, τὰ δὲ ἐκ τῶν τοῦ κόσμου συγκείμενα μὴ ᾖ τοῦ κόσμου μόρια· ὥσπερ γὰρ τὸ τῆς θύρας μέρος, φημὶ δὴ τόδε τὸ ξύλον, μέρος ἐστὶν τοῦ ὅλου ξύλου, φέρ' εἰπεῖν τῆς δρυός, ἐξ ἧς ἀποτέτμηται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὅλη θύρα ἐξ ἀνάγκης ὡς ξύλον τῆς αὐτῆς δρυός ἐστιν μέρος, οὕτω δήπου κατὰ τὸ

20. συνθέντων] συνθετον M; συνθέτων pt 22. κο/σμ ex./fin. vers./σμου M

ἀκόλουθον, εἰ τὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν σύγκειται τὰ σύνθετα σώματα, μέρη ἐστὶν τοῦ παντὸς κόσμου, καὶ τὰ ἐκ τούτων συγκείμενα σύνθετα σώματα τοῦ αὐτοῦ κόσμου μέρη εἶναι ἀνάγκη.

βι'. Ἄλλως τε εἰ τὰ σύνθετα σώματα καὶ ὅλως τὰ γενητὰ καὶ φθαρτὰ μὴ μέρη εἶναι τοῦ κόσμου ἀλλ' ἀποτελέσματα ὁ Πλάτων ἠβούλετο, πῶς ἐν Τιμαίῳ φησίν, ὡς, εἰ μὴ εἴη τὰ θνητὰ τῶν ζῴων γένη, ἀτελὴς ὁ κόσμος ἔσται; τὸ γὰρ ἀτελὲς ἐλλείποντός τινος τῶν εἰς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ συντελούντων ἀτελές ἐστιν· οὐ γὰρ τὰ ἀποτελέσματα τῷ εἶναι ἢ μὴ εἶναι τέλειον ἢ ἀτελῆ ποιεῖ τὸν ἀποτελοῦντα οὔτε κατ' οὐσίαν οὔτε κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ ποιεῖν ἕξιν, ὡς πολλάκις ἐδείξαμεν· οὔτε γὰρ ὁ μαθητὴς τὸν διδάσκαλον οὔτε ἡ ναῦς τὸν ναυπηγὸν τελειοῖ τὸν τελείαν τοῦ ναυπηγεῖν τὴν

ἕξει, δεῖ δέ, εἰ μέλλοι τέλειος ἱκανῶς εἶναι. δι' ἐμοῦ δὲ ταῦτα γενόμενα καὶ βίου μετασχόντα θεοῖς ἰσάζοιτο ἄν. ἵνα οὖν θνητά τε ᾖ τό τε πᾶν τόδε ὄντως πᾶν ᾖ, τρέπεσθε κατὰ φύσιν ὑμεῖς ἐπὶ τὴν τῶν θνητῶν ζῴων δημιουργίαν μιμούμενοι τὴν ἐμὴν δύναμιν περὶ τὴν ὑμετέραν γένεσιν'. σκοπεῖν ἄξιον, ὡς τῶν θνητῶν ζῴων μὴ γενομένων, ἐνύδρων τε καὶ χερσαίων καὶ ἀερίων (ταῦτα γὰρ λέγει τρία γένη), τὸν οὐρανὸν εἶναί φησιν ὁ Πλάτων ἀτελῆ, οὐρανὸν συνήθως τὸν κόσμον καλῶν· οὕτω γὰρ καὶ ἐν ἀρχῇ εἶπεν 'ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς ἢ κόσμος ἢ καὶ ἄλλο, ὅτι ποτὲ ὀνομαζόμενος μάλιστα ἂν δέχοιτο, τοῦτο ἡμῖν ὠνομάσθω' καὶ ἐν πολιτικῷ πάλιν 'ὃν δὴ οὐρανὸν ἢ κόσμον ἐπωνομάκαμεν'. εἰ οὖν τέλειον μέν ἐστιν, ᾧ μηδὲν τῶν μερῶν ἐλλείπει, ἐλλειπόντων δὲ τῶν θνητῶν ζῴων ἀτελὴς ὁ κόσμος, μέρη ἄρα τοῦ κόσμου ἐστὶν τὰ θνητὰ ζῷα· εἰ γὰρ μὴ <μέρη> ἦν τοῦ κόσμου τὰ θνητὰ ζῷα, μὴ γενομένων δηλονότι τῶν θνητῶν ζῴων οὐδὲν ἂν τῷ κόσμῳ μέρος ἔλειπεν. πῶς οὖν μηδενὸς μέρους ἐλλείποντος ἀτελὴς εἶναι ὁ κόσμος ἤμελλεν τῶν θνητῶν ζῴων μὴ γινομένων; κατανοεῖν δὲ πάλιν ἄξιον, πῶς οὐκ εἶπεν ὁ Πλάτων 'τούτων δὲ μὴ γινομένων ὑμεῖς ἀτελεῖς ἐστε οἱ δημιουργοῦντες αὐτὰ διὰ τὸ ἀτελὲς εἶναι τὸ ἀποτελοῦν μὴ ὄντος τοῦ ἀποτελέσματος', ἀλλ' 'οὐρανὸς ἀτελὴς ἔσται', τουτέστιν ὁ κόσμος· τὰ γὰρ πάντα ἐν αὐτῷ ἔτι γένη τῶν ζῴων οὐ περι-

1. 2. μέλλει Plat. et pt 4. 5. θνητῶν om. Plat. 10. Plat. Tim. 28 B 13. Plat. politic. 269 D 17. ει — ζωια in marg. suppl. M μέρη addidi 21. πα[λι]ν M 22. γενομένων t et (superscr. m 1) p 24. 25. ἀποτελε\σμα-τ]ος M 26. ετι ἐστὶν M

ναίων δῆμος. εἰ οὖν
θνητὰ ζῷα γενέσθαι, ἵ
δῆλον ἄρα, ὅτι, εἰ μὴ
τὸ πᾶν τόδε ὄντως πᾶν
ποντός τινος τῶν μερῶν
ξαμεν, μὴ γενομένων δὲ
τόδε οὐκ ἦν ὄντως πᾶν,
ἄρα, ὅτι μέρος εἶναι το
Πλάτων βούλεται. καὶ τ
διαρρήδην παραθέσθαι β
τοῦ κόσμου εἰσὶν πάντα
ἓν δὲ ἕκαστον αὐτῶν καὶ
πάντα ὁρατὰ σώματα; ἐν
τῶν προκειμένων ῥημάτων
τοῦ, πρὸς ὃ γέγονεν, παρ
Πλάτων ἐπὶ λέξεως 'τούτ
τούτοις

ἀτελεῖ γὰρ ἐοικὸς οὐδέν ποτε ἂν γένοιτο καλόν· οὗ δέ ἐστιν τὰ ἄλλα ζῷα καθ' ἓν καὶ κατὰ γένη μόρια, τούτῳ πάντων ὁμοιότατον αὐτὸν εἶναι τιθῶμεν· τὰ γὰρ δὴ νοητὰ ζῷα ἐκεῖνο ἐν ἑαυτῷ περιλαβὸν ἔχει, καθάπερ ὅδε ὁ κόσμος ⟨ἡμᾶς⟩ ὅσα τε | ἄλλα θρέμ- fol. 211 v. ματα ξυνέστηκεν ὁρατά· τῷ γὰρ τῶν νοουμένων καλλίστῳ καὶ κατὰ πάντα τελείῳ μάλιστα αὐτὸν ὁ θεὸς ὁμοιῶσαι βουληθεὶς ζῷον ἓν ὁρατὸν ὅσα αὐτοῦ πάντα κατὰ φύσιν ξυγγενῆ ζῷα ἐντὸς αὐτοῦ ἔχον ξυνέστησεν'. εἰ, καθάπερ τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα πάντα τὰ νοητὰ ζῷα ἐν αὐτῷ περιλαβὸν ἔχει, οὕτω καὶ ὁ κόσμος ἡμᾶς περιέχει καὶ ὅσα ἄλλα θρέμματα ξυνέστηκεν ὁρατά, τὰ δὲ νοητὰ ζῷα καθ' ἓν καὶ κατὰ γένη μόριά ἐστιν ἐκείνου τοῦ ζῴου, πρὸς ὃ παράδειγμα ὁ κόσμος γέγονεν, καὶ ἡμεῖς ἄρα καὶ τὰ λοιπὰ ὁρατὰ καθ' ἓν καὶ κατὰ γένη μέρη ἐστὶν κατὰ Πλάτωνα τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς κόσμου· εἰ γάρ, ὡς ἔχει τὸ ὅλον παράδειγμα πρὸς τὴν ὅλην εἰκόνα, τουτέστιν τὸν κόσμον, οὕτως ἔχει καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ παραδείγματος περιεχόμενα νοητὰ ζῷα πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς εἰκόνος περιεχόμενα αἰσθητὰ ζῷα, καὶ ἐναλλὰξ ἄρα, ὡς ἔχει τὰ ὑπὸ τοῦ παραδείγματος περιεχόμενα νοητὰ ζῷα πρὸς αὐτό, οὕτως ἔχει καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ κόσμου περιεχόμενα αἰσθητὰ ζῷα πρὸς αὐτόν. εἰ οὖν τὰ ὑπὸ τοῦ παραδείγματος περιεχόμενα νοητὰ ζῷα μέρη αὐτοῦ ἐστιν καθ' ἓν καὶ κατὰ γένη, καὶ τὰ ὑπὸ τῆς εἰκόνος ἄρα, λέγω δὴ τοῦ κόσμου, περιεχόμενα ζῷα μέρη

2. ἓν t ex Plat.] ὂν M 4. ζῶα πάντα t ex Plat. περιλαβων M 5. ἡμᾶς add. t ex Plat. 8. πάνθ' ὅσα αὐτοῦ Plat. 9. ἔχον ἑαυτοῦ Plat. 9. 10. ξυνεστηκεν M (cr. ex Plat.) 18. παραδειγμα, τος superscr. et eras., M

φύσεως ἄλλο τι ὄντος πα
ἐξ ὧν τὰ ὁρατὰ πάντα
παρακρούεται ὡς ἐν προ
Πλάτωνος ἔκφυλα μὲν τι
διδασκαλίας ἡμῖν ἐπεισάγ
αὐτοῦ δογμάτων αὐτὸν ἐ
σαι δεδύνηται τὴν ἀλήθε
μὴ ἀρεσκόμενος τοῖς ὑπὸ τ
μένοις φανερῶς αὐτὸν ἐφ

γι'. Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσ
πόν, ὅπερ ⟨ποιήσειν ἐπηγγ
νος⟩ ἀναγνῶναι ῥήματα, δι'
καὶ ἐπικρύψεως ἐκ τῶν τε
νιον σῶμα συνίστησιν, εἴτ
φιλοσόφων περὶ αὐτοῦ μα
Πλάτωνος ἐκ τοῦ Τιμα
στοιχείων

τε καὶ ἔσται. σωματοειδὲς δὴ καὶ ὁρατὸν ἁπτόν τε δεῖ τὸ γενόμενον εἶναι· χωρισθὲν δὲ πυρὸς οὐκ ἄν ποτε ὁρατὸν γένοιτο οὐδὲ ἁπτὸν ἄνευ τινὸς στερεοῦ, στερεὸν δὲ οὐκ ἄνευ γῆς· ὅθεν ἐκ πυρὸς καὶ γῆς τὸ τοῦ παντὸς ἀρχόμενος ξυνιστάναι σῶμα ὁ θεὸς ποιεῖ. δύο δὲ μόνω καλῶς ξυνίστασθαι τρίτου χωρὶς οὐ δυνατόν· δεσμὸν γὰρ ἐν μέσῳ δεῖ τινα ἀμφοῖν ξυναγωγὸν γίνεσθαι· δεσμῶν δὲ κάλλιστος, ὃς ἂν αὐτὸν καὶ τὰ ξυνδούμενα ὅτι μάλιστα ἓν ποιῇ. τοῦτο δὲ πέφυκεν ἀναλογία κάλλιστα ἀποτελεῖν· ὁ|πόταν γὰρ fol. 212 v.
ἀριθμῶν τινων εἴτε ὄγκων εἴτε δυνάμεων ὡντινωνοῦν ᾖ τὸ μέσον, ὅτιπερ τὸ πρῶτον πρὸς αὐτό, τοῦτο αὐτὸ πρὸς τὸ ἔσχατον, καὶ πάλιν αὖθις, ὅτι τὸ ἔσχατον πρὸς τὸ μέσον, τὸ μέσον πρὸς τὸ πρῶτον, τό τε μέσον μὲν πρῶτον καὶ ἔσχατον γινόμενον, τὸ δὲ ἔσχατον καὶ τὸ πρῶτον αὖ μέσα ἀμφότερα πάνθ' οὕτως ἐξ ἀνάγκης ταὐτὰ εἶναι συμβήσεται, ταὐτὰ δὲ γενόμενα ἀλλήλοις ἓν πάντα ἔσται. εἰ μὲν οὖν ἐπίπεδον βάθος δὲ μηδὲν ἔχον ἔδει γίνεσθαι τὸ τοῦ παντὸς σῶμα, μία μεσότης ἂν ἐξήρκει τά τε μεθ' αὑτῆς συνδεῖν καὶ ἑαυτήν· νῦν δέ — στερεοειδῆ γὰρ αὐτὸν προσῆκεν εἶναι, τὰ δὲ στερεὰ μία μὲν οὐδέποτε, δύο δὲ ἀεὶ μεσότητες ξυναρμόττουσιν· οὕτω δὴ πυρός τε καὶ γῆς ὕδωρ ἀέρα θεὸς ἐν μέσῳ θεὶς καὶ πρὸς ἄλληλα καθ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀπεργασά-

1. *ἔτ' ἔσται* Plat. *δὲ δὴ* Plat. 2. *οὐδὲν ἂν* Plat. 5. *ἐποίει* Plat. 8. *καλλιστο[ς]*, ex *ν*, M 11. *τινων* M] *τριῶν* Plat. *ὡντινωνοῦν* Plat.] *τινωνουν* M 12. *με[σ]ον*, ex *στ*, M 14. 15. *τότε τὸ μέσον μὲν* Plat. 16. *το* superscr. M *πάνθ'* Plat.] *πᾶν* M 17. *γεναμενα* M 18. *εἰ μὲν* Plat.] εσμεν M *ἐπίπεδον μὲν* Plat. 21. στεροειδη M 24. καὶ ἀέρα M] *ἀέρα τε ὁ* Plat.

μενος, ὅτι πρὸς ἀέρα πῦρ, τοῦτο ἀὴρ πρὸς ὕδωρ, καὶ ὅτι ἀὴρ πρὸς ὕδωρ, τοῦτο ὕδωρ πρὸς γῆν, ξυνέδησεν καὶ ξυνεστήσατο οὐρανὸν ὁρατὸν καὶ ἁπτόν. καὶ διὰ ταῦτα ἔκ τε δὴ τούτων καὶ τοιούτων καὶ τὸν ἀριθμὸν τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγενήθη δι᾽ ἀναλογίας ὁμολογῆσαν φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥστε εἰς ταὐτὸν αὑτῷ ξυνελθὸν ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος γενέσθαι. τῶν δὲ δὴ τεσσάρων ⟨ἓν⟩ ὅλον ἕκαστον εἴληφεν ἡ τοῦ κόσμου ξύστασις· ἐκ γὰρ πυρὸς παντὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς ξυνέστησεν αὐτὸν ὁ ξυνιστὰς μέρος οὐδὲν οὐδὲ δύναμιν ἔξωθεν ὑπολιπών᾽.

Ὅτι μὲν οὖν ἐκ τῶν τεσσάρων καὶ μόνων στοιχείων ὅ τε οὐρανὸς καὶ ὁ κόσμος ἅπας συνέστηκεν, σαφῶς ἠκούσαμεν Πλάτωνος λέγοντος καὶ τὴν αἰτίαν ἀκριβῶς διεξιόντος. ἐπεὶ γὰρ ἐκ τῶν ἐναντιωτάτων ὁ

ὄντα πυρός τε καὶ γῆς ἀήρ τε καὶ ὕδωρ, εἰ καὶ ἐναντιοῦται τῷ ἀέρι τὸ πῦρ, καθὸ τὸ μὲν ξηρόν ἐστιν, ὁ δὲ ὑγρός, ἀλλ' οὖν συνδεῖται πρὸς ἄλληλα ταῦτα τῇ τοῦ θερμοῦ κοινωνίᾳ· ἄμφω γὰρ κατὰ φύσιν ἐστὶν θερμά· πάλιν δ' αὖ πρὸς ὕδωρ ψυχρὸν ὂν θερμὸς ὢν ὁ ἀὴρ μαχόμενος τῇ ὑγρᾷ πρὸς αὐτὸ κοινωνῶν ποιότητι καὶ δι' ἑαυτοῦ μέσου καὶ τῷ ὕδατι τὴν πρὸς τὸ πῦρ χαρίζεται ἕνωσιν· ὁμοίως τὸ ὕδωρ ὑγρὸν ὂν καὶ τῇ γῇ ξηρᾷ οὔσῃ πολεμοῦν τῇ ταυτότητι τῆς ψυχρᾶς ποιότητος τὴν πρὸς αὐτὴν φιλίαν ἀσπάζεται καὶ δι' ἑαυτοῦ πρὸς τὸν ἀέρα καὶ δι' ἐκείνου πρὸς τὸ πῦρ αὐτὴν συνάπτει· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ γῆ ψυχρὰ οὖσα καὶ ταύτῃ τῷ πυρὶ θερμῷ ὄντι ἀντικειμένη τε καὶ πολεμοῦσα τῇ κοινωνίᾳ τῆς ξηρᾶς ἑνοῦται δυνάμεως καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸν ἀέρα, καθὸ ὑγρά ἐστιν, ξηρῷ ὄντι τῷ πυρὶ μαχόμενα δι' ἑαυτῆς μέσης συνάπτει. καὶ ὅπερ ἐστὶν τοῖς ἄκροις τὰ μέσα, τοῦτ' αὖ πάλιν τοῖς μέσοις τὰ ἄκρα γίνεται· συνδέων γὰρ ὁ ἀὴρ θερμὸς ὢν ψυχρὰν οὖσαν τὴν γῆν δι' ἑαυτοῦ μέσου πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς θερμότητα καὶ συναπτόμενος αὐτὸς πρὸς τὴν γῆν δι|ὰ μέσου τοῦ ὕδατος (ὑγρὰ γὰρ ἄμφω, fol. 213 v. ἀὴρ καὶ ὕδωρ) πάλιν αὐτὸς ὁ ἀὴρ ὑγρὸς ὢν διὰ μέσης τῆς γῆς πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς συμφωνεῖ ξηρότητα (ξηρὰ γὰρ πῦρ τε καὶ γῆ)· πρὸς δὲ τούτοις τὸ ὕδωρ ψυχρὸν ὂν καὶ ὑγρὸν κατὰ μὲν τὸ θερμὸν δι' ἀέρος μέσου, κατὰ δὲ τὸ ξηρὸν διὰ τῆς γῆς μέσης τῷ πυρὶ συμπλέκεται, καὶ οὕτως ὡς ἐν χορῷ διὰ τῶν μέσων καὶ τὰ ἄκρα ἀλλήλοις καὶ τὰ μέσα τοῖς ἄκροις ἐπι-

2. αερ[ι], ex η, M 6. αὐτὸ] ἀυτα M 7. \ἑαυ\του M
8. τὸ pt] τωι M

... ψυχρου· τὸ γὰρ
λον εἶναι, οὐ καυστικόν.
φυτον θερμὸν καλούμενον
τοῦ συνθέτου συνέστηκε
φῆς καὶ τὸ ὑπέκκαυμα· ο
τοιοῦτόν ἐστιν ζωτικὸν μᾶ
κίνδυνος οὐδείς, μὴ κα
ἄλλως τε οὐδὲ μόνως ἐκ
συνεστάναι Πλάτων, ἀλλὰ
πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῶν
λοιπῶν συνθέτων σωμάτων
τοῦ πυρὸς τὴν ἀκρότητα.
τέταρτον, ὅτι καὶ καθαρωτι
fol. 215 r. τοῦ πυρὸς ἐκείνου φύ|σ
καὶ αὐτὴ ἡ φλὸξ ὑπερβολὴ
ζωτικόν τε καὶ φυσικὸν πῦρ
ὑπάρχει, ἢ οὐδ' ὅλως ἢ π

αφθέντος ἢ ἡ ἐκ παπύρου ὡς ἡ ἐκ ξύλων, καὶ τούτων ἡ ἐκ δρυίνων μᾶλλον. ἀλλὰ δὴ καὶ δι' αὐτῆς μὲν τῆς φλογὸς πολλάκις διαγαγεῖν τὴν χεῖρα δυνάμεθα, ἄνθρακος δὲ οὐδὲ ἐφάψασθαι. καὶ ἄνθρακος δὲ ἧττον θιγεῖν δυνατὸν τοῦ ἐκ στερεωτέρας ὑπάρχοντος ὕλης· μᾶλλον γὰρ τοῦ ἐκ θρυαλλίδος καὶ τοῦ ἐκ παπύρου ἄνθρακος θιγεῖν δυνάμεθα ἤπερ τοῦ ἐκ ξύλων, καὶ τούτου πάλιν μᾶλλον ἤπερ σιδήρου πεπυρακτωμένου, σχεδὸν δὲ οὐδὲ πλησιάσαι τούτῳ δυνάμεθα. εἰ οὖν τὸ παχυμερέστερον πῦρ καίει μᾶλλον, λεπτομερέστατον δὲ καὶ καθαρώτατον ὡς ἔνι μάλιστα τὸ οὐράνιον πῦρ καὶ οὐδὲ ὑπερβολὴ πυρὸς οὐδὲ φλὸξ ἀλλ' αὐτὸ τὸ στοιχειῶδές τε καὶ ζωτικὸν πῦρ, πῶς οὐκ ἂν πολλῷ τοῦ κάειν τε καὶ φθείρειν ἀποδέοιτο, ζωοποιὸν δὲ μᾶλλον ἂν εἴη ὡς καὶ τὸ ἐν τοῖς ζῴοις ἔμφυτον θερμὸν καλούμενον, οἷόν ἐστιν καὶ τὸ πῦρ τὸ αἰθέριον.

ιε'. Ἐκ μὲν οὖν τοῦ γνῶναι τὴν Πλάτωνος διάνοιαν, ὡς ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων οἴεται τὸ πᾶν συνεστάναι καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανόν, ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ἐφεξῆς δὲ καὶ τῶν αὐτὸν ὑπομνηματισαμένων φιλοσόφων ὀλίγας παραθέσθαι χρήσεις ἄξιον. Ἀττικὸς μὲν οὖν καὶ Πλούταρχος ἐάσθων καὶ εἴ τις | ἄλλος fol. 215 v. γενητὸν εἶναι κατὰ χρόνον τὸν κόσμον ὑπὸ Πλάτωνος λέγεσθαι ἀπεφήνατο· μάρτυρες δὲ ἡμῖν ἔστωσαν μόνοι τοῦ, ὅτι Πλάτων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων

2. μαλλ⌊ον⌉ M 5. θηγειν M 6. ⌊γα⌉ρ M 11. λεπτομερεστ⌊ατ⌉ον, ex ερ, M 12. prius ουδε ex ὕπερ M
14. 15. αποδεοιτ⌊ο ζωοποιο͂ν⌉ M 15. cf. pag. 523, 13
17. ἀι|σ er.⌉θεριον M 18. εκ M; exspectes εἰς — τὸ γνῶναι ⌊γ⌉νωναι, ex ν, M 21. ὑπομνητατισαμενων M

τὸν πάντα κόσμον συνεστάναι βούλεται, ὅσοι τῆς τοῦ ἀίδιον εἶναι αὐτὸν κατὰ Πλάτωνα δόξης ἐγένοντο.

Ταύρου τοῦ Πλατωνικοῦ ἐκ τοῦ πρώτου τῶν εἰς τὸν Τίμαιον ὑπομνημάτων προκειμένης τῆς παρ' ἡμῶν προεκτεθείσης τοῦ Πλάτωνος περικοπῆς 'σωματοειδὲς δὴ καὶ ὁρατὸν ἁπτόν τε τὸ γενόμενον' καὶ τῶν ἑξῆς.

'Ο δημιουργὸς ἤρχετο τῆς συστάσεως τοῦ κόσμου ἐκ πυρὸς καὶ γῆς, δεῖ δὲ τὸ γενησόμενον σωματοειδὲς ἀντιτυπητικὸν εἶναι καὶ ὁρατόν. τὸ μὲν εἶναι ὁρατὸν ἐκ τοῦ πυρὸς αὐτῷ γίνεται, τὸ δὲ ἁπτὸν ἐκ τῆς γῆς· καθ' ἕκαστον γὰρ στοιχεῖον αἴσθησις, κατὰ τὸ πῦρ ἡ ὅρασις (ὁρατοῦ ὅρασις, ὁρατὸν δὲ χρῶμα), κατὰ τὴν γῆν ἡ ἁφή (ἁπτοῦ ἁφή), κατὰ τὸ ὕδωρ ἡ γεῦσις (γευστοῦ γεῦσις), κατὰ τὸν ἀέρα ἡ ἀκοή (ἀκουστοῦ ἀκοή). τί οὖν; τῇ ὀσφρήσει ποῖον ἀπονεμοῦμεν στοιχεῖον; ἀνα-

μὴ εἶναι ἐκ τούτων τὸν οὐρανόν (τῆς γὰρ Ἀριστοτέλους διατριβῆς ὁ Θεόφραστος), καὶ ὅτι οὐδὲ οἴεται ὁ τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητὴς τὸ πέμπτον ἀποδεδεῖχθαι στοιχεῖον, ὅτι ἔστιν, ὑπὸ Ἀριστοτέλους· 'ὅταν γὰρ ἐκεῖνο παραστήσῃ', φησίν, 'ὅτι ἔστιν, τότε πρὸς ταῦτα ἐνιστάσθω'. ἀναμέσον δ' ὕδατός φησιν καὶ ἀέρος τὴν ἀτμίδα· ὁδὸς γάρ ἐστιν αὕτη ἐξ ὕδατος εἰς ἀέρα καὶ ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ· πυκνουμένη μὲν γὰρ ὕδωρ γίνεται, μανουμένη δὲ ἀήρ. ἔστιν οὖν ἡ ἀτμὶς ὀσφρήσεως· ὀσφραντοὶ γὰρ οἱ ἀτμοὶ πεποιωμένοι πως ὄντες ταῖς ὀσφρανταῖς ποιότησι. καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν ὁ αὐτὸς Ταῦρος ἐπιφέρει καὶ ταῦτα 'ἔλαβεν δύο ἄκρα ἀντικείμενα ἀλλήλοις, πῦρ καὶ γῆν, καὶ ταῦτα βούλεται συναρμόσαι μεσότησί τισιν ἀνάλογον ἐχούσαις πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων καὶ τίθησιν ὕδωρ καὶ ἀέρα κατὰ τὰς προειρημένας δυνάμεις τὰ αὐτά τε ἀλλήλοις συνάπτοντα καὶ τὰ ἄκρα αὐτοῖς καὶ ἀλλήλοις φησίν τε, ὅτι ὁ θεὸς ἐν μέσῳ τῶν ἄκρων τοῦ πυρὸς καὶ τῆς γῆς ἔθηκεν ἀέρα καὶ ὕδωρ καὶ συνῆψεν ἀλλήλοις, ἐφ' ὅσον ἦν δυνατόν, ἀνάλογον συνδήσας ταῖς μεσότησιν. ἐγένετο οὖν ἐκ τούτων συντεθεὶς ὁ οὐρανὸς ἁπτὸς καὶ ὁρατός· ἐκ τῶν ἄκρων ἔλαβεν τὰ αἰσθητά, ἐξ ὁρατοῦ καὶ ἁπτοῦ καὶ ὁράσεως καὶ ἁφῆς, ὧν ὅρασις μὲν κατὰ τὸ πῦρ, ἁφὴ δὲ κατὰ τὴν γῆν'.

Ὁ μὲν οὖν Ταῦρος ταῦτα. καὶ ὁ Πορφύριος δὲ ἐν τοῖς πρὸς τὸν Τίμαιον ὑπομνήμασιν ἐξηγούμενος τὰ προεκκείμενα χωρία τοῦ Πλά|τωνος καὶ πολλὰ fol. 216 v.
εἰπὼν περὶ τοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων μόνων

5. *ἐκεῖνο 520, 22] εκεινος* M 14. τι\σ\ιν, ex ν, M
15. *εκατερ[ο]ν, ex ω,* M 24. δε \δε e:.\ κατα M

δύο μὲν τὰ πρῶτα στοιχεῖ
δεσμοῦ καὶ συνοχῆς χάριν
δὲ ἐξηγούμενος τὸ χωρίον
διὰ ταῦτα ἔκ τε δὴ τούτ
τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγεν
φύριος ταῦτά φησιν ἐπὶ λε
ματα λέγει, ἐπεὶ μηδὲν π
εὑρίσκεται, πλὴν τὰ ἐκ τού
πολλῶν κατασκευάσας ὁ Ι
ἄλλο σῶμα παρὰ τὰ τέσσα
προκειμένην ῥῆσιν τοῦ Πλά
φῶς τὸν κόσμον ἐκ τῶν τε
στοιχείων· ὥστε τὸ πέμπτο
ἡγούμενος τὸ ὑπὸ Ἀριστοτέ
μενον· ἑξῆς δ' ἀκριβέστερο
οὖν καὶ ὁ Πορφύριος. οὐδ

γέγονεν· ἐν γὰρ τῷ πολλάκις μνημονευθέντι | λόγῳ, fol. 217r. ὃς ἐπιγέγραπται ʽἐπίσκεψις τῶν πρὸς Πλάτωνος Τίμαιον ὑπ' Ἀριστοτέλους ἀντειρημένων', πολύς ἐστιν τῇ Πλάτωνος παριστάμενος δόξῃ καὶ κατασκευάζων, ὡς οὐ ξένη τις τῶν τῇδε στοιχείων ἡ τοῦ οὐρανοῦ φύσις ἐστίν, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν, ἀλλ' ἐκ τούτων κἀκεῖνος συνέστηκε. παραθήσομαι δὲ καὶ ἐντεῦθεν ἐκ πολλῶν ὀλίγας μαρτυρίας, ἐξ ὧν ἔστιν ἰδεῖν, ὡς οὐδ' ἑαυτῷ συμφώνως τὰ περὶ τῆς Πλάτωνος δόξης ἐν τοῖς προκειμένοις ὁ Πρόκλος διωρίσατο· φησὶν γὰρ ἐν τῷ μνημονευθέντι λόγῳ ἐπὶ λέξεως ταῦτα ʽοὐ γὰρ καυστικὸν τὸ οὐράνιον πῦρ ἀλλ' ὡς ἂν ἔγωγε φαίην ζωοποιόν, ὡς καὶ τὸ ἐν ἡμῖν ἔμφυτον θερμόν. καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ γενέσεως ζῴων εἶναί φησίν τινα ἔλλαμψιν, ἧς παρούσης ζῆν τῶν θνητῶν ἕκαστον. ὁ μὲν οὖν ὅλος οὐρανὸς ἐκ τοῦ τοιούτου πυρός ἐστιν, τὰ δὲ ἄστρα πλεῖστον μὲν ἔχει τοῦτο τὸ στοιχεῖον, ἔχει δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰς ἀκρότητας'· καὶ μετ' ὀλίγα ʽκαὶ μὴν καὶ εἰ τοῦτο ἐννοήσαιμεν, ὅτι γῆ μὲν ἐπισκοτεῖ πᾶσιν τοῖς φωτίζουσιν καὶ σκιὰν ἀποτελεῖ, τὰ δὲ μέσα γῆς καὶ πυρὸς διαφανῆ κατὰ τὴν αὐτῶν φύσιν δεκτικά ἐστιν ἀμφοτέρων, σκότους καὶ φωτός, καὶ οὐδετέρου τούτων αἴτια τοῖς σώμασιν, μόνον δὲ τὸ πῦρ παρεκτικὸν φωτός, ὡς ἡ γῆ σκότους, πλεῖστον ἀλλήλων ἀπέχοντα, μάθοιμεν ἄν, ὅπως καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ πύρια τὴν φύσιν ἐστίν· ὅτι μὲν γὰρ φωτίζει, καθάπερ τὸ τῇδε πῦρ, δῆλον· εἰ δὲ ἀμφοτέρων τοῦτο

6. Arist. de mundo 2 p. 392a 8. cf. de caelo *Α* 3 p. 270b 20
7. συνεστηκε[ν er.] M 11. τῷ pt] το M 12. καυστηκον M 14. cf. Arist. de plant. *Α* 1 p. 815b 33
15. ζῆν sic M τ[ῶ]ν, ex ον, M

κοινόν, συγγενὲς δήπου τὸ τῇδε πῦρ πρὸς τὸ εἶδος τῶν οὐρανίων'. ταῦτα εἰπὼν ὁ Πρόκλος καὶ τὴν fol. 217v. συγγένειαν ἐφεξῆς τοῦ οὐρανοῦ | πρὸς τὰ στοιχεῖα δι' ἑτέρων πλειόνων κατασκευάσας ἐπήγαγεν 'οὐκ ἄρα δεῖ καθάπερ ξένην φύσιν ἐπεισάγειν τῷ παντὶ τὴν οὐρανίαν, ἀλλ' ἐκεῖ θεμένους τὴν ἀκρότητα τῆς φύσεως τῶν τῇδε ἀπ' ἐκείνης διδόναι καὶ διὰ τῆς ἐκείνῃ συγγενοῦς καὶ τοῖς ἐνταῦθα στοιχείοις τὴν γένεσιν'. εἰ οὖν μὴ ξένη τῶν παρ' ἡμῖν στοιχείων ἡ τοῦ οὐρανοῦ φύσις ἐστίν, ὡς καὶ Πρόκλῳ δοκεῖ, ἀλλ' ἡ ἀκρότης τῶν τῇδε ἐν ἐκείνοις ἐστίν, πυρίων μὲν ὄντων τὴν φύσιν τῶν οὐρανίων, ἐχόντων δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰς ἀκρότητας, εἰ ταῦτα συνηγορῶν τῇ δόξῃ τοῦ Πλάτωνος ὁ τοῦ Πλάτωνος λέξει ἐξηγητής, πῶς ἐν τοῖς νῦν προκειμένοις ὥσπερ καὶ τῶν ἰδίων ἐπιλαθόμενος [redacted]

ὡσαύτως τῆς φύσεως τοῦ σώματος ῥεούσης ἀεί· τοῦτο γὰρ δοκεῖ τοῖς τε ἄλλοις τοῖς περὶ φύσεως εἰρηκόσιν καὶ αὐτῷ τῷ Πλάτωνι οὐ μόνον περὶ τῶν ἄλλων σωμάτων ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν οὐρανίων αὐτῶν· πῶς γὰρ ἄν, φησίν, | σώματα ὄντα καὶ ὁρώμενα τὸ ἀπαρ- fol. 218 r. αλλάκτως ἕξει καὶ τὸ ὡσαύτως; συγχωρῶν καὶ ἐπὶ τούτων δηλονότι τῷ Ἡρακλείτῳ, ὃς ἔφη ἀεὶ καὶ τὸν ἥλιον γίνεσθαι. Ἀριστοτέλει μὲν γὰρ οὐδὲν πρᾶγμα εἴη, εἴ τις αὐτῷ τὰς ὑποθέσεις τοῦ πέμπτου παραδέξαιτο σώματος· τοῖς δὲ μὴ τοῦτο τιθεμένοις, τοῦ σώματος δὲ ἐκ τούτων ὄντος τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ ὧνπερ καὶ τὰ τῇδε ζῷα, πῶς τὸ τόδε ἂν ἔχοι;' καὶ μεθ' ἕτερα 'τῷ μὲν οὖν Τιμαίῳ τὸ τοῦ παντὸς σῶμα πεποιηκότι πρῶτον ἐκ γῆς καὶ πυρός, ἵνα ὁρατόν τε ᾖ διὰ τὸ πῦρ, στερεὸν δὲ διὰ τὴν γῆν, ἀκολουθεῖν ἔδοξε καὶ τὰ ἄστρα ποιεῖν οὐ πᾶν ἀλλὰ τὸ πλεῖστον πυρὸς ἔχειν, ἐπεὶ τὰ ἄστρα τὸ στερεὸν φαίνεται ἔχοντα. καὶ ἴσως ὀρθῶς ἂν ἔχοι συνεπικρίναντος καὶ Πλάτωνος τῷ εἰκότι τὴν γνώμην ταύτην· παρὰ μὲν γὰρ τῆς αἰσθήσεως κατά τε τὴν ὄψιν κατά τε τὴν τῆς ἀφῆς ἀντίληψιν πυρὸς ἔχειν τὸ πλεῖον ἢ τὸ πᾶν φαίνεται, διὰ δὲ τοῦ λόγου ἐπισκοποῦσιν, εἰ τὸ στερεὸν ἄνευ γῆς οὐκ ἂν γένοιτο, καὶ γῆς ἂν ἔχοι. ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος τί ἂν δέοιτο; ἄτοπόν τε γὰρ δόξειεν ὕδατος εἶναι ἐν τοσούτῳ πυρί, ὅ τε ἀήρ τε εἰ ἐνῇ,

5. ὄντα M] ἔχοντα Plot. τὸ om. Plot. 8. ἥλιον γίνεσθαι Plot.] γινεσθαι ηλιον M; ἥλιον ἀεὶ γίνεσθαι pt οὐδὲν ἂν Plot. 9. αὐτοῦ Plot. 13. Plot. II 1, 6 17. ἐπειδὴ Plot. 21. πλεῖστον Plot. 22. στερεων M (in marg. ζητει) 24. δόξ[ει]εν, ex η, M] δόξει Plot. 25. ἐν Plot.] εκ M (ἐκτὸς οὐ τῷ πυρί pt; spiritus ' et acc. ˜ supra ου del. M) ὅτε αηρ τε ειεν ἤ M] ὅτε ἀήρ τε εἶεν, ἢ t et (ἀὴρ, om. τε) p; ὅ τε ἀὴρ εἰ ἐνείη Plot.

συμφωνῆσαι δυνήσεται; σι
πάντη μαχόμενα καὶ κατὰ
χανον· κἂν γὰρ διὰ μέσης
πρὸς αὐτὸ ἑνωθείη, πρὸς
κατὰ τὸ θερμὸν πολέμιον ἐ
δὴ πάλιν ἡ τοῦ ὕδατος ἐλλ
μεταξὺ πυρός τε καὶ γῆς μ
ἀὴρ θερμὸς ὢν ἅμα καὶ ὑγ
τε καὶ ξηρὰν οὖσαν ὁμολο
καὶ γῆν ξηρὰ ὄντα πολεμίω
ἀνάγκη ἄρα ἐστὶν πᾶσα, ἢ
ἄκρων ὄντων, πυρός τε καὶ
συνδετικὰς μεσότητας εἶναι,
fol. 214r. οὖν κοινῶς περὶ | τῆς τ
σεως φυσιολογήσας ὁ Πλάτ
τεσσάρων σωμάτων, ἐφεξῆς λ

‘τὴν πλείστην ἰδέαν ἐκ πυρὸς ἀπειργάζετο, ὅπως ὅτι λαμπρότατον ἰδεῖν τε κάλλιστον εἴη, τῷ δὲ παντὶ προσεικάζων εὔκυκλον ἐποίει, τίθησίν τε εἰς τὴν τοῦ κρατίστου φρόνησιν ἐκείνῳ ξυνεπόμενον νείμας περὶ πάντα κύκλῳ τὸν οὐρανὸν κόσμον ἀληθινὸν αὐτῷ πεποικιλμένον εἶναι’.

δι΄. Ὅτι μὲν οὖν ἐκ πλείστου πυρὸς τὰ οὐράνια συνέστηκε σώματα, σαφῶς ὁ Πλάτων εἴρηκεν. ἃ δέ φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ πρώτῳ τῶν μετεωρολογικῶν ἀναιρεῖν ἐπιχειρῶν τὸ ἐκ πυρὸς συνεστάναι τὰ οὐράνια σώματα, οὐδὲν ἀναγκαῖον ἔχειν μοι φαίνεται· φησὶν γάρ, ὡς, εἰ πύρια ἦν τὰ οὐράνια, πάντα ἂν πάλαι τὰ ἔνδον κατέφλεξεν διὰ τὸ πολλῷ ὑπερέχειν τῷ μεγέθει τῶν ἐντὸς ἁπάντων· ἡ γὰρ τοῦ πυρὸς φύσις καὶ ἐν ἐλάττονι οὖσα ὄγκῳ διὰ τὸ δραστήριον τῆς δυνάμεως καὶ τὰ πολλῷ μεγέθει ὑπερέχοντα κατακαίει, μή τί γε καὶ ἐν πολλῷ μείζονι ὄγκῳ τυγχάνουσα· καὶ τὸν ἥλιον δὲ μόνον καθ’ αὑτὸν καὶ πολλοὺς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων πολλῷ μείζονας εἶναι τῆς γῆς ἀστρονόμων παῖδες βούλονται, μή τί γε τοὺς ἀστέρας ἅμα | πάντας fol. 214 v. καὶ τὰς σφαίρας αὐτάς, ἐν αἷς καθίδρυνται· ἀσύγκριτος οὖν ἡ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὰ ἐντὸς ὑπεροχή. πῶς ἂν οὖν ἀντέσχεν τὰ ἐντός, φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης, εἰ πύρια ἦν τὰ οὐράνια; ἀλλ’ ἔστιν πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν πρῶτον μέν, ὅτι οὐδὲ αὐτὸς σὺ ταύτης τῆς ἀπορίας ἐκτὸς πέπτωκας· τὴν γὰρ τοῦ πυρὸς ὁλότητα περιέχειν τὰ λοιπὰ στοιχεῖα βουλόμενος, ὅπερ καλεῖς ὑπέκκαυμα,

1. ἀπεργαζετο M   5. οὐρανὸν Plat.] ὀυνιον M   ἀληθεινον M   9. Arist. meteor. A 3 p. 340a 1   19. 20. βουλονται παιδες M

ἀνάγκη σε πάντως μείζονα τῶν ἐντὸς αὐτὴν ὑποτίθεσθαι· τὸ περιέχον γὰρ τοῦ περιεχομένου μεῖζον· πῶς οὖν οὐ πέφλεκται τὰ ἐντὸς ἐν πολλῷ μείζονι ὑπεροχῇ τῶν λοιπῶν ἅμα πάντων τοῦ πυρὸς τυγχάνοντος; δεύτερον αὐτὸς σὺ λέγεις, ὡς ὅτι ἡ φλὸξ οὐκ ἔστιν τὸ φυσικὸν πῦρ ἀλλ' ὑπερβολὴ πυρός, ὡς καὶ ἡ χιὼν ὑπερβολὴ ψυχροῦ· τὸ γὰρ φυσικὸν πῦρ ζωτικὸν μᾶλλον εἶναι, οὐ καυστικόν, οἷόν ἐστιν τὸ ἐν ἡμῖν ἔμφυτον θερμὸν καλούμενον καὶ ὅλως ἐξ οὗ τὸ σύγκριμα τοῦ συνθέτου συνέστηκε σώματος· τοιοῦτο δὲ εἶναι φῂς καὶ τὸ ὑπέκκαυμα· οὐκοῦν καὶ τὸ οὐράνιον πῦρ τοιοῦτόν ἐστιν ζωτικὸν μᾶλλον, οὐ καυστικόν· ὥστε κίνδυνος οὐδείς, μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐντὸς πάντα. ἄλλως τε οὐδὲ μόνως ἐκ πυρὸς εἶπε τὸν οὐρανὸν συνεστάναι Πλάτων, ἀλλὰ πλείστου πυρὸς μετέχειν ὡς πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῶν λοιπῶν στοιχείων ἢ τῶν

[redacted]

ἀφθέντος ἢ ἡ ἐκ παπύρου ὡς ἡ ἐκ ξύλων, καὶ τούτων ἡ ἐκ δρυίνων μᾶλλον. ἀλλὰ δὴ καὶ δι' αὐτῆς μὲν τῆς φλογὸς πολλάκις διαγαγεῖν τὴν χεῖρα δυνάμεθα, ἄνθρακος δὲ οὐδὲ ἐφάψασθαι. καὶ ἄνθρακος δὲ ἧττον θιγεῖν δυνατὸν τοῦ ἐκ στερεωτέρας ὑπάρχοντος ὕλης· μᾶλλον γὰρ τοῦ ἐκ θρυαλλίδος καὶ τοῦ ἐκ παπύρου ἄνθρακος θιγεῖν δυνάμεθα ἤπερ τοῦ ἐκ ξύλων, καὶ τούτου πάλιν μᾶλλον ἤπερ σιδήρου πεπυρακτωμένου, σχεδὸν δὲ οὐδὲ πλησιάσαι τούτῳ δυνάμεθα. εἰ οὖν τὸ παχυμερέστερον πῦρ καίει μᾶλλον, λεπτομερέστατον δὲ καὶ καθαρώτατον ὡς ἔνι μάλιστα τὸ οὐράνιον πῦρ καὶ οὐδὲ ὑπερβολὴ πυρὸς οὐδὲ φλὸξ ἀλλ' αὐτὸ τὸ στοιχειῶδές τε καὶ ζωτικὸν πῦρ, πῶς οὐκ ἂν πολλῷ τοῦ κάειν τε καὶ φθείρειν ἀποδέοιτο, ζωοποιὸν δὲ μᾶλλον ἂν εἴη ὡς καὶ τὸ ἐν τοῖς ζῴοις ἔμφυτον θερμὸν καλούμενον, οἷόν ἐστιν καὶ τὸ πῦρ τὸ αἰθέριον.

ιε'. Ἐκ μὲν οὖν τοῦ γνῶναι τὴν Πλάτωνος διάνοιαν, ὡς ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων οἴεται τὸ πᾶν συνεστάναι καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανόν, ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ἐφεξῆς δὲ καὶ τῶν αὐτὸν ὑπομνηματισαμένων φιλοσόφων ὀλίγας παραθέσθαι χρήσεις ἄξιον. Ἀττικὸς μὲν οὖν καὶ Πλούταρχος ἐάσθων καὶ εἴ τις | ἄλλος fol. 215 v. γενητὸν εἶναι κατὰ χρόνον τὸν κόσμον ὑπὸ Πλάτωνος λέγεσθαι ἀπεφήνατο· μάρτυρες δὲ ἡμῖν ἔστωσαν μόνοι τοῦ, ὅτι Πλάτων ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων

2. μαλλ⌊ον⌉ M 5. θηγειν M 6. ⌊γα⌉ρ M 11. λεπτομερεστ⌊ατ⌉ον, ex ερ, M 12. prius ουδε ex ὕπερ M
14. 15. αποδεοιτ⌊ο ζωοποιὸ^ν⌉ M 15. cf. pag. 523, 13
17. ἀι⌊σ er.⌉θεριον M 18. εκ M; exspectes εἰς — τὸ γνῶναι ⌊γ⌉νωναι, ex ν, M 21. ὑπομνητατισαμενων M

προεκτεθείσης τοῦ Πλάτων
δὴ καὶ ὁρατὸν ἁπτόν τε τὸ
Ὁ δημιουργὸς ἤρχετο ι
ἐκ πυρὸς καὶ γῆς, δεῖ δὲ τὸ
ἀντιτυπητικὸν εἶναι καὶ ὁρα
ἐκ τοῦ πυρὸς αὐτῷ γίνεται,
καθ' ἕκαστον γὰρ στοιχεῖον
ὅρασις (ὁρατοῦ ὅρασις, ὁρατὸ
ἡ ἁφή (ἁπτοῦ ἁφή), κατὰ τὸ
γεῦσις), κατὰ τὸν ἀέρα ἡ ἀ
οὖν; τῇ ὀσφρήσει ποῖον ἀπο
μέσον τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀε
γενόμενοι ἐροῦμεν. Θεόφρασ
καὶ τὸ ἁπτὸν ἐκ γῆς καὶ πυ
ὁ οὐρανὸς ἔσται ἐκ τούτων·
λέγει εἰσάγων τὸ πέμπτον σ
ὅταν οὖν ἐκεῖνο παραστήση
ταῦτα ἐνιστάσθω'. σκοπεῖν

μὴ εἶναι ἐκ τούτων τὸν οὐρανόν (τῆς γὰρ Ἀριστοτέλους διατριβῆς ὁ Θεόφραστος), καὶ ὅτι οὐδὲ οἴεται ὁ τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητὴς τὸ πέμπτον ἀποδεδεῖχθαι στοιχεῖον, ὅτι ἔστιν, ὑπὸ Ἀριστοτέλους· ‘ὅταν γὰρ ἐκεῖνο παραστήσῃ’, φησίν, ‘ὅτι ἔστιν, τότε πρὸς ταῦτα ἐνιστάσθω’. ἀναμέσον δ’ ὕδατός φησιν καὶ ἀέρος τὴν ἀτμίδα· ὁδὸς γάρ ἐστιν αὕτη ἐξ ὕδατος εἰς ἀέρα καὶ ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ· πυκνουμένη μὲν γὰρ ὕδωρ γίνεται, μανουμένη δὲ ἀήρ. ἔστιν οὖν ἡ ἀτμὶς ὀσφρήσεως· ὀσφραντοὶ γὰρ οἱ ἀτμοὶ πεποιωμένοι πως ὄντες ταῖς ὀσφρανταῖς ποιότησι. καὶ μετ’ ὀλίγα πάλιν ὁ αὐτὸς Ταῦρος ἐπιφέρει καὶ ταῦτα ‘ἔλαβεν δύο ἄκρα ἀντικείμενα ἀλλήλοις, πῦρ καὶ γῆν, καὶ ταῦτα βούλεται συναρμόσαι μεσότησί τισιν ἀνάλογον ἐχούσαις πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς ἑκάτερον τῶν ἄκρων καὶ τίθησιν ὕδωρ καὶ ἀέρα κατὰ τὰς προειρημένας δυνάμεις τά αὐτά τε ἀλλήλοις συνάπτοντα καὶ τὰ ἄκρα αὐτοῖς καὶ ἀλλήλοις φησίν τε, ὅτι ὁ θεὸς ἐν μέσῳ τῶν ἄκρων τοῦ πυρὸς καὶ τῆς γῆς ἔθηκεν ἀέρα καὶ ὕδωρ καὶ συνῆψεν ἀλλήλοις, ἐφ’ ὅσον ἦν δυνατόν, ἀνάλογον συνδήσας ταῖς μεσότησιν. ἐγένετο οὖν ἐκ τούτων συντεθεὶς ὁ οὐρανὸς ἁπτὸς καὶ ὁρατός· ἐκ τῶν ἄκρων ἔλαβεν τὰ αἰσθητά, ἐξ ὁρατοῦ καὶ ἁπτοῦ καὶ ὁράσεως καὶ ἀφῆς, ὧν ὅρασις μὲν κατὰ τὸ πῦρ, ἀφὴ δὲ κατὰ τὴν γῆν’.

Ὁ μὲν οὖν Ταῦρος ταῦτα. καὶ ὁ Πορφύριος δὲ ἐν τοῖς πρὸς τὸν Τίμαιον ὑπομνήμασιν ἐξηγούμενος τὰ προεκκείμενα χωρία τοῦ Πλά|τωνος καὶ πολλὰ fol. 216 v.
εἰπὼν περὶ τοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων μόνων

5. ἐκεῖνο 520, 22] εκεινος M 14. τι\σ\ιν, ex ν, M
15. εκατερ[ο]ν, ex ω, M 24. δε \δε e::\ κατα M

συγγενοῦς καὶ τοῖς ἐνταῦ
εἰ οὖν μὴ ξένη τῶν παρ'
νοῦ φύσις ἐστίν, ὡς καὶ Π
της τῶν τῇδε ἐν ἐκείνοις
τὴν φύσιν τῶν οὐρανίων,
τὰς ἀκρότητας, εἰ ταῦτα συ
τωνος ὁ τοῦ Πλάτωνος λέ
νῦν προκειμένοις ὥσπερ κα
αὐτὸς ἑαυτῷ τὰς ἐναντίας
λέγων ἐξῃρῆσθαι τῶν εὐθυ
μηδὲν εἶναι τῶν τῇδε στοι
μήτε τι τῶν μέσων; ποῦ δὲ
θήσομεν, ὅς εἴπερ τις ἄλλος
τωνος ἀξιῶν οὐ προήκατο
Ἀριστοτέλους ἐπεισκριθὲν
ἐξ οὗ τὰ οὐράνια συνίστησι

ὡσαύτως τῆς φύσεως τοῦ σώματος ῥεούσης ἀεί· τοῦτο γὰρ δοκεῖ τοῖς τε ἄλλοις τοῖς περὶ φύσεως εἰρηκόσιν καὶ αὐτῷ τῷ Πλάτωνι οὐ μόνον περὶ τῶν ἄλλων σωμάτων ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν οὐρανίων αὐτῶν· πῶς γὰρ ἄν, φησίν, | σώματα ὄντα καὶ δρώμενα τὸ ἀπαρ- fol. 213 r. αλλάκτως ἕξει καὶ τὸ ὡσαύτως; συγχωρῶν καὶ ἐπὶ τούτων δηλονότι τῷ Ἡρακλείτῳ, ὃς ἔφη ἀεὶ καὶ τὸν ἥλιον γίνεσθαι. Ἀριστοτέλει μὲν γὰρ οὐδὲν πρᾶγμα εἴη, εἴ τις αὐτῷ τὰς ὑποθέσεις τοῦ πέμπτου παραδέξαιτο σώματος· τοῖς δὲ μὴ τοῦτο τιθεμένοις, τοῦ σώματος δὲ ἐκ τούτων ὄντος τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ ὧνπερ καὶ τὰ τῇδε ζῷα, πῶς τὸ τόδε ἂν ἔχοι;' καὶ μεθ' ἕτερα 'τῷ μὲν οὖν Τιμαίῳ τὸ τοῦ παντὸς σῶμα πεποιηκότι πρῶτον ἐκ γῆς καὶ πυρός, ἵνα ὁρατόν τε ᾖ διὰ τὸ πῦρ, στερεὸν δὲ διὰ τὴν γῆν, ἀκολουθεῖν ἔδοξε καὶ τὰ ἄστρα ποιεῖν οὐ πᾶν ἀλλὰ τὸ πλεῖστον πυρὸς ἔχειν, ἐπεὶ τὰ ἄστρα τὸ στερεὸν φαίνεται ἔχοντα. καὶ ἴσως ὀρθῶς ἂν ἔχοι συνεπικρίναντος καὶ Πλάτωνος τῷ εἰκότι τὴν γνώμην ταύτην· παρὰ μὲν γὰρ τῆς αἰσθήσεως κατά τε τὴν ὄψιν κατά τε τὴν τῆς ἀφῆς ἀντίληψιν πυρὸς ἔχειν τὸ πλεῖον ἢ τὸ πᾶν φαίνεται, διὰ δὲ τοῦ λόγου ἐπισκοποῦσιν, εἰ τὸ στερεὸν ἄνευ γῆς οὐκ ἂν γένοιτο, καὶ γῆς ἂν ἔχοι. ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος τί ἂν δέοιτο; ἄτοπόν τε γὰρ δόξειεν ὕδατος εἶναι ἐν τοσούτῳ πυρί, ὅ τε ἀήρ τε εἰ ἐνῇ,

5. ὄντα M] ἔχοντα Plot. τὸ om. Plot. 8. ἥλιον γίνεσθαι Plot.] γινεσθαι ηλιον M; ἥλιον ἀεὶ γίνεσθαι pt οὐδὲν ἂν Plot. 9. αὐτοῦ Plot. 13. Plot. II 1, 6 17. ἐπειδὴ Plot. 21. πλεῖστον Plot. 22. στερεων M (in marg. ζητει) 24. δόξ[ει]εν, ex η, M] δόξει Plot. 25. ἐν Plot.] εκ M (ἐκτὸς οὐ τῷ πυρί pt; spiritus ʼ et acc. ˜ supra ου del. M) ὅτε αηρ τε ειεν ἡ M] ὅτε ἀήρ τε εἶεν, ἢ t et (ἀὴρ, om. τε) p; ὅ τε ἀὴρ εἰ ἐνείη Plot.

τὰ τῇδε ζῷα συνέστηκεν, καὶ τ λέγουσαν. καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς fol. 218 v. ἐδίδαξεν, ὡς οὔτε ἄλλο τ εἶναι καὶ τῶν λοιπῶν στοιχεία οὔτε γῆν ἀκούοντας ἐν ἐκείνοις τῆς γῆς ἀποφέρεσθαι ἢ φλόγα ζέσιν γὰρ εἶναι τοῦτο κατὰ Πλωτῖνος καὶ οἱονεὶ πῦρ διὰ κ τὸ στοιχειῶδές τε καὶ ζωτικὸν πῦρ ὁμαλὸν εἶναι καὶ ἠρεμαῖοι κον φύσει καὶ προσηνῶς θερμό χείων καθαρωτάτην μάλιστα κα ραν εἰς τὴν τοῦ οὐρανίου σύστασιν, ὡς μήτε ἔκφυλον καὶ στοιχείων τὴν τοῦ οὐρανίου μήτε ἀπαραλλάκτως τοιοῦτον εἰ γῆν ἢ τῶν ἄλλων τι, ἀλλὰ πα δες καὶ οἱονεὶ τὴν ὑποστάθμην

μάλιστα τὰ ἀμείνω ἐκλέγεται ἡ φύσις. πολλὰς μὲν οὖν καὶ ἄλλας ἐνῆν μαρτυρίας παραθέσθαι τὴν προκειμένην δόξαν πιστούμενον Πλάτωνος· τὸν γὰρ αὐτοῦ Πλάτωνος μαθητὴν Ἀριστοτέλην ὡς ὡμολογημένον παρ' ἡμῖν ταῦτά τε προσμαρτυροῦντα καὶ ἐγκαλοῦντα δι' αὐτό γε τοῦτο Πλάτωνι· δοκεῖ γὰρ πρῶτος πάντων Ἀριστοτέλης τὴν περὶ τοῦ πέμπτου σώματος δόξαν εἰσηγήσασθαι· ἀλλ' οἶμαι τοῖς εὐγνώμοσιν εἰς πειθὼ τελείαν αὐτάρκη καὶ τὰ εἰρημένα, ἵνα μὴ τῆς χρείας πλέον τὸν περὶ τούτου λόγον ἐκτείνωμεν.

| ςι'. Ὅτι δὲ οὐ μόνον ἐκ τῶν τεσσάρων στοι- fol. 219r. χείων τὸ οὐράνιον οἴεται σῶμα συνεστάναι ὁ Πλάτων ἀλλὰ καὶ ταῖς συνεγνωσμέναις ἡμῖν ποιότησι τὰ ἐκεῖ στοιχεῖα χαρακτηρίζει, θερμότητί φημι καὶ ψύξει ὑγρότητι καὶ ξηρότητι κουφότητί τε καὶ βαρύτητι, ὡς μηδὲν κατ' οὐσίαν τῶν παρ' ἡμῖν διαφέρειν πλὴν ὅσον λεπτότητί τε καὶ καθαρότητι, αὐτὸς πάλιν ὁ Πλάτων σαφῶς ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγραφεν οὕτως 'ἔκ τε γὰρ δὴ τούτων καὶ τῶν τοιούτων καὶ τῶν ἀριθμῷ τεττάρων τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγενήθη δι' ἀναλογίας ὁμολογῆσαν φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥστε εἰς τὸ αὐτὸ αὐτῷ ξυνελθὸν ἄλυτον ὑπὸ τῶν ἄλλων πλὴν ὑπὸ τοῦ ξυνδήσαντος γενέσθαι. τῶν δὲ δὴ τεττάρων ἓν ὅλον εἴληφεν ἡ τοῦ κόσμου ξύστασις· ἐκ γὰρ πυρὸς παντὸς ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς ξυνέστησεν αὐτὸν ὁ ξυνιστὰς μέρος οὐδὲν οὐδενὸς οὐδὲ δύναμιν ἔξωθεν ὑπο-

2. αλλα[ς εν]ην M 3. γὰρ suspectum 6. τουτο[ν er.] M 17. καθαρ[ο]τητι, ex ω, M Plat. Tim. 32 C 18. γὰρ om. Plat. 19. τῶν (ante τοιούτων) om. Plat. τὸν ἀριθμὸν pt Plat. 20. ἐγεννήθη Plat. 22. ὑπό του ἄλλου Plat. 23. [ξυν]δησαντος M ὅλον ἕκαστον Plat.

γῆρας ἐπάγοντα φθίνειν
καὶ τὸν λογισμὸν τόνδε ὅλ
καὶ ἀγήρων καὶ ἄνοσον
ὅλον ἐξ ὅλων θερμῶν τε κ
ὅσα δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχει,
στὰς μέρος οὐδὲν οὐδὲ δύν
λιπών, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν π
ρως ἔξωθεν, παντὶ δῆλον,
fol. 219v. αἷς | τὰ παρ' ἡμῖν εἰδο
τὸν οὐρανὸν σύνθετα στοιχε
των βούλεται· εἰ γὰρ μὴ δμ
ἐνταῦθα στοιχείοις τὰ οὐρά
αὐτῶν πάσχειν ἔξωθεν προσ
πάσχειν ὑπὸ τῶν δραστηρίω
κεν, ἵνα μὴ πάθῃ, οὐδὲν ἔξα
καταλέλοιπεν ὁ θεὸς οὔτε μ

ζι΄. Ὅτι δὲ οὐδ᾽ εἶναί τι παρὰ τὰ τέτταρα ταῦτα ἁπλοῦν σῶμα ἐνδέχεσθαί φησιν ὁ Πλάτων, αὐτοῦ λέγοντος ἔξεστιν ἀκούειν· φησὶν γὰρ πάλιν ἐν Τιμαίῳ ταῦτα ʽδεῖ δὴ λέγειν, ποῖα κάλλιστα σώματα γένοιτ᾽ ἂν τέτταρα, ἀνόμοια μὲν ἑαυτοῖς, δυνατὰ δὲ ἐξ ἀλλήλων αὐτῶν ἄττα διαλυόμενα γίνεσθαι· τούτου γὰρ τυχόντες ἔχομεν τὴν ἀλήθειαν γενέσεως πέρι γῆς καὶ πυρὸς τῶν τε ἀνάλογον ἐν μέσῳ· τόδε γὰρ οὐδενὶ συγχωρησόμεθα, καλλίω τούτων ὁρώμενα σώματα εἶναί που κατὰ ἓν ⟨γένος⟩ ἕκαστον ὄν. τοῦτο οὖν προθυμητέον, τὰ διαφέροντα κάλλει σωμάτων τέτταρα γένη ξυναρμόσασθαι καὶ φάναι τὴν τούτων ἡμᾶς φύσιν ἱκανῶς εἰληφέναι᾽. εἰ οὖν μηδενί φησιν συγχωρεῖν ὁ Πλάτων κάλλιον λέγειν εἶναί που τῶν τεττάρων τούτων σῶμα ἁπλοῦν (τοῦτο γὰρ αὐτῷ δηλοῖ τὸ ʽκαθ᾽ ἓν γένος᾽, ἵνα μὴ τὸ οὐράνιόν τις σῶμα ὡς κάλλει διαφέρον τῶν στοιχείων προφέρῃ· τοῦτο γὰρ οὐχ ἁπλοῦν ἀλλὰ σύνθετον ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων κατ᾽ αὐτὸν συνέστηκεν), | δῆλον ἐκ τούτων οἶμαι fol. 220 r. παντί, ὡς οὐ μόνον τέσσαρα καὶ μόνον εἶναι σώματα τά, ἐξ ὧν πᾶς ὁ κόσμος συνέστηκεν, βούλεται ἀλλ᾽ οἱονεὶ καὶ μαντικῶς προανήρηκεν τὴν ὑπ᾽ Ἀριστοτέλους τῷ παντὶ μέλλουσαν τοῦ πέμπτου σώματος ἐπεισάγεσθαι φύσιν. τάχα δ᾽ ἄν τις ἀληθέστερον εἰπεῖν ἔχοι, ὡς ἤδη τοῦ ἰδίου μαθητοῦ προαισθόμενος ἐν ταῖς κοιναῖς οἷα φιλεῖ συνουσίαις ἀντειπόντος αὐτῷ καὶ μὴ συγχωροῦντος ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὸν

4. Plat. Tim. 53E 7. ἔχομεν pt Plat.] εχωμεν M
γῆς τε καὶ Plat. 10. γένος add. Plat. (cf. lin. 16 cet.)
14. κάλλιον pt] καλλιω M 21. σὺνέστηκε p] συνεστηκεναι M
22. μαντικ[ως] M

τερον ἐξ ἐπιπέδων τὰ τῶι
τὸ μὲν κυβικὸν σχῆμα τῇ
μίδα τῷ πυρί, τὸ εἰκοσάεδ
τῷ ἀέρι. λειπομένου δὲ ἑ
τος τούτῳ, φησὶν ὁ Πλάτω
χρήσατο. ὁ μὲν οὖν Πλάτ
του τοῦ σχήματος εἴρηκεν
θεὸς κατεχρήσατο, οἱ δὲ τ
θεν καὶ οὐ τὸ ἀληθὲς συνι
δωδεκαέδρου φασὶν σχήματ
στοιχείου φύσιν αἰνίττεσθα
νέναι σώματα· ὥστε πρὸ Ἀρ
των τὸ πέμπτον στοιχεῖον ε
των οὐκ εἰς τὴν τῶν σ
δωδεκαέδρῳ φησὶν τὸν θεὸ
τὸ πᾶν, τουτέστιν εἰς τὸν ὅ
Τιμαίῳ ἐπὶ λέξεω

[redacted]

λέγειν ἢ πέρας ἔχοντας, τὸ μὲν ἀπείρους ἡγήσαιτο ἄν τις ὄντως | ἀπείρου τινὸς εἶναι δόγμα, ὧν ἔμπει- fol. 221 v.
ρον χρεὼν εἶναι, πότερον δὲ ἕνα ἢ πέντε αὐτοὺς ἀληθείᾳ πεφυκότας λέγειν ποτὲ προσήκει, μᾶλλον ἂν ταύτῃ εἰκότως διαπορήσαι. τὸ μὲν οὖν δὴ παρ' ἡμῶν ἕνα αὐτὸν κατὰ τὸν εἰκότα λόγον πεφυκότα μηνύει θεόν, ἄλλος δ' εἰς ἄλλα πῃ βλέψας ἕτερα δοξάσει'. ὅτι μὲν οὐκ εἰς τὰ οὐράνια τῷ δωδεκαέδρῳ σχήματι τὸν θεὸν ὁ Πλάτων φησὶν καταχρήσασθαι ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν, δῆλον ἐκ τῶν αὐτοῦ λέξεων γέγονεν. ὁ δὲ οὐρανὸς οὐκ ἔστιν τὸ πᾶν ἀλλὰ τοῦ παντὸς μέρος. καὶ ἐκ τῶν φθασάντων ἐναργῶς δέδεικται, ὡς σύνθετον ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὸν οὐρανὸν εἶναι ὁ Πλάτων βούλεται καὶ οὐχὶ τῶν τεσσάρων ἕτερον. τὴν δὲ τῶν προκειμένων ῥητῶν τοῦ Πλάτωνος ἀκριβεστέραν ἐξήγησιν, ὅτῳ φίλον, καὶ παρὰ τῶν προυπομνηματισαμένων λαβεῖν ἔξεστιν· καὶ ἡμεῖς δὲ συντόμως τὴν ἐκείνων εἰς τὰ προκείμενα διάνοιαν ἐκθησόμεθα. καὶ γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς Πλάτωνος λέξεως παντὶ δῆλόν ἐστιν, τί ποτε αὐτῷ βούλεται ἡ τῶν πέντε σχημάτων συμβολικὴ διδασκαλία, ὅτι οὐ πρὸς ἔνδειξιν τοῦ ἐκ πέντε σωμάτων ἁπλῶν τόδε τὸ πᾶν συνεστάναι, ὡς οἱ περὶ Ἀριστοτέλην ὑπέθεντο· ἔφθη γὰρ εἰπὼν ἤδη Πλάτων περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων διαλεγόμενος ὅτι 'οὐδενὶ συγχωρησόμεθα καλλίω τούτων ὁρώμενα σώματα εἶναί που κατὰ ἓν γένος ἕκαστον ὄν', ἀλλ' ἐπεὶ πολλὴ γέγονεν τοῖς ἀρχαιοτέροις ἡ ζήτησις, πότερον εἷς ἐστιν κόσμος ἢ πλείονες ἢ

2. τις om. Plat. 5. στὰς post ταύτῃ add. Plat.
7. θεὸς Plat. 21. διδασκαλια[ν er.] M 24 Plat. Tim. 53E
28. ὁ κόσμος pt

ἄπειροι, καὶ οἵ γε περὶ Δημόκριτον ἀπείρους εἶναι κόσμους ὑπέθεντο, φησὶν ὁ Πλάτων, ὅτι, εἴπερ ὅλως ἀπορεῖν περὶ τούτου δέοι, οὐκ ἀπορητέον, εἰ ἄπειροί l. 222r. εἰσιν οἱ κόσμοι (ἀπείρου | γὰρ ὄντως φησὶν τοῦτο καὶ οὐκ ἐπιστήμονος ἀνδρὸς ἂν εἴη τὸ πρόβλημα), ἀλλὰ μή ποτε πέντε εἰσὶν οἱ κόσμοι διὰ τὸ πέντε εἶναι τὰ ἁπλᾶ στερεὰ σχήματα ἑκάστου κόσμου καθ' ἕν τι τῶν σχημάτων χαρακτηριζομένου, ὥσπερ ἀμέλει τὸν κατὰ τὸ δωδεκάεδρον ἐχαρακτήρισεν· ὅπερ οὐδὲ αὐτῷ δοκεῖ τῷ Πλάτωνι· ἕνα γὰρ μονογενῆ τὸν κόσμον εἶναι βούλεται. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοῦτο καλῶς τοῖς προϋπομνηματισαμένοις ἔδοξεν ἐξ αὐτῶν κινουμένοις τῶν Πλάτωνος, ὡς καὶ τούτῳ ἂν τῷ κόσμῳ ἁρμόσειεν ἡ τῶν πέντε σχημάτων εἰκών. τὸ μὲν γὰρ κυβικὸν σχῆμα συμβολικῶς τῇ γῇ ἠφόρισται διὰ τὸ στάσιμον αὐτῆς καὶ ἀμετακίνητον· τοιοῦτος γὰρ ὁ

κάτωθεν ἀρχομένη ἡ πυραμὶς εἰς ὀξύτατον τὴν κορυφὴν ἀποπαύεται, τμητικὸν δὲ τὸ ὀξὺ καὶ διιτητικόν), ἴσως δὲ καὶ διὰ τὸ ἀνωφόρον (ἄνω γὰρ ἡ τῆς πυραμίδος κορυφὴ νένευκεν), τάχα δὲ καὶ διὰ τὸ τὸ σχῆμα τοῦ διακονικοῦ πυρὸς πυραμοειδές πως ὑπάρχειν. τὸ δὲ εἰκοσάεδρον, ὅπερ ἐστὶν σχῆμα στερεὸν ἐξ εἴκοσι τριγώνων περιεχόμενον, τῷ ὕδατι προσῳκείωσεν | διὰ τὸ εὐόλισθον τῆς τοῦ ὕδατος φύσεως· fol. 222 v. *ἔστιν γὰρ τὸ σχῆμα τοῦτο ἔγγιον σφαίρας· ἡ δὲ σφαῖρα κατὰ σημεῖον τοῦ ἐπιπέδου ἀπτομένη εὐόλισθός ἐστιν· οὐκοῦν καὶ τῶν εὐθυγράμμων τὸ ἔγγιον σφαίρας μᾶλλον τῶν ἄλλων εὐόλισθον. ἔγγιον δὲ σφαίρας τὸ πολυγωνιώτερον· πολυγωνιώτερον δὲ τῶν ἄλλων τὸ εἰκοσάεδρον· πλείονας γὰρ ἔχον τὰς ἕδρας, εἰ καὶ μὴ κατὰ σημεῖον τοῦ ἐπιπέδου ἅπτεται, ἀλλ' ἐλάττονι γοῦν μέρει πάντως τῶν ἄλλων ἰσοπεριμέτρων ἧττον τῆς ὑποκειμένης ἐφάπτεται χώρας καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἄλλων ἐστὶν ὀλισθηρότερον. τὸ δὲ ὀκτάεδρον τῷ ἀέρι προσένειμεν. νοείσθω δὲ τόδε τὸ σχῆμα τὸν τρόπον τοῦτον· ὑποκείσθω τις βάσις τετράγωνος, ἀπὸ δὲ τῶν τεσσάρων ταύτης πλευρῶν τέσσαρα τρίγωνα ἀνεστάτω ἀφ' ἑκάστης ἓν καὶ συννευέτω εἰς μίαν κορυφήν, τουτέστιν εἰς ἓν καὶ ταὐτὸ σημεῖον· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ εἰς τὰ ἀντικείμενα τῆς βάσεως νοείσθω γινόμενον· συστήσεται οὖν ἐκ τούτων σχῆμα στερεὸν ἐξ ὀκτὼ τριγώνων συγκείμενον, ἅπερ κατὰ μὲν τὸ μέσον ἐφαρμοζούσας ἀλλήλαις ἔχουσι τὰς βάσεις τὰ ὑποκάτω τρίγωνα τοῖς ἄνω, κατὰ δὲ τὰ πέρατα τὰς κορυφὰς*

16. μερ[ει], ex η, M ἰσοπεριμετρ\[ων\], ex ου, M
19. νοεισθο M 20. τρονπον M 24. 25. \[γ\]ινομενου M

... ἔχει τὴν ὕλης δύν
οἰκείαν ὕλην εἴτε οὐσ
εὐεργὸν ποιεῖ, αὐτὸς ὑ
πάντως. εἰ δ' ἕκαστος
πολλῷ μᾶλλον ὁ θεῖος
ὕλην, αὐτὸ τοῦτο ὕλην
ἵνα μὴ τῶν τῇδε τεχνιτῶ
ὕλην, ἣν οὐκ ἀποδώσει
τῶν παρ' αὐτοῦ δανειζομ
τῶν θνητῶν ἀποδιδόντων
οὖν πρώτην ὕλην, ἣν ὁρί
τιθήνην, ἐπειδὴ τεχνίτης
γένεσις, αὐτὸς ὑπέστησε
ἐποίησεν· οὐ γὰρ ἄλλο ἔχ
fol. 224r. εἴπερ ὅρος αὐτῆς τὸ
ὥστε εἴτε εὐεργὸν ἐποίησεν
ἐποίησεν (τοῦτο δ' ἦν τὸ ...

[redacted]

εἴπομεν. εἰ δ' οὖν τὴν ὕλην τὴν τῆς γενέσεως ὑποδοχὴν αὐτὸς ἐποίησεν ὁ τοῦδε τοῦ παντὸς τεχνίτης, ἢ καὶ τὰ ἴχνη τῶν εἰδῶν αὐτὸς ὑπέστησεν, ἀφ' ὧν ἐγίνετο πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινουμένη καθ' ἑαυτὴν ἀκίνητος οὖσα καὶ παντελῶς ἀνείδεος, ἢ ἀλλαχόθεν εἰς τὴν ὕλην ἥκειν ταῦτα φήσομεν ἀπό τινος ἄλλου νοητοῦ καὶ αὐτοῦ θεοῦ. εἰ μὲν οὖν αὐτὸς τῶν ἰχνῶν τούτων αἴτιος, πῶς οὐκ ἀτοπώτατον ποιεῖν μὲν εὐεργὸν τὴν ὕλην εἰς τὴν τῆς γενέσεως ὑποδοχήν, διδόναι δὲ ταῦτα, ἀφ' ὧν οὐκ εὐεργὸς ἔμελλεν ἀλλὰ δυσεργὸς ἔσεσθαι πρὸς τὴν τῆς γενέσεως ὑπόστασιν; τὸ γὰρ ἄτακτον τῷ τεταγμένῳ μάχεται· ἡ δὲ ὑποδοχὴ τῆς γενέσεως οὐ μάχεται πρὸς τὴν τεταγμένην γένεσιν. εἰ δὲ ἄλλος τις τῶν ἰχνῶν αἴτιος, πῶς οὐκ ἄλογον αὐτὸν μὲν εὐεργὸν ποιεῖν, ἐκεῖνον δὲ δυσεργόν, αὐτὸν δὲ περιμένειν γενέσθαι πρότερον δυσεργόν, ἣν ἐποίησεν εὐεργόν, ἵν' ὕστερον ποιήσῃ καὶ τοῦτο, οὗ ἕνεκα εὐεργὸν ἐποίει τὴν ὕλην, ὥσπερ οὐκ ὂν δυνατὸν τὸ ἐπιτήδειον τελειοῦν μὴ γενόμενον ἀνεπιτήδειον· εἰ μὲν γὰρ εὐεργὸν ἐποίει πρὸς τὸ τὰ ἴχνη δέξασθαι μόνα τῶν εἰδῶν αὐτὰ καθ' αὐτά, ἄτοπον (ἔσται γὰρ εὐεργὸν ποιῶν πρὸς τὸ ἄτακτον γενέσθαι γένεσιν), εἰ δὲ πρὸς ⟨τὸ⟩ τὴν τεταγμένην δέξασθαι γένεσιν, πῶς, ἐξὸν ἅμα τῷ εὐεργὸν ἀποτελέσαι | τὴν τοιαύτην ὑπο- fol. 221 r.
στῆσαι γένεσιν, περιέμενεν γενέσθαι τὴν ἑτέραν, ἵν' οὕτως ἐνθῇ τῷ ἀτάκτῳ τάξιν, ὥσπερ ἄνευ ἀταξίας τάξιν ὑποστῆσαι μὴ δυνάμενος; εἰ δὴ ταῦτα ἄτοπα

1. τῆς] γης M 4. πλημμελω[ς], ex ν, M 10. M m 1 ad ταυτα in marg: τα ἴχνη (pt in textu: δὲ τὰ ἴχνη ταῦτα) 12. τετα[γ]μενωι M 23. τὸ add. pt 23. 24. ἐξὸν ἅμα τῷ] εξων ἁμα τὸ M (ἐξὸν, ω superscr., p) 27. ϋποστηναι M

καὶ οὐ πρότερα τὰ ἴχνη τῶν εἰδῶν τῆς ἐπ' αὐτοῖς τάξεως, ἀγένητον δὲ μετὰ τῶν ἰχνῶν τὸ ὑποκείμενον, ἀγένητος καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῖς τάξις καὶ οὐ πρότερόν τι καὶ ὕστερον τούτων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ὕλη πρότερον, εἶτα ἡ τῶν ἰχνῶν γένεσις· τὸ γὰρ εἶναι αὐτῆς ὕλη ἐστὶν εἶναι αὐτῇ· ἐν αὐτῇ οὖν ἐστιν καὶ τὰ ἴχνη, ἀφ' οὗ ἐστιν ὕλη, καὶ οὐ προτέρα τῶν ἰχνῶν· ἅμα γὰρ αὐτὴ ἐπιτηδεία λαβεῖν καὶ τὸ διδὸν ἐνδίδωσιν τὰ ἴχνη αὐτῷ τῷ εἶναι διδόν. εἰ οὖν ἀγένητός ἐστιν καὶ ἄφθαρτος ἀεὶ οὖσα, ἀεὶ εἶχεν τὰ ἴχνη τῶν εἰδῶν. ἀλλὰ μὴν ἅμα τούτοις καὶ ἡ τάξις, ὡς δέδεικται· ἡ τάξις ἄρα ἀγένητός ἐστιν καὶ ἄφθαρτος καὶ τῶν τριῶν οὐδὲν πρῶτον οὐδὲ δεύτερον οὐδὲ τρίτον, πλὴν εἰ τῇ ἐπινοίᾳ μόνον· ὥστ' ἀρθείσης τῆς ἐπινοίας ἅμα πάντα ἐστίν, ἡ ὕλη, τὰ ἴχνη, ἡ τάξις. ἀφ' οὗ δὲ τάξις ἐστίν, καὶ κόσμος ἐστίν· ὥστ' ἀγένητος ἂν εἴη καὶ

[redacted]

γ'. Ὅτι οὐ παντοκάλως ἐξείληφεν ὁ Πρόκλος τὸ λεγόμενον ὑπὸ Πλάτωνος πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινεῖσθαι. καὶ Πορφυρίου εἰς τὸν τόπον ἐξήγησις. καὶ ὅτι οὐδ' οὕτως συνάγεται τὸ κατὰ Πλάτωνα ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον.

| *Λύσις τοῦ τεσσαρισκαιδεκάτου λόγου.* fol. 225r.

α'. Τὸ προκείμενον τεσσαρισκαιδέκατον ἐπιχείρημα πραγματειῶδες μὲν οὐδὲν ἔχει τὸ σύνολον οὐδὲ πρότασίν τε καὶ ἀρχήν, ἣ ἄν τις συγχωρήσειεν ὡς ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ὁμολογουμένη φύσεως, ἐξ ὑποθέσεων δὲ ὅλον ἀναποδείκτων εἴληπται, ὧν τὰς μὲν Πλάτων ὑπέθετο, τὰς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος ὡς συμφώνους δῆθεν τῇ Πλάτωνος διανοίᾳ συνελογίσατο, ἐξ ὧν λοιπὸν ὑποθέσεων ὡς ἐξ ἀρχῶν Πλατωνικῶν τὸ ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον συνήγαγεν. τοῦ γὰρ Πλάτωνος ἐκ τοῦ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινουμένου τὸν τεταγμένον κόσμον γενέσθαι εἰπόντος (ʽβουληθεὶς γάρ', φησίν, ʽὁ θεὸς ἀγαθὰ μὲν πάντα φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν, ὅσον ἦν ὁρατόν, παραλαβὼν οὐχ ἡσυχίαν ἄγον ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος ἐκεῖνο τούτου πάντως ἄμεινον'), τί δὲ ἦν τὸ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινούμενον, μὴ σαφῶς διαρθρώσαντος Πλάτωνος, ἔτι δὲ καὶ τὴν ὕλην ἀνείδεον μὲν εἶναι λέγοντος ὑποδοχὴν δ' ὅμως καὶ

1. *παντὸκαλως* M[a b]; *πᾶν καλῶς* pt; medelam non inveni (exspectes *παντελῶς* vel tale quid) εξειφεν M[b] 3. *κινεῖσθαι τὴν ὕλην* pt 10. *ὁμολογουμένη*] *ὁμολογουμενης* M ϋποθεσεω⌊ν⌉, ex ς, M 17. Plat. Tim. 30 A 19. ὁρατ⌊ο⌉ν, ex ω, M 20. *αγ⌊ο⌉ν*, ex ω, M 22. εκειν⌊ο⌉, ex ου, M *25. Plat. Tim.* 49 A, cf. 51 A ϋποδοχ⌊ην⌉ M

τιθήνην γενέσεως, πάλιν δὲ τοῦ αὐτοῦ ὑποθεμένου καὶ λέγοντος, ὡς, ὅταν ἐπεχείρει τὸ πᾶν δημιουργεῖν ὁ θεός, πρῶτον μὲν τὰ στοιχεῖα εἰδοποιήσας διεσχημάτισεν, καὶ πρὶν δὲ τὰ στοιχεῖα γενέσθαι προϋπάρχειν αὐτῶν τὰ ἴχνη ἀλόγως καὶ ἀμέτρως ἔχοντα, ἐντεῦθεν ὁ Πρόκλος ὥσπερ συλλογισάμενος διὰ τὸ πᾶν τὸ γινόμενον ἐξ ὕλης δοκεῖν γίνεσθαι τὴν ὕλην εἶναί φησιν τὸ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινούμενον, ἐξ οὗ τὸ τεταγμένον ὁ θεὸς ποιῆσαι παρὰ Πλάτωνι λέγεται· εἶτα ἐπειδὴ παντελῶς ἀνείδεον εἶναι τὴν ὕλην ὁ Πλάτων
fol. 225 v. ὑπέθετο, ἀνείδεος γὰρ οὖσα καὶ πάντη | ἐστὶν ἀκίνητος μηδὲ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινεῖσθαι δυναμένη (τὸ γὰρ ὅλως κινούμενον, κἂν πλημμελῶς κινῆται, εἶδός τι ἔχειν ἀνάγκη), διὰ τοῦτο οὐ παντελῶς ἀνείδεον οὖσαν τὴν ὕλην πλημμελῶς φησιν καὶ ἀτάκτως κινεῖσθαι (αὐτὴ γὰρ καθ' αὑτὴν πάντη ἐστὶν

[redacted]

τῆς εἰδοποιίας καὶ ἀδιάρθρωτον· εἰ γὰρ τῷ τεταγμένῳ τὸ ἄτακτον ἀντίκειται καὶ τῷ τελείῳ τε καὶ διηρθρωμένῳ τὸ ἀτελές τε καὶ ἀδιάρθρωτον, τὰ δὲ τέλεια εἴδη τῆς τεταγμένης κινήσεώς ἐστιν αἴτια, καὶ τὰ ἀδιάρθρωτα ἄρα καὶ ἀτελῆ καὶ οἱονεὶ ἴχνη τῶν τελείων τῆς ἀτάκτου κινήσεως αἴτια ἔσται. ταύτας οὖν τὰς ὑποθέσεις λαβὼν ὁ Πρόκλος ὁ καὶ πρὸ τούτων δείξας ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, ὡς καὶ αὐτὴν τὴν ὕλην ὁ τοῦ κόσμου δημιουργὸς καὶ τεχνίτης ἐποίησεν, ἐπεὶ καὶ πᾶς τεχνίτης αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν οἰκείαν ὕλην παρασκευάζει, καὶ ὅτι καὶ τὰ πρόδρομα πάλιν τῶν εἰδῶν ἴχνη, ἐξ ὧν πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινουμένη γέγονεν ἡ ὕλη, αὐτὸς ἐν αὐτῇ ὁ τῆς ὕλης δημιουργὸς ὑπέστησεν, συλλογίζεται ἐφεξῆς, ὡς οὐχ οἷ|όν τέ fol. 226 r. ἐστιν κατὰ χρόνον ταῦτα ἀλλήλων διακεκρίσθαι, ὡς πρώτην μὲν τὴν ἀνείδεον ὕλην ὑφίστασθαι, εἶτα ἐφεξῆς αὐτῇ τὰ ἴχνη τῶν εἰδῶν ἐντίθεσθαι καὶ τρίτον τὸ ἄτακτον κοσμεῖσθαί τε καὶ τάττεσθαι, χωρὶς εἰ μὴ τῇ ἐπινοίᾳ, φησίν, ταῦτά τις ἀπ' ἀλλήλων χωρίζοι. ἀτόπου οὖν δειχθέντος τοῦ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδίᾳ τούτων θεωρεῖν ἕκαστον (οὔτε γὰρ ἡ ὕλη ποτὲ ἀνείδεος ἦν οὔτε τοῦ τεταγμένου προηγεῖτο τὸ ἄτακτον) ἀνάγκη πᾶσα ἅμα πάντα εἶναι, τὴν ὕλην, τὰ ἴχνη τῶν εἰδῶν, αὐτὰ τὰ τέλεια εἴδη· ἅμα τε γὰρ τῷ εἶναι ἐπιτηδεία ἐστὶν ἡ ὕλη τὰ ἴχνη τῶν εἰδῶν δέξασθαι ὑποδοχὴ γενέσεως οὖσα καὶ ἐν τούτῳ τὸ εἶναι ἔχουσα καὶ εὐθὺς αὐτῇ ταῦτα ἐγγίνεται καὶ ἅμα τῷ παρεῖναι τὰ τῶν εἰδῶν ἴχνη καὶ ἡ τάξις εὐθὺς καὶ τὰ τέλεια

7. pag. 539, 1 9. τεχν⌊ι⌋της, ex η, M 16. πρῶτον 545, 19 20. cf. pag. 540, 14 μερο⌊υ er.⌋ς M 28. post *τάξις in textu αυτοις* M; not. marg.: γρ ευθὺς

νέναι τὸν κόσμον ἀπό τινος ἀρχῆς ἀρξάμενον πρὶν γενέσθαι οὐκ ὄντα εἴρηκεν ἐκεῖνος.

γʹ. Ἀλλ' οὐδὲ ἄντικρυς τοῦτο ἔστιν λαβεῖν, ὡς τὸ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινούμενον τὴν ὕλην ὁ *Πλάτων* ἔλεγεν τὴν τὰ ἴχνη τῶν εἰδῶν δεξαμένην. ὁ γοῦν *Πορφύριος* ἐν τοῖς εἰς τὸν Τίμαιον ὑπομνήμασιν αὐτὸ δὴ τοῦτο τοῦ Τιμαίου τὸ μέρος ἐξηγούμενος οὐ τὴν ὕλην φησὶν μετὰ τῶν ἰχνῶν τὸ πλημμελῶς εἶναι καὶ ἀτάκτως κινούμενον, ὡς ἐν τούτοις ὁ *Πρόκλος* φησίν, ἀλλὰ τὰ ἤδη ἐξ ὕλης καὶ εἴδους γενόμενα σώματα, ἐξ ὧν ὁ κόσμος συνέστηκεν· οὐ γὰρ εἶναι κόσμου ἀρχὰς ὕλην καὶ εἶδος, ἀλλὰ ταῦτα μὲν σώματος εἶναι ἀρχάς (ἐξ ὕλης γὰρ καὶ εἴδους τὰ σώματα), κόσμου δὲ ἀρχὰς τὰ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συστάντα σώματα· ἅπερ εἴ τις αὐτὰ καθ' αὑτὰ τοῦ τάξαντος χωρὶς ἐπινοήσειεν, ἐν κινήσει μὲν αὐτὰ πάντως θεάσεται

μενον, ἐξ οὗ | τὸ τεταγμένον, τουτέστιν τὸν κόσμον, ἐποίησε· πᾶν γάρ, φησὶν ὁ Πλάτων, ὅσον ἦν ὁρατόν, παραλαβὼν οὐχ ἡσυχίαν ἄγον ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας. τὰ δὲ ὁρατὰ τί ἂν εἴη', φησὶν ὁ Πορφύριος, 'ἢ σώματα; ἡ γὰρ ὕλη ἀειδὴς καὶ ἄμορφος κατ' αὐτὸν Πλάτωνα καὶ μόγις νόθῳ λογισμῷ λαμβανομένη. κἂν τὰ ἴχνη δὲ τῶν εἰδῶν ἡ ὕλη δεξαμένη νοῆται, ἐπειδὴ τὰ ἴχνη τῶν εἰδῶν οὔπω εἴδη δηλονότι, ἔτι αὐτὴν ἀσώματόν τε καὶ ἀνείδεον ὑπονοεῖν ἀνάγκη, ὡς καὶ τὰ ἴχνη καὶ ἡ σκιαγραφία τῆς Σωκράτους εἰκόνος οὔπω Σωκράτους ἐστὶν εἰκών. εἰ δὲ καὶ τὰ ἴχνη δεξαμένη ἔτι ἐστὶν ἀσώματος καὶ διὰ τοῦτο ἀόρατος ἅτε δὴ μήπω σωματωθεῖσα, τὸ δὲ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινούμενον ὁρατὸν εἶναί φησιν ὁ Πλάτων, οὐκ ἄρα τὸ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινούμενον τὴν ὕλην εἶναί φησιν ὁ Πλάτων τὰ ἴχνη τῶν εἰδῶν δεξαμένην, τὰ σώματα δὲ μᾶλλον τὰ μήπω τῆς προσηκούσης τάξεως'. εἰ μὲν οὖν ταῦθ' οὕτω διακεκρίσθαι κατὰ χρόνον ὁ Πλάτων ἔλεγεν, λέγω δὴ τά τε σώματα τὰ ἐξ ὧν ὁ κόσμος καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς τάξιν, οὐδεὶς ἂν οἶμαι τὸν λόγον νοῦν ἔχων ἀπεδέξατο· ἅμα γὰρ ὑφίστησιν ὁ θεὸς μετὰ τῆς προσηκούσης τάξεως ἕκαστον. εἰ δὲ διδασκαλίας χάριν, ᾗ φησιν ὁ Πορφύριος, ταῦτα ὑπέθετο, ἐφ' ᾧ συνιδεῖν, τί μὲν αὐτὰ καθ' αὐτὰ ἀπὸ τῆς ἰδίας ἔχει τὰ σώματα φύσεως καὶ αὐτῆς δηλονότι τῆς φύσεως αὐτῶν θεόθεν παρασχεθεί-

fol. 227 v.

2. Plat. Tim. 30 A 7. Plat. Tim. 51 A. 52 B 8. νοεῖτ[α]ι, η supra ει, α ex ε, M 18. 19. προσηκούσης δεξάμενα τάξεως τὴν ὕπαρξιν. εἰ pt; fort. προσηκούσης ⟨τυχόντα⟩ τάξεως 24. 25. Πορφύριος: cf. etiam pag. 189, 10

σης, τί δὲ ἀπὸ τοῦ τάξαντος αὐτὰ θεοῦ προσγίνεται. οὐδὲν μὲν ἴσως ἔγκλημα ὁ λόγος ἕξει, οὐκ ἐντεῦθεν δέ, ὡς ἂν οἰηθείη τις, συνάγεται τὸ ἄναρχον εἶναι fol. 228r κατὰ Πλάτωνα τὸν κόσμον σαφῶς ἐκείνου γενέσεως ἔχειν αὐτὸν ἀρχὴν εἰπόντος καὶ πρὶν γενέσθαι μὴ εἶναι καί, ἐπείπερ ἐγένετο, μήτε ἄλυτον εἶναι πάμπαν μήτε ἀθάνατον, εἰ καὶ ἐπίκτητον καὶ ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ θεοῦ τὴν ἀθανασίαν λαμβάνοι· ἐπεὶ καὶ πόλιν ἐπισκευαζομένην ἀθάνατον διαμένειν ἐνδέχεται. καὶ τὸ πανταχοῦ δὲ ταῦτα περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως λέγειν Πλάτωνα καὶ τὸ κατὰ φύσιν αὐτὸν εἶναι λύσεως δεκτικόν, μηδαμοῦ δὲ μηδὲ ψιλὸν ἀφεῖναι ῥῆμα, ὡς ἢ ἀγένητος εἴη ὁ κόσμος ἢ ἀρχὴν τοῦ εἶναι οὐκ ἔχει ἢ κατὰ φύσιν ἄφθαρτος εἴη ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτο παραπλήσιον, πῶς οὐ μεγίστην ἔχει τῆς Πλάτωνος διανοίας ἀπόδειξιν τὸ γενητὸν εἶναι κατὰ χρόνον οἴεσθαι, τουτέστιν τῇ τοῦ χρόνου γενέσει συνάρξασθαι οὐκ ὄντος ἀιδίου τοῦ χρόνου; χρόνον γάρ φησιν μετ' οὐρανοῦ γεγονέναι, ἵν' ἅμα γενόμενοι ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν τις αὐτῶν λύσις γένηται. εἰ γὰρ καὶ ἐν Τιμαίῳ ἅτε δὴ περὶ τοῦ κόσμου διδάξαι προθέμενος διδασκαλίας ⟨χάριν⟩, ὥς φασιν, γένεσιν αὐτοῦ ὑπέθετο, τί δήποτε, εἰ καὶ ἐν πολιτικῷ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν τὰ αὐτὰ περὶ τῆς τοῦ κόσμου λέγει γενέσεως, οὐδαμοῦ δὲ κατ' οὐδένα τρόπον ὡς ἀγένητος εἴη ἐδίδαξεν; ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦθ' ἡμῖν ἐντελέστερον ἐν τῷ ἕκτῳ εἴρηται λόγῳ καὶ μᾶλλον τῆς ἐκ τῶν

5. cf. Plat. Tim. 28 A sq. 41 B   16. τὸ suspectum   γενητὸν] ἀγένητον M   17. τ[η]ι, ex ου, M   17. 18. γενέσει] γενήσει Mp; γεννήσει t   19. Plat. Tim. 38 B (ubi ἅμα γεννηθέντες)   22. χάριν add. (om. M in fine versus)   23. cf. pag. 228, 11. Plat. politic. 269 C sq.   26. pag. 135, 9 sq.

[redacted]

πραγμάτων ἐχόμεθα ἀποδείξεως καὶ οὐχὶ τὰ δοκοῦντα μόνον Πλάτωνι νῦν ἡμῖν ἐξετάζειν πρόκειται, αὐτοῦ καὶ τοῦτον περιγράφομεν τὸν λόγον, ἵνα μὴ περιττὸν ὄχλον τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐπιφέρωμεν.

Τέλος λύσεως τοῦ τεσσαρισκαιδεκάτου λόγου.

Πρόκλου διαδόχου λόγος πεντεκαιδέκατος.

"Πεντεκαιδέκατος τοίνυν νοείσθω τοιόσδε· τὸ πα-|ράδειγμα τοῦ κόσμου τρισὶν τούτοις αὐτὸς ὀνό- fol. 228v. μασιν ὑμνεῖ, μονογενές, αἰώνιον, παντελές. ⟨τούτων δὲ τὸ μὲν παντελὲς⟩ ὑπάρχει μόνῳ τῷ παντί· τῶν γὰρ ἄλλων οὐδὲν παντελές· διὸ καὶ αὐτὸς τὸν ὅλον φησὶν κόσμον εἰκάσθαι τῷ παντελεῖ ζῴῳ μόνον. τὸ δὲ μονογενὲς οὐδὲ τοῦτο πᾶσιν πάρεστιν, εἰ καὶ τοῖς ἐν οὐρανῷ πᾶσιν· ἕκαστον γὰρ ἐκείνων μονογενές. τὸ δὲ ἀεὶ εἶναι τοῦτο πᾶσιν κοινὸν εἶναι τῶν εἰδῶν ἤ, εἰ μηδὲ τοῦτο, τί πᾶσιν ἥκει κοινὸν οὐχ εὑρήσομεν τοῖς εἴδεσιν. εἰ δὴ πᾶν εἶδος ἔχειν δεῖ τὸ ἀεί (τοῦτο γὰρ εἰκὼν τοῦ αἰωνίου), τί τὸ ἀεί, σκόπει, πότερον τὸ κατὰ τὸν ἄπειρον χρόνον ἐφ' ἑκάτερα ὂν ἢ τὸ κατὰ θάτερα μὲν ἀρχὴν ἔχον κατὰ θάτερα δὲ τελευτήν· εἰ γὰρ τοῦτο εἴη τὸ ἀεί, τί ποτ' ἔσται τὸ τῷ

8. αὐτὸς (cf. 552, 1 ὁ Πλάτων)] αυτοις M 9. num μονογενὲς ⟨αὐτὸ καλῶν⟩? cf. 552, 1 τούτων — 10. παντελὲς addidi (ὡς add. et ὑπάρχον scrib. pt) 11. Plat. Tim. 31B
15. [κοινον — 16. τι] M (scripta erant 16. ηκει — 17. ειδεσιν) exspectes ⟨δεῖ⟩ κοινὸν εἶναι τοῖς εἴδεσιν
18. τί ταῦτα, σκόπει 454, 27 19. \απειρον\ M
21. ἔστ[αι] M

αἰωνίῳ ὡμοιωμένον; ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὐδαμῇ ἔχει τ ποτέ οὐδὲ παράτασιν οὐδὲ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον ἀλλὰ τὸ κατ' ἄμφω ἄπειρον, οὐχ ἅμα δὲ τὸ ἄπειρον ἀλλὰ γινόμενον. εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν τὸ αἰώνιον, ἢ οὐδέν ἐστιν ἐκείνῳ ὅμοιον ἢ πρὸ πάντων ὁ κόσμος, ἀλλὰ τὸ μηδὲν ἄτοπον, τοῦ δημιουργοῦ ἀρίστου ὄντος καὶ βουλομένου ὅμοια ποιεῖν [ἐν] τῷ παραδείγματι καὶ ποιοῦντος. ὁ ἄρα κόσμος ὅμοιος ὢν μάλιστα τῷ παραδείγματι τὸ ἀεί ἔχει κατ' ἄμφω καὶ οὐ κατὰ θάτερα μόνον. ἔσται οὖν ὁμοίως τῷ παραδείγματι ὅμοιον καὶ τὸ ἄτακτον διὰ τὸ ἀγένητον καὶ τὸ τεταγμένον διὰ τὸ ἄφθαρτον. εἰ οὖν ταῦτα ἀδύνατα καὶ πᾶν τὸ ἀγένητον ἄφθαρτον καὶ πᾶν τὸ ἄφθαρτον ἀγένητον, ἵν' ᾖ τὸ συναμφότερον ὅμοιον τῷ αἰωνίῳ ἀλλὰ μὴ τὸ κατὰ θάτερον ἄπειρον καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν μᾶλλον τοῦ ἀτάκτου τὸ τεταγμένον, κατ' ἄμφω ἄρα τὸ πρὸς τὸ παράδειγμα γεγονὸς ὅμοιον ὤφειλεν fol. 229r. εἶναι τῷ παραδείγματι. τὸ δὲ πρὸς | τὸ παράδειγμα γεγονός ἐστιν ὁ κόσμος· οὔτε ἄρα γένεσιν ἔχων ἄφθαρτός ἐστιν οὔτε ἀγένητος ὢν ἔχοι ἄν τινα φθοράν (τοῦτο γὰρ κατὰ θάτερον ἄπειρον), ἀλλὰ ἀγένητος ἅμα καὶ ἄφθαρτος καὶ κατ' ἄμφω τὴν ἀπειρίαν ἔχων, ἵν' ᾖ τῷ αἰωνίῳ κατὰ πάντα ὅμοιος παραδείγματι, καθάπερ αὐτός φησιν."

1. ὁμοιωμενον M 2. καὶ τὸ ὕστερον 558, 4. 7
4. ad versum γινόμενον — ἢ οὐ M in marg. ζητει; scrib. οὐ γινόμενον δὲ τὸ ἄπειρον ἀλλ' ἅμα ὂν ὅμοιον post αιωνιον del. M 6. ἀλλὰ τὸ μηδὲν ἄτοπον] αλλα το μηδενα τροπον M, ad αλλα το not. marg. m 1 αλλατοπον το (cum ζητει); itaque pt: ἀλλ' ἄτοπον τὸ μηδένα τρόπον 7. εν M; om. pt
8. |και ποιουντος — μαλιστα] M 9. M m 1 ad αμφω not. marg.: τουτἔστιν κατ αρχην και τελος 24. αυτος bis, alt. del., M Plat. Tim. 31 B

[redacted]

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ ιε' λόγου.

α'. Ἐξήγησις τῆς διανοίας τοῦ ιε' ἐπιχειρήματος.

β'. Ὅτι οὐκ ὀρθῶς τὴν πρὸς τὸ αἰώνιον τοῦ κόσμου παράδειγμα ὁμοίωσιν ἐξείληφεν ὁ Πρόκλος. καὶ πῶς κατὰ Πλάτωνα ὡμοίωται ὁ κόσμος τῷ αἰωνίῳ παραδείγματι αὐτὸς ἀρχὴν ἔχων τοῦ εἶναι.

γ'. Ὅτι, εἰ ἀκριβῆ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ κόσμου πρὸς τὸ παράδειγμα ἀπαιτήσωμεν, οὐδ' ὅλως ὡμοιῶσθαι τῷ παραδείγματι τὸν κόσμον ἐνδέχεται. καὶ ὅτι κατὰ δύναμιν δεῖ τὴν εἰκόνα ὡμοιῶσθαι τῷ παραδείγματι, ὡς καὶ τῶν ὄντων ἕκαστον παραπλήσιον λέγεται θεῷ γεγονέναι κατὰ δύναμιν.

Λύσις τοῦ πεντεκαιδεκάτου λόγου.

α'. Ὁ προκείμενος πεντεκαιδέκατος λόγος ὁ αὐτός ἐστιν σχεδὸν τῷ δευτέρῳ· καὶ ἐν τούτῳ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ ἀεὶ εἶναι κατὰ Πλάτωνα τὸ τοῦ κόσμου παράδειγμα τὸ καὶ τὴν τοῦ παραδείγματος εἰκόνα τὸν κόσμον ἀεὶ εἶναι συνελογίσατο, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐκ τοῦ πρὸς ἄλληλα εἶναι τὴν εἰκόνα καὶ τὸ παράδειγμα καὶ μὴ δύνασθαι ⟨θάτερον εἶναι θατέρου μὴ ὄντος⟩ (θατέρου οὖν ἀεὶ ὄντος, τοῦ παραδείγματος, καὶ τὸ λοιπόν, τὴν εἰκόνα, φησίν, ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη), ἐνταῦθα δὲ ἐκ τοῦ δεῖν πάντως, ὡς δοκεῖ Πλάτωνι, ὁμοίαν εἶναι τὴν εἰκόνα τῷ παραδείγματι. τὸ δὲ παράδειγμα 24
τοῦ κόσμου, | φησίν, τρισὶν ἐξυμνεῖ τούτοις ὀνό- fol. 229 v.

2. επιχειματος M 5. ὁμοιωται M[b] 8. ἀπαιτήσωμεν] ἀπαντισωμεν M[a]; ἀπαντησωμεν M[b] 12. γεγονεν κατα δυναμην M[b] *16.* pag. 24, 14 20. θάτερον — ὄντος add. (cf. *24, 13)* *20. 21.* θατερο[υ], ex ν, M

μασιν ὁ Πλάτων, παντελὲς αὐτὸ καλῶν, μονογενές, αἰώνιον. εἰ οὖν κατὰ τὸ παντελὲς τῷ ἑαυτοῦ παραδείγματι, φησίν, ὡμοίωται, εἴπερ ὅλον ἐστὶν καὶ πᾶν ὁ κόσμος ἐν αὐτῷ πάντα περιέχων καὶ οὐδὲν ἀπολελοιπὼς ἔξωθεν, ἀλλὰ δὴ καὶ εἷς ἐστιν καὶ μονογενής (ʽἵνα γάρʼ, φησὶν Πλάτων, ʽτόδε κατὰ τὴν μόνωσιν ὅμοιον εἴη τῷ παντελεῖ ζῴῳ, διὰ ταῦτα οὔτε δύο οὔτε ἀπείρους ἐποίησεν ὁ ποιῶν κόσμους, ἀλλʼ εἷς ὅδε μονογενὴς γεγονὼς οὐρανὸς ἔστιν καὶ ἔσταιʼ), ἀνάγκη οὖν δήπου, φησὶν ὁ Πρόκλος, καὶ κατὰ τὸ τρίτον ὡμοιῶσθαι τὸν κόσμον τῷ παραδείγματι, λέγω δὴ τὸ ἀεί. πῶς οὖν, φησίν, ὁμοιωθείη ἂν κατὰ τοῦτο; πότερον κατὰ τὸν ἄπειρον χρόνον ἐφʼ ἑκάτερα ὢν ἢ ἐπὶ θάτερα μόνον ἔχων τὸ ἄπειρον, κατὰ τὸ τέλος, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, κατὰ δὲ τὴν ἀρχὴν οὐκέτι; ἀλλʼ εἴπερ ἐκεῖνο αἰώνιον ὑπάρχον μήτε ἀρχὴν τοῦ εἶναι μήτε τέλος

ματι, ἐκεῖνο δὲ εἶναι αἰώνιον. ἀνάγ|κη οὖν αὐτὸν fol. 230 r. καὶ ἄναρχον εἶναι τὸν κόσμον καὶ ἀτελεύτητον οἴεσθαι· οὕτω γὰρ μόνως ἐφάνη κατὰ τὸ ἀεί τῷ ἰδίῳ παραδείγματι ὁ κόσμος ὁμοιούμενος.

β'. Ἀλλ' οἶμαί γε, εἴ τις ἀκριβῶς καὶ αὐτοῖς ἐπισκήψειε τοῖς Πλάτωνος ῥήμασιν καὶ τοῖς νῦν ὑπὸ τοῦ Πρόκλου εἰρημένοις, εὑρήσει κἀνταῦθα αὐτὸν μὲν ἑαυτῷ σύμφωνον Πλάτωνα, τὸν δὲ τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητὴν παρακρουόμενον μᾶλλον ἡμᾶς ἢ τὴν διάνοιαν ἡμῖν τὴν Πλάτωνος σαφηνίζοντα· ἔσται δὲ τοῦτο σαφὲς αὐτὰ πρῶτον ἀναγνοῦσι τὰ περὶ τοῦ προκειμένου Πλάτωνος ῥήματα· συστήσας γὰρ ἐν Τιμαίῳ τὸν κόσμον καὶ ψυχὴν αὐτῷ ἐνθεὶς καὶ τὴν προσήκουσαν κινήσας κίνησιν ἐπιφέρει ταῦτα 'ὡς δὲ κινηθὲν αὐτὸ καὶ ζῷον ἐνόησεν τῶν ἀιδίων θεῶν γεγονὸς ἄγαλμα ὁ γεννήσας πατήρ, ἠγάσθη τε καὶ εὐφρανθεὶς ἔτι δὴ μᾶλλον πρὸς τὸ παράδειγμα ἐπενόησεν ἀπεργάσασθαι· καθάπερ οὖν αὐτὸ τυγχάνει ζῷον ἀίδιον ὄν, καὶ τόδε τὸ πᾶν οὕτως εἰς δύναμιν ἐπεχείρησεν τοιοῦτον ἀποτελεῖν. ἡ μὲν οὖν τοῦ ζῴου φύσις ἐτύγχανεν αἰώνιος, καὶ τοῦτο μὲν δὴ τῷ γενητῷ παντελῶς προσάπτειν οὐκ ἦν δυνατόν· εἰκόνα δὲ ἐπενόει κινητόν τι αἰῶνος ποιῆσαι καὶ διάκοσμον ἅμα οὐρανῷ ποιεῖ μένοντος αἰῶνος ἓν κατ' ἀριθμὸν οὖσαν αἰώνιον εἰκόνα, τοῦτον ὃν δὴ χρόνον ὠνομάκαμεν. ἡμέρας γὰρ καὶ

2. αναρχρον M 3. μ[ο]νως, ex ω, M 11. 12. προκειμενον [1 litt. er.] M 14. Plat. Tim. 37 C 15. ζῶν Plat. 17. μᾶλλον ὅμοιον πρὸς Plat. 19. ἐπεχείρησεν Plat., cf. 558, 15] επιχειρησαι M 20 ἐτύγχανεν οὖσα Plat. 21. γεννητῷ Plat. 22. εἰκὼ Plat. ἐπινοεῖ κινητόν τινα Plat. 23. 24. διακοσμῶν ἅμα οὐρανὸν ποιεῖ μένοντος αἰῶνος ἐν ἑνὶ κατ' ἀριθμὸν ἰοῦσαν Plat. 24. ἀ[ρι]θμον M

νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς οὐκ ὄντας πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι τότε ἅμα ἐκείνῳ συνισταμένῳ τὴν γένεσιν αὐτῶν μηχανᾶται· ταῦτα δὲ πάντα μέρη χρόνου, καὶ τό τε ἦν καὶ ἔσται χρόνου γεγονότα εἴδη, ἃ δὴ fol. 230 v. φέροντες λανθάνο|μεν ἐπὶ τὴν ἀίδιον οὐσίαν οὐκ ὀρθῶς· λέγομεν γὰρ δή, ὡς ἦν ἔστιν τε καὶ ἔσται, τῇ δὲ τὸ ἔστιν μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον προσήκει'· καὶ μετ' ὀλίγα 'περὶ μὲν οὖν τούτων τάχα ἂν οὐκ εἴη καιρὸς πρέπων ἐν τῷ παρόντι διακριβολογεῖσθαι. χρόνος δ' οὖν μετ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵν' ἅμα γεννηθέντες ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τις αὐτῶν γένηται, καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς διαιωνίας φύσεως, ἵν' ὡς ὁμοιότατος αὐτῷ κατὰ δύναμιν ᾖ· τὸ μὲν γὰρ παράδειγμα πάντα αἰῶνά ἐστιν, ὁ δ' αὖ διὰ τέλους τὸν ἅπαντα χρόνον γεγονώς τε καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος'. εἰ οὖν ὁμοιῶσθαι ὁ Πλάτων φησὶν τὸν

ἄπειρον χρόνον ἐφ' ἑκάτερα ὂν ἢ τὸ κατὰ θάτερα μὲν ἀρχὴν ἔχον κατὰ θάτερα δὲ τελευτήν'. ὅρα γάρ, πῶς προχείρως λαμβάνει τὸ εἶναι τὸν χρόνον ἐπ' ἀμφότερα ἄπειρον. καίτοι, εἰ μὴ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα Πλάτωνι δὲ μᾶλλον κατασκευάζειν ἠβούλετο, ὥσπερ ἔλαβεν ἀπὸ Πλάτωνος τὸ δεῖν ὅμοιον εἶναι τὸν κόσμον τῷ παραδείγματι, οὕτως ἔδει δεῖξαι, εἰ καὶ τὸν χρόνον ἄπειρον. ἐ|φ' ἑκάτερα εἶναι ὁ Πλάτων ἠβούλετο, fol. 231 r. ἵν' οὕτω λοιπὸν ἐκ τῶν αὐτοῦ Πλάτωνος συναγάγῃ προτάσεων, ὅτι, εἰ ταύτῃ ὡμοίωται τῷ παραδείγματι ὁ κόσμος τῷ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ εἶναι, ὡς ἐκεῖνο τὸν πάντα αἰῶνά ἐστιν, ὁ δὲ χρόνος ἐφ' ἑκάτερα ἄπειρος κατὰ Πλάτωνα, ἀνάγκη καὶ τὸν κόσμον ἐφ' ἑκάτερα τῇ ἀπειρίᾳ τοῦ χρόνου συμπαρατείνεσθαι· νῦν δὲ παρὰ Πλάτωνος τοῦτο δεικνύειν οὐκ ἔχων αὐτὸς οἴκοθεν ἔλαβεν ἀναποδείκτως, ὅτι ἄπειρός ἐστιν ἐφ' ἑκάτερα ὁ χρόνος. ὅτι δὲ οὐκ εἶναι ἄπειρον ἐφ' ἑκάτερα τὸν χρόνον ὁ Πλάτων ᾤετο, ἐξ αὐτῶν δῆλον, ὧν αὐτὸς ἡμῖν Πλάτων περὶ τοῦ χρόνου πεφυσιολόγηκεν· 'χρόνος' γάρ, φησίν, 'μετ' οὐρανοῦ γέγονεν, ἵν' ἅμα γενηθέντες ἅμα καὶ λυθῶσιν, ἄν ποτε λύσις τις αὐτῶν γένηται' καὶ πάλιν 'ἡμέρας γὰρ καὶ νύκτας καὶ ἐνιαυτοὺς οὐκ ὄντας πρὶν οὐρανὸν γενέσθαι τότε ἅμα ἐκείνῳ συνισταμένῳ τὴν γένεσιν αὐτῶν μηχανᾶται'. εἰ οὖν ἅμα οὐρανῷ γέγονεν ὁ χρόνος καὶ πρὶν γενέσθαι οὐκ ἦν, τὸν δὲ οὐρανὸν γεγονέναι μέν φησιν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενον καὶ μὴ εἶναι πρὶν

10. M m 1 ad ταυτη not. marg.: κατα τουτο ὡμοιωτ[αι], ex ε, M 17. απειρο[ν], ex ς, M 20. Plat. Tim. 38B 21. γεννηθέντες Plat. 22. γίγνηται Plat. Plat. Tim. 37D

γενέσθαι, ὡς ἐν τῷ ἕκτῳ δέδεικται, ἀθάνατον δὲ εἶναι ἐπισκευαστὴν τὴν ἀθανασίαν προσκτώμενον, καὶ τὸν χρόνον ἄρα ἀρχὴν μὲν ἔχειν τοῦ εἶναι βούλεται, τέλος δὲ οὔ. οὐκοῦν, εἰ ἅμα τε οὐρανῷ ὁ χρόνος ἤρξατο καὶ παντὶ τῷ εἶναι αὐτοῦ συμπαρατείνεται, ταύτῃ δὲ ὁ κόσμος ὡμοίωται τῷ παραδείγματι τῷ ἑαυτοῦ, διότι πάντα ἐστὶν τὸν χρόνον, ὡς ἐκεῖνο ἐν τῷ αἰῶνί ἐστιν παντί, ὁ δὲ χρόνος τοῦ εἶναι ἤρξατο, καὶ ὁ κόσμος ἄρα τοῦ εἶναι ἀρξάμενος καὶ τῇ ἀπειρίᾳ τοῦ χρόνου | fol. 231 v. κατὰ τὸ ἑξῆς συμπαρατεινόμενος τῷ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ εἶναι τῷ αἰωνίῳ παραδείγματι ὡμοίωται. καίτοι, εἰ ἄναρχον εἶναι τὸν κόσμον ὁ Πλάτων ἐβούλετο, διὰ τί μὴ εἶπεν ὅτι 'ὡς τὸ παράδειγμα οὔτε ἤρξατο τοῦ εἶναι οὔτε παύσεται, οὕτω καὶ ὁ κόσμος οὔτε τοῦ γίνεσθαι ἤρξατο οὔτε παύσεται'; οὕτω γὰρ ἂν μᾶλλον τὴν πρὸς τὸ παράδειγμα αὐτοῦ ἐδείκνυεν εἰκόνα·

βουλόμενος· ἤδη μὲν γὰρ ἐν τῷ πέμπτῳ λόγῳ τὴν μάλιστα καρτερωτάτην τῶν ἀποριῶν, δι' ἧς δοκεῖ ἐφ' ἑκάτερα εἶναι ἄπειρος ὁ χρόνος, ἐπελυσάμεθα· καὶ εἴ τινες δὲ ἄλλαι εἶεν, ἐν καιρῷ καὶ ταῦτα ἐπισκεψόμεθα· οὐ γὰρ νῦν ἡμῖν ἐξετάζειν τὸ ἐπὶ τοῦ χρόνου πρόκειται σκέμμα, τοσοῦτον δὲ μόνον δεῖξαι βουλόμεθα, ὡς αὐτὸς ἑαυτῷ κἀνταῦθα σύμφωνος ὁ Πλάτων φαίνεται καὶ ὡμοιῶσθαι λέγων τὸν κόσμον τῷ αἰωνίῳ παραδείγματι καὶ ἀπό τινος ἀρχῆς τοῦ εἶναι ἄρξασθαι. εἰ μὲν οὖν (ὅπερ ἤδη εἶπον) δεικνύειν τις ἔχει, ὡς ἄπειρον ἐφ' ἑκάτερα τὸν χρόνον εἶναι ὁ Πλάτων βούλεται, δειξάτω παρελθὼν μὴ ἐξ οἰκείων λογισμῶν ἀλλ' ἐκ τῶν | συγγραμμάτων τῶν Πλά- fol. 232 r. τωνος καὶ πεπαύμεθα· εἰ δὲ τοὐναντίον συνάρξασθαι τῷ οὐρανῷ τὸν χρόνον φησὶν καὶ μὴ εἶναι πρὶν γενέσθαι, ὁ δὲ Πρόκλος λαβὼν ὡς δοκοῦν Πλάτωνι τὸ ἄπειρον εἶναι τὸν χρόνον ἐφ' ἑκάτερα οὕτω τὰ ἑξῆς συνελογίσατο, κἀνταῦθα ἄρα Πλάτωνος μὲν καταψευδόμενος ἡμᾶς δὲ πεφώραται παραλογιζόμενος.

γ'. Εἰ δὲ λέγοι μὴ ἄλλως ὡμοιῶσθαι δύνασθαι τὸν κόσμον τῷ αἰωνίῳ παραδείγματι, εἰ μὴ ἐφ' ἑκάτερα ἔχοι τὸ ἄπειρον ἄναρχος ὢν καὶ ἀτελεύτητος, πρῶτον μὲν οὐχ ὡς δοκοῦν τοῦτο Πλάτωνι συλλογίζεται· εἴρηται γάρ, ὅπως ἐκεῖνος εἰκάσθαι φησὶν τὸν κόσμον τῷ παραδείγματι. εἰ δ' ὅλως ἀκριβῆ σῴζειν ἐνταῦθα κἀκεῖ τοῦ ἀεί τὴν ὁμοιότητα βούλεται, ἐπειδὴ τὸ παράδειγμα οὐ γινομένην ἀλλ' ἅμα οὖσαν ἔχει τοῦ εἶναι τὴν ἀπειρίαν, ὡς καὶ αὐτῷ Πρόκλῳ δοκεῖ, δεῖ

1. pag. 105, 17 sq. 2. απορι[ω]ν M 4. τιναις M fort. ταύτας 5. επι M; fort. περὶ 10. pag. 554, 19 19. πεφοραται M 24. pag. 553, 5 sq.

καὶ τὸν κόσμον μὴ γινομένην ἀλλ' ὑφεστῶσαν ἔχειν τοῦ εἶναι τὴν ἀπειρίαν· οὐχ ὅμοιον γὰρ τῷ ὄντι ἀεὶ τὸ ἐν χρόνῳ γινόμενον· καὶ εἰ τὸ παράδειγμα τὸ ποτέ οὐκ ἔχει οὐδὲ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον οὐδὲ ὅλως παράτασιν, οὐδὲ τὸν κόσμον ἄρα τούτων οὐδὲν ἔχειν ἐνδέχεται, εἴπερ ἐκείνῳ ὡμοίωται. εἰ οὖν ὁ κόσμος καὶ τὸ ποτέ ἔχει καὶ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον καὶ οὐχ ὑφεστὸς ἅμα τὸ ἄπειρον ἀλλὰ γινόμενον καὶ κατὰ τοὺς ἀίδιον αὐτὸν εἶναι βουλομένους, δῆλον, ὡς οὐδ' ὅλως τῷ αἰωνίῳ ὡμοίωται παραδείγματι. ἀλλ' εἴπερ ὑφίστασθαι δεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ παραδείγματος καί,
fol. 232 v. ὡς ἐνδέ|χεται, τὴν ὁμοιότητα σῴζεσθαι, ὡς καὶ αὐτὸς εἴρηκεν ὁ Πλάτων ('καθάπερ' γάρ, φησίν, 'αὐτὸ τυγχάνει ζῷον ἀίδιον ὄν, καὶ τόδε τὸ πᾶν οὕτως εἰς δύναμιν ἐπεχείρησεν τοιοῦτον ἀποτελεῖν'), εἰ οὖν εἰς δύναμιν εἰκάσθαι δεῖ τὴν εἰκόνα τῷ παραδείγματι, [redacted]

πλήσια ἑαυτῷ. ἆρ' οὖν διὰ τὸ πάντα θεῷ λέγεσθαι εἶναι παραπλήσια, τὸν δὲ θεὸν ἀεὶ εἶναι καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν ἀναιρήσωμεν ἐκ πάντων τῶν ὄντων τὴν φθορὰν καὶ τὴν γένεσιν καὶ ὅλως τὴν μεταβολήν, ἧς οὐδέν ἐστιν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἄμοιρον; ἢ ἕκαστον τῶν ὄντων κατὰ δύναμιν καὶ ὡς πέφυκε τὴν πρὸς τὴν πρώτην ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ ὁμοίωσιν ἀνεδέξατο; οὕτω δὴ οὖν εὐγνωμόνως καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου τὴν πρὸς τὸ αἰωνίως ὂν παράδειγμα ὁμοίωσιν ἀκουσόμεθα οὐκ ἀναιροῦντες τὸ ἀρχὴν ἔχειν τὸν χρόνον καὶ τὸν κόσμον φανερῶς εἰρημένον τῷ Πλάτωνι ἀλλ', ὡς αὐτὸς εἶπεν ὁ Πλάτων, τῷ ἐν παντὶ εἶναι τῷ χρόνῳ τὸν κόσμον, κἂν ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἔχῃ ὁ χρόνος, ὅμοιον αὐτὸν εἶναι φήσομεν τῷ πάντα τὸν αἰῶνα ὄντι παραδείγματι. ὅτι | δὲ καὶ fol. 233 r. *τὸ ἐπίκτητον καὶ οὐκ οὐσιώδη ἔχον τὴν ἀφθαρσίαν οὐ διὰ τὸ οὕτως εἶναι ἄφθαρτον ἤδη διὰ τοῦτο καὶ ἀγένητόν ἐστιν, τοὐναντίον δὲ μᾶλλον, ἐπειδὴ μὴ φύσει ἐστὶν ἄφθαρτον, διὰ τοῦτο καὶ γενητόν ἐστιν, ἐδείξαμεν ἔμπροσθεν ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ μάλιστα.*

Τέλος λύσεως τοῦ ιε' λόγου.

3. *ἀναιρήσομεν* pt 5. *κοσμ*[*ωι*], ex *ον*, M 7. *πεφυκε*[*ν* er.] M 12. [*αυτος*] M *τῷ ἐν* (cf. 556, 10)] *τὸ εν* M 13. *κο*[*σ*]*μον*, ex *ν*, M 15. [*ὀ*]*ντι*, ex *ω*, M

19. *αφθαρ̊* *δ*[*ι*]*α*, ex *η*, M 20. pag. 225, 13 sq.
22. *λυγου* M

Πρόκλου διαδόχου λόγος ἑκκαιδέκατος.

"'Εκκαιδέκατος· εἰ δύο βουλήσεις εἰσὶν ἐν τῷ δημιουργῷ, μία μὲν μὴ εἶναι τὸ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινούμενον (ὡς αὐτὸς λέγει 'βουληθεὶς γὰρ μηδὲν εἶναι κακὸν εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας'), ἑτέρα δὲ δεδέσθαι τὸ πᾶν ('τῆς γὰρ ἐμῆς βουλήσεως', φησίν, 'δεσμοῦ τυχόντες μείζονος ἐκείνων, οἷς ὅτε ἐγένεσθε συνεδεῖσθε, οὐδαμῶς λυθήσεσθε'), καὶ τούτων ἑκατέρα τῶν βουλήσεων αὐτῶν τὸ εἶναί ἐστιν, ἡ μὲν τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον, ἡ δὲ τοῦ σῴζεσθαι τὸ τεταγμένον, ἀνάγκη ἢ ἀεὶ εἶναι τὰς βουλήσεις ἐν αὐτῷ ταύτας ἢ ποτὲ ἑκατέραν ἢ τὴν μὲν ἀεὶ τὴν δὲ ποτέ. ἀλλὰ τὸ ποτὲ ψεῦδος· τὸ γὰρ τὸ ποτὲ μὲν βούλεσθαι ποτὲ δὲ μὴ δῆλον ὡς οὐκ ἀεί ἐστιν, κἄν τε πρότερον μὴ βούληται ὕστερον δὲ βούληται,

δήπουθεν ἡ μὲν ἀφανίσει τὸ ἄτακτον, ἡ δὲ φυλάξει τὸ τεταγμένον· οὕτως γὰρ ποιήσει ἑκατέρα τὸ ἑαυτῆς ἡ μὲν ἀναιροῦσα ὃ βούλεται μὴ εἶναι, ἡ δὲ φρουροῦσα ὃ βούλεται εἶναι. τούτων δὲ ταύτῃ τὸ οἰκεῖον ἑκατέρας ποιουσῶν εἶναι δεῖ καὶ τὸ ἀεὶ ὑφ' ἑκατέρας γιγνόμενον· ἅμα γὰρ ἀλλήλοις τὸ ποιοῦν καὶ τὸ γιγνόμενον, ὡς ἐν Φιλήβῳ λέγει καὶ αὐτὸς τὸ μὲν ποιούμενον καλῶν τὸ δὲ δημιουργοῦν καὶ ποιοῦν, καὶ ἄνευ θατέρου θάτερον οὐκ ἔστιν· ἀεὶ ἄρα καὶ τὸ ἄτακτον ἀφανίζεται διὰ τὴν ἀεὶ τοῦ μὴ εἶναι αὐτὸ βούλησιν καὶ τὸ τεταγμένον σῴζεται διὰ τὴν τοῦ εἶναι αὐτὸ βούλησιν ἀεὶ ἑκατέραν οὖσαν. εἰ δὲ ἀεὶ ἑκάτερον γίγνεται, οὐκ ἔσται πρότερον ἄτακτον εἶτα τεταγμένον, ὡς οὐδὲ πρότερον τεταγμένον εἶτα ἄτακτον. εἰ δὲ μὴ ἔστιν πρὸ τοῦ τεταγμένου τὸ ἄτακτον, οὐκ ἔσχεν ἀρχὴν τὸ τεταγμένον τὴν μετὰ τὸ ἄτακτον, καὶ εἰ μὴ ἔστιν τὸ τεταγμένον πρὸ τοῦ ἀτάκτου, οὐχ ἕξει τελευτὴν πρὸ τοῦ ἀτάκτου. εἰ δὲ μήτε ἤρξατο μετὰ τὸ ἄτακτον μήτε τελευτήσῃ πρὸ τοῦ ἀτάκτου, ἄναρχός ἐστιν καὶ ἀτελεύτητος ἡ τάξις καὶ αὐτὴ ἀγένητός ἐστιν καὶ ἄφθαρτος. ἀλλὰ μὴν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν κόσμος ἢ τάξις καὶ τὸ τεταγμένον· ἀγένητος ἄρα καὶ ἄφθαρτος ὁ κόσμος. ἐπεὶ καὶ ἄτοπον ἐν τῷ θεῷ βουλήσεων δύο οὐσῶν ἢ τὴν μὲν ἀεὶ ποιεῖν τὴν δὲ μὴ ἀεὶ ἢ τὴν μὲν αὐτῷ τῷ εἶναι δρᾶν λέγειν τὴν δὲ μὴ αὐτῷ τῷ εἶναι, τῆς αὐτῆς οὐσίας οὐσῶν καὶ ἀμφοτέρων διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐχουσῶν τὸ εὔλογον·

5. ἑκατέρας] εκατερα M; ἑκάτερα pt 7. γιγνωμενον M Plat. Phil. 26 E sq. 9. ϑ[α]τερον, ex ε, M 10. αει M; fort. del. 13. εκατερ[ο]ν M 20. ταύτῃ Kroll 23. [τω]ι, ex ϑῶι, M 25. M m 1 ad τωι not. marg.: την υπαρξιν την ουσιαν 26. 27. fort. ἀμφοτέρων καὶ

καὶ γὰρ ἡ μὲν τοῦ βούλεσθαι μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον διὰ τὸ εἶναι ἀγαθόν ἐστιν, ὥς φησιν αὐτός, ἡ δὲ τοῦ βούλεσθαι εἶναι τὸ τεταγμένον διὰ τὸ μὴ εἶναι κακόν. fol. 234r. ὅσῳ τοίνυν τοῦ μὴ εἶναι | κακὸν τὸ εἶναι ἀγαθὸν τῷ θεῷ προσήκει μᾶλλον, τοσούτῳ θεία μειζόνως ἐστὶν ἡ τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον βούλησις τῆς τοῦ εἶναι τὸ τεταγμένον· οἰκειότερον γὰρ θεῷ τὸ ἀγαθὸν τοῦ μὴ κακοῦ. παντελῶς οὖν ἄτοπον τὴν οἰκειοτέραν αὐτῷ βούλησιν μὴ αἰωνιωτέραν ποιεῖν, εἰ θέμις εἰπεῖν, καὶ δραστικωτέραν θειοτέραν οὖσαν. ὥστε, εἰ ταῖς βουλήσεσιν ἕπεται τῇ μὲν τὸ ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον τῇ δὲ τὸ ἄφθαρτον, μειζόνως ἂν ἀγένητος εἴη ἢ ἄφθαρτος τὸ μὲν ἔχων διὰ τὴν κυριωτέραν βούλησιν καὶ θειοτέραν τὸ δὲ διὰ τὴν ὑφειμένην. ἀλλὰ μὴν ἡ ἑτέρα δήλη πᾶσιν ἡ τῆς ἀφθαρσίας· καὶ ἡ ἑτέρα ἄρα πολλῷ μᾶλλον ἂν εἴη ταύτης πρόδηλος ἡ τῆς

ὀρεκτόν, μία ἡ ὄρεξις τάξεως οὖσα ὄρεξις· εἰ δ' ἡ ὄρεξις μία, καὶ ἡ βούλησις ὄρεξις οὖσα τοῦ βουλητοῦ μία δήπουθέν ἐστιν, ἥ τε ἀεὶ πρὸ χρόνου τεταγμένον ποιοῦσα καὶ ἡ συνέχουσα τοιοῦτον ὂν εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον· μιᾶς δὲ οὔσης ἄτοπον μᾶλλον δ' ἀδύ|νατον fol. 284v. μερίζειν καὶ τὸ μὲν αὐτῆς διδόναι τῷ θεῷ καὶ τοῦτο τὸ ἀτελέστερον, τὸ δὲ μὴ διδόναι καὶ τοῦτο τὸ τελειότερον· προσήκει γὰρ τῷ θεῷ τὸ τελειότερον τοῦ ἀτελεστέρου μεῖζον ὄν."

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ ις' λόγου.

α'. Ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστι τὸ ἀεὶ βούλεσθαί τι τὸν θεὸν καὶ τὸ ἀεὶ εἶναι ἐκεῖνο αὐτὸν βούλεσθαι. καὶ ὅτι, κἂν ἀεὶ βούληται ὁ θεὸς τἀγένητον ὂν καὶ τοῦ ὄντος καὶ τοῦ ἀγαθοῦ μετέχειν, ἀλλ' οὖν οὐχ ὁμοίως ἅπαντα ἀλλ' ὡς ἕκαστον πέφυκεν καὶ τοῦ ὄντος καὶ τοῦ ἀγαθοῦ μετέχειν.

β'. Ὅτι ἑνιαία καὶ ἄχρονος καὶ ἀμέριστος ἡ τοῦ θεοῦ βούλησις ὥσπερ καὶ ἡ γνῶσις καὶ ἡ πρόνοια, κἂν τὰ γινόμενά τε καὶ γινωσκόμενα καὶ τῆς θείας προνοίας ἀπολαύοντα πεπληθυσμένα τε καὶ μεριστὰ εἴη καὶ ποτὲ μὲν ὄντα ποτὲ δὲ μὴ ὄντα.

γ'. Ὅτι τὰ ἀλλαχοῦ καλῶς αὐτῷ τεθεολογημένα ὁ Πρόκλος περὶ τῆς ἀμεροῦς τοῦ θεοῦ γνώσεώς τε καὶ δημιουργίας διὰ τῶν ἐνταῦθα πρὸς ἔριν εἰρημένων ἀνήρηκεν.

δ'. Ὅτι, κἂν ἐν ὑποθέσει συγχωρήσῃ τις τῶν βου-

4. συνεχουσα[ν er.] M   12. αὐτὸν] αυτο M^ab   13. τ' ἀγενητον M^a] τὸ αγενητον M^b   ὂν M^b] om. M^a, sed signum ˎ· supra και positum est   17. αμερι[στος] M^b   19. καὶ γινωσκόμενα om. M^b   21. μεν M^b] δε M^a

λήσεων τοῦ θεοῦ τὴν μὲν εἶναι προτέραν τὴν δὲ ὑστέραν, οὐδεμία ἐκ τούτου φαίνεται ἀνάγκη ὑπὸ χρόνον ποιεῖν τὰς τοῦ θεοῦ βουλήσεις. καὶ ὅτι ὅσον ἐπὶ τῷ τοῦ Πρόκλου σοφίσματι, κἂν ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον συγχωρήσωμεν, ἀνάγκη πάντως ὑπὸ χρόνον εἶναι καὶ τὰς νοερὰς πάσας οὐσίας καὶ αὐτὸν τὸν τοῦ χρόνου δημιουργὸν θεόν. ἐν ᾧ, ὅτι καὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἔχει τὴν γνῶσιν ὁ θεός.

ε'. Ὅτι οὔτε μετὰ τὸ ἄτακτον τὸ τεταγμένον γέγονεν οὔτε τελευτήσει πρὸ τοῦ ἀτάκτου καὶ οὐδεμία ἐκ τούτου ἀνάγκη ἄναρχον εἶναι τὸ τεταγμένον καὶ ἀτελεύτητον, ὡς συνάγει ὁ Πρόκλος. καὶ περὶ ποίου ἀτάκτου ἡμῖν ὁ λόγος.

fol. 235 r. ς'. Ὅτι οὐ καλῶς ὁ Πρό|κλος ὡς ἐν ὑποθέσει λαβὼν δύο εἶναι τοῦ θεοῦ βουλήσεις, τὴν μὲν τοῦ εἶναι τὸ τεταγμένον, τὴν δὲ τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον, τὴν τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον τῆς ἑτέρας φησὶν κρείτ-

λεσθαι τὸν θεὸν μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον καὶ τὸ βούλεσθαι εἶναι τὸ τεταγμένον λαβὼν παρὰ Πλάτωνος ὁ φιλόσοφος ἐκ τούτου πάλιν τὸ ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον συλλογίζεται καὶ χωρὶς δὲ τοῦ Πλάτωνα ταῦτα περὶ τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως ἀποφήνασθαι ἴσως ἄν τις καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τοῦτο ἡμῖν προτείνειεν, εἰ βούλεται ὁ θεὸς μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον καὶ εἰ τὸ τεταγμένον εἶναι βούλεται, ἐξ ὧν πάλιν τὰ αὐτὰ συλλογιεῖται, δίκαιον ἡμᾶς ἐγγυμνάσασθαι τῷ λόγῳ. εἰ γὰρ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ θεώρημα γυμναζόμενον μὴ φανείη συνελαῦνον ἡμᾶς εἰς τὸ λέγειν τὸν κόσμον ἀγένητον, οὐδὲ Πλάτωνα δήπουθεν ἀναγκάσειεν διὰ τὸ λέγειν βούλεσθαι τὸν θεὸν καὶ τὸ ἄτακτον μὴ εἶναι καὶ τὸ τεταγμένον εἶναι. ὁμόσε δὲ τῷ λόγῳ χωρήσαντες ὁμολογοῦμεν ἀεὶ βούλεσθαι τὸν θεὸν μὴ εἶναι τὸ πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινού|μενον. τοιγαροῦν fol. 235 v.
οὔτε ἦν οὔτε ἔστιν οὔτε ἔσται ἄτακτόν ⟨τι (ἄτακτον⟩ δὲ λέγω τὸ τῆς κατὰ φύσιν τάξεως καὶ ἁρμονίας ἐστερημένον)· οὐ γὰρ δήπου παράγει μέν τι ὁ θεός, πλημμελὲς δὲ αὐτὸ παράγει καὶ ἄτακτον· χεῖρον γὰρ τὸ κακῶς εἶναι τοῦ μηδ' ὅλως εἶναι. ἀλλ' οὐδὲ ἐκ ταυτομάτου ἢ ἐξ ἄλλης ἀρχῆς ἄτακτόν τι κατ' οὐσίαν συγχωροῦμεν ἢ εἶναι ἢ γίνεσθαι· οὐδενός τε γὰρ αἴτιον τὸ αὐτόματον καὶ μίαν εἶναι τὴν πάντων ἀρχὴν ὡμολόγηται. ἅμα οὖν παράγει ὁ θεὸς ἕκαστον καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης αὐτὸ παράγει τάξεως. ἀλλὰ δὴ

5. ἀποφη[ναμε er.]νασθαι M 14. M m 1 ad ὁμοσε not. marg.: εξ εναντιας νυν δε ομου ωσπερ γαρ αλλαχου αλλαχοσε ουτως ὁμου ομοσε 17. τι ἄτακτον add. 24. ante μιαν *eodem atramento* superscriptum est signum Ꞇ (simile compendio *syllabae ους*)

καὶ τὸ εἶναι τὸ τεταγμένον φαμὲν τὸν θεὸν ἀεὶ βούλεσθαι. εἰ δὲ ἅμα τῷ εἶναι ὁ θεὸς καὶ τὸ τεταγμένον εἶναι βούλεται, ὡς εἶναι αὐτῷ συναΐδιον, τοῦτο ἐπισκέψεως δεῖσθαι οἰόμεθα. οὐδὲ γάρ, εἰ ἀεὶ εἶχεν τὴν τοῦ [ἀεὶ] εἶναι τὸ τεταγμένον βούλησιν ὁ θεός, ἤδη καὶ ἀεὶ εἶναι αὐτὸ ἠβούλετο· εἰ γὰρ καὶ μόνῳ τῷ βούλεσθαι ὑφίστησιν ὁ θεὸς ἅπαντα, ἀλλ' ὅτε καὶ εἶναι αὐτὰ βούλεται· βούλεται δέ, ὅτε ἀγαθὸν ἑκάστῳ τὸ εἶναι· ἀγαθὸν δὲ τὸ ὡς δύναται καὶ πέφυκεν ἕκαστον εἶναι· ἐπεὶ καὶ ἀεὶ βούλεται ὁ θεὸς τὰς λογικὰς οὐσίας τοῦ ἀγαθοῦ ἔχεσθαι καὶ μηδέποτε ἀποκλίνειν ἐπὶ τὰ χείρονα (λέγω δὲ χείρονα τάς τε ψευδεῖς τῶν δοξῶν καὶ τὰς ἀπηγορευμένας τῶν πράξεων)· 'τῶν μὲν γὰρ ἀγαθῶν', φησὶν ὁ Πλάτων, 'οὐδένα ἄλλον αἰτιατέον ἢ τὸν θεόν, τῶν δὲ κακῶν ἕτερα ἄττα ζητη-

τῇ περί τινος τοῦ θεοῦ βουλήσει εὐθὺς καὶ ἄνευ τινὸς προσδιορισμοῦ κἀκεῖνο εἶναι ἀνάγκη, ὡς ὁ Πρόκλος ὑποτίθεται, πῶς ὑπέστη κακία τοῦ θεοῦ ἀεὶ βουλομένου μὴ εἶναι αὐτὴν καὶ πάντα ἀγαθὰ εἶναι ἀεὶ θέλοντος; πῶς δ' οὐ πᾶσα ψυχὴ ἀεὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἀντέχεται ἀεὶ βουλομένου τοῦ θεοῦ ἑκάστην ψυχὴν ἀγαθὴν εἶναι ἐκ προαιρέσεως τὸ ἀγαθὸν αἱρουμένην; ἢ γὰρ διδόναι αὐτὸν ἀνάγκη τὸ μὴ ἀεὶ βούλεσθαι τὸν θεὸν ἐν ἀγαθῷ εἶναι τὰς ψυχάς, οὕτω δὲ καὶ τῶν κακῶν ἂν εἴη αἴτιος, ἤ, εἴπερ τοῦτο ἄτοπον, βούλεται δὲ αὐτὰς ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν ἀεὶ τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἀποκλίνειν καὶ τῆς κακίας μηδὲ καθ' ὁτιοῦν μετέχειν, τοῦτο δὲ οὐκ ἀεὶ γίνεται, οὐκ ἄρα ἅμα τῷ βούλεσθαί τι τὸν θεὸν πάντως κἀκεῖνο εἶναι ἀνάγκη (ἐπεὶ καὶ βούλεται ἑαυτῷ πάντα εἶναι παραπλήσια, ὥς φησιν Πλάτων), ἀλλ' ὡς ἡ ἑκάστου δηλονότι φύσις τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμοίωσιν δέξασθαι δύναται, οὕτως καὶ δέχεται. οὕτως οὖν καὶ τῶν μερικῶν ἕκαστον βούλεται γενέσθαι τε καὶ εἶναι ὁ θεός· αὐτὸς γοῦν ἐστιν κατὰ Πλάτωνα ὁ τοῖς οὐρανίοις ἐν Τιμαίῳ παρακελευόμενος τρέπεσθαι ἐπὶ τὴν τῶν θνητῶν ζῴων δημιουργίαν. ἀλλὰ δηλονότι, ὅτε δεῖ καὶ πέφυκεν ἕκαστον τῶν μερικῶν γίνεσθαι, τότε καὶ εἶναι αὐτὰ βούλεται· οὐ γὰρ | ὁ fol. 236 v. Σωκράτης πρὶν Σωφρονίσκον γενέσθαι, ἐπεφύκει γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὶν γενέσθαι Σωφρονίσκον, ἐβούλετο θεὸς Σωκράτην γενέσθαι, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς γενέσθαι ἢ ἀεὶ γενέσθαι, ἀλλ' ὅτε γενέσθαι ἠδύνατο. οὕτως οὖν καὶ πρὶν τὸ τεταγμένον γενέσθαι ἠβούλετο

6. βουλ[ο]μενου M 8. αυτος M (cr. pt) 15. Plat. Tim. 29E 20. Plat. Tim. 41C 26. fort. ⟨ὁ⟩ θεὸς αλ[λ er.]/fin. vers./λ' M

εἶναι τὸ τεταγμένον, ἀλλ' ὅτε εἶναι ἠδύνατο γενητόν γε ὄν. οὐδὲν δὲ τῶν γενητῶν ἄναρχον εἶναι δύναται, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ δέδεικται λόγῳ· οὐκ ἄρα, εἰ ἀεὶ ἐβούλετο ὁ θεὸς εἶναι τὸ τεταγμένον, ἤδη καὶ ἀίδιον αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη.

β'. Ἀλλ' οὐδὲ εἰ ποτὲ μὲν εἴη ποτὲ δὲ μὴ εἴη, ὅπερ εἶναι ὁ θεὸς βούλεται, ἤδη διὰ τοῦτο ποτὲ μὲν τοῦτο ποτὲ δὲ ἄλλο βούλεσθαι τὸν θεὸν φήσομεν· μία γάρ ἐστιν ἐν τῷ θεῷ καὶ ἁπλῆ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ βούλησις, ἧς τῶν ὄντων ἕκαστον μετέχει πάντως, ὡς πέφυκεν. ὡς οὖν θέλει μὲν πάντα εἶναι ἑαυτῷ παραπλήσια, ἀλλ' ἡ ὁμοιότης οὐκ ἐν ἅπασιν ἡ αὐτὴ ἀλλὰ τῇ τῶν οὐσιῶν ἀναλογίᾳ κατάλληλος, οὕτω καί, εἰ ἐθέλει πάντα τοῦ ὄντος καὶ τοῦ ἀγαθοῦ μετέχειν, ἀλλ' ὡς δύναται καὶ πέφυκεν ἕκαστον καὶ

τῶν εἰς τὸ εἶναι παραγομένων συνδιίσταται· οὐ γάρ, ἐπειδὴ ἄλλο ἐν ἄλλῳ χρόνῳ γίνεταί τε καὶ ἔστιν, διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοῦ εἶναι αὐτὰ τοῦ θεοῦ βούλησις ἄλλου ἐν ἄλλῳ χρόνῳ γίνεται, ἀλλ' ὡς τὸ μέλλον οἶδεν ἀεὶ καὶ πάρεστιν αὐτῷ τῇ προγνώσει τὸ μήπω ὄν, οὕτω δήπου καὶ τοῦ εἶναι τὸ μέλλον βούλησιν ἀεὶ ἔχει· οὐδὲν γὰρ αὐτῷ πρότερόν ἐστιν οὐδὲ ὕστερον. ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο τι φήσομεν παρὰ θεῷ τὴν τοῦ μέλλοντος εἶναι νόησιν ἢ τὴν τοῦ εἶναι τὸ μέλλον βούλησιν — ὑπεξηρήσθω δέ μοι τοῦ λόγου ἡ κακία —· εἰ γὰρ καὶ οἶδεν, ὡς ἔσται, ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι αὐτὴν βούλεται· ἐπεὶ μηδὲ ὑπόστασίς τις ἔστιν κακοῦ ἰδίᾳ καὶ καθ' αὑτό, ἀλλ' ἐν τῇ παραχωρήσει τῆς κατὰ φύσιν ἐνεργείας τὴν δοκοῦσαν λαμβάνει ὕπαρξιν. εἰ οὖν ἡ τοῦ μέλλοντος ἐν τῷ θεῷ νόησις ἀεί ἐστιν καὶ οὐκ ἔχει τὸ ποτέ, οὐδὲ ἡ τοῦ εἶναι ἄρα τὸ μέλλον βούλησις τὸ ποτέ ἕξει. ἀμερῶς οὖν καὶ ἀδιαστάτως, ὡς προνοεῖ πάντων καὶ γινώσκει πάντα, οὕτω καὶ βούλεται εἶναι πάντα. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων οὐδεμία λείπεται ἀνάγκη διὰ τὸ ἀεὶ βούλεσθαι τὸν θεὸν εἶναι τὸ τεταγμένον ἤδη καὶ αὐτὸ εἶναι ἀίδιον.

γ'. Ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος, ἐν οἷς μὴ πρὸς ἔριν τοὺς λόγους ποιεῖται ἀλλ' αὐτὴν καθ' αὑτὴν περιαθρεῖ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν, ταῦτα καὶ γινώσκει σαφῶς καὶ λέγει, ἔγνωμεν ἐξ ἧς αὐτοῦ καὶ ἄλλοτε περικοπῆς | παρεθέμεθα ἐκ τοῦ λόγου τοῦ fol. 237 v. περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν πρόνοιαν ἀπορημάτων· φησὶν

3. αλλου M; fort. ἄλλη 5. αὐτῷ (cf. 59,12. 102,13)] αυτου M
6. τοῦ] το M 7. αὐτῷ] ὄντω M 13. αυτο⌊υ er.⌋ M
14. δουκουσαν M 20. ⌊β⌉ουλεσθαι M

γὰρ ταῦτα ʽσυλλήβδην οὖν λέγοντες πάντων παρακτικὸν ἐκεῖνο τὸ ἓν πάντων σωστικὸν εἶναί φαμεν, πάσης οὐσίας ὕπαρξιν ἔχον ἀληθεστέραν καὶ πάσης γνώσεως τρανεστέραν, οὐ μεριζόμενον τοῖς γνωστοῖς οὐδὲ κινούμενον περὶ αὐτά· τούτων μὲν γὰρ ἡ ψυχικὴ καὶ νοερὰ γνῶσις ἔχει τὰς ἰδιότητας· καὶ γὰρ νοῦς πᾶς εἷς πολὺς καὶ τῷ εἶναι καὶ τῷ νοεῖν καὶ ψυχὴ πᾶσα κίνησις οὖσα καὶ νοεῖ μετὰ κινήσεως. ἐκεῖνο δὲ ἐν τῷ ἑνὶ μένον ἀμετάβατον ἅμα καὶ ἀδιαίρετον καὶ γινώσκει πάντα τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ οὐκ ἄνθρωπον μόνον καὶ ἥλιον καὶ πᾶν ὅτι τοιοῦτο ἀλλὰ καὶ ἕκαστον τῶν καθ' ἕκαστον· οὐδὲν γὰρ ἐκφεύγει τὸ ἓν ἐκεῖνο, κἂν τῷ εἶναι λέγῃς, κἂν τῷ γινώσκεσθαι'· καὶ μετ' ὀλίγα ʽοὕτως καὶ ἡ τῆς προνοίας ἑνιαία γνῶσις ἐν τῷ αὐτῷ ἀμερεῖ πάντων ἐστὶν τῶν μεριζο-

[redacted]

γινομένων κινήσει, κἂν τὰ γινόμενα ποτὲ μὲν εἴη ποτὲ δὲ μὴ εἴη, ἡ δὲ τοῦ θεοῦ βούλησις αὐτῷ τῷ εἶναι παράγει ὃ βούλεται, ὥς φησιν ὁ Πρόκλος, ἡ βούλησις | ἄρα τοῦ θεοῦ ἀμερῶς καὶ ἀμεταβάτως fol. 238r. κατὰ τὸ ἓν πάντα ὑφίστησιν οὐ συμμεριζομένη τοῖς παραγομένοις οὐδὲ κινουμένη περὶ αὐτὰ ἀλλ' ἑνοειδῶς τὰ πεπληθυσμένα ποιεῖ καὶ τὰ μεριστὰ ἀμερῶς καὶ ἀμεταβάτως τὰ ἐν μεταβάσει τοῦ χρόνου τὸ εἶναι ἔχοντα. εἰ δὲ καὶ τὰ ἀτομώτατα ἀμερῶς τε καὶ ἀμεταβάτως ποιεῖ ἡ τοῦ θεοῦ βούλησις μὴ κινουμένη περὶ αὐτά, τὰ δὲ μερικά τε καὶ ἀτομώτατα ποτὲ μὲν ἔστιν ποτὲ δὲ οὐκ ἔστιν, ἐνδέχεται ἄρα καὶ τὴν περὶ τοῦ ποτὲ ὄντος κόσμου τοῦ θεοῦ βούλησιν ποτὲ μὲν εἶναι ποτὲ δὲ μὴ εἶναι μηδὲ τὸ πρότερον ἔχειν καὶ τὸ ὕστερον ἅτε δὴ μηδὲ κινουμένην περὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς γινόμενα. τούτοις δ' αὐτοῖς καὶ τὸν Πλωτῖνον σύμφωνα λέγοντα παρεθήκαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὧν καὶ νῦν ἐπιμνησθῆναι οὐκ ἄχρηστον· λέγει δ' οὖν κἀκεῖνος περὶ τῆς τοῦ θεοῦ δημιουργικῆς δυνάμεως ταῦτα 'οὐ μὴν ἀλλ' εἰ δεῖ ἑκάστην ἐνέργειαν παντελῆ εἶναι μηδὲ θέμις τοῦ θεοῦ ἄλλο τι νομίζειν ἢ ὅλον τε καὶ πᾶν, δεῖ ἐν ὁτῳοῦν αὐτοῦ πάντα ἐνυπάρχειν. δεῖ τοίνυν καὶ τοῦ ἀεὶ εἶναι, δεῖ τοίνυν καὶ τοῦ μέλλοντος ὡς ἤδη παρόντος εἶναι. οὐ δὴ ὕστερόν τι ἐν ἐκείνῳ, ἀλλὰ τὸ ἤδη ἐκεῖ παρὸν ὕστερον ἐν ἄλλῳ

2. ἡ δὲ] ει δε M; εἰ δὲ ἡ pt 15. ϋστε ἅτε M 18. λέγει γοῦν pt 20. Plot. enn. VI 7, 1 (cf. pag. 39, 5. 101, 12) δεῖ Plot.] δη M παν ατελη M] μὴ ἀτελῆ Plot., cf. 39, 5. 101, 12 21. θεμιτὸν θεοῦ ὁτιοῦν ὂν ἄλλο τι Plot. 22. τῶν αὐτοῦ Plot. 23. καὶ τοῦ ἀεὶ εἶναι δεῖ τοίνυν om. Plot. 24. ὡς om. Plot.

καὶ ἐν χρόνῳ τὸ εἶναι ἔχοντα παράγει μὴ κινούμενον περὶ αὐτὰ καὶ κατὰ τὸν Πλωτῖνον τὸ μέλλον ἤδη τῷ θεῷ πάρεστιν, καὶ οὐδὲν ὕστερον ἐν αὐτῷ, ἐνδέχεται ἄρα, μᾶλλον δ' ἀναγκαῖόν ἐστιν, κἂν ποτὲ μὲν ᾖ τὸ τεταγμένον, τουτέστιν ὁ κόσμος, ποτὲ δὲ μὴ ᾖ, τὴν περὶ τοῦ εἶναι αὐτὸν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἀίδιον εἶναι μὴ συγκινουμένην αὐτῷ μηδὲ τῷ διαστατῷ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ συνδιισταμένην, εἴπερ ἑνοειδὴς ἀεὶ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ μόνου ἡ βούλησις· βούλεται γὰρ ἀεὶ τὸ ἀγαθὸν εἶναι, ἀλλ' ὡς πέφυκεν ἕκαστον τοῦ ἀγαθοῦ μετέχειν· πέφυκε δὲ τὰ γενητὰ καὶ μάλιστα τὰ σώματα μὴ ἀεὶ εἶναι, ὡς πολλάκις ἡμῖν δέδεικται.

δ'. Ἀλλὰ γὰρ εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν συγχωρήσειέ τις αὐτοῖς τὸ ποτὲ μὲν βούλεσθαι τὸν θεὸν εἶναί τι ποτὲ δὲ βούλεσθαι μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ ἢ ἔμπαλιν ποτὲ μὲν βούλεσθαι μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ ποτὲ δὲ εἶναι βούλεσθαι καὶ διὰ τοῦτο τῶν βουλήσεων τὴν μὲν εἶναι fol. 239v. προτέραν τὴν δὲ ὑστέραν, ποία | ἐντεῦθεν ἀνάγκη φαίνεται τὸ καὶ χρόνον ἐν ταῖς τοῦ θεοῦ βουλήσεσιν ἐναποτίθεσθαι διὰ τὸ μόνον ἁπλῶς τὴν μὲν προτέραν τῶν βουλήσεων λέγεσθαι τὴν δὲ ὑστέραν; σοφιστικὸν γὰρ οἶμαι καὶ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν τοῦ πρότερόν ἐστιν καὶ τοῦ ὕστερον ἤδη διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἐν ταῖς βουλήσεσιν τοῦ θεοῦ πρότερόν τε καὶ ὕστερον χρόνον ὑπονοεῖν ἀνάγκη· οὐδὲ γὰρ πᾶν τὸ ὁπωσοῦν λεγόμενον πρότερόν τε καὶ ὕστερον χρόνου πάντως ἐστὶν δηλωτικόν· οὕτως γὰρ καὶ τὴν νοερὰν οὐσίαν πᾶσαν καὶ παντὸς ἐξῃρημένην σώματος καὶ αὐτὸν τὸν τοῦ

2. τὸν pt] των M 19. τα[ι]ς M 23. τοῦ pt] τὸ M
25. fort. ἀνάγκη del. (neutiquam 23 ἢ δὴ διὰ scrib.)

πάντα οὐ μόνον τὰ καθόλου ἀλλὰ καὶ τὰ καθ' ἕκαστα καὶ τὰ ἀτομώτατα (ὡς καὶ τοῦτο πάλιν αὐτὸν παρεθήκαμεν λέγοντα), ταῦτα δὲ μεριστά τέ ἐστιν καὶ οὐκ ἀίδια ἀλλὰ ποτὲ μὲν ὄντα ποτὲ δὲ οὐκ ὄντα, καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἄρα περὶ τῶν ὄντων γνῶσις ἕξει τὸ πρότερόν τε καὶ τὸ ὕστερον καὶ τὸ ποτὲ μὲν εἶναι ποτὲ δὲ μὴ εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ χρόνον εἶναι καὶ οὐχ ἑνοειδῶς οὐδὲ ἀδιαστάτως ἀλλὰ πεπληθυσμένως καὶ διαστατῶς τῶν καθ' ἕκαστον ἀντιλήψεται. καὶ ἡ πρόνοια δὲ πάλιν ὡσαύτως συμμερισθήσεται τοῖς προνοουμένοις καὶ οὐχ ἑνοειδὴς ἀλλὰ πεπληθυσμένη ἔσται, ὥσπερ ἐκεῖνα, καὶ τὸ ἐν χρόνῳ πρότερον ἕξει καὶ τὸ ὕστερον, ὡς καὶ ἐκεῖνα. ἀθετείτω οὖν ὁ φιλόσοφος τῶν ἰδίων ἀποφάνσεων ὁποτέραν βούλεται· οὐ γὰρ δυνατὸν ἀμφοτέρας τὸ ἀληθὲς ἔχειν, λέγω δὴ τό τε ἑνοειδῶς τὸ πρῶτον αἴτιον καὶ ἀμεταβάτως καὶ αὐτὰ τὰ ἀτομώτατα καὶ ποτὲ μὲν ὄντα ποτὲ δὲ μὴ ὄντα παράγειν τε καὶ γινώσκειν καὶ προνοεῖν αὐ|τῶν, ὡς ἐν τῷ fol. 289 r. *περὶ προνοίας λόγῳ τεθεολόγηκεν, καὶ τό, εἰ ποτὲ μὲν εἴη ὁ κόσμος ποτὲ δὲ μὴ εἴη, καὶ τὴν περὶ τοῦ εἶναι αὐτὸν τοῦ θεοῦ βούλησιν ποτὲ μὲν εἶναι ποτὲ δὲ μὴ εἶναι (ὡς ἐνταῦθά φησιν) καὶ διὰ τοῦτο τὸ πρότερον ἔχειν καὶ τὸ ὕστερον· ἀλλ' εἴπερ ἐν τῷ περὶ προνοίας αὐτοῦ λόγῳ εἰς αὐτὰ μόνα τὰ πράγματα βλέπων κατὰ τὰς ὀρθὰς περὶ θεοῦ ἐννοίας ἐκεῖνα καλῶς τεθεολόγηκεν, ἀθετητέον τὰ δεύτερα φιλονεικότερον αὐτῷ μᾶλλον καὶ οὐ πρὸς ἀλήθειαν εἰρημένα. εἰ οὖν ἐκεῖνα ἀληθῆ καὶ τὸ τῶν ὄντων πάντων αἴτιον ἐν τῷ ἑνὶ μένον ἀμετάβατόν τε ἅμα καὶ ἀδιαίρετον καὶ τὰ ἀτομώτατα*

28. *ἑνὶ pt] ἓν M*

καὶ ἐν χρόνῳ τὸ εἶναι ἔχοντα παράγει μὴ κινούμενον περὶ αὐτὰ καὶ κατὰ τὸν Πλωτῖνον τὸ μέλλον ἤδη τῷ θεῷ πάρεστιν, καὶ οὐδὲν ὕστερον ἐν αὐτῷ, ἐνδέχεται ἄρα, μᾶλλον δ' ἀναγκαῖόν ἐστιν, κἂν ποτὲ μὲν ᾖ τὸ τεταγμένον, τουτέστιν ὁ κόσμος, ποτὲ δὲ μὴ ᾖ, τὴν περὶ τοῦ εἶναι αὐτὸν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἀίδιον εἶναι μὴ συγκινουμένην αὐτῷ μηδὲ τῷ διαστατῷ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ συνδιισταμένην, εἴπερ ἑνοειδὴς ἀεὶ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ μόνου ἡ βούλησις· βούλεται γὰρ ἀεὶ τὸ ἀγαθὸν εἶναι, ἀλλ' ὡς πέφυκεν ἕκαστον τοῦ ἀγαθοῦ μετέχειν· πέφυκε δὲ τὰ γενητὰ καὶ μάλιστα τὰ σώματα μὴ ἀεὶ εἶναι, ὡς πολλάκις ἡμῖν δέδεικται.

δ'. Ἀλλὰ γὰρ εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν συγχωρήσειέ τις αὐτοῖς τὸ ποτὲ μὲν βούλεσθαι τὸν θεὸν εἶναί τι ποτὲ δὲ βούλεσθαι μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ ἢ ἔμπαλιν ποτὲ μὲν βούλεσθαι μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ ποτὲ δὲ εἶναι βού-

[redacted]

χρόνου δημιουργόν, κἂν ἀίδιος ᾖ ὁ κόσμος, ἢ ὑπὸ χρόνον ποιήσομεν ἢ ἐν αὐτῷ τὸν χρόνον ὑφίστασθαι δώσομεν. ὅτι μὲν οὖν τὰς νοερὰς οὐσίας ὅσον ἐκ τοῦ λόγου τούτου ὑπὸ χρόνον ποιεῖν ἀνάγκη, δῆλον ἐντεῦθεν· εἰ γὰρ καὶ ἀμερής ἐστιν ἡ τοῦ νοῦ ἐπιβολὴ καὶ ἀδιάστατος, ἀλλ' οὖν τὸ μὴ ἅμα πάντα νοεῖν αὐτὸν καὶ αὐτοὶ ἡμῖν συνομολογήσουσιν, ὡς καὶ ὁ Πρόκλος ἐν τοῖς προτεθεῖσιν αὐτοῦ ῥητοῖς ἐκ τοῦ περὶ προνοίας λόγου ἠνίξατο εἰπὼν 'καὶ γὰρ νοῦς πᾶς εἷς καὶ πολὺς καὶ τῷ εἶναι καὶ τῷ νοεῖν'· τὸ γὰρ κινεῖσθαι περὶ τὰ γνωστὰ ἴδιον εἶναί φησιν τῆς νοερᾶς τε καὶ ψυχικῆς γνώσεως. νοῦν δὲ λέγομεν οὐ τὸν δημιουργικὸν δηλονότι ἀλλὰ τὰς μετ' ἐκεῖνον καὶ ἀπ' ἐκείνου νοερὰς οὐσίας, αἵτινές ποτ' ἂν εἶεν. ὁ τοιοῦτος οὖν νοῦς, ὡς ἂν καὶ Ἑλλήνων συμφήσαιεν παῖδες, οὐχ ἅμα τυχὸν καὶ θεὸν καὶ ἄγγελον καὶ ψυχὴν καὶ κόσμον καὶ αἰῶνα καὶ χρόνον καὶ τῶν ἄλλων νοεῖν ἕκαστον δύναται ἀλλ' ἑκάστῳ ἰδίᾳ ἐπιβάλλει ἀπὸ νοήματος εἰς νόημα μεταβαίνων, εἰ καὶ ἀχρόνως τε καὶ ἀδιαστάτως ἑκάστου νοητοῦ θιγγάνει· τοῦ γὰρ δημιουργικοῦ νοῦ ἴδιον ἡ ἀθρόα καὶ ἀμερὴς ἅμα πάντων νόησις. οὐκοῦν τὸ μέν τι πρῶ|τον fol. 240r.
νοεῖ ὁ νοῦς, τὸ δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον. εἰ οὖν ὅτι δήποτε ἁπλῶς τὸ ὕστερον ἔχει καὶ πρότερον, ἐν τούτῳ καὶ χρόνος ἐστίν· καὶ αἱ νοεραὶ ἄρα πᾶσαι οὐσίαι καὶ σωμάτων ἐξῃρημέναι ὑπὸ χρόνον ἔσονται καὶ ἐν αὐταῖς ὁ χρόνος συστήσεται καὶ πῶς τὰ πάντῃ κεχωρισμένα σώματος καὶ σωματικῆς ἐστερημένα κινή-

2. 3. ποιησωμεν ... δωσωμεν M (cr. pt) 10. καὶ (post εἷς) om. 570, 7 11. κιν[ει]σθαι M 24. καὶ τὸ πρότερον pt

ποτε πρότερόν τε καὶ ὕστερον χρόνου ἐστὶν δηλωτικόν, ἐνδέχεται ἄρα καὶ μὴ ὄντος χρόνου εἶναι χρόνον, ὅσον ἐπὶ ταῖς τοῦ Πρόκλου ὑποθέσεσιν. εἰ οὖν | fol. 241 r. τοῦτο ἄτοπον καὶ ἀδύνατον, οὐκ ἄρα, ὅπου τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, εὐθὺς πάντως καὶ χρόνος ἐστίν· οὕτω γὰρ καὶ αἱ νοεραὶ πᾶσαι οὐσίαι ὑπὸ χρόνον ἔσονται, ὡς ἐδείξαμεν, καὶ οὐ μόνον τὰς νοερὰς οὐσίας ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τοῦ χρόνου δημιουργὸν ἐκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ὑπὸ χρόνον ποιήσομεν. σκόπει γὰρ οὕτως. τῶν οὐρανίων σφαιρῶν ἑκάστη ἄλλη κατὰ ἄλλον χρόνον τὸν ἴδιον κύκλον ἐκπεριέρχεται· ταχυτάτη μὲν γὰρ ἡ τῆς ἀπλανοῦς τυγχάνει περιφορὰ ἐν εἴκοσι τέτρασιν ὥραις ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου εἰς τὸ αὐτὸ πάλιν ἐπαναστρέφουσα, ἡ δὲ σελήνη διὰ μηνὸς τὸν ἴδιον ἐκπεριπολεῖ κύκλον, ὁ δὲ ἥλιος καὶ οἱ τούτῳ

[redacted]

ἢ γεγονέναι ἢ γενήσεσθαι. δῆλον δήπου πάντως ἐντεῦθεν, ὡς προτέρα μὲν πάντων ἡ ἀπλανὴς εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀποκαταστήσεται, δευτέρα δὲ ἡ σελήνη, τρίτος ὁ ἥλιος καὶ οἱ τούτῳ ἰσόδρομοι, τέταρτος ὁ τοῦ Ἄρεως, πέμπτος ὁ τοῦ Διός, ἔσχατος ὁ τοῦ Κρόνου. οὐδὲν δὲ διοίσει πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπόδειξιν, κἂν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἅπαντας ὑποθώμεθα ἀλλ' ἄλλον | ἀλλαχοῦ, ὡς ἂν τύχοιεν ὄντες· ὁ γὰρ fol. 241 v. αὐτὸς ἡμῖν ἁρμόσει περὶ τῆς ἑκάστου ἀποκαταστάσεως λόγος· σαφηνείας δὲ χάριν ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου πάντας τῆς αὐτῆς ἀρχομένους περιόδου ὑπεθέμεθα, ὅπερ καὶ γεγονέναι τε καὶ ἔσεσθαί ἐστιν ἀναγκαῖον καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς ἀίδιον εἶναι τὸν κόσμον ὑποτιθεμένους· καὶ νῦν γὰρ ἐφ' ἡμῶν κατὰ τὸ διακοσιοστὸν τεσσαρακοστὸν πέμπτον Διοκλητιανοῦ ἔτος ἐν τῷ αὐτῷ ζῳδίῳ τῷ ταύρῳ γεγόνασιν οἱ ἑπτὰ πλανώμενοι, εἰ καὶ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ μοίρᾳ ἅπαντες· ὥστε καὶ ἐν τῷ αὐτῷ σημείῳ γενέσθαι πάντας ἐνδέχεται. ἆρ' οὖν ὁ ταῦτα οὕτως διαταξάμενος καὶ δημιουργήσας θεὸς ἔγνω ἑκάστης περιφορᾶς τὴν ἀποκατάστασιν ἢ οὐκ ἔγνω; εἰ μὲν οὖν οὐκ ἔγνω, ἀγνοήσει τὴν τάξιν, ἧς αὐτός ἐστιν αἴτιος. καίτοι λέγεται ἐν Τιμαίῳ 'ὡς κινηθὲν αὐτὸ καὶ ζῶον ἐνόησεν τῶν ἀιδίων θεῶν γεγονὸς ἄγαλμα ὁ γεννήσας πατήρ, ἠγάσθη τε καὶ εὐφρανθεὶς ἔτι δὴ μᾶλλον ὅμοιον πρὸς τὸ παράδειγμα ἐπενόησεν ἀπεργάζεσθαι'. εἰ δὲ ἔγνω κινούμενον καὶ διὰ τοῦτο πάλιν ἐξ ἀνάγκης ἔγνω, πότε ἑκάστη περιφορὰ εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀπεκατέστη, δηλονότι πρότερον μὲν

15. *ετους* M 22. Plat. Tim. 37 C (ὡς δὲ) 23. ζῶν Plat.
26. *ἀπεργάσασθαι* Plat.

. . . . ρον καὶ το την κα
νος, ὡς δοκεῖ τῷ Πρόκλῳ· ἐ
χρόνου δημιουργῷ χρόνος.
γνώσεσι τῶν περιφορῶν τῶν
fol. 242r. τερον καὶ τὸ ὕστερον ὁ δ
ταῖς περὶ αὐτῶν βουλήσεσιν
ὅτι, ὅτε ἡ ἀπλανὴς τὸν ἴδιο
ἠβούλετο ὁ θεὸς αὐτὴν μὲν
λυθέναι, τὰς δὲ λοιπὰς οὐδ
ἐβούλετο καὶ τὰς ἄλλας ἐκπερι
κύκλον, πῶς οὐκ ἐκπεριεληλύθ
τῷ εἶναι ποιήσει ἡ βούλησις,
καὶ εἰ ἀεὶ τάττει τὸ πᾶν ὁ θε
αὐτὸ τάττεσθαι, εἰ δὲ ἀεὶ βο
ἀεὶ βούλεται αὐτὸ κατὰ τὸν ε
τρόπον κινεῖσθαι (τοῦτο γάρ ἐ
τοῦτο, βούλεται δήπου τὴν εἰς

[redacted]

οὔπω τὴν τρίτην, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως. εἰ δὲ μὴ ἅμα ἠβούλετο πάσας ἀποκαταστῆναι, ὅτε δηλονότι ἑκάστη ἀπεκατέστη, τότε καὶ ἠβούλετο αὐτὴν ἀποκαταστῆναι· εἰ δὲ τοῦτο, ἀποκαθίσταται δὲ ἡ μὲν προτέρα, ἡ δὲ δευτέρα, τρίτη δὲ καὶ τετάρτη καὶ ἐφεξῆς, ἔστιν ἄρα καὶ ἐν ταῖς βουλήσεσιν τοῦ θεοῦ ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς νοήσεσιν τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον καὶ τὸ ἦν καὶ τὸ ἔσται, διὰ τοῦτο δὲ καὶ χρόνος, ὅσον ἐπὶ ταῖς ἀφύκτοις ταύταις τῶν συλλογισμῶν ἐπιχειρήσεσιν, κἂν ἀίδιόν τις εἶναι τὸν κόσμον ὑπόθοιτο. ἔτι πότερον οἶδεν ὁ θεὸς τὸ μέλλον ἢ οὐκ οἶδεν; εἰ μὲν οὖν οὐκ οἶδεν τὸ μέλλον, οὐδὲ τὸ ἐνεστὸς εἴσεται· εἰ γὰρ τὸ παρὸν οἶδεν ἀγνοῶν τὸ μέλλον, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἔσται χείρων· πολλοὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων τὸ μέλλον ἐγνώκασιν. ὥστε, εἰ τὰ ἐνεστῶ|τα τῶν μερικῶν fol. 242 v. οἶδεν, καὶ τὰ μέλλοντα εἴσεται, ἵνα μὴ καὶ ἀνθρώπων ᾖ χείρων, τάχα δὲ καὶ ἀλόγων· πολλὰ γὰρ καὶ τούτων τοῦ μέλλοντος λαμβάνουσιν αἴσθησιν, ὡς γέρανοι μὲν χειμῶνα φεύγουσαι καὶ ἕτερα δὲ πλεῖστα. εἰ δὲ μήτε τὸ ἐνεστὸς οἶδεν μήτε τὸ μέλλον, καθόλου πάντα ἀγνοήσει· οὐδὲ γὰρ τὸ παρελθὸν εἴσεται· τοῦτο γὰρ πρότερον ἐνεστὸς γέγονεν· ὁ δὲ τὸ ὂν ἀγνοῶν, ὅτι ἔστιν, πολλῷ δήπου τὸ μηκέτι ὂν οὐκ εἴσεται εἰ γέγονεν. οὐκοῦν οὐδὲ εἰ ἔσται ὁ ὑπ' αὐτοῦ δημιουργούμενος κόσμος εἴσεται· ἐνέστηκεν γὰρ ὁ κόσμος, καὶ πάντα ἐν τῷ νῦν ἔχει τὴν ὕπαρξιν. καὶ ὁ κόσμος δὲ

4. ⌊δε η⌉ M 6. τες M 12. ἐνεστὼς pt 13. ἀγν⌊ο⌉ων, ex ω, M ⌊και τ⌉ων M 17. χ⌊ει⌉ρων M 19. φευγουσ⌊α⌉ι M 20. ἐνεστὼς t μ⌊η⌉τε M 22. ἐνεστὼς pt 24. εἰ ἔσται] εισεται M 25. εισεται M] εἰ ἔσται t; εἰ εἴσεται p 26. *πάντα* suspectum

μενος κόσμος εἴσεται· εἰ γὰ
οὐδ' εἰ ἐνέστηκεν εἴσεται· κ
ἑαυτὸν εἰ ἔστιν ἀγνοήσει, ε
ἔστιν γὰρ καὶ αὐτός. οὐκοῦ
σεως· κἀκείνη γὰρ ποιοῦσα
ἀγνοεῖ καὶ τὰ γινόμενα· τά
ἔσται τῆς φύσεως, εἴ γε ἐν
φύσις ἔχει τὸν ἐπιλάμποντα
ἑαυτὸν κἀκείνην καὶ πάντα γ
σομεν καὶ τὸ

'οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τε ἀριθ
καὶ κωφοῦ ξυνίημι καὶ οὐ

ποῦ δὲ τὸ 'θεοὶ δέ τε πάντα

'πάντα θεοῦ πλήρη, πάντη
καὶ διὰ πετράων καὶ ἀνὰ χ
ἀνέρος, ὅττι κέκευθεν ἐνὶ σ

fol. [illegible]

λον οὐ θεολόγων τινὲς ἔφασαν, -ἀγνοεῖ ὁ θεὸς τὰ καθ' ἕκαστα, μόνον οὐκ ἐκεῖνο τὸ κωμικὸν λέγοντες

'οἴει τοσαύτην τοὺς θεοὺς ἄγειν σχολήν,
ὥστε τὸ κακὸν καὶ τἀγαθὸν καθ' ἡμέραν
νέμειν ἑκάστῳ;'

ἀγνοεῖν δὲ τὰ καθ' ἕκαστα λέγων τὸν θεὸν καὶ τὴν περὶ αὐτὰ δηλονότι τοῦ θεοῦ συνανῄρηκεν πρόνοιαν· οὐ γὰρ δὴ τῶν ἀγνοουμένων προνοήσει, ὡς ἡ φύσις ἡ ἄλογος. ἔχομεν δὲ καὶ ἐν ταῖς προεκκειμέναις Πρόκλου τε καὶ Πλωτίνου ῥήσεσιν, ὅτι καὶ τὸ μέλλον οἶδεν καὶ μέχρι τῶν ἀτομωτάτων ἡ τοῦ θεοῦ διήκει πρόνοια καὶ γνῶσις. οὐκοῦν, εἰ οἶδεν τὸ μέλλον ὁ θεός, οἶδεν δήπουθεν, ὅτι οὔπω ἐνέστηκεν, μέλλει δὲ εἶναι. ἀλλ' ἐπειδὰν τὸ μέλλον ἐνεστὸς γένηται, οἶδεν πάντως, ὅτι ἐνέστηκεν ἤδη καὶ οὐ μέλλει, καὶ εἰ φθαρείη ὡς ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἔχον, οἶδεν πάλιν, ὅτι οὐκέτι τῶν ὄντων ἐστίν. οὐκοῦν ἡ γνῶσις, καθ' ἣν οἶδε, ὅτι μέλλει καὶ οὔπω ἔστιν, προτέρα ἔσται τῆς γνώσεως, καθ' ἣν ἔγνω, ὅτι ἐνέστηκεν ἤδη, καὶ αὕτη πάλιν προτέρα ἔσται τῆς γνώσεως, καθ' ἣν ἔγνω, ὅτι ἐφθάρη καὶ οὐκέτι τῶν ὄντων ἐστίν. ἔσται οὖν πάλιν ἐν ταῖς γνώσεσιν τοῦ θεοῦ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον καὶ διὰ τοῦτο χρόνος. ὥστε εἰ μέν, ἔνθα τὸ πρότερον ἁπλῶς καὶ τὸ ὕστερον, ὅπως ἂν λέγηται, ἐκεῖ πάντως καὶ χρόνον εἶναι ἀξιώσουσιν, ἀνάγκη πᾶσα μὴ τὰς νοερὰς οὐσίας μήτε αὐτὸν τὸν τοῦ χρόνου δημιουργὸν ἀπηλλάχθαι χρόνου καὶ ἔτι ἐνδεχόμενον ἔσται

2. M m 1 in marg.: αντι του μονονουχί 3. Menand. fr. 174. C. A. F. III p. 51 K. 9. pag. 570, 14. 571, 20
14. ἐνεστὼς pt 16. οἶδε M 27. απηλλαχθαι M

fol. 243 v. μὴ ὄντος | τοῦ χρόνου εἶναι χρόνον. εἰ δὲ ταῦτα οὕτω ἄτοπα καὶ ἀδύνατα, οὐκ ἄρα, ὅπου τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, ἐκεῖ πάντως καὶ χρόνος ἔσται. ἢ οὖν κατὰ τὰ πρότερον τεθεολογημένα ἑνιαίαν τε καὶ ἀμερῆ καθόλου τὴν τοῦ θεοῦ γνῶσιν καὶ βούλησιν νοητέον ἑνὸς μόνου τοῦ ἀγαθοῦ οὖσαν, μᾶλλον δ᾽ αὐτὸ τἀγαθόν, μὴ συμπληθυνομένην ἢ συνδιισταμένην τοῖς παραγομένοις τε καὶ γινωσκομένοις, μηδὲ μέλλειν τι παρὰ θεῷ ἀλλὰ καὶ τὰ μήπω ὄντα προνενοημένα ὡς ὄντα οὕτω ἀεὶ παρεῖναι, ὡς καλῶς ὁ Πλωτῖνος τεθεολόγηκε, ἤ, εἰ διὰ τὸ ταῦτα διεστάναι τῷ χρόνῳ καὶ ποτὲ μὲν εἶναι ποτὲ δὲ μὴ εἶναι τὸν χρόνον διὰ τοῦτο καὶ τὸν θεὸν ὑπὸ χρόνον ποιεῖν ἡμᾶς ἀξιοῦσιν, ποτὲ μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι ποτὲ δὲ μὴ εἶναι, ἴστωσαν, ὡς ὅτι, κἂν συγχωρηθείη ὁ κόσμος εἶναι ἀίδιος, αὐτοὶ τοῖς ἑαυτῶν πτεροῖς ἁλώσονται οὐ μόνον τοῖς

οὔτε πρὸ τοῦ τεταγμένου τὸ ἄτακτον ἦν (καὶ διὰ τοῦτο ἀληθὲς τὸ μὴ μετὰ τὸ ἄτακτον ἀρχὴν εἰληφέναι τὸ τεταγμένον· οὐδὲ γὰρ ἦν ὅλως τὸ ἄτακτον) καὶ ὅτι οὐκ ἔσται μετὰ τὸ τεταγμένον τὸ ἄτακτον (καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ἕξει τὸ τεταγμένον πρὸ τοῦ ἀτάκτου τελευτήν, ἐπειδὴ μηδὲ ἔσται μετὰ τὸ τεταγμένον τὸ ἄτακτον), οὐ μήν, ἐπειδὴ μήτε μετὰ τὸ ἄτακτον ἀρχὴν ἔσχεν μήτε τελευτὴν [ἢ] πρὸ τοῦ ἀτάκτου, διὰ τοῦτο οὐδὲ ἀρχὴν ὅλως ἔσχεν τὸ τεταγμένον οὐδὲ τελευτὴν ἕξει· εἰ μὲν γὰρ | ἀνάγκη ἦν ἀμοιβαῖα εἶναι τὸ fol. 244r. τεταγμένον καὶ τὸ ἄτακτον, ὡς μὴ ὄντος θατέρου πάντως θάτερον εἶναι, καλῶς ὁ Πρόκλος συνελογίζετο, ὡς, εἰ τὸ ἄτακτον μήτε πρὸ τοῦ τεταγμένου ἐστὶν μήτε μετ' αὐτό, τοῦ ἀτάκτου μηδέποτε ὄντος τὸ τεταγμένον ἀεὶ ἔσται μήτε ἀρχὴν ἔχον μήτε τέλος. εἰ δὲ μηδὲ ἐνδέχεται ὅλως εἶναι τὸ ἄτακτον, διότι μήτε ἐκ ταυτομάτου ἐστὶν μήτε ἐξ ἄλλης αἰτίας, ὅτε ὁ θεὸς ἅμα τε παράγει ἕκαστον καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης αὐτὸ τάξεως παράγει, οὐχ ἕξει μὲν μετὰ τὸ ἄτακτον ἀρχὴν τὸ τεταγμένον, ἐπεὶ μηδὲ ἦν ὅλως τὸ ἄτακτον, ἀρχὴν μέντοι ἔχειν αὐτὸ ἐνδέχεται· πάλιν δ' αὖ οὐχ ἕξει τελευτὴν πρὸ τοῦ ἀτάκτου τὸ τεταγμένον (οὐδὲ γὰρ ἔσται πώς ποτε τὸ ἄτακτον), τελευτὴν μέντοι ἔχειν ἐνδέχεται. ἄτακτον δὲ λέγω τὸ τῷ τεταγμένῳ ἐναντίον, τουτέστιν τὸ πλημμελές, ὡς ἄφωνον τὸν κακόφωνον καὶ ἄμορφον τὸν κακόμορφον, οὕτω καὶ ἄτακτον τὸ τῆς κατὰ φύσιν ἐστερημένον τάξεως, ὡς εἴ τις τὴν τοῦ παντὸς τάξιν συγκεχυμένην ἐπινοή-

8. ἢ del. 14. τ[ο], ex ω, M 27. τὸ Kroll\ του M
28. συγκεχυμεν[η]ν M

θῆναι· οὕτως οὖν λέγω τὸ ἄπειρον καὶ οὐ τὸ κατὰ τὴν ἀπόλειψιν τοῦ πεπερασμένου στερούμενον, ὡς τὸ ἄστεγον τι ἐστερημένον στέγης καὶ ἄψυχον τὸ ἐστερημένον ψυχῆς· τὸ γὰρ οὕτω λεγόμενον ἄπειρον οὐδὲν πάντα ἀπεστερῆσθαι εἶναι τοῦ πεπερασμένου· τοῦτο δέ ἐστιν τὸ μηδέν. εἴπερ γενητὸν κατὰ φύσιν ἐστὶ καὶ φθαρτὸν τὸ πεπερασμένον, τὸ δὲ μὴ εἶναί τι οὐ πάντως κακόν, ὡς καὶ ἐν τῷ ἄνω λόγῳ ἐδείξαμεν· τοῦ γοῦν κακῶς εἶναι τὸ μὴ εἶναι ὅλως αἱρετώτερον· καὶ τὸ μὴ εἶναι δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἄμεινον οὐ κακόν.

ς'. Ταῦτα μὲν οὖν ἁπλῶς καὶ εἰς τὸ προκείμενον ἐξαρκοῦσαν ἐπιχείρησιν ἡμῖν εἰρήσθω. ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς τοῦ αὐτοῦ τούτου ἐπιχειρήματος κατασκευάζει μὲν καλῶς ὁ φιλόσοφος, ὅτι ἡ τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον θεοῦ βούλησις καὶ ἡ τοῦ εἶναι τὸ τεταγμένον μία ἐστὶν καὶ οὐ δύο. ὡς ἐν ὑποθέσει δὲ λαβὼν τὸ δύο αὐτὰς εἶναί φησιν τὴν μὲν τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον βούλησιν τελειοτέραν εἶναι καὶ θεῷ μᾶλλον οἰκειοτέραν, τὴν δὲ τοῦ βούλεσθαι εἶναι τὸ τεταγμένον ὑφειμένην τε καὶ ἀτελεστέραν καὶ ἧττον θεῷ πρεσβυγενεστέραν ἐκείνης· καὶ τοῦτο πιστοῦσθαι πειρᾶται. διότι, φησίν, ἡ μὲν τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον βούλησις πρὸ τοῦ εἶναι τὸ ἀγαθόν ἐστιν· 'βουληθεὶς γὰρ ὁ θεός', φησὶν Πλάτων, 'ἀγαθὰ μὲν πάντα, φλαῦρον δὲ μηδὲν εἶναι κατὰ δύναμιν, οὕτω δὴ πᾶν, ὅσον ἦν ὁρατόν, παραλαβὼν οὐχ ἡσυχίαν ἄγον ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως, εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας, ἡγησάμενος ἐκεῖνο τούτου πάντως ἄμεινον'·

4 οὐδὲ M   6. cf. pag. 128, 1 sq.   13. πεπερασμένον M   17 βούλησις M ex. pr   20. ὑφειμένην ex ῃ M   23 Plat. Tim. 30 A   γὰρ] M

ἡ δὲ τοῦ εἶναι τὸ τεταγμένον, φησίν, τοῦ θεοῦ βούλησις ὑπὲρ τοῦ μὴ εἶναι αὐτὸ κακόν ἐστιν, πολλῷ δὲ θειότερον καὶ οἰκειότερον θεῷ τοῦ μὴ εἶναι τὸ κακὸν τὸ εἶναι τὸ ἀγαθὸν βούλεσθαι· ὥστε, φησίν, καὶ ἡ τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον βούλησις διὰ τὸ εἶναι τὸ ἀγαθὸν οὖσα τελειοτέρα ἐστὶν τῆς ἑτέρας καὶ θεῷ προσήκουσα μᾶλλον. καὶ οὐδὲν μὲν ἴσως ἡμῖν συντελεῖ διά τε τὸ ὡς ἐν ὑποθέσει ὑπὸ τοῦ Πρόκλου γυμνάζεσθαι τὸν λόγον καὶ ἤδη πρὸς ἡμῶν ἀπεληλέγχθαι τὸ προκείμενον ἐπιχείρημα ἡ τούτων ἐξέτασις. ὅμως δ' οὖν ἐροῦμεν, ὡς οὐκ εὐλόγως ταῦτα φαίνεται λέγων ὁ φιλόσοφος. εἰ γὰρ ὅλως ἐν ὑποθέσει δύο τὰς τοῦ θεοῦ βουλήσεις εἶναι συγχωρήσωμεν, πολλῷ θειοτέρα ἔσται ἡ τοῦ εἶναι τὸ τεταγμένον βούλησις τῆς τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον δι' αὐτὸν τὸν ἀποδεδομένον παρ' αὐτοῦ τοῦ Πρόκλου συλλογισμόν· ἕκαστον γὰρ δεῖ ἐκ τῆς αὐτῆς αὐτοῦ κρίνειν φύσεως μᾶλ|λον καὶ οὐκ fol. 245r. ἐκ τῶν παρεπομένων. εἰ οὖν τὸ μὲν ἄτακτον κακόν, τὸ δὲ τεταγμένον ἀγαθόν, ἡ ἄρα τοῦ εἶναι τὸ τεταγμένον βούλησις αὐτόθεν μὲν αἱρεῖται τὸ ἀγαθόν, ἑπόμενον δὲ ἔχει τὸ βούλεσθαι μὴ εἶναι τὸ κακόν· ἅμα γὰρ εἶναι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἀμήχανον. ἡ δὲ τοῦ μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον βούλησις αὐτόθεν μὲν ἔχει τὸ βούλεσθαι μὴ εἶναι τὸ κακόν, ἑπόμενον δὲ τὸ βούλεσθαι εἶναι τὸ ἀγαθόν. ὥστε, εἰ ἑκάστην ἐξ αὐτῆς χαρακτηρίζειν δεῖ μᾶλλον καὶ μὴ ἐκ τοῦ ἑπομένου, αὐτόθεν κρείττων καὶ θειοτέρα ἔσται ἡ τοῦ εἶναι τὸ τεταγμένον βούλησις τῆς ἑτέρας τῆς τοῦ μὴ εἶναι

12. fort. ⟨ὡς⟩ ἐν 16. δεῖ in marg. suppl. M (ascr. ζητει) 17. αὐτῆς suspectum (301, 25: ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς φύσεως, cf. 85, 22. 86, 4)

θὸν δὲ οὐδὲν ἕτερον ἐν τούτ(
νον, ἡ δὲ τοῦ εἶναι τὸ τετα(
μὴ εἶναι τὸ κακόν ἐστιν, ἡ ἄ(
κτον βούλησις διὰ τὸ μὴ εἶνα(
εἰ ἡ τοῦ εἶναι τὸ τεταγμένον β(
τὸ κακόν ἐστιν, κακὸν δὲ π(
ἕτερον ὁ Πλάτων φησὶν ἢ τὸ
εἶναι τὸ ἄτακτον βούλησις δι(
ἐστιν, ἡ ἄρα τοῦ εἶναι τὸ τετα(
εἶναι τὸ ἀγαθόν ἐστιν. ὥστ(
αὕτη τῆς ἑτέρας κρείττων. ἀ(
τὸ βούλεσθαι τὸν θεὸν μὴ εἶν(
διὰ τὸ εἶναι τὸ ἀγαθὸν εἶπεν
ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸ κ(
fol. 245 v. φησίν, ‘ὁ θεὸς | φλαῦρον
πάντα κατὰ δύναμιν’. πῶς οὐ
μὴ εἶναι τὸ ἄτακτον βούλησιν
νην αὐτὸς ἀποδιελὼν διὰ τὸ

[redacted]

διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸ κακόν, τουτέστιν αὐτὸ τὸ ἄτακτον. καὶ κατὰ Πλάτωνα ἄρα οὐ δύο ἀλλὰ μία ἐστὶν ἡ τοῦ θεοῦ βούλησις διαφόροις προσαγορευομένη ὀνόμασιν.

Τέλος λύσεως τοῦ ις′ λόγου.

Πρόκλου διαδόχου λόγος ἑπτακαιδέκατος.

„Ἑπτακαιδέκατος ἔστω λόγος τῶν ἀξιωμάτων ἡμᾶς ἀναμιμνήσκων τῶν Ἀριστοτελικῶν ὡς πολλῷ πρότερον Πλατωνικῶν ὄντων, ἃ δή ἐστιν ʽπᾶν τὸ γενητὸν φθαρτόν’ καὶ ʽπᾶν τὸ ἀγένητον ἄφθαρτον’· τούτων γὰρ τὸ μὲν ἐν πολιτείᾳ λέγει, τὸ δὲ ἐν τῷ Φαίδρῳ. ʽἀλλ’ ἐπεὶ γενομένῳ παντὶ φθορά ἐστιν’ φησὶν ὁ Σωκράτης τὰς μούσας ὑποκρινόμενος καὶ ʽἐπειδὴ ἀγένητόν ἐστιν, καὶ ἀδιάφθαρτον ἀνάγκη εἶναι’ φησὶν πᾶσαν ἀρχὴν ἀγένητον εἶναι δείξας καὶ διὰ τὸ ἀγένητον ὅτι καὶ ἄφθαρτος καταδούμενος. τούτων γὰρ ὄντων ἀληθῶν καὶ πᾶν ἀνάγκη τὸ φθαρτὸν εἶναι γενητὸν (εἰ γὰρ ἀγένητον, ἔσται ἄφθαρτον τὸ φθαρτόν· ὅπερ ἀδύνατον) καὶ πᾶν ἄφθαρτον ἀγένητον (εἰ γὰρ γενητόν, ἔσται φθαρτὸν τὸ ἄφθαρτον). τούτων δὲ ἑπομένων ἐξ ἀνάγκης εἰ ἄφθαρτον τὸ πᾶν ἐστιν (ὡς ἐκ τῶν κειμένων δῆλον· τῶν γὰρ ἀθανάτων, φησίν, | αὐτὸς fol. 246r. *δημιουργός· τὸ δὲ ἀθάνατον ἀνώλεθρον, ὡς ἐν Φαίδωνι λέγεται· ʽσχολῇ γὰρ ἄν τι ἄλλο εἴη ἀνώλεθρον,*

3. προσαγορευομεν⌊η/ο⌋ν M 10. Plat. reip. VIII 546 A 12. Plat. Phaedr. 245 D 13. ⌊και αδιαφθαρ⌋τον M⌋ καὶ ἀδιάφθορον αὐτὸ Plat. 20. ει M, fort. del. 22. Plat. Phaedon. 106 A sq.

τοῖς δύο πρότερον ἀξιώμασι τὸ γενητὸν φθαρτόν', τὸ δὲ τον'. ὥστε οὐ κατὰ Ἀριστοτ Πλάτωνα διὰ τούτων ἀποδεί ὁ κόσμος οὔτε γενητὸς ὢν οὔ τὸ μὲν ἄτακτον ἀγένητον, τ τον, ἔσται τὸ ἄτακτον τοῦ γὰρ ἀγένητον πρὸς τὸ γενητὸ τως ἔχει πρὸς τὸ φθαρτόν· τὸ ἀγένητον ἕξει πρὸς τὸ ἀ πρὸς τὸ φθαρτόν, ὡς δὲ τὸ τόν, οὕτως γένεσις πρὸς φθορ των φθορᾶς, καὶ τὸ γενητὸν καὶ τὸ ἀγένητον τοῦ ἀφθάρτ ἄτακτον ἀγένητον ἢ καὶ φθα ἄφθαρτον καὶ γενητόν, ἔσται νου κρεῖττον καὶ ὁ ποιῶν ἐξ τοῦ ἀμείνονος ποιήσει χεῖρον

τὸν καὶ ἄφθαρτον ἥγουν ἀνάπαλιν· ἀλλ' οὔτε ὁ ποιητὴς κακός, ὥστε οὐ φθαρτὸν τὸ τεταγμένον, καί, εἰ ἐκ τοῦ ἀτάκτου τὸ τεταγμένον, οὐκ ἄφθαρτον τὸ ἄτακτον· οὐ γάρ ἐστιν τοῦ τεταγμένου ὄντος· | ἢ fol. 246 v. ἑκάτερον γενητὸν καὶ φθαρτόν· ἀλλ' εἴτε γενητὸν τὸ ἄτακτον, ἐκ τοῦ τεταγμένου γέγονεν, εἴτε φθαρτὸν τὸ τεταγμένον, ὁ φθείρων τὸ ταχθὲν ἢ οὐ καλῶς ἥρμοσεν καὶ οὐκ ἀγαθὸς ἢ φθείρει τὸ καλῶς ἁρμοσθὲν καὶ ἔστιν κακός. ταῦτα δὲ πάντα ἀδύνατα. οὐκ ἄρα ἔστιν πρὸ τοῦ τεταγμένου τὸ ἄτακτον. ἀγένητον ἄρα τὸ τεταγμένον ἐστίν, ὡσαύτως καὶ ἄφθαρτον."

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ ιζʹ λόγου.

αʹ. Ὅτι τὸ προκείμενον ιζʹ ἐπιχείρημα τὸ αὐτό ἐστιν τῷ ἕκτῳ. καὶ τίς ἡ πρὸς ἐκεῖνο τούτου διαφορά. καὶ τίς ἡ ἐν ἑκατέρῳ τῶν συλλογισμῶν ἀγωγή.

βʹ. Ὅτι τῷ ἕκτῳ καὶ τὸ προκείμενον συναπελήλεγκται. καὶ σύντομος τῶν ἐν ἐκείνῳ εἰρημένων ἀνακεφαλαίωσις, ὅτι τῷ κατὰ φύσιν ἀφθάρτῳ καὶ οὐ τῷ ἐπίκτητον τὴν ἀφθαρσίαν ἔχοντι τὸ ἀγένητον ἕπεται.

γʹ. Ὅτι ὅσον ἐκ τῶν Πλάτωνος λέξεων ἔδει μᾶλλον ἐκ τοῦ γενητὸν λέγεσθαι τὸν κόσμον ὑπὸ Πλάτωνος συλλογίζεσθαι, ὅτι οὐκ ἄφθαρτος ἀλλὰ φθαρτός, ἢ ἐκ τοῦ λέγειν μὴ φθείρεσθαι αὐτὸν τὸ μηδὲ γεγονέναι συνάγειν.

5. ἀλλ' κτλ.: cf. pag. 602, 13 7. cf. Plat. Tim. 41 B

13. ταυτον M^b 17. 18. συναπεληλεκται, γ in ras., M^a 18. ἐν om. M^a 18. 19. ανακεφαλιωσις M^b 20. αγ\εν\ητον M^a 24. 25. φθαρτο[ς], ex ν, M^a

ἀνάγκη. καὶ ὅτι Πλάτων ταύ

ς'. Ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς
Πλάτωνος ὑποθέσει τὰ ἀκόλο
γίζεται.

Ἀρχὴ τῆς λύσεως τοῦ ἑπτ

α'. Καὶ οὗτος ὁ λόγος τ
κἀκεῖ ὡς Πλατωνικὸν λαβὼν τ
εἶναι, ἔτι δὲ καὶ τὸ μὴ φθείρ
Πλάτωνα (‘τὸ γὰρ καλῶς ἁρ
fol. 247 r. φησὶν | ἐκεῖνος, ‘λύειν ἐθέ
συνήγαγεν τῇ σὺν ἀντιθέσει
ὡς, εἰ τὸ γενητὸν ἅπαν φθ
φθείρηται, τοῦτο οὐδὲ γενητ
φθείρηται κατὰ Πλάτωνα ὁ
γέγονεν κατ' αὐτόν. οὕτω μὲν
τῷ προκειμένῳ τὰς αὐτὰς μὲν
(καὶ ὅτι τὸ γενητὸν φθαρτὸν

φησὶν γὰρ ἐκεῖνος πᾶν εἶναι τὸ ἀγένητον ἀδιάφθορον· ἔκ τε οὖν τούτου καὶ ἐκ τοῦ πᾶν τὸ γενητὸν φθαρτὸν εἶναι συνάγει, ὅτι οὔτε τὸ φθαρτὸν ἀγένητον εἶναι ἐνδέχεται οὔτε τὸ ἄφθαρτον γενητόν, ὡς ἀντιστρέφειν ἑκατέραν ἀπόφανσιν, καὶ ὥσπερ πᾶν τὸ γενητὸν φθαρτόν, οὕτω καὶ πᾶν τὸ φθαρτὸν γενητόν, καὶ πάλιν ὥσπερ πᾶν ἀγένητον ἄφθαρτον, οὕτω καὶ πᾶν ἄφθαρτον ἀγένητον. ὅτι μὲν οὖν πᾶν φθαρτὸν γενητόν, τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ τὸν τρόπον τοῦτον συνελογίσατο. εἰ γὰρ μὴ πᾶν φθαρτὸν γενητόν, ἀλλ' ἐνδέχεσθαι λέγοι τις εἶναι τὶ φθαρτὸν ἀγένητον, ἐπειδὴ καὶ πᾶν ἀγένητον ἄφθαρτόν ἐστιν, ἐνδέχεται ἄρα τὶ φθαρτὸν ἄφθαρτον εἶναι κατὰ τὸν τρίτον τρόπον τοῦ α' σχήματος· ἔστιν γὰρ ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος· τὶ φθαρτὸν ἀγένητον, πᾶν ἀγένητον ἄφθαρτον ⟨, τὶ ἄρα φθαρτὸν ἄφθαρτον⟩· ὅπερ ἄτοπον. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται τὶ φθαρτὸν ἀγένητον εἶναι. εἰ δὲ οὐδὲν φθαρτὸν ἀγένητον, ἀνάγκη δὲ ἢ γενητὸν πᾶν ἢ ἀγένητον εἶναι, πᾶν ἄρα φθαρτὸν γενητόν ἐστιν ἐξ ἀνάγκης. ὁμοίως δ' ὅτι καὶ πᾶν ἄφθαρτον ἀγένητον διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου συνή|γαγεν. εἰ γὰρ λέγοι τις ἐν- fol. 247 v. δέχεσθαι τὶ ἄφθαρτον γενητὸν εἶναι, ἐπειδὴ πᾶν γενητὸν φθαρτόν, τὶ ἄρα ἄφθαρτον φθαρτόν· ὅπερ ἄτοπον. εἰ οὖν τοῦτο ἄτοπον, οὐδὲν ἄρα ἄφθαρτον γενητόν· τοῦτο γὰρ τὸ ἄτοπον ἠκολούθησεν. οὐκοῦν πᾶν ἄφθαρτον ἀγένητον. δέδεικται ἄρα, ὅτι καὶ πᾶν φθαρτὸν γενητὸν καὶ ὅτι πᾶν ἄφθαρτον ἀγένητον. εἰ

1. Plat. Phaedr. 245D   4. 5. ανστιτρεφειν M   5. ἀπόφανσιν] αποφασον M; ἀπόφασιν pt   15. 16. τὶ — ἄφθαρτον add.   20. ἀφθαρτ[ο]ν M   21. 22. ενδεχε\σ\θαι, ex τ, M   *26. [καὶ] M*

σκευὴν τοῦ τὸ ἄφθαρτοι
λόγῳ προσθέντα τοῦ παρα
καὶ τῷ πλήθει τῶν ἐπιχε
τυγχάνοντας βουλόμενος ὁ
ἡμῖν διπλασιάζει ἐπιχειρη
ἐδείξαμεν.

β'. Εἰ οὖν τὸ αὐτό ἐσ
ὡς ἐκείνῳ καὶ τοῦτο συναπ
εἴτε τῇ σὺν ἀντιθέσει ἀντι
τὸν ἀγένητον εἴτε τῷ νῦν
δὲ τοῦ παραλογισμοῦ, ὡς ἐ
νυμία καὶ τὸ ἀπροσδιορίστω
διορισμοῦ εἰρημένα τῷ Πλ
καὶ τὸ ἄφθαρτον διττόν,
ἰδίας φύσεως τὴν ἀθανασία
τὸ μηδὲ λόγον ἔχον θανά
δεκτικὸν μὲν φθορᾶς τε κ
τὴν ἀθανασίαν προσκτώμεν

[redacted]

θέντος ὕδατος καὶ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου. ἀλλὰ δὴ καὶ μέλαν τὸ μέν ἐστιν κατ' οὐσίαν ὑπάρχον τινὶ ὡς τῇ ἐβένῳ, τὸ δὲ ἐξ ἐπικτήσεως προσγινόμενον ὡς ἐπὶ τοῦ βεβαμμένου ἐρίου. καὶ φῶς τὸ μέν ἐστιν κατ' οὐσίαν ὡς τὸ ἐν τῷ ἡλίῳ, τὸ δὲ ἐξ ἐπικτήσεως, κἂν ἀεὶ παρῇ τισιν, ὡς τὸ ἐξ ἡλίου φῶς ταῖς ἀνωτέρω τοῦ ἡλίου σφαίραις ἀεὶ μὲν πάρεστιν, ἐπιγενήτως δὲ πάρεστιν· ὅθεν, εἰ τὸν ἥλιον αὐτῶν ὑπεξέλοιμεν κατ' ἐπίνοιαν, καὶ τὸ φῶς τὸ ἐν αὐταῖς εὐθὺς συναφίσταται ἅτε δὴ μὴ λόγῳ τῆς φύσεως τῆς αὐτῶν ἐνυπάρχον αὐταῖς, εἰ καὶ ἀεὶ πάρεστιν· ὥστε ἀεὶ φωτιζόμεναι διὰ τὸ ἀεὶ παρεῖναι τὸ φωτίζον ὅμως τῷ ἰδίῳ λόγῳ τῆς φύσεώς εἰσιν ἀφώτιστοι. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τούτων διττόν ἐστιν τῶν εἰρημένων ἕκαστον, τὸ μὲν ἐκ φύσεως συνουσιωμένον τῷ ὑποκειμένῳ, τὸ δὲ ἐπικτήτως αὐτῷ προσγενόμενον, οὕτως καὶ τὸ ἄφθαρτον διττὸν εἶναι ἀνάγκη, ἢ τὸ κατ' οὐσίαν ὑπάρχον τινὶ ἢ τὸ ἐπικτήτως αὐτῷ καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ λόγου τῆς οἰκείας φύσεως προσγενόμενον· οὕτω γὰρ καὶ αἱ στοιχείων ὁλότητες νῦν τὸ ἀδιάλυτον ἔχουσιν οὐ τῆς οὐσίας αὐτῶν τὸν λόγον οὐκ ἐχούσης τῆς διαλύσεως (τοὐναντίον γὰρ οὐδὲν ἔστιν στοιχείου μέρος, ὃ μὴ κατ' ἐνέργειαν φθείρεται) ἀλλ' ὡς συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον τὴν ἐπισκευὴν δεχόμεναι· ἀντὶ γὰρ τοῦ φθαρτοῦ πυρὸς ἕτερον εὐθὺς ἐπιγίνεται καὶ τὴν τοῦ πυρὸς ὁλότητα ἀναπληροῖ, καὶ τὸ διαπνευσθὲν τοῦ ὕδατος μόριον ἄλλο ὕδωρ γενόμενον ἀνεπλήρωσεν, καὶ ἐπὶ

3. προσγηνομενον M 4. βεβαμμενο[υ], ex ν, M 5. τὸ ἐν pt] τω εν M 8. 9. αὐτῶν ὑπεξέλοιμεν] αυτον ϋπεξελομεν M 12. το [αει] M 16. τ[ὸ], ex ω, M 25. γ[ι]νεται, ex η, M

fol. 248 v. γῆς καὶ ἀέρος ὡσαύτως. διττῆς | οὖν οὔσης τῆς ἀφθαρσίας, εἰ μὲν ἔχει τις δεικνύειν κατὰ φύσιν ἀθάνατόν τε καὶ ἄφθαρτον εἶναι τὸν κόσμον λέγειν τὸν Πλάτωνα, ἕψεται ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὰς αὐτοῦ Πλάτωνος ὑποθέσεις τὸ καὶ ἀγένητον αὐτὸν εἶναι, κἂν μυριάκις γενητὸν αὐτὸν εἶναί φησιν· εἰ δὲ τοὐναντίον φύσει μὲν θνητὸν εἶναι αὐτὸν καὶ λυτὸν ἀποφαίνεται εἶναι καὶ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ μετὰ κατασκευῆς τε καὶ ἀποδείξεως (‘ἐπείπερ ἐγένεσθε’, φησίν, ‘ἄλυτοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδὲ ἀθάνατοι τὸ πάμπαν’), ὅτι δὲ γέγονεν, ἐκ τοῦ ὁρατόν τε καὶ ἁπτὸν εἶναι καὶ σῶμα ἔχειν συνελογίσατο καὶ προσέτι τὴν ἀθανασίαν ἐπίκτητον αὐτῷ καὶ ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ ἀεὶ ὄντος φησὶν ἐπιγίνεσθαι, ποία ἔτι ἀνάγκη τῇ ἐπικτήτῳ μὴ κατὰ φύσιν ἀθανασίᾳ τὸ ἀγένητον ἕπεσθαι; πᾶν γὰρ τοὐναντίον ἀνάγκη· τὰ γὰρ ἐπικτήτως τι ἔχοντα καὶ

[redacted]

γ'. Πῶς δὲ καὶ οὐ κακοῦργον καὶ φιλοσόφου ἤθους ἀλλότριον τιθέμενον τῇ Πλάτωνος ἀποφάνσει τὸ πᾶν εἶναι τὸ γενητὸν φθαρτὸν καὶ ἀκούοντα τοῦ ἀνδρὸς τοῖς οἰκείοις ἑπομένου καὶ βοῶντος 'ἐπείπερ ἐγένεσθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδ' ἄλυτοι τὸ πάμπαν' τοῦτο | μὲν ἑκόντα παρατρέχειν, ἁπλῶς δὲ οὕτως (fol. 249 r.) τῆς λέξεως τοῦ <μὴ> λυθήσεσθαι τὸν κόσμον δράττεσθαι καὶ ταῦτα μηδὲ ἀπροσδιορίστως εἰρημένης καὶ ἐντεῦθεν τὸ μηδὲ γεγονέναι συνάγειν ἐκείνου σαφῶς γενητὸν εἶναι καὶ γεγονέναι αὐτὸν εἰπόντος. καίτοι γε εἰ τῶν δύο θάτερον ἐκβάλλειν ἐχρῆν, ἢ ἐκ τοῦ μὴ φθείρεσθαι τὸν κόσμον τὸ γενητὸν εἶναι ἢ ἐκ τοῦ γενητὸν εἶναι τὸ ἄφθαρτον, πολλῷ γε ἦν εὐλογώτερον τοῦ μὲν γεγονέναι τὸν κόσμον ἁπλῶς καὶ ἄνευ προσδιορισμοῦ τινος παρὰ Πλάτωνος εἰρημένου, τοῦ δὲ μένειν ἀδιάλυτον μετά τινος προσδιορισμοῦ (οὐ γὰρ φύσει τὸ ἀδιάλυτον ἔχειν τὸν κόσμον ἀλλ' ἐπίκτητον εἴρηκεν, φύσει δὲ μᾶλλον λυτὸν εἶναι) ἐκ τοῦ γεγονέναι αὐτὸν τὸ ἀδιάλυτον εἶναι ἀθετεῖν, εἴπερ καθόλου ἐστὶν ἀληθὲς τὸ πᾶν εἶναι τὸ γενητὸν φθαρτόν, καὶ σαφῶς εἰπόντος τοῦ Πλάτωνος, ἐπείπερ γέγονεν, μήτε ἄλυτον εἶναι μήτε ἀθάνατον, ἢ ἐκ τοῦ μὴ διαλύεσθαι μηδὲ γενητὸν εἶναι συνάγειν· οὐδαμοῦ γάρ, ὡς ἄφθαρτός ἐστιν ὁ κόσμος, λέγων ὁ Πλάτων φαίνεται, τοὐναντίον δέ, ὡς οὔτε ἀδιάλυτός ἐστιν οὔτε ἀθάνατος. ὅτι μέντοι λυτὸς ὢν οὐ λυθήσεται, λέγει· πολλῷ δὲ

2. ἀποφάνσει τὸ κτλ.: cf. pag. 24, 21. 22 4. εγενεσθ[ε], ex αι, M] γεγένησθε Plat. Tim. 41 B 7. μὴ add. 13. γενητὸν] γενητου M 14. 15. et 16. προσδιωρισμου M 18. λυτὸν] ἀυτον M (vix scrib. αὐτὸν <λυτὸν>) 25. αθανατον M (cr. pt)

τοῦτο ἐκείνου διέστηκε· τὸ μὲν γὰρ ἄφθαρτον σημαίνει ἂν τὸ μηδὲ λόγον ἔχον φθορᾶς, τὸ δὲ μὴ φθαρησόμενον οὐ πάντως τῷ μηδὲ λόγον ἔχειν φθορᾶς οὐ φθείρεται· ἐνδέχεται γὰρ καὶ τῷ τὰ πεπονηκότα κατὰ συνέχειαν ἐπανορθοῦσθαι καὶ τὸ φθαρτὸν μὴ φθείρεσθαι. τοιαύτην δὲ εἶναι καὶ τὴν τοῦ κόσμου ἀθανασίαν σαφῶς ὁ *Πλάτων* εἴρηκεν· θνητὸν γὰρ ὄντα καὶ αὐτὸν φύσει ἐπίκτητόν τε καὶ ἐπισκευαστὴν παρὰ τοῦ δημιουργοῦ τὴν ἀθανασίαν πορίζεσθαι.

δʹ. Ἡμεῖς οὖν οὐδὲν τῶν ὑπὸ *Πλάτωνος* ἐν τούτοις εἰρημένων ἀθετήσομεν οὐδ᾽, ἵνα τὰ ἡμῖν
30v αὐτοῖς καὶ μὴ αὐτῷ δοκοῦντα πιστωσώμεθα, εἰς ἀσυμφωνίαν ἐν τούτοις συκοφαντοῦντες αὐτὸν περιάξομεν· σύμφωνος γὰρ ἑαυτῷ λίαν ὑπάρχει καὶ τὸ γενητὸν πᾶν φθαρτὸν εἶναι λέγων καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν κόσμον, ἐπεὶ γενητός ἐστιν, καὶ φθαρτὸν εἶναι καὶ τὴν ἀθανασίαν αὐτοῦ οὐκ ἀπὸ φύσεως ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς βουλήσεως τοῦ θεοῦ παραδούμενος· αὐτῷ γὰρ τῷ ἐπικτᾶσθαι τὴν ἀθανασίαν φθαρτὸς ὢν δείκνυται· εἰ γὰρ μὴ εἰς διάλυσιν ἐκ φύσεως διὰ τὸ γεγονέναι ἐξωλίσθανεν, οὐδ᾽ ἂν ἐπισκευάζεσθαι καὶ ἐπικτᾶσθαι τὴν ἀθανασίαν ἐχρῄζεν. ὥστε, κἂν εἰς τὸ παντελὲς ἀδιάλυτος διαμένῃ, ἀλλ᾽ οὖν γε ἕπεται τῷ γεγονέναι αὐτὸν τὸ κατὰ βραχὺ διαλύεσθαι· ὅπερ ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως ἀνυφαίνεται· εἰ γὰρ ἐνέδωκεν κατ᾽ ἐπίνοιαν τὸ τὴν ἐπισκευαστὴν αὐτῷ καὶ τὴν ἐπίκτητον ἀθανα-

1. διεστηκε[ν er.] M 4. 5. cf. pag. 228, 7. 601, 10 7. 8. fort. καὶ αὐτὸν 13. 14. περιάξομεν] περιαξωμεν M 16. φθαρτος M 18. τὸ M 22. αθανασι[α]ν M ωστ[ε] M 25 εἰ] ἡ M αν[υ]φαινεται, ex α M in marg. ζητει ad versum γαρ ενεδωκεν (sic) — επισκευαστην M 26. τὸ] του M

[redacted]

σίαν χαριζόμενον, οἰχήσεται πάντως ἑαυτὸν συνέχειν ἐς ἀεὶ μὴ δυνάμενος. ὥστε, κἂν λέγῃ Πλάτων, ὡς τὰ ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ γινόμενα ἀθάνατά ἐστιν καὶ ἀνώλεθρα, τῷ εἰρημένῳ φησὶν τρόπῳ ἀθάνατα αὐτὰ διαμένειν, διότι μόνῳ τῷ βούλεσθαι διακρατοῦντος τὸ πᾶν τοῦ δημιουργήσαντος ἀνάγκη πᾶσα τῆς βουλήσεως ἀκινήτου μενούσης καὶ αὐτὰ μένειν ἀθάνατα ἐπίκτητον ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ θεοῦ καὶ οὐκ ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως τὸ ἀθάνατον ἔχοντα. ταῦτα δὲ οὕτω λέγειν ἡμᾶς τὴν Πλάτωνος ἐξηγουμένους διάνοιαν ἀνάγκη, εἰ μὴ τῷ ὄντι εἰς ἀντίφασιν τὸν Πλάτωνα περιάγειν βουλοίμεθα· ἔφθη γὰρ εἰπὼν 'ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδ' ἄλυτοι τὸ πάμπαν.' πῶς οὖν ἐγχωρεῖ λέγειν τοὺς αὐτοὺς καὶ ἀθανάτους εἶναι καὶ οὐκ ἀθανάτους καὶ λυτοὺς καὶ οὐ λυτούς, εἰ μὴ τὸ μὲν τῇ φύσει τὸ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ βουλήσει παρέξομεν;

ε'. Ἱκανῶς μὲν οὖν οἶμαι τοῖς | μὴ πάντῃ φι- fol. 250r. λονείκοις καὶ ἀπηρυθριακόσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ὡς οὔτε πᾶν ἁπλῶς τὸ ἄφθαρτον ἀγένητον ἀλλ', εἴπερ ἄρα, τὸ φύσει, οὔτε Πλάτων φύσει ἄφθαρτον εἶναι τὸν κόσμον οἴεται καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἀγένητον. εἰ δὲ δεῖ καὶ μαρτυρίαις ἀξιοπίστων ἀνδρῶν βεβαιῶσαι τὸν λόγον, εἴ τῳ δοκεῖ Γαληνὸς ἀξιόπιστος εἶναι τούτων μάρτυς, ἀνὴρ φυσικώτατός τε καὶ οὐδὲν ἧττον τῆς ἰδίας ἐπιστήμης τὰ κατὰ φιλοσοφίαν ἠκριβωκὼς θεωρήματα, παρίτω τῷ

12. εφθ⌊η⌋, ex ει, M Plat. Tim. 41B 13. εγχωρειρει⌊σ eras.⌋ τους, in marg. λεγειν, M 15. λυτος — λυτος M (cr. t et — superscr. m 1 — p) 23. M m 1 ad εἴ τωι not. marg.: αντι του φι εἴτινι 23. 24. γαλινος M 24. ⌊τ⌋ουτων M 26 sq. παρειτω — ημετ⌊ερ⌋ωι M

ἡμετέρῳ λόγῳ συνήγορος. οὗτος οὖν ἐν τῷ δʹ λόγῳ ᾗς αὐτὸς συνέγραψεν ἀποδεικτικῆς πραγματείας φησὶν ἐπὶ λέξεως ταῦτα 'σύνθετός ἐστιν ἡ νόησις τοῦ ἀιδίου· καὶ γὰρ ἀγένητος καὶ ἄφθαρτος. ἕπεται δὲ ἑκατέρῳ θάτερον' — δηλονότι κἀνταῦθα δείξας, ὁπότερον αὐτῶν, εἶθ' ὡς ἕπεται θάτερον, ἐκεῖνο προλαβὼν ἀποδέδειχεν ἂν εἴη τὸ προκείμενον —. 'εἰ τοίνυν καλῶς ὑπὸ πάντων ὡμολόγηται τῷ ἀγενήτῳ τὸ ἄφθαρτον ἕπεσθαι, σκοποῦντες ἅμα μὲν ἀναπόδεικτόν τε καὶ πρῶτον καὶ ἐξ αὐτοῦ πιστὸν εἶναι ἀξίωμα κατενοήσαμεν, ἅμα δὲ ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἐναργοῦς μαρτυρούμενον ἀξιώματος, ὃ μικρὸν ἔμπροσθεν εἴρηται, τοιοῦτο ὑπάρχειν 'εἴ τι λόγον οὐδ' ὅλως ἔχει γενέσεως, οὐδὲ φθορᾶς ἕξει τὸ τοιοῦτο λόγον'. ὅτι μὲν οὖν ἅπαν ἀγένητον εὐθὺς καὶ ἄφθαρτόν ἐστιν, ἑτοίμως ἡ διάνοια δέχεται καὶ εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν πρὸς νόησιν ἐναργῶν πρῶτον ὑπάρχει καὶ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα. τὸ μέντοι πᾶν ὅσον ἄφθαρτον ἐξ ἀνάγκης τοῦτο καὶ ἀγένητον εἶναι διορισμοῦ δεῖταί τινος, ἵν' ἑτοίμως αὐτὸ δεχώμεθα· τίς οὖν ὁ διορισμός; ἐν τῷ διελέσθαι, πῶς ἄφθαρτον εἶναι τόδε τι συγχωρεῖται, πότερον ὡς οὐδὲ τὸν λόγον ὅλως ἐπιδεχόμενον τῆς φθορᾶς, οἷον τὸ τελείως
fol. 250r. ἁπλοῦν ἐστιν καὶ ἀπαθές, ἢ ὡς ἐπισκευαστῆς τῆς ἀθανασίας τετυχηκός, οἷόν τι δοκεῖ καὶ περὶ τῶν θεῶν ἐν Τιμαίῳ λέγειν ὁ Πλάτων, ἐν οἷς πεποίηκεν τὸν πρῶτον θεὸν αὐτοῖς διαλεγόμενον· ἔστιν δ' ἡ ῥῆσις ἥδε 'ἐπείπερ γεγόνατε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδὲ

1. οὗτος pt] ὄντως M   7. ὡς ante ἂν add. pt; locum corruptum non expedio   12. ὑπάρ(χ) M   18. 19. διωρισμοῦ M   19. δεχώμε[θ]α M   20. διωρισμὸς M   21. συγχωρ[τ] M; συγχωρητέον pt   27. γεγένησθε Plat. Tim. 41 B

λυτοι τὸ πάμπαν· οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθε οὐδὲ τεύεσθε θανάτου μοίρας,.τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος τι καὶ κυριωτέρου δεσμοῦ λαχόντες ἐκείνων, οἷς ὅτε γίνεσθε συνεδεῖσθε'. ταὐτὸ δὲ τοῦτο κἀν τῷ πολιικῷ περὶ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ διεξέρχεται. ἐπινοεῖται 'άρ τι, κἂν εἰ γέγονεν, ὅμως οὐ φθαρησόμενον· οἷον τῶν Λακεδαιμονίων πόλις εἰ τύχοι· ἐγχωρεῖ γὰρ :ὐτὴν φθαρῆναι μηδέποτε, καίτοι τῶν κατὰ μέρος ιἰκιῶν ἁπασῶν φθείρεσθαι φύσιν ἐχουσῶν, ἀλλὰ τῷ ὑνασθαι κατὰ βραχὺ γίνεσθαι τὴν ἐπανόρθωσιν ἐνέχεται μὴ φθαρῆναι τὸ σύμπαν. οὐ μόνον δὲ πόλιν ιὕτως δυνατὸν ἄφθαρτον ἐπινοεῖν ἀλλὰ καὶ μίαν ιἰκίαν, εἰ τὸ πονῆσαν αὐτῆς ἐπανορθώσεως ἑκάστοτε :υγχάνοι. κατὰ λόγον οὖν, εἰ μὲν ἀγένητόν τι, πάν:ως καὶ ἄφθαρτον, εἰ δὲ ἄφθαρτον, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἰγένητον'. σαφῶς ἄρα καὶ οὗτος ὁ ἀνὴρ οὔτε τῷ ὁπωσοῦν ἀφθάρτῳ τὸ ἀγένητον εἶπεν ἕπεσθαι ἀλλὰ :ῷ μηδὲ τὸν λόγον τῆς φθορᾶς ἔχοντι καὶ Πλάτωνα ιὕτω τὴν ἀφθαρσίαν διδόναι ὡμολόγηκεν τῷ οὐρανῷ. ἰλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις κἀνταῦθα.

ς'. Ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς λαβὼν πάλιν ὁ φιλόσοφος ταρὰ Πλάτωνος τὸ ἐκ τοῦ ἀτάκτου γεγονέναι τὸ τεταγμένον αὐτὸς προστίθησιν, ὅτι καὶ ἀγένητόν ἐστιν τὸ ἄτακτον, Πλάτωνος οὐδὲ ὅτι γενητὸν οὐδ' ὅτι ἀγένητον εἰπόντος. εἶτα συλλογίζεται, ὅτι καὶ φθαρτόν· εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ἀτάκτου τὸ τεταγμένον γέγονεν, τοῦ δὲ τεταγμένου ὄντος οὐκ ἔ|στιν τὸ ἄτακτον, φθαρτὸν fol. 251 r. ἄρα ἔσται τὸ ἄτακτον. ὥστε ἀγένητόν ἐστιν καὶ φθαρ-

1. λυθήσεσθέ γε Plat. 3. δεσμοῦ post ἔτι Plat. 4. 5. cf. Plat. politic. 269 D. 273 E 11. ⌊οὐ⌋ M

τὸν τὸ ἄτακτον. εἰ οὖν τὸ ἄτακτον, φησίν, ἀγένητόν ἐστιν καὶ φθαρτόν, τὸ δὲ τεταγμένον γενητὸν καὶ ἄφθαρτον, κρεῖττον δὲ τὸ ἀγένητον τοῦ ἀφθάρτου, ὡς ἔδειξεν (ἐπεὶ καὶ ἡ γένεσις κρείττων τῆς φθορᾶς), ἀντὶ τοῦ κρείττονος ἄρα τοῦ ἀγενήτου τὸ χεῖρον τὸ γενητὸν καὶ ἄφθαρτον ὁ δημιουργὸς ἐποίησεν. περὶ μὲν οὖν τῆς Πλάτωνος ὑποθέσεως εἴρηται. καὶ οὕτω δὲ φίλως ἐχούσης τῆς ὑποθέσεως λέγεται μᾶλλον ἦν ἐντεῦθεν εὐλογώτερον συλλογίσασθαι, ὡς, εἴπερ πᾶν τὸ φθαρτὸν γενητόν ἐστιν, ὡς αὐτὸς ἔδειξεν, φθαρτὸν δὲ κατὰ Πλάτωνα τὸ ἄτακτον, καὶ γενητὸν ἄρα. εἰ δὲ καὶ γενητὸν καὶ φθαρτόν, χεῖρον ἔσται τοῦ τεταγμένου γενητοῦ καὶ ἀφθάρτου ὄντος. ἀλλὰ εἰ γενητόν, φησίν, τὸ ἄτακτον, ἐκ τοῦ τεταγμένου γέγονεν. πρῶτον μὲν οὐκ ἀνάγκη, εἴ γε πολλάκις ἐδείξαμεν, ὡς οὐ πάντως ἐξ ὄντος τὰ γινόμενα γίνεται. ἔπειτα εἰ καὶ τοῦθ' οὕτως εἶχεν, οὐ νῦν ζητοῦμεν, τί ἕπεται τῇ ὑποθέσει τῇ λεγούσῃ γενητὸν εἶναι τὸ ἄτακτον, ἀλλὰ τί ἕπεται τῷ εἶναι τὸ ἄτακτον φθαρτὸν ἐκ τῶν Πλάτωνος ὑποθέσεων. εἰ οὖν τῷ φθαρτῷ τὸ γενητὸν ἕπεται κατὰ Πλάτωνα, φθαρτὸν δὲ κατ' αὐτὸν τὸ ἄτακτον, καὶ γενητὸν ἄρα κατ' αὐτὸν ἔσται· οὐδαμοῦ γὰρ ἀγένητον αὐτὸ εἶναι λέγει. εἰ δὲ ὁ Πρόκλος ἀγένητον ἐξ ἀνάγκης ἀπαιτήσει εἶναι τὸ ἄτακτον, ἐναργῶς δὲ αὐτὸ φθαρτὸν εἶναι βούλεται Πλάτων (τὸ γὰρ πλημμελῶς, φησίν, καὶ ἀτάκτως κινούμενον εἰς

1. pag. 590, 19 4. εδειξαν M (cr. t et — superscr. m 1 — p) 7. cf. pag. 597, 1 sq. 8. λέγεται suspectum; vix ⟨ὡς⟩ λέγεται 10. pag. 589, 16 13. ἀφθάρτου] φθαρτου M 14. pag. 591, 5 22. α[τακτον και] M 24. ἀπαιτησῃ (ει superscr.) M 25. Plat. Tim. 30 A

τάξιν ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας), ἐνδέχεται τὶ ἄρα ἀγένητον ὂν φθαρτὸν εἶναι, εἴ γε | τὸ μὲν ὁ Πρό- fol. 251 v. κλος δέδωκεν τὸ ἀγένητον, τὸ δὲ Πλάτων τὸ φθαρτόν. τί οὖν κωλύει καὶ τὸ τεταγμένον γενητὸν μὲν εἶναι ἄφθαρτον δέ; ἄλλως τε εἰ καὶ τὸ ἀγένητον τοῦ ἀφθάρτου κρεῖττον καὶ τὸ ἄτακτον ἀγένητον εἶναι συγχωρήσωμεν, ἀλλά γε καὶ τὸ ἄφθαρτον τοῦ φθαρτοῦ κρεῖττόν ἐστιν. ὥστε καὶ τὸ τεταγμένον ἄφθαρτον ὂν κατὰ Πλάτωνα κρεῖττόν ἐστιν κατὰ τοῦτο τοῦ ἀτάκτου φθαρτοῦ ὄντος. οὐκοῦν κατά τι μὲν ἐκ τοῦ κρείττονος τοῦ ἀγενήτου, κατά τι δὲ ἐκ τοῦ χείρονος τοῦ φθαρτοῦ ἡ τοῦ τεταγμένου ἐστὶν γένεσις καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐκ κρείττονος τὸ χεῖρον γεγένηται, ὡς Πρόκλος φησίν. καὶ εἰ τὸ εἶναι τοῦ μὴ εἶναι κρεῖττον, ἐπεὶ καὶ γένεσις φθορᾶς, ὡς αὐτός φησιν, καὶ τὸ μὲν ἄτακτον δυνατὸν ἦν μηκέτι εἶναι φθαρτόν, καίτοι γε ὂν καὶ φθαρέν, τὸ δὲ τεταγμένον ἀδύνατον ἦν μὴ εἶναι ἄφθαρτον ὄν, καὶ ἁπλῶς ἄρα κρεῖττον τὸ τεταγμένον τοῦ ἀτάκτου. ἐκ τοῦ χείρονος ἄρα ἡ τοῦ τεταγμένου γένεσις. ἀλλ' οἶμαι φιλοτιμία μόνον ἐστὶν περιττὴ ἡ τοιαύτη τῶν λόγων στροφή, χρήσιμον δὲ οὐδὲ πραγματειῶδες οὐδὲν ἔχει· ὅθεν ἡμᾶς ἀνάγκη τῶν τοιούτων θᾶττον ἀποπηδᾶν λόγων· καὶ οὐδὲ κινεῖν οἶμαι τὴν ἀρχὴν τὰ τοιαῦτα τὸν φιλόσοφον ἦν εὔλογον. ὅτι δὲ οὐδὲ κακὸς ὁ δημιουργός, εἰ τὸ τεταγμένον φθείροι, ἐν τῷ ϛ' διὰ πλειόνων ἐδείξαμεν. ἔσονται δὲ οὕτω καὶ οἱ ἐγκόσμιοι θεοὶ κακοὶ τὰ μερικὰ τε-

3. 4. φθαρτόν] αφθαρτον M 10. μεν⌊εν er.⌋ M
15. pag. 590, 17 16. ⌊ἣ⌋ν, ex ει, M 20. περῖτη M
22. ἀ̂ν̂αγκη ἡ̂μας M 24. τ⌊ὸ⌋ν, ex ω, M 26. pag. 128, 1 sq.

αὐτὸν φύσει ἐπίκτητόν
δημιουργοῦ τὴν ἀθανασι
δ'. Ἡμεῖς οὖν οὐδὲι
τοις εἰρημένων ἀθετήσ
fol. 249 v. αὐτοῖς καὶ μὴ αὐτῷ
ἀσυμφωνίαν ἐν τούτοις
ἄξομεν· σύμφωνος γὰρ
γενητὸν πᾶν φθαρτὸν εἶ
τὸν κόσμον, ἐπεὶ γενητό
καὶ τὴν ἀθανασίαν αὐτο
τῆς βουλήσεως τοῦ θεοῦ
ἐπικτᾶσθαι τὴν ἀθανασίαι
γὰρ μὴ εἰς διάλυσιν ἐκ φ
ωλίσθανεν, οὐδ' ἂν ἐπισκε
ἀθανασίαν ἔχρῃζεν. ὥστε
λυτος διαμένῃ, ἀλλ' οὖν γε

[redacted]

σίαν χαριζόμενον, οἰχήσεται πάντως ἑαυτὸν συνέχειν ἐς ἀεὶ μὴ δυνάμενος. ὥστε, κἂν λέγῃ Πλάτων, ὡς τὰ ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ γινόμενα ἀθάνατά ἐστιν καὶ ἀνώλεθρα, τῷ εἰρημένῳ φησὶν τρόπῳ ἀθάνατα αὐτὰ διαμένειν, διότι μόνῳ τῷ βούλεσθαι διακρατοῦντος τὸ πᾶν τοῦ δημιουργήσαντος ἀνάγκη πᾶσα τῆς βουλήσεως ἀκινήτου μενούσης καὶ αὐτὰ μένειν ἀθάνατα ἐπίκτητον ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ θεοῦ καὶ οὐκ ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως τὸ ἀθάνατον ἔχοντα. ταῦτα δὲ οὕτω λέγειν ἡμᾶς τὴν Πλάτωνος ἐξηγουμένους διάνοιαν ἀνάγκη, εἰ μὴ τῷ ὄντι εἰς ἀντίφασιν τὸν Πλάτωνα περιάγειν βουλοίμεθα· ἔφθη γὰρ εἰπὼν 'ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ οὐδ' ἄλυτοι τὸ πάμπαν.' πῶς οὖν ἐγχωρεῖ λέγειν τοὺς αὐτοὺς καὶ ἀθανάτους εἶναι καὶ οὐκ ἀθανάτους καὶ λυτοὺς καὶ οὐ λυτούς, εἰ μὴ τὸ μὲν τῇ φύσει τὸ δὲ τῇ τοῦ θεοῦ βουλήσει παρέξομεν;

εʹ. Ἱκανῶς μὲν οὖν οἶμαι τοῖς | μὴ πάντῃ φι- fol. 250r. λονείκοις καὶ ἀπηρυθριακόσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ὡς οὔτε πᾶν ἁπλῶς τὸ ἄφθαρτον ἀγένητον ἀλλ', εἴπερ ἄρα, τὸ φύσει, οὔτε Πλάτων φύσει ἄφθαρτον εἶναι τὸν κόσμον οἴεται καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἀγένητον. εἰ δὲ δεῖ καὶ μαρτυρίαις ἀξιοπίστων ἀνδρῶν βεβαιῶσαι τὸν λόγον, εἴ τῳ δοκεῖ Γαληνὸς ἀξιόπιστος εἶναι τούτων μάρτυς, ἀνὴρ φυσικώτατός τε καὶ οὐδὲν ἧττον τῆς ἰδίας ἐπιστήμης τὰ κατὰ φιλοσοφίαν ἠκριβωκὼς θεωρήματα, παρίτω τῷ

12. εφθ[η], ex ει, M Plat. Tim. 41B 13. εγχωρειʹνει[σ eras.] τους, in marg. λεγειν, M 15. λυτος — λυτος M (cr. t et — superscr. m 1 — p) 23. M m 1 ad εἴ τωι not. marg.: αντι του εἴτινι (ῶι superscr.) 23. 24. γαλινος M 24. \τ\ουτων M 26 sq. παρειτω — ημετ[ερ]ωι M

ἡμετέρῳ λόγῳ συνήγορος. οὗτος οὖν ἐν τῷ δʹ λόγῳ ἧς αὐτὸς συνέγραψεν ἀποδεικτικῆς πραγματείας φησὶν ἐπὶ λέξεως ταῦτα 'σύνθετός ἐστιν ἡ νόησις τοῦ ἀιδίου· καὶ γὰρ ἀγένητος καὶ ἄφθαρτος. ἕπεται δὲ ἑκατέρῳ θάτερον' — δηλονότι κἀνταῦθα δείξας, ὁπότερον αὐτῶν, εἶθ' ὡς ἕπεται θάτερον, ἐκεῖνο προλαβὼν ἀποδέδειχεν ἂν εἴη τὸ προκείμενον —. 'εἰ τοίνυν καλῶς ὑπὸ πάντων ὡμολόγηται τῷ ἀγενήτῳ τὸ ἄφθαρτον ἕπεσθαι, σκοποῦντες ἅμα μὲν ἀναπόδεικτόν τε καὶ πρῶτον καὶ ἐξ αὐτοῦ πιστὸν εἶναι ἀξίωμα κατενοήσαμεν, ἅμα δὲ ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἐναργοῦς μαρτυρούμενον ἀξιώματος, ὃ μικρὸν ἔμπροσθεν εἴρηται, τοιοῦτο ὑπάρχειν 'εἴ τι λόγον οὐδ' ὅλως ἔχει γενέσεως, οὐδὲ φθορᾶς ἕξει τὸ τοιοῦτο λόγον'. ὅτι μὲν οὖν ἅπαν ἀγένητον εὐθὺς καὶ ἄφθαρτόν ἐστιν, ἑτοίμως ἡ διάνοια δέχεται καὶ εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν πρὸς νόησιν ἐναργῶν πρῶτον

[redacted]

ἄλυτοι τὸ πάμπαν· οὔτι μὲν δὴ λυθήσεσθε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας, τῆς ἐμῆς βουλήσεως μείζονος ἔτι καὶ κυριωτέρου δεσμοῦ λαχόντες ἐκείνων, οἷς ὅτε ἐγίνεσθε συνεδεῖσθε'. ταὐτὸ δὲ τοῦτο κἀν τῷ πολιτικῷ περὶ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ διεξέρχεται. ἐπινοεῖται γάρ τι, κἂν εἰ γέγονεν, ὅμως οὐ φθαρησόμενον· οἷον ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις εἰ τύχοι· ἐγχωρεῖ γὰρ αὐτὴν φθαρῆναι μηδέποτε, καίτοι τῶν κατὰ μέρος οἰκιῶν ἁπασῶν φθείρεσθαι φύσιν ἐχουσῶν, ἀλλὰ τῷ δύνασθαι κατὰ βραχὺ γίνεσθαι τὴν ἐπανόρθωσιν ἐνδέχεται μὴ φθαρῆναι τὸ σύμπαν. οὐ μόνον δὲ πόλιν οὕτως δυνατὸν ἄφθαρτον ἐπινοεῖν ἀλλὰ καὶ μίαν οἰκίαν, εἰ τὸ πονῆσαν αὐτῆς ἐπανορθώσεως ἑκάστοτε τυγχάνοι. κατὰ λόγον οὖν, εἰ μὲν ἀγένητόν τι, πάντως καὶ ἄφθαρτον, εἰ δὲ ἄφθαρτον, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀγένητον'. σαφῶς ἄρα καὶ οὗτος ὁ ἀνὴρ οὔτε τῷ ὁπωσοῦν ἀφθάρτῳ τὸ ἀγένητον εἶπεν ἕπεσθαι ἀλλὰ τῷ μηδὲ τὸν λόγον τῆς φθορᾶς ἔχοντι καὶ Πλάτωνα οὕτω τὴν ἀφθαρσίαν διδόναι ὡμολόγηκεν τῷ οὐρανῷ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἅλις κἀνταῦθα.

ϛ'. Ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς λαβὼν πάλιν ὁ φιλόσοφος παρὰ Πλάτωνος τὸ ἐκ τοῦ ἀτάκτου γεγονέναι τὸ τεταγμένον αὐτὸς προστίθησιν, ὅτι καὶ ἀγένητόν ἐστιν τὸ ἄτακτον, Πλάτωνος οὐδὲ ὅτι γενητὸν οὐδ' ὅτι ἀγένητον εἰπόντος. εἶτα συλλογίζεται, ὅτι καὶ φθαρτόν· εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ἀτάκτου τὸ τεταγμένον γέγονεν, τοῦ δὲ τεταγμένου ὄντος οὐκ ἔ|στιν τὸ ἄτακτον, φθαρτὸν fol. 251r. ἄρα ἔσται τὸ ἄτακτον. ὥστε ἀγένητόν ἐστιν καὶ φθαρ-

1. λυθήσεσθέ γε Plat. 3. δεσμοῦ post ἔτι Plat. 4. 5. cf. Plat. politic. 269D. 273E 11. [οὐ] M

τὸν τὸ ἄτακτον. εἰ οὖν τὸ ἄτακτον, φησίν, ἀγένητόν ἐστιν καὶ φθαρτόν, τὸ δὲ τεταγμένον γενητὸν καὶ ἄφθαρτον, κρεῖττον δὲ τὸ ἀγένητον τοῦ ἀφθάρτου, ὡς ἔδειξεν (ἐπεὶ καὶ ἡ γένεσις κρείττων τῆς φθορᾶς), ἐκ τοῦ κρείττονος ἄρα τοῦ ἀγενήτου τὸ χεῖρον τὸ γενητὸν καὶ ἄφθαρτον ὁ δημιουργὸς ἐποίησεν. περὶ μὲν οὖν τῆς Πλάτωνος ὑποθέσεως εἴρηται. καὶ οὕτω δὲ φίλως ἐχούσης τῆς ὑποθέσεως λέγεται μᾶλλον ἦν ἐντεῦθεν εὐλογώτερον συλλογίσασθαι, ὡς, εἴπερ πᾶν τὸ φθαρτὸν γενητόν ἐστιν, ὡς αὐτὸς ἔδειξεν, φθαρτὸν δὲ κατὰ Πλάτωνα τὸ ἄτακτον, καὶ γενητὸν ἄρα. εἰ δὲ καὶ γενητὸν καὶ φθαρτόν, χεῖρον ἔσται τοῦ τεταγμένου γενητοῦ καὶ ἀφθάρτου ὄντος. ἀλλὰ εἰ γενητόν, φησίν, τὸ ἄτακτον, ἐκ τοῦ τεταγμένου γέγονεν. πρῶτον μὲν οὐκ ἀνάγκη, εἴ γε πολλάκις ἐδείξαμεν, ὡς οὐ πάντως ἐξ ὄντος τὰ γινόμενα γίνεται. ἔπειτα εἰ

[redacted]

τάξιν ἤγαγεν ἐκ τῆς ἀταξίας), ἐνδέχεται τὶ ἄρα ἀγένητον ὂν φθαρτὸν εἶναι, εἴ γε | τὸ μὲν ὁ Πρό- fol. 251 r. κλος δέδωκεν τὸ ἀγένητον, τὸ δὲ Πλάτων τὸ φθαρτόν. τί οὖν κωλύει καὶ τὸ τεταγμένον γενητὸν μὲν εἶναι ἄφθαρτον δέ; ἄλλως τε εἰ καὶ τὸ ἀγένητον τοῦ ἀφθάρτου κρεῖττον καὶ τὸ ἄτακτον ἀγένητον εἶναι συγχωρήσωμεν, ἀλλά γε καὶ τὸ ἄφθαρτον τοῦ φθαρτοῦ κρεῖττόν ἐστιν. ὥστε καὶ τὸ τεταγμένον ἄφθαρτον ὂν κατὰ Πλάτωνα κρεῖττόν ἐστιν κατὰ τοῦτο τοῦ ἀτάκτου φθαρτοῦ ὄντος. οὐκοῦν κατά τι μὲν ἐκ τοῦ κρείττονος τοῦ ἀγενήτου, κατά τι δὲ ἐκ τοῦ χείρονος τοῦ φθαρτοῦ ἡ τοῦ τεταγμένου ἐστὶν γένεσις καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐκ κρείττονος τὸ χεῖρον γεγένηται, ὡς Πρόκλος φησίν. καὶ εἰ τὸ εἶναι τοῦ μὴ εἶναι κρεῖττον, ἐπεὶ καὶ γένεσις φθορᾶς, ὡς αὐτός φησιν, καὶ τὸ μὲν ἄτακτον δυνατὸν ἦν μηκέτι εἶναι φθαρτόν, καίτοι γε ὂν καὶ φθαρέν, τὸ δὲ τεταγμένον ἀδύνατον ἦν μὴ εἶναι ἄφθαρτον ὄν, καὶ ἁπλῶς ἄρα κρεῖττον τὸ τεταγμένον τοῦ ἀτάκτου. ἐκ τοῦ χείρονος ἄρα ἡ τοῦ τεταγμένου γένεσις. ἀλλ' οἶμαι φιλοτιμία μόνον ἐστὶν περιττὴ ἡ τοιαύτη τῶν λόγων στροφή, χρήσιμον δὲ οὐδὲ πραγματειῶδες οὐδὲν ἔχει· ὅθεν ἡμᾶς ἀνάγκη τῶν τοιούτων θᾶττον ἀποπηδᾶν λόγων· καὶ οὐδὲ κινεῖν οἶμαι τὴν ἀρχὴν τὰ τοιαῦτα τὸν φιλόσοφον ἦν εὔλογον. ὅτι δὲ οὐδὲ κακὸς ὁ δημιουργός, εἰ τὸ τεταγμένον φθείροι, ἐν τῷ ϛ' διὰ πλειόνων ἐδείξαμεν. ἔσονται δὲ οὕτω καὶ οἱ ἐγκόσμιοι θεοὶ κακοὶ τὰ μερικὰ τε-

3. 4. φθαρτόν] αφθαρτον M   10. μεν[εν er.] M
15. pag. 590, 17   16. [ἡ]ν, ex ει, M   20. περίττη M
22. ἀνάγκη ἡμᾶς M   24. τ[ὸ]ν, ex ω, M   26. pag. 128, 1 sq.

ταγμένα ὄντα φθείροντες καὶ ὁ τῶν κακῶν θεῶν δημιουργὸς οὐκ ἀγαθὸς ἔσται ἀλλὰ κακός. εἰ οὖν ἀγαθὸς ὁ δημιουργός, ἀγαθοὺς ἐποίησεν τοὺς ἐγκοσμίους θεούς· εἰ ἀγαθοὺς ἐποίησεν, ἀγαθὰ καὶ αὐτοὶ ποιοῦσιν καὶ οὐ κακά· εἰ οὖν φθείρουσιν τὰ μερικὰ τεταγμένα ὄντα (οὐδὲν γὰρ ποιῆσαι δύνανται μὴ φθείροντες ἄλλο, εἴπερ ἡ ἄλλου γένεσις ἄλλου φθορά ἐστιν), οὐκ
fol. 252r. ἄρα | κακὸν πάντως ἀλλ' ἔσθ' ὅπῃ καὶ ἀγαθὸν ἡ τοῦ τεταγμένου φθορά, εἴπερ τὰ δανεισθέντα μόρια εἰς γένεσιν τῶν συνθέτων τοῖς δανείσασιν ἀγαθὸν ἀποδίδοσθαι κατὰ Πλάτωνα.

Τέλος λύσεως τοῦ ιζ' λόγου.

τοιοῦτον, καὶ εἰ μὴ τὸ ἄριστον τῶν αἰτίων, τὸ μὴ ἄριστον τῶν αἰτίων· ὧν ἀτόπων ὄντων ἀνάγκη τὸν ἄριστον τῶν αἰτίων καὶ τὸν ἀεὶ ὄντα θειότατον εἶναι καὶ ὄντα θειότατον ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν. τῷ δὲ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντι προσήκει μηδέποτε ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν· ἐναντία γὰρ ταῦτα τῷ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν. τῷ δὲ μηδέποτε ἄλλοτε ἄλλως ἔχοντι μηδὲ ποτὲ μὴ ποιεῖν εἶτα ποιεῖν μηδὲ ποιεῖν ποτὲ εἶτα μὴ ποιεῖν· ταῦτα γὰρ ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν ἐστίν, ποιητικῶς λέγω καὶ μὴ ποιητικῶς αὖθις καὶ ποιητικῶς. τῷ δὲ μὴ ποτὲ μὴ ποιητικῶς εἶτα ποιητικῶς ἢ ποιητικῶς εἶτα μὴ ποιητικῶς ἔχοντι ἢ ἀεὶ ποιεῖν ἢ ἀεὶ μὴ ποιεῖν ἀναγκαῖον· οὐ γάρ ἐστιν παρὰ ταῦτα ἄλλο οὐδέν· ἄκρα μὲν γὰρ τὸ ἀεὶ ποιεῖν καὶ τὸ ἀεὶ μὴ ποιεῖν, μέσα δὲ τὸ μὴ ποιοῦν ποιεῖν αὖθις ἢ ἔμπαλιν τὸ ποιοῦν μὴ ποιεῖν αὖθις. ἀλλὰ μὴν | τὸ μηδέποτε ποιεῖν δημιουργὸν fol. 252 v. ὄντα τὸν δημιουργὸν ἀμήχανον· οὐ γὰρ δημιουργῷ τὸ ἀργεῖν ἀεὶ προσήκει· πότε γὰρ ἂν εἴη δημιουργὸς μηδέποτέ τι ποιῶν; ἀνάγκη ἄρα ποιεῖν τὸν δημιουργὸν καὶ αὐτὸ τοῦτο δημιουργεῖν ἀεί. τὸν δὲ ἀεὶ δημιουργοῦντα εἰ κόσμον ποιεῖν ἀνάγκη τὸν δημιουργόν, ἀνάγκη τὸν κόσμον μήτε ἀρχὴν ἔχειν τοῦ δημιουργεῖσθαι μήτε τελευτήν· εἰ γὰρ ἀρχὴν ἔσχεν, οὐκ ἀεὶ ἐκοσμεῖτο, εἰ δὲ τελευτήν, οὐκ ἀεὶ κοσμηθήσεται· δεῖ δὲ ἀεὶ κοσμεῖσθαι τὸν κόσμον, εἴπερ καὶ τὸν δημιουργὸν ἀεὶ κοσμεῖν, τοῦτο δ', εἴπερ ἀεὶ ὡσαύ-

2. ὧν in marg. suppl. M (ascr. ζητει) 5. τῷ pt] το M ταυτα (α superscr.) M 9. μηδεποτε ποιειν (λλ, λ superscr.) M 11. τ[ω^ι], ex o, M πο[τ]ε M 16. ενπαλιν M 19. προσ\fin. vers.\σηκει M ει[η] M 22. εἰ] αει M

fol. 253 v. νὼς καὶ ὢν καὶ ἐσόμενος'. | ὡς οὖν ἐσόμενός ἐστιν εἰς ἄπειρον, οὕτω καὶ γεγονὼς ἐξ ἀπείρου, καὶ οὐκ ἔδει ὁμοίως ἐφ' ἑκάτερα τοῦ Πλάτωνος αὐτὸν διατεινα μένου καὶ γεγονέναι καὶ ἔσεσθαι τοὺς Πλάτωνι φίλους τὸ μὲν ἐκ πεπερασμένου χρόνου ποιεῖν τὸ δὲ εἰς ἄπειρον ἀλλ' ἕπεσθαι τῇ ψήφῳ· καὶ γὰρ οὕτως μίμημα ἂν ἔχοι τῆς τοῦ αἰῶνος ἀιδιότητος οὐκ ἐξ ἡμισείας ἔχων τὸ ἄπειρον κατὰ τὸν χρόνον ἀλλ' ἐπ' ἄμφω. τοῦτο δ' ἦν αὐτῷ προκείμενον ἐξομοιῶσαι τῷ μὲν αἰῶνι τὸν χρόνον, τῷ δὲ αἰωνίῳ ζῴῳ τὸν ἅπαντα χρόνον ὑφεστῶτα τὸν κόσμον. κεφάλαιον δὴ τούτων μηδένα περὶ τὸν κόσμον οὕτως εὐσεβεῖν ὡς Πλάτωνα τόν τε φάντα τὸν κόσμον ἀτάκτως ἔχειν, ὅταν ὁ θεὸς μὴ ὡσαύτως ἔχῃ, τοῦτο δέ ἐστιν, ὅταν ὁ θεὸς μὴ ᾖ νοητὸς θεός· τοῖς γὰρ νοητοῖς θεοῖς προσήκει τὸ κατὰ

τεταγμένος, ποτὲ οὖν ἄτακτός ἐστιν, πολλῷ πρότερον κατὰ ἀλήθειαν ἐκεῖνος πάρεστίν ποτε καὶ ἄπεστιν· οὐ γὰρ τῷ τετάχθαι τοῦτον ἢ ἄτακτον εἶναι τὸ ἀπεῖναι ἢ παρεῖναι ἠκολούθησεν ἀλλά γε ἀνάπαλιν. ὥστε ἔσται πρότερον | ἐκεῖνο ἀληθές, ᾧ τοῦτο ἀκολουθεῖν fol. 254r. *ἠνάγκασται. εἰ οὖν ἀδύνατον τοῦτο, διότι ὁ θεὸς ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, καὶ τὸν κόσμον ἀδύνατον ἄτακτον εἶναί ποτε καὶ τεταγμένον· τὸ γὰρ τῷ ἀδυνάτῳ ἀκολουθοῦν ἐξ ἀνάγκης ἀδύνατον, εἴπερ καὶ τὸ τῷ δυνατῷ δυνατόν φασιν οἱ διαλεκτικοὶ νόμοι. δυνατοῦ οὖν τεθέντος τὸν κόσμον ἄτακτον εἶναί ποτε καὶ τεταγμένον δυνατὸν ἔσται καὶ τὸν θεὸν ἀπεῖναι τοῦ κόσμου ποτὲ καὶ παρεῖναι πάλιν. εἰ οὖν τοῦτο ἀδύνατον, καὶ ἐκεῖνο ἀδύνατον. ἀεὶ ἄρα καὶ ὁ κόσμος τέτακται καὶ ἐκεῖνος τῷ κόσμῳ πάρεστιν, καὶ οὔτε ἐξ ἀτάκτου ἐτάχθη (οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος μὴ παρὼν αὖθις πάρεστιν) οὔτε ἐκ τεταγμένου ἄτακτος ἔσται (οὔτε γὰρ ἐκεῖνος οὐ παρὼν αὖθις οὐ πάρεστιν). καὶ ἴση ἀνάγκη κατὰ Πλάτωνα τόν τε κόσμον γενητόν τε εἶναι καὶ φθαρτὸν καὶ μὴ εἶναι τῶν θειοτάτων, οἷς προσήκει τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν, τὸν τοῦ κόσμου δημιουργόν. εἰ οὖν δεῖ περὶ ἐκεῖνον εὐσεβῶς διακεῖσθαι, δεῖ καὶ περὶ τοῦτον, ἢ πλημμελοῦντες περὶ τοῦτον καὶ περὶ ἐκεῖνον πολλῷ πρότερον ἐσόμεθα πλημμελεῖς καὶ οὐ περὶ ἐκεῖνον μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ πᾶν τὸ θεῖον· εἰ γὰρ κοινὸν αὐτοῖς πᾶσιν τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν, ἢ ἐπὶ πάντων*

1. haec suspecta 5. *τουτ*[*ο*], ex *ω*, M 10. *φασιν* t et — superscr. m 1 — p] *φησιν* M 11. fort. τεθέντος ⟨τοῦ⟩ 18. fort. *οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος* [*οὐ*] αυθιν M 20. των ex *τον m 2 M*

αὐτὸ δεῖ φυλάττοντας καὶ περὶ τὸν δημιουργὸν ὡσαύτως φυλάττειν ἢ ἀφ' ἑνὸς ἀθετοῦντας μηδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχειν τὸ πιστόν."

Κεφάλαια τῆς λύσεως τοῦ ιη' λόγου.

α'. Ὅτι ταυτολογεῖ ἐν τούτοις ὁ Πρόκλος τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρήμασιν χρώμενος, οἷς ἤδη ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ ἐνάτῳ καὶ πεντεκαιδεκάτῳ λόγῳ ἐχρήσατο.

β'. Σύντομος ὑπόμνησις τῶν ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ fol. 254 v. ἑξκαιδεκάτῳ λόγῳ εἰρημένων, ὅτι οὐδεμία κίνη|σις ἢ ἀλλοίωσις περὶ τὸν θεὸν νοεῖται ἐκ τοῦ τὰ δημιουργήματα ποτὲ μὲν εἶναι ποτὲ δὲ μὴ εἶναι.

γ'. Ὁμοίως τῶν ἐν τῷ πεντεκαιδεκάτῳ λόγῳ εἰρημένων σύντομος ἐπανάληψις, ὅτι σῴζει ὁ κόσμος κατὰ Πλάτωνα τὴν πρὸς τὸ αἰώνιον αὐτοῦ παράδειγμα ὁμοίωσιν, κἂν ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἔχοι ὁ χρόνος, καὶ

[redacted]

τῶν ποιητῶν συνηθείᾳ ὁ Πλάτων ἀκολουθήσας θεὸν τὸν κόσμον ὠνόμασεν.

η'. Ὅτι πολλαχοῦ τοὺς ποιητικοὺς μύθους ὁ Πλάτων τῇ ἰδίᾳ συνέπλεξεν διδασκαλίᾳ ὡς λόγοις καὶ οὐχ ὡς μύθοις δι' ἀστινασοῦν αἰτίας χρησάμενος.

θ'. Ὅτι παρὰ τὸ ἀεὶ θεῖν θεὸν ὠνομάσθαι λέγων τὸν κόσμον ὁ Πλάτων ὁμωνύμως τοῖς νοητοῖς θεοῖς καὶ οὐ συνωνύμως θεὸν αὐτὸν προσαγορεύει· ἐξ οὗ συνάγεται, ὅτι τὸν κόσμον κατὰ χρόνον γενητὸν εἶναι βούλεται καὶ οὐ μόνον κατ' αἰτίαν, τοὺς δὲ νοητοὺς θεοὺς κατὰ χρόνον μόνον καὶ οὐ κατ' αἰτίαν ἀγενήτους.

ι'. Ὅτι Πλάτων τοὺς περὶ θεῶν ποιητικοὺς μύθους τῶν μεγίστων κακῶν τοῖς ἀνθρώποις αἰτίους εἶναι ἡγούμενος δέει τῶν Ἀθηναίων οὐχ ἑκὼν εἰς αὐτοὺς κατεφέρετο· ᾧ τρόπῳ καὶ τὸν κόσμον θεὸν ἔλεγεν οὐκ ἀγένητον εἶναι ἡγούμενος.

ια'. Ὅτι οὐχ, ὥσπερ ἐν τῷ πολιτικῷ καθ' ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἄτακτον μεταβάλλει τὸ τεταγμένον, οὕτω καὶ ἐν Τιμαί|ῳ καθ' ὑπόθεσιν ἐκ τοῦ ἀτάκτου τὸ fol. 255 r.
τεταγμένον φησὶν γίνεσθαι. καὶ πῶς δεῖ νοεῖν τὴν ἐκ τοῦ ἀτάκτου εἰς τὸ τεταγμένον γένεσιν. καὶ ὅτι τινὲς τὴν δόξαν ταύτην τοῦ Πλάτωνος εἰς τὴν Ἐμπεδοκλέους ἀπάγουσιν.

ιβ'. Ἐπίλογος τῆς πάσης πραγματείας καὶ προαναφώνησις τῶν ἑξῆς.

1. ακο⌊λ⌉ουθησας, ex υ, M[a] 2. κο⌊σ⌉μον, ex ν, M[a] 5. ἀιτι⌊ας⌉ M[a] 7. Plat. Crat. 397 D 9. κατὰ om. M[b] 10. βολεται M[a] 10. 11. του δε νοητου θεου M[b] 14. κακῶν om. M[b] 15. δει M[b] 16. θεὸν om. M[b] 19. μετα⌊β⌉αλλει, ex μ, M[a] 21. γενέσθαι pt δειν τὴν, in marg. ζητει et νοειν. M[a]

Λύσις τοῦ ὀκτωκαιδεκάτου λόγου.

α΄. Πάλιν τοὺς αὐτοὺς ἀνακυκλοῖ λόγους οὔτε λέγειν τι καινότερον ἔχων οὔτε τῶν εἰρημένων ἀποσχέσθαι δυνάμενος, ὥσπερ τὰ λίχνα τῶν κυνιδίων, ὅταν ὀστοῦ περιδράξωνται, ἢ τῶν ἀνθρώπων οἱ περὶ τὰς ἐμπαθεῖς ἡδονὰς ἐνισχόμενοι ἀεὶ μὲν τῶν αὐτῶν ἐμφορούμενοι, ἀεὶ δὲ ὡς ἐπὶ καινοτέροις τὴν ἐπιθυμίαν ἀκμάζοντες· σχεδὸν γὰρ οὐδὲν ἐν τοῖς εἰρημένοις εὕροι τις ἄν, ὅπερ οὐκ ἐν τοῖς φθάσασιν εἴρηται. εὐθὺς γὰρ ἐν ἀρχῇ τὸ δεῖν τὸν δημιουργὸν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν καὶ διὰ τοῦτο μὴ ποτὲ μὲν ποιεῖν ποτὲ δὲ μὴ ποιεῖν ἀλλ' ἢ ἀεὶ ποιεῖν ἢ μηδέποτε καί, ἐπεὶ τὸ μηδέποτε ἀδύνατον, δημιουργὸν ὄντα ἀεὶ ποιεῖν καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ γινόμενον ἀεὶ εἶναι. ἔτι δὲ καὶ τό, εἰ μὴ ὁ κόσμος ἔχῃ τὸ εἶναι ἀεί

τετάρτῳ λόγῳ μονονουχὶ ταῖς αὐταῖς εἴρηται λέξεσιν· τὸ γὰρ ἀκίνη|τον εἶναι τὸν δημιουργόν, ὅπερ ἐκεῖ fol. 255 v. εἴρηται, ταὐτόν, ὅτι τὸ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν, ὅπερ ἐνταῦθα λέλεκται· πάλιν τὸ τὴν εἰκόνα, λέγω δὴ τὸν κόσμον, ὁμοίαν εἶναι τῷ παραδείγματι, πρὸς ὃ γέγονεν, τοῦ δὲ παραδείγματος αἰωνίου ὄντος μὴ ἄλλως αὐτῷ ὡμοιῶσθαι τὸν κόσμον, εἰ μὴ ἐφ' ἑκάτερα ἔχοι τὴν ἀπειρίαν τοῦ χρόνου, ἐν τῷ ιε' σαφῶς εἴρηται· ἔτι δὲ τὸ ἀνάγκην εἶναι ἢ ἄμφω θεοὺς εἶναι, καὶ τὸν δημιουργὸν καὶ τὸν κόσμον, ἢ μηδέτερον καί, εἰ ἄμφω θεοί, ὁμοίως ἀδέκτους εἶναι μεταβολῆς ἀμφοτέρους διὰ τὸ τὸ πᾶν τῶν θεῶν γένος τοιοῦτον εἶναι, οὐκ εἶναι δὲ μεταβολῆς τὸν κόσμον ἄδεκτον, εἴπερ ἐκ τοῦ ἀτάκτου γέγονεν καὶ αὖθις μεταβαλεῖ εἰς τὸ ἄτακτον, ἐν τῷ θ' προείληπται. ὥστε σχεδὸν μηδὲν ἐν τῷ προκειμένῳ λόγῳ καινότερον εἶναι ἐπιχείρημα. τί οὖν δεῖ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν ἡμᾶς ἤδη πρὸς ἕκαστον ὡς δύναμις ἀπαντήσαντας ἐν τοῖς φθάσασιν; τοσοῦτον οὖν μόνον σύντομον ἐνταῦθα τῶν εἰρημένων ὑπόμνησιν ποιησάμενοι πέρας σὺν θεῷ καὶ ἡμεῖς ἐπιθῶμεν τῷ λόγῳ.

β'. Εἰ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτά, φησίν, καὶ ὡσαύτως ὁ δημιουργὸς ἔχει, οὐδέποτε ἄλλοτε ἄλλως ἔχει. εἰ μηδέποτε ἄλλοτε ἄλλως ἔχει, οὐ ποτὲ μὲν ποιεῖ ποτὲ δὲ οὐ ποιεῖ· ταῦτα γὰρ ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν ἐστίν, ποιητικῶς λέγω καὶ μὴ ποιητικῶς αὖθις καὶ ποιητικῶς.

1. M m 1 ad *μονονουχι* not. marg.: *σχεδον εγγυς* 2. pag. 55, 25 sq. 3. τὸ] *τωι* M 6. πρὸς ὃ *γεγονεν* post 4. *εἰκόνα* leguntur in M; transposui 8. pag. 549, 7 sq. 9. *ἀνάγκην*] *αναγκη* M 15. pag. 313, 7 sq. 18. δυναμι[ς], ex *ν*, M 20. *εντ[αυθα]*, ex *ευθεν*, M ποιησαμενο[ι], *ex ς, M* 22. pag. 605, 5 sq.

εἰ μὴ ποτὲ μὲν ποιῇ ποτὲ δὲ οὐ ποιεῖ, ποιεῖ δ' ὅμως δημιουργὸς ὤν, ἀεὶ ποιεῖ ἐξ ἀνάγκης. οὐκοῦν καὶ τὸ γινόμενον, φησίν, ἀεὶ ἔσται. ἀλλ' ἐν τῷ δ' διὰ πλειόνων δέδεικται, ὡς οἱ τὰς ἕξεις καθ' ὁτιοῦν τελείας ἔχοντες οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν ὑπομένουσιν ἐνεργοῦντες κατ' αὐτὰς καὶ μὴ ἐνεργοῦντες. εἰ δὲ μηδεμίαν ἀλλοίωσιν ὑπομένουσιν, οὐκ ἀλλοιοῦνται. εἰ μὴ ἀλλοιοῦνται, | fol. 256r. οὐ γίνονται κατὰ τοῦτο ἄλλοτε ἄλλοι. εἰ μὴ γίνονται ἄλλοτε ἄλλοι, ὡσαύτως ἔχουσιν ἐνεργοῦντες κατὰ τὰς ἕξεις καὶ μὴ ἐνεργοῦντες· περὶ γὰρ τὸ γινόμενον, οὐ περὶ τὸ ποιοῦν τὴν μεταβολὴν ὑφισταμένην ἐδείξαμεν. ὅτι δὲ οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν ὑπομένουσιν οἱ ἐκ τῶν ἕξεων τὰς ἐνεργείας προχειριζόμενοι, ἐδείξαμεν ἔξ ἄλλων τε πλειόνων καὶ ἐκ τοῦ διελέσθαι, ὅτι, εἴπερ ἀλλοίωσίς ἐστιν ἡ ἐκ τῆς ἕξεως εἰς τὴν ἐν-

[redacted]

ταῦτα εἴρηκεν· προσήκειν γάρ φησιν τῷ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντι ἢ μηδέποτε ποιεῖν ἢ ἀεί, ὡς τοῦ μὴ ποιεῖν δηλονότι στάσεως ὄντος καὶ οὐ κινήσεως. ὥστε τὸ τὴν ἕξιν ἔχον μόνην τοῦ ποιεῖν μὴ ποιοῦν δὲ οὐκ ἀλλοιοῦται. καὶ ἄλλως δέ· εἰ τὰ τὴν ἕξιν ἔχοντα καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἐνεργεῖν οὐκ ἀπολείπει ἡ ἕξις, ἡ δὲ ἕξις κίνησις, ἀεὶ ἄρα ἐν κινήσει ὁ δημιουργὸς ἔσται ἀεὶ τὴν τοῦ δημιουργεῖν ἕξιν ἔχων. ὥστε, εἰ τοῦτο ἄτοπον, οὐδεμία ἄρα ἕξις ἀλλοίωσίς ἐστιν. ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴ ἡ ἐνέργεια ἀλλοίωσίς ἐστιν· οὕτω γὰρ ἂν πάλιν ἀεὶ δημιουργῶν κατ' αὐ|τοὺς fol. 256v. ὁ θεὸς τὸν κόσμον ἀεὶ ἐν ἀλλοιώσει καὶ κινήσει ἔσται. οὐ μὴν οὐδὲ διάθεσίς τις ἄλλη θεωρεῖται μεταξὺ τῆς τε ἕξεως καὶ τῆς ἐνεργείας ἑτέρα τις οὖσα παρὰ ταύτας, ἣν ἄν τις κίνησιν ἢ ἀλλοίωσιν ὀνομάσειεν, ἐπεὶ μηδὲ χρόνος τίς ἐστιν μεταξὺ τοῦ τε μὴ ἐνεργεῖν καὶ τοῦ ἐνεργεῖν, ἀλλὰ τὸ τοῦ μὴ ἐνεργεῖν πέρας ἀρχὴ τοῦ ἐνεργεῖν· χρόνου δὲ μὴ ὄντος οὐδὲ διάθεσις ἑτέρα μεταξὺ τοῦ μὴ ἐνεργεῖν καὶ τοῦ ἐνεργεῖν ἔσται οὐδὲ κίνησις ὅλως· πᾶσα γὰρ κίνησις καὶ μεταβολὴ ἐν χρόνῳ ἐστίν. εἰ τοίνυν μήτε πρὸ τῆς ἐνεργείας μήτε ἐν τῇ ἐνεργείᾳ μήτε μεταξὺ τῆς ἕξεως καὶ τῆς ἐνεργείας ἐνδέχεται ἀλλοίωσίν τινα θεωρεῖσθαι, οὐκ ἄρα ἀλλοίωσιν ὑπομένει ὁ ἐκ τῆς ἕξεως τὴν ἐνέργειαν προχειριζόμενος. ὥστε ἐκ πολλοῦ τοῦ ὑπάρχοντος οὐδὲ περὶ τὸν θεὸν οὐδεμία ἀλλοίωσις θεωρηθήσεται μὴ δημιουργοῦντα κᾆτα δημιουργοῦντα. ἐδείξαμεν δὲ

1. προσηκ[ει]ν, ex η, M pag. 605, 13 5. τα M; fort. τὸν 11. αυτο[υ]ς, ex ν, M 24. ὁ t et — ex corr. — p] το M 25. προχειρηζ[ομε]νος M 27. κᾆτα (vix recte)] και τα, in marg. ζητει et μεταυτα, M; καὶ μετὰ ταῦτα pt pag. 65, 27 sq.

πάλιν ἐν ἐκείνοις καί, ὅτι ἡ δοκοῦσα κίνησις ἐν ἡμῖν
καὶ ἀλλοιοτέρα διάθεσις γίνεσθαι, ὁπηνίκα τὰς ἕξεις
πρότερον ἔχοντες αὖθις κατ' αὐτὰς ἐνεργῶμεν (ὡς
ὅταν μὴ διδάσκοντες πρότερον αὖθις διδάσκωμεν ἢ
⟨μὴ⟩ οἰκοδομοῦντες οἰκοδομῶμεν), οὐ περὶ τὸ τὴν
ἕξιν ἔχον τὴν ψυχὴν ἀλλὰ περὶ τὸ ὀργανικὸν τὸ σῶμα
γίνεται. τοῦ οὖν θεοῦ μόνῳ τῷ βούλεσθαι ποιοῦντος
ἅπαντα οἴχεται ἐκεῖθεν καὶ ἡ ἐν ἡμῖν ἀλλοιοτέρα γι-
νομενη τοῦ ὀργάνου διάθεσις. μήτε οὖν τῆς ἕξεως
κινουμένης μήτε ὀργάνου ὄντος τοῦ τὴν κίνησιν ὑπο-
μένοντος κατ' οὐδὲν ἄρα μεταβάλλειν τὸν θεὸν ἐνδέ-
χεται καὶ ἄλλοτε ἄλλον γίνεσθαι, κἂν μὴ ἀεὶ δη-
μιουργῇ ἀλλ' ἀρχὴν τῇ δημιουργίᾳ δίδωσιν. ἐδείξαμεν
δὲ καί, ὅτι οὐδ' ὅλως ἕξις ἐπὶ θεοῦ διαφέρει καὶ ἐν-
fol. 257r. έργεια ἀλλ' ἁπλῆ τίς | ἐστιν καὶ ἀεὶ ὡσαύτως
ἔχουσα ἡ τοῦ θεοῦ δημιουργικὴ δύναμις, μόνῳ δὲ τῷ

[redacted]

βούλεται μὴ εἶναι, ἀεὶ δὲ τῶν μερικῶν ἄλλα μὲν γίνεται, ἄλλα δὲ φθείρεται. εἰ μὲν οὖν ἀνάγκη διὰ τὸ ποτὲ μὲν εἶναι τὸν κόσμον ποτὲ δὲ μὴ εἶναι καὶ τὴν τοῦ θεοῦ περὶ αὐτὸν βούλησιν ἄλλοτε ἄλλην εἶναι, τὸ δὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἄλλοτε ἄλλο βούλεσθαι κινεῖσθαί ἐστιν καὶ ἀλλοιοῦσθαι, ἀεὶ τὸν θεὸν ἀλλοιοῦσθαί τε καὶ κινεῖσθαι λέγειν ἀναγκασθησόμεθα, εἴπερ τῶν μερικῶν ἕκαστον ποτὲ μὲν εἶναι βούλεται ποτὲ δὲ μὴ εἶναι. ἀλλ' ἐδείξαμεν, ὅτι οὐχ, ὡς τὰ γινόμενα ἔχει, οὕτως καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτῶν θεὸν ἔχειν ἀνάγκη· ἀλλ' ὥσπερ οὐκ, ἐπειδὴ τὰ γινωσκόμενα ἢ προνοούμενα μεριστά ἐστιν καὶ πεπληθυσμένα καὶ ποτὲ μὲν ὄντα ποτὲ δὲ οὐκ ὄντα, διὰ τοῦτο καὶ τὴν τοῦ θεοῦ περὶ αὐτὰ πρόνοιαν καὶ γνῶσιν ἢ μεριστὴν εἶναι ἢ πεπληθυσμένην ἢ ἄλλοτε ἄλλην ἀνάγκη, ἀλλ' ὅτι ἀμερίστως περὶ τὰ μεριστὰ ἐνεργεῖ καὶ περὶ τὰ πεπληθυσμένα ἑνοειδῶς καὶ περὶ τὰ ἄλλοτε ἄλλως ἔχοντα ἀεὶ ὡσαύτως, οὕτω δὴ καὶ τὴν περὶ τοῦ εἶναι αὐτὰ ἢ μὴ εἶναι τοῦ θεοῦ βούλησιν οὐκ ἄλλοτε ἄλλην εἶναι λέγειν ἀνάγκη ἀλλὰ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἀεὶ τἀγαθὸν | εἶναι βουλομένην· ἀγαθὸν δὲ τὸ ἕκαστον ὡς πέ- fol. 257 v. φυκεν καὶ ὅτε πέφυκεν εἶναι. ταῦτα τοίνυν καὶ ἐν τῷ δ' καὶ ἐν τῷ ιϛ' αὐτοί τε ἐδείξαμεν καὶ αὐτὸν Πρόκλον καὶ Πλωτῖνον παρεθέμεθα λέγοντας· καὶ ἄλλαις δὲ πλείοσιν ἐν ἐκείνοις ἐπιχειρήσεσιν ἐχρησάμεθα, ἃς ἐκεῖθεν τὸν βουλόμενον ἀναλέγεσθαι δεῖ, περὶ τοῦ μηδεμίαν περὶ τὸν θεὸν μεταβολὴν γίνεσθαι, κἂν τὰ γινόμενα ποτὲ μὲν ᾖ ποτὲ δὲ μὴ ᾖ.

13. ⌊δ⌋ια, ex και, M 15. αναγκη⌊ν er.⌋ M ὅτι suspectum 17. αλλ⌊ο⌋τε, ex ω, M 21. βουλομένην] βουλομενον M 23. ιϛ' (cf. 610, 9)] ϛ M pag. 564, 23 sq. 26. ἃς] ὡς M

γενομένων τοὺς ἀεὶ γινομένους καὶ ἐσομένους συναριθμοίημεν· καὶ πολλαπλασιασθήσεται δὲ τὸ ἄπειρον, εἰ τὴν ἐν ἑκάστῳ γένει ἀπειρίαν τοῖς λοιποῖς προσθήσομεν, τῇ τῶν ἀνθρώπων εἰ τύχοι τὴν τῶν ἵππων καὶ τούτοις τὴν τῶν βοῶν καὶ τούτοις τὰ λοιπὰ τὰ
fol. 258 v. ἐν τῷ κόσμῳ ἔμψυχά τε καὶ ἄψυχα· | τούτων δὲ ἕκαστον τῶν ἀδυνατωτάτων ἐστίν. φυσικώτατα οὖν ὁ Πλάτων ἀρχὴν μὲν τῷ χρόνῳ δέδωκεν, βουλόμενος δὲ ἀεὶ εἶναι τὸν κόσμον ἀεὶ ἔσεσθαι καὶ τὸν χρόνον εἴρηκεν· κἂν γὰρ ἐπ' ἄπειρον καὶ ὁ κόσμος γένηται καὶ ὁ χρόνος αὔξηται, ἀεὶ μὲν ὁ μέχρι τοῦ νῦν χρόνος τοῦ ἤδη γενομένου πρὶν τοῦτον ἐνστῆναί ἐστιν μείζων, ἀλλὰ τὸ λαμβανόμενον ἅπαν τοῦ χρόνου καὶ ἐνεργείᾳ ὑποστὰν πεπερασμένον ἐστίν· καὶ τὰ ἐν τῷ πεπερασμένῳ δὲ χρόνῳ γενόμενα ὡσαύτως πεπερασμένα ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης· οὕτω γὰρ ἐνδέχεται μόνως

οὐ ταύτης τῆς τάξεως’· ὅθεν, ἐπειδὴ καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ κόσμος σώματος, φησίν, κεκοινώνηκεν, μεταβολῆς ἄμοιρος γενέσθαι διὰ παντὸς ἀδύνατος. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν Τιμαίῳ ‘τί τὸ ὂν ἀεί, γένεσιν δ’ οὐκ ἔχον, τί δὲ τὸ γινόμενον μὲν ἀεί, ὂν δὲ οὐδέποτε. τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχον, τὸ δ’ αὖ δόξῃ μετ’ αἰσθήσεως ἀλόγου δοξαστὸν γενόμενον καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δ’ οὐδέποτε ὄν’· καὶ τὸν κόσμον δ’ αἰσθητὸν ὄντα γινόμενον εἶναί φησιν καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ μηδέποτε εἶναι. εἰ οὖν τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν τοῖς θειοτάτοις προσήκει μόνοις, ἔστιν δὲ ὁ μὲν δημιουργὸς τῶν θειοτάτων (ὡς καὶ Πλάτων φησὶν καὶ Πρόκλῳ δοκεῖ) καὶ διὰ τοῦτο ἀεὶ κατὰ | τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχει, ὁ δὲ κόσμος fol. 259r. σώματος κεκοινωνηκὼς οὐ ταύτης ἐστὶν τῆς τάξεως (τουτέστιν οὐ τῶν ἀεὶ ὡσαύτως ἐχόντων· τοῦτο γὰρ τοῖς θειοτάτοις μόνοις φησὶν προσήκειν ὁ Πλάτων, τὸ δὲ ὁρατὸν πᾶν γινόμενον εἶναι καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως δὲ μηδέποτε ὄν· ὅθεν ἀδύνατον εἶναι ἀπεφήνατο μεταβολῆς ἄμοιρον εἶναι διὰ παντὸς ἀεὶ τὸν κόσμον), τοῦ ἄρα δημιουργοῦ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντος τὸν κόσμον ὁ Πλάτων ⟨μὴ⟩ ὡσαύτως ἔχειν διωρίσατο. πῶς οὖν τὰς ἐναντίας τούτοις ἀφῆκε τῷ Πλάτωνι φωνὰς ὁ τοῦ Πλάτωνος διάδοχος ἐναργῶς οὕτως καταψευδόμενος

1. ταξε | fin. vers. | M 4. Plat. Tim. 27 D το ὂν | Π litt. er. | αει M 5. ἔχον καὶ τί τὸ Plat. 7. ταὐτὰ (καὶ ὡσαύτως om.) ὄν, τὸ Plat. 8. γινόμενον pt Plat. 9. δ’ (post κόσμον) M; fort. δὴ 15. ἔχει] εχειν M 16. σωματος | Π litt. er. | M 19. [ει]ναι M 20. ὄν pt\ ὤν M 21. αμοιρος M (cr. pt) 22. ωσαυτος M 23. μὴ add. 24. fort. ⟨ἐν⟩ τούτοις, cf. 490, 8

Πλάτωνος, ἐν οἷς φησιν 'οὐδὲ γὰρ τοῦ θεοῦ ὡσαύτως ἔχοντος τὸν κόσμον λέγει ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν ὡς δι' ἑαυτὸν ἔχοντα τὸ ἄλλοτε ἄλλως, ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ τῶν μερικῶν, ἀλλὰ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν καὶ τὸν κόσμον ἢ ἄτακτον εἶναι ἢ τεταγμένον'; εἰ γὰρ καὶ ὡς ἐν ὑποθέσει ἐν πολιτικῷ παρεῖναι τῷ κόσμῳ τὸν θεὸν καὶ ἀπεῖναι λέγει ὁ Πλάτων, ἀλλ' οὖν γε ἄνευ πάσης ὑποθέσεως αὐτὸ καθ' αὑτὸ τὸ ἀεὶ ὂν ὡρίσατο καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ καὶ ἐν πολιτικῷ φήσας αὐτὸ νοητόν τε εἶναι καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὁρατὸν γινόμενον εἶναι καὶ ἀπολλύμενον καὶ διὰ παντὸς μεταβολῆς ἄμοιρον εἶναι ἀδύνατον. εἰ οὖν αὐτὸ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν πᾶν τὸ ὁρατὸν ἐν μεταβολῇ τὸ εἶναι ἔχειν ὡρίσατο, οὐκ ἄρα διὰ τὸ τὸν θεὸν ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν διὰ τοῦτο καὶ τὸν κόσμον ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν φησὶν ὁ

νον μὲν τῇ παρουσίᾳ, τῇ ἀπουσίᾳ δὲ ἄτακτον, πρόδηλον, ὅτι τὸ ἐν τῇ αὐτῇ μένειν τάξει οὐκ οἴκοθεν ἔχειν αὐτὸν βούλεται Πλάτων ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ παρουσίας· εἰ γὰρ οἴκοθεν εἶχεν τὸ ἐν ταὐτῷ μένειν, κἂν κατ' ἐπίνοιαν ἀπῆν τοῦ θεοῦ ὁ κόσμος, οὐδὲν ἧττον ἐν ταὐτῷ τεταγμένος ἔμενεν. εἰ οὖν τὸ μὲν τεταγμένον ὥρισται καὶ ὡσαύτως ἔχει κατὰ τὸ τετάχθαι, ἕως ἂν ᾖ τεταγμένον, τὸ δὲ ἄτακτον ἀόριστον ὂν οὐδέποτε ἐν ταὐτῷ μένει (οὐ γὰρ ἂν ἦν ἄτακτον, εἰ ὅρον καὶ ταυτότητα ἐφύλαττεν), ἔχει δὲ ὁ κόσμος τὴν τάξιν ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ ἐπιστασίας, στερηθεὶς δὲ ταύτης εἰς ἀταξίαν καθίσταται οὐ τοῦ θεοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τῆς ἀταξίας ὄντος ἀλλ' αὐτὸ μόνον μὴ τάττοντος, αὐτὸς δηλονότι τὸ μὲν ὡσαύτως ἔχειν ἐκ τοῦ θεοῦ ἔχει (ταὐτὸν γάρ ἐστιν τοῦτο τῷ τετάχθαι), τὸ δὲ ἄλλοτε ἄλλως ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως· τοῦτο γὰρ πάλιν τῇ ἀταξίᾳ ταὐτὸν εἶναι δέδεικται. ὥστε ἡ μὲν παρουσία τοῦ θεοῦ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐν ταὐτῷ μονῆς ποιητικόν ἐστιν αἴτιον, ἡ δὲ ἀπουσία, εἴπερ ἄρα, κατὰ συμβεβηκὸς τῆς ἀταξίας ἐστὶν αἰτία, καθ' αὑτὸ δὲ αὐτὴ ἡ τοῦ κόσμου μᾶλλον δὲ ἡ τοῦ σώματος φύσις, ὡς καὶ τοῦ ναυαγίου τῆς νεὼς κατὰ συμβεβηκὸς μὲν ἡ τοῦ κυβερνήτου ἀπουσία, καθ' αὑτὸ δὲ ἡ τοῦ κλύδωνος φύσις αἰτία τὸ σταθερὸν κατὰ φύσιν οὐκ ἔχουσα. ὥστε καὶ δι' αὐτῆς ταύτης | τῆς ἐν πολιτικῷ ὑποθέσεως τὰς περὶ τοῦ γενητὸν εἶναι καὶ φθαρτὸν κατὰ φύσιν τὸν κόσμον οἰκείας fol. 260 r.

7. ωσαυ [τως] M 9. [ἦν] M 11. επιστασ[ι]ας M 13. ἀλλ' αὐτὸ (cf. 373, 27. 625, 15)] αλλ' ἀτο M 15. τετ[α]χθαι M 20. αιτι[α] M 23. αποσια M 24. κλυδονος M

ὁ Πλάτων ἀποφάνσεις κατεσκεύασεν· ἐπειδὴ γὰρ αὐτὴν καθ' αὑτὴν θεωρῶν τὴν τοῦ κόσμου φύσιν γινόμενον αὐτὸν εἶναι καὶ ἀπολλύμενον ὄντως δὲ μηδέποτε ὄντα (σῶμα γὰρ ὄντα μεταβολῆς ἄμοιρον εἶναι πάμπαν ἀδύνατον), δοκεῖ δὲ ἐν τῇ αὐτῇ ἀεὶ τάξει διαμένειν ὁ κόσμος καὶ μήτε γίνεσθαι μήτε ἀπόλλυσθαι, διὰ τοῦτο κατ' ἐπίνοιαν αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐν τῷ πολιτικῷ χωρίσας καὶ ταύτῃ ἐν μεταβολῇ τε αὐτὸν καὶ ἀταξίᾳ θεωρήσας ἐντεῦθεν συνελογίσατο, ὡς ἡ ἐν τῷ κόσμῳ τάξις καὶ ἐν ταὐτῷ μονὴ οὐκ ἐκ τῆς αὐτοῦ τοῦ κόσμου φύσεως ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς τὸν δημιουργὸν ὑπάρχει συντάξεως. καὶ τί δεῖ συλλογισμῶν ἐξὸν αὐταῖς λέξεσιν ἐν πολιτικῷ τοῦτο βοῶντος ἀκούειν Πλάτωνος, ὡς ὅτι τὴν ἀταξίαν καὶ τὸ ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν αὐτὸς ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ οὐκ ἐκ τῆς πρὸς τὸν δημιουργὸν σχέσεως ὁ κόσμος ἔχει· λέγει γοῦν ἐν ἐκεί-

[redacted]

τροφον φύσεως, ὅτι πολλῆς ἦν μετέχον ἀταξίας πρὶν εἰς τὸν νῦν κόσμον ἀφικέσθαι· παρὰ μὲν γὰρ τοῦ συνθέντος πάντα καλὰ κέκτηται, παρὰ δὲ τῆς ἔμπροσθεν ἕξεως, ὅσα χαλεπὰ καὶ ἄδικα ἐν οὐρανῷ γίνεται, ταῦτα ἐξ ἐκείνης αὐτός τε ἔχει καὶ τοῖς ζῴοις ἐ|ν- fol. 260 v. απεργάζεται'. σαφῶς ἄρα Πλάτωνος ἠκούσαμεν λέγοντος, ὅτι τὴν μὲν τάξιν καὶ ἅπαν καλὸν ἐκ τοῦ συνθέντος αὐτὸν ὁ κόσμος ἐκτήσατο, ἐκ δὲ τῆς τοῦ σωματοειδοῦς συγκράσεως καὶ τῆς ἕξεως τῆς συντρόφου φύσεως, ὅσα χαλεπά, αὐτός τε ἔχει καὶ τοῖς ζῴοις ἐναπεργάζεται. ὥστε οὐ δι' αὐτὸ ψιλῶς τὸ ἀπεῖναι καθ' ὑπόθεσιν τοῦ κόσμου τὸν θεὸν τὴν ἀταξίαν αὐτῷ φησιν ὁ Πλάτων ἐγγίνεσθαι, ὡς ποιητικῆς αἰτίας οὔσης τῆς τοῦ θεοῦ ἀπουσίας τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀταξίας, ὅτι ὁ μὲν θεὸς ἀπὼν τοσοῦτον μόνον οὐ μεταδίδωσιν τῷ κόσμῳ τῆς παρ' αὐτοῦ τάξεως, τὸ δὲ σωματοειδὲς λοιπὸν τῆς τοῦ κόσμου κράσεως τῶν συντρόφων καὶ τὴν ἐκ φύσεως αὐτῷ προσοῦσαν ἀταξίαν ἐπιδείκνυται, ὡς καὶ τοῦ κυβερνήτου ἀπόντος τὴν σύμφυτον ταραχὴν περὶ τὴν ναῦν τά τε πνεύματα καὶ ὁ κλύδων ἐνδείκνυται.

ε'. Ἔλαθεν δὲ ἑαυτὸν ὁ φιλόσοφος οὐ Πλάτωνι μόνῳ ἀλλὰ καὶ ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ ἀποφάνσεσιν ταῖς ἀλλαχοῦ καλῶς εἰρημέναις μαχόμενος. ἄξιον δ' οἶμαι καὶ αὐτὰ τοῦ Πρόκλου ἀντιπαραθεῖναι ἀλλήλοις τὰ ῥήματα, ἵνα λαμπρῶς τὴν μάχην αὐτῶν καὶ ἐναντίω-

3. πάντα τὰ Plat. 7. μὲν pt] με M 9. σωματο[σ er.]ειδους M 13. 14. ποιητικη αιτιας M 14. οὔσης Kroll] ου M ζητει ad versum τοῦ — 15. ὁ M 14. 15. κο[σμ ex μω]ωι ἀταξ[ι ex α]ας M 15. οτι M; exspectes ἀλλ' 21. κλυδ[ω]ν, ex ον, M 25. αντιπαραθ[ει]ναι M

σιν ἀποδείξωμεν· ἐν γὰρ τῷ λόγῳ, ὃς ἐπιγέγραπται 'ἐπίσκεψις τῶν πρὸς Πλάτωνος Τίμαιον ὑπ' Ἀριστοτέλους ἀντειρημένων', δείξας διὰ πλειόνων, ὅτι καλῶς ὁ Πλάτων τὸν κόσμον καὶ πᾶν τὸ ὁρατὸν γινόμενον εἶναί φησιν καὶ ἀπολλύμενον ὄντως δὲ μηδέποτε ὄν, διότι οὐκ ἔχει αἰώνιον τὴν ὑπόστασιν, τοῦ παντὸς σώματος, καθὼς Ἀριστοτέλης αὐτὸς ἀπέδειξεν, πεπερασμένην ἔχοντος δύναμιν, εἶτα πάλιν δεῖξαι βουλόμενος, ὅτι τὸ ἀεὶ εἶναι τῷ κόσμῳ ἑτέρωθεν καὶ οὐκ ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως αὐτῷ ἐπιγίνεται, ἐπὶ λέξεως καὶ ταῦτα προστίθησιν 'οὐδὲ γάρ, ὅπερ ἐπὶ τοῦ ἀεὶ ὄντος ἀληθές, τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ ἀεὶ γινομένου, τὸ ὑπάρχειν fol. 261 r. αὐτῷ δύναμιν | ἄπειρον διὰ τὸ ἀεὶ γίνεσθαι, ὡς ἐκείνῳ διὰ τὸ ἀεὶ εἶναι· ἀλλὰ τῷ ποιοῦντι τοῦτο, διὸ καὶ τοῦτο ἀεὶ γίνεται προσκτώμενον ἀεὶ τὸ εἶναι διὰ τὸ καθ' ὕπαρξιν ἀεὶ ὂν καὶ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ τὸ ἀεί

οὗτον ὄν'. πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἑξῆς 'ἐπειδὴ γὰρ τὸ μὲν πᾶν πεπερασμένον, τὸ δὲ πεπερασμένον ἄπειρον οὐκ ἔχει δύναμιν, ὡς ἔδειξεν, τὸ δὲ κινοῦν τὴν ἄπειρον κίνησιν ἀπείρῳ δυνάμει κινεῖ, δηλονότι τὸ ἀκίνητον ⟨αἴτιον⟩ τῆς ἀπείρου τῷ παντὶ κινήσεως αὐτὸ τὴν ἄπειρον ἔχει δύναμιν. ὥστε εἰ τῷ λόγῳ χωρίσῃς ἐκείνου τὸ πᾶν, οὐ κινήσεται εἰς ἄπειρον οὐκ ἔχον δύναμιν ἄπειρον, ἀλλ' ἕξει τοῦ κινεῖσθαι παῦλαν· ἐὰν δὲ πάλιν συνάψῃς αὐτὸ ἐκείνῳ, δι' ἐκεῖνο κινήσεται εἰς ἄπειρον. καὶ οὐδέν γε ἄτοπον δι' ἐπινοίας τὰ συνημμένα χωρίζειν, ἵνα κατίδωμεν, τί ποτε ἐκ θατέρου θατέρῳ πάρεστιν, καὶ κατιδόντες νοήσωμεν, τί μὲν ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔχει τὸ χεῖρον, τί δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον συντάξεως, εἰ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ τὸ ἀεὶ εἶναι οὐκ ἔχει ὁ κόσμος ἀλλὰ γινόμενος ὢν καὶ ἀπολλύμενος ὄντως δὲ μηδέποτε ὢν ἐν μεταβολῇ καὶ ἀλλοιώσει τὸ εἶναι ἔχει. καὶ τοῦτο μὲν ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως αὐτῷ πρόσεστιν, τὸ δὲ ἀεὶ εἶναι ἐπίκτητον αὐτῷ ἐκ τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον καὶ ἀεὶ ὂν ἐπιγίνεται συντάξεως'. εἰ ταῦτα καλῶς καὶ Πλάτωνί τε καὶ αὐτῷ τῷ Πρόκλῳ δοκούντως ἐν τῷ μνημονευ-|θέντι εἴρηται λόγῳ, πῶς ἐνταῦθα τούτοις τὰς fol. 261 v. ἐναντίας ἀφῆκεν φωνάς, ἐν οἷς φησιν 'οὐδὲ γὰρ τοῦ θεοῦ ὡσαύτως ἔχοντος τὸν κόσμον λέγει ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν ὡς δι' ἑαυτὸν ἔχοντα τὸ ἄλλοτε ἄλλως, ὅπερ

1. cf. pag. 239, 16. 299, 7 2. 3. οὐκ ἔχει δύναμιν ἄπειρον 239, 17 4. κίνησιν 239, 19. 299, 9] δυναμιν M 5. αἴτιον add. 239, 20. 299, 10 ⌊τωι παντι κι⌋νησεως M 6. ει M] ἐὰν 239, 21. 299, 12 10. γε ⌊I litt. er.⌋ M 12. θ⌊ατε⌋ρου M 14. ⌊κρειττο⌋ν M 16. alt. ὢν pt] των M 21. δοκουντος M (cr. p) 23. εν\fin. vers.\ναντιας M pag. 606, 26 25. εαυ̂⌊εχο⌋ντα M (ἑαυτοῦ pt)

ἐστὶν ἐπὶ τῶν μερικῶν, ἀλλὰ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν καὶ τὸν κόσμον ἄτακτον ἢ τεταγμένον εἶναι'; εἰ γὰρ μὴ δι' ἑαυτὸν ὁ κόσμος ἄλλοτε ἄλλως ἔχῃ, ὥσπερ τὰ μερικά, ἀεὶ δὲ ὡσαύτως ἔχει κατ' αὐτούς, εἴπερ ἀίδιός ἐστιν καὶ ἀεὶ τέτακται, δι' ἑαυτὸν ἄρα ἕξει τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν. ἀλλὰ μὴν προωμολόγησεν ἐν τῷ μνημονευθέντι λόγῳ ὁ Πρόκλος, ὅτι ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ τὸ ἀεὶ εἶναι οὐκ ἔχει καὶ τοῦτο ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως αὐτῷ πρόσεστιν. ὁ αὐτὸς ἄρα κόσμος ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ τὸ ἀεὶ εἶναι ἕξει καὶ τὸ ἀεὶ εἶναι οὐχ ἕξει, ὅπερ ἀδύνατον· συναληθεύσει γὰρ ἡ ἀντίφασις. εἰ τοίνυν ἐκεῖνα καλῶς εἴρηται καὶ Πλάτωνι δοκούντως, ὅτι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ὁ κόσμος τὸ ἀεὶ εἶναι οὐκ ἔχει ἀλλ' ἐπίκτητον ἐκ τοῦ δημιουργοῦ τοῦτο προσείληφεν, κακῶς ἄρα ἐν τῷ προκειμένῳ λόγῳ μὴ οἴκοθεν αὐτῷ προσεῖναι τὸ ἀΐ-

ϛʹ. Καὶ αὐτό|θεν δ' ἄτοπος ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις. εἰ γὰρ μὴ δι' ἑαυτὸν ἔχῃ ὁ κόσμος τὸ ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν, ὥσπερ τὰ μερικὰ καὶ τοῦ θεοῦ ὡσαύτως ἔχοντος ἐκ τῆς οἰκείας φύσεως ἔχει τὸ ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεὸν σχέσεως ἄλλοτε ἄλλως ἔχει ὁ κόσμος, πότερον αὐτὸς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐπινοούμενος ὁ κόσμος ἄνευ τῆς πρὸς τὸν θεὸν σχέσεως τῶν ἀεὶ ὡσαύτως ἐχόντων ἐστὶν ἢ τῶν ἄλλοτε ἄλλως ὥσπερ τὰ μερικά; εἰ γὰρ καὶ μηδέποτε χωρισθῆναι τοῦ κόσμου τὸν θεὸν ἐνδέχεται, ἕως ἂν ᾖ ὁ κόσμος, οὐδέν γε ἄτοπον, ὅπερ αὐτὸς ὁ Πρόκλος ἀρτίως εἴρηκεν, καὶ τὰ ἅμα ὄντα χωρίζειν τῇ ἐπινοίᾳ, ἵνα κατίδωμεν, τί μὲν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἑκάστῳ πρόσεστιν, τί δὲ ἐκ τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον συντάξεως· ὅπερ καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῷ πολιτικῷ πεποίηκε τὸν θεὸν κατ' ἐπίνοιαν τοῦ κόσμου χωρίσας καὶ τὰ συμβαίνοντα τῷ κόσμῳ ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως κατανοήσας. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἄτοπον τὸ τοιοῦτον, ἐπινενοήσθω ἡμῖν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἄνευ τοῦ θεοῦ ὁ κόσμος. πότερον οὖν αὐτὸς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν τὸ ἀεὶ ὡσαύτως εἶναι ἔχει ἢ τὸ ἀντικείμενον, λέγω δὴ τὸ ἄλλοτε ἄλλως; ἀνάγκη γὰρ τῶν δύο δοῦναι τὸ ἕτερον, ὅσον ἐπὶ ταῖς σοφαῖς ταύταις ὑποθέσεσιν· εἰ γὰρ τὰ μερικά, ὥς φησιν ὁ Πρόκλος, αὐτὰ ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἔχει φύσεως τὸ ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν, ἀνάγκη καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου ζητεῖν, ποῖον αὐτῷ μόριον τῆς ἀντιφάσεως ἐκ τῆς αὐτοῦ πρόσεστιν φύσεως· ἢ γὰρ τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἢ τὸ μὴ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως. fol. 262 r.

10. ᾖ ὁ in marg. suppl. M (ascr. ζητει) 12. pag. 627, 10 13. κατΐδομεν M (cr. p) cf. pag. 577, 2 15. Plat. *politic.* 272E 19. κ[ο]σμος, ex ω, M

ἀλλ' ἐπειδὴ σαφῶς ὁ Πρόκλος ἀπέφηνεν, ὅτι αὐτὸς κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν οὐκ ἔχει τὸ ἄλλοτε ἄλλως
fol. 262 v. ὥσπερ τὰ μερικά, δηλον|ότι αὐτὸς κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἕξει. εἰ οὖν τὸ μὲν ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔχει, τὸ δὲ ἄλλοτε ἄλλως ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεὸν συντάξεώς τε καὶ σχέσεως, τὸ ἄρα κρεῖττον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔχων (λέγω δὴ τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν) τὸ χεῖρον (τὸ ἄλλοτε ἄλλως) ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἕξει συντάξεώς τε καὶ σχέσεως. καὶ τί ἂν εἴη τῆς ἀσεβοῦς ταύτης ἐννοίας ἐπέκεινα, εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν ταῦτα λέγηται; εἰ οὖν τοῦτο ἄτοπον καὶ ἀσεβές, οὐκ ἄρα ἐκ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔχει ὁ κόσμος τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκ τῆς πρὸς τὸ ἀεὶ ὂν σχέσεως αὐτῷ ἐπίκτητον προσγίνεται, εἴπερ καὶ ἀθάνατος εἶναι συγχωρηθείη, αὐτὸς δὲ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν τὸ ἀεὶ εἶναι οὐκ

κατὰ τὰ τῷ Πρόκλῳ προωμολογημένα. ἀνάγκη οὖν ἢ καὶ τὸν κόσμον τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων εἶναι λέγειν τὸν Πλάτωνα, εἴπερ θεὸν αὐτὸν οἴεται, τὸ δὲ θεῶν γένος μεταβολῆς ἐστιν ἄδεκτον, ἤ, εἴπερ μὴ λέγοι αὐτὸν τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων ἀλλὰ γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον ὄντως δὲ μηδέποτε ὄντα, ἔτι δὲ καὶ παρὰ τῆς συντρόφου φύσεως ὅσα χαλεπὰ αὐτόν τε ἔχειν φησὶν | *καὶ τοῖς ζῴοις ἐναπεργάζεσθαι, καὶ περὶ τοὺς* fol. 268r. *λοιποὺς θεοὺς ἀσεβεῖν, ὡς Πρόκλῳ δοκεῖ κἀκείνους τοιούτους εἶναι λέγοντι (κοινὸν γὰρ αὐτοῖς φησιν πᾶσι τὸ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν), καὶ ἢ ἐπὶ πάντων αὐτὸ φυλάττειν ἢ ἀφ' ἑνὸς ἀθετοῦντας μηδὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχειν τὸ πιστόν. δυοῖν οὖν ἀνάγκη θάτερον, ἢ μὴ θεὸν εἶναι τὸν κόσμον οἴεσθαι Πλάτωνα ἤ, εἴπερ θεὸν αὐτὸν εἶναι λέγων γινόμενον αὐτὸν εἶναί φησιν καὶ ἀπολλύμενον ὄντως δὲ μηδέποτε ὄντα, περὶ ὅλον τὸ τῶν θεῶν γένος ἀσεβεῖν, ὡς ὁ τοῦ Πλάτωνος ἐν τούτοις ἐξηγητὴς κατεσκεύασεν. οὐκοῦν, εἰ τὸ ἐν μεταβολῇ εἶναι τὸν κόσμον ἐναργές τέ ἐστι καὶ διαρρήδην εἴρηται Πλάτωνι, οὐκ ἄρα θεὸν αὐτὸν εἶναι ᾤετο, ἵνα μὴ περὶ ὅλον τὸ τῶν θεῶν γένος ἀσεβῶν ὁ Πλάτων δείκνυται· σαφῶς γὰρ κέκραγεν, ὅτι τὸ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν τοῖς θειοτάτοις προσήκει πᾶσιν. ὥστε, κἂν λέγῃ θεὸν εἶναι τὸν κόσμον, ἐκ τῶν Ὀρφικῶν λαβὼν ὁ*

5. Plat. Tim. 28 A 7. Plat. politic. 273 BC 11. λε-γον (τ superscr.) M; λέγοντα pt pag. 609, 26 12. ωαυτως M 13. ἀφ': cf. 610, 2 15. 16. ⌊πλα⌉τωνα, ex φησιν, M 20. ει το in marg. suppl. M (ascr. ζητει) 24. Plat. politic. 269 D 25. λεγ⌊η⌉ι M 26. pag. 332, 22

Πλάτων τῇ τῶν ποιητῶν συνηθείᾳ μυθικώτερον ἀκολουθήσας θεὸν αὐτὸν εἴρηκεν· πάντα γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ ὄντα θεοπεποιήκασιν, καὶ οὐ μόνον πῦρ καὶ γῆν καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀνθρώπινα πάθη καὶ ἔργα, τὸν πόλεμον, τὴν ἔριν, τὸν φόβον, τὰς λιτάς ('καὶ γάρ τε λιταί εἰσιν Διὸς κοῦραι μεγάλοιο'), τὴν ἄτην, τὸν ὅρκον, τὸν ὕπνον, τὴν χαράν, τὴν ἐπιθυμίαν, τὸν ἔρωτα, καὶ πάντα ἁπλῶς ἀγαθά τε καὶ τὰ χείρονα, ὡς ἴσασιν, ὅσοι τὰ τῶν ποιητῶν διεληλύθασιν· ἔτι δὲ καὶ γενέσεις μὲν ἡμῖν θεῶν ἁπάντων παραδεδώκασιν, φθορὰς δὲ οὔ· τί οὖν θαυμαστὸν καὶ *Πλάτωνα* γεγονέναι μὲν μὴ φθείρεσθαι δὲ τὸν κόσμον εἰπόντα θεὸν αὐτὸν τῇ ποιητικῇ συνηθείᾳ προσαγορεύειν;

η΄. Ὅτι δὲ πολλαχοῦ τῇ ἰδίᾳ διδασκαλίᾳ *Πλάτων*
fol. 268 v. καὶ τοὺς ποιητικοὺς συναναμίγνυσι μύθους | οὐ

[redacted]

τῶν ποτὲ νομοθετῶν γεγονέναι τὸν Μίνωα. καὶ εἰς πίστιν τοῦ γεγονέναι υἱόν τε Διὸς καὶ ἀγαθὸν τὰ Ὁμήρου παραθέμενος

'τῇσι δ' ἔνι Κνωσός, μεγάλη πόλις· ἐνθάδε Μίνως
ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστής'

καὶ τὴν διάνοιαν τῶν στοιχείων ἐξηγούμενος παιδευθῆναι μέν φησιν ὑπὸ Διὸς τοῦ γεννήσαντος μόνον τῶν ἐξ αὐτοῦ φύντων Μίνωα, συνόμιλον δὲ τοῦ Διὸς ὄντα δι' ἐτῶν ἐννέα φοιτᾶν εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον τὰ μὲν μαθησόμενον τὰ δὲ ἀποδειξόμενον, ἃ τῇ προτέρᾳ ἐννεαετηρίδι μεμάθηκεν. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν νόμων τὸν τοῦ Διονύσου μῦθον τιθέμενος διαπεφορῆσθαί φησιν τοῦτον πρὸς τῆς μητρυιᾶς Ἥρας τῆς ψυχῆς τὴν γνώμην. καὶ τί δεῖ τὸν λόγον μηκύνειν ἐξαριθμούμενον, ὅσους ὁ Πλάτων τῇ οἰκείᾳ διδασκαλίᾳ ποιητικοὺς μύθους συναναμίγνυσιν οὐχ ὡς μύθοις χρησάμενος; ἐν αὐτῷ γοῦν τῷ Τιμαίῳ, ἐν ᾧ θεὸν εἶναι τὸν κόσμον καὶ τοὺς φαινομένους ἀστέρας ἅπαντας εἴρηκεν, ἥλιον λέγω καὶ σελήνην καὶ τοὺς λοιπούς, ἄκουε ὅπως τὰ τούτοις ἐπισυνῆψεν ἀκόλουθα· ἔχει δὲ ἡ λέξις ὧδε 'ἀλλὰ ταῦτα ἱκανῶς ἡμῖν ταύτῃ καὶ περὶ θεῶν ἡμῖν ὁρατῶν καὶ γενητῶν εἰρημένα φύσεως ἐχέτω τέλος. περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν | γένεσιν μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς, fol. 265 r.

2. υιο[ν], ex υς, M 3. Plat. Min. 319 B. Hom. τ 178 4. τῇσι δ' om. Plat. [δ'] M Κνωσός Plat., Hom.] κνωσω M ἔνθα τε Plat., Hom. 6. στίχων Kroll 7. Plat. Min. 319 E 8. αυτ[ου], ex ων, M 9. φυταν M 10. ἀποδειξόμενον Plat.] ἀποδεξαμενον M 11. εννεαετεριδι M ἐμεμαθήκει Plat. 12. Plat. leg. II 672 B

13. μητρυας M 16. μυθους M 20. τατοις (του suprascr.) M 21. Plat. Tim. 40 D ταῦτά τε Plat. ταυτη[ι], ex ν, M 21. 22. καὶ τὰ περὶ Plat. 22. ἡμῖν om. Plat. γεννητῶν Plat.

πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ που τούς γε αὑτῶν προγόνους εἰδόσιν. ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν καίπερ ἄνευ τε εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέον. οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω. Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην, τούτων δὲ Φόρκυς Κρόνος τε καὶ Ῥέα καὶ ὅσοι μετὰ τούτων, ἐκ δὲ Κρόνου Ζεὺς Ἥρα τε καὶ ὅσους ἴσμεν ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τούτων ἄλλους ἐκγόνους'. εἰ οὖν θεὸν εἶναι τὸν κόσμον ἀκούων παρὰ Πλάτωνος Πρόκλος ἁπλῶς οὕτως ἄνευ τινὸς ἐξετάσεως θεὸν ἀκούειν ἀξιοῖ καὶ διὰ τοῦτο ὡς θεῷ τὴν ἀγενησίαν αὐτῷ χαρίζεται, καίτοι σαφῶς Πλάτωνος γενητὸν αὐτὸν εἰπόντος καὶ

[redacted]

καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν ὡς οἰκεῖα δηλονότι ἀπαγγέλλουσιν καὶ οὐκ ἀλλότρια. τίνα δὲ ἡμᾶς περὶ τῶν ἰδίων προγόνων ἐκεῖνοι ἐδίδαξαν, οἷς ἀπιστεῖν οὐ θέμις, πιστεύειν δὲ μᾶλλον αὐτοῖς καὶ οὕτω δοξάζειν περὶ θεῶν καὶ λέγειν, εὐθὺς ἐπήγαγεν ʽΓῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην καὶ τὰ ἑξῆς'. ἢ οὖν καὶ ταῦτα ψι|λῶς οὕτως, fol. 265 v. ὡς εἴρηται, δέχεσθαι καὶ πιστεύειν ἡμᾶς αὐτοῖς ὁ φιλόσοφος ἀξιούτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὅσα τούτοις οἱ ποιηταὶ ἀκολούθως ἐπισυνάπτουσιν — τὰς ἀθεμιτογαμίας φημί, τὰς καταπόσεις, τοὺς σπαραγμούς, τὰς κατ' ἀλλήλων καὶ τῶν φυσάντων ἐπαναστάσεις καὶ ὅσα ἄλλα ἐπὶ λύμῃ τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου ὑπ' αὐτῶν τιμωμένοις οἱ ποιηταὶ προσῆψαν οὐκ οἶδα πότερον δαίμοσι πονηροῖς εἴπω ἢ κακοδαίμοσιν ἀνθρώποις ἐξ ἀμέτρου κακίας προσλαβοῦσι τὸ γνώριμον, συνεπιθεμένων δηλονότι διὰ βασκανίαν ἐπ' ἀπωλείᾳ τῶν ἀνθρώπων τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων διὰ τὸν ἑκουσίως αὐτοῖς ἐκ τοῦ καλοῦ γενόμενον ὄλισθον —, ὅπερ οὖν εἶπον, ἢ καὶ τούτοις ἄνευ πάσης ἐπεξεργασίας τίθεσθαι λεγέτω τὸν Πλάτωνα ἤ, εἴπερ ταῦτα μυθικώτερον τῇ τῶν ποιητῶν καὶ τῇ τότε κρατούσῃ δόξῃ ἑπόμενος ὁ Πλάτων εἴρηκεν, εἴτε ἐν ὑπονοίαις αὐτὰ πρὸς τῶν ποιητῶν ὑπελάμβανεν εἰρῆσθαι εἴτε χωρὶς ὑπονοιῶν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ κατὰ τὸ ἀκόλουθον καὶ τὸ τοῦ θεοῦ ὄνομα τῷ κόσμῳ προσάψαι συγχωρείτω τὸν Πλάτωνα, εἴτε παρὰ τὸ ἀεὶ θεῖν ὠνομα-

5. Plat. Tim. 40 E 6. *τιθυς* M 12. *φυσάντων* pt] *φυτων* M 16. *προλαβουσι* M (cr. pt) 17. *απολειαι* M 18. *π*[ο]*νηριας* M 26. ονομα in marg., εσται in textu, M (*ascr. ζητει*)

σωμεν ἢ ἴσμεν ἀκριβῶς ὥσπερ κοινωνοῦντα τοῖς ὀνόμασιν τὰ τοιαῦτα οὕτω δὴ καὶ τοῖς πράγμασιν κατὰ πολὺ διεστῶτα; ὡς οὖν οὔτε νοητὸς ὁ κόσμος οὔτε ἀσώματος, κἂν θεὸς ὀνομάζηται, οὕτω δήπου οὔτε τῶν ἀμεταβλήτων ἔσται καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων οὔτε ἀγένητος· ὡς γὰρ τῇ θείᾳ φύσει ταῦτα ὑπάρχειν Πλάτων προσεμαρτύρησεν, οὕτω καὶ τὸν κόσμον σαφῶς τῶν γινομένων εἶπεν εἶναι καὶ ἀπολλυμένων ὄντως δὲ μηδέποτε ὄντων καὶ διὰ τοῦτο γεγονέναι τε αὐτὸν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενον ἔφησεν καί, ἐπείπερ ἐγένετο, οὐκ ἄλυτον οὐδὲ ἀθάνατον εἶναι κατὰ φύσιν, εἰ καὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐκεῖθεν τὴν ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν προσκτώμενον φυλάττειν τὸ ἀδιάλυτον. πεφώραται ἄρα συνήθως ὁ Πρόκλος ἐκ τῆς ὁμωνυμίας ἀποσυλῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὰ μὲν διαρρήδην εἰρημένα Πλάτωνι περὶ τοῦ

[redacted]

γενητῶν εἴρηκεν, σαφῶς παρέστησεν, ὡς οἶδεν καὶ ἑτέρους θεοὺς νοητούς τε καὶ γενητοὺς ὑπάρχοντας. ὥσπερ οὖν τῷ ὁρατῷ τὸ νοητὸν ἀντίκειται, οὕτω καὶ τῷ γενητῷ τὸ ἀγένητον. εἰ οὖν τοὺς ὁρατοὺς θεοὺς κατ' αἰτίαν μόνον γενητοὺς εἶναι βούλεται, καὶ νοητοὺς ἄρα θεοὺς ἀγενήτους ὄντας κατ' αἰτίαν ἀγενήτους εἶναι βούλεται· τῷ γὰρ κατ' αἰτίαν γενητῷ τὸ κατ' αἰτίαν ἀντίκειται ἀγένητον. εἰ δὲ οἱ νοητοὶ θεοὶ κατ' αἰτίαν εἰσὶν ἀγένητοι, οὐδεὶς ἄρα αὐτῶν τοῦ εἶναι αἴτιος. ὥστε οὐκ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς τὸ εἶναι ἔχουσιν. οὐκ ἄρα μία τῶν ὄντων ἁπάντων ἐστὶν ἡ ἀρχὴ καὶ αἰτία ἀλλὰ τοσαῦται ἀρχαί, ὅσοι καὶ νοητοὶ θεοί. εἰ οὖν τοῦτο ἄτοπόν τε καὶ τῶν ὑπονοιῶν τῶν Πλάτωνος ἀλλότριον, ὡς ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων πολλάκις ἐδείξαμεν, καὶ μία ἐστὶν ἡ πάντων αἰτία καὶ ἀρχὴ καὶ ἓν μόνον τὸ ἀνάρχως καὶ ἀναιτίως ὄν, οὐκ ἄρα κατ' αἰτίαν εἰσὶν οἱ νοητοὶ θεοὶ ἀγένητοι. εἰ οὖν τοὺς νοητοὺς θεοὺς τοῖς ὁρατοῖς Πλάτων ἀντέθηκεν, οἱ δὲ νοητοὶ ἀγένητοι ὄντες κατὰ Πλάτωνα οὔκ εἰσιν κατ' αἰτίαν ἀγένητοι, εἴπερ πάντων ἓν ἐστιν αἴτιον ἡ πρώτη ἀρχή, οἱ ἄρα αἰσθητοὶ θεοὶ γενητοὶ θεοὶ εἶναι λεγόμενοι οὐ κατ' αἰτίαν μόνον ἀλλὰ καὶ κατὰ χρόνον εἰσὶν γενητοί· εἰ γὰρ τοὺς νοητοὺς ἀγενήτους εἶναι βούλεται οὐχ ὡς ἄνευ αἰτίας ὄντας ἀλλ' ὡς ἀρχὴν τοῦ εἶναι μὴ ἔχοντας, τοὺς ἄρα ὁρατοὺς θεοὺς γενητοὺς εἶναι λέγει ὡς ἀρχὴν τοῦ εἶναι καὶ τῆς ὑπάρξεως λαβόντας. ταῦτα μὲν οὖν, ὡς ἡμῖν ἦν δύναμις, αὐτάρκως καὶ ἐν τῷ ϛʹ διηρθρώσαμεν λόγῳ.

9. αὐτῶν, cf. 468, 15 ταύτης 24. ἀν\ευ\ M 28. cf. pag. 173, 19 sq.

fol. 266 v. | ι'. Ὅτι δὲ πολλαχοῦ Πλάτων τοῖς μύθοις χρησάμενος ἢ τὴν πατρῴαν, ὅπερ ἔμπροσθεν εἶπον, συνήθειαν ἀφοσιούμενος ἢ τὸν ἐκ τοῦ πλήθους ὑφορώμενος κίνδυνον, ὡς ἐν τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ἐνάτου λόγου σαφῶς ἐδείξαμεν, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ἀθετεῖν μὲν τοὺς καθεστῶτας θεοὺς καινὰ δὲ διδάσκειν δαιμόνια δόξειεν (ᾔδει γὰρ τοῦτο καὶ Σωκράτει θανάτου γενόμενον αἴτιον), ἐν ἑτέροις ἀποτολμᾷ τὰ δοκοῦντα αὐτῷ εἰς φῶς ἀγαγεῖν καὶ διαπαίζει τοὺς μύθους καὶ καταφορᾷ πλείστῃ κατὰ τῶν πλασάντων ποιητῶν κέχρηται, ὀλίγα εἰς πίστιν καὶ τούτου ἐκ τῶν αὐτοῦ Πλάτωνος παραθήσομαι. ἐν τῷ δευτέρῳ τοίνυν τῆς πολιτείας βιβλίῳ τοὺς περὶ Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον καὶ τῶν λοιπῶν ποιητῶν τὸν κατάλογον τῆς ἰδίας ἀποτειχίζων πόλεως ἀκούεις ποίας αὐτῶν κατηγορίας κατέτεινεν· πρὸς πολλοῖς γὰρ ἄλλοις καὶ ταῦτα

ἔφη· ἀλλ' οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. Οὓς Ἡσίοδός τέ που, εἶπον, καὶ Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί· οὗτοι γάρ που μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς συντιθέντες ἔλεγόν τε καὶ λέγουσιν. Ποίους δ', ἦ δ' ὅς, καὶ τί αὐτῶν μεμφόμενος λέγεις; Ὅπερ, ἦν δ' ἐγώ, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. Τί τοῦτο; Ὅταν εἰκάζῃ τις κακῶς τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων, οἷοί εἰσιν, ὥσπερ γραφεὺς μηδὲν ἐοικότα γράφων, οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι. Καὶ γάρ, ἔφη, ὀρθῶς ἔχει τά γε τοιαῦτα μέμφεσθαι. ἀλλὰ πῶς δὴ λέγομεν καὶ ποῖα; Πρῶτον μέν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος ὁ εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο, ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν· τὰ δὲ δὴ τοῦ Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ υἱέος οὐδ' ἄν, εἰ ἦν ἀληθῆ, ᾤμην δεῖν ῥᾳδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἄφρονάς τε καὶ νέους, ἀλλὰ μάλιστα μὲν σιγᾶσθαι, εἰ δὲ ἀνάγκη τις ἦν λέγειν, δι' ἀπορρήτων ἀκούειν ὡς ὀλιγίστους θυσαμένους οὐ χοῖρον ἀλλά τι μέγα καὶ ἄπορον θῦμα, ὅπως ὅτι ἐλαχίστοις συνέβη ἀκοῦσαι. Καὶ γάρ, ἦ δ' ὅς, οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ οὐ λεκτέοι γ', ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει οὐδὲ

2. *που* om. Plat. 5. *ποίους δή* Plat. 8. *τουτο ὁ* | finis paginae, cetera desunt. iam t lacunam ex parte explevit additis Platonis verbis usque ad pag. 643, 2, me iudice recte. nam in folii insequentis deperditi margine interiore servato etiamnunc legimus singulis versibus XXXIII praescriptum signum >, quo librarius locos laudatos notare solebat; itaque verisimile est in folio recto exscripta fuisse Platonis verba fort. ad 642, 17. 18 λογοποιεῖν. in folio verso litter

λεκτέον νέῳ ἀκούοντι, ὡς ἀδικῶν τὰ ἔσχατα οὐδὲν ἂ θαυμαστὸν ποιοῖ, οὐδ' αὖ ἀδικοῦντα πατέρα κολάζ παντὶ τρόπῳ, ἀλλὰ δρῴη ἄν, ὅπερ θεῶν οἱ πρῶτ τε καὶ μέγιστοι. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὐδ' αὐτ μοι δοκεῖ ἐπιτήδεια εἶναι λέγειν. Οὐδέ γε, ἦν δ ἐγώ, τὸ παράπαν, ὡς θεοὶ θεοῖς πολεμοῦσί τε κ ἐπιβουλεύουσι καὶ μάχονται (οὐδὲ γὰρ ἀληθῆ), εἴ γ δεῖ ἡμῖν τοὺς μέλλοντας τὴν πόλιν φυλάξειν αἴσχι-στον νομίζειν τὸ ῥᾳδίως ἀλλήλοις ἀπεχθάνεσθαι· πολ-λοῦ δεῖ γιγαντομαχίας τε μυθολογητέον αὐτοῖς καὶ ποικιλτέον καὶ ἄλλας ἔχθρας πολλὰς καὶ παντοδαπὰς θεῶν τε καὶ ἡρώων πρὸς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους αὐτῶν· ἀλλ' εἴ πως μέλλομεν πείσειν, ὡς οὐδεὶς πώποτε πολίτης ἕτερος ἑτέρῳ ἀπήχθετο οὐδ' ἔστι τοῦτο ὅσιον, τοιαῦτα λεκτέα μᾶλλον πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς καὶ γέρουσι καὶ γραυσὶ καὶ πρεσβυτέροις γιγνομένοις καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον λογοποιεῖν. Ἥρας δὲ δεσμοὺς ὑπὸ υἱέος καὶ Ἡφαίστου ῥίψεις ὑπὸ πατρὸς μέλλοντος τῇ μητρὶ τυπτομένῃ ἀμύνειν καὶ θεομαχίας, ὅσας Ὅμηρος πεποίηκεν, οὐ παραδεκτέον εἰς τὴν πόλιν οὔτ' ἐν ὑπονοίαις πεποιημένας οὔτ' ἄνευ ὑπονοιῶν· ὁ γὰρ νέος οὐχ οἷός τε κρίνειν, ὅτι τε ὑπόνοια καὶ ὃ μή, ἀλλ' ἃ ἂν τηλικοῦτος ὢν λάβῃ ἐν ταῖς δόξαις, δυσέκνιπτά τε καὶ ἀμετάστατα φιλεῖ γίγνεσθαι. ὧν δὴ ἴσως ἕνεκα περὶ

ultimae complurium versuum servatae sunt; 1: c, cui praecedit supra versum —, linea in abbreviationibus usitata; fort. igitur 19. πρός. 2: σ, fort. 20. ὅσας. 3: υ (lin. 21. οὔτε?). 4: ultima pars litterae ν cum interpunctione, fort. 22. ὑπονοιῶν. 5: λ, fort. 23. ἀλλ' (etiam praecedentis litterae finis servatus bene quadrat). 7: ultima littera videtur ε fuisse 25. ἕνεκα?. 9: ν cum puncto duplici, gravissima interpunc-

παντὸς ποιητέον, ἃ πρῶτα ἀκούουσιν, ὅτι κάλλιστα μεμυθολογημένα πρὸς ἀρετὴν ἀκούειν.'〉

* * *

〈παντε〉|λῶς ἀπήλασεν πόλεως· οὐδὲ γὰρ τισὶ fol. 269r. *μὲν αὐτοῖς τῶν πολιτῶν χρῆσθαι προσέταξεν, τισὶ δὲ μή, ἀλλ' ὡς ἀχρήστους καὶ ἐπιβλαβεῖς πάντας ἐκ πάντων παντελῶς ἀπεώσατο. εἰ δὲ ἐν τῇ καλλίστῃ τῆς πόλεως ἀγωγῇ, ἣν ὁ Πλάτων διέπλασεν, ἐν ᾗ μόνη ἀρετὴ καὶ φρόνησις πολιτεύεται, τοὺς τοσούτους μύθους οὐ καλὸν παραδέχεσθαι ὡς εἰς ἀδικίαν μᾶλλον καὶ τὰς ἀπηγορευμένας ἐκκαλοῦντας τῶν πράξεων, ἥκιστά γε ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἂν εἶεν δεκτοὶ πόλεσιν, ἐν αἷς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τὸ χεῖρον τοῦ βελτίονος προτετίμηται. οὐδὲ τοσοῦτον ἄρα τοῦ συμφέροντος ἀνθρώποις ὁ τοῖς ποιηταῖς ἐνεργήσας δαίμων ἐφρόντισεν, ὅσον οὐ μόνον τῆς ἰδίας ὁ Πλάτων πόλεως καὶ ταῦτα μέχρι μόνης ὑποθέσεως*

tione; fort. 2. *ἀκούειν*. spatium non obstat (in singulis versibus librarius XXXX — XXXXIV litteras scribere solebat), quominus omnia, quae huc pertinent, ex Platone exscripta fuisse statuamus. iis autem, qui etiamtum desunt, codicis versibus XXIV (huius editionis fere XXV) Philoponus de loco exscripto pluribus locutus est; cuius explicationis finis in folio insequente (pag. 643, 3 sq.) nobis servatus est, initii vix singulae litterae exstant (fin. lineae 14: *ν*? 17: *ο*? *ω*? 21: *ν*. 28: *ου*). verbis autem 643, 8. 9 aperte monstrantur Platonis verba pag. 642, 21

3. *λως απη*[fragmenta litterarum *λασε*]*ν πολεως* M] om. t; sic fere suppleas: 〈*τοὺς τοιούτους μύθους τῆς ἰδίας παντε*〉*λῶς* 4. fort. *αὐτῶν τοῖς πολίταις* *προσέταξεν*] *προσταξεσιν* Mt 7. *μόνῃ* t 8. fort. *τοιούτους* 14. ο paene *evan. M] om. t*

καὶ λόγων κειμένης ἀλλὰ καὶ πάσης ὁστισοῦν τῆς ἐπ' αὐτῷ ἀντέχεται μετριότητος. πονηρῶν ἄρα δαιμόνων ἔργον ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ποιητικοὺς μύθους τῷ βίῳ ἡμῶν ἐπεισήγαγεν. ὅπερ ὁ Πλάτων εἰδὼς τῆς ἰδίας αὐτοὺς αὐτοῦ ἀπεκήρυξε πόλεως. εἰ οὖν ἐν τούτοις μὲν ὁ Πλάτων τοὺς μύθους ἀποσκευάζεται, ἐν δὲ τῷ Τιμαίῳ πιστεύειν φησὶν δεῖν τοῖς τούτους ἡμῖν εἰσηγησαμένοις θεῶν ἐκγόνοις οὖσιν, ὡς ἔφασαν, καὶ σαφῶς τοὺς αὐτῶν εἰδόσι προγόνους· οὐ γὰρ εἶναι δυνατὸν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, ταῦτα δὲ συμβῆναι καὶ συμφωνεῖν ἀλλήλοις ἀδύνατόν ἐστι, πρόδηλος ἂν εἴη παντί. ὡς ὅπου μὲν ἐξ οἰκείας γνώμης τὰ αὐτῷ δοκοῦντα τοὺς γνησίους τῶν μαθητῶν ἐκπαιδεύει περὶ γὰρ ἀγωγῆς ἀνθρώπων ἐν τῇ πολιτείᾳ τοὺς λόγους ποιεῖται, ὅπου δὲ τὸ πλῆθος ἀφοσιοῦται τὸν ἐξ αὐτῶν ἐκφεύγων κίνδυνον. πρὸς Διονύσιον γοῦν ἐπιστέλλων τὸν τύραννον οὐκ Ἀθηναίων ἀλλὰ Συρακουσίων ἡγούμενον τῶν μὲν σπουδαίων ἑαυτοῦ φησιν ἐπιστολῶν θεὸν εἶναι ἀρχήν, θεοὺς δὲ τῶν μὴ τοιούτων· ἔχει δ' ἡ λέξις οὕτως 'περὶ δὲ τοῦ ξυμβόλου τοῦ περὶ τὰς ἐπιστολάς, ὅσας τε ἂν ἐπιστέλλω σπουδῇ καὶ ὅσας ἂν μή, οἴομαί σε μεμνῆσθαι. ὅμως δ' ἐννόει καὶ πάνυ πρόσεχε τὸν νοῦν· πολλοὶ γὰρ οἱ κελεύοντες γράφειν, ὥστ' οὐ ῥᾴδιον φανερῶς διωθεῖσθαι· τῆς μὲν γὰρ δὴ σπουδαίας ἐπι-

2. αὐτῷ] αυτων Mt 5. αὐτοῦ om. t 7. Plat. Tim. 40D 9. αυτ[ω]ν, ex ον, M 15. 16. αφωσιουται M 19. θεον ειν[foramen]|fin. vers.|μη τοιουτων M; suppl. t (spatium convenit) 20. ἔχει δὲ λέξις t 20. 21. δὲ δὴ τοῦ t Plat. epist. XIII 363 B 22. οἶμαι μέν σε t Plat. 23. [illegible]|ς δ αν paene evan.|νοει M 24. ωστ M [illegible] 25. δὴ om. t Plat.

στολῆς θεὸς ἀρχή, θεοὶ δὲ τῆς ἧττον'. καὶ ἐν ἑτέρᾳ δὲ πάλιν πρὸς τὸν αὐτὸν ἕνα φησὶν τὸν τῶν ὄντων ἁπάντων δημιουργὸν εἶναι καὶ ποιητήν. 'περὶ τὸν πάντων' γάρ, φησίν, 'βασιλέα τὰ πάντα ἐστὶν καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα καὶ ἐκεῖνος αἴτιος πάντων καλῶν'. καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν νόμων θεόν φησιν ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ τέλος τῶν ὄντων ἔχοντα εὐθείᾳ περαίνειν. ὥστε, κἂν πλῆθος εἰσάγῃ θεῶν κἂν θεὸν λέγῃ τὸν κόσμον, οὐκ ἀπὸ σπουδῆς οὐδὲ τὰ ἑαυτῷ εἰσηγεῖται δοκοῦντα, ἔθει δὲ ποιητικῷ καὶ κοινῷ τότε χρώμενος ἢ καὶ ἐκ τοῦ θεῖν παρετυμολογῶν, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν, θεὸν ὀνομάζει· καὶ οὐκ, ἐπειδὴ θεὸν λέγει, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀγένητον εἶναι ᾤετο, σαφῶς καὶ γεγονέναι καὶ ἀρχὴν ἔχειν οὐκ εἰπὼν μόνον ἀλλὰ καὶ δι' ἀποδείξεως πιστωσάμενος.

αι'. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ὡς ἰσχυρὸν ὁ Πρόκλος προβάλλεται εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον λέγειν Πλάτωνα τὸ ἐν τῷ πολιτικῷ ὡς ἐν ὑποθέσει χωρίζειν τοῦ κόσμου τὸν θεὸν καὶ τῷ χωρισμῷ τοῦ θεοῦ εἰς ἀταξίαν αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως

1. ⌊I litt. evan.⌋εος αρ (χ supra ρ) M] θεὸς ἄρχει t Plat. (at cf. 644, 19, ubi propter ειν certo scrib. ἀρχήν) 2. δὲ om. t φησὶ τῶν t 3. Plat. epist. II 312E τ[ο]ν, ex ω, M 4. τὰ om. t Plat. 5. ἐκεῖνο Plat. 5. 6. αἴτιον ἁπάντων τῶν καλῶν t Plat. 6. Plat. leg. IV 715E 7. ἀρχήν τε καὶ t Plat. ὄντων ἁπάντων Plat. εὐθείαν t 8. εισαγηι partim evan. M] φησι t καν M] καὶ t 9. λεγηι paene evan. M] εἶναι t οὐδὲ ὡς τὰ αὐτῷ t 10. εισηγειται M] λέγεται t 11. παρετοιμολογων ex parte evan. M; λόγων (post spatium) t 12. Plat. Crat. 397D (cf. 636, 23 sq.) ὀνομάζει t] ὀνομαζειν M 13. καὶ (ante διὰ) om. t 18. λέγειν] fragmenta litterarum λε exstant M; κατὰ t (hoc certo scriptum non erat) pag. 606, 10 Plat. politic. 272E sq. 19. χωρίζει t

περιάγειν καὶ ἐντεῦθεν ἀξιοῖ καὶ τὴν ἐν τῷ Τιμαίῳ παραδιδομένην τοῦ κόσμου γένεσιν καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἀτάκτου εἰς τὸ τεταγμένον μεταβολὴν ὡς ἐν ὑποθέσει μόνῃ λέγεσθαι, ἴστω, ὡς ὅτι, κἂν συγχωρήσειέ τις τὰ ἐν τῷ πολιτικῷ ὡς ἐν ὑποθέσει λέγεσθαι, οὐδεμία ἐκ τούτου φαίνεται ἀνάγκη καὶ ἐν Τιμαίῳ τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν μέχρι μόνης εἶναι ὑποθέσεως· ἐν μὲν γὰρ τῷ πολιτικῷ αὐτὸ προλαβὼν

* * *

1. περιαγῶν (ει sup.), ει sup. m 1, M] περιάγονται t 4. ἴστω ω ex parte evan., certo tamen scriptum erat, M] ἰστέον t ὡς om. t 5. ὑ[II litt. er.]|fin. vers.|ποθεσει M 6. φαι-νετα[III litt. evan.]αγκη M 8. αυτ[II litt. evan.]ρολαβων M αὐτὸς (om. προλαβὼν) t praeter huius capitis finem deest caput βι′: Ἐπίλογος τῆς πάσης πραγματείας καὶ προαναφώνησις τῶν ἑξῆς (cf. 611, 25).

INDICES.

I.

σμένον εἴτε παρὰ τὴν θέαν (ἐν αὐτῷ γὰρ τὸ ὁρατὸν ἅπαν περιείληφεν) εἴτε παρ' ἄλλην τινὰ τοιαύτην ὑπόνοιαν.

θ'. Ὅλως δὲ τὴν θεός προσηγορίαν οὐ τῇ ἀσωμάτῳ καὶ δημιουργικῇ τῶν ὄντων αἰτίᾳ ἀλλὰ τοῖς οὐρανίοις σώμασιν ἀπὸ τοῦ ἀεὶ θεῖν ὑπὸ τῶν πάλαι Ἑλλήνων ἐπιτεθῆναι ἐν τῷ Κρατύλῳ φησὶν ὁ Πλάτων· μηδὲ γὰρ εἰδέναι πω ἐκείνους ἄλλο τι θεὸν πλὴν τῶν φαινομένων σωμάτων ἡλίου καὶ σελήνης καὶ τῶν λοιπῶν, ὥσπερ καὶ μέχρι νῦν τῶν βαρβάρων ὑπολαμβάνειν τοὺς πλείστους· ὕστερον δέ φησιν εἰς ἔννοιαν καὶ τῶν ἄλλων θεῶν τῶν ἀσωμάτων Ἕλληνας
l. 264r. ἐλθόντας | τῷ αὐτῷ κἀκείνους προσαγορεῦσαι ὀνόματι. ἔστιν δὲ τὰ ἐν τῷ Κρατύλῳ Πλάτωνος ἐπὶ λέξεως ταῦτα "Ἆρ' οὖν οὐ δίκαιον ἀπὸ τῶν θεῶν

εἰ τοίνυν τὸ θεός ὄνομα τοῖς οὐρανίοις ἀπὸ τοῦ ἀεὶ θεῖν ὑπὸ τῶν πάλαι Ἑλλήνων τεθῆναι Πλάτων νενόμικεν, ὕστερον δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς τοὺς νοητοὺς γνωσθέντας ἤδη μετενηνέχθαι, δῆλον, ὡς ὁμωνύμως ἐπί τε τῶν ἀσωμάτων θεῶν καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου τὸ τοῦ θεοῦ κεῖσθαι βούλεται ὄνομα. εἰ γὰρ ὁ οὐρανὸς παρὰ τὸ ἀεὶ θεῖν θεὸς προσηγόρευται, τὰ δὲ νοερὰ καὶ ἀσώματα κινήσεως ἁπάσης ἐστὶν ὑπέρτερα, οὐκ ἄρα δήπου κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν κἀκεῖνα θεοὺς προσαγορεύειν νοῦν ἔχων τις, μή τί γε Πλάτων ὑπονοήσειεν. οὐκοῦν τῶν πραγμάτων τῶν ὑπὸ τοῦ ὀνόματος δηλουμένων διεστηκότων ψιλὴ μόνη περὶ τὸ ὄνομα ἡ κοινωνία καταλείπεται. εἰ δὲ περὶ μόνον τὸ ὄνομα ἡ κοινωνία, τίς ἔτι ἀνάγκη φαίνεται διὰ τὸ θεὸν τὸν κόσμον προσαγορεύεσθαι ὑπὸ Πλάτωνος διὰ τοῦτο καὶ ἄτρεπτον αὐτὸν εἶναι κατὰ φύσιν καὶ ἀγένητον συλλογίζεσθαι, διότι τοιαύτην εἶναι τὴν θείαν φύσιν Πλάτων βούλεται; καὶ γὰρ νοερὰν καὶ ἀσώματον | εἶναί φησιν ἐκείνην ὁ Πλάτων. οὐκοῦν fol. 264 v. *ὅσον ἐπὶ ταῖς τοῦ Πρόκλου ἐπιχειρήσεσιν καὶ τὸν κόσμον θεὸν εἶναι λέγων νοητὸν εἶναι αὐτὸν καὶ ἀσώματον βούλεται. καίτοι γε καὶ τὰς ἰδέας ὁ Πλάτων τοῖς αὐτοῖς προσαγορεύει ὀνόμασιν, οἷς καὶ τὰ αἰσθητὰ ὀνομάζεται· αὐτὸ γὰρ ζῷον καὶ αὐτοάνθρωπον καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστον συνωνύμως τοῖς αἰσθητοῖς κἀκεῖνά φησιν προσαγορεύεσθαι. ἆρ' οὖν διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων ταυτότητα τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἢ καὶ τὸ νοερὸν καὶ τὸ ἀσώματον τοῖς αἰσθητοῖς ζῴοις προσοί-*

25. *συν[ω]νυμως*, ex ο, M 25. 26. fort. κἀκείνας
28 sq. *προσοίσομεν* pt

σωμεν ἢ ἴσμεν ἀκριβῶς ὥσπερ κοινωνοῦντα τοῖς ὀνόμασιν τὰ τοιαῦτα οὕτω δὴ καὶ τοῖς πράγμασιν κατὰ πολὺ διεστῶτα; ὡς οὖν οὔτε νοητὸς ὁ κόσμος οὔτε ἀσώματος, κἂν θεὸς ὀνομάζηται, οὕτω δήπου οὔτε τῶν ἀμεταβλήτων ἔσται καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων οὔτε ἀγένητος· ὡς γὰρ τῇ θείᾳ φύσει ταῦτα ὑπάρχειν Πλάτων προσεμαρτύρησεν, οὕτω καὶ τὸν κόσμον σαφῶς τῶν γινομένων εἶπεν εἶναι καὶ ἀπολλυμένων ὄντως δὲ μηδέποτε ὄντων καὶ διὰ τοῦτο γεγονέναι τε αὐτὸν ἀπ' ἀρχῆς τινος ἀρξάμενον ἔφησεν καί, ἐπείπερ ἐγένετο, οὐκ ἄλυτον οὐδὲ ἀθάνατον εἶναι κατὰ φύσιν, εἰ καὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐκεῖθεν τὴν ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν προσκτώμενον φυλάττειν τὸ ἀδιάλυτον. πεφώραται ἄρα συνήθως ὁ Πρόκλος ἐκ τῆς ὁμωνυμίας ἀποσυλῶν τὴν ἀλήθειαν

[redacted]

γενητῶν εἴρηκεν, σαφῶς παρέστησεν, ὡς οἶδεν καὶ ἑτέρους θεοὺς νοητούς τε καὶ γενητοὺς ὑπάρχοντας. ὥσπερ οὖν τῷ ὁρατῷ τὸ νοητὸν ἀντίκειται, οὕτω καὶ τῷ γενητῷ τὸ ἀγένητον. εἰ οὖν τοὺς ὁρατοὺς θεοὺς κατ' αἰτίαν μόνον γενητοὺς εἶναι βούλεται, καὶ νοητοὺς ἄρα θεοὺς ἀγενήτους ὄντας κατ' αἰτίαν ἀγενήτους εἶναι βούλεται· τῷ γὰρ κατ' αἰτίαν γενητῷ τὸ κατ' αἰτίαν ἀντίκειται ἀγένητον. εἰ δὲ οἱ νοητοὶ θεοὶ κατ' αἰτίαν εἰσὶν ἀγένητοι, οὐδεὶς ἄρα αὐτῶν τοῦ εἶναι αἴτιος. ὥστε οὐκ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς τὸ εἶναι ἔχουσιν. οὐκ ἄρα μία τῶν ὄντων ἁπάντων ἐστὶν ἡ ἀρχὴ καὶ αἰτία ἀλλὰ τοσαῦται ἀρχαί, ὅσοι καὶ νοητοὶ θεοί. εἰ οὖν τοῦτο ἄτοπόν τε καὶ τῶν ὑπονοιῶν τῶν Πλάτωνος ἀλλότριον, ὡς ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων πολλάκις ἐδείξαμεν, καὶ μία ἐστὶν ἡ πάντων αἰτία καὶ ἀρχὴ καὶ ἓν μόνον τὸ ἀνάρχως καὶ ἀναιτίως ὄν, οὐκ ἄρα κατ' αἰτίαν εἰσὶν οἱ νοητοὶ θεοὶ ἀγένητοι. εἰ οὖν τοὺς νοητοὺς θεοὺς τοῖς ὁρατοῖς Πλάτων ἀντέθηκεν, οἱ δὲ νοητοὶ ἀγένητοι ὄντες κατὰ Πλάτωνα οὐκ εἰσιν κατ' αἰτίαν ἀγένητοι, εἴπερ πάντων ἓν ἐστιν αἴτιον ἡ πρώτη ἀρχή, οἱ ἄρα αἰσθητοὶ θεοὶ γενητοὶ θεοὶ εἶναι λεγόμενοι οὐ κατ' αἰτίαν μόνον ἀλλὰ καὶ κατὰ χρόνον εἰσὶν γενητοί· εἰ γὰρ τοὺς νοητοὺς ἀγενήτους εἶναι βούλεται οὐχ ὡς ἄνευ αἰτίας ὄντας ἀλλ' ὡς ἀρχὴν τοῦ εἶναι μὴ ἔχοντας, τοὺς ἄρα ὁρατοὺς θεοὺς γενητοὺς εἶναι λέγει ὡς ἀρχὴν τοῦ εἶναι καὶ τῆς ὑπάρξεως λαβόντας. ταῦτα μὲν οὖν, ὡς ἡμῖν ἦν δύναμις, αὐτάρκως καὶ ἐν τῷ ϛ' διηρθρώσαμεν λόγῳ.

9. αὐτῶν, cf. 468, 15 ταύτης   24. ἄν\ευ\ M   28. cf. *pag. 173, 19 sq.*

fol. 266 r. | ι΄. Ὅτι δὲ πολλαχοῦ Πλάτων τοῖς μύθοις χρησάμενος ἢ τὴν πατρῴαν, ὅπερ ἔμπροσθεν εἶπον, συνήθειαν ἀφοσιούμενος ἢ τὸν ἐκ τοῦ πλήθους ὑφορώμενος κίνδυνον, ὡς ἐν τῷ τετάρτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ἐνάτου λόγου σαφῶς ἐδείξαμεν, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ἀθετεῖν μὲν τοὺς καθεστῶτας θεοὺς καινὰ δὲ διδάσκειν δαιμόνια δόξειεν (ᾔδει γὰρ τοῦτο καὶ Σωκράτει θανάτου γενόμενον αἴτιον), ἐν ἑτέροις ἀποτολμᾷ τὰ δοκοῦντα αὐτῷ εἰς φῶς ἀγαγεῖν καὶ διαπαίζει τοὺς μύθους καὶ καταφορᾷ πλείστῃ κατὰ τῶν πλασάντων ποιητῶν κέχρηται, ὀλίγα εἰς πίστιν καὶ τούτου ἐκ τῶν αὐτοῦ Πλάτωνος παραθήσομαι. ἐν τῷ δευτέρῳ τοίνυν τῆς πολιτείας βιβλίῳ τοὺς περὶ Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον καὶ τῶν λοιπῶν ποιητῶν τὸν κατάλογον τῆς ἰδίας ἀποτειχίζων πόλεως ἀκούεις ποίας αὐτῶν κατη-

ἔφη· ἀλλ' οὐκ ἐννοῶ οὐδὲ τοὺς μείζους τίνας λέγεις. Οὓς Ἡσίοδός τέ που, εἶπον, καὶ Ὅμηρος ἡμῖν ἐλεγέτην καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί· οὗτοι γάρ που μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς συντιθέντες ἔλεγόν τε καὶ λέγουσιν. Ποίους δ', ἦ δ' ὅς, καὶ τί αὐτῶν μεμφόμενος λέγεις; Ὅπερ, ἦν δ' ἐγώ, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. Τί τοῦτο; Ὅ⟨ταν εἰκάζῃ τις κακῶς τῷ λόγῳ περὶ θεῶν τε καὶ ἡρώων, οἷοί εἰσιν, ὥσπερ γραφεὺς μηδὲν ἐοικότα γράφων, οἷς ἂν ὅμοια βουληθῇ γράψαι. Καὶ γάρ, ἔφη, ὀρθῶς ἔχει τά γε τοιαῦτα μέμφεσθαι. ἀλλὰ πῶς δὴ λέγομεν καὶ ποῖα; Πρῶτον μέν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψεῦδος ὁ εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο, ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν· τὰ δὲ δὴ τοῦ Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ υἱέος οὐδ' ἄν, εἰ ἦν ἀληθῆ, ᾤμην δεῖν ῥᾳδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἄφρονάς τε καὶ νέους, ἀλλὰ μάλιστα μὲν σιγᾶσθαι, εἰ δὲ ἀνάγκη τις ἦν λέγειν, δι' ἀπορρήτων ἀκούειν ὡς ὀλιγίστους θυσαμένους οὐ χοῖρον ἀλλά τι μέγα καὶ ἄπορον θῦμα, ὅπως ὅτι ἐλαχίστοις συνέβη ἀκοῦσαι. Καὶ γάρ, ἦ δ' ὅς, οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ οὐ λεκτέοι γ', ἔφην, ὦ Ἀδείμαντε, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει οὐδὲ

2. *που* om. Plat. 5. *ποίους δή* Plat. 8. *τουτο ὁ* | finis paginae, cetera desunt. iam t lacunam ex parte explevit additis Platonis verbis usque ad pag. 643, 2, me iudice recte. nam in folii insequentis deperditi margine interiore servato etiamnunc legimus singulis versibus XXXIII praescriptum signum >, quo librarius locos laudatos notare solebat; itaque verisimile est in folio recto exscripta fuisse Platonis verba fort. ad 642, 17.18 λογοποιεῖν. in folio verso litterae

δεῖ ἡμῖν τοὺς μέλλοντας τ
στον νομίζειν τὸ ῥᾳδίως ἀλ
λοῦ δεῖ γιγαντομαχίας τε
ποικιλτέον καὶ ἄλλας ἔχθρ
θεῶν τε καὶ ἡρώων πρὸς
αὐτῶν· ἀλλ' εἴ πως μέλλομ
ποτε πολίτης ἕτερος ἑτέρῳ
ὅσιον, τοιαῦτα λεκτέα μᾶλλ
καὶ γέρουσι καὶ γραυσὶ καὶ
καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τ
ποιεῖν. Ἥρας δὲ δεσμοὺς
ῥίψεις ὑπὸ πατρὸς μέλλον
ἀμύνειν καὶ θεομαχίας, ὅσ
παραδεκτέον εἰς τὴν πόλιν
μένας οὔτ' ἄνευ ὑπονοιῶν·
κρίνειν, ὅτι τε ὑπόνοια κα

[redacted]

παντὸς ποιητέον, ἃ πρῶτα ἀκούουσιν, ὅτι κάλλιστα μεμυθολογημένα πρὸς ἀρετὴν ἀκούειν.'⟩

* * *

⟨παντε⟩|λῶς ἀπήλασεν πόλεως· οὐδὲ γὰρ τισὶ fol. 269r. μὲν αὐτοῖς τῶν πολιτῶν χρῆσθαι προσέταξεν, τισὶ δὲ μή, ἀλλ' ὡς ἀχρήστους καὶ ἐπιβλαβεῖς πάντας ἐκ πάντων παντελῶς ἀπεώσατο. εἰ δὲ ἐν τῇ καλλίστῃ τῆς πόλεως ἀγωγῇ, ἣν ὁ Πλάτων διέπλασεν, ἐν ᾗ μόνη ἀρετὴ καὶ φρόνησις πολιτεύεται, τοὺς τοσούτους μύθους οὐ καλὸν παραδέχεσθαι ὡς εἰς ἀδικίαν μᾶλλον καὶ τὰς ἀπηγορευμένας ἐκκαλοῦντας τῶν πράξεων, ἥκιστά γε ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἂν εἶεν δεκτοὶ πόλεσιν, ἐν αἷς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τὸ χεῖρον τοῦ βελτίονος προτετίμηται. οὐδὲ τοσοῦτον ἄρα τοῦ συμφέροντος ἀνθρώποις ὁ τοῖς ποιηταῖς ἐνεργήσας δαίμων ἐφρόντισεν, ὅσον οὐ μόνον τῆς ἰδίας ὁ Πλάτων πόλεως καὶ ταῦτα μέχρι μόνης ὑποθέσεως

tione; fort. 2. *ἀκούειν*. spatium non obstat (in singulis versibus librarius XXXX — XXXXIV litteras scribere solebat), quominus omnia, quae huc pertinent, ex Platone exscripta fuisse statuamus. iis autem, qui etiamtum desunt, codicis versibus XXIV (huius editionis fere XXV) Philoponus de loco exscripto pluribus locutus est; cuius explicationis finis in folio insequente (pag. 643, 3 sq.) nobis servatus est, initii vix singulae litterae exstant (fin. lineae 14: *ν*? 17: *ο*? *ω*? 21: *ν*. 28: *ου*). verbis autem 643, 8. 9 aperte monstrantur Platonis verba pag. 642, 21

3. *λως απη*|[fragmenta litterarum *λασε*]*ν πολεως* M] om. t; sic fere suppleas: ⟨*τοὺς τοιούτους μύθους τῆς ἰδίας παντε*⟩*λῶς*

4. fort. *αὐτῶν τοῖς πολίταις* προσέταξεν\ προστάξεσιν Mt 7. *μόνῃ* t 8. fort. τοιούτους 14. ο paene evan. M] om. t

41*

ἀποσκευάζεται, ἐν δὲ τ
τοῖς τούτους ἡμῖν εἰσηγ
ὡς ἔφασαν, καὶ σαφῶς
(οὐ γὰρ εἶναι δυνατὸν
δὲ συμβῆναι καὶ συμφ
πρόδηλος ἂν εἴη παντί
μης τὰ αὐτῷ δοκοῦντα
ἐκπαιδεύει (περὶ γὰρ
τείᾳ τοὺς λόγους ποιεῖ
σιοῦται τὸν ἐξ αὐτῶν
νύσιον γοῦν ἐπιστέλλω
ἀλλὰ Συρακουσίων ἡγ
fol. 269 v. ἑαυ|τοῦ φησιν ἐπισ
δὲ τῶν μὴ τοιούτων·
τοῦ ξυμβόλου τοῦ περ
ἐπιστέλλω σπουδῇ καὶ
σθαι, ὅμως δ' ἐννόει

[redacted]

στολῆς θεὸς ἀρχή, θεοὶ δὲ τῆς ἧττον'. καὶ ἐν ἑτέρᾳ δὲ πάλιν πρὸς τὸν αὐτὸν ἕνα φησὶν τὸν τῶν ὄντων ἁπάντων δημιουργὸν εἶναι καὶ ποιητήν. 'περὶ τὸν πάντων' γάρ, φησίν, 'βασιλέα τὰ πάντα ἐστὶν καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα καὶ ἐκεῖνος αἴτιος πάντων καλῶν'. καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν νόμων θεόν φησιν ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ τέλος τῶν ὄντων ἔχοντα εὐθείᾳ περαίνειν. ὥστε, κἂν πλῆθος εἰσάγῃ θεῶν κἂν θεὸν λέγῃ τὸν κόσμον, οὐκ ἀπὸ σπουδῆς οὐδὲ τὰ ἑαυτῷ εἰσηγεῖται δοκοῦντα, ἔθει δὲ ποιητικῷ καὶ κοινῷ τότε χρώμενος ἢ καὶ ἐκ τοῦ θεῖν παρετυμολογῶν, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν, θεὸν ὀνομάζει· καὶ οὐκ, ἐπειδὴ θεὸν λέγει, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀγένητον εἶναι ᾤετο, σαφῶς καὶ γεγονέναι καὶ ἀρχὴν ἔχειν οὐκ εἰπὼν μόνον ἀλλὰ καὶ δι' ἀποδείξεως πιστωσάμενος.

αι'. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ὡς ἰσχυρὸν ὁ Πρόκλος προβάλλεται εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἀγένητον εἶναι τὸν κόσμον λέγειν Πλάτωνα τὸ ἐν τῷ πολιτικῷ ὡς ἐν ὑποθέσει χωρίζειν τοῦ κόσμου τὸν θεὸν καὶ τῷ χωρισμῷ τοῦ θεοῦ εἰς ἀταξίαν αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως

1. ⌊1 litt. evan.⌉εος αρ (χ supra) M] θεὸς ἄρχει t Plat. (at cf. 644, 19, ubi propter ειν certo scrib. ἀρχήν) 2. δὲ om. t φησὶ τῶν t 3. Plat. epist. II 312E τ⌊ο⌉ν, ex ω, M 4. τὰ om. t Plat. 5. ἐκεῖνο Plat. 5. 6. αἴτιον ἁπάντων τῶν καλῶν t Plat. 6. Plat. leg. IV 715E 7. ἀρχήν τε καὶ t Plat. ὄντων ἁπάντων Plat. εὐθεῖαν t 8. εισαγηι partim evan. M] φησι t καν M] καὶ t 9. λεγηι paene evan. M] εἶναι t οὐδὲ ὡς τὰ αὐτῷ t 10. εισηγειται M] λέγεται t 11. παρετοιμολογων ex parte evan. M; λόγων (post spatium) t 12. Plat. Crat. 397D (cf. 686, 28 sq.) ὀνομάζει t] ὀνομαζειν M 13. καὶ (ante διὰ) om. t 18. λέγειν] fragmenta litterarum λε exstant M; κατὰ t (hoc certo scriptum non erat) pag. 606, 10 Plat. politic. 272E sq. 19. χωρίζει t

[redacted]

[redacted]

44*

[redacted]

GRAMMATICA.

articulus omissus: *μυρίας γενητοῦ σημασίας* 186, 8. *ἄξιοι τοῦ Πλάτωνος ἐξηγητής* 191, 18. *πάντα ἁπλῶς ἀγαθά τε καὶ τὰ χείρονα* 632, 8 cet.

bis positus: *ἡ αὐτὴ ἡ τοῦ λευκοῦ χρώματος δύναμις* 361, 6. *ὁ αὐτὸς καὶ περὶ τῶν ὑπὸ φύσεως γινομένων ἁρμόσει ὁ λόγος* 370, 9. *ἡ πᾶσα τοῦ παραλογισμοῦ ἡ σύστασις* 249, 5. *ἡ πᾶσα ἡ τῶν στοιχείων φύσις* 233, 21, sed alt. *ἡ* om. 234, 26.

substantivo infinitivus annectitur addito *τό*: *ἐκεῖνος ὁ λόγος τὸ μηδὲν . . . κινεῖσθαι* 490, 14. *ὁ λόγος . . . τὸ καὶ ἑτέρας αὐτὸν οὐσίας εἶναι παρὰ τὰ τέσσαρα ὑποτίθεσθαι* 483, 17. sic etiam *οὐδεμία μέντοι ἀνάγκη φαίνεται τὸ τὴν κύκλῳ κίνησιν . . . μήτε ἄρξασθαι κτλ.* 399, 18. *εἰ μὲν οὖν ἀνάγκη τις ἐκ τοῦ λόγου φαίνοιτο τῷ κύκλῳ τὸν οὐρανὸν κινεῖσθαι λέγοντι τὸ . . . ὑποτίθεσθαι* 484, 2. *ποία ἐντεῦθεν ἀνάγκη φαίνεται τὸ καὶ χρόνον . . . ἐναποτίθεσθαι* 574, 19 (sed 36, 21 *οὐδεμία φαίνεται ἀνάγκη τοῦ . . . συνυπάρχειν*). *ἑτέρας* <sc. *ὑποθέσεως*>, *ἣν αὐτὸς ὁ Πρόκλος ὡς Πλατωνικὴν ἀπεφήνατο οὐκ οὖσαν Πλάτωνος, τὸ ἐν τούτῳ ἔχειν τὸ εἶναι κτλ.* 24, 22 (in argumento). *τῇ Πλάτωνος ἀποφάνσει τὸ πᾶν εἶναι τὸ γενητὸν φθαρτόν* 597, 2. cf. etiam 548, 16.

negatio *οὔτε* pro *οὐδέ*: *οὔτε αὕτη ἐστὶν ἀΐδιος* 258, 23. cf. 308, 23. 264, 26. 79, 27? 268, 10? *μήτε γῆν ὄντα μήτε πῦρ μήτε τι τῶν μεταξὺ ἀλλὰ μήτε σύνθετον ἐκ τούτων* 482, 21. *οὐκ ἄρα οὔτε δυνάμει ἀσώματον εἶναι τὴν ὕλην ἐνδέχεται τὸν ἄπειρον χρόνον, δέδεικται δὲ ὅτι οὔτε ἐνεργείᾳ* 443, 3. 5.

numerale: *τεσσαρεσκαιδέκατος* 318, 23. *τεσσαρισκαιδέκατος* 538, 1. 2. 540, 18. 19. 541, 6. 7. 549, 5. 564, 26. *ἑκκαιδέκατος* 560, 1. 2. *ἑξκαιδέκατος* 586, 12. 610, 9.

pronomen reflex. III personae pronominis reflex. I personae vicem gerit: *ὥσπερ καὶ ἡμεῖς . . . ποιοῦμεν . . . ἑαυτοῖς τὴν ῥᾳστώνην προνοούμενοι* 86, 25.

demonstrativum: *ἕκαστον δεῖ ἐκ τῆς αὐτῆς αὐτοῦ κρίνειν φύσεως* 587, 17 (sed 301, 25 *ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς φύσεως*).

αὐτό: *οὔτε γεννώσης αὐτῆς τὰ εἴδη οὔτε τρεπομένης εἰς τὴν τῶν εἰδῶν φύσιν καὶ αὐτὸ εἴδη γινομένης* 349, 2. *οὐ τοῦ χαλκοῦ αὐτὸ σχῆμα γινομένου, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τοῦ σχήματος*

indicativus pro coniunc εἶναί φησιν 596, 6. κἂν μὴ μιουργία δίδωσιν 616, 13. κἂν ἄλλα δὲ ἐγίνετο 503, 21. κἂν αὐτῆς εἰσηγήσαντο δόξαν 445, 1 344, 8. ὡς ὅταν μέρους τινὸς αὐτῆς φύηται ἢ κλάδον κοπέ 335, 7. ὅταν δὲ ἤδη συντίθησι κεκμηκὼς ἀπόλλυσιν τοὺς οἴακα ne eos quidem locos correxi, q ο ω sim.) coniunctivus restitui 131, 10. 274, 26. 292, 14. 330, 25. 542, 2. 623, 5. — ὅσ' ἂν τῇ 425, 20. cf. 5, 8; 104, 9; 107, 1 (ta

ἂν cum indicativo fu πῶς ἂν οὖν . . . δυνήσεται 516, 615, 12. cf. 16, 2. 110, 12. 111,

ἂν cum indicativo prae 411, 21. 534, 20. omnibus locis

ἂν omissum: εἴη γὰρ τ 97, 3. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀπεδεί πῶς κτλ. 154, 12. ἴσως δὲ πάλι οὐδὲ Πλάτωνα δήπουθεν ἀναγκ 22. 486, 23.

imperativus: ὁ αὐτὸς δὲ οὗτος ἡμῖν καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς κἂν φυλαττέσθω 464, 17.

genetivi absoluti subiectum omittitur: μὴ βουλομένου γὰρ αὐτὰ φθαρτὰ εἶναι πάντως ἂν ἔμενεν ἀδιάλυτα 129, 11. μεταλαμβανόντων οὖν τὸ 'γέγονεν' εἰς τὸ 'κατ' αἰτίαν γέγονεν', ἀνάγκη κτλ. 192, 25. προϊόντων ἐναργὲς ὂν ὅμως δειχθήσεται 274, 5. ἐξελθόντων δ' αὖ βίᾳ τῶν κωλυόντων τὸ 'οὕτω τιθέναι ὡς μὴ τρέφειν' τί ἄλλο ἐστὶν κτλ. 322, 9. cf. 21, 21.

accusativus cum infinitivo continuatur etiam in enuntiato relativo sim.: τοῦ Πλάτωνος ἰδέας εἶναι τῶν ὄντων καὶ παραδείγματα ὑποθεμένου, πρὸς ἃ ἀφορῶντα τὸν δημιουργὸν τόν τε κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἐργάζεσθαι κτλ. 25, 22. ἰδέας εἶναι ταύτας τῶν αἰσθητῶν καὶ παραδείγματα προσηγόρευσεν, ὧν κατὰ μέθεξιν εἶναι τὰ αἰσθητά 28, 25. μηδὲ γὰρ εἰδέναι πω ἐκείνους ἄλλο τι θεὸν..., ὥσπερ καὶ μέχρι νῦν τῶν βαρβάρων ὑπολαμβάνειν τοὺς πλείστους 636, 10. τὸν κόσμον ... οὐκ ἄλυτον οὐδὲ ἀθάνατον εἶναι κατὰ φύσιν, εἰ καὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐκεῖθεν τὴν ἀθανασίαν ἐπισκευαστὴν προσκτώμενον φυλάττειν τὸ ἀδιάλυτον 638, 13. itaque ne eos quidem locos mutandos censebam, qui una littera ν deleta corrigi poterant: 28, 15. 263, 10. 315, 26. 485, 4. cf. etiam Procl. 523, 15

incipit constructio ab ὡς sim., exit in acc. c. inf.: τὸ ἐν τῷ ἐνάτῳ λόγῳ εἰρημένον, ὡς πᾶν τὸ γιγνόμενον ἔκ τινος γίνεται καὶ ἐκ μηδενὸς γενέσθαι τι ἀδύνατον εἶναι 446, 18. cf. 377, 8. 542, 2. 4. δύο μοιρῶν τὴν ἑτέραν χρὴ δοξάζειν..., ὡς ἢ τὸ παράπαν οὐδεμίαν ἀρχὴν εἰλήφοι γενέσεως καὶ διὰ τοῦτο οὐδ' ἕξει τελευτὴν ἀλλ' ἦν τε ἀεὶ καὶ ἔσται ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς εἶναι κτλ. 163, 1. 3. τί οὖν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἐν τοῖς νῦν ἡμῖν προκειμένοις εἰς ἐξέτασιν δύο μαχομένων ὑποθέσεων (ἵνα τις καὶ μάχεσθαι αὐτὰς συγχωρήσειε, τήν τε...ὑποτιθεμένην) τὴν μὲν ἑτέραν ἐπιτετευγμένως ἔχειν, τὴν δὲ λοιπὴν μηκέτι 331, 3. dubito de lectione tradita 302, 24. 467, 7. 518, 22. 24.

nominativus inest: τὴν δὲ τῶν κλήρων κομψείαν ... γίνεσθαι ἀξιοῖ ... ὑπὲρ τοῦ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τὰς ἀγαθὰς ἄλλοτε ἄλλην ὁ αὐτός, τοὺς δὲ φαύλους τὰς φαύλας ἀγνοοῦντας κληροῦσθαι 327, 12. τὴν γὰρ τοῦ πυρὸς ὁλότητα περιέχειν τὰ λοιπὰ στοιχεῖα βουλόμενος, ὅπερ καλεῖς ὑπέκκαυμα, ἀνάγκη σε πάντως μείζονα τῶν ἐντὸς αὐτὴν ὑποτίθεσθαι 517, 27. (193, 17 fort. corr.)